

Нарматыўныя дакументы
Еўрапейскай прасторы
вышэйшай адукацыі
(ЕПВА)

СОДЕРЖАНИЕ

Балонская дэкларацыя 19 чэрвеня 1999 года. Сумесная заява еўрапейскіх міністраў адукацыі	3
Сарбонская сумесная дэкларацыя аб гарманізацыі архітэктуры еўрапейскай сістэмы вышэйшай адукацыі, 25 мая 1998 года	7
Балонскі працэс 2020 – Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі ў новым дзесяцігоддзі. Камюніке Канферэнцыі еўрапейскіх міністраў, адказных за вышэйшую адукацыю Левен і Лувен-ла-Неў, 28–29 красавіка 2009 года	10
Дэкларацыя аб Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Будапешт–Вена 12 сакавіка 2010 года	17
Максімальнае выкарыстанне нашага патэнцыялу: Кансалідацыя Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, Бухарэст 26–27 красавіка 2012 года	20
Ерэванскае камюніке, 14–15 мая 2015 года	28
Дарожная карта па правядзенні Беларуссю рэформы сістэмы вышэйшай адукацыі	33
Вялікая універсітэцкая хартыя	37
Еўрапейскае кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў	40
Рэкамендацыя CM/Rec(2012)7 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб адказнасці органаў дзяржаўнага кіравання за забеспячэнне акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі, 20 чэрвеня 2012 года	229
Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ESG)	237
Студэнтацэнтраванае навучанне. Інструменты для студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў і ўстаноў вышэйшай адукацыі	270
Тлумачальная нататка да сумеснага еўрапейскага дадатку да дыплому, 19 чэрвеня 2007 года	335
Гласарый балонскага працэсу	341

Балонская дэкларацыя 19 чэрвеня 1999 года

Сумесная заява еўрапейскіх міністраў адукацыі

Дзякуючы выключным дасягненням апошніх некалькіх гадоў, працэсы, якія адбываюцца ў Еўропе, набылі больш канкрэтны характар, сталі больш поўна адпавядаць рэаліям краін Еўрапейскага саюза і яго грамадзян. Перспектывы, якія адкрываюцца ў сувязі з гэтым, побач з паглыбленнем адносін з іншымі еўрапейскімі краінамі, забяспечваюць яшчэ большыя магчымасці развіцця. Тым самым, паводле агульнага меркавання, мы з'яўляемся сведкамі ўзрастання разумення ўсё большай часткі палітычнага і акадэмічнага свету ў неабходнасці ўсталявання больш цесных сувязей ва ўсёй Еўропе, у фарміраванні і ўмацаванні яе інтэлектуальнага, культурнага, сацыяльнага і навукова-тэхналагічнага патэнцыялу.

“Еўропа ведаў” цяпер ужо шырока прызнаная як незаменны фактар сацыяльнага і гуманітарнага развіцця, а таксама як неабходны кампанент аб'яднання і ўзбагачэння еўрапейскага грамадзянства, здольнага да прадастаўлення яго грамадзянам неабходных звестак для супрацьстаяння выклікам новага тысячагоддзя адначасова з разуменнем агульнасці каштоўнасцей і прыналежнасці да агульнай сацыяльнай і культурнай прасторы.

Важнасць адукацыі і адукацыйнага супрацоўніцтва ў развіцці і ўмацаванні ўстойлівых, мірных і дэмакратычных грамадстваў з'яўляецца ўніверсальнай і пацвярджаецца як першаступенная, асабліва ў сувязі з сітуацыяй у паўднёва-ўсходняй Еўропе.

Сарбонская дэкларацыя ад 25 мая 1998 года, якая была ініцыявана гэтымі меркаваннямі, падкрэсліла цэнтральную ролю ўніверсітэтаў у развіцці еўрапейскіх культурных каштоўнасцей. Яна абгрунтавала стварэнне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі як ключавога шляху развіцця мабільнасці грамадзян з магчымасцю іх працаўладкавання для агульнага развіцця кантынента.

Многія еўрапейскія краіны пагадзіліся з мэтамі, выкладзенымі ў дэкларацыі, падпісалі або ў прынцыпе ўхвалілі яе. Накіраванасць рэформ некалькіх сістэм вышэйшай адукацыі, распачатых у цяперашні час у Еўропе, даказала, што многія ўрады маюць намеры дзейнічаць менавіта ў гэтым напрамку.

Еўрапейскія вышэйшыя навучальныя ўстановы, кіруючыся фундаментальнымі прынцыпамі, сфармуляванымі ва ўніверсітэцкай хартыі "Magna Charta Universitatum", прынятай у Балоны ў 1988 годзе, успрынялі выклік, у частцы іх датычнай, і сталі адыгрываць асноўную ролю ў пабудове Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Гэта мае самую высокую значнасць, паколькі незалежнасць і аўтаномія ўніверсітэтаў даюць упэўненасць у тым, што сістэмы

вышэйшай адукацыі і навуковых даследаванняў будуць няспынна адаптавацца да зменлівых патрэб, запытаў грамадства і да неабходнасці развіцця навуковых ведаў.

Курс быў прыняты ў правільным накірунку і са значымай мэтай. Аднак дасягненне большай сумяшчальнасці і параўнальнасці сістэм вышэйшай адукацыі патрабуе няспыннага руху, каб быць цалкам завершаным. Каб дасягнуць першых матэрыяльных вынікаў, мы павінны падтрымаць гэты курс праз выкананне канкрэтных мер. Сустрэча 18-га чэрвеня, у якой удзельнічалі аўтарытэтныя эксперты і навукоўцы з усіх нашых краін, забяспечыла нас вельмі карыснымі прапановамі па ініцыятывах, якія павінны быць прыняты.

Мы павінны, у прыватнасці, разгледзець мэту павелічэння міжнароднай канкурэнтаздольнасці еўрапейскай сістэмы вышэйшай адукацыі. Жыццяздольнасць і эфектыўнасць любой цывілізацыі абумоўлены прывабнасцю, якую яе культура мае для іншых краін. Мы павінны быць упэўнены, што еўрапейская сістэма вышэйшай адукацыі набывае сусветны ўзровень прыцягнення, адпаведны нашым экстраардынарным культурным і навуковым традыцыям.

Пацвярджаючы нашу падтрымку агульных прынцыпаў, указаных у Сарбонскай дэкларацыі, мы прымаем абавязацельства каардынаваць нашу палітыку з тым, каб дасягнуць у найбліжэйшай перспектыве (і, у любым выпадку, -- у межах першага дзесяцігоддзя трэцяга тысячагоддзя) наступных мэтаў, якія мы разглядаем як першаступенныя для стварэння Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і прасоўвання еўрапейскай сістэмы адукацыі па ўсім свеце:

Прыняцце сістэмы **лёгка зразумелых і супастаўляльных ступеней**, у тым ліку, праз укараненне Дадатка да дыплама, для забеспячэння магчымасці працаўладкавання еўрапейскіх грамадзян і павышэння міжнароднай канкурэнтаздольнасці еўрапейскай сістэмы вышэйшай адукацыі.

Прыняцце сістэмы, заснаванай, па сутнасці, на **двух асноўных цыклах** – бакалаўрыату і магістратуры (дактарантуры). Доступ да другога цыкла будзе патрабаваць паспяховага завяршэння першага цыкла навучання працягласцю не менш за тры гады. Ступень, якая прысуджаецца пасля першага цыкла, павінна быць запатрабаванай на еўрапейскім рынку працы як кваліфікацыя адпаведнага ўзроўню. Другі цыкл павінен весці да атрымання ступені магістра і/ці ступені доктара, як гэта прынята ў многіх еўрапейскіх краінах.

Укараненне **сістэмы крэдытаў** па тыпе ECTS – еўрапейскай сістэмы трансферу заліковых адзінак працаёмістасці як належнага сродку падтрымкі буйнамаштабнай студэнцкай мабільнасці. Крэдыты могуць быць атрыманы таксама і ў межах невышэйшай адукацыі, уключаючы навучанне на працягу ўсяго жыцця, калі яны прызнаюцца зацікаўленымі ўніверсітэтамі.

Садзейнічанне **мабільнасці** шляхам пераадолення перашкод эфектыўнаму ажыццяўленню свабоднага перамяшчэння, звяртаючы звагу на наступнае:

- навучэнцам павінен быць забяспечаны доступ да магчымасці атрымання адукацыі і практычнай падрыхтоўкі, а таксама да адпаведных паслуг;
- выкладчыкам, даследчыкам і адміністрацыйнаму персаналу павінны быць забяспечаны прызнанне і залік перыядаў часу, затрачанага на правядзенне даследаванняў, выкладанне і стажыроўку ў еўрапейскім рэгіёне, без нанясення страты іх правам, устаноўленым законам.

Садзейнічанне **еўрапейскаму супрацоўніцтву ў забеспячэнні якасці адукацыі** з мэтай распрацоўкі супастаўляльных крытэрыяў і метадалогій.

Садзейнічанне **неабходным еўрапейскім вымярэнням вышэйшай адукацыі**, асабліва адносна развіцця навучальных планаў, міжінстытуцыянальнага супрацоўніцтва, схем мабільнасці, сумесных праграм навучання, практычнай падрыхтоўкі і правядзення навуковых даследаванняў.

Мы, тым самым, абавязуемся дасягнуць гэтыя мэты (у межах нашых інстытуцыянальных паўнамоцтваў і прыняцця поўнай павягі да разнастайных культур, моў, нацыянальных сістэм адукацыі і ўніверсітэцкай аўтаноміі) з тым, каб умацаваць Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі. І, нарэшце, мы, разам з няўрадавымі еўрапейскімі арганізацыямі, кампетэнтнымі ў вышэйшай адукацыі, будзем выкарыстоўваць шлях міжурадавага супрацоўніцтва. Мы чакаем, што ўніверсітэты адкажуць, як заўсёды, хутка і станоўча і будуць актыўна садзейнічаць поспеху нашай спробы.

Перакананыя ў тым, што стварэнне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі патрабуе пастаяннай падтрымкі, уважлівага кіравання і адаптацыі да бесперапынных зменаў патрэб развіцця, мы вырашылі сустрэцца зноў у перыяд найбліжэйшых двух гадоў, каб ацаніць дасягнуты прагрэс і выпрацаваць новыя мерапрыемствы, якія неабходна будзе прыняць.

Каспар ЭЙНЕМ Міністр навукі і транспарту (Аўстрыя)

Герард ШМІТ Генеральны дырэктар Міністэрства вышэйшай адукацыі і даследаванняў французскай супольнасці (Бельгія)

Ян АДЭ Генеральны дырэктар дэпартамента адукацыі Міністэрства фламандскай супольнасці (Бельгія)

Анна Марыя ТАТАМАНАВА Намеснік міністра адукацыі і навукі (Балгарыя)

Эдуард ЗЕМАН Міністр па справах адукацыі, моладзі і спорту (Чэшская Рэспубліка)

Маргарэт ВЕСТАГЕР Міністр адукацыі (Данія)

Тоніс ЛУКАС Міністр адукацыі (Эстонія)

Мая РАСК Міністр адукацыі і навукі (Фінляндыя)

Клод АЛЕГРЫ Міністр нацыянальнай адукацыі, даследаванняў і тэхналогіі (Францыя)

Вольф-Міхаэль КАТЭНХУЗЕН Парламенцкі дзяржаўны сакратар Федэральнага міністэрства адукацыі і даследаванняў (Германія)

Утэ ЭРДСІЕК-РАВЕ Міністр адукацыі, навукі, даследаванняў і культуры зямлі Шлезвіг-Гольштэйн (Пастаянна дзеючая канферэнцыя Міністраў культуры нямецкіх зямель)

Херасімос АРСЕНІС Міністр па справах народнай адукацыі і рэлігіі (Грэцыя)

Адам КІС Намеснік Дзяржаўнага сакратара па вышэйшай адукацыі і навукі (Венгрыя)

Гудрыдур СІГУРДАРДОТТЫР Генеральны сакратар Міністэрства адукацыі, навукі і культуры (Ісландыя)

Пат ДОЎЛІНГ Кіраўнік Міністэрства адукацыі і навукі (Ірландыя)

Артэнсія ЗЕКЧЫНА Міністр універсітэтаў, навуковых і тэхналагічных даследаванняў (Італія)

Таццяна КОКЕК Дзяржаўны Міністр вышэйшай адукацыі і навукі (Латвія)

Карнеліус ПЛАТЭЛІС Міністр адукацыі і навукі (Літва)

Эрна ХЕНІКОТ-ШОЕРГЕС Міністр нацыянальнай адукацыі і прафесійна-тэхнічнай падрыхтоўкі (Люксембург)

Луіс ГАЛЕА Міністр адукацыі (Мальта)

Люк ХЕРМАНС Міністр адукацыі, культуры і навукі (Нідэрланды)

Ён ЛІЛЕТУН Міністр па справах адукацыі, даследаванняў і царквы (Нарвегія)

Вілібальт ВІНКЛЕР Памочнік Дзяржаўнага сакратара па нацыянальнай адукацыі (Польшча)

Эдуарда Маршал ГРЫЛО Міністр адукацыі (Партугалія)

Андрэй МАРГА Міністр нацыянальнай адукацыі (Румынія)

Мілан ФТАЦНІК Міністр адукацыі (Славацкая Рэспубліка)

Павел ЗГАГА Дзяржаўны сакратар па справах вышэйшай адукацыі (Славенія)

Хуан ФЕРНАНДЭС ДЫЯС Дзяржаўны сакратар па справах адукацыі, універсітэтаў, даследаванняў і развіцці (Іспанія)

Агнета БЛАДХ Дзяржаўны сакратар па справах адукацыі і навукі (Швецыя)

Чарльз КЛЕЙБЕР Дзяржаўны сакратар па справах навукі і даследаванняў (Швейцарская канфедэрацыя)

Баранеса Тэса БЛЭКСТОЎН Дзяржаўны міністр па справах адукацыі і занятасці (Вялікабрытанія)

Сарбонская сумесная дэкларацыя

Сумесная дэкларацыя аб гарманізацыі архітэктуры еўрапейскай сістэмы вышэйшай адукацыі

чатырох міністраў, якія прадстаўляюць Вялікабрытанію, Германію, Францыю і Італію

г. Парыж, Сарбона, 25 мая 1998 года

У Еўрапейскім працэсе зусім нядаўна было зроблена некалькі надзвычай важных крокаў наперад. Пры ўсёй іх дарэчнасці мы не павінны забываць, што Еўропа – гэта не толькі еўра, банкі і эканоміка: яна павінна стаць таксама і Еўропай ведаў. Мы павінны будаваць і ўзмацняць інтэлектуальную, культурную, сацыяльную і тэхнічную базу нашага кантынента. У большай ступені гэта датычыцца ўніверсітэтаў, якія працягваюць адыгрываць пераломную ролю ў такім развіцці.

Універсітэты з'явіліся ў Еўропе, асобныя з іх – тры з чвэрцю стагоддзя таму. Нашы чатыры краіны ганарацца некаторымі самымі старымі ўніверсітэтамі, якія зараз паўсюль святкуюць свае важныя гадавіны, як гэта робіць сёння Універсітэт Парыжа. У тыя часы студэнты і навукоўцы маглі свабодна перамяшчацца і хутка распаўсюджваць веды па ўсім кантыненте. У цяперашні ж час многія з нашых навучэнцаў завяршаюць сваё навучанне, не атрымліваючы выгады ад часовага навучання па-за нацыянальнымі межамі.

Мы ідзём да перыяду істотных змен у адукацыі і ва ўмовах працы, да разнастайнасці шляхоў станаўлення прафесійнай кар'еры з яўнай неабходнасцю навучання і падрыхтоўкі на працягу ўсяго жыцця. Мы павінны даць нашым навучэнцам (і нашаму грамадству ў цэлым) сістэму вышэйшай адукацыі, у якой ім даваліся б лепшыя магчымасці шукаць і знаходзіць галіну, у якой яны мелі б перавагі перад іншымі людзьмі.

Адкрытая Зона еўрапейскай вышэйшай адукацыі нясе багацце пазітыўных перспектыв, канечне ж, з павагай да нашых адрозненняў, але патрабуе, з дрoгoгa боку, працягу намаганняў па ліквідацыі бар'ераў і рапрацоўкі такіх рамак для выкладання і навучання, якія пашырылі б мабільнасць і зрабілі супрацоўніцтва больш блізкім, чым калі-небудзь раней.

Міжнароднае прызнанне і прывабны патэнцыял нашых сістэм адукацыі непасрэдна звязаны з іх знешняй і ўнутранай зразумеласцю. Здаецца, што з'яўляецца неабходнасць у сістэме, у якой для міжнароднага параўнання і эквівалентнасці павінна існаваць два асноўныя цыклы: даступны (цыкл навучання да атрымання першай акадэмічнай ступені) і пасляступенны (цыкл навучання пасля атрымання першай акадэмічнай ступені).

У гэтай сістэме шмат навізны і гнуткасці можа быць дасягнута праз выкарыстанне семестраў і крэдытаў (як гэта зроблена ў схеме ECTS). Гэта забяспечыць праверку правільнасці атрыманых крэдытаў для тых, хто выбірае першапачатковую адукацыю або працягвае навучанне ў розных еўрапейскіх універсітэтах і хто хацеў бы мець магчымасць атрымаць ступень у любы зручны для сябе час на працягу жыцця. Сапраўды, навучэнцы павінны мець права ўвайсці ў акадэмічны свет у любы час іх прафесійнага жыцця і незалежна ад іх папярэдняй падрыхтоўкі.

Студэнты даступнага цыкла павінны мець доступ да дыверсіфікаваных праграм, якія ўключаюць магчымасць міждысцыплінарных заняткаў, развіцця ведання замежных моў і выкарыстання новых інфармацыйных тэхналогій.

Міжнароднае прызнанне першай ступені як адпаведнай пэўнаму ўзроўню кваліфікацыі важна для поспеху гэтай спробы, у якой мы хацелі б зрабіць нашы схемы вышэйшай адукацыі яснымі для ўсіх.

У пасляступенным цыкле павінен быць выбар паміж больш кароткай па працягласці праграмай ступені магістра і больш працяглай праграмай атрымання доктарскай ступені з магчымасцю пераходу ад адной праграмы да другой. І ў той і ў другой праграмах адпаведны акцэнт павінен быць зроблены на даследчыцкай і самастойнай працы.

Студэнты як даступнага, так і пасляступеннага цыклаў павінны заахвочвацца да таго, каб яны праводзілі хоць адзін семестр ва ўніверсітэтах за межамі сваёй краіны. У той жа час, усё большая колькасць выкладчыкаў і персаналу павінна працаваць у еўрапейскіх краінах, адрозных ад сваёй уласнай. Падтрымка Еўрапейскім саюзам мабільнасці навучэнцаў і выкладчыкаў павінна выкарыстоўвацца цалкам.

Большасць краін, і не толькі ў межах Еўропы, сталі паўней адчуваць патрэбу ў такой эвалюцыі. Гэтыя праблемы шырока абмяркоўваліся на канферэнцыях еўрапейскіх рэктараў, прэзідэнтаў універсітэтаў, груп экспертаў і навукоўцаў у некаторых нашых краінах.

У мінулым годзе ў Лісабоне была ўзгоднена канвенцыя аб прызнанні ў Еўропе кваліфікацый вышэйшай адукацыі для акадэмічных мэт. Яна ўвяла мноства базавых патрабаванняў і пацвердзіла, што асобныя краіны могуць удзельнічаць у больш канструктыўнай схеме прызнання. Прымаючы гэту пазіцыю, можна карыстацца патрабаваннямі Канвенцыі і ісці далей. Ужо зараз маецца шмат кропак сутыкнення ў галіне ўзаемага прызнання ступеней вышэйшай адукацыі для прафесійных мэт з выкарыстаннем перспектыўных дырэктыў Еўрапейскага саюза.

Нашы ўрады, аднак, працягваюць адыгрываць вызначальную ролю ў дасягненні гэтых мэт, заахвочваючы спосабы пацверджання набытых ведаў і лепшага прызнання адпаведных ступеней. Мы чакаем, што гэта будзе садзейнічаць далейшым міжуніверсітэцкім пагадненням. Прагрэсіўная гарманізацыя ўсіх нашых ступеней і цыклаў навучання можа быць дасягнута праз

узмацненне ўжо наяўнага досведу, сумесныя дыпламы, эксперэментальныя ініцыятывы і дыялог з усімі зацікаўленымі бакамі.

Мы, тым самым, пагаджаемся ўхваліць стварэнне агульнай сістэмы, якая мае на мэце паляпшэнне знешняга прызнання і спрашчэння мабільнасці навучэнцаў, таксама як і пашырэнне магчымасцей іх працаўладкавання. Сёння тут у Сарбоне юбілей Універсітэта Парыжа дае нам выдатную магчымасць удзельнічаць у спробе стварыць Зону еўрапейскай вышэйшай адукацыі, дзе нацыянальныя асаблівасці і агульныя інтарэсы могуць узаемадзейнічаць і ўзмацняць адзін аднаго для выгады Еўропы, яе навучэнцаў і, у больш агульным сэнсе, яе грамадзян. Мы заклікаем астатнія дзяржавы – члены Саюза і іншыя еўрапейскія краіны далучыцца да нас для дасягнення гэтай мэты, а ўсе еўрапейскія ўніверсітэты – аб'яднацца для ўзмацнення становішча Еўропы ў свеце праз рэгуляванае паляпшэнне і мадыфікацыю адукацыі для сваіх грамадзян.

Клод АЛЕГРЫ Міністр па справах нацыянальнай адукацыі, даследаванняў і тэхналогіі (Францыя)

Тэса БЛЭКСТОЎН Мініст вышэйшай адукацыі (Вялікабрытанія)

Луіджы БЕРЛІНГУЕР Мініст грамадскага развіцця, універсітэтаў і даследаванняў (Італія)

Юрген РУТГЕРС Міністр па справах адукацыі, навукі, даследаванняў і тэхналогіі (Германія)

Балонскі працэс 2020 –

Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі ў новым дзесяцігоддзі

Камюніке Канферэнцыі еўрапейскіх міністраў,

адказных за вышэйшую адукацыю

Левен і Лувен-ла-Неў, 28-29 красавіка 2009 года

Мы, міністры, адказныя за вышэйшую адукацыю ў 46 краінах-удзельніцах Балонскага працэсу, сабраліся ў Левене / Лувен-ла-Неве з тым, каб ацаніць поспехі ў рэалізацыі Балонскага працэсу і вызначыць прыярытэты для Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА) на наступнае дзесяцігоддзе.

Прэамбула

1. У наступнае дзесяцігоддзе да 2020 года еўрапейская вышэйшая адукацыя павінна ўнесці значны ўнёсак у развіццё “Еўропы ведаў” як творчага і інавацыйнага працэсу. Дамагчыся поспеху ў гэтым пачынанні Еўропа, якая сутыкнулася з праблемай старэння насельніцтва, можа толькі ў тым выпадку, калі яна мабілізуе таленты і магчымасці ўсіх сваіх грамадзян і накіруе іх намаганні на адукацыю на працягу жыцця і пашырэнне ўдзелу ў вышэйшай адукацыі.

2. Перад еўрапейскай вышэйшай адукацыяй паўстаюць буйныя праблемы і адкрываюцца новыя магчымасці, абумоўленыя глабалізацыяй і паскарэннем навукова-тэхнічнага развіцця з іх новымі пастаўшчыкамі адукацыі, новымі навучэнцамі і новымі формамі навучання. Студэнтацэнтраванае навучанне і мабільнасць дапамогуць студэнтам сфарміраваць кампетэнцыі, неабходныя ім на зменлівым рынку працы, і дазваляць стаць актыўнымі і адказнымі грамадзянамі.

3. У цяперашні час нашы грамадствы сутыкаюцца з наступствамі глабальнага фінансаванага і эканамічнага крызісу. Каб забяспечыць устойлівы эканамічны пад’ём і развіццё, дынамічная і гнуткая еўрапейская вышэйшая адукацыя будзе імкнуцца да інавацый, асновай якіх стане інтэграцыя адукацыі і навуковых даследаванняў на ўсіх узроўнях. Мы прызнаём ключавую ролю вышэйшай адукацыі для паспяховага рашэння праблем і для далейшага сацыяльна-культурнага развіцця нашых грамадстваў. Таму мы лічым, што дзяржаўныя інвестыцыі ў вышэйшую адукацыю маюць першаступеннае значэнне.

4. Мы заяўляем аб сваёй поўнай адданасці ідэям Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі – той галіны, дзе вышэйшая адукацыя прызнаецца сферай грамадскай адказнасці і дзе вышэйшыя навучальныя ўстановы адгукаюцца на шырокія запатрабаванні грамадства разнастайнасцю сваіх місій. Неабходна гарантаваць, каб вышэйшыя навучальныя ўстановы валодалі дастатковымі рэсурсамі для далейшага выканання такіх задач, як: падрыхтоўка навучэнцаў да жыцця ў якасці актыўных грамадзян дэмакратычнага грамадства; падрыхтоўка студэнтаў да будучай кар’еры і развіццё іх асоб; стварэнне і падтрымка шырокай базы перадавых ведаў і стымуляванне навуковых даследаванняў і інавацый. Варта дамагацца, каб правадзімая рэформа сістэм і палітыкі вышэйшай адукацыі заставалася

ўбудаванай у еўрапейскія каштоўнасці інстытуцыйнай аўтаномнасці, акадэмічных свабод і сацыяльнай справядлівасці і ажыццяўлялася пры актыўным удзеле студэнтаў і супрацоўнікаў вышэйшай школы.

I. Дасягненні і кансалідацыя.

5. За апошнія дзесяць гадоў мы сфарміравалі Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі, дасягнуўшы таго, што яна трывала ўкаранілася ў інтэлектуальнай, навуковай і культурнай спадчыне і памкненнях Еўропы. Стварэнне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ішло ў заўсёдным супрацоўніцтве паміж урадамі, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, студэнтамі, супрацоўнікамі, працадаўцамі і іншымі зацікаўленымі бакамі. Значны ўнёсак у працэс рэфармавання ўнесены еўрапейскімі інстытутамі і арганізацыямі.

6. Балонскі працэс вядзе да большай сумяшчальнасці і супастаўляльнасці сістэм вышэйшай адукацыі, дзякуючы чаму для навучэнцаў спрашчаецца мабільнасць, а для вышэйшых навучальных устаноў – прыцягненне студэнтаў і навукоўцаў з іншых кантынентаў. Вышэйшая адукацыя мадэрнізуецца шляхам пераходу на трохцікавую структуру, якая прадугледжвае ў межах нацыянальных кантэкстаў магчымасць прамежкавых кваліфікацый, звязаных з першым цыклам, і прыняцця Еўрапейскіх стандартаў і прынцыпаў забеспячэння якасці. Мы сталі сведкамі стварэння Еўрапейскага рэгістра агенцтваў па забеспячэнні якасці і ўвядзення нацыянальных кваліфікацыйных структур, звязаных з усеагульнай структурай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і заснаваных на выніках навучання і навучальнай нагрузцы. Акрамя таго, Балонскі працэс стымуляваў выкарыстанне Дадатка да дыплама і Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў для далейшага паляпшэння празрыстасці і прызнання.

7. Мэты, пастаўленыя ў Балонскай дэкларацыі, і стратэгіі, распрацаваныя ў наступныя гады, застаюцца ў сіле і сёння. Паколькі не ўсе мэты былі цалкам дасягнутыя, іх усебаковае і належнае ажыццяўленне на еўрапейскім, нацыянальным і інстытуцыйным узроўнях патрабуе сур'ёзнай зацікаўленасці і нарошчвання тэмпаў пасля 2010 года.

II. Навучанне для будучыні: прыярытэты вышэйшай адукацыі на наступнае дзесяцігоддзе.

8. Імкнучыся да лепшай ва ўсіх аспектах вышэйшай адукацыі, мы вырашаем задачы новай эпохі. Гэта патрабуе пастаяннай увагі да якасці. Падтрымліваючы разнастайнасць нашых сістэм адукацыі, дзяржаўная палітыка будзе ў поўнай меры прызнаваць важнае значэнне місій вышэйшай адукацыі – ад навучання і навуковых даследаванняў да грамадскага служэння і забеспячэння сацыяльнай з'яднанасці і культурнага развіцця. Усе студэнты і супрацоўнікі вышэйшых навучальных устаноў павінны валодаць падрыхтоўкай, якая дазволіць ім рэагаваць на зменлівыя патрэбы грамадства.

- **Сацыяльнае вымярэнне: раўнапраўе пры доступе да вышэйшай адукацыі і яе завяршэнні**

9. Студэнцкі кантынгент вышэйшай школы павінен адлюстроўваць разнастайнасць еўрапейскага насельніцтва. Вось чаму мы акцэнтуюем увагу на сацыяльных характарыстыках вышэйшай адукацыі і скіроўваем намаганні на забеспячэнне розных магчымасцей для атрымання якаснай адукацыі. Доступ да вышэйшай адукацыі павінен быць пашыраны за кошт прыцягнення патэнцыялу студэнтаў з непрадстаўленых груп і забеспячэння належных умоў для завяршэння імя навучання. Размова ідзе пра паляпшэнне адукацыйнага асяроддзя, ліквідацыю ўсіх перашкод да навучання і стварэнне неабходных

эканамічных умоў, якія дазволі б студэнтам выкарыстаць магчымасці навучання на ўсіх узроўнях. Кожная краіна-ўдзельніца павінна ўсталяваць пазычкі росту агульнага ўдзелу ў вышэйшай адукацыі і росту ўдзелу непрадстаўленых груп, якія павінны быць дасягнуты да канца наступнага дзесяцігоддзя. Намаганні, накіраваныя на дасягненне роўнасці ў сферы вышэйшай адукацыі, павінны быць дапоўнены мерамі ў іншых частках сістэмы адукацыі.

- **Адукацыя на працягу ўсяго жыцця**

10. Пашырэнне ўдзелу павінна забяспечвацца таксама за кошт адукацыі на працягу ўсяго жыцця як неад'емнай часткі нашых сістэм адукацыі. На адукацыю на працягу ўсяго жыцця распаўсюджваецца прынцып дзяржаўнай адказнасці. Неабходна забяспечыць даступнасць, якасць і празрыстасць інфармацыі. Адукацыя на працягу ўсяго жыцця ўключае атрыманне кваліфікацый, пашырэнне ведаў і разумення, набывцё новых навыкаў і кампетэнцый або персанальны рост. Адукацыя на працягу ўсяго жыцця азначае, што кваліфікацыі могуць быць атрыманы з дапамогай гнуткіх траекторый навучання, уключаючы навучанне з няпоўным днём і навучанне на працоўным месцы.

11. Рэалізацыя стратэгіі адукацыі на працягу ўсяго жыцця патрабуе трывалых партнёрскіх адносін паміж органамі дзяржаўнай улады, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, студэнтамі, працадаўцамі і працаўнікамі. Істотным унёскам у вызначэнне такіх адносін стала Хартыя еўрапейскіх універсітэтаў аб адукацыі на працягу ўсяго жыцця, распрацаваная Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў. Паспяховая стратэгія адукацыі на працягу ўсяго жыцця павінна ўключаць асноўныя прынцыпы і працэдуры незалежна ад шляхоў набывцця ведаў, навыкаў і кампетэнцый – праз фармальнае, нефармальнае або інфармальнае навучанне. Неабходна забяспечыць належную арганізацыйную і фінансавую падтрымку адукацыі на працягу ўсяго жыцця. Падтрыманая нацыянальнай палітыкай адукацыя на працягу ўсяго жыцця заклікана ажывіць практыку вышэйшых навучальных устаноў.

12. Развіццё нацыянальных кваліфікацыйных структур з'яўляецца важным крокам на шляху да ажыццяўлення адукацыі на працягу ўсяго жыцця. Наша мэта – да 2012 года укараніць іх і падрыхтаваць да самасертыфікацыі на адпаведнасць Структуры кваліфікацый для Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Гэта патрабуе пастаяннай каардынацыі на ўзроўні ЕПВА, а таксама ўзаемадзеяння з Еўрапейскай структурай кваліфікацый для адукацыі на працягу ўсяго жыцця. У нацыянальных кантэкстах адным са шляхоў пашырэння доступу да вышэйшай адукацыі могуць быць прамежкавыя кваліфікацыі ў межах першага цыкла.

- **Працаўладкаванасць.**

13. Ва ўмовах, калі рынкі працы ўсё больш спадзяюцца на навыкі высокага ўзроўню трансверсальныя кампетэнцыі, вышэйшая адукацыя павінна ўзброіць студэнтаў перадавымі ведамі, навыкамі і кампетэнцыямі, неабходнымі ім на працягу ўсяго іх прафесійнага жыцця. Працаўладкаванасць дазваляе чалавеку ў поўнай ступені выкарыстоўваць магчымасці зменлівых рынкаў працы. Мы павінны імкнуцца да павышэння ўзроўню першапачатковай кваліфікацыі, а таксама да захавання і абнаўлення кваліфікаванай працоўнай сілы на аснове цеснага супрацоўніцтва паміж урадамі, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, сацыяльнымі партнёрамі і студэнтамі. Гэта дазволіць вунь больш чуйна рэагаваць на запатрабаванні працадаўцаў, а працадаўцам лепш разумець пазіцыю адукацыйных інстытутаў. Сумесна з урадамі, урадавымі ўстановамі і працадаўцамі вышэйшых

навучальныя ўстановы павінны палепшыць умовы прадстаўлення, дасяжнасць і якасць прапанаваных студэнтам і выпускнікам паслуг па развіцці кар'еры і працаўладкаванні. Мы падтрымліваем як уключэнне стажыровак у навучальныя праграмы, так і навучанне на працоўным месцы.

- **Студэнтацэнтраванае навучанне і навучанне як місія вышэйшай адукацыі**

14. Мы зноў пацвярджаем важнасць навучання як місіі вышэйшых навучальных устаноў і неабходнасць пастаяннага рэфармавання навучальных праграм, накіраванага на развіццё вынікаў навучання. Студэнтацэнтраванае навучанне патрабуе пашырэння правоў і магчымасцей навучэнцаў, новых падыходаў да выкладання і навучання, эфектыўных структур падтрымкі і кіраўніцтва, а таксама навучальных праграм, сфакусаваных на навучэнцу на ўсіх трох цыклах. Таму рэфармаванне навучальных праграм павінна забяспечыць магчымасць высакаякасных, гнуткіх і індывідуалізаваных адукацыйных траекторый. Прафесарска-выкладчыцкі склад у цесным супрацоўніцтве з прадстаўнікамі працадаўцаў павінен працягваць працу па фармуляванні вынікаў навучання і міжнародных арыенціраў для розных прадметных галін. Мы просім вышэйшыя навучальныя ўстановы звярнуць асаблівую ўвагу на павышэнне якасці выкладання сваіх навучальных праграм на ўсіх узроўнях. Гэта павінна стаць прыярытэтам у далейшай рэалізацыі Еўрапейскіх стандартаў і прынцыпаў забеспячэння якасці.

- **Адукацыя, даследаванні і інавацыі**

15. Вышэйшая адукацыя на ўсіх узроўнях павінна базавацца на сучасных навуковых даследаваннях і распрацоўках і тым самым садзейнічаць развіццю інавацыйнага і творчага пачатку ў грамадстве. Мы прызнаём патэнцыял праграм вышэйшай адукацыі, у тым ліку праграм на аснове прыкладной навукі, для актывізацыі інавацыйнай дзейнасці. Таму неабходна павялічваць колькасць людзей, якія валодаюць навукова-даследчыцкімі кампетэнцыямі. Доктарскія праграмы павінны забяспечваць высокакасныя даследаванні па розных дысцыплінах і ва ўсёй большай ступені дапаўняцца міждысцыплінарнымі і міжгаліновымі праграмамі. Акрамя таго, дзяржаўным органам і ўстановам вышэйшай адукацыі неабходна зрабіць перспектыву кар'ернага росту маладых навукоўцаў больш прывабнай.

- **Міжнародная адкрытасць.**

16. Мы заклікаем еўрапейскія вышэйшыя навучальныя ўстановы да далейшай інтэрнацыяналізацыі сваёй дзейнасці і да ўдзелу ў глабальным супрацоўніцтве з мэтай ўстойлівага развіцця. Сумесныя еўрапейскія дзеянні будуць садзейнічаць росту прывабнасці і адкрытасці еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Канкурэнцыя ў глабальных маштабах дапаўніцца пашырэннем палітычнага дыялогу і супрацоўніцтва на аснове партнёрства з іншымі рэгіёнамі свету, у прыватнасці, шляхам арганізацыі Балонскага палітычнага форуму з удзелам разнастайных зацікаўленых бакоў.

17. Транснацыянальная адукацыя павінна рэгульвацца Еўрапейскімі стандартамі і прынцыпамі забеспячэння якасці, якія прымяняюцца ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і ажыццяўляцца ў адпаведнасці з Прынцыпамі забеспячэння якасці ў трансмежнай вышэйшай адукацыі ЮНЕСКА/АЭСР.

- **Мабільнасць.**

18. Мы лічым, што мабільнасць студэнтаў, маладых даследчыкаў і супрацоўнікаў вышэйшай школы павышае якасць праграм і навуковых даследаванняў. Яна ўзмацняе акадэмічную і культурную

інтэрнацыяналізацыю еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Мабільнасць мае важнае значэнне для развіцця асобы і для працаўладкавання, фарміруе павагу да разнастайнасці і здольнасць разумець іншыя культуры. Яна заахвочвае да моўнага плюралізму, закладваючы тым самым аснову для шматмоўнай традыцыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і пашырае супрацоўніцтва і канкурэнцыю паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі. Таму мабільнасць павінна быць вызначальнай рысай Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Мы заклікаем усе краіны да пашырэння мабільнасці, да забеспячэння яе высокай якасці і да дыверсіфікацыі яе тыпаў і маштабу. У 2020 годзе 20% выпускнікоў у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі павінны прайсці перыяд навучання або навуковых даследаванняў за мяжой.

19. Для кожнага з трох цыклаў у структуры праграм на ступень павінны быць створаны магчымасці для мабільнасці. Усё больш распаўсюджанай практыкай робяцца сумесныя дыпламы і праграмы, а таксама вокны мабільнасці. У аснове палітыкі мабільнасці павінен ляжаць шэраг практычных мер, звязаных з фінансаваннем мабільнасці, з прызнаннем, наяўнай інфраструктурай, правіламі выдачы віз і дазваляў на працу. Сярод неабходных патрабаванняў – гнуткія траекторыі навучання і актыўная інфармацыйная палітыка, максімальнае прызнанне вучэбных дасягненняў, падтрымка навучання і поўны перанос субсідый і займаў. Мабільнасць павінна прывесці да больш збалансаванай плыні прынятых і выехаўшых за мяжу студэнтаў у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і мы імкнёмся да паляпшэння ўзроўню ўдзелу ў мабільнасці розных груп студэнцтва.

20. Для прыцягнення высокакваліфікаваных выкладчыкаў і навуковых працаўнікоў у вышэйшыя навучальныя ўстановы неабходны прывабныя ўмовы працы і кар’ерныя траекторыі, а таксама адкрыты міжнародны набор кадраў. З улікам ключавой ролі выкладчыкаў неабходна змяніць структуру кар’еры такім чынам, каб яна садзейнічала мабільнасці выкладчыкаў, маладых даследчыкаў і іншых супрацоўнікаў вышэйшай школы. Павінны быць выпрацаваны рамачныя ўмовы, якія гарантуюць мабільным супрацоўнікам належны доступ да сістэмы сацыяльнага забеспячэння і просты парадак пераводу пенсій і дадатковых пенсійных правоў пры максімальным выкарыстані наяўных прававых рамак.

- **Збор даных**

21. Паляпшэнне і пашырэнне збору даных дазваляць адсочваць прагрэс у дасягненні мэт, абвешчаных у такіх галінах, як сацыяльнае вымярэнне, працаўладкаванасць, мабільнасць, і ў некаторых іншых галінах, а таксама будзе служыць асновай для аналізу і параўнання.

- **Мнагамерныя інструменты забеспячэння празрыстасці**

22. Мы адначасем наяўнасць шэрагу ініцыятыў, накіраваных на распрацоўку механізмаў забеспячэння больш падрабязнай інфармацыі аб вышэйшых навучальных установах у ЕПВА, што дазволіць зрабіць іх разнастайнасць больш празрыстай. Мы лічым, што ўсе такія механізмы, у тым ліку і тыя, якія дапамагаюць сістэмам і ўстановам вышэйшай адукацыі выяўляць і параўноўваць свае моцныя бакі, павінны распрацоўвацца ў цесным узаемадзеянні з асноўнымі зацікаўленымі бакамі. Гэтыя інструменты празрыстасці павінны быць звязаны з прынцыпамі Балонскага працэсу, асабліва з забеспячэннем якасці і прызнаннем, якія будуць заставацца нашымі прыярытэтамі і павінны базавацца на

супастаўляльных даных і адпаведных паказчыках, што дазволіла б апісваць усю разнастайнасць профілей вышэйшых навучальных устаноў і іх праграм.

- **Фінансаванне.**

23. Вышэйшыя навучальныя ўстановы атрымалі сур'езную аўтаномію адначасова з чаканнямі адносна іх аператыўнага водгуку на запатрабаванні грамадства і справаздачнасці. Маючы на ўвазе прынцып дзяржаўнай адказнасці, мы пацвярджаем, што асноўным прыярытэтам застаецца дзяржаўнае фінансаванне, якое дазволіць забяспечыць справядлівы доступ да вышэйшай адукацыі і далейшае ўстойлівае развіццё незалежных вышэйшых навучальных устаноў. Больш увагі неабходна надаць пошуку новых і дыверсіфікаваных крыніц і метадаў фінансавання.

III. Арганізацыйная структура і наступная праца

24. Сучасная арганізацыйная структура Балонскага працэсу, асаблівасцю якой з'яўляецца супрацоўніцтва паміж урадамі, акадэмічнай супольнасцю, яго прадстаўніцкімі арганізацыямі і іншымі зацікаўленымі бакамі, прызнана такой, якая адпавядае сваёй мэце. У будучым Балонскі працэс будзе сумесна ўзначальвацца краінай, якая старшынствуе ў Еўрасаюзе, і краінай, якая ў ЕС не ўваходзіць.

25. З мэтай ўзаемадзеяння з іншымі палітычнымі сферамі BFUG будзе падтрымліваць кантакты з экспертамі і адказнымі за прыняцце рашэнняў у такіх галінах, як навуковыя даследаванні, іміграцыя, сацыяльнае забеспячэнне.

26. Мы даручаем Групе па кантролі за ходам Балонскага працэсу (BFUG) падрыхтаваць план працы на перыяд да 2012 года па прасоўванні прыярытэтаў, вызначаных у гэтым Камюніке, і рэкамендацый дакладаў, прадстаўленых на гэтай Канферэнцыі міністраў. Дадзены план павінен прадугледжваць уключэнне ў яго вынікаў незалежнай ацэнкі Балонскага працэсу.

У прыватнасці, BFUG павінна:

- выпрацаваць паказчыкі для вымярэння і маніторынгу, а таксама сацыяльных аспектаў у працэсе збору даных;
- вызначыць шляхі дасягнення больш збалансаванай мабільнасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі;
- кантраляваць далейшае развіццё інструментаў мабільнасці і зрабіць даклад аб гэтым на канферэнцыі міністраў 2012 года;
- стварыць на аснове наяўных структур сетку для прасоўвання Балонскага працэсу за межамі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі;
- рэалізаваць рэкамендацыі, атрыманыя на аснове аналізу нацыянальных планаў дзеянняў у галіне прызнання.

27. Падрыхтоўка справаздач аб ходзе рэалізацыі Балонскага працэсу будзе ажыццяўляцца на скаардынаванай аснове.

- Група па ацэнцы і аналізе павінна забяспечыць далейшае ўдасканаленне сваёй метадалогіі, заснаванай на фактычных даных.
- Еўрастат сумесна з Eurostudent і ў супрацоўніцтве з Eurydice павінен забяспечыць збор адпаведных даных.

- Падрыхтоўка справаздач будзе кантралявацца Групай па кантролі за ходам Балонскага працэсу. На атрыманых даных будзе заснаваны агульны даклад да сустрэчы міністраў 2012 года.

28. Мы просім групу E4 (ENQA-EUA-EURASHE-ESU) працягваць сумесныя намаганні па далейшым развіцці еўрапейскага вымярэння ў забеспячэнні якасці і, у прыватнасці, прыняць меры, каб Еўрапейскі рэгістр якасці праходзіў знешнюю ацэнку з улікам меркаванняў усіх зацікаўленых бакоў.

29. Наша наступная сустрэча, прысвечаная юбілею Балонскага працэсу, будзе арганізавана сумесна Аўстрыяй і Венгрыяй і пройдзе ў Будапешце і Вене 11-12 сакавіка 2010 года. Чарговая Канферэнцыя міністраў адбудзецца ў Бухарэсце, Румынія, 27 – 28 красавіка 2012 года. Наступныя канферэнцыі будуць праведзены ў 2015, 2018 і 2020 гадах.

Дэкларацыя аб Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі

Будапешт-Вена 12 сакавіка 2010

1. Мы, міністры, адказныя за вышэйшую адукацыю краін-удзельніц Балонскага працэсу, сабраліся ў Будэпешце і Вене 11 і 12 сакавіка для адкрыцця Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), як прадугледжвалася ў Балонскай дэкларацыі 1999 года.

2. Засноўваючыся на сумесна ўзгодненых крытэрыях удзелу, мы вітаем Рэспубліку Казахстан у якасці новай краіны-ўдзельніцы Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

3. Балонская дэкларацыя 1999 года вызначыла перспектыву фарміравання да 2010 года прывабнасці і канкурэнтаздольнасці на міжнародным узроўні Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, у якой вышэйшыя навучальныя ўстановы змогуць выконваць свае разнастайныя місіі ў заснаваным на ведах грамадстве, ў якім студэнты, атрымліваючы выгады ад мабільнасці ў адпаведнасці са справядлівым прызнаннем іх кваліфікацый, змогуць выбраць найбольш прыдатную адукацыйную траекторыю.

4. Пачынаючы з 1999 года 47 удзельнікаў Еўрапейскай культурнай канвенцыі далучыліся да ідэі фарміравання ЕПВА і значна прасунуліся да яе рэалізацыі. Ва ўнікальным партнёрстве паміж органамі дзяржаўнай улады, вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, іх супрацоўнікамі і студэнтамі, а таксама працадаўцамі, агенцтвамі па забеспячэнні якасці, міжнароднымі арганізацыямі і еўрапейскімі інстытутамі мы ажыццявілі серыю рэформ па стварэнні Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, заснаванай на даверы, супрацоўніцтве і павазе да разнастайнасці культур, моў, сістэм вышэйшай адукацыі.

5. Балонскі працэс і, як вынік, Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі, з'яўляючыся беспрэцэдэнтным прыкладам рэгіянальнага, трансмежнага супрацоўніцтва ў галіне вышэйшаай адукацыі, выклікалі значную зацікаўленасць у іншых частках свету і зрабілі Еўрапейскую адукацыю больш заўважнай на глабальным узроўні. Мы вітаем гэту зацікаўленасць і спадзяёмся на актывізацыю нашага палітычнага дыялогу і супрацоўніцтва з партнёрамі па ўсім свеце.

6. Мы прынялі да ведама вынікі незалежнай ацэнкі і даклады арганізацый-удзельніц Балонскага працэсу. Мы вітаем пацвярджэнне таго, што вну, іх супрацоўнікі і студэнты ўсё больш салідарныя з мэтамі Балонскага працэсу. Нягледзячы на тое, што многае было дасягнута ў ажыццяўленні Балонскіх рэформ, даклады таксама адлюстроўваюць, што шэраг дзеянняў па фарміраванні ЕПВА, такіх як рэформа навучальнага плана і ступеней, забеспячэнне якасці, прызнанне дыпламаў, мабільнасць і сацыяльнае вымярэнне, рэалізаваны ў рознай ступені. Нядаўнія акцыі пратэсту ў шэрагу краін, часткова накіраваныя супраць дзеянняў, не звязаных з Балонскім працэсам, паказваюць, што некаторыя напямкі

Балонскага працэсу не былі рэалізаваны і растлумачаны належным чынам. Мы прызнаём гэта і будзем прыслухоўвацца да крытыкі з боку працаўнікоў адукацыі і студэнтаў. Мы адзначаем, што неабходна далейшая праца, у тым ліку з удзелам супрацоўнікаў і студэнтаў, на еўрапейскім, нацыянальным, асабліва інстытуцыйным узроўнях для рэалізацыі задачы па стварэнні Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, як мы гэта прадугледжвалі.

7. Мы, міністры, выказваем прыхільнасць абавязацельствам па поўнай і эфектыўнай рэалізацыі ўзгодненых мэт і плана мерапрыемстваў на наступнае дзесяцігоддзе, абазначаных у Камюніке, прынятым на канферэнцыі ў Левене і Лувен-ла-Неве. У цесным узаемадзеянні з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, выкладчыкамі, студэнтамі і іншымі зацікаўленымі бакамі мы будзем нарошчваць нашы намаганні для завяршэння ўжо распачатых рэформ з мэтай актывізацыі мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў, паляпшэння працэсу выкладання і навучання ў вуну, павышэння магчымасцей працаўладкавання выпускнікоў і забеспячэння даступнасці вышэйшай адукацыі. На нацыянальным узроўні мы таксама імкнёмся палепшыць узаемадзеянне і ўзаемаразуменне па Балонскім працэсе сярод усіх зацікаўленых бакоў і грамадства ў цэлым.

8. Мы, міністры, зноў пацвярджаем абавязацельства па забеспячэнні акадэмічных свабод, аўтаномнасці і справаздачнасці вуну як асноўных прынцыпаў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і падкрэсліваем ролю вуну ва ўмацаванні мірнага дэмакратычнага грамадства і ўзмацненні сацыяльнай з'яднанасці.

9. Мы ўсведамляем ключавую ролю навуковай супольнасці – кіраўнікоў вуну, выкладчыкаў, даследчыкаў (навукоўцаў), адміністрацыйнага персаналу і студэнтаў – у фарміраванні Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, у забеспячэнні магчымасці набываць веды, навыкі і кампетэнцыі, якія садзейнічаюць кар'еры навучэнцыў і іх жыццю, як грамадзян дэмакратычных дзяржаў, а таксама іх асобаснаму росту. Мы прызнаём, што неабходныя больш спрыяльныя ўмовы для супрацоўнікаў для выканання іх задач. Мы абавязуемся выкарыстоўваць больш эфектыўныя механізмы ўцягвання супрацоўнікаў вышэйшых навучальных устаноў і студэнтаў у працэс функцыянавання і далейшага развіцця Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Мы цалкам падтрымліваем удзел супрацоўнікаў і студэнтаў у структурах, якія распрацоўваюць рашэнні ў межах Балонскага працэсу, на еўрапейскім, нацыянальным і інстытуцыйным узроўнях.

10. Мы заклікаем усе зацікаўленыя бакі садзейнічаць стварэнню спрыяльных умоў навучання і працы і развіццю навучання, якое арыентуецца на патрэбы студэнта і дазваляе рэалізаваць ідэю ўстоўлівага і гнуткага спосабу навучання. Гэта таксама патрабуе супрацоўніцтва з боку выкладчыкаў і даследчыкаў у міжнародных сетках.

11. Мы, міністры, зноў пацвярджаем, што вышэйшая адукацыя з'яўляецца адказнасцю грамадства. Мы бяром на сябе абавязацельства, нягледзячы на гэтыя цяжкія эканамічныя часы, забяспечыць вну неабходныя рэсурсы ў межах усталяваных структур і пры кантролі органаў дзяржаўнай улады. Мы перакананы, што вышэйшая адукацыя з'яўляецца галёным фактарам сацыяльнага і эканамічнага развіцця, а таксама інавацый у свеце, які рухаецца ведамі. Таму мы будзем нарошчваць нашы намаганні па сацыяльных аспектах з тым, каб забяспечыць роўныя магчымасці для атрымання якаснай адукацыі, надаючы асаблівую ўвагу недастаткова прадстаўленым групам.

12. Мы, міністры, адказныя за фарміраванне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, просім Назіральную групу па Балонскім працэсе прапанаваць меры, якія садзейнічаюць эфектыўнай рэалізацыі ўзгодненых прынцыпаў Балонскага працэсу і плана дзеянняў на ўсёй тэрыторыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, асабліва на нацыянальным і інстытуцыйным узроўнях, у прыватнасці, шляхам распрацоўкі дадатковых метадаў працы, такіх як узаемнае навучанне, азнаямляльныя паездкі і іншыя мерапрыемствы па абмене інфармацыяй. Праз бесперапыннае развіццё, пашырэнне і ўмацаванне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і далейшае ўзмацненне ўзаемадзеяння з Еўрапейскай навукова-даследчыцкай прасторай Еўропа будзе ў стане паспяхова вырашаць задачы і пераадолюваць выклікі наступнага дзесяцігоддзя.

13. Наша наступная сустрэча міністраў па падвядзенні вынікаў і прасоўванні мэт, абазначаных у Левенскім камюніке, адбудзецца ў Румыніі ў Бухарэсце 26-27 красавіка 2012 года.

Максімальнае выкарыстанне нашага патэнцыялу: Кансалідацыя Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі

Бухарэсцкае камюніке

Мы, міністры, адказныя за вышэйшую адукацыю ў 47 краінах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕНЕА), сустрэліся ў Бухарэсце 26 – 27 красавіка 2012 года, каб ацаніць дасягненні Балонскага працэсу і вызначыць будучыя прыярытэты ЕНЕА.

Інвестыцыі ў вышэйшую адукацыю ў імя будучыні

Еўропа перажывае эканамічны і фінансавы крызіс з разбуральнымі сацыяльнымі наступствамі. У сферы вышэйшай адукацыі крызіс вядзе да цяжасцей даступнасці фінансавання і павышае нявызначанасць перспектывы працаўладкавання выпускнікоў.

Вышэйшая адукацыя з'яўляецца важным складнікам вырашэння нашых сённяшніх праблем. Моцныя і адказныя сістэмы вышэйшай адукацыі складаюць аснову паспяховых грамадстваў ведаў. Вышэйшая адукацыя павінна адыгрываць цэнтральную ролю ў нашых высілках, накіраваных на пераадоленне крызісу – зараз у большай ступені, як калі-небудзь да гэтага.

Сыходзячы з гэтага, мы абавязуемся забяспечыць для вышэйшай адукацыі максімальна магчымы ўзровень дзяржаўнага фінансавання, а таксама прыцягненне іншых адэкватных рэсурсаў у якасці інвестыцый у нашу агульную будучыню. Мы будзем падтрымліваць нашы вышэйшыя навучальныя ўстановы ў падрыхтоўцы творчых, інавацыйных, удумлівых і адказных выпускнікоў, якія патрэбны нашым дэмакратычным дзяржавам для эканамічнага росту і ўстойлівага развіцця. Мы прытрымліваемся ідэі разам працаваць у гэтым напрамку, каб скараціць узровень беспрацоўя сярод моладзі.

ЕНЕА ўчора, сёння і заўтра

Балонскія рэформы змянілі вышэйшую адукацыю на ўсёй тэрыторыі Еўропы, дзякуючы ўдзелу і высілкам вышэйшых навучальных устаноў, іх супрацоўнікаў і студэнтаў.

Структуры вышэйшай адукацыі ў Еўропе на сённяшні дзень сталі больш супастаўляльнымі і сумяшчальнымі. Сістэмы гарантыі якасці садзейнічаюць павышэнню даверу, кваліфікацыі вышэйшай адукацыі робяцца ўсё больш параўнальнымі ў розных краінах, пашырылася ўцягненне ў сферу вышэйшай адукацыі розных зацікаўленых бакоў. У цяперашні час студэнты карыстаюцца перавагамі больш разнастайных магчымасцей і робяцца ўсё больш мабільнымі. Ідэя стварэння адзінай Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ўжо ў межах дасяжнасці.

Аднак, як сведчыць Справаздача аб рэалізацыі Балонскага працэсу, мы павінны зрабіць далейшыя намаганні для замацавання і развіцця дасягнутага. Мы будзем імкнуцца да большай узгодненасці ў нашай палітыцы, асабліва ва ўмовах завяршэння пераходу да трохузроўневай сістэмы адукацыі, выкарыстання крэдытных адзінак Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў (ECTS), выдачы Еўрапейскага дадатка да дыплама, а таксама ў працэсе ўдасканалення працэдур гарантыі якасці і ўвядзення структур кваліфікацый, уключаючы вызначэнне і ацэнку вынікаў навучання.

Мы ставім перад сабой наступныя мэты: забеспячэнне якаснай вышэйшай адукацыі для ўсіх, павышэнне магчымасцей працаўладкавання выпускнікоў і павышэнне мабільнасці для ўдасканалення навучання.

Нашы дзеянні, накіраваныя на дасягненне гэтых мэт, будуць заснаваны на бесперапынных высілках па ўзгадненні нацыянальнай практыкі з задачамі і палітыкай ЕНЕА з улікам тых галін палітыкі, дзе неабходна далейшая праца. З 2012 па 2015 гады мы сканцэнтруем увагу на падтрымцы вышэйшых навучальных устаноў і зацікаўленых бакоў у іх намаганнях, накіраваных на ажыццяўленне значных пераўтварэнняў і далейшай усебаковай рэалізацыі напрамкаў Балонскага працэсу.

Забеспячэнне якаснай вышэйшай адукацыі для ўсіх

Пашырэнне доступу да атрымання вышэйшай адукацыі з'яўляецца неабходнай папярэдняй умовай сацыяльнага прагрэсу і эканамічнага развіцця. Мы згодныя прыняць меры нацыянальнага ўзроўню для пашырэння доступу да якаснай вышэйшай адукацыі. Нашы дзеянні будуць накіраваны на тое, каб павысіць працэнт тых, хто паспяхова завяршыў навучанне, і гарантаваць своєчасовае прасоўванне ў атрыманні вышэйшай адукацыі ва ўсіх краінах ЕПВА.

Кантынгент студэнтаў, якія паступаюць і заканчваюць вышэйшыя навучальныя ўстановы, павінен адлюстроўваць разнастайнасць насельніцтва Еўропы. Мы абавязуемся рабіць адмысловыя намаганні ў адносінах прадстаўнікоў груп, якія маюць патрэбу ў сацыяльнай падтрымцы, каб развіваць **сацыяльнае вымярэнне** вышэйшай адукацыі, скараціць няроўнасць і прапанаваць студэнтам адэкватныя паслугі і падтрымку, кансультаванне і настаўніцтва, гнуткія адукацыйныя траекторыі і альтэрнатыўныя шляхі да атрымання адукацыі, уключаючы прызнанне папярэдняга навучання. Мы вітаем выкарыстанне ўзаемага навучання па пытаннях сацыяльнага вымярэння і ставім сабе на мэце маніторынг прагрэсу ў гэтым напрамку.

Мы зноў пацвярджаем нашу прыхільнасць прынцыпу **студэнтацэнтраванага навучання**, што характарызуецца інавацыйнымі метадамі выкладання, якія ставяць студэнтаў у пазіцыю актыўных удзельнікаў уласнага навучання. Сумесна з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, іх студэнтамі і супрацоўнікамі мы будзем ствараць умовы асяроддзя падтрымкі і матывацыі для працы і навучання.

Вышэйшая адукацыя павінна быць адкрытым працэсам, у якім студэнты набываюць інтэлектуальную незалежнасць і ўпэўненасць у сабе побач з ведамі і навыкамі ў выбранай прадметнай галіне. Цягам акадэмічнага навучання і даследчыцкай працы у студэнтаў павінна сфарміравацца здольнасць адэкватна ацэньваць сітуацыю і крытычна абгрунтоўваць свае дзеянні.

Гарантыя якасці адыгрывае найважнейшую ролю ў пабудове даверу, а таксама ў павышэнні прывабнасці прапаноў ЕНЕА, уключаючы трансмежную адукацыю. Мы прытрымліваемся ідэі як падтрымкі адказнасці грамадства за працэсы гарантыі якасці, так і актыўнага ўцягнення шырокага кола зацікаўленых бакоў у гэтыя працэсы. Мы прызнаём справаздачу аб укараненні і прымяненні Еўрапейскіх стандартаў і рэкамендацый для гарантыі якасці (ESG)¹, падрыхтаваную Еўрапейскай асацыяцыяй гарантыі якасці ў вышэйшай адукацыі (ENQA), Еўрапейскім студэнцкім саюзам (ESU), Асацыяцыяй еўрапейскіх універсітэтаў (EUA) і Еўрапейскай асацыяцыяй устаноў вышэйшай адукацыі EURASHE (Група E4). Мы зробім перагляд стандартаў ESG для таго, каб павысіць іх дакладнасць і карыснасць, уключаючы галіны іх прымянення. Гэты перагляд будзе

¹ European Association for Quality Assurance (2011): "Mapping the Implementation and application of the ESG";

ажыццяўляцца на аснове пачатковай прапановы, якую падрыхтуе Група E4 у супрацоўніцтве з Education International, BUSINESSEUROPE і Еўрапейскім рэгістрам агенцтваў гарантыі якасці (EQAR), якая будзе прадстаўлена да разгляду Назіральнай групе па Балонскім працэсе (BFUG).

Мы вітаем знешнюю экспертызу EQAR і заклікаем агенствы гарантыі якасці падаваць заявы аб рэгістрацыі гэтай арганізацыі. Мы дазволім зарэгістраваным у EQAR агенствам ажыццяўляць сваю дзейнасць на ўсёй тэрыторыі ЕНЕА пры ўмове іх адпаведнасці нацыянальным патрабаванням. У прыватнасці, мы за прызнанне рашэнняў агенцтваў, зарэгістраваных у EQAR, у адносінах сумесных праграм і праграм двойных ступеней.

Мы пацвярджаем наша абавязацельства па захаванні адказнасці грамадства за вышэйшую адукацыю і прызнаём неабходнасць пачаць дыялог аб **фінансаванні і кіраванні** ў вышэйшай адукацыі. Мы прызнаём важнасць далейшага развіцця адпаведных інструментаў фінансавання для дасягнення нашых агульных мэт. Больш за тое, мы падкрэсліваем значнасць развіцця ў вышэйшых навучальных установах больш эфектыўных арганізацыйных структур і структур кіравання. Мы абавязуемся падтрымліваць удзел студэнтаў і супрацоўнікаў вучы ў структурах кіравання на ўсіх узроўнях і зноў пацвярджаем сваё абавязацельства прытрымлівацца прынцыпу акадэмічнай свабоды ў адносінах да аўтаномных і адказных вышэйшых навучальных устаноў.

Павышэнне магчымасцей працаўладкавання для задавальнення патрэб Еўропы

Сённяшнім выпускнікам неабходна спалучаць міждысцыплінарныя, мультыдысцыплінарныя і інавацыйныя веды і кампетэнцыі з сучаснымі спецыяльнымі ведамі ў пэўнай прадметнай галіне, каб адпавядаць больш шырокім запытам грамадства і рынку працы. Наша мэта – удасканаленне магчымасцей **працаўладкавання**, асобаснага і прафесійнага развіцця выпускнікоў на працягу ўсёй іх кар’еры. Мы дасягнем гэтага, умацоўваючы супрацоўніцтва паміж працадаўцамі, студэнтамі і вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, асабліва ў распрацоўцы адукацыйных праграм, якія садзейнічаюць павышэнню інавацыйнага, прадпрымальніцкага і навукова-даследчыцкага патэнцыялу выпускнікоў. Навучанне на працягу ўсяго жыцця з’яўляецца адным з важных фактараў адпаведнасці зменліваму рынку працы, а вышэйшыя навучальныя ўстановы адыгрываюць цэнтральную ролю ў трансферы ведаў і актывізацыі рэгіянальнага развіцця, уключаючы бесперапыннае развіццё “альянсаў ведаў” (інавацыйных асацыяцый адукацыйных, навуковых і вытворчых арганізацый – *Заўвага перакладчыка*).

Нашым грамадствам неабходныя вышэйшыя навучальныя ўстановы, каб інавацыйна садзейнічаць устойліваму развіццю, таму вучы павінны забяспечыць больш цесную сувязь паміж **навуковымі даследаваннямі**, выкладаннем і навучаннем на ўсіх узроўнях. У адукацыйных праграмах павінны знаходзіць адлюстраванне рухомыя навукова-даследчыцкія прыярытэты і дысцыпліны, якія знаходзяцца на стадыі станаўлення, а навуковыя даследаванні павінны складаць аснову выкладання і навучання. У гэтых адносінах мы будзем падтрымліваць разнастайнасць доктарскіх праграм. Прымаючы пад увагу дакументы “Зальцбургскія рэкамендацыі II”² і “Прынцыпы інавацыйнай падрыхтоўкі дактароў навук”³, мы вывучым магчымыя шляхі павышэння якасці, празрыстасці, магчымасцей працаўладкавання і мабільнасці ў межах трэцяга цыкла навучання, паколькі адукацыя і прафесійная падрыхтоўка дактарантаў адыгрываюць асаблівую ролю ва ўмацаванні сувязей паміж ЕНЕА і Еўрапейскай прасторай навуковых даследаванняў (ERA). Побач з праграмамі доктарскай падрыхтоўкі, высокаэфектыўныя праграмы другога цыкла з’яўляюцца неабходнай умовай для развіцця

² European University Association (2010): “Salzburg II Recommendations”;

³ European Commission (2011): “Report of Mapping Exercise on Doctoral Training in Europe – Towards a common approach”;

прадуктыўных узаемасувязей паміж выкладаннем, навучаннем і навуковымі даследаваннямі. Захоўваючы вялікую разнастайнасць і рост дакладнасці магістарскіх праграм у ЕНЕА, мы маглі б таксама прааналізаваць іх іншыя магчымыя агульныя прынцыпы з улікам ужо зробленай у гэтым напрамку працы⁴.

З мэтай кансалідацыі ЕНЕА неабходна мэтанакіравана ўкараняць **вынікі навучання**. Распрацоўка, разуменне і практычнае прымяненне вынікаў навучання маюць ключавое значэнне для паспяховага выкарыстання ECTS і Дадатка да дыплама, для працэдур прызнання, структур кваліфікацый і працэсаў гарантыі якасці – усе гэтыя аспекты ўзаемазвязаныя. Мы заклікаем інстытуты працягваць працу па ўзмацненні ўзаемасувязі паміж акадэмічнымі крэдытамі як з вынікамі навучання, так і з вучэбнай нагрузкай студэнтаў, а таксама ўключыць экспертызу ўзроўню дасягнення вынікаў навучання ў ацэначныя працэдурны. Мы будзем працаваць над тым, каб у “Кіраўніцтве па выкарыстанні ECTS”⁵ у поўнай меры быў адлюстраваны стан бягучай працы ў галіне вынікаў навучання і прызнання папярэдняй адукацыі.

Мы вітаем дасягненні ў распрацоўцы **рамак кваліфікацый**; яны павышаюць празрыстасць і дазваляюць сістэмам вышэйшай адукацыі стаць больш адкрытымі і гнуткімі. Мы ўсведамляем, што практычная рэалізацыя ўсіх пераваг кваліфікацыйных структур можа стаць больш складанай, чым распрацоўка гэтых структур. Распрацоўка структур кваліфікацый павінна працягвацца, каб яны сталі паўсядзёнай рэальнасцю для студэнтаў, супрацоўнікаў вучы і працадаўцаў. Разам з тым, некаторым краінам складана завяршыць фарміраванне нацыянальных структур кваліфікацый і самаацэнку іх адпаведнасці Структуры кваліфікацый ЕНЕА (QF-EHEA) да канца 2012 года. Гэтым краінам трэба памножыць намаганні, выкарыстоўваць падтрымку і досвед іншых дзяржаў, каб дасягнуць пастаўленых мэтай.

Агульнае разуменне ўзроўняў кваліфікацыйных структур мае вырашальнае значэнне для працэдур прызнання як у акадэмічных, так і ў прафесійных мэтах. Школьныя выпускныя кваліфікацыі, якія адкрываюць доступ да вышэйшай адукацыі, будуць разглядацца як 4-ы ўзровень Еўрапейскай структуры кваліфікацый (EQF) або эквівалентныя ўзроўні для краін, не звязаных з EQF, дзе яны ўключаны ў нацыянальныя структуры кваліфікацый. Мы далей суадносім кваліфікацыі 1-га, 2-га і 3-га цыклаў навучання з узроўнямі 6, 7 і 8 EQF адпаведна або з эквівалентнымі ўзроўнямі для краін, не звязаных з EQF. Мы прааналізуем пытанне аб тым, як у QF-EHEA маглі б быць узяты пад увагу кваліфікацыі кароткага цыкла (узровень 5 EQF) і заклікаем краіны выкарыстоўваць QF-EHEA для суадноснасці з ёй кваліфікацый у тых нацыянальных кантэкстах, у якіх яны існуюць. Мы просім Савет Еўропы і Еўрапейскую камісію працягнуць каардынаванне намаганняў для забеспячэння эфектыўнага функцыянавання адпаведных кваліфікацыйных структур на практыцы.

Мы вітаем дакладную сугучнасць з ECTS, Еўрапейскай структурай кваліфікацый і вынікамі навучання ў прапанове Еўракамісіі па пераглядзе Дырэктывы Еўрапейскага Саюза аб прызнанні **прафесійных кваліфікацый**. Мы падкрэсліваем важнасць таго, каб гэтыя элементы належным чынам улічваліся пры прыняцці рашэнняў аб прызнанні.

Павышэнне мабільнасці для паляпшэння навучання

Адукацыйная мабільнасць адыгрывае вельмі важную ролю ў забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі, у павышэнні магчымасцей працаўладкавання студэнтаў і пашырэнні трансмежнага супрацоўніцтва ўнутры ЕНЕА і за яе межамі. Мы прымаем стрэтэгію “Мабільнасць для

⁴ European University Association (2009): “Survey of Master Degrees in Europe”;

⁵ European Commission (2009): “ECTS Users’ Guide”;

ўдасканалення адукацыі”⁶ як дадатак [да гэтага Камюніке – *Заўвага перакладчыка*], уключаючы пастаўленую ў ёй мэту мабільнасці як неад’емную частку нашых намаганняў па развіцці інтэрнацыяналізацыі ў вышэйшай адукацыі.

Дастатковая фінансавая падтрымка студэнтаў важная для забеспячэння роўнага доступу і магчымасцей для мабільнасці. Мы пацвярджаем сваё абавязацельства забяспечыць поўную **партатыўнасць** нацыянальных грантаў і займаў на ўсёй тэрыторыі ЕНЕА і заклікаем Еўрапейскі Саюз падмацаваць гэта імкненне адпаведнай палітыкай.

Справядлівае акадэмічнае і прафесійнае **прызнанне**, уключаючы прызнанне нефармальнай і спантаннай адукацыі, адыгрывае цэнтральную ролю ў ЕНЕА. Яно непасрэдна садзейнічае акадэмічнай мабільнасці студэнтаў, павышае магчымасці прафесійнай мабільнасці для выпускнікоў і з’яўляецца дакладнай мерай прагрэсу ў дасягненні даверу і збліжэння. Мы маем цвёрды намер зняць апошнія бар’еры, якія замінаюць належным эфектыўным працэдурам прызнання, і ў якасці доўгатэрміновай мэты ЕНЕА гатовы сумесна дзейнічаць з мэтай развіцця аўтаматычнага прызнання супастаўляльных акадэмічных ступеней, засноўваючыся на інструментах Балонскай структуры. Такім чынам, мы прымаем на сябе абавязацельства перагледзець нашы нацыянальныя законы, каб выканаць Лісабонскую Канвенцыю аб прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне⁷. Мы ўхваляем “Кіраўніцтва Еўрапейскай прасторы прызнання”⁸ і рэкамендуем выкарыстоўваць яго ў якасці асноўных прынцыпаў для прызнання замежных кваліфікацый і збору добрых практык. Мы таксама заклікаем вышэйшыя навучальныя ўстановы і агенцтвы гарантыі якасці правесці ацэнку інстытуцыянальных працэдур прызнання шляхам працэдур унутранай і знешняй ацэнкі якасці.

Мы імкнёмся да адкрытых сістэм вышэйшай адукацыі і больш **збалансаванай мабільнасці** ў ЕНЕА. Калі хаця б адзін бок лічыць нерацыянальнымі дыспрапорцыі ў мабільнасці паміж краінамі ЕНЕА, мы заклікаем зацікаўленыя дзяржавы да сумеснага пошуку вырашэння пытання ў адпаведнасці са Стратэгіяй мабільнасці ЕНЕА.

Мы заклікаем вышэйшыя навучальныя ўстановы працягваць распрацоўку **сумесных праграм і ступеней** як складнік больш шырокага падыходу ЕНЕА. Мы будзем вывучаць нацыянальныя нормы і практыку ў галіне сумесных праграм і ступеней як адзін са шляхоў зняцця звязаных з нацыянальным кантэкстам перашкод да супрацоўніцтва і мабільнасці.

Супрацоўніцтва з іншымі рэгіёнамі свету і **міжнародная адкрытасць** – ключавыя фактары развіцця ЕНЕА. Мы маем намер працягваць вывучэнне глабальнага разумення мэт і прынцыпаў ЕНЕА ў адпаведнасці з прыярытэтамі, усталяванымі ў стратэгіі 2007 года “Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі ў глабальным кантэксце”⁹. Мы ацэнім рэалізацыю гэтай стратэгіі да 2015 года з мэтай выпрацоўкі рэкамендацый па далейшых дзеяннях у галіне развіцця інтэрнацыяналізацыі. Балонскі палітычны форум працягне сваю працу як платформа для дыялогу, а яго фармат будзе ўдасканалены намі ў супрацоўніцтве з сусветнымі партнёрамі.

⁶ Bucharest Ministerial Conference (2012): "Mobility for Better Learning. Mobility strategy 2020 for the European Higher Education Area (EHEA)";

⁷ Council of Europe/UNESCO (1997): "Lisbon Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region";

⁸ NUFFIC, Netherlands Organisation for International Cooperation in higher education (2012): "European Area of Recognition Manual";

⁹ London Ministerial Conference (2007): "European Higher Education in a Global Setting. A Strategy for the External Dimension of the Bologna Process".

Удасканаленне збору даных і празрыстасці для абгрунтавання палітычных мэт

Мы вітаем удасканаленую якасць даных і інфармацыі аб вышэйшай адукацыі. Мы звяртаемся з просьбай аб больш мэтанакіраваным зборы даных у адпаведнасці з адзінымі паказчыкамі, у прыватнасці, такімі як магчымасці працаўладкавання, сацыяльнае вымярэнне, адукацыя на працягу ўсяго жыцця, інтэрнацыяналізацыя, партатыўнасць грантаў/займаў, мабільнасць студэнтаў і супрацоўнікаў вучы. Мы просім арганізацыі Eurostat, Eurydice і Eurostudent ажыццяўляць маніторынг рэалізацыі рэформ і даць справаздачы па яго выніках у 2015 годзе.

Мы будзем ухваляць развіццё сістэмы добраахвотнага ўзаемнага навучання і экспертызы ў тых краінах, дзе яны запатрабаваны. Гэта дапаможа ацаніць ступень рэалізацыі Балонскіх рэформ і прасоўваць добрую практыку, паколькі з'яўляецца дынамічным спосабам рэагавання на выклікі, якія паўстаюць сёння перад еўрапейскай вышэйшай адукацыяй.

Мы будзем імкнуцца да таго, каб сістэмы вышэйшай адукацыі сталі больш зразумелымі для грамадства, асабліва для студэнтаў і працадаўцаў. Мы будзем падтрымліваць удасканаленне дзеючых інструментаў празрыстасці з тым, каб зрабіць іх у большай ступені арыентаванымі на карыстальніка і абгрунтаваць іх на эмпірычных доказах. Мы маем мэту прыйсці да пагаднення адносна агульных прынцыпаў па пытанні празрыстасці да 2015 года.

Вызначэнне прыярытэтаў на 2012-2015 гады

Абзначыўшы асноўныя задачы ЕПВА на бліжэйшыя гады, мы вызначаем наступныя прыярытэты ў працы на перыяд да 2015 года.

На нацыянальным узроўні ў супрацоўніцтве з адпаведнымі зацікаўленымі бакамі і асабліва з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі мы:

- дасканала праанлізуем высновы Справаздачы аб рэалізацыі Балонскага працэсу (Bologna Implementation Report) 2012 года і возьмем пад увагу яе заключэнне і рэкамендацыі;
- будзем умацоўваць палітыку пашырэння агульнага доступу да адукацыі і павышэння працэнта паспяхова завяршыўшых навучанне, уключаючы меры, накіраваныя на пашырэнне ўцягнутасці груп, якія маюць патрэбу ў сацыяльнай падтрымцы;
- будзем ствараць умовы, якія садзейнічаюць прасоўванню студэнтацэнтраванага навучання, інавацыйных метадаў выкладання, адукацыйнага асяроддзя падтрымкі і матывацыі, адначасова працягваючы прыцягваць студэнтаў і супрацоўнікаў вучы да ўдзелу ў працы структур кіравання ўсіх узроўняў;
- выдадзім дазвол агенцтвам гарантыі якасці, зарэгістраваным у EQAR, ажыццяўляць сваю дзейнасць на ўсёй тэрыторыі ЕНЕА пры ўмове яе адпаведнасці нацыянальным патрабаванням;
- будзем працаваць над павышэннем магчымасцей працаўладкавання, навучання на працягу ўсяго жыцця, развіцця ў студэнтаў здольнасці вырашаць праблемы і прадпрымальніцкіх навыкаў шляхам удасканалення супрацоўніцтва з працадаўцамі, асабліва ў галіне распрацоўкі адукацыйных праграм;
- забяспечым тое, што ўкараненне структур кваліфікацый, ECTS і Еўрапейскага дадатка да дыплама будзе ажыццяўляцца на аснове вынікаў навучання

- заклічам краіны, якія не могуць да канца 2012 года завяршыць працу па стварэнні і ўкараненні нацыянальных кваліфікацыйных структур, супастаўляльных са Структурай кваліфікацый ЕНЕА, памножыць намаганні і прадставіць скарэктаваны план дзеянняў па рэалізацыі гэтай задачы;
- будзем укараняць рэкамендацыі стратэгіі “Мабільнасць для ўдасканалення навучання” і праводзіць працу па забеспячэнні поўнай партатыўнасці нацыянальных грантаў і займаў на ўсёй тэрыторыі ЕНЕА;
- перагледзім нацыянальныя заканадаўствы з мэтай поўнага выканання Лісабонскай Канвенцыі аб прызнанні кваліфікацый і будзем садзейнічаць прымяненню “Кіраўніцтва Еўрапейскай прасторы прызнання” для прасоўвання практык прызнання;
- будзем ухваляць стварэнне ў ЕНЕА “альянсаў, заснаваных на ведах”, арыентаваных на цесную ўзаемасувязь навуковых даследаванняў і тэхналогій.

На еўрапейскім узроўні ў працэсе падрыхтоўкі да Міністэрскай канферэнцыі 2015 года і ў супрацоўніцтве з адпаведнымі зацікаўленымі бакамі, мы:

- звернемся ў Eurostat, Eurydice і Eurostudent з просьбай ажыццяўляць маніторынг рэалізацыі Балонскага працэсу і стратэгіі “Мабільнасць для ўдасканалення навучання”;
- распрацуем да 2013 года сістэму добраахвотнага ўзаемнага навучання і экспертызы ў тых краінах, якія ў гэтым зацікаўлены і ініцыююць пілотны праект з мэтай развіцця ўзаемнага навучання па пытаннях сацыяльнага вымярэння вышэйшай адукацыі;
- падрыхтуем прапанову па пераглядзе стандартаў ESG з мэтай іх далейшага прыняцця;
- будзем садзейнічаць павышэнню якасці, празрыстасці, магчымасцей працаўладкавання і мабільнасці ў межах трэцяга цыкла навучання, пры гэтым працягваючы ўмацоўваць узаемасувязь паміж ЕНЕА і ERA;
- будзем працаваць над забеспячэннем таго, каб у Кіраўніцтве па выкарыстанні ECTS быў належным чынам адлюстраваны стан бягучай дзейнасці ў галіне вынікаў навучання і прызнання папярэдняй адукацыі;
- будзем каардынаваць працу па рэалізацыі структур кваліфікацый на практыцы, падкрэсліваючы іх узаемасувязь з вынікамі навучання, а таксама будзем аналізаваць, якім чынам у Структуры кваліфікацый могуць быць ўлічаны кваліфікацыі кароткага цыкла навучання ў нацыянальных кантэкстах;
- будзем падтрымліваць дзейнасць груп краін-першапраходцаў, якія вывучаюць шляхі дасягнення аўтаматычнага акадэмічнага прызнання супастаўляльных ступеней;
- будзем вывучаць нацыянальныя заканадаўствы і практыкі ў адносінах да сумесных праграм і ступеней, што з’яўляецца адным са шляхоў ліквідацыі абумоўленых нацыянальным кантэкстам перашкод на шляху развіцця супрацоўніцтва і мабільнасці;
- будзем ацэньваць ход рэалізацыі стратэгіі “ЕНЕА ў глабальным кантэксце”;
- распрацуем кіруючыя прынцыпы ЕНЕА для вызначэння палітыкі празрыстасці і працягнем маніторынг інструментаў празрыстасці.

Наступная Канферэнцыя міністраў адукацыі краін ЕНЕСА адбудзецца ў Ерэване, Арменія, у 2015 годзе, дзе будзе ацэнены прагрэс у дасягненні вызначаных вышэй прыярытэтаў

Спіс скарачэнняў:

BFUG - (Bologna Follow-Up Group) Назіральная група па Балонскім працэсе

BUSINESSEUROPE – Асацыяцыя еўрапейскіх прадпрыемстваў Е4

Group (ESU, - Група Е4

EURASHE, EUA, ESG)

ECTS - (European Credit Transfer and Accumulation System) Еўрапейская сістэма пераносу і назапашвання крэдытаў

Education International – Міжнародная федэрацыя прафсаюзаў работнікаў адукацыі

ЕНЕСА - (European Higher Education Area) – Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі

ЕНQA - (European Association for Quality Assurance in Higher Education) – Еўрапейская асацыяцыя гарантыі якасці ў вышэйшай адукацыі

EQAR - (European Quality Assurance Register) – Еўрапейскі рэгістр агенцтваў гарантыі якасці

EQF - (European Qualification Framework) – Еўрапейская структура кваліфікацый

ЕРА - (European Research Area) – Еўрапейская прастора навуковых даследаванняў

ESG - (European Standards and Guidelines for Quality Assurance) – Еўрапейскія стандарты і рэкамендацыі для гарантыі якасці

ESU - (European Student's Union) – Еўрапейскі студэнцкі саюз

EUA - (European University Association) – Асацыяцыя еўрапейскіх універсітэтаў EURASHE - (European Association of Institutions in Higher Education) – Еўрапейская асацыяцыя ўстаноў вышэйшай адукацыі

Eurostat - Евростат – статыстычная служба Еўрапейскага саюза

Eurostudent – Еўра-Студэнт – праект, накіраваны на апрацоўку сацыяльных і эканамічных даных аб студэнцкім жыцці ў краінах Еўрапейскага Саюза

Eurydice – Эўрыдыка-сетка, якая забяспечвае абмен інфармацыяй у галіне адукацыі

NUFFIC - (Netherlands Organisation for International Cooperation in higher education) – Нідэрландская арганізацыя міжнароднага супрацоўніцтва ў галіне вышэйшай адукацыі

UNESCO - (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) Арганізацыя садзеяння адукацыі, навуцы і культуры пры ААН (ЮНЕСКА)

Наступная Канферэнцыя міністраў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі Балонскі пройдзе ў 2015 годзе ў Арменіі.

ЕРЭВАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

Мы, міністры, якія сабраліся ў Ерэване 14-15 мая 2015 года, з годнасцю прызнаём, што бачанне, якое натхніла нашых папярэднікаў у г. Балонья, прывяло да стварэння Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), дзе 47 краін з рознымі палітычнымі, культурнымі і акадэмічнымі традыцыямі супрацоўнічаюць на аснове адкрытага дыялогу, агульных мэт і агульных абавязацельстваў. Разам мы ўцягнуты ў працэс добраахвотнага збліжэння і каардынаванага рэфармавання нашых сістэм вышэйшай адукацыі. Ён заснаваны на адказнасці грамадства за вышэйшую адукацыю, акадэмічнай свабодзе, інстытуцыянальнай аўтаноміі і прыхільнасці да цэласнасці. Усё гэта залежыць ад актыўнага фінансавання з боку дзяржавы і ажыццяўляецца шляхам агульнай структуры ступеней, агульнага разумення прынцыпаў і працэсаў забеспячэння якасці і прызнання, а таксама шэрагу іншых агульных інструментаў.

Дзякуючы Балонскім рэформам дасягнуты прагрэс у забеспячэнні перамяшчэння студэнтаў і выпускнікоў у межах ЕПВА з прызнаннем іх кваліфікацый і перыядаў навучання; навучальныя праграмы забяспечваюць выпускнікоў ведамі, навыкамі і кампетэнцыямі для працягу навучання і доступу да еўрапейскага рынку працы; вучэбныя ўсё больш актыўнымі ў міжнародным кантэксце; навукоўцы супрацоўнічаюць у сумесных навукова-даследчых і навучальных праграмах. ЕПВА адкрыла дыялог з іншымі рэгіёнамі свету і ўспрымаецца як мадэль структураванага супрацоўніцтва.

Тым не менш мы ведаем, што рэалізацыя структурных рэформ адбываецца нераўнамерна, што інструменты не заўсёды выкарыстоўваюцца правільна, а працяг абнаўлення нашых сістэм вышэйшай адукацыі і больш актыўны ўдзел акадэмічнай супольнасці неабходны, каб дасягнуць поўнага патэнцыялу ЕПВА. Мы імкнёмся да завяршэння працы і прызнаём неабходнасць надаць новы імпульс нашаму супрацоўніцтву.

Сёння ЕПВА супрацьстаіць сур'ёзным выклікам. ЕПВА сутыкаецца з працяглым эканамічным і сацыяльным крызісам, значным узроўнем беспрацоўя, павышэннем маргіналізацыі маладых людзей, дэмаграфічнымі зменамі, новымі формамі міграцыі і канфліктамі ўнутры краін і паміж імі, а таксама палітычным экстрэмізмам і радыкалізацыяй. З іншага боку, высокая мабільнасць студэнтаў і персаналу садзейнічае ўзаемнаму разуменню, а хуткае развіццё ведаў і тэхналогій, якое аказвае значны ўплыў на грамадства і эканоміку, адыгрываюць усё больш важную ролю ў трансфармацыі вышэйшай адукацыі і даследаванняў.

ЕПВА адыгрывае ключавую ролю ў вырашэнні гэтых праблем і ўзмацненні магчымасцей шляхам еўрапейскага супрацоўніцтва і абмену, маючы агульныя мэты ў дыялогу з партнёрамі па ўсім свеце. Мы павінны пацвердзіць наша сапраўднае бачанне і кансалідаваць структуру ЕПВА.

Новае бачанне: нашы прыярытэты

Да 2020 года мы ўяўляем сабе ЕПВА, дзе нашы агульныя мэты рэалізуюцца ва ўсіх краінах-удзельніцах, забяспечваючы давер у сістэмах вышэйшай адукацыі, дзе аўтаматычнае прызнанне стала рэальным, а студэнты і выпускнікі могуць лёгка перамяшчацца ў межах ЕПВА; дзе вышэйшая адукацыя эфектыўна садзейнічае фарміраванню інклюзіўных грамадстваў, заснаваных на дэмакратычных каштоўнасцях і правах чалавека, і дзе магчымасці адукацыі забяспечваюць кампетэнцыі і навыкі, неабходныя для еўрапейскага грамадзянства, інавацый і працаўладкавання. Мы будзем падтрымліваць і абараняць студэнтаў і акадэмічны персанал у забеспячэнні іх права акадэмічнай свабоды. Мы будзем падтрымліваць вышэйшыя навучальныя ўстановы ва ўмацаванні іх высылкаў па падтрымцы міжкультурнага ўзаемаразумення, крытычнага мыслення, палітычнай і рэлігійнай талерантнасці, гэндарнай роўнасці, а таксама дэмакратычных і грамадзянскіх каштоўнасцей з мэтай умацавання еўрапейскай і глабальнай грамадзянскасці і заснавання інклюзіўных грамадстваў. Мы таксама ўмацуем сувязі паміж ЕПВА і Еўрапейскай даследчыцкай прасторай.

У найбліжэйшыя гады нашы калектыўныя амбіцыі будуць мець гэтыя пароўну важныя мэты ў новым кантэксце:

- **Павышэнне якасці і цесная ўзаемасувязь паміж навучаннем і выкладаннем** з'яўляюцца галоўнай місіяй ЕПВА. Мы будзем ухваляць і падтрымліваць вышэйшыя навучальныя ўстановы ў прасоўванні педагагічных інавацый у студэнтацэнтраваных навучальных кантэкстах і поўным выкарыстанні патэнцыйных пераваг лічбавых тэхналогій для навучання і выкладання. Мы забяспечым трывалую сувязь паміж выкладаннем, навучаннем і даследаваннямі на ўсіх узроўнях навучання і створым стымулы для вну, выкладчыкаў і студэнтаў з мэтай актывізацыі дзейнасці, якая садзейнічае развіццю творчасці, інавацый і прадпрымальніцтва. Адукацыйныя праграмы павінны дазволіць студэнтам развіваць кампетэнцыі, якія могуць найлепшым чынам задаволіць асабістыя імкненні і патрабаванні грамадства шляхам эфектыўных навучальных мерапрыемстваў. Гэта павінна падтрымлівацца за кошт празрыстых апісанняў вынікаў навучання і навучальнай нагрузкі, гнуткіх шляхоў навучання і адпаведных метадаў выкладання і ацэнкі. Неабходна прызнаваць і стымуляваць эфектыўнае выкладанне, забяспечваць магчымасці для ўмацавання акадэмічных кампетэнцый выкладчыкаў. Акрамя таго, мы будзем актыўна ўцягваць студэнтаў як

паўнаўартасных членаў акадэмічнай супольнасці, таксама як і іншых стэйкхолдараў, у распрацоўку навучальных праграм і забеспячэнне якасці.

- **Садзеянне працаўладкаванню выпускнікоў на працягу ўсяго іх працоўнага жыцця** ва ўмовах зменлівага рынку працы, для якіх характэрны тэхналагічнае развіццё, з'яўленне новых працоўных профілей і пашырэнне магчымасцей занятасці і самазанятасці, -- гэта галоўная мэта ЕПВА. Мы павінны забяспечыць, каб напрыканцы кожнага цыкла навучання выпускнікі валодалі кампетэнцыямі, якія могуць быць прыдатнымі для ўваходу на рынак працы і якія дазваляюць развіваць новыя кампетэнцыі для працы па найме або самастойнай занятасці на працягу свайго працоўнага жыцця. Мы будзем падтрымліваць вну ў вывучэнні розных мер па дасягненні гэтых мэт за кошт умацавання дыялогу з працадаўцамі, рэалізацыі праграм з добрым балансам паміж тэарэтычным і практычным кампанентамі і развіццём кар'еры выпускнікоў. Мы будзем садзейнічаць павышэнню міжнароднай мабільнасці для навучання і працаўладкавання ў якасці магутнага сродку для пашырэння спектра кампетэнцый і працоўных умоў для студэнтаў.
- **Фарміраванне больш інклюзіўнай сістэмы** з'яўляецца важнай мэтай для ЕПВА, бо наша насельніцтва робіцца ўсё больш і больш разнастайным за кошт іміграцыі і дэмаграфічных змен. Мы абавязуемся пашырыць удзел у вышэйшай адукацыі і падтрымліваць установы, якія даюць навучанне ў адпаведных кантэкстах для розных тыпаў навучэнцаў, у тым ліку ў межах навучання на працягу ўсяго жыцця. Мы будзем паляпшаць пранікальнасць і ўзаемасувязь паміж разнастайнымі сектарамі адукацыі. Мы будзем развіваць сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі, паляпшаць гендарны баланс і пашыраць магчымасці для доступу і завяршэння навучання, у тым ліку навучання ў межах міжнароднай мабільнасці, для студэнтаў з неспрыяльнага асяроддзя. Мы будзем даваць магчымасці для мабільнасці студэнтаў і навучальнага персаналу з канфліктных зон, забяспечваючы магчымасць вяртання дадому, як толькі гэта стане магчымым. Мы таксама хацелі б садзейнічаць мабільнасці студэнтаў педагагічных спецыяльнасцей у сувязі з важнай ролю, якую яны будуць адыгрываць у асвеце наступных пакаленняў еўрапейцаў.
- **Выкананне ўзгодненых структурных рэформ** з'яўляецца неабходнай умовай умацавання ЕПВА і яе поспеху. Агульная структура ступеней і крэдытная сістэма, агульныя стандарты забеспячэння якасці і кіруючыя прынцыпы, супрацоўніцтва з мэтай мабільнасці і сумесных праграм і ступеней з'яўляюцца асновай ЕПВА. Мы будзем развіваць больш эфектыўную палітыку для прызнання крэдытаў, атрыманых за мяжой, кваліфікацый для акадэмічных і прафесійных мэт і кваліфікацый папярэдняга навучання. Поўнае і ўзгодненае выкананне рэформ на нацыянальным узроўні патрабуе

роўнага ўдзелу і абавязальстваў палітыкаў і акадэмічных колаў, а таксама больш актыўнага ўдзелу стэйкхолдараў. Невыкананне рэформ у некаторых краінах падрывае функцыянаванне і аўтарытэт усёй ЕПВА. Нам патрэбны больш дакладныя вымярэнні прадукцыйнасці ў якасці асновы для справядчаснасці краін-удзельніц. Праз палітычны дыялог і абмен перадавой практыкай мы будзем мэтанакіравана падтрымліваць краіны-ўдзельніцы, якія маюць цяжкасці ў ажыццяўленні ўзгодненых мэт і даваць магчымасць тым, хто жадае прасоўвацца наперад, рабіць гэта.

Кіраванне і метады працы ЕПВА павінны развівацца, каб вырашаць гэтыя праблемы.

Мы просім BFUG разгледзець і спрасціць уласнае кіраванне і метады працы, прыцягнуць працаўнікоў сферы адукацыі ў сваю працоўную праграму і даць прапановы па вырашэнні праблемы невыканання асноўных абавязальстваў за пастаўленыя тэрміны да нашай наступнай сустрэчы.

Мы з удзячнасцю прымаем абавязальства Францыі правесці нашу наступную сустрэчу ў 2018 г. і ўзначаліць Сакратарыят ЕПВА з ліпеня 2015 года да чэрвеня 2018 года.

Міністры ўхваляюць заяўку Беларусі на ўступленне ў ЕПВА і ў прыватнасці абавязальства ажыццявіць рэформы праз 16 гадоў пасля пачатку Балонскага працэсу, якія зробіць сістэму вышэйшай адукацыі сумяшчальнай з сістэмамі іншых краін ЕПВА. Засноўваючыся на гэтым, міністры вітаюць Беларусь як члена ЕПВА і чакаюць сумеснай працы з нацыянальнымі органамі і стэйкхолдарамі з мэтай ажыццяўлення рэформ, вызначаных BFUG і ўключаных ва ўзгодненую дарожную карту, прымацаваную да заяўкі Беларусі на ўступленне. Міністры просяць BFUG скласці справядчую па рэалізацыі дарожнай карты да часу правядзення канферэнцыі міністраў у 2018 годзе.

Урэшце, мы ўхваляем даклады Працоўных груп па справядчаснасці, структурных рэформах, мабільнасці і інтэрнацыяналізацыі, сацыяльным вымярэнні і навучанні на працягу ўсяго жыцця, а таксама Працоўнай групы па аўтаматычным прызнанні. Мы прымаем меры, уключаныя ў Дадатак, і карыстаемся магчымасцю падкрэсліць важнасць усіх членаў і кансультацыйных членаў, якія ўдзельнічаюць у працы BFUG і зрабілі ўнёсак у працоўны план ЕПВА.

Дадатак

I. Прынятыя палітычныя меры

- перагледжаныя стандарты і Кіраўніцтва па забеспячэнні якасці ў ЕПВА (ESG)
- еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных адукацыйных праграм
- перагледжанае Кіраўніцтва карыстальнікаў ECTS як афіцыйны дакумент ЕПВА

II. Абавязальствы

- уключыць кароткі цыкл ва ўсеагульную рамку кваліфікацый ЕПВА (QF-EHEA), заснаваную на Дублінскіх дэскрыптарх для кваліфікацый кароткага цыкла і забеспячэнні якасці згодна з ESG такім чынам, каб забяспечыць прызнанне кваліфікацый кароткага цыкла ў нацыянальных сістэмах нават там, дзе яны не ўтрымліваюць такую кваліфікацыю.
- Забяспечыць, каб патрабаванні да кампетэнцый для працаўладкавання былі даступны выпускнікам першага цыкла і ўхваляць працадаўцаў для адпаведнага выкарыстання ўсіх кваліфікацый вышэйшай адукацыі, у тым ліку першага цыкла.
- Забяспечыць у супрацоўніцтве з вузамі надзейную і дакладную інфармацыю аб працоўным стажы выпускнікоў і іх прагрэсе на рынку працы, якая павінна быць прадстаўлена кіраўнікам вну, патэнцыйным студэнтам, іх бацькам і грамадству ў цэлым.
- правесці агляд нацыянальнага заканадаўства з мэтай поўнага захавання Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні, прадставіць даклад у Балонскі Сакратарыят да канца 2016 года і папрасіць Камітэт Канвенцыі ў супрацоўніцтве з сеткамі ENIC і NARIC падрыхтаваць аналіз дакладаў да канца 2017 года з неабходным улікам маніторынгу канвенцыі, які ажыццяўляецца камітэтам.
- зняць перашкоды на шляху прызнання папярэдняга навучання з мэтай забеспячэння доступу да праграм вышэйшай адукацыі і садзеяння прызнанню кваліфікацый на аснове папярэдняга навучання, а таксама ўхваляць вну для павышэння іх патэнцыялу ў галіне прызнання папярэдняга навучання.
- правесці агляд нацыянальных рамак кваліфікацый з мэтай забеспячэння таго, каб траекторыі навучання ў рамках кваліфікацый забяспечвалі адэкватнае прызнанне папярэдняга навучання.
- стварыць групу краін і арганізацый-добраахвотнікаў з мэтай садзеяння прафесійнаму прызнанню.
- садзейнічаць мабільнасці персаналу з улікам прынцыпаў дзейнасці Працоўнай групы па мабільнасці і інтэрнацыяналізацыі.
- садзейнічаць мабільнасці грантаў і займаў, прымаючы пад увагу галоўныя прынцыпы дзейнасці Працоўнай групы па мабільнасці і інтэрнацыяналізацыі.
- зрабіць вышэйшую адукацыю больш сацыяльна інклюзіўнай за кошт рэалізацыі Стратэгіі ЕПВА па сацыяльным вымярэнні.
- Забяспечыць, каб кваліфікацыі іншых краін ЕПВА аўтаматычна прызнаваліся на тым жа ўзроўні, як адпаведныя нацыянальныя кваліфікацыі.
- даць магчымасць нашым вну выбіраць зарэгістраванае ў EQAR агенцтва ў працэсе знешняга забеспячэння якасці, паважаючы нацыянальныя механізмы прыняцця рашэнняў па выніках ацэнкі якасці.

Дарожная карта па правядзенні Беларуссю рэформы сістэмы вышэйшай адукацыі

З улікам далучэння Беларусі да Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА) праз 16 гадоў пасля пачатку рэалізацыі Балонскага працэсу органы ўлады Беларусі і назіральная група па рэалізацыі Балонскага працэсу (BFUG) будуць супрацоўнічаць у працэсе распрацоўкі і выканання патрабаванняў дарожнай карты рэформы сістэмы вышэйшай адукацыі Беларусі згодна з пералічанымі далей каштоўнасцямі, прынцыпамі і мэтамі ЕПВА.

У адпаведнасці з гэтай дарожнай картай органы ўлады Беларусі, у адпаведнасці з паўнамоцтвамі ўрада, парламента краіны, вышэйшых навучальных устаноў і іншых зацікаўленых бакоў:

Структурныя рэформы

Сістэма кваліфікацый

Возьмуць на сябе абавязацельствы па распрацоўцы Нацыянальнай рамкі кваліфікацый (NQF), адпаведнай Сістэме кваліфікацый у ЕПВА (QF-EHEA).

Возьмуць на сябе абавязацельствы па ўсталяванню графіка гэтай працы і стварэнні нацыянальнай каардынацыйнай групы да канца 2015 г. і па забеспячэнні пачатку працы над NQF у першай палове 2016 г.

У межах гэтай дзейнасці возьмуць на сябе абавязацельствы па ўвядзенні трохузроўневай сістэмы ў адпаведнасці з узгодненай балонскай мадэллю, па ўвядзенні першай ступені, якая ўключае 180-240 крэдытаў Еўрапейскай сістэмы пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў (ECTS), і па адпаведным паэтапным згортванні 5-гадовай ступені бакалаўра і, як наступства, па вымярэнні навучальнай нагрузкі студэнтаў у крэдытах (ECTS) згодна з вызначэннямі перагледжанага Кіраўніцтва карыстальнікаў (ECTS Users' Guide).

Забеспячэнне якасці

Возьмуць на сябе абавязацельствы па забеспячэнні да канца 2017 г. прававой асновы для стварэння незалежнага агенцтва кантролю якасці ў адпаведнасці з Еўрапейскімі стандартамі і кіраўніцтвамі (European Standards and Guidelines).

Да канца 2015 г. распрацуюць графік стварэння такога агенцтва.

Праз BFUG запрасяць замежных экспертаў па кантролі якасці для дапамогі як у распрацоўцы графіка і планаў, так і ў стварэнні самога агенцтва.

Прызнанне

Да канца 2016 г. правядуць ацэнку заканадаўства і правапрымяняльнай практыкі з мэтай вызначэння неабходных зменаў для прывядзення заканадаўства і практыкі ў адпаведнасць з абавязацельствамі, прынятымі на сябе Беларуссю як дзяржавы-ўдзельніка Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні кваліфікацый.

Да канца 2017 г. укараняць любыя неабходныя змены практыкі, якія не патрабуюць унясення зменаў у заканадаўства.

Да канца 2017 г. распрацуюць графік унясення неабходных зменаў у заканадаўства.

Інструменты забеспячэння празрыстасці

Да канца 2015 г. распрацуюць план імплементацыі да канца 2017 г. ECTS у адпаведнасці з перагледжаным Кіраўніцтвам карыстальнікаў (ECTS Users' Guide) і з улікам прыярытэтных вынікаў навучання (learning outcomes), структуры навучальных планаў, іх рэалізацыі, ацэнкі і прымянення для праграм мабільнасці.

Да канца 2017 г. распрацуюць план забеспячэння аўтаматычнай бясплатнай выдачы Дадатка да дыплама (Diploma Supplement) у фармаце, распрацаваным Саветам Еўропы, Еўрапейскай камісіяй і ЮНЕСКА, на распаўсюджанай мове (іншай, чым рускай).

Мабільнасць навукова-педагагічнага персаналу і студэнтаў і інтэрнацыяналізацыя

Восенню 2015 г. пачнуць працаваць над планам забеспячэння, развіцця і дыверсіфікацыі міжнароднай мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў, якія прыязджаюць у беларускія УВА, а таксама выязджаюць з Беларусі ў іншыя краіны. Чакаецца, што такі план будзе ўключаць унясенне зменаў у сістэму выдачы дазvolaў на паездкі з мэтай павелічэння тэрмінаў знаходжання выкладчыкаў і студэнтаў у краінах ЕПВА без неабходнасці атрымання дазволу міністэрства. План павінен быць складзены да канца 2016 г., у ім павінны быць акрэслены меры адукацыйнай палітыкі, а таксама любыя неабходныя заканадаўчыя меры, неабходныя для павелічэння і дыверсіфікацыі акадэмічнай мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў з Беларусі да партнёраў у ЕПВА. Усе неабходныя заканадаўчыя меры павінны быць уведзены да сярэдзіны 2017 г.

Навучанне на працягу ўсяго жыцця і сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі

Да канца 2015 г. распрацуюць план прызнання папярэдняга навучання і рэалізуюць яго да канца 2017 г. Да канца 2016 г. перагледзяць абавязацельства студэнтаў, чыё навучанне фінансуецца за кошт бюджэту, прымаць размеркаванне на працу пасля выпуску з мэтай абмежавання гэтай практыкі пэўнымі прафесіямі, па якім у краіне назіраецца значны незадаволенасць попыт, з улікам практыкі іншых еўрапейскіх краін.

Да канца 2017 г. перагледзяць крытэрыі выдзялення фінансавай дапамогі студэнтам з мэтай забеспячэння сацыяльнай справядлівасці незалежна ад полу, расы, колеру скуры, абмежаваных магчымасцяў, мовы, рэлігіі, палітычных або іншых поглядаў, краіны

нараджэння, этнічнага або сацыяльнага паходжання, прыналежнасці да нацыянальнай меншасці, маёмнага, сацыяльнага ці іншага становішча.

Фундаментальныя каштоўнасці ЕПВА

Забяспечаць выкананне абавязацельстваў, прынятых міністрамі на канферэнцыі ў г. Ерэване, у адпаведнасці з Ерэванскім камюніке міністраў.

Да сярэдзіны 2017 г. міністэрства прааналізуе нацыянальнае заканадаўства і падрыхтуе парламенту прапановы па прыняцці мер з мэтай уключэння ў яго прынцыпаў Вялікай хартыі ўніверсітэтаў і рэкамендацый Савета Еўропы Rec/CM(2012)7 у адносінах адказнасці дзяржавы па забеспячэнні акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі.

Да сярэдзіны 2016 г. органы ўлады Беларусі распрацуюць план заканадаўчых мер і мер адукацыйнай палітыкі, накіраваных на забеспячэнне правоў студэнтаў і выкладчыкаў на свабоду стварэння арганізацый і іх рэгістрацыю. Да сярэдзіны 2017 г. увядуць усе неабходныя заканадаўчыя меры.

Імплементцыя

Абавязаны прадстаўляць неабходныя дадзеныя для справаздачы 2018 г. аб імплементцыі ў фармаце і ў тэрміны, якія будуць вызначаны BFUG.

Абавязаны прызначыць кантактную асобу для падрыхтоўкі Справаздачы аб імплементцыі 2018 г. Кантактная асоба будзе каардынаваць збор інфармацыі па Беларусі гарантаваць прадстаўленне ўсёй запытанай інфармацыі на англійскай мове ў тэрміны, вызначаныя BFUG. Кантактная асоба павінна добра валодаць пісьмовай і вуснай англійскай мовай.

Удзел у рабочай праграме

Прызначаць у BFUG дэлегацыю ў складзе 1-3 чалавек, якія валодаюць англійскай мовай на высокім узроўні. Дэлегацыя будзе прысутнічаць на сходах BFUG і забяспечыць бесперапыннасць прадстаўніцтва на працягу ўсяго перыяду працы.

Забяспечаць удзел у адпаведных семінарах і мерапрыемствах па абмене вопытам і змогуць прапанаваць кандыдатаў для ўдзелу ў рабочых групach рабочай праграмы ЕПВА на 2015-2018 гг.

Супрацоўніцтва з BFUG

Гэтая дарожная карта будзе рэалізавацца органамі ўлады Беларусі і зацікаўленымі бакамі ў супрацоўніцтве з BFUG. BFUG прызначыць каардынацыйную групу з паўнапраўных удзельнікаў і ўдзельнікаў з правам дарадчага голасу, якая будзе забяспечваць супрацоўніцтва, шукаць партнёраў для распрацоўкі пэўных сфер адукацыйнай палітыкі і інфармаваць BFUG аб ходзе рэалізацыі гэтай дарожнай карты. Органы ўлады Беларусі будуць забяспечваць працу гэтай групы і прызначаць канактную асобу або групу асоб для выканання гэтай працы. Каардынацыйная група будзе, у прыватнасці, супрацоўнічаць з беларускай дэлегацыяй у BFUG. Каардынацыйная група і прадстаўнікі Беларусі будуць сустракацца не менш за два разы на год з мэтай абмеркавання працы, якая ажыццяўлялася за перыяд паміж сустрэчамі. Каардынацыйная група будзе дакладваць BFUG аб гэтых сходах.

MAGNA CHARTA UNIVERSITATUM

(Вялікая Універсітэцкая Хартыя)

ПРЭАМБУЛА

Ніжэйпадпісаныя рэктары еўрапейскіх універсітэтаў, якія сабраліся ў Балоньі з нагоды Дзевятага Стагоддзя старэйшага з іх, за чатыры гады да канчатковага ліквідавання межаў паміж краінамі Еўрапейскай супольнасці, маючы на ўвазе перспектыву пашырэння супрацоўніцтва паміж усімі еўрапейскімі народамі, перакананыя ў тым, што народы і дзяржавы павінны сёння як ніколі раней усвядоміць ролю, якую будуць адыграваць універсітэты ў грамадстве, што змяняецца і адкрываецца для большага міжнароднага супрацоўніцтва, лічаць:

1. што будучае чалавецтва на мяжы трэцяга тысячагоддзя ў значнай ступені залежыць ад культурнага і навукова-тэхнічнага развіцця; яно забяспечваецца ў цэнтрах культуры, ведаў, даследаванняў, якімі выступаюць сапраўдныя універсітэты;
2. што задача універсітэтаў па распаўсюджванні ведаў сярод маладых пакаленняў сёння азначае, што яны абавязаны служыць грамадству ў цэлым; і што культурная, сацыяльная і эканамічная будучыня грамадства патрабуе, у прыватнасці, значных інвестыцый у сферу працяглай адукацыі;
3. што універсітэты павінны забяспечыць будучым пакаленням адукацыю і падрыхтоўку, што дапамагала б ім, і праз іх іншым, паважаць вялікую гармонію навакольнага асяроддзя і самога жыцця;

Ніжэйпадпісаныя рэктары еўрапейскіх універсітэтаў абвешчаюць перад усімі дзяржавамі і народамі асноўныя прынцыпы, якімі ад гэтага часу і надалей павінны кіравацца універсітэты.

АСНОЎНЫЯ ПРЫНЦЫПЫ

1. Універсітэт – гэта самастойная ўстанова, якая з’яўляецца сэрцам любога грамадства, незалежна ад яго арганізацыі з улікам геаграфічнай і гістарычнай спадчыны; ён стварае, вывучае,

асэнсоўвае і распаўсюджвае культуру шляхам даследавання і выкладання.

Каб адпавядаць патрабаванням сучаснага свету, яго даследчая і выкладчыцкая дзейнасць павінна мець маральную і навуковую незалежнасць ад палітычнай і эканамічнай улады.

2. Даследчая і выкладчыцкая дзейнасць ва універсітэтах маюць быць неадасобленымі з тым, каб навучанне знаходзілася на ўзроўні, што адпавядае новым неабходнасцям, патрабаванням грамадства і прагрэсу навуковых ведаў.
3. Свабода выкладання і даследавання з'яўляецца асноўным прынцыпам жыцця універсітэтаў, таму ўрады і універсітэты павінны ў межах сваёй кампетэнцыі забяспечыць выкананне гэтага фундаментальнага патрабавання. Не прымаючы нецярпімасць і будучы пастаянна адкрытым да дыялогу, універсітэт становіцца ідэальным месцам сустрэч паміж выкладчыкамі, якія здольныя перадаваць веды і валодаюць сродкамі іх паглыблення праз даследаванні і пошук новага, і студэнтамі, што маюць права, здольнасці і жаданне ўзбагаціць сябе гэтымі ведамі.
4. Універсітэт захоўвае традыцыі еўрапейскага гуманізму; ён пастаянна імкнецца да дасягненняў універсальных ведаў; універсітэт у выкананні сваіх функцый пераадольвае палітычныя і геаграфічныя граніцы і зацвярджае жыццёвую неабходнасць узаемаразумення і ўзаемадзеяння розных культур.

СПОСАБЫ

Дасягненне гэтых мэтаў пры выкананні такіх прынцыпаў патрабуе наяўнасці эфектыўных *сродкаў*, якія б адпавядалі сучасным умовам.

1. Для забеспячэння свабоды даследаванняў і выкладання ўсім членам універсітэцкай супольнасці павінны быць прадстаўленыя сродкі, неабходныя для ажыццяўлення гэтай свабоды.
2. Падбор выкладчыкаў і вызначэнне іх статусу павінна адбывацца ў адпаведнасці з прынцыпам неаддзельнасці даследчай дзейнасці ад выкладчыцкай.

3. Кожны універсітэт, з улікам спецыфікі абставін, павінен гарантаваць сваім студэнтам захаванне свабод і стварэнне ўмоў для дасягнення іх культурных і адукацыйных мэтаў.
4. Універсітэты – асабліва ў Еўропе – разглядаюць узаемны абмен інфармацыяй і дакументацыяй, а таксама павелічэнне сумесных навуковых праектаў як істотныя сродкі пастаяннага прагрэсу ведаў.

У гэтых мэтах, як гэта адбывалася пры іх зараджэнні, яны стымулююць мабільнасць выкладчыкаў і студэнтаў; больш таго, яны лічаць, што агульная палітыка па пытаннях эквівалентнасці статусу, званняў і экзаменаў (без уроні для нацыянальных дыпламаў), а таксама выдзялення стыпендыі мае істотнае значэнне для выканання іх місіі ў сучасных умовах.

Ніжэйпадпісаныя рэктары ад імя сваіх універсітэтаў бяруць на сябе абавязацельства зрабіць усё, што ад іх залежыць, для таго, каб заахвоціць кожную дзяржаву, а таксама зацікаўленыя наднацыянальныя арганізацыі старанна фармуляваць такую палітыку на падставе гэтай Вялікай Хартыі, якая выражае свабодна вызначанае адзінадушнае жаданне універсітэтаў.

Балонья, 18 верасня 1988 года

**Еўрапейскае кіраўніцтва па прызнанні
для вышэйшых навучальных устаноў**

**Практычнае кіраўніцтва
для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый
і супрацоўнікаў прыёмных камісій з мэтай
забяспачэння справядлівага і індывідуальнага падыходу
да прызнання
замежных ступеняў і навучання за мяжой**

Другое выданне, 2016 г.

Гэты праект фінансуецца пры падтрымцы Еўрапейскай камісіі. Дадзеная публікацыя адлюстроўвае выключна пункт гледжання аўтара, і Еўрапейская камісія не нясе адказнасць за любое магчымае выкарыстанне выкладзенай ніжэй інфармацыі.

Выкарыстанне

Дадзенае Кіраўніцтва прызначанае для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый і супрацоўнікаў прыёмных камісій вышэйшых навучальных устаноў. Гэты дакумент даможа ім прымяняць на практыцы прынцыпы справядлівага прызнання ў адпаведнасці з Лісабонскай канвенцыяй па прызнанні - нарматыўна-прававой базай міжнароднага акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім рэгіёне. Галоўным прадметам разгляду дадзенага Кіраўніцтва з'яўляюцца аспекты прызнання для атрымання доступу да вышэйшай адукацыі (акадэмічнае прызнанне).

Кіраўніцтва дае практычныя парады і рэкамендацыі па рэалізацыі прынцыпаў Лісабонскай канвенцыі шляхам індывідуальнага падыходу да прызнання, які засяроджваецца на верагодных выніках будучага навучання студэнтаў па канкрэтнай праграме. Таму Кіраўніцтва можа быць карысным для любога спецыяліста па ацэнцы кваліфікацый або супрацоўніка прыёмнай камісіі, які хацеў/-ла бы залічыць на курс сваёй ВНУ студэнтаў з адпаведнымі патрабаванням іх праграмы кваліфікацыямі, з мэтай паляпшэння агульнай якасці праграмы і павышэння працэнта паспяховасці сваіх студэнтаў.

Больш канкрэтна, гэта Кіраўніцтва створае для выкарыстання спецыялістамі па ацэнцы кваліфікацый з усіх краін-членаў Лісабонскай канвенцыі па прызнанні (галоўным чынам, гэта еўрапейскія краіны і некаторыя дзяржавы Паўночнай Амерыкі, Азіі і Акіяніі), а таксама спецыялістамі з краін-удзельнікаў іншых рэгіянальных канвенцый па прызнанні, якія грунтуюцца на прынцыпах Лісабонскай канвенцыі (напрыклад, краін Азіяцка-Ціхаакіянскага і Афрыканскага рэгіёнаў).

Варта таксама адзначыць, што рэкамендацыі ў Кіраўніцтве выкладаюцца з пункту гледжання іх прымянення ў рамках Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і таму будуць найбольш карыснымі для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый з 47-мі краін Еўрапейскай прасторы.

Вядома, карыстальнікі Кіраўніцтва могуць мець розныя ўзроўні досведу ацэнкі розных кваліфікацый, таму дадзены дакумент можа быць выкарыстаны і як кароткі даведнік, і як уводзіны да асноўных паняццяў прызнання, і як інструмент для адпрацоўкі навыкаў ацэнкі кваліфікацый.

Гэта было свядомым намерам аўтараў - з дапамогай дадзенага Кіраўніцтва гадаваць культуру справядлівага прызнання кваліфікацый сярод спецыялістаў і спрыяць паляпшэнню якасці працэдур прызнання згодна прынцыпам Лісабонскай канвенцыі.

Змест

Удзячнасць.....	6
Прадмова да Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў.....	8
Пра Кіраўніцтва	10
ЧАСТКА I: Уводзіны ў прызнанне	16
1. Уводзіны ў прызнанне	15
2. Пяць элементаў кваліфікацыі	24
ЧАСТКА II: Працэс ацэнкі	31
3. Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці	32
4. Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый	40
5. Аўтэнтычнасць	46
6. Мэта прызнання.....	57
7. Вынікі навучання	61
8. Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў	67
9. Істотныя і неістотныя адрозненні	77
10. Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі	84
ЧАСТКА III: Практыкі інстытуцыйнага прызнання.....	90
11. Даступнасць інфармацыі і яе забеспячэнне.....	91
12. Практыкі інстытуцыйнага прызнання.....	99
ЧАСТКА IV: Інфармацыйныя інструменты.....	111
13. Як знайсці і выкарыстоўваць інфармацыю.....	112
14. Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты).....	120

15. Рамкі кваліфікацый.....	126
ЧАСТКА V: Асаблівыя віды кваліфікацый.....	134
16. Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі.....	135
17. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання індывідуальных адукацыйных траекторый.....	140
18. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм.....	145
19. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм	149
20. Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі.....	155
21. Уладальнікі кваліфікацый без адпаведных дакументаў.....	159
22. Моўныя тэсты	167
ЧАСТКА VI: Крэдытная мабільнасць у кантэксце студэнцкага абмену	172
23. Прызнанне перыядаў навучання за мяжой	173
Крыніцы і спасылкі	180
Кансорцыумы вышэйшых навучальных устаноў Еўрапейскай зоны прызнання і праекта STREAM.....	186

Удзячнасць

Гэта другое выданне Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў. У аснове яго ляжыць Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання для сетак ENIC-NARIC¹, апублікаванае ў 2009 годзе. Адпаведна, я хацела б падзякаваць першапачатковай камандзе праекта Еўрапейскай зоны прызнання за стварэнне такога высакаякаснага кіраўніцтва.

З самага запуску ў 2012 годзе праекта па стварэнні Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў (у выніку было апублікавана першае выданне Кіраўніцтва) мы прадугледжвалі, што вышэйшыя навучальныя ўстановы і супрацоўнікі іх прыёмных камісій будуць выражаць свае пажаданні і прапановы лепшыя ідэі падчас распрацоўкі дадзенага Кіраўніцтва.

Паўнаўдаснаваны ахоп мэтавай групы па ўсёй Еўропе выглядаў для нас нялёгкай задачай, асабліва з прычыны таго, што нашы асноўныя інструментальныя сродкі складаліся з двух дастаткова грунтоўных апытанняў. Таму мы былі вельмі радыя, што каля 450 прадстаўнікоў еўрапейскіх ВНУ знайшлі час і магчымасці адказаць на пытанні двух нашых анкетаванняў, і я хачу падзякаваць ім усім за каштоўныя і глыбокія адказы.

Пры распрацоўцы дадзенага Кіраўніцтва для вышэйшых навучальных устаноў мы некалькі разоў кансультаваліся па ключавых пытаннях з Бюро Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне і Кансультатыўнай радай Нацыянальных інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе. Я дзякую ім за каментары, парады і падтрымку, а таксама, без перабольшвання, за пастаноўку Кіраўніцтва на парадак дня дзейнасці сеткі інфармацыйных цэнтраў ENIC-NARIC.

Акрамя таго, я хацела б падзякаваць Еўрапейскай камісіі - не толькі за фінансаванне праектаў Еўрапейскай зоны прызнання, але таксама за падтрымку і натхняльны настрой на сустрэчах сеткі, якімі кіраўніцтва сустракаліся з моманту іх стварэння. Я таксама хацела б выказаць удзячнасць спецыялістам па прызнанні Рады Еўропы і ЮНЕСКА за актыўную і нястомную падтрымку Кіраўніцтва.

Былая Балонская Назіральная рабочая група па прызнанні, якая існавала да самай сустрэчы ў Бухарэсце ў 2012 годзе², вельмі шмат зрабіла для папулярызацыі

¹ ENIC-NARIC network - Сетка Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне (ENIC) і Нацыянальных інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе (NARIC).

² 26-27 красавіка 2012 г. у Бухарэсце прайшла канферэнцыя міністраў, адказных за сферу вышэйшай адукацыі, вынікам чаго стала складанне Бухарэсцкага камюніке.

папярэдняга кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання. Згадка пра Кіраўніцтва ў Бухарэсцкім камюніке таксама стварыла добры падмурак для дзейнасці ў рамках Еўрапейскай зоны прызнання, мадэрнізацыі і аптымізацыі практык прызнання па ўсёй Еўропе. Дапамога не спынялася, і Кіраўніцтва было згаданае ў апошняй справаздачы па рэалізацыі Балонскага працэса за 2015 год - у якасці інструмента для гадавання культуры справядлівага прызнання і падтрымкі працэдур паляпшэння якасці прызнання згодна прынцыпам Лісабонскай канвенцыі.

Каманда нашага праекта таксама мела трывалыя сувязі з першапачатковай Структурнай рабочай групай Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і Даследчай групай па аўтаматычным прызнанні. Я ўдзячная ім за прапанову нам больш шырокага ракурса ў разглядзе аспектаў акрэдытацыі, вынікаў навучання і кваліфікацыйных рамак.

Я таксама хацела б адзначыць унёсак многіх экспертаў з розных абласцей, з якімі мы сустракаліся ў розных абставінах, такіх, як сустрэчы Еўрапейскай асацыяцыі міжнароднай адукацыі і канферэнцыі Nexus³, якія спрыяюць папулярызацыі Лісабонскай канвенцыі па прызнанні ў Германіі.

І, нарэшце, я хацела б падзякаваць членам праектнай групы па стварэнні Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў і праекта *STREAM*⁴, а таксама Кансультатыўным групам, якія эфектыўна і з вялікім энтузіязмам сумесна працавалі цягам апошніх чатырох гадоў, рэзультатам чаго стаў выпуск першага і другога выданняў дадзенага Кіраўніцтва. Непасрэдныя апісанні лепшых прыкладаў прызнання ад спецыялістаў у гэтай галіне, экспертаў у сферы вышэйшай адукацыі, супрацоўнікаў прыёмных камісій і студэнтаў спалучаюцца ў гэтым Кіраўніцтве, якое вызначае стандарт справядлівых, адкрытых і эфектыўных інстытуцыйных працэдур прызнання.

Люсі дэ Бруін - каардынатар праекта стварэння Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў і праекта *STREAM*, старшыня Міжнароднага дэпартамента па прызнанні, галандскага офіса сеткі інфармацыйных цэнтраў ENIC-NARIC, галандскай арганізацыі міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы адукацыі EP-Nuffic⁵.

³ Серыя канферэнцый Nexus “Матэматыка ў архітэктуры”, першая з якіх прайшла ў 1996 годзе, аб’ядноўвае прызнаных па ўсім свеце навукоўцаў, акадэмікаў, даследчыкаў і студэнтаў, якія працуюць у гэтай галіне.

⁴ Еўрапейскі праект “Мадэрнізацыя інстытуцыйнага прызнання: трэніровачная платформа для супрацоўнікаў прыёмных камісій”

⁵ Галандская арганізацыя інтэрнацыяналізацыі вышэйшай адукацыі

Прадмова

Працэсы, працэдурны і метады прызнання замежных адукацыйных кваліфікацый знаходзяцца сёння ў цэнтры еўрапейскіх і глабальных дыскусій, датычных сферы вышэйшай адукацыі. У Камюніке 2012 года, якое стала вынікам канферэнцыі ў Бухарэсце, міністры Балонскага працэсу абвясцілі справядлівае і бесперашкоднае прызнанне кваліфікацый перадумовай мабільнасці і асновай для далейшага супрацоўніцтва ў рамках Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. У 2015 годзе на адукацыйнай канферэнцыі ў Ерэване міністры прынялі рашэнне па перагляду нацыянальных заканадаўстваў з мэтай іх поўнай узгодненасці з Лісабонскай канвенцыяй па прызнанні. Паралельна з гэтым, ЮНЕСКА стварыла камітэт для падрыхтоўкі тэкста новай міжнароднай канвенцыі па прызнанні з мэтай садзеяння справядліваму прызнанню і ўзаемасувязі практык і прынцыпаў прызнання ў глабальным маштабе.

У цяперашні час прызнана, што практыкі справядлівага прызнання з'яўляюцца асновай для студэнцкай мабільнасці і спрыяюць выхадзе вышэйшай адукацыі на сусветную арэну.

Гэтае другое выданне Еўрапейскага кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў дае практычныя слушныя адказы на выклікі і чаканні дзяржаўных дзеячоў, палітыкаў, студэнтаў, бацькоў і працадаўцаў ва ўсім свеце. Яно было створана ў якасці дапаўнення і лагічнага працягу Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання. Вышэйпазначанае Кіраўніцтва было засяроджанае на працэдурах прызнання офісамі ENIC-NARIC і было ўхвалена міністрамі Балонскага працэсу ў Бухарэцкім камюніке як збор каштоўных кіруючых прынцыпаў і паспяховых практык прызнання. Дапрацаваная версія Кіраўніцтва, якую вы зараз чытаеце, адказвае на сучасныя выклікі міграцыйнага крызісу ў Еўропе, падрабязна разглядаючы прыклады паспяховага прызнання кваліфікацый, у тым ліку - кваліфікацый пры адсутнасці адпаведных дакументаў іх уладальнікаў.

Пашырэнне вышэйшай адукацыі ва ўсім свеце і ўсё большая арыентацыя вышэйшых навучальных устаноў на мабільнасць студэнтаў і персаналу павысіла неабходнасць у такім кіраўніцтве па прызнанні, якое б асобна разглядала пытанні прызнання ў ВНУ. У сувязі з гэтым, Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі было распрацавана спецыяльна для супрацоўнікаў прыёмных камісій і спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый. Гэтыя людзі прымаюць рашэнні па пераносу крэдытаў, прызнанню перыядаў навучання за мяжой, а таксама займаюцца працэдурамі

прызнання і адбору абітурыентаў, якія запытваюць допуск да праграм поўнага курса навучання на аснове кваліфікацый, атрыманых у іншых краінах.

Дадзенае Кіраўніцтва змяшчае лепшыя прыклады прызнання, якія ахопліваюць увесь дыяпазон працэдур: ад невялікіх, але неабходных задач, такіх як пацвярдженне атрымання заяўкі абітурыента, да прызнання замежных кваліфікацый на аснове папярэдняга навучання і рэкамендацый па пераносу крэдытаў і адзнак. Літаральна кажучы, Кіраўніцтва паслядоўна праводзіць супрацоўнікаў прыёмных камісій і спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый праз усе працэдурны прызнання ў рамках ВНУ, наглядна ілюструе кожны крок гэтага працэсу належнымі прыкладамі і падмацоўвае іх карыснымі рэкамендацыямі. Таксама Кіраўніцтва прапаноўвае практычныя парады для адукацыйных устаноў, якія запрашаюць на навучанне студэнтаў-уцекачоў з часта няпоўным спісам дакументаў.

Акрамя таго, Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі арыентаванае на адказных асоб і палітыкаў у вобласці вышэйшай адукацыі. Дакумент асобна разглядае пытанні, звязаныя з просьбай міністраў Балонскага працэса да вышэйшых навучальных устаноў вынесці аспекты прызнання на ўзровень унутраных і знешніх працэсаў забеспячэння якасці.

Наша мэта - у тым, каб працэдурны прызнання ў ВНУ паслядоўна і ўзгоднена грунтаваліся на Лісабонскай канвенцыі. Гэта канвенцыя з'яўляецца абавязковым да выканання юрыдычным дакументам аўтарства ЮНЕСКА і Рады Еўропы, датычным прызнання замежных кваліфікацый. Прынцыпы і працэдурны, выкладзеныя ў Лісабонскай канвенцыі, непасрэдным чынам датычаць працэсаў інстытуцыйнага прызнання. А паколькі прыклады перадавога досведу, выкладзеныя ў дадзеным Кіраўніцтве, цесна звязаныя з вышэйзгаданымі прынцыпамі і працэдурамі, дакумент забяспечвае адукацыйныя ўстановы дасканалым інструментам, які гарантуе ім сістэматычнае выкананне імі юрыдычных абавязкаў.

У якасці прадстаўнікоў Бюро камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні і Еўрапейскай асацыяцыі ўніверсітэтаў адпаведна, мы цалкам ухваляем Еўрапейскае кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў і выступаем у падтрымку яго выкарыстання як важнага даведачнага інструмента для ўсіх аспектаў інстытуцыйнага прызнання, а таксама ў якасці асновы для фармулявання ўстановамі вышэйшай адукацыі паслядоўных практык прызнання з апорай на прынцыпы і працэдурны Лісабонскай канвенцыі.

Алан Бруун Педерсен, віцэ-прэзідэнт Камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні
Говард Дэвіс, Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў

Пра Кіраўніцтва

Еўрапейская зона прызнання

Гэты дакумент з'яўляецца рэзультатам дзейнасці праекта Еўрапейскай зоны прызнання па стварэнні Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі, якое прызначанае для дапамогі спецыялістам па ацэнцы кваліфікацый і супрацоўнікам прыёмных камісій ВНУ на практыцы прымяняць прынцыпы справядлівага прызнання. Дадзенае Кіраўніцтва абапіраецца на Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання, апублікаванае ў 2012 годзе, якое было створана для мадэрнізацыі практык прызнання нацыянальнымі інфармацыйнымі цэнтрамі па прызнанні - сеткамі ENIC-NARIC. Акрамя таго, Кіраўніцтва грунтуецца на Лісабонскай канвенцыі па прызнанні і яе дапаможных тэкстах, а таксама на рэкамендацыях рабочых груп, сумежных праектах і публікацыях.

Дадзены дакумент кіруецца рэкамендацыямі Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання, сфармуляванымі ў цесным супрацоўніцтве і пры падтрымцы нацыянальных інфармацыйных цэнтраў па прызнанні. У якасці такіх, рэкамендацыі прапануюць стандарт справядлівага прызнання ў Еўрапейскім рэгіёне. Акрамя таго, выкарыстанне Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання было рэкамендавана міністрамі вышэйшай адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў Бухарэсцкім камюніке ад 2012 года. Такім чынам, Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання з'яўляецца не проста яшчэ адным кіраўніцтвам. Гэта адзіны еўрапейскі дапаможны дакумент для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый і супрацоўнікаў прыёмных камісій, які змяшчае збор усеагульна ўзгодненых прыкладаў перадавога досведу на аснове Лісабонскай канвенцыі па прызнанні.

Рэкамендацыя Бухарэсцкага камюніке (2012 год) па выкарыстанні Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання:

“Справядлівае акадэмічнае і прафесійнае прызнанне, уключаючы прызнанне нефармальнай і інфармальнай адукацыі, з'яўляецца стрыжнем Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.... **Мы вітаем Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання і рэкамендуем яго выкарыстанне ў якасці збору кіруючых прынцыпаў для прызнання замежных кваліфікацый і перадавых практык, а таксама заахвочваем вышэйшыя навучальныя ўстановы і агенцтвы забеспячэння якасці праводзіць свае працэдурны ацэнкі інстытуцыйнага прызнання праз унутраны і знешні кантроль якасці”.**

Ідэя распрацаваць кіраўніцтва, спецыяльна арыентаванае на ВНУ, з'явілася ў той момант, калі праект Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання быў завершаны. А

паколькі цяпер у веданні экспертаў быў збор належных прыкладаў прызнання, то чаму б ім было не выкарыстаць іх і не скласці кіраўніцтва, прызначанае менавіта для той мэтавай групы, якой прымаецца большасць рашэнняў па прызнанні, - для вышэйшых навучальных устаноў?

Для распрацоўкі гэтага Кіраўніцтва па прызнанні спатрэбілася вялікая колькасць экспертных ацэнак, досведу і ўключанасці ў працу саміх прадстаўнікоў навучальных устаноў. Адназначна, акрамя нацыянальных агенцтваў па прызнанні з Польшчы, Францыі, Літвы, Ірландыі, Даніі, Латвіі і Нідэрландаў (каардынатар), а таксама старшыні Камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні (у 2007-2013 гг.), старшыні Еўрапейскай сеткі інфармацыйных цэнтраў (у 2011-2013 гг.) і спецыяльнага дарадчыка сеткі ЗША па пытаннях адукацыйнай інфармацыі, каманда праекта ўключала экспертаў з Еўрапейскай асацыяцыі ўніверсітэтаў, Нямецкай асацыяцыі дзяржаўных і прызнаных універсітэтаў, праекту Узаеманаладжвання еўрапейскіх адукацыйных структур і Еўрапейскага студэнцкага саюза.

Акрамя таго, аўтары праекта імкнуліся атрымліваць як мага больш кампетэнтных каментараў і прапаноў падчас распрацоўкі Кіраўніцтва. Найбольш істотнымі сталі два Інтэрнэт-апытанні для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый і супрацоўнікаў прыёмных камісій Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Першае даследаванне засяроджвалася на вызначэнні патрэбаў экспертаў па ацэнцы кваліфікацый і супрацоўнікаў прыёмных камісій у Еўрапейскай адукацыйнай прасторы. Вынікі апытання забяспечылі каманду прапановамі і ацэнкамі ў тых тэмах, якія павінны былі ўвайсці ў першапачатковае Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання, але ў выніку не былі ім асобна ахопленыя: прыклады ацэнкі кваліфікацый, моўныя тэсты, крэдытная мабільнасць. Другое даследаванне было задуманае для атрымання зваротнай сувязі па першым праекце Кіраўніцтва і вызначэння аспектаў, якія неабходна дапоўніць і перапрацаваць. Вынікі апытання былі выкарыстаныя для напісання канчатковай версіі дадзенага Кіраўніцтва. Вынікі абодвух даследаванняў распаўсюджваліся інфармацыйнымі сеткамі кожнай краіны і прадстаўнікамі сетак на ўзроўні ўстаноў, а таксама ў рамках некалькіх еўрапейскіх сетак, такіх як супольнасць спецыялістаў па рэформе вышэйшай адукацыі Балонскага працэса. У абодвух даследаваннях ўзялі ўдзел прадстаўнікі больш за 400 устаноў вышэйшай адукацыі. Іх падрабязныя адказы на пытанні анкетаванняў забяспечылі каманду праекта вялікай колькасцю карысных і канструктыўных дадзеных. У рэзультате гэтай працы і з'явілася Еўрапейскае кіраўніцтва па прызнанні для вышэйшых навучальных устаноў, якое ляжыць перад вамі.

Змест

Дадзенае Кіраўніцтва складаецца з сямі частак, кожная з якіх у далейшым абапіраецца на астатнія часткі, і ўсе яны разам ствараюць паўнаўладную карціну ацэнкі і прызнання замежных кваліфікацый.

Першая частка мае на мэце забяспечыць больш глыбокае разуменне прызнання, прапануючы апісанне прававой рамкі, структур і разнастайнасці працэдур прызнання і адукацыйных сістэм. Гэтая частка таксама змяшчае пяць элементаў кваліфікацыі, якія неабходна ўлічваць пры ацэнцы кожнай кваліфікацыі.

Пасля апісання ў першай частцы кантэксту ацэнкі і прызнання кваліфікацый, у другой частцы ў храналагічным парадку абмяркоўваюцца ўсе аспекты, якія неабходна ўлічваць у працэсе ацэнкі: акрэдытацыя і сістэма забеспячэння якасці ўстановы, якая прысудзіла кваліфікацыю; праверка кваліфікацыі ці дыплама з мэтай пераканацца, што яны не былі выдадзеныя фабрыкай акрэдытацый або дыпламаў; праверка аўтэнтчнасці кваліфікацыі; вызначэнне мэты прызнання; усталяванне вынікаў навучання па праграме, за якую была прысуджаная ступень; падлік крэдытаў і атрыманых адзнак; прызнанне кваліфікацыі - пры адсутнасці істотных адрозненняў паміж кваліфікацыямі і, нарэшце, калі гэта прыстасавальна да дадзенай заяўкі, частковае прызнанне і забеспячэнне права заяўніка на апеляцыю.

Трэцяя частка - “Практыкі інстытуцыйнага прызнання” - разглядае неабходныя элементы для бесперашкоднага і справядлівага працэсу прызнання. Гэтая частка апісвае, з аднаго боку, “інфраструктуру прызнання”, якая патрэбная для палягчэння працэсу прызнання і забеспячэння яго якасці. Акрамя таго, тут прапануецца больш глыбокае разуменне працэдур інстытуцыйнага прызнання ў рамках нацыянальнага заканадаўства, а таксама ў рамках адукацыйнай установы (як элемента працэсу паступлення ў ВНУ). У гэтай частцы выкладаюцца і абавязкі адукацыйнай установы ў адносінах да абітурыента ў тым, што датычыць даступнасці інфармацыі і яе забеспячэння.

Наступная частка, “Інфармацыйныя інструменты”, апісвае рэсурсы, якія неабходна выкарыстоўваць у працэсе ацэнкі. Яна прапануе да абмеркавання магчымасці і месцы пошуку надзейных крыніц інфармацыі і разглядае Дадатак да дыплама і Рамкі кваліфікацый як карысныя інфармацыйныя інструменты.

Пятая частка прапануе канкрэтныя віды кваліфікацый, з якімі магчыма сутыкнуцца ў працэсе прызнання, такія як сумесныя ступені і кваліфікацыі, прысуджаныя за праходжанне індывідуальных адукацыйных траекторый, і транснацыянальная

адукацыя. Такія кваліфікацыі павінны разглядацца і трактавацца як “звычайныя кваліфікацыі”, але яны могуць запатрабаваць дадатковага разгляду ў ходзе працэдур ацэнкі.

Шостую частку Кіраўніцтва аўтары асобна вылучылі для рэкамендацый па перыядах навучання за мяжой. У адрозненне ад папярэдніх главаў, якія ахопліваюць дыпломную мабільнасць, у гэтай частцы разглядаецца крэдытная мабільнасць.

У канцы Кіраўніцтва прыведзены агляд асноўных інфармацыйных крыніц і спасылак, якія выкарыстоўваліся для напісання кожнай главы.

ЧАСТКА I

Уводзіны ў прызнанне

Першая частка Кіраўніцтва дае лепшае разуменне прызнання праз апісанне яго прававой асновы, структур і разнастайнасці працэдур прызнання і разгляд адукацыйных сістэм. У гэтай частцы таксама прыведзеныя пяць элементаў кваліфікацыі, якія неабходна ўлічваць пры ацэнцы кожнай кваліфікацыі.

1. Уводзіны ў прызнанне

Рэзюмэ

Гэтая глава ўводзіць паняцце прызнання. Яна прапануе агляд прававой асновы прызнання ў Еўрапейскім рэгіёне (Лісабонская канвенцыя па прызнанні), ролі, якую адыгрываюць нацыянальныя інфармацыйныя цэнтры ў практычнай рэалізацыі працэдур прызнання (сеткі інфармацыйных цэнтраў ENIC-NARIC), і разнастайнасці працэдур прызнання і адукацыйных сістэм, якія трэба пастаянна прымаць у разлік.

Лісабонская канвенцыя па прызнанні

Лісабонская канвенцыя па прызнанні фарміруе аснову і ўсталёўвае стандарты для працэдур прызнання ў Еўрапейскім рэгіёне. Канвенцыя з'яўляецца дамовай паміж дзяржавамі, пад якой бакі і кампетэнтныя органы кожнага з бакоў падпісаліся выконваць свае абавязкі (а менавіта, прытрымлівацца прынцыпаў і працэдур прызнання) у дачыненні да іншых бакоў дамовы. Кампетэнтныя органы ўключаюць у сябе вышэйшыя навучальныя ўстановы, якія прымаюць рашэнні па прызнанні і якія, адпаведна, абавязаныя прытрымлівацца прынцыпаў Канвенцыі.

Дадзены дакумент усталёўвае асноўныя правілы справядлівага прызнання кваліфікацый і перыядаў навучання. Яна падкрэслівае, што праца па пацверджанні аўтэнтычнасці дыплама ляжыць на адукацыйнай установе, якая запрашае студэнта, а не на самім абітурыенце. Адпаведна, адказнасць пацверджання таго, што замежная кваліфікацыя не адказвае патрабаванням пэўнай установы, ляжыць на кампетэнтным органе па прызнанні, адказным за ацэнку. Больш таго, Канвенцыя патрабуе, каб першым памкненнем кожнай краінай было прызнанне замежных кваліфікацый; акрамя тых выпадкаў, калі можа быць пацверджаная наяўнасць істотных адрозненняў паміж замежнай кваліфікацыяй, для якой запытваецца прызнанне, і адпаведнай кваліфікацыяй дадзенай краіны.

Канвенцыя была прынятая і адкрытая для падпісання 11 красавіка 1997 года ў Лісабоне, адкуль і ўзнікла яе назва - Лісабонская канвенцыя па прызнанні. Амаль усе дзяржавы-члены Рады Еўропы, а таксама некаторыя краіны Еўрапейскага рэгіёну ЮНЕСКА падпісалі і/або ратыфікавалі "Канвенцыю па прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне" пад аўтарствам Рады Еўропы/ЮНЕСКА.

У наступныя гады пасля прыняцця Канвенцыі ў яе былі ўключаныя дапаможныя тэксты. Гэта папоўніла збор рэкамендацый, узбагаціла іх і зрабіла больш падрабязнымі, а

Кіраўніцтва - удасканаліла і зрабіла яшчэ лепшым дапаможным дакументам для вышэйшых навучальных устаноў і спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый.

Асноўныя дапаможныя тэксты, якія былі ўключаныя ў Канвенцыю:

- Рэкамендацыі па крытэрах і працэдурах ацэнкі замежных кваліфікацый, Тлумачальная запіска (2001 г.; перапрацаваныя ў 2010 г.);
- Кодэкс належнай практыкі ў прадастаўленні транснацыянальных адукацыйных паслуг, Тлумачальная нататка (2001 г.);
- Рэкамендацыя па прызнанні сумесных ступеняў, Тлумачальная нататка (2004 г.);
- Рэкамендацыі па кваліфікацыях міжнароднага доступу (1999 г.);
- Рэкамендацыі па выкарыстанні кваліфікацыйных рамак у прызнанні замежных кваліфікацый (2013 г.).

Лісабонская канвенцыя па прызнанні і сучасная методыка прызнання

Асноўныя прынцыпы Канвенцыі ляжаць у аснове сучаснай методыкі ацэнкі, якая называецца “прыняцце”. Прыняцце заснаванае на ідэі пра тое, што ў выніках навучання розных адукацыйных сістэм заўсёды будуць адрозненні паміж кваліфікацыямі і гэта варта разглядаць у якасці станоўчага аспекту інтэрнацыяналізацыі вышэйшай адукацыі, а не перашкодай для прызнання і мабільнасці.

Гэта, аднак, не заўсёды было адзіным падыходам да ацэнкі кваліфікацый. З 1950-х да сярэдзіны 1970-х гадоў у многіх краінах распаўсюджанай методыкай была “эквівалентнасць”, або поўная адпаведнасць (яна існуе ў некаторых краінах і па сённяшні дзень). У выніку, кваліфікацыя ацэньвалася як супастаўленне курсаў, у якім кожны адукацыйны кампанент нацыянальнай праграмы павінен быў адпавядаць кампаненту супастаўнай праграмы ў краіне, якая запрасіла студэнта на навучанне. Сёння “эквівалентнасць” падыход лічыцца састарэлай практыкай, якая супярэчыць прынцыпам Лісабонскай канвенцыі і стварае перашкоды для справядлівага прызнання і студэнцкай мабільнасці.

У сувязі з ростам памежнага адукацыйнага супрацоўніцтва і павелічэння разнастайнасці праграм вышэйшай адукацыі, эквівалентнасць паступова перастала адпавядаць патрабаванням рэчаіснасці, і ў 1980-х гадах яе змяніў падыход “прызнання”. У рамках гэтага новага падыходу, кваліфікацыі не павінны быць цалкам эквівалентнымі, калі замежная кваліфікацыя мае аналагічныя мэты і задачы і забяспечвае яе ўладальніка

тымі ж правамі і прывілеямі, што і супастаўная ёй кваліфікацыя ў краіне, якая запрасіла студэнта. Падыход прызнання праклаў шлях для metodyкі, якая прызнаецца еўрапейскімі экспертамі найлепшай практыкай ацэнкі, пачынаючы з 1990-х гадоў, а менавіта metodyкі “прыняцця”.

Лісабонская канвенцыя па прызнанні займае цэнтральнае месца ў еўрапейскіх стратэгіях і палітычных ініцыятывах, датычных пытанняў прызнання. Балонскі працэс, распачаты ў 1999 годзе, з самага свайго запуску адыгрываў важную ролю ў падняцці статусу прызнання на ўзровень самых актуальных еўрапейскіх праблем, паколькі прызнанне лічыцца найважнейшым элементам для стварэння Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. У рамках Балонскага працэсу, Лісабонская канвенцыя па прызнанні разглядаецца як галоўны міжнародны нарматыўны дакумент, створаны для пашырэння практык справядлівага прызнання кваліфікацый папярэдняй адукацыі і кваліфікацый вышэйшай адукацыі.

Балонскі працэс меў сваім вынікам з’яўленне шматлікіх ініцыятыў, якія спрыяюць адкрытасці працэдур прызнання кваліфікацый. Прыкладамі з’яўляюцца падтрымка ў стварэнні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў і Дадатка да дыплама, а таксама заснаванне рамак кваліфікацый, пра якія гаворка пойдзе далей у дадзеным Кіраўніцтве.

У Бухарэсцкім камюніке 2012 года еўрапейскія міністры адукацыі абвясцілі, што яны “гатовыя, з апорай на інструменты Балонскага працэсу, сумесна працаваць для дасягнення доўгатэрміновай мэты Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі - аўтаматычнага прызнання супастаўных акадэмічных ступеняў”. Была створана даследчая група для вывучэння найлепшых шляхоў дасягнення аўтаматычнага прызнання супастаўных ступеняў. Эксперты прыйшлі да папярэдняй высновы, што такое аўтаматычнае прызнанне можа адбывацца на сістэмным узроўні, у той час як фактычнае рашэнне па прызнанні будзе браць пад увагу той момант, ці адпавядае характарыстыка дадзенай кваліфікацыі канкрэтнай мэце прызнання.

Акрамя таго, па-за межамі Еўрапейскага рэгіёну Лісабонская канвенцыя стала ўзорам для іншых рэгіянальных канвенцый ЮНЕСКА, такіх як перапрацаваная Азіяцка-Ціхаакіянская рэгіянальная канвенцыя па прызнанні кваліфікацый у галіне вышэйшай адукацыі (“Такійская канвенцыя”, 2011 г.) і рэдагаваная Канвенцыя Афрыканскага рэгіёну (“Арушская канвенцыя”, 2011 г.).

Роля інфармацыйных цэнтраў ENIC-NARIC

У Еўрапейскім рэгіёне існуе дзве сеткі інфармацыйных цэнтраў нацыянальнага прызнання, створаных для кансультацый і палягчэння працэсаў прызнання: сеткі ENIC і NARIC. Гэтыя цэнтры з'яўляюцца нацыянальнымі даведачнымі базамі для тых, каго цікавяць пытанні прызнання кваліфікацый.

Інфармацыйная сетка ENIC

Еўрапейская сетка інфармацыйных цэнтраў (ENIC) была створана Радай Еўропы і ЮНЕСКА ў 1994 годзе. Яе заснаванне стала часткай рэалізацыі праекта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні з мэтай распрацоўкі палітык і практык прызнання кваліфікацый праз прадстаўленне сеткай інфармацыі па замежных кваліфікацыях, адукацыйных сістэмах, схемах мабільнасці і прызнання адзнак, прысуджаных за мяжой. Інфармацыйная сетка складаецца з нацыянальных інфармацыйных цэнтраў краін-членаў Лісабонскай канвенцыі і цесна супрацоўнічае з сеткай NARIC.

Інфармацыйная сетка NARIC

Сетка нацыянальных інфармацыйных цэнтраў прызнання (NARIC) з'яўляецца ініцыятывай Еўрапейскай камісіі. Дадзеная супольнасць была створана ў 1984 годзе для ўдасканалення прызнання акадэмічных дыпламаў і перыядаў навучання ў краінах-членах Еўрапейскага саюза. У сетку таксама ўваходзіць Еўрапейская эканамічная зона і Турцыя. Ва ўсіх краінах-членах створаныя нацыянальныя цэнтры, задачай якіх з'яўляецца дапамога ў развіцці мабільнасці студэнтаў, выкладчыкаў і даследчыкаў праз прапанову кансультацый і інфармацыі па прызнанні акадэмічных дыпламаў і перыядаў навучання. Асноўнымі спажывацямі паслуг гэтых цэнтраў з'яўляюцца ВНУ, кампетэнтныя органы па прызнанні, студэнты і іх дарадцы, бацькі, выкладчыкі і патэнцыйныя працадаўцы.

Інфармацыйныя цэнтры ENIC-NARIC былі прызначаныя міністэрствамі адукацыі або іншымі органамі, якія ажыццяўляюць аналагічныя функцыі ў краінах-удзельніках, але статус і аб'ём работ асобных цэнтраў могуць адрознівацца (глядзіце таксама главу 12 “Практыкі інстытуцыйнага прызнання”). У большасці дзяржаў-членаў, установы вышэйшай адукацыі працуюць аўтаномна, самастойна прымаючы рашэнні па прыёму замежных студэнтаў і вызваленні іх ад часткі навучальнай праграмы, вывучэнне якой можа быць залічана студэнтам на аснове атрыманых за мяжой кваліфікацый. У выніку, большасць цэнтраў NARIC не прымаюць рашэнні, якія маюць абавязковую сілу, але забяспечваюць інфармацыю па запыце і кансультуюць па пытаннях замежных сістэм

адукацыі і кваліфікацый. У любым выпадку, ВНУ і сеткі ENIC-NARIC працуюць у рамках сваіх абавязкаў, выкладзеных у Лісабонскай канвенцыі.

Геаграфічны агляд размяшчэння цэнтраў ENIC-NARIC (па краінах):

Краіны, у якіх створаныя абедзве сеткі ENIC/NARIC - 34 цэнтры

Краіны, у якіх створаныя толькі сеткі ENIC - 22 цэнтры

Краіны-удзельнікі Балонскага працэса - 47 цэнтраў

Рост глабалізацыі адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі спрыяе ўсё больш цеснаму супрацоўніцтву паміж дзвюма інфармацыйнымі сеткамі і аналагічнымі ім арганізацыямі ў іншых рэгіёнах свету, з мэтай далейшай распрацоўкі адэкватных крытэраў і працэдур прызнання. Сеткі ENIC і NARIC, хоць фармальна яны і з'яўляюцца адасобленымі, на справе цесна супрацоўнічаюць: у краінах (або іх частках), дзе працуюць абедзве інфармацыйныя супольнасці, адзіны цэнтр з'яўляецца прадстаўніком абодвух сетак. Яны арганізуюць сумесныя штогадовыя сустрэчы прадстаўнікоў усіх сваіх аддзяленняў, а таксама імкнуцца павышаць эфектыўнасць сваёй працы праз супрацоўніцтва з міжнароднымі сеткамі па акрэдытацыі і агенцтвамі забеспячэння якасці.

Кантактныя дадзеныя ўсіх цэнтраў ENIC-NARIC прадстаўлены на вэб-сайце: www.enic-naric.net. Там можна таксама знайсці дадатковую інфармацыю па прызнанні, уключаючы спіс неабходных дакументаў, такіх як Лісабонская канвенцыя.

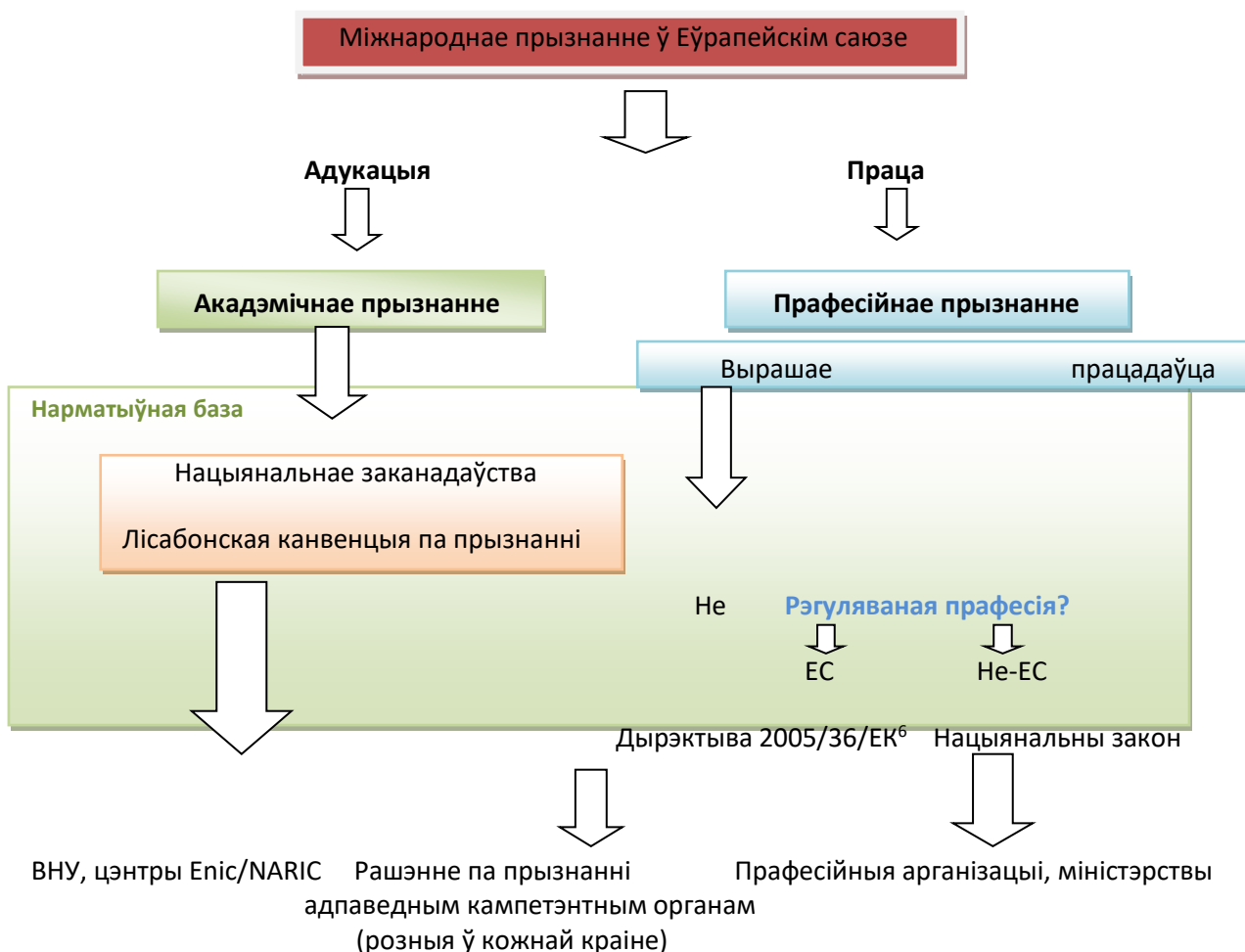
Разнастайнасць працэдур прызнання

Прызнанне замежных кваліфікацый з'яўляецца афіцыйнай працэдурай, якая праходзіць у розных працэсуальных формах з рознымі мэтамі. Культура і працэдуры прызнання ў розных краінах і адукацыйных установах адрозніваюцца паміж сабой, у сувязі з чым для вырашэння гэтых пытанняў можа запатрабавацца шырокі спектр кампетэнтных улад. Часам заяўнікі самі не ведаюць, што ацэнка іх кваліфікацыі ў некаторых формах ужо адбылася; у іншых выпадках яны самі запытваюць пісьмовую ацэнку кваліфікацыі для асабістага выкарыстання.

Працэдурамі, якія ў некаторых краінах могуць ужо ўключаць у сябе нейкія формы прызнання, з'яўляюцца: атрыманне дазволу на працу, атрыманне афіцыйнага статусу высокакваліфікаванага мігранта, падача заявы на прыём на працу ў дзяржаўным сектары або падача заявы на прыём на працу пэўнай (больш высокай) катэгорыі.

Ёсць два асноўных тыпа працэдур прызнання ў Еўрапейскай зоне - акадэмічнае і прафесійнае прызнанне. Акадэмічнае прызнанне датычыцца прызнання кваліфікацыі, якая дазволіць працягнуць навучанне або дасць права насіць вучонае званне. Прафесійнае прызнанне запытваецца для выхаду на рынак працы (асабліва ў выпадку рэгуляваных прафесій).

Рамкі для міжнароднага прызнання ў Еўрапейскім рэгіёне:

Працэдуры акадэмічнага прызнання на практыцы

Пераважная большасць студэнтаў звяртаецца непасрэдна да ВНУ, дзе жадае вучыцца, і тым самым уключаецца ў працэс паступлення ў навучальную ўстанову, які ўжо ўтрымлівае некаторыя формы прызнання. Таму, хоць інстытуцыйныя працэдуры прызнання моцна адрозніваюцца адна ад адной, абітурыент можа і не здагадацца пра прызнанне нейкай часткі яго кваліфікацыі.

Акадэмічнае прызнанне можа праходзіць на розных узроўнях ВНУ. Напрыклад, перыяды навучання за мяжой могуць прызнавацца на ўзроўні факультэта або ўстановы,

⁶ Дырэктыва Еўрапейскай камісіі, створаная для палягчэння ўзаемнага прызнання прафесійных кваліфікацый паміж краінамі-членамі ЕС: <https://www.education.ie/en/The-Education-System/Qualifications-Recognition/EU-Directive-2005-36-EC-User-Guide.pdf>

у той час як признание ступеняў адбываецца ў цэнтральным офісе. Признание кваліфікацый папярэдняй адукацыі можа быць увогуле адасобленай працэдурай.

У краінах з нацыянальнымі інфармацыйнымі цэнтрамі акадэмічнага прызнання, якія эфектыўна дзейнічаюць і развіваюцца, супрацоўнікі прыёмных камісій дасылаюць запыт у такі цэнтр для атрымання інфармацыі пра пэўную замежную кваліфікацыю, ці могуць нават запытваць ацэнку кваліфікацыі ў пісьмовай форме. Такія паслугі таксама прапануюцца камерцыйнымі арганізацыямі, якія дзейнічаюць на міжнароднай аснове.

У іншых выпадках, супрацоўнікі прыёмнай камісіі праводзяць уласнае даследаванне замежнай кваліфікацыі з дапамогай інфармацыйных інструментаў, даступных праз Інтэрнэт або ў папярэвым выглядзе, а таксама шляхам выкарыстання досведу сваіх калег па адукацыйнай установе.

Найбольш распаўсюджанай схемай акадэмічнага прызнання ў многіх краінах з'яўляецца такая: ВНУ мае справу непасрэдна з заяўнікам і самастойна прымае канчатковае рашэнне, якое можа грунтавацца на рэкамендацыях інфармацыйнага цэнтра па прызнанні.

Разнастайнасць сістэм адукацыі

Веданне нацыянальных адукацыйных сістэм і адрозненняў паміж імі мае важнае значэнне для працэдур прызнання, таму што нацыянальныя кваліфікацыі, якія адносяцца да іншых адукацыйных сістэм, супастаўляюцца з кваліфікацыямі сістэмы адукацыі той краіны, якая запрашае студэнта на навучанне. У сувязі з гэтым, падчас параўнання і ацэнкі кваліфікацый вельмі важна памятаць пра разнастайнасць адукацыйных сістэм у Еўропе і па ўсім свеце, а таксама ўлічваць складанасць і адрозненні паміж навучальнымі ўстановамі, праграмамі і кваліфікацыямі.

Нацыянальныя сістэмы адлюстроўваюць адукацыйныя прынцыпы, ідэі і методыкі, якія грунтуюцца на нацыянальных культурах і спадчыне розных цывілізацый, а таксама на ўніверсальных мадэлях і ўзорах. У той час як рост міжнароднага супрацоўніцтва і глабалізацыя адукацыі маюць сваім вынікам узаемаўплыў адукацыйных сістэм і іх частковае ўзгадненне (у прыватнасці - у Еўропе, дзякуючы Балонскаму працэсу), гэта таксама прывяло да з'яўлення новых навучальных устаноў, праграм і кваліфікацый. Узнікаюць новыя распрацоўкі ў галіне забеспячэння якасці, назапашвання і пераносу крэдытаў і метадаў аказання адукацыйных паслуг.

Па сутнасці, адрозненні на сістэмным (інстытуцыйным або праграмным) узроўні не павінныя станавіцца перашкодай для справядлівага прызнання кваліфікацый. У

некоторых випадках адрозненні паміж сістэмамі (у прыватнасці, іх структурнымі асаблівасцямі) або вынікамі навучання па праграмах могуць ускладніць прамы перанос вынікаў навучання. Але ў большасці выпадкаў гэта не так, і адрозненні паміж кваліфікацыямі не павінныя рабіць перанос немагчымым.

2. Пяць элементаў кваліфікацыі

Рэзюмэ

Для апісання кваліфікацыі неабходныя пяць элементаў: узровень кваліфікацыі, працавыдаткі, якасць, характарыстыка кваліфікацыі і вынікі навучання студэнта. Хоць гэтыя элемента часткова супадаюць, яны ўсе маюць дачыненне да кваліфікацыі, і іх неабходна ўлічваць пры ацэнцы, асабліва для ўсталявання наяўнасці істотных адрозненняў паміж замежнай і нацыянальнай кваліфікацыямі. Аднак самым важным фактарам павінны быць для спецыяліста вынікі навучання заяўніка, ацэнка якіх абапіраецца на ўсе астатнія элементы кваліфікацыі.

1. Узровень кваліфікацыі

Узровень кваліфікацыі вышэйшай адукацыі, як правіла, вызначаецца спісам дэскрыптараў узроўняў. Яны ўсталёўваюць неабходны ўзровень вынікаў навучання, якога павінен дасягнуць студэнт для прысуджэння яму/ёй кваліфікацыі. Краіны, якія маюць сістэму нацыянальных рамак кваліфікацый, прадстаўляюць спіс дэскрыптараў узроўняў для кожнага ўзроўню кваліфікацыі. Дэскрыптары таксама могуць быць звязанымі з ўсёабдымнымі кваліфікацыйнымі рамкамі, такімі як Рамка кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і Еўрапейская рамка кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця, якія палягчаюць супастаўленне нацыянальных рамак.

У цяперашні час у вышэйшай адукацыі шырока распаўсюджаныя тры кваліфікацыйныя ўзроўні (бакалаўрыят, магістратура і дактарантура), якія суадносяцца як узроўні 1, 2 і 3 Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і ўзроўні 6, 7 і 8 Еўрапейскай рамкі кваліфікацый. У абедзвюх кваліфікацыйных рамках вызначаецца таксама агульны спіс дэскрыптараў узроўняў.

Прыклад 2.1 Дэскрыптары Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця

У дадзенай рамцы кваліфікацый, кожны з васьмі кваліфікацыйных узроўняў апісваецца ў тэрмінах ведаў, навыкаў і кампетэнцый. Для ўзроўню бакалаўра (узровень 6) агульныя дэскрыптары апісваюцца як:

Веды: Глыбокія веды ў прафесійнай вобласці або ў сферы навучання, якія ўключаюць крытычнае разуменне тэорый і прынцыпаў;

Навыкі: Перадавыя прафесійныя навыкі, якія сведчаць пра майстэрства і валоданне інавацыйнымі метадамі, неабходнымі для вырашэння складаных і непрадказальных задач у спецыялізаванай вобласці або ў даследаванні;

Кампетэнцыі: Арганізацыя кіравання складанай тэхнічнай або прафесійнай дзейнасцю або комплексам праектаў; адказнасць за прыняцце рашэнняў у непрадказальных працоўных ці навучальных кантэкстах. Адказнасць за прафесійны рост і развіццё асобных супрацоўнікаў і груп супрацоўнікаў.

Аднак, у святле нядаўняга прыняцця у Еўропе мадэлі трох адукацыйных цыклаў, не ўсе кваліфікацыі супастаўныя з гэтымі ўзроўнямі. Нягледзячы на тое, што ўсёабдымныя еўрапейскія рамкі кваліфікацый маюць тры асноўных узроўні кваліфікацый вышэйшай адукацыі, унутры нацыянальных кваліфікацыйных рамак асобных краін могуць быць дадатковыя ўзроўні або падраздзяленні. Напрыклад, ганаровая ступень бакалаўра і ступень бакалаўра без адзнакі могуць знаходзіцца на асобных узроўнях у нацыянальных рамках кваліфікацый (і апісвацца рознымі дэскрыптарамі ўзроўняў), але яны размяшчаюцца на той жа ступені, што і ступень Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця (узровень 6). Прафесійныя праграмы магістра могуць адрознівацца ад магістарскіх праграм, заснаваных галоўным чынам на даследаваннях, асабліва ў тым, што датычыць дэскрыптараў у здольнасцях правядзення незалежных даследаванняў і/або дэскрыптараў, звязаных з прафесійнай падрыхтоўкай. У такіх выпадках, кваліфікацыйныя дэскрыптары могуць адносіцца да двух тыпаў праграм на тым жа ўзроўні нацыянальнай рамкі кваліфікацый. Увогуле, дэскрыптары, якія звязаныя або вынікаюць з кваліфікацыі заяўніка, павінны адпавядаць дэскрыптарам узроўню адукацыйнай сістэмы эксперта па ацэнцы, што дазволіць абітурыенту запісацца на дадзеную навучальную праграму.

2. Працавыдаткі

У большасці выпадкаў, час, затрачаны на набыццё пэўнай кваліфікацыі, вымяраецца ў акадэмічных гадах і колькасці крэдытаў, якія прысвойваюцца за адзін навучальны год (напрыклад, у Еўропе 60 крэдытаў Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў роўныя працавыдаткам 1 поўнага года навучання па вочнай форме). Кожны крэдыт звязаны з адпаведнай навучальнай нагрузкай студэнта. Крэдыты прысуджаюцца за завяршэнне модуля курса на здавальняючым узроўні, а не за наведванне курса. Крэдыты таксама назапашваюцца, і студэнт набірае адпаведную колькасць крэдытаў на кожным узроўні праграмы з мэтай атрымання кваліфікацыі.

Працавыдаткі студэнта з'яўляюцца колькаснай мерай: праз пагадзінны падлік відаў навучальнай дзейнасці, неабходных для дасягнення вынікаў навучання па праграме, прысуджаецца адпаведная колькасць крэдытаў. [Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў \(2015 г.\)](#) прапануе прыблізную колькасць гадзін за акадэмічны год - паміж 1500 і 1800 гадзінамі, або каля 25 гадзін за адзін крэдыт. Падлік працавыдаткаў студэнта павінен улічваць яго/яе агульны акадэмічны досвед (аўдыторная праца, збор інфармацыі, стажыроўкі на працоўным месцы, час, затрачаны на чытанне, выкананне заданняў або іх ацэнка, і г.д.), а не толькі фармальную працу ў аўдыторыі або колькасць аўдыторных гадзін.

Працавыдаткі часам становяцца спрэчным пытаннем пры параўнанні кваліфікацый, таму што, нягледзячы на свой колькасны характар, яны разлічваюцца па-рознаму ў розных сістэмах. Напрыклад, у краінах-падпісантах Балонскай дэкларацыі колькасць працавыдаткаў студэнта, за якую прысуджаюцца крэдыты, у межах акадэмічнага года вар'іруецца ў межах 40%.

Працавыдаткі за розныя дысцыпліны могуць вар'іравацца нават у рамках адной сістэмы, асабліва, калі веданне дысцыпліны патрабуе практычнага досведу. Працавыдаткі таксама могуць залежаць ад узроўню кваліфікацыі. Так, напрыклад, прафесійныя праграмы магістра могуць мець зададзеную колькасць працавыдаткаў, у той час як магістарскія праграмы, заснаваныя галоўным чынам на даследаваннях, могуць мець проста зададзеную фармальную колькасць гадзін навучання. Заяўнік мог атрымаць кваліфікацыю, напрыклад, у навучальнай установе, дзе пэўная колькасць акадэмічных крэдытаў была прысуджаная яму/ёй праз прызнанне папярэдняга навучання, а гэта азначае, што студэнт мог не наведваць усе праграмныя модулі для прысваення кваліфікацыі. Такія дэталі варта адзначыць у Акадэмічнай даведцы студэнта.

Такія розныя падыходы да вымярэння працавыдаткаў азначаюць, што, з пункту гледжання Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, не варта настойваць на фіксаванай колькасці гадзін, гадоў або крэдытаў для належнага працэса прызнання. Працавыдаткі трэба разглядаць у якасці аднаго з элементаў, які адыгрывае пэўную ролю ў дасягненні вынікаў навучання па праграме.

3. Якасць

Паняцце якасці прымяняецца да акадэмічных праграм па трох накірунках. Па-першае, у накірунку ўнутранай ацэнкі якасці вынікаў навучання студэнта. Гэта, як правіла, выражаецца праз шкалу адзнак, крытэрыяў якой у розных краінах і розных навучальных

установах адной краіны могуць моцна адрознівацца паміж сабой (глядзіце главу 8 “Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў”).

Па-другое, праграма і звязаныя з ёй структуры інстытуцыйнай падтрымкі могуць падлягаць працэдурам вонкавага забеспячэння якасці. Гэта можа быць заканадаўча ўсталяванай сістэмай або ініцыятывай самой ВНУ, якая, як правіла, грунтуецца на мадэлі “адпаведнасці мэце”. Сістэма забеспячэння якасці разглядаецца як неабходны элемент для ўмацавання даверу да кваліфікацый вышэйшай адукацыі, адукацыйных устаноў і іх сістэм.

Па-трэцяе, ВНУ, яго аддзяленні або факультэты могуць ранжыравацца на нацыянальным або міжнародным узроўнях. Значэнне гэтага паказчыка апісана ніжэй.

Ранжыраванне

Адным з аспектаў, які неабходна прымаць ва ўвагу пры ацэнцы замежных кваліфікацый, з'яўляецца якасць самой установы і кваліфікацый, якія яна выдае. Звычайна, супрацоўнікі прыёмнай камісіі ўсталёўваюць, ці з'яўляецца ўстанова і/або праграма прызнанай або акрэдытаванай, што азначае іх адпаведнасць пэўнаму мінімуму адукацыйных стандартаў. Часам можа з'явіцца спакуса скарыстацца адным з міжнародных рэйтынгаў вышэйшых навучальных устаноў, якія публікуюцца рознымі арганізацыямі па ўсім свеце. Аднак эксперты па прызнанні не рэкамендуюць выкарыстоўваць гэты метада ў якасці перадавой практыкі, па меншай меры, па наступных прычынах:

- Большасць рэйтынгаў фактуецца на ацэнцы даследчай дзейнасці ў ВНУ і не заўсёды належным чынам адлюстроўвае якасць адукацыйных праграм;
- Рэйтынгі не даюць прамых спасылак на вынікі навучання, дасягнутыя кожным студэнтам;
- У спіс рэйтынгаў звычайна ўваходзіць толькі некалькі соцень навучальных устаноў, што азначае: прынамсі 97% сусветных вышэйшых навучальных устаноў не ахопліваюцца ранжыраваннем. Гэта сур'ёзна абмяжоўвае выкарыстанне рэйтынгаў для параўнання кваліфікацый.

Паказчыкі, якія выкарыстоўваюцца ў рэйтынгах, не заўсёды аб'ектыўныя і могуць мець хібы.

Вы можаце прачытаць больш пра якасць кваліфікацыі ў главе 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”.

4. Характарыстыка кваліфікацыі

Паняцце характарыстыкі выкарыстоўваецца рознымі спосабамі - для апісання агульнай мэты або зместу праграмы. Вось тыповыя аспекты кваліфікацыйнай характарыстыкі, якія маюць дачыненне да працэсу прызнання:

- Праграма можа ставіць мэтай альбо толькі падрыхтоўку студэнтаў да далейшай навуковай дзейнасці, або толькі да далейшага працаўладкавання.

У першым выпадку праграма прызначана для забеспячэння грунтоўнай тэарэтычнай падрыхтоўкі і развіцця ў студэнта навыкаў, неабходных для навуковай дзейнасці. У другім выпадку акцэнт робіцца на прыкладных мастацтвах і навуках і развіцці прафесійных навыкаў, а сама праграма можа ўключаць у сябе стажыроўкі на працоўным месцы.

Па сутнасці, практычна ўсе праграмы ВНУ накіраваныя на забеспячэнне студэнтаў абодвума тыпамі навыкаў. У сістэмах вышэйшай адукацыі з выразным размежаваннем паміж навукова-даследчай і прыкладной дзейнасцю (бінарныя сістэмы) адрозненні паміж гэтымі двума тыпамі кваліфікацыйных характарыстык можна правесці больш лёгка.

- Праграма можа ахопліваць шырокае кола дысцыплін або быць моцна зарыентаванай на спецыялізацыю студэнта.

У першым выпадку праграма распрацавана для забеспячэння студэнтам уводзінай у шырокае кола прадметаў (гуманітарная адукацыя), у той час як у другім выпадку праграмы складаюцца з дысцыплін, звязаных з канкрэтнай вобласцю даследавання (напрыклад, біяхімія). На практыцы, існуе вялікая колькасць варыянтаў праграм шырокага і вузкага профілю.

- Праграмы могуць быць мультыдысцыплінарнымі, міждысцыплінарнымі і аднадысцыплінарнымі.

У першых двух выпадках, праграмы спалучаюць у сабе дзве ці больш прадметных вобласці і могуць мець спецыялізацыю, якая спалучае ў сабе веды з абедзвюх абласцей.

Прыклад 2.2 Выкарыстанне кваліфікацыйнай характарыстыкі ў прызнанні

Уступныя патрабаванні на канкрэтную праграму ВНУ для заяўнікаў з замежнай кваліфікацыяй могуць быць сфармуляваныя на аснове кваліфікацыйнай характарыстыкі

(напрыклад, “спецыялізаваная праграма бакалаўра ў бізнэс-даследаваннях з акцэнтам на прафесійную дзейнасць”). У гэтым выпадку ўсё кваліфікацыі, якія адпавядаюць гэтаму апісанню (і задавальняюць іншым крытэрам, такім як аўтэнтычнасць і акрэдытацыя праграмы), бяспрэчна, будуць прызнаныя.

Кваліфікацыі, якія не адпавядаюць дадзеным характарыстыкам, могуць быць даследаваны больш дасканала з мэтай выяўлення дастатковай адпаведнасці іх вынікаў навучання патрабаванням праграмы. У залежнасці ад гэтага, можа быць сфармуляваная вельмі спецыфічная характарыстыка або цэлы спектр характарыстык (напрыклад, “бакалаўр у галіне машынабудавання, хіміі, фізікі або біялогіі”).

Выкарыстоўваючы кваліфікацыйную характарыстыку такім чынам, можна паскорыць працэс ацэнкі і пазбегнуць залішніх праверак.

Даступнасць інфармацыі пра характарыстыку кваліфікацыі з'яўляецца вельмі карысным аспектам у працэсе прызнання, паколькі гэта адкрывае поўную перспектыву вынікаў навучання па праграме. Не заўсёды магчыма атрымаць дакладнае ўяўленне пра характарыстыку праграмы толькі на аснове кваліфікацыі і Акадэмічнай даведкі, выдадзеных ВНУ роднай краіны студэнта. Фармат Дадатку да дыплама (глядзіце главу 14 “Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты”) дазваляе адукацыйным установам даваць больш падрабязную інфармацыю пра характарыстыку праграмы. Акрамя таго, нядаўна створана мадэль характарыстык праграмы на атрыманне ступені⁷ прапануе своеасаблівую мапу для апісання канкрэтнай ступені. Гэтая характарыстыка праграмы ўключае ў сябе прадметную вобласць і накіраванасць кваліфікацыі (прафесійная ці даследчая), любыя характэрныя асаблівасці праграмы, якія адрозніваюць яе ад іншых праграм, апісанне праграмы з пункту гледжання кампетэнцый, якія набывае студэнт, і вынікаў навучання, якія ацэньваюцца акадэмічным персаналам, а таксама кароткі агляд метадаў выкладання, навучання і ацэнкі па праграме.

5. Вынікі навучання

Вынікі навучання могуць быць вызначаныя як “фармуліроўка ведаў, разумення і навыкаў студэнта, якія ён/яна павінен/-на быць здольным прадэманстраваць пасля

⁷ Гэта характарыстыка ступені, пра якую Вы можаце знайсці больш падрабязную інфармацыю на с.86-88 выдання: Lokhoff, J. et al, [A guide to formulating degree programme profiles. Including competences and programme learning outcomes](#), 2010.

завяршэння працэсу навучання. Вынікі навучання могуць быць сфармуляваныя для модуля або праграмнага кампанента, цэлай праграмы ці ўзроўню кваліфікацыі або любога падобнага вызначэння". Існуюць розныя сістэмы для апісання вынікаў навучання і прывязвання іх да адпаведных узроўняў нацыянальных і ўсёабдымных кваліфікацыйных рамак. Крэдыты, якія прысвойваюцца студэнту, сведчаць, што ён/яна прадэманстраваў/-ла засваенне неабходных вынікаў навучання па модулі або праграме на здавальняючым узроўні, дадзеныя пра што прыведзеныя ў характарыстыках праграмы і/або Дадатку да дыплама. Больш інфармацыі пра вынікі навучання можна знайсці ў главе 7 "Вынікі навучання".

ЧАСТКА II

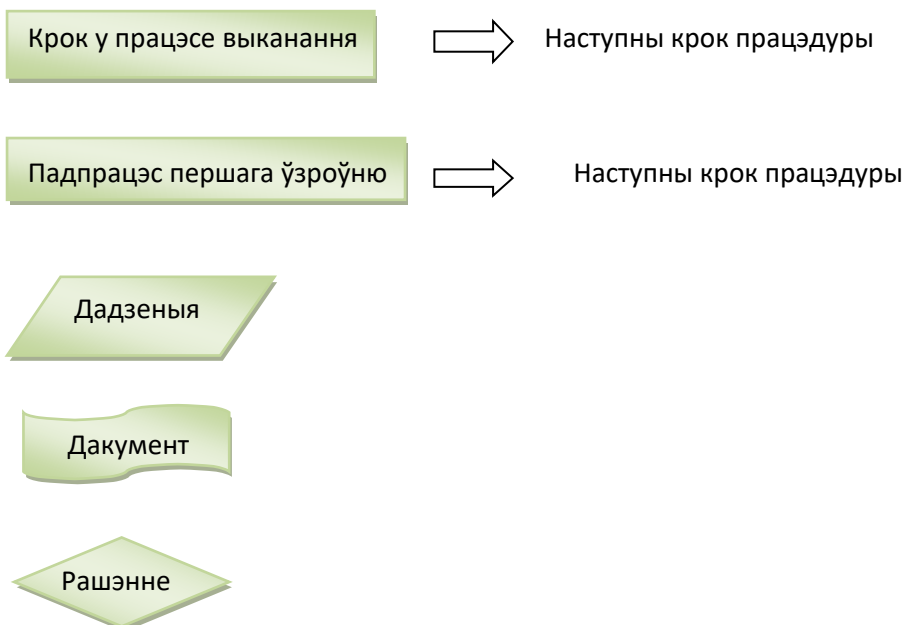
Працэс ацэнкі

Частка II дадзенага Кіраўніцтва разглядае ў храналагічным парадку асноўныя аспекты, якія неабходна прымаць ва ўвагу ў працэсе ацэнкі: акрэдытацыя і забеспячэнне якасці ў ВНУ, якая прысудзіла кваліфікацыю; праверка таго, ці не была выдадзеная кваліфікацыя фабрыкай дыпламаў і акрэдытацый; праверка аўтэнтычнасці кваліфікацыі; вызначэнне мэты прызнання; усталяванне вынікаў навучання па праграме, за якую была прысуджаная ступень; падлік заробленых крэдытаў і адзнак; прызнанне кваліфікацыі - пры ўмове адсутнасці істотных адрозненняў з кваліфікацыяй установы, у якой была атрыманая кваліфікацыя, і нарэшце, калі гэта прыстасавальна да дадзенай заяўкі, частковае прызнанне і забеспячэнне права заяўніка на апеляцыю.

Пачынаючы з гэтай часткі, усе далейшыя главы будуць мець аналагічную структуру. Глава адкрываецца рэзюмэ, якое ўключае ў сябе блок-схему асноўных раздзелаў главы; далей ідуць кароткія ўводзіны, якія працягваюцца асноўным раздзелам з пранумараванымі рэкамендацыямі і прыкладамі.

У блок-схемах прамавугольныя скрынкі пранумараваныя ў адпаведнасці з рэкамендацыямі, да якіх яны адносяцца. Формы розных скрынак і стрэлак, якія выкарыстоўваюцца ў блок-схемах, вынікаюць з наступных лагічных сімвалаў:

Легенда мапы:

3. Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці

Рэзюмэ

У гэтай главе разглядаюцца паняцці акрэдытацыі і забеспячэння якасці як неад’емнага кампанента працэсу прызнання, а таксама прымаюцца вынікі такіх працэдур, як знаходжанне дастатковых доказаў якасці праграмы або адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі, і даецца спіс практычных інструментаў для пошуку адпаведнай інфармацыі.

Блок-схема

Глава 3. Акрэдытацыя⁸ і забеспячэнне якасці

⁸ Тут: акрэдытацыя азначае "прызнанне" або "акрэдытацыя"

Уводзіны

Замежная кваліфікацыя не можа быць належным чынам ацэнена без уліку афіцыйнага статусу адукацыйнай установы, якая прысудзіла кваліфікацыю, і/або засвоенай студэнтам праграмы. Іншымі словамі, неабходна ўсталяваць, ці з'яўляецца дадзеная ўстанова ўпаўнаважанай прысуджаць ухваленыя для акадэмічных і прафесійных мэт кваліфікацыі ў краіне заяўніка і/або, калі гэта магчыма, ці была дадзеная праграма акрэдытаваная. Той факт, што адукацыйная ўстанова і/або праграма былі прызнаныя або акрэдытаваныя ў сваёй краіне, сведчыць пра тое, што прысуджаная кваліфікацыя ўяўляе неабходны мінімальны ўзровень якасці.

У розных краінах выкарыстоўваюцца розныя тэрміны для пазначэння статусу ўстановы ці праграмы. Два найбольш распаўсюджаных тэрміны - “прызнанне” і “акрэдытацыя”. Яны часта выкарыстоўваюцца як сінонімы, але гэта не так. Сістэмы забеспячэння якасці не заўсёды ўключаныя ў нацыянальныя працэдуры прызнання і акрэдытацыі, але яны разглядаюцца у гэтай главе для найбольш дасканаллага апісання апошніх распрацовак у гэтай галіне.

Прызнанне

Прызнанне адукацыйнай установы адпаведным паўнамоцным органам ў канкрэтнай краіне мае мэтай забяспечыць пэўны ўзровень якасці яе дзейнасці. Органы прызнання часта ідуць у адным звязку з паўнамоцнымі органамі прысуджэння кваліфікацый і выдачы навуковых ступеняў.

Часам выкарыстоўваюцца іншыя тэрміны для абазначэння прызнанай установы, такія як “ратыфікаваная”, “зарэгістраваная”, “ліцэнзаваная” і “прынятая”. Аднак варта памятаць, што, у залежнасці ад нацыянальнага кантэксту, гэтыя тэрміны могуць датычыцца толькі прадстаўлення ўстанове пэўных правоў, а не з'яўляцца сведчаннем яе якасці. Напрыклад, адукацыйная ўстанова магла атрымаць ад адпаведнага паўнамоцнага органа права на выкладанне прыватных прафесійных курсаў, без права, аднак, на прысуджэнне нацыянальных кваліфікацый вышэйшай адукацыі.

Такім чынам, пры ацэнцы кваліфікацыі важна высвятліць, якой якасці “прызнанне” неабходнае для той установы, якая прысудзіла кваліфікацыю. Неабходныя дакументы і крыніцы інфармацыі, якія могуць дапамагчы ў гэтым, пералічаныя ў канцы гэтай главы і ў главе 13 “Як знайсці і выкарыстоўваць інфармацыю”.

У некаторых адукацыйных сістэмах гэты тып інстытуцыйнага прызнання з'яўляецца адзінай даступнай формай кантролю якасці, таму яго трэба прыняць у якасці дастатковага доказу якасці адукацыйнай установы.

Акрэдытацыя

Акрэдытацыя часта згадваецца ў тым жа кантэксце, што і забеспячэнне якасці. Гэтыя тэрміны не з'яўляюцца сінонімамі, нягледзячы на тое, што яны могуць сустракацца ў аднолькавых кантэкстах і абодва з'яўляюцца паказчыкамі якасці кваліфікацыі. Акрэдытацыя азначае, што дзейнасць адукацыйнай установы або аказанне адукацыйных паслуг па канкрэтнай праграме было дазволена юрыдычна ўпаўнаважаным на гэта органам. Гэтым органам можа быць урадавае міністэрства або агенцтва па акрэдытацыі або забеспячэнні якасці, якое займаецца праверкай аспектаў прадастаўлення паслуг вышэйшай адукацыі. Акрэдытацыя з'яўляецца знешнім працэсам. Для таго, каб атрымаць яе, установы і праграмы павінны адпавядаць умовам, якія ўскладзеныя на іх знешнімі органамі.

Забеспячэнне якасці

У апошнія гады многія краіны ўвялі афіцыйныя працэдурны забеспячэння якасці сваіх адукацыйных праграм і кваліфікацый. Асноўнай рухаючай сілай гэтага працэса стала падтрымка і заахвочванне працэсаў забеспячэння якасці ў рамках Балонскага працэсу, а таксама ўмацаванне інстытуцыйнай аўтаноміі. Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі на сённяшні дзень мае збор прынцыпаў і працэдур, замацаваных у “Стандартах і рэкамендацыях забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі”. У Стандартах прапанаваная мадэль, у адпаведнасці з якой адукацыйная ўстанова бярэ на сябе адказнасць за самастойнае забеспячэнне якасці сваіх адукацыйных паслуг. Гэты працэс павінен мець арганічны характар і быць часткай функцыянавання ВНУ, каб садзейнічаць яе ўнутранай “культуры якасці”, аднак павінен праходзіць пераходны кантроль агенцтвамі знешняга забеспячэння якасці.

Акрэдытацыя можа прадастаўляцца адукацыйным установам, праграмам, або і тым і другім. Для ацэнкі кваліфікацыі важна высвятліць, які тып акрэдытацыі патрабуецца ў той кваліфікацыйнай сістэме, дзе была прысуджаная кваліфікацыя. Нацыянальная акрэдытацыя павінна прымацца як дастатковы доказ якасці кваліфікацыі, паколькі яна непасрэдна звязаная з узроўнямі нацыянальнай сістэмы адукацыі пэўнай краіны і/або з узроўнямі і вынікамі навучання нацыянальнай рамкі кваліфікацый.

У дадатак да нацыянальнай акрэдытацыі, існуюць іншыя формы акрэдытацыі на міжнародным і нацыянальным узроўнях для пэўных тыпаў праграм або пэўных відаў

прафесійнай дзейнасці. З кожным годам усё больш глабальны характар вышэйшай адукацыі робіць акрэдытацыю замежным паўнамоцным органам вельмі прывабнай перспектывай для тых устаноў, дзейнасць якіх залежыць ад колькасці набраных на курс замежных студэнтаў або якія высока ацэньваюць навучанне або даследванні сваіх студэнтаў на міжнародным узроўні. Ёсць шмат паўнамоцных органаў, якія дзейнічаюць на памежнай аснове ў пэўных сферах. Яны могуць запатрабаваць ад адукацыйнай установы прад'явіць наяўнасць адукацыйных магчымасцяў, якія перавышаюць магчымасці нацыянальных або рэгіянальных устаноў, такім чынам, забяспечваючы дадзенай ВНУ высокі попыт і прывабнасць для асобных катэгорый студэнтаў. Варта падкрэсліць, аднак, што адсутнасць такіх дадатковых форм акрэдытацыі замежнай кваліфікацыі ў ніякай ступені не азначае, што ў прызнанні будзе адмоўлена.

Рэкамендацыі

1. Пры ацэнцы замежнага дыплама важна правяраць наяўнасць прызнання і/або акрэдытацыі кваліфікацыі і ВНУ, якая прысудзіла гэтую кваліфікацыю, і прымаць ва ўвагу наступныя фактары:

а. Якія органы задзейнічаныя ў працэсе прызнання/акрэдытацыі; ці з'яўляюцца гэтыя органы цалкам прызнанымі ў нацыянальнай сістэме адукацыі;

б. Якая тэрміналогія выкарыстоўваецца ў дадзенай сістэме вышэйшай адукацыі ў адносінах да прызнання і акрэдытацыі ВНУ, напрыклад: “акрэдытаваная”, “прызнаная”, “ратыфікаваная”, “зарэгістраваная”, “ліцэнзаваная” ці “прынятая”;

с. Ці адносіцца сістэма прызнання і/або акрэдытацыі да адукацыйнай установы, праграмы, або і той і другой;

д. Якія працэдуры ўваходзяць у працэсы прызнання/акрэдытацыі і якія ўзроўні і віды адукацыі яны ахопліваюць:

- Ці кіруецца выдача адукацыйнага дыплама нацыянальным/рэгіянальным/мясцовым заканадаўствам і ці прадстаўляе яно статус дадзенай ВНУ;

- Ці ўключанае забеспячэнне якасці ў гэты спіс працэдур;

е. Ці была ўстанова, якая прысудзіла кваліфікацыю і/або засведчыла засваенне праграмы, прызнанай і/або акрэдытаванай на дату прысуджэння кваліфікацыі.

Прыклад 3.1 Паўнамоцныя органы, задзейнічаныя ў працэсе прызнання/акрэдытацыі (1)

Заяўнік запытвае прызнання атрыманай ступені магістра. Яго/яе кваліфікацыя была прысуджаная прызнанай у краіне ВНУ, якая ўключаная ў афіцыйны спіс устаноў на афіцыйным вэб-сайце Міністэрства адукацыі. У краіне, дзе была атрымана ступень, не прымяняецца ніводнай сістэмы акрэдытацыі, таму ні адукацыйная ўстанова, ні праграма не былі акрэдытаваныя.

Прызнанне дадзенай установы Міністэрствам адукацыі гарантуе, што і ВНУ, і праграма адпавядаюць нацыянальнаму заканадаўству па вышэйшай адукацыі і што прысуджаная кваліфікацыя ўяўляе сабой нацыянальна прыняты ўзровень адукацыі.

Прыклад 3.2 Паўнамоцныя органы, задзейнічаныя ў працэсе прызнання/акрэдытацыі (2)

Супрацоўнік прыёмнай камісіі праводзіць ацэнку ступені магістра і ўсталёўвае, што ўстанова, якая прысудзіла ступень, з'яўляецца прызнанай ВНУ у краіне В. Аднак у сістэме адукацыі гэтай краіны адной толькі прызнання ўстановы недастаткова, неабходная яшчэ і акрэдытацыя праграмы. Адпаведна, супрацоўнік прыёмнай камісіі дадаткова правярае ўзгаданую ўстанову па базе дадзеных акрэдытаваных праграм нацыянальнай арганізацыі па акрэдытацыі краіны В, каб пераканацца, што гэтая праграма акрэдытаваная.

Неабходна заўсёды правяраць інфармацыю, прадстаўленую адукацыйнай установай, параўноўваючы яе, прынамсі, з адной дадатковай знешняй крыніцай (глядзіце ніжэй у “Інфармацыйных інструментах і крыніцах інфармацыі”).

Звярніце ўвагу, што ў некаторых выпадках патрабуюцца дадатковае даследаванне датычна прызнанасці адукацыйнай установы або праграмы. Чатыры канкрэтныя выпадкі, калі гэта асабліва важна, падрабязна апісаныя ў главе 4 “Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый”, главе 18 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм”, главе 19 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм” і главе 20 “Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі”.

Абагульняючы вышэйсказанае, можна падвесці рысу: прыняцце вынікаў прызнання і акрэдытацыі замежных адукацыйных сістэм з'яўляецца перадавой практыкай (нават калі іх ацэнка была заснаваная на правілах, адрозных ад правіл вашай нацыянальнай сістэмы прызнання). Таму сёння рэкамендуецца засноўваць свае працэсы прызнання на выніках гэтых ацэнак.

Прыклад 3.3 Прыняцце вынікаў акрэдытацыі

Супрацоўнік прыёмнай камісіі краіны X праводзіць ацэнку ступені магістра, прысуджанай акрэдытаванай прыватнай адукацыйнай установай у краіне Z. Аднак у самой краіне X акрэдытоўваецца толькі дзяржаўная вышэйшая адукацыя. Супрацоўнік прыёмнай камісіі павінен, аднак, даваць сістэме акрэдытацыі краіны Z і прызнаць дадзеную кваліфікацыю.

2. Калі вы выканалі рэкамендацыю № 1 гэтай главы і выявілі, што адукацыйная ўстанова і/або праграма не была належным чынам прызнанай/акрэдытаванай на момант прысуджэння заяўніку кваліфікацыі, у вас ужо няма дакладнай інфармацыі пра якасць дадзенай кваліфікацыі. Гэта можа разглядацца як істотная розніца ў тэрмінах Лісабонскай канвенцыі па прызнанні.

У такім выпадку, вы маеце некалькі варыянтаў дзеянняў:

- паспрабаваць усталяваць, ці могуць быць прызнаныя асобныя часткі праграмы (напрыклад, праз перанос крэдытаў, якасць якіх магла быць пацверджаная ў іншай ВНУ);
- паспрабаваць усталяваць, што ўстанова з'яўляецца непрызнанай, але законнай (глядзіце главу 20 "Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі");
- папрасіць заяўніка прайсці працэдуру ацэнкі, у выніку чаго ён/яна зможа атрымаць сертыфікат прызнання папярэдняга навучання, які ў стане забяспечыць частковае прызнанне кваліфікацыі;
- спыніць працэдуру ацэнкі, адмовіць у прызнанні і праінфармаваць пра гэта заяўніка.

Прыклад 3.4 Неакрэдытаваная праграма

Заяўнік робіць запыт на навучанне па праграме магістра ў бізнес-даследаваннях і прадстаўляе засваенне першай ступені адукацыйнага цыклу, прысуджанай навучальнай установай у краіне Z. Гэта ўстанова спецыялізуецца на бізнес-даследаваннях, прапаноўвае мноства кароткіх курсаў і адну праграму бакалаўра. Краіна Z мае ўласную сістэму акрэдытацыі праграм, але супрацоўнік прыёмнай камісіі выяўляе, што менавіта гэтая бакалаўрская праграма страціла акрэдытацыю за некалькі гадоў да таго, як ступень была прысуджана заяўніку. Гэта азначае, што вынікі праграмы з'яўляюцца нявызначанымі, таму спецыяліст па прызнанні кваліфікацый не можа прапанаваць заяўніку поўнае ці нават частковае прызнанне.

З іншага боку, вынікі навучання, атрыманага гэтым студэнтам у дадзенай навучальнай установе, не могуць быць цалкам адкінутымі ў сувязі з папярэднім і сучасным статусам адукацыйнай установы. Таму супрацоўнік прыёмнай камісіі накіроўвае заяўніка на працэдуру прызнання папярэдняга навучання, дзе заяўнік можа быць ацэнены з пункту гледжання дасягнутых вынікаў навучання па праграме бізнес-даследаванняў. У выпадку паспяховых вынікаў апошняй працэдуры, студэнт працягне навучанне па праграме бакалаўра ў галіне бізнес-даследаванняў на адпаведным сваім ведам узроўні, з выключэннем частак ужо засвоеных праграмы.

Крыніцы і спасылкі

Прызнанне і акрэдытацыя

Вы можаце звярнуцца да пералічаных ніжэй крыніц, поўны спіс якіх цалкам прыведзены ў главе 13 “Як знайсці і выкарыстоўваць інфармацыю”, з мэтай усталявання статусу адукацыйнай установы і/або праграмы:

- Дакументацыя, прадстаўленая ўстановай, якая прысудзіла кваліфікацыю;
- Нацыянальныя афіцыйныя крыніцы, такія як вэб-сайты органаў па акрэдытацыі ці органаў забеспячэння якасці, вэб-сайты Міністэрства адукацыі, асацыяцый агенцтваў забеспячэння якасці/агенцтваў па акрэдытацыі;
- Афіцыйныя публікацыі ў краіне заяўніка, датычныя нацыянальнай адукацыйнай сістэмы;
- Міжнародныя афіцыйныя крыніцы, такія як вэб-сайты міжнародных арганізацый і вэб-сайты сетак спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый;
- Публікацыі, якія змяшчаюць інфармацыю пра нацыянальную адукацыйную сістэму або пра акрэдытацыю і прызнанне краіны заяўніка;
- Сайты міжнародных арганізацый і інфармацыйных інструментаў, датычных забеспячэння якасці і акрэдытацыі.

Асацыяцыі і рэестры органаў акрэдытацыі/забеспячэння якасці

- Міжнародная сетка агенцтваў забеспячэння якасці ў сферы вышэйшай адукацыі прапануе міжнародны агляд сетак такіх агенцтваў. Спісам членаў гэтых сетак можна скарыстацца для пошуку нацыянальных агенцтваў забеспячэння якасці/агенцтваў акрэдытацыі. Спасылка: www.inqaahe.org/members/list-networks.php;

- Еўрапейская асацыяцыя забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі. Спасылка: www.enga.eu;
- Еўрапейскі кансорцыум па акрэдытацыі вышэйшай адукацыі. Спасылка: <http://ecahe.eu>;
- Еўрапейскі рэестр забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі. Спасылка: www.eqar.eu/register.html.

Прафесійныя органы акрэдытацыі

- Глобальны альянс кіравання адукацыяй. Спасылка: www.cems.org/www.cems.org;
- Еўрапейская асацыяцыя ўстаноў ветэрынарнай адукацыі. Спасылка: www.eaeve.org/evaluation/standard-operation-procedures.html;
- Акрэдытацыя адукацыі ў сферы кіравання. Спасылка: www.efmd.org/index.php/accreditation-main/equis;
- Еўрапейская сетка акрэдытацыі інжынернай адукацыі. Спасылка: www.enaee.eu/eur-ace-system;
- Еўрапейскі саюз медыцынскіх спецыялістаў. Спасылка: www.uems.eu.

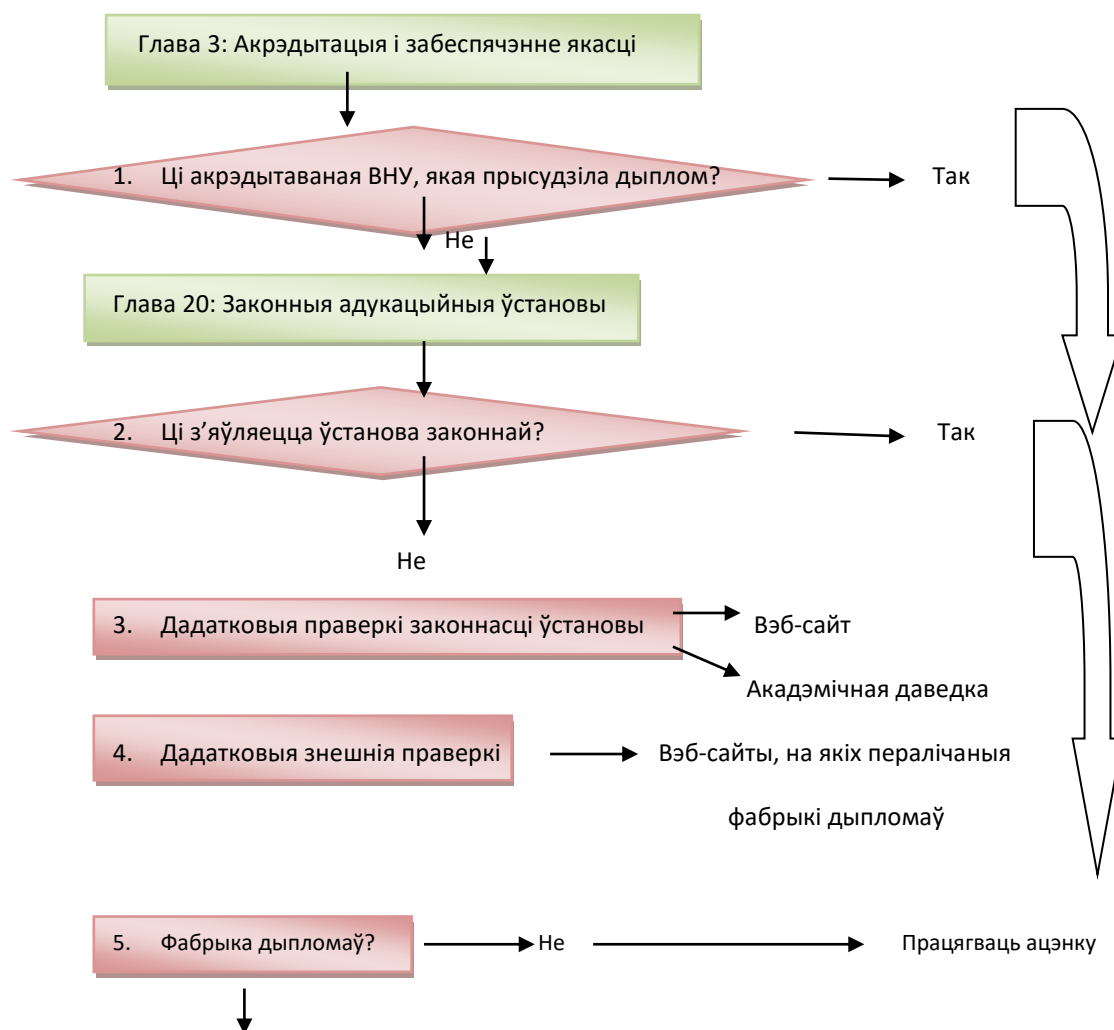
4. Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый

Рэзюмэ

У гэтай главе разглядаюцца фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый, якія застаюцца сур'ёзнай праблемай для спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый у інфармацыйных цэнтрах ENIC-NARIC, супрацоўнікаў прыёмных камісій, спецыялістаў па падбору персаналу, працадаўцаў і шырокай грамадскасці. Дадзеная глава прыводзіць вызначэнні фабрык дыпламаў і акрэдытацый, прапануе парады па распазнанні фальшывых дыпламаў і фабрык акрэдытацый, а таксама дае рэкамендацыі, што рабіць пры неабходнасці ацэнкі такога роду дыпламаў і адукацыйных паслуг.

Блок-схема

Глава 4. Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый

Так
↓

Праінфармаваць заяўніка пра адмову ў прызнанні

6. Захаваць знойдзеную інфармацыю па ступені, прысуджанай фабрыкай дыпламаў, для яе далейшага выкарыстання.

Уводзіны

Фабрыка дыпламаў

Тэрмін “фабрыка дыпламаў” адносіцца да камерцыйнай арганізацыі, якая пазіцыянуе сябе як навучальная ўстанова. Такія арганізацыі маюць наступныя рысы:

- Яны прадаюць фіктыўныя кваліфікацыі без сур'ёзнага адпаведнага навучання, правядзення даследаванняў або іспытаў;
- Яны не прызнаныя нацыянальнымі кампетэнтнымі органамі або агенцтвамі па акрэдытацыі, хаця могуць мець ліцэнзію на правядзенне камерцыйнай дзейнасці;
- Часцей за ўсё яны не маюць фізічнага адраса і працуюць толькі ў рэжыме онлайн.

Вось некаторыя з найбольш характэрных рысаў фабрык дыпламаў:

- Крэдыты і кваліфікацыі, якія яны прапануюць, грунтуюцца амаль выключна на жыццёвым досведзе;
- У апісанні кваліфікацыі і навучальнага курса прысутнічае выразны акцэнт на фінансавых рахунках і варыянтах аплаты; вы можаце, напрыклад, знайсці лагатыпы банкаў на такім вэб-сайце;
- Працягласць курсаў можа быць вельмі кароткай: у некаторых фабрык дыпламаў ступень бакалаўра можна набыць усяго за 5 дзён;
- На вэб-сайце фабрыкі дыпламаў можна знайсці доўгі спіс “нацыянальных”, “міжнародных” або “сусветных” акрэдытацыйных агенцтваў і іх філіялаў, большасць з якіх таксама незаконныя;

- На вэб-сайце фабрыкі дыпламаў нельга знайсці юрыдычнага адрасу дадзенай установы, акрамя адрасу офіснай кватэры, або нумару паштовай скрыні. Фізічны адрас і тэлефон могуць адрознівацца ад заяўленых адрасу і тэлефону ўстановы;
- Кваліфікацыі, якія такая ўстанова прысуджае, маюць малаверагодныя назвы;
- Назва ўстановы нагадвае назву адной з шырока вядомых аўтарытэтных адукацыйных устаноў;
- Для атрымання кваліфікацыі амаль не патрабуецца ўзаемадзеяння з выкладчыкамі, ці яно патрабуецца ў невялікай ступені.

Звярніце ўвагу, што не ўсе неакрэдытаваныя вышэйшыя навучальныя ўстановы могуць быць класіфікаваныя як фабрыкі дыпламаў. Каб атрымаць больш падрабязную інфармацыю, глядзіце главу 20 “Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі”.

Фабрыка акрэдытацый

Тэрмін “фабрыка акрэдытацый” адносіцца да камерцыйнай арганізацыі, якая пазіцыянуе сябе як агенцтва забеспячэння якасці. Такія фабрыкі маюць наступныя рысы:

- Яны не прызнаныя нацыянальнымі кампетэнтнымі органамі як орган па акрэдытацыі;
- Яны сцвярджаюць, што маюць права выдаваць акрэдытацыю, не маючы, насамрэч, дазволу на гэта;
- Іх акрэдытацыю можна набыць за грошы без сапраўднага працэсу ацэнкі;
- У многіх выпадках фабрыкі акрэдытацый цесна звязаныя з фабрыкамі дыпламаў і могуць нават мець аднаго ўласніка.

Звярніце ўвагу, што не ўсе непрызнаныя агенцтвы па акрэдытацыі з’яўляюцца фабрыкамі акрэдытацый. Важна ўсведамляць неабходнасць правядзення адпаведных працэдур акрэдытацыі і стандартаў забеспячэння якасці. Каб атрымаць больш падрабязную інфармацыю, глядзіце главу 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”.

Рэкамендацыі

Прызнаваць кваліфікацыі або крэдыты фабрык дыпламаў ні ў якім разе нельга. У прыватнасці, пры ацэнцы замежных крэдытаў або кваліфікацый трэба пачаць з

наступных крокаў, каб не дапусціць прызнання дакументаў, выдадзеных фабрыкамі дыпламаў:

1. Праверце, ці з'яўляецца ўстанова, якая выдала дыплом, адпаведным чынам прызнанай кампетэнтным органам краіны заяўніка (глядзіце главу 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”);
2. Калі ўстанова, якая выдала дыплом, не акрэдытаваная і/або належным чынам не прызнаная кампетэнтным органам, праверце законнасць пастаўшчыка адукацыйных паслуг (глядзіце главу 10 “Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі”);
3. Калі вы не можаце пацвердзіць легальнасць і/або статус адукацыйнай установы, якая выдала дыплом, праверце кваліфікацыю, Акадэмічную даведку і вэб-сайт установы на адпаведнасць рысам згаданых вышэй фабрык дыпламаў;
4. Праверце адзін з вэб-сайтаў фабрык дыпламаў (глядзіце крыніцы ніжэй). Майце на ўвазе, аднак, што ніводзін спіс такога роду не з'яўляецца поўным, паколькі ўвесь час з'яўляюцца новыя фабрыкі дыпламаў, а старыя пастаянна мяняюць свае назвы;
5. Калі вы знайшлі пацверджанне таго факта, што адукацыйная ўстанова з'яўляецца фабрыкай дыпламаў, не прызнавайце кваліфікацыю або дыплом заяўніка ні ў якой форме. Праінфармуйце заяўніка пра свае высновы, але не выдавайце яму/ёй альтэрнатыўнае прызнанне. Безумоўна, заяўнік мае права на падачу апеляцыі супраць вашага рашэння;
6. Збірайце і захоўвайце прыклады кваліфікацый, выдадзеных фабрыкамі дыпламаў, для спасылак на іх у будучыні. Гэта дапаможа вам лягчэй распазнаваць найбольш распаўсюджаныя тыпы фабрык дыпламаў і кваліфікацый.

Прыклад 4.1 Выяўленне фабрык дыпламаў

Заяўнік, які хоча прайсці навучанне па праграме магістра, прадставіў шэраг кваліфікацый, якія сведчаць пра атрыманне ім папярэдняй адукацыі. Звычайная праверка акрэдытацыйнага статусу ўстаноў, якія прысудзілі яму кваліфікацыю, паказала, што ступень бакалаўра дзелавага адміністравання была выдадзена заяўніку ўстановай, не акрэдытаванай кампетэнтнымі органамі ў краіне заяўніка. Вывучэнне вэб-сайта дадзенай адукацыйнай установы сведчыць, што для атрымання кваліфікацыі ад студэнта не патрабуетца ні навучання, ні даследванняў, а фізічны адрас установы на яе вэб-сайце адсутнічае. Далейшае супастаўленне з Арэгонскім дзяржаўным спісам неакрэдытаваных устаноў пацвярджае, што дадзеная ўстанова лічыцца фабрыкай дыпламаў. Эксперт па ацэнцы кваліфікацый размяшчае падрабязную інфармацыю пра

гэтую ўстанову ва ўнутранай базе дадзеных сваёй арганізацыі, дзе змешчаны спіс распазнаных фабрык дыпламаў. Тым самым спецыяліст палягчае працу сабе і сваім калегам у будучыні.

Такім чынам, заяўніку паведамляецца, што ў прызнанні яго/яе кваліфікацыі адмоўлена і што ён/яна не можа быць дапушчаны да навучання на аснове сваёй ступені.

Прыклад 4.2 Выяўленне фабрык акрэдытацый

Падчас праверцкі сайта невядомай яму ВНУ, супрацоўнік прыёмнай камісіі знаходзіць інфармацыю пра статус акрэдытацыі яе магістарскіх праграм у галіне кіравання. Выяўляецца, што гэтыя праграмы былі акрэдытаваныя арганізацыяй “Еўрапейскія ўніверсітэты забеспячэння якасці”. Гэтая арганізацыя мае вэб-сайт, на якім згадваецца, што арганізацыя з’яўляецца паўнапраўным членам Еўрапейскай асацыяцыі забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі. Супрацоўнік прыёмнай камісіі добра знаёмы з мэтамі Асацыяцыі і яе працэдурамі ацэнкі членскіх агенцтваў, таму ён гатовы прыняць членства ў Еўрапейскай асацыяцыі ў якасці дастатковага доказу якасці акрэдытацыі дадзенай арганізацыі.

Аднак, на самім сайце Еўрапейскай асацыяцыі забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі арганізацыя “Еўрапейскія ўніверсітэты забеспячэння якасці” адсутнічае ў спісе яе членаў, хаця там прысутнічаюць некалькі арганізацый з надзіва падобнымі назвамі. Супрацоўнік прыёмнай камісіі вырашае звязацца з абедзвюма арганізацыямі. Усе электронныя лісты і тэлефонныя званкі “навучальнай установе” застаюцца без адказу, у той час як Еўрапейская асацыяцыя забеспячэння якасці паведамляе, што “Еўрапейскія ўніверсітэты забеспячэння якасці” з’яўляецца малавядомай фабрыкай акрэдытацый, якая мае толькі вэб-сайт і згадваецца на сайтах трох вядомых фабрык дыпламаў.

Інфармацыйныя інструменты

Спасылкі на дадатковую інфармацыю пра фабрыкі дыпламаў:

- Сусветныя адукацыйныя паслугі. Спасылка: www.wes.org/ewenr/DiplomaMills.htm;

- Цэнтр інфармацыі па фабрыках дыпламаў. Спасылка: www.diplomamills.nl/index_engels.htm;

- Дэпартамент адукацыі ЗША. Спасылка:
<http://www2.ed.gov/students/prep/college/diplomamills/diploma-mills.html#fake>

- Карысныя пытанні пра фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый. Спасылка:
www.chea.org/pdf/fact_sheet_6_diploma_mills.pdf;

- Урад штата Мэн, Дэпартамент вышэйшай адукацыі па фабрыках ступеняў і акрэдытацый. Спасылка: www.maine.gov/doe/highered/nonaccredited/index.html;

- Інфармацыйны цэнтр прызнання акадэмічнай мабільнасці, італьянская сетка інфармацыйных цэнтраў - супраць фабрык дыпламаў і акрэдытацый. Як іх выявіць і як ім супрацьстаяць. Спасылка:
<http://www2.ed.gov/students/prep/college/diplomamills/diploma-mills.html#fake>.

Nota Bene: першапачатковай рэакцыяй спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый на з'яўленне фабрык дыпламаў было складанне “чорных спісаў” такіх устаноў. Насуперак чаканням, гэта аказалася стымулам для пастаяннага з'яўлення новых і перайменавання старых фабрык дыпламаў. Акрамя таго, існавала рызыка атрымаць позов у суд ад гэтых устаноў. З гэтых прычын многія спецыялісты па прызнанні ў цяперашні час аддаюць перавагу “белым спісам” прызнаных і акрэдытаваных устаноў.

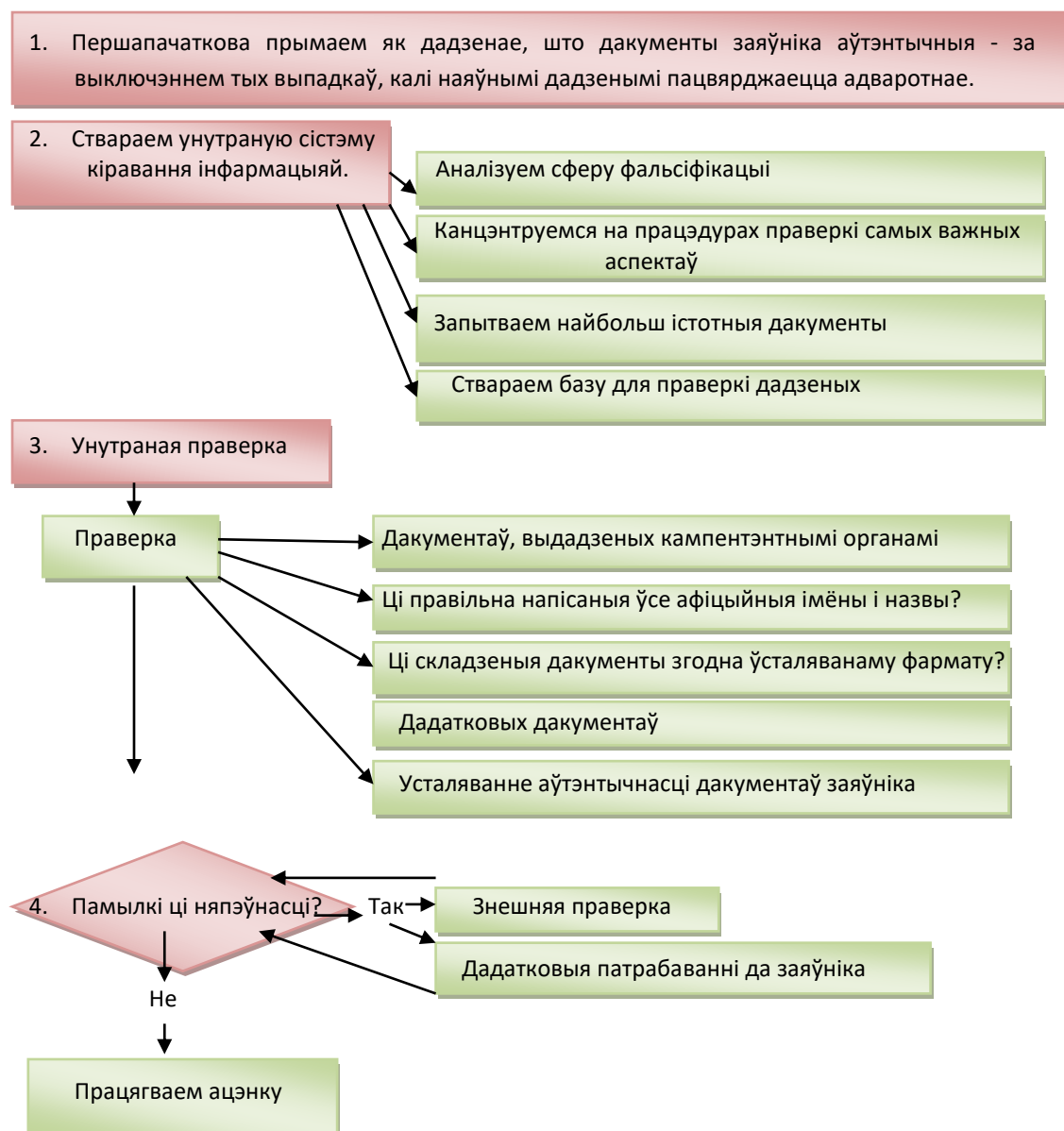
5. Аўтэнтычнасць

Рэзюмэ

Гэтая глава змяшчае інфармацыю пра ўнутраныя і знешнія працэдуры праверкі дакументаў, прадстаўленых заяўнікам. Яна таксама ўключае ў сябе спіс інфармацыйных крыніц, у якіх можна праверыць дакументы, а таксама іншыя інструменты, карысныя ў высвятленні аўтэнтычнасці пададзеных заяўнікам дакументаў.

Блок-схема

Глава 5. Аўтэнтычнасць

Уводзіны

Працэс усталявання аўтэнтычнасці прадстаўленых заяўнікам дакументаў (іншымі словамі, усталяванне таго, што яны не фальшывыя) называецца верыфікацыяй (праверкай). Верыфікацыя дакументаў - вельмі важны працэс, паколькі ў цяперашні час назіраецца рост колькасці паддробленых кваліфікацый. І гэта нядзіўна, улічваючы высокую вартасць пэўных кваліфікацый, правы, якімі забяспечвае ўладанне такімі дакументамі (напрыклад, імігрантаў), або магчымасці для працаўладкавання іх уладальнікаў на высокія пасады і перспектывы далейшага навучання.

Існуюць розныя віды фальшывых дакументаў. У цэлым, яны могуць быць згрупаваныя наступным чынам:

- Сфабрыкаваныя/паддробленыя дакументы;
- Пераробленыя дакументы;
- Нелегальна выдадзеныя дакументы (напрыклад, асобам, якія не прайшлі адпаведную адукацыю і/або не здалі іспытаў па заяўленай кваліфікацыі, але атрымалі адпаведныя дакументы шляхам хабару).

Калі ласка, звярніце ўвагу, што ў дадатак да згаданых вышэй тыпаў фальшывых дакументаў вы павінны ўсведамляць магчымасць выдачы дакументацыі фабрыкамі дыпламаў і памятаць пра іншыя варыянты падмен, такія як некарэктны пераклад. Для атрымання дадатковай інфармацыі пра фабрыкі дыпламаў глядзіце главу 4 "Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый".

Рэкамендацыі

1. Першапачаткова трэба прыняць як дадзенае, што дакументы заяўніка аўтэнтычныя (за выключэннем выпадкаў, калі наяўнымі дадзенымі пацвярджаецца адваротнае).

Хоць праверка з'яўляецца важнай часткай працэсу прызнання, у роўнай ступені важна не даць заяўніку адчуць сябе ў сітуацыі празмернага кантролю. Такім чынам, першае, што вы павінны зрабіць пры ацэнцы дакументаў, - прыняць на веру, што яны аўтэнтычныя (толькі калі пазней вы не знойдзеце доказаў адваротнага). Праца з ксеракопіямі ўсіх неабходных для паступлення дакументаў, якія часцей за ўсё бываюць заверанымі, - агульнапрынятая практыка. Выключэнне ў такой практыцы складаюць толькі Акадэмічныя даведкі, якія дасылаюцца супрацоўніку прыёмнай камісіі непасрэдна самой установай, якая прысудзіла дыплом.

Прыклад 5.1 Баланс паміж неабходнасцю верыфікацыі дылома і эфектыўнай працай офіса

Супрацоўнік прыёмнай камісіі выявіў у заяўніка некалькі падробленых дакументаў, таму ён/яна вырашае ўзмацніць кантроль за працэдурамі падачы далейшых заявак. Замест завераных копіяў, усе кандыдаты цяпер павінны дасылаць у ВНУ арыгінальную дакументацыю па сваёй кваліфікацыі, якая даследуецца метадамі інфрачырвонага і ўльтрафіялетавага выпраменьвання. Гэтыя змены ў працэдуры маюць наступныя вынікі:

1. Сярэдні час, затрачаны на апрацоўку дакументацыі заяўнікаў, павялічваецца з 30 хвілін да трох гадзін, што прыводзіць да нагрувашчвання дакументаў і нашмат зніжае прадукцыйнасць офіса;
2. У сувязі з тым, што частка арыгінальных дакументаў губляецца або пашкоджваецца ў офісе прыёмнай камісіі, неабходна выплочваць кампенсацыю ўсім пацярпелым заяўнікам;
3. Таленавітыя студэнты вырашаюць не рызыкаваць сваім часам і патэнцыялам і дасылаюць заяўкі ў іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы, якія прапануюць больш лёгкія працэдуры падачы заявак.

Аптымальнае рашэнне можа быць знойдзена, калі супрацоўнік прыёмнай камісіі паспрабуе вызначыць тып атрыманых ім сфальсіфікаваных дакументаў і цягам выпрабавальнага тэрміну будзе запытваць арыгіналы дакументаў толькі ў тых заяўнікаў, якія дасылаюць менавіта гэты тып дакументаў або якія паходзяць з краіны, адкуль паступае найбольш падробленых дакументаў. Гэта патрабаванне можа быць адменена па сканчэнні выпрабавальнага тэрміну і адсутнасці новых выпадкаў падачы ашуканскіх дакументаў.

2. Стварыце ўнутраную сістэму кіравання інфармацыяй для праверкі дакументаў. Для таго, каб стварыць эфектыўны ўнутраны працэс праверкі дакументаў, вы павінны:

- a. Навучыцца выяўляць і распазнаваць тыпы дакументаў, якія часцей за ўсё аказваюцца сфальсіфікаванымі. Вашы пошукі могуць абмежавацца проста пэўнай кваліфікацыяй або навучальнай установай;
- b. Адаптаваць працэдуры праверкі дакументаў, прымяняючы строгія працэдуры толькі да падазронах тыпаў дакументаў; астатнюю дакументацыю правярайце стандартным чынам;

с. Запытваць найбольш важны спіс дакументаў для кожнай канкрэтнай краіны, паколькі гэта павысіць шанс належнай праверкі розных тыпаў дакументаў;

Прыклад 5.2 Запытвайце найбольш істотныя дакументы

У некаторых краінах арыгінальныя дыпламы выдаюцца, у асноўным, толькі каб змясціць іх у рамку і павесіць на сцяну. Гэта могуць быць прыгожа аздобленыя дакументы вялікага фармату, якія змяшчаюць, аднак, вельмі мала інфармацыі. Ёсць краіны, дзе ВНУ звычайна рыхтуюць афіцыйныя Акадэмічныя даведкі выпускнікоў па запыце, і такі дакумент можа быць прадстаўлены ў любой афіцыйнай установе, дзе заяўнік павінен прадаставіць інфармацыю пра атрыманую кваліфікацыю.

Было б не вельмі канструктыўна даследаваць копію такога дыплама ў пошуках памылак ці няпэўнасцяў; замест гэтага вы можаце запытаць па Акадэмічную даведку і папрасіць, каб яе накіравала непасрэдна ВНУ, якая прысудзіла дадзеную кваліфікацыю, у ваш офіс прыёмнай камісіі.

d. Для праверкі дакументацыі стварыць базу дадзеных, якая можа ўключаць у сябе наступныя кампаненты:

- 1) Спіс агульнапрынятых і надзейных працэдур праверкі тых дакументаў, якія паступаюць з вызначаных краін;
- 2) Усе правераныя і прызнаныя аўтэнтычнымі кваліфікацыі разам з датамі іх верыфікацыі і рысамі, па якіх можна вызначыць іх аўтэнтычнасць, для выкарыстання ў якасці даведачнага матэрыяла ў далейшай працы. Гэта дапаможа вам засвоіць тыпы, фармат і змест адукацыйных дакументаў, якія паступаюць з пэўных краін і навучальных устаноў, а таксама засвоіць неабходную адукацыйную тэрміналогію;
- 3) Фальшывыя дакументы з прыкладамі найбольш распаўсюджаных метадаў ашуканства (напрыклад, выкарыстанне адсканаваных подпісаў);
- 4) Гласарый агульнапрынятых адукацыйных тэрмінаў на замежных мовах. Не варта спадзявацца выключна на добры пераклад.

Для працэсу якаснай праверкі вельмі важна, каб ваша база дадзеных пастаянна аднаўлялася, папаўнялася новымі прыкладамі ашуканства і ўключала ў сябе самыя апошнія дадзеныя. Калі ацэнка кваліфікацый і дыпламаў не праводзіцца на

цэнтральным узроўні, будзе мэтазгодна стварыць агульную базу дадзеных разам з калегамі па вашай установе.

Прыклад 5.3 Пошук надзейных працэдур праверкі ў дачыненні да пэўных краін

Вы атрымліваеце кваліфікацыю з Малдовы, якую вы перакладаеце з малдаўскай мовы як “дыплом бакалаўра”. Вы ніколі раней не сустракалі гэтага тыпу кваліфікацыі і не можаце знайсці такі прыклад у вашай базе дадзеных правяраных кваліфікацый, таму вы не ўпэўненыя ў яе аўтэнтычнасці. Вашыя калегі таксама не часта ацэньвалі кваліфікацыі з Малдовы, таму вы пачынаеце шукаць на вэб-старонках розных малдаўскіх нацыянальных органаў інфармацыю пра іх сістэму адукацыі, а таксама пра магчымасці праверкі дакументаў.

На вэб-старонцы Міністэрства адукацыі Малдовы вы знаходзіце спасылку на вэб-сайт па верыфікацыі дакументаў. Вы заходзіце на старонку <http://www.edu.gov.md/> і націскаеце кнопку “verificarea actelor de studiu” (рум.“праверка адукацыйных дакументаў”), уваходзіце ў сістэму і выбіраеце дыплом бакалаўра, затым уводзіце год выпуска, асабісты нумар заяўніка і нумар дыплама для праверкі яго дадзеных. Такім чынам, ваша далейшае рашэнне будзе залежаць ад інфармацыі, атрыманай на вэб-сайце малдаўскага Міністэрства адукацыі.

3. Праводзьце ўнутраную верыфікацыю.

Уся дакументацыя павінна падвяргацца якой-небудзь форме ўнутранай праверкі. Гэта азначае, што ўліковыя дадзеныя трэба правяраць на аўтэнтычнасць на аснове прадстаўленай дакументацыі і даступных вам крыніц інфармацыі. Для правядзення ўнутранай верыфікацыі вам неабходна правярыць:

а. Ці былі выдадзеныя прадстаўленыя дакументы належным органам канкрэтнай краіны. Вы можаце правярыць гэта на вэб-сайтах інфармацыйных крыніц, пералічаных у канцы дадзенай главы;

Прыклад 5.4 Кваліфікацыі, выдадзеныя належнымі кампетэнтнымі органамі

Возьмем Нігерыю ў якасці прыкладу. Пераканайцеся, што атэстаты за кваліфікацыі, засвоеныя ў гімназіі (поўнай сярэдняй школе), былі выдадзены заяўніку Заходнеафрыканскай экзаменацыйнай радай або Нацыянальнай экзаменацыйнай радай, а не кіраўніцтвам сярэдняй школы. Гэтыя рады не толькі забяспечваюць якасць правядзення іспытаў, якія здаюць будучыя студэнты, але і даюць магчымасць правяраць на аўтэнтычнасць іх вынікі навучання.

b. Ці ўсё афіцыйныя назвы і імёны на дакументах напісаныя правільна; ці адпавядае фармат кваліфікацыі заяўніка прынятаму нацыянальнаму або інстытуцыйнаму фармату. Калі ласка, звярніце ўвагу, што некаторыя краіны маюць агульнапрыняты нацыянальны стандарт дакументаў, у той час як у іншых краінах фарматы дакументаў могуць адрознівацца адзін ад аднаго ў залежнасці ад узроўню кваліфікацыі, ВНУ або нават факультэту;

c. Ці адпавядае змест кваліфікацыі стандартнаму зместу кваліфікацый гэтай краіны. Правярайце, напрыклад, лагатып установы, кампэтэнтнасць органаў, якія прысуджаюць кваліфікацыю, тэрміны і працягласць курсаў, колькасць засвоеных прадметаў, шкалу адзнак, абавязковыя дысцыпліны;

d. Правярайце дакументы на памылкі ці няпэўнасці, напрыклад: празмерная колькасць розных тыпаў шрыфтоў і іх несупамернасць; адсутнасць афіцыйных пячатак і/або подпісаў; няроўна разлінаваны дакумент; наяўнасць адсканаваных подпісаў; надпісы на нефармальнай мове ці на слэнгу; наяўнасць арфаграфічных і тэрміналагічных памылак; малаверагодныя назвы кваліфікацый. Усе гэтыя паказчыкі могуць быць прыкметамі махлярства. Правярайце таксама адпаведнасць дат і тэрмінаў у дакуменце. Напрыклад, правярайце, ці адпавядае працягласць сярэдняй адукацыі заяўніка пазначанай у дакуменце колькасці гадоў навучання або ці з'яўляецца ўзрост заяўніка верагодным;

e. Ці стасуецца інфармацыя пра навучальную траекторыю заяўніка, пазначаную ў дакуменце, з сістэмай дзейнасці адукацыйнай сістэмы ў яго краіне (напрыклад, ці адпавядаюць дадзеныя заяўніка (яго ўзровень ведаў і адзнакі за сярэдняю школу) уступным патрабаванням пазначанай у дакуменце праграмы;

e. Ці не змяняецца інфармацыя пра асобу заяўніка на працягу дакумента. Тут трэба прыняць да ўвагі, што напісанне імён і прозвішчаў можа змяняцца па розных прычынах (шлюб, развод, нацыянальная асаблівасць напісання імён і прозвішчаў, рознае напісанне імён і прозвішчаў на розных мовах і розныя правілы транскрыпцыі, якія вядуць да адрозненняў у арфаграфіі).

Прыклад 5.5 Праверка асобы заяўніка

Заяўнік, які паходзіць з Расіі, прыкладае да заяўкі дакумент, у якім змешчаныя брытанскія і нямецкія назвы кваліфікацый. Брытанская кваліфікацыя была атрыманая асобай з прозвішчам “Иванов”, у той час як уладальнік нямецкай кваліфікацыі пазначаны як “Ифанофф”. Аднак, паколькі ў транскрыпцыі рускіх імёнаў на ангельскую і нямецкую мовы ёсць адрозненні, а ўся астатняя інфармацыя заяўніка (дата

нараджэння, і інш.) адпавядае інфармацыі ў дакуменце, далейшага даследвання аўтэнтычнасці яго дакументаў асобы праводзіцца не будзе.

У некаторых краінах прысутнічаюць дзве дзяржаўныя мовы, што дазваляе людзям выкарыстоўваць дзве формы свайго імя. Цалкам магчыма, што кіраўніцтва сярэдняй навучальнай установы і кіраўніцтва ВНУ у дадзеным выпадку прымянілі розныя формы напісання імя заяўніка. Напрыклад, у Ірландыі імя Райан (ангельская форма) можа выглядаць як О'Рыйэн (ірландская форма).

4. У выпадку памылак ці няпэўнасцяў, праводзьце знешнюю праверку і/або прад'яўляйце заяўніку дадатковыя патрабаванні.

Звычайна аказваецца дастаткова напрацовак офісаў ацэнкі кваліфікацый і іх досведу працы з рознымі тыпамі дакументаў, каб пазнаць пераробленыя або сфабрыкаваныя дыпламы. Аднак, у тых выпадках, калі ўнутраная праверка выяўляе больш сур'ёзныя тыпы парушэнняў, вы можаце разгледзець магчымасць правядзення знешняй праверкі або прад'явіць заяўніку дадатковыя патрабаванні, калі гэта дазволіць вам усталяваць аўтэнтычнасць дакументаў. Як лепш паступіць, залежыць ад канкрэтнага выпадку і выяўленай памылкі.

а. Знешняя верыфікацыя - усталяванне аўтэнтычнасці дакументаў праз знешнюю праверку - можа ўключаць у сябе наступныя крокі:

1) Звярніцеся ва ўстанову, якая выдала заяўніку дыплом, для праверкі яго/яе кваліфікацыі;

2) Прасіце заяўнікаў, каб навучальная ўстанова, якая прысудзіла дыплом, дасылала Акадэмічную даведку непасрэдна да вас у запячатаным канверце;

3) Звяртайтесь да адпаведных кампетэнтных ці паўнамоцных органаў краіны заяўніка або звязайцеся з вашым нацыянальным цэнтрам па прызнанні па прафесійную кансультацыю датычна аўтэнтычнасці дакументаў заяўніка;

4) Перадавайце арыгіналы дакументаў на судовую экспертызу.

Nota Bene: развіццё сучасных камунікацыйных тэхналогій значна паскорыла працэсы судовай экспертызы і дазволіла праводзіць іх са значна меншымі выдаткамі. Аднак звярніце ўвагу, што, па меркаваннях прыватнасці, перад правядзеннем знешняй праверкі неабходна атрымаць на яе дазвол заяўніка. Запыт на дазвол можна даслаць у форме стандартнай заяўкі, якая выкарыстоўваецца вашай навучальнай установай. Калі

ласка, памятайце, што некаторыя краіны і ўстановы могуць не адказваць на такія запыты; гэта, аднак, не павінна вамі ўспрымацца як віна ці наўмысная шкода заяўніка.

Звярніце ўвагу на нядаўні праект, створаны для спрашчэння верыфікацыі замежных кваліфікацый праз адкрыты доступ да студэнцкіх баз дадзеных па ўсім свеце, - “Дэкларацыя г.Гронінген” (<http://groningendeclaration.net>).

Прыклад 5.6 Праверка ўстановы, якая выдала дыплом

Заяўнік падаў заяўку і дакументы на паступленне. Вы параўноўваеце яго/яе дакументы з правяраным сертыфікатам і Акадэмічнай даведкай, якія знаходзяцца ва ўнутраным банку дадзеных вашага офіса і якія былі выдадзеныя той жа ўстановай і ў тым жа годзе, што і дакументы заяўніка. На гэтым этапе вы знаходзіце істотныя адрозненні ў знешнім выглядзе дакументаў: лагатып аформлены не так і знаходзіцца не ў тым месцы, як у арыгінальным варыянце; тэкст выраўнены па правым баку ліста, а не па цэнтры, а ў самім тэксце вы знаходзіце шэраг арфаграфічных памылак і хібаў.

Пасля гэтага вы дасылаеце запыт на верыфікацыю дакументаў у навучальную ўстанову, якая прысудзіла заяўніку дыплом, і прыкладаеце да ліста копіі атрыманых вамі дакументаў. Далейшыя вашы дзеянні будуць залежаць ад адказу дадзенай навучальнай установы.

б. Дадатковыя патрабаванні да заяўніка ўключаюць:

1) Просьбу даслаць арыгіналы дакументаў; калі гэтыя дзеянні прадугледжаныя ў працэдурах прызнання вашага офіса, пераканайцеся, што працэдуры, якія вы прымяняеце, надзейныя. Працэдуры павінны ўключаць: інструкцыі заяўніку наконт бяспечнай дасылкі арыгіналаў дакументаў (напрыклад, праз заказную карэспандэнцыю), а таксама інструкцыі супрацоўнікам вашага офіса акуратна атрымліваць і захоўваць дакументы, асцярожна абыходзіцца з імі падчас праверкі і карэктна і бяспечна вярнуць іх заяўніку. Вы павінны ўлічваць выдаткі на гэтую працэдуру і хто будзе яе фінансаваць, а таксама фінансавы рызыкі ў выпадку непрадбачаных акалічнасцяў;

2) Просьбу легалізаваць/заверыць дакументы апастылем Гаагскай канвенцыі (1961 г.) у краінах, дзе распаўсюджана выкарыстанне легалізацыі ці апастыля. Майце на ўвазе, што легалізацыя пачатак і завярэнне апастылем не сведчаць пра аўтэнтычнасць дакументаў, паколькі не ва ўсіх краінах дакументацыя правяраецца перад яе легалізацыяй. Такім чынам, апастыль не дае ніякай гарантыі таго, што ўстанова або адукацыйная праграма з'яўляюцца законнымі.

Майце на ўвазе, што адсутнасць легалізацыі не з'яўляецца падставай для падазрэння ў ашуканстве. Легалізацыю трэба запытваць толькі ў выключных выпадках, калі ёсць падазрэнні ў махлярстве заяўніка, каб не падвргаць астатніх прэтэндэнтаў залішнім працэдурам прызнання, да таго ж занадта складаным і дарагім.

Nota Bene: Дадатковыя патрабаванні да заяўніка павінны выстаўляцца толькі ў выключных выпадках.

Крыніцы і спасылкі

Прапановы нацыянальных інфармацыйных рэсурсаў для праверкі пэўных тыпаў дакументаў

Наступныя крыніцы могуць быць выкарыстаны для праверкі пэўных тыпаў дакументаў. Звярніце ўвагу, што ніводны спіс не з'яўляецца поўным, і гэты спіс таксама няпоўны і можа аднаўляцца:

- Бангладэш: рэзультаты іспытаў за сярэднюю і старэйшую школу. Спасылка: www.educationboardresults.gov.bd;
- Кітай: служба верыфікацыі кітайскіх кваліфікацый. Спасылка: www.vetassess.com.au/migrate_to_australia/verify_chinese_documents.cfm;
- Гамбія: Заходнеафрыканская экзаменацыйная рада (WAEC). Спасылка: www.waecdirect.org;
- Гана: Заходнеафрыканская экзаменацыйная рада (WAEC). Спасылка: www.waecdirect.org;
- Індыя:
- Цэнтральная рада сярэдняй адукацыі. Спасылка: www.cbse.nic.in;
- Рэзультаты Індыі. Спасылка: www.indiaresults.com;
- Кенія: Кенійская нацыянальная экзаменацыйная рада (KNEC). Спасылка: www.knec.ac.ke/main/index.php;
- Нігерыя:
- Заходнеафрыканская экзаменацыйная рада (WAEC). Спасылка: www.waecdirect.org;
- Нацыянальная экзаменацыйная рада (NECO). Спасылка: www.mynecoexamns.com;

- Пакістан (HEC, Камісія вышэйшай адукацыі Пакістана):
- Рэзультаты іспытаў за сярэднюю школу і прамежкавыя рэзультаты ў гэтай краіне часта можна праверыць на вэб-сайце адукацыйнай установы, якая выдала заяўніку дыплом (напрыклад, на вэб-сайце Рады сярэдняй і прамежкавай адукацыі г.Лахор. Спасылка: www.biselahore.com);
- Верыфікацыя ступеней. Спасылка: www.hec.gov.pk/insidehec/divisions/QALI/DegreeAttestationEquivalence/DegreeAttestationServices/Pages/Default.aspx;
- Верыфікацыя кваліфікацый Універсітэта Пенджаб. Спасылка: <http://pu.edu.pk/home/results>;
- Румынія: www.ebacalaureat.ro;
- Сьера-Леонэ: Заходнеафрыканская экзаменацыйная рада (WAEC). Спасылка: www.waecsierra-leone.org;
- Паўднёвая Афрыка:
- Паўднёваафрыканскія паўнамоцныя органы па ацэнцы кваліфікацый. Спасылка: <http://verisearch.octoplus.co.za/>;
- Дэпартамент сярэдняй адукацыі. Спасылка: www.education.gov.za (Аддзяленне матрычных вынікаў);
- Танзанія: Вынікі пашыраных іспытаў пасля сканчэння сярэдняй адукацыі (ACSE) за 2009 год можна знайсці на вэб-сайце Танзанійскай экзаменацыйнай рады. Спасылка: www.necta.go.tz;
- Малдова: Служба верыфікацый кваліфікацый Малдовы. Спасылка: <http://www.edu.gov.md/>;
- Украіна: Служба верыфікацый. Спасылка: www.osvita.net.

Спецыялізаваныя інфармацыйныя рэсурсы, датычныя дакументаў нацыянальнага ўзору

- Францыя. Спасылка: http://cache.media.enseignementsuprecherche.gouv.fr/file/43/59/0/annexe9139_367590.pdf (толькі ступені ўніверсітэтаў);

- Расія. Спасылка: www.russianenic.ru/rus/diplom.html;

- Украіна. Спасылка: www.osvita.net/html.php?link=3.

Nota Bene: толькі абмежаваная колькасць краін выкарыстоўвае дакументы нацыянальнага ўзору.

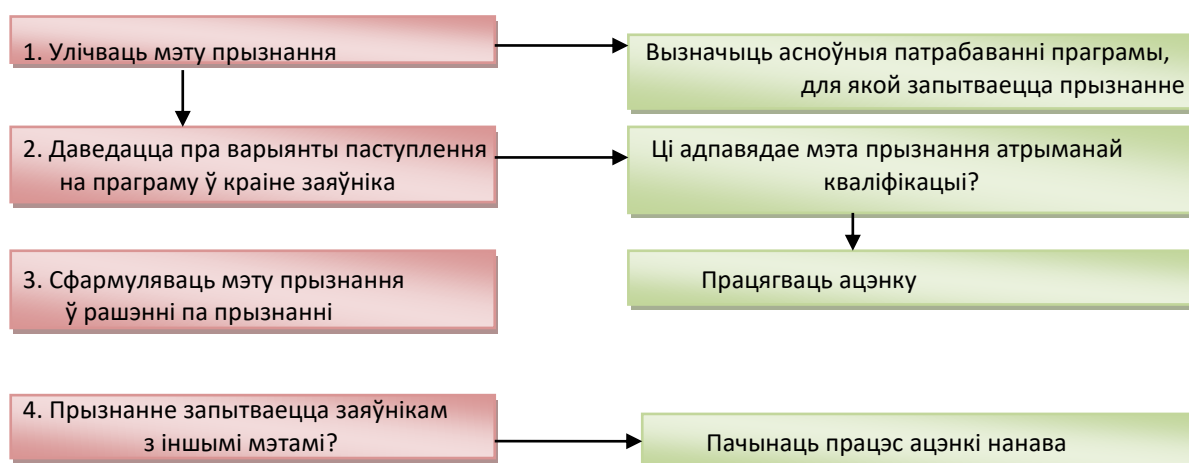
6. Мэта прызнання

Рэзюмэ

У гэтай главе выкладзеныя асноўныя мэты, з якімі можа быць запытана прызнанне, і тлумачыцца роля мэты прызнання ў працэсе ацэнкі і прыняцці адпаведных рашэнняў. На практыцы, супрацоўнікі прыёмных камісій маюць справу з акадэмічнай мэтай прызнання. Дадзеная глава дае лепшае разуменне таго, што ўяўляе сабой мэта акадэмічнага прызнання, і прапануе яскравыя прыклады такога прызнання.

Блок-схема

Глава 6. Мэта прызнання

Уводзіны

Мэта прызнання

Прызнанне замежных кваліфікацый можа запытвацца з рознымі мэтамі. Найбольш распаўсюджанымі з іх з'яўляюцца працяг далейшай адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі (акадэмічнае прызнанне) і/або магчымасць выхаду на рынак працы (прафесійнае прызнанне).

Акадэмічнае прызнанне

Акадэмічнае прызнанне засяроджваецца на прызнанні перыядаў навучання або выдадзеных навучальнай установай кваліфікацый і адносіцца да асобы заяўніка,

які/якая жадае працягнуць або пачаць навучанне ці пачаць працаваць у новым кваліфікацыйным статусе.

Ацэнка замежнай кваліфікацыі і мэта прызнання

Пры ацэнцы замежнай кваліфікацыі важна прымаць ва ўвагу мэту прызнання, каб забяспечыць дакладнасць і значнасць ацэнкі. Ацэнка і прызнанне кваліфікацый для выхаду заяўніка на рынак працы або рынак рэгуляваных прафесій можа адрознівацца ад ацэнкі і прызнання кваліфікацыі з мэтай доступу заяўніка да далейшага навучання. Прыняцце рашэнняў па акадэмічным прызнанні таксама можа адрознівацца ў залежнасці ад узроўню і спецыялізацыі праграм навучання, для якіх запытваецца прызнанне. Іншымі словамі, ацэнка вынікаў навучання і кампетэнцый, звязаных з атрыманай кваліфікацыяй, можа вар'іравацца ў залежнасці ад мэтай прызнання.

Рэкамендацыі

1. Улічвайце мэту праграмы, для якой запытваецца прызнанне. Вызначце асноўныя патрабаванні да навучальнай праграмы, доступ да якой просіць заяўнік.

Прыклад 6.1 Улічвайце мэту прызнання

Звычайна доступ да ўступных патрабаванняў у ВНУ адкрыты для заяўнікаў з кваліфікацыяй, атрыманай імі ў рамках вашай нацыянальнай сістэмы адукацыі, а самі патрабаванні дакладна вызначаныя. Для іх можа нават быць складзены выразны набор норм і правіл, якія прымяняюцца да пэўных відаў нацыянальных кваліфікацый.

Для таго, каб стварыць эфектыўныя і празрыстыя ўступныя працэдуры для заяўнікаў з замежнай кваліфікацыяй, вам трэба перавесці нацыянальныя і інстытуцыйныя патрабаванні ў сукупнасць супастаўных патрабаванняў, пад якія павінны падыходзіць заяўнікі з замежнай кваліфікацыяй, каб мець высокія шанцы паспяховага навучання на курсе. Паколькі патрабаванні для паступлення на праграму бакалаўра ў галіне стаматалогіі будуць моцна адрознівацца ад патрабаванняў допуску на праграму магістра ў галіне бізнэс-адміністравання, мэта прызнання ў значнай ступені вызначае вынікі працэсу прызнання.

2. Некаторыя кваліфікацыі могуць даваць абмежаваны доступ да вышэйшай адукацыі ў краіне заяўніка. Абмежаванне можа прымяняцца да пэўных узроўняў праграм, тыпаў ВНУ і/або дысцыплінарных сфер. У залежнасці ад дысцыплінарнага выбару заяўніка, у вашай установе могуць прымяняцца тыя ж абмежаванні.

Прыклад 6.2 Улічвайце выпадкі абмежаванага доступу да навучання

Заяўнік запытвае прызнанне прафесійна арыентаванай кваліфікацыі ў галіне камп'ютэрных даследаванняў. З дадзенай кваліфікацыяй у роднай краіне заяўнік можа і працаваць па сумежных спецыяльнасцях, і працягнуць навучанне ў ВНУ, але толькі ў адпаведнай прадметнай вобласці. Супрацоўнік прыёмнай камісіі, які працуе ў ВНУ іншай краіны, выдае заяўніку поўнае прызнанне для навучання па праграме бакалаўра ў галіне камп'ютэрных навук. З іншага боку, калі заяўнік будзе запытваць допуск да праграмы бакалаўра ў вобласці медыцыны, супрацоўнік прыёмнай камісіі вымушаны будзе канстатаваць істотную розніцу ў характарыстыках кваліфікацый і выніках навучання праграм.

3. Рашэнне па прызнанні, якое перадаецца заяўніку, павінна змяшчаць усю датычную прызнання інфармацыю, быць канкрэтным і выразна паведамляць пра мэту прызнання.

Прыклад 6.3 Фармулюйце мэту прызнання ў рашэнні па прызнанні

Офіс прыёмнай камісіі вышэйшай навучальнай установы краіны А прадстаўляе заяўніку з краіны В наступную інфармацыю ў рашэнні па прызнанні:

- мэта прызнання (той праграмы ВНУ, да якой запытваўся допуск у краіне А);
- параўнанне кваліфікацыі з краіны В з адпаведнай кваліфікацыяй сістэмы адукацыі краіны А. Калі кваліфікацыя краіны В не цалкам адпавядае пэўнаму ўзроўню ў сістэме адукацыі краіны А, рашэнне павінна выражаць узровень кваліфікацыі ў сэнсе пэўнай часткі (або колькасці крэдытаў) навучальнай праграмы ў краіне А;
- рашэнне па поўным, частковым або альтэрнатыўным прызнанні (пазначанае ў тэрмінах істотных адрозненняў);
- інфармацыя па частковым (магчымасць пераносу крэдытаў на аснове кваліфікацыі з краіны В) або альтэрнатыўным прызнанні (магчымасць даслаць заяўку на навучанне па іншай праграме ў блізкадысцыплінарнай вобласці, якая лепш адпавядае кваліфікацыі заяўніка).

4. У выпадку, калі заяўнік запытвае прызнанне з мэтамі, адрознымі ад мэты папярэдняга прызнання, рэкамендуецца новая ацэнка.

Прыклад 6.4 Для новай мэты прызнання неабходная новая ацэнка

Уладальнік ступені бакалаўра гуманітарных навук не атрымаў поўнае прызнанне для прыёму ў аспірантуру, праграма якой патрабуе наяўнасці папярэдняй ступені з высокім узроўнем спецыялізацыі ў гэтай галіне. Заяўнік запытвае допуск да іншай праграмы аспірантуры ў той жа ВНУ, дзе патрабуецца ступень бакалаўра без адзнакі. Супрацоўнік прыёмнай камісіі выкарыстоўвае ранейшую інфармацыю заяўніка, якая знаходзіцца ў пададзеных ім/ёй дакументах (напрыклад, праверка статусу акрэдытацыі і аўтэнтычнасць кваліфікацыі), змяняе мэту прызнання ў рашэнні па прызнанні і выносіць новую ацэнку кваліфікацыі - на гэты раз на карысць поўнага прызнання.

7. Вынікі навучання

Рэзюмэ

Прызнанне замежных кваліфікацый не павінна засяроджвацца на дэталёвай ацэнцы фармальных крытэраў замежнай кваліфікацыі, але павінна, наколькі гэта магчыма, улічваць веды, разуменне і здольнасці заяўніка. Гэтага можна дасягнуць шляхам уліку вынікаў навучання па кваліфікацыі.

У гэтай главе змешчана інфармацыя і рэкамендацыі па выкарыстанні вынікаў навучання ў мэтах прызнання і каратка ўводзіцца паняцце “вынікаў навучання”, а ў канцы даюцца асноўныя крыніцы інфармацыі.

Блок-схема

Глава 7. Вынікі навучання

Уводзіны

Што такое вынікі навучання?

Вынікі навучання можна вызначыць як фармулёўку таго, што студэнт павінен ведаць, разумець і быць у стане прадэманстраваць пасля завяршэння любога віду навучальнай дзейнасці. Яны могуць складацца з аднаго модуля або кампанента праграмы, асобнай праграмы, узроўню кваліфікацыі ці нейкага адукацыйнага элемента. На практыцы, аднак, тэрмін “вынікі навучання” выкарыстоўваецца для абазначэння агульных вынікаў навучання па праграме, а не пазначанай вышэй вузкай тэхнічнай фармулёўкі.

Вынікі навучання часта дзеляцца на два тыпы:

- Канкрэтныя вынікі навучання па спецыялізацыі;
- Агульныя вынікі навучання, якія датычацца розных акадэмічных дысцыплін.

У цяперашні час выкарыстоўваюцца або развіваюцца розныя сістэмы апісання вынікаў навучання. Напрыклад, агульныя вынікі навучання звязаныя з цыкламі або узроўнямі Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця (за больш падрабязнай інфармацыяй звяртайцеся да главы 15 “Кваліфікацыйныя рамкі”).

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый выкарыстоўваюць некалькі дэскрыптараў:

- Кваліфікацыйныя дэскрыптары, якія выкарыстоўваюцца ў якасці агульных апісанняў розных тыпаў кваліфікацый;
- Дэскрыптары ўзроўняў, якія выкарыстоўваюцца ў якасці агульных апісанняў розных узроўняў навучання;
- Фармулёўкі нацыянальных дысцыплінарных крытэраў, якія апісваюць прадметныя характарыстыкі і стандарты праграм.

Дзе можна знайсці інфармацыю па выніках навучання?

Агульную інфармацыю па нацыянальных выніках навучання можна знайсці па наступных асаблівасцях нацыянальных рамак кваліфікацый:

- Нацыянальныя кваліфікацыйныя дэскрыптары;
- Нацыянальныя дэскрыптары ўзроўняў;

- Фармуліроўкі нацыянальных дысцыплінарных крытэраў.

Інфармацыю па выніках навучання на ўзроўні праграмы можна знайсці ў:

- Дадатку да дыплама;

- Апісанні навучальнай праграмы;

- Характарыстыках кваліфікацыі або ступені.

Як вынікі навучання выкарыстоўваюцца ў прызнанні замежных кваліфікацый і перыядаў навучання?

Паколькі для апісання кваліфікацый і распрацоўкі навучальных праграм усё часцей выкарыстоўваюцца вынікі навучання, то яны паступова становяцца ключавым элементам у прызнанні замежных кваліфікацый і перыядаў навучання. Вынікі навучання датычацца і адлюстроўваюць ўсе астатнія элементы кваліфікацыі, паколькі яны непасрэдна стасуюцца з узроўнем і характарыстыкай кваліфікацыі і звязаныя з належнымі (або адпаведнымі) працавыдаткамі і якасцю навучальнай установы і праграмы.

Калі вынікі навучання прымаюцца ва ўвагу пры ацэнцы замежнай кваліфікацыі, то працэдура прызнання непасрэдна засяроджваецца на дасягнутых выніках і засвоеных кампетэнцыях, а не абавіраецца толькі на ўваходных крытэры праграмы (напрыклад, працавыдаткі і змест праграмы). Такім чынам, галоўным пытаннем, якое зададуць замежнаму выпускніку ў першую чаргу падчас ацэнкі яго/яе кваліфікацыі, будзе наступнае: “Кала ласка, прадэманструйце свае веды і навыкі па атрыманай вамі кваліфікацыі”.

Варта адзначыць, што выкарыстанне вынікаў навучання ў прызнанні моцна залежыць ад даступнасці і якасці апісання вынікаў навучання і ў некаторай ступені - ад досведу спецыялістаў па ацэнцы кваліфікацый, паколькі яны могуць мець больш ведаў і навыкаў у ацэнцы колькасных крытэраў навучання па праграме (яе ўзровень і працавыдаткі), а не якасных.

Рэкамендацыі

Пры ацэнцы кваліфікацыі рэкамендуецца:

1. Выкарыстоўваць наяўную інфармацыю пра вынікі навучання замежнай сістэмы адукацыі, пра атрыманую кваліфікацыю і яе сувязь з іншымі кваліфікацыямі, прысуджанымі ў рамках гэтай сістэмы.

Прыклад 7.1 Выкарыстанне агульных вынікаў навучання для ацэнкі кваліфікацыі

Супрацоўнік прыёмнай камісіі ўпершыню атрымлівае на ацэнку кваліфікацыю з Мальты. Ён прымае рашэнне суаднесці гэту кваліфікацыю з дэскрыптарамі ўзроўню Мальтыйскай рамкі кваліфікацый, якая апісвае вынікі навучання ўсіх яе васьмі ўзроўняў з пункту гледжання ведаў, навыкаў, кампетэнцый і вынікаў навучання. Такім чынам, супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае пачатковую інфармацыю пра агульныя вынікі навучання дадзенай кваліфікацыі і адрозненні паміж узроўнямі ў мальтыйскай рамцы кваліфікацый.

Прыклад 7.2 Выкарыстанне вынікаў навучання для разумення сувязі паміж кваліфікацыямі

У некаторых сістэмах адукацыі (у тым ліку ў сістэме Ірландыі) існуюць адрозненні паміж ганаровымі ступенямі бакалаўра і ступенямі бакалаўра без адзнакі. Тым не менш, у кожнай краіне гэтыя адрозненні выражаюцца па-рознаму. Вывучаючы нацыянальныя кваліфікацыйныя дэскрыптары, навучанне на атрыманне ступені бакалаўра без адзнакі і ганаровай ступені бакалаўра ў ірландскай сістэме адукацыі, супрацоўнік прыёмнай камісіі можа даведацца пра вынікі навучання абодвух тыпаў з мэтай знайсці адрозненні паміж імі. Напрыклад, на аснове гэтай інфармацыі супрацоўнік здольны вызначыць, ці можа адна са ступеняў увогуле забяспечыць доступ да праграм магістра або кандыдата навук у краіне заяўніка.

2. У выпадку адсутнасці інфармацыі па выніках навучання па кваліфікацыі паспрабуйце зрабіць выснову пра іх з іншых крыніц, напрыклад:

- a. Месца кваліфікацыі ў нацыянальнай сістэме адукацыі (узровень кваліфікацыі);
- b. Мэта праграмы і правы, якія дае валоданне кваліфікацыяй (характарыстыкі кваліфікацыі);
- c. Змест праграмы і яе абавязковыя элементы (такія як тэзіс дысертацыі або стажыроўка на працоўным месцы);
- d. Аб'ём працавыдаткаў па праграме.

Прыклад 7.3 Адсутнасць інфармацыі пра вынікі навучання

Пры традыцыйным спосабе ацэнкі кваліфікацыі супрацоўнік прыёмнай камісіі правярае спіс фармальных крытэраў. Гэта па-ранейшаму з'яўляецца важнай часткай працэсу ацэнкі і адзіным магчымым варыянтам пры адсутнасці прамой інфармацыі пра вынікі навучання. Вашы далейшыя дзеянні могуць быць такімі: паспрабаваць здабыць інфармацыю пра вынікі навучання па кваліфікацыі са спіса крытэраў. Напрыклад, ад магістарскай праграмы, якая ўключае ў сябе напісанне дысертацыі і забяспечвае доступ да дактарантуры ў краіне заяўніка, чакаюцца вынікі навучання, дастатковыя для выканання незалежных даследаванняў. Калі вы будзеце выкарыстоўваць гэты спосаб ацэнкі, вы з меншай верагоднасцю будзеце засяроджвацца на пошуку адрозненняў паміж асобнымі элементамі кваліфікацыі.

3. У ацэнцы замежных кваліфікацый канцэнтруйцеся на выніках навучання.

Прыклад 7.4 Выкарыстанне вынікаў навучання па канкрэтных дысцыплінах для доступу да канкрэтнай навучальнай праграмы

Заяўнік падаў кваліфікацыю для прыёму на навучанне па магістарскай праграме ў галіне фізікі. На падставе спісу дысцыплін у Акадэмічнай даведцы заяўніка, у супрацоўніка прыёмнай камісіі ствараецца ўражанне, што засвоеная ім/ёй праграма галоўным чынам прафесійна арыентаваная. Дададзеныя да заяўкі дакументы таксама змяшчаюць характарыстыкі праграмы (глядзіце главу 2 "Пяць элементаў кваліфікацыі"), дзе ўвага засяроджаная на выніках навучання па праграме.

На аснове гэтай інфармацыі супрацоўнік прыёмнай камісіі прыходзіць да высновы, што заяўнік засвоіў/-ла агульную і шматдысцыплінарную праграму бакалаўра ў галіне фізікі з моцнай тэарэтычнай базай і элементамі даследаванняў. Гэтыя факты сведчаць, што кваліфікацыя арыентаваная больш акадэмічна, а не прафесійна.

Такім чынам, ніякіх істотных адрозненняў паміж праграмамі няма, і гэта адкрывае заяўніку доступ да любога тыпу праграм магістра па фізіцы.

4. Майце на ўвазе, што дзве праграмы, спісы вынікаў навучання якіх не супадаюць, зусім не абавязкова маюць істотныя адрозненні паміж сабой.

Розныя сістэмы апісання вынікаў навучання, якія існуюць у цяперашні час, не дазваляюць проста супастаўляць вынікі навучання спосабам "адзін да аднаго". А значыць, параўнанне вынікаў патрабуе дастаткова сур'ёзнай інтэрпрэтацыі спецыялістамі па ацэнцы кваліфікацый.

Прыклад 7.5 Адсутнасць вынікаў навучання

Бывае, што адзін з важных вынікаў навучання па праграме аказаўся неахопленым складальнікам спісу, у той час як са зместу праграмы і астатніх характарыстык відавочна: такі вынік навучання павінен быў развівацца ў рамках праграмы. Вынікі навучання, прысвоеныя за канкрэтную праграму, заўсёды варта разглядаць у кантэксце агульных вынікаў навучання, прысвоеных за кваліфікацыю дадзенага ўзроўню і выражаных у тэрмінах нацыянальных кваліфікацыйных дэскрыптараў і дэскрыптараў узроўняў.

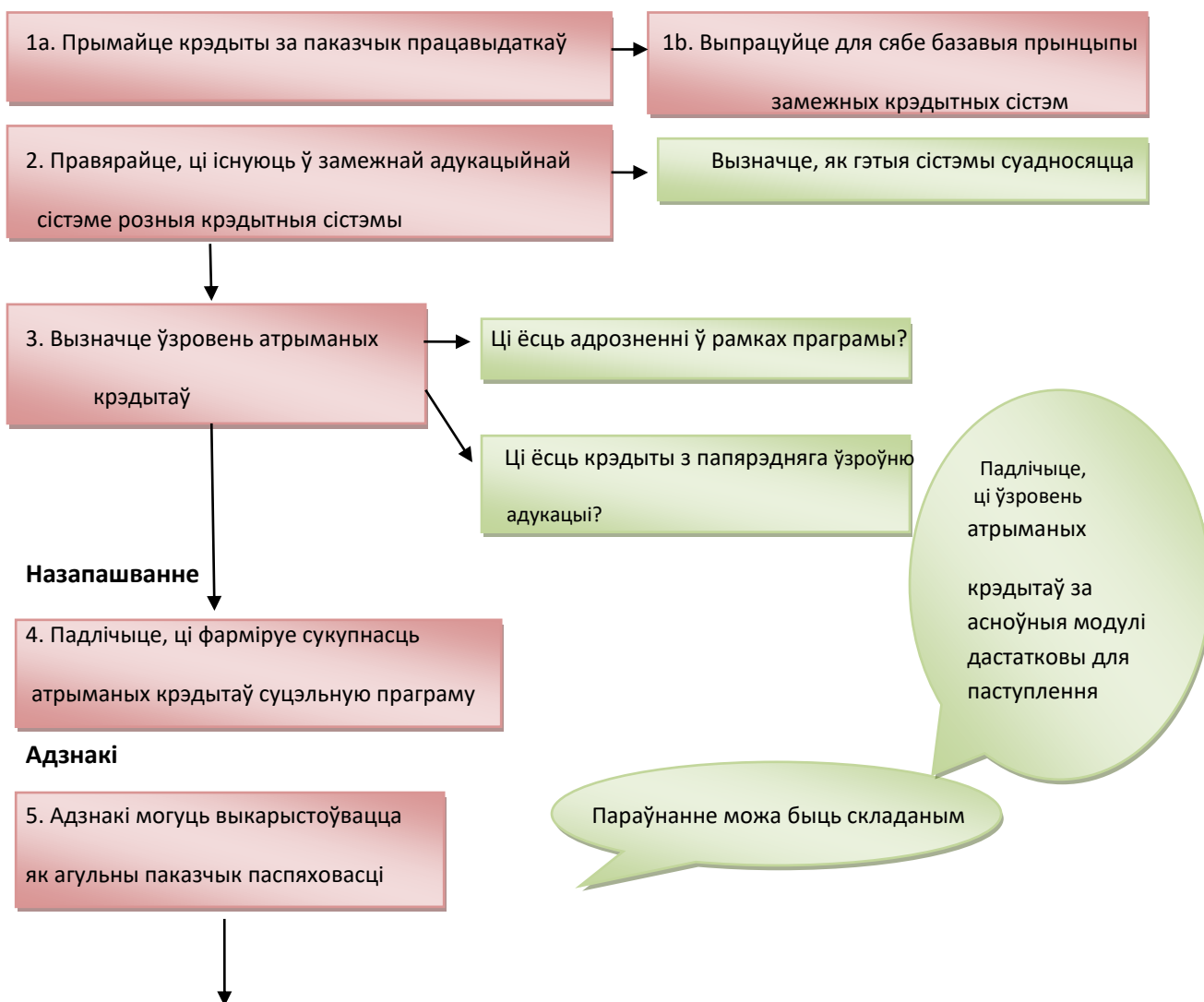
8. Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў

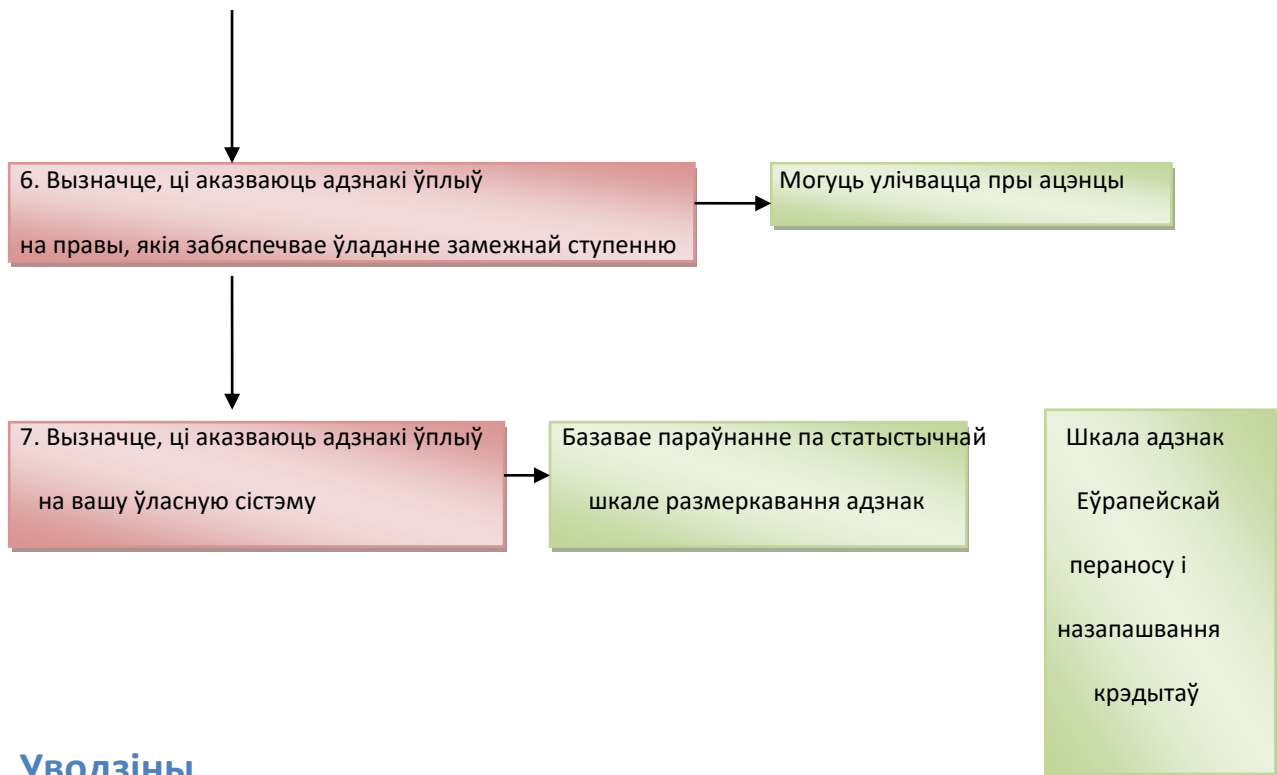
Рэзюмэ

Крэдыты колькасна апісваюць навучальныя дасягненні. Яны прысвойваюцца пасля паспяховага завяршэння праграмы або модулю. У цэлым, крэдыты датычацца працавыдаткаў студэнта, хоць практыка іх прымянення вар'іруецца ў розных краінах. З крэдытамі могуць быць звязаныя і адзнакі. Не існуе адзінай міжнародна ўзгодненай сістэмы канвертацыі адзнак, таму параўнанне адзнак павінна грунтавацца на іх статыстычным размеркаванні.

Блок-схема

Глава 8. Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў

Уводзіны

Крэдыты

Крэдыты вымяраюць аб'ём навучання на аснове дасягнення вынікаў навучання і звязаных з імі працавыдаткаў, выражаных у адзінках часу. Навучальныя дасягненні прысуджаюцца навучэнцу пасля паспяховага завяршэння ім/ёй пэўнай адзінкі навучальнай праграмы і/або цэлай праграмы. Крэдытамі звычайна не ўлічваецца ўзровень прадукцыйнасці навучэнца, акрамя рэдкіх выключэнняў.

Розныя крэдытныя сістэмы існуюць у розных сектарах і на ўсіх узроўнях міжнароднай адукацыі. Крэдытная сістэма можа абмяжоўвацца адной установай, краінай або з'яўляцца адзінай сістэмай для некалькіх нацыянальных сістэм адукацыі (кшталту Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў). На міжнародным узроўні крэдыты звычайна прысуджаюцца на аснове прыблізнага аб'ёму працавыдаткаў, неабходных для дасягнення вынікаў навучання. Аднак сістэмы, якія выкарыстоўваюцца для пераўтварэння навучальнай нагрузкі ў колькасць крэдытаў, вар'іруюцца. Так, навучальныя працавыдаткі могуць адносіцца да гадзін акадэмічнай нагрузкі студэнта або проста да акадэмічных гадзін.

Назапашванне крэдытаў

Назапашванне крэдытаў - тэрмін, які выкарыстоўваецца для апісання працэсу збору крэдытаў, выдзеленых за дасягненне кожнага кампанента навучальнай праграмы. Пасля паспяховага назапашвання пэўнай колькасці крэдытаў па неабходных прадметах навучэнец можа паспяхова завяршыць семестр, навучальны год ці поўную праграму

навучання. Працэс назапашвання крэдытаў вызначаецца крэдытнай сістэмай, у рамках якой адбываецца падлік крэдытаў, што часта дазваляе студэнтам прытрымлівацца індывідуальных траекторый навучання. Акрамя таго, назапашванне крэдытаў у розных сістэмах можа адбывацца па-рознаму. Крэдыты назапашваюцца на розных узроўнях, якія з'яўляюцца паказчыкамі адносных патрабаванняў да навучання і навыкаў самастойнага навучання студэнта. Звычайна, чым вышэйшая ступень самастойнасці студэнта, тым вышэйшы будзе ўзровень прысуджанага крэдыту.

Перанос крэдытаў

Важна разумець, што назапашванне і перанос крэдытаў не з'яўляюцца паралельнымі працэсамі: назапашванне ў прастай форме адбываецца, калі студэнт не ўдзельнічае ў праграме мабільнасці; працэс пераносу крэдытаў пачынаецца, каб дазволіць мабільным студэнтам назапашваць крэдыты бесперарыўна. У той час як назапашванне, у большасці выпадкаў, датычыцца сукупнасці крэдытаў у межах адной крэдытнай сістэмы, то перанос крэдытаў адносіцца да працэсу перадачы крэдытаў, назапашаных у рамках адной крэдытнай сістэмы або ўстановы, у іншую крэдытную сістэму або ўстанову, з той жа мэтай - зарабіць пэўную колькасць крэдытаў і атрымаць кваліфікацыю.

Такім чынам, перанос крэдытаў уключае ў сябе працэс прызнання і з'яўляецца базавым інструментам для навучання на працягу ўсяго жыцця і студэнцкай мабільнасці. Паспяховага пераносу крэдытаў паміж адукацыйнымі сістэмамі можна дасягнуць шляхам заключэння пагадненняў паміж рознымі органамі, якія прысуджаюць кваліфікацыі, і/або пастаўшчыкамі адукацыйных паслуг. Крэдытныя рамкі могуць спрыяць узаемнаму прызнанню вымяральнага навучання. Гэта можа стымуляваць далейшае навучанне і дазволіць студэнтам пераносіць крэдыты паміж рознымі ўстановамі або ў рамках адной установы без адрыву ад навучання ці неабходнасці паўторных іспытаў, а таксама з дакладным падлікам сваіх навучальных дасягненняў. Шэраг крэдытных сістэм, такіх як Еўрапейская сістэма пераносу і назапашвання крэдытаў і Еўрапейская сістэма крэдытаў для прафесійнай адукацыі і навучання, былі распрацаваныя спецыяльна для палягчэння пераносу крэдытаў паміж рознымі сістэмамі адукацыі. Адной з асноўных пераваг выкарыстання адзінай крэдытнай сістэмы або сістэмы, аналагічнай ёй, з'яўляецца тое, што яна палягчае ўваход студэнта ў сферу міжнароднай адукацыі і павысіць яго/яе мабільнасць.

Кваліфікацыйныя рамкі засяроджваюцца на крэдытах, якія прысуджаюцца пэўнаму ўзроўню кваліфікацыі і дазваляюць студэнтам праходзіць па гнуткіх траекторыях навучання. Кваліфікацыйныя рамкі спрыяюць назапашванню і пераносу крэдытаў на

нацыянальным узроўні і могуць уключацца ў іншыя нацыянальныя або міжнародныя рамкі.

Адзнакі

Адзнакі ўяўляюць сабой прамежжавую або канчатковую ацэнку якасці навучальных дасягненняў і ацэньваюць прадукцыйнасць студэнта на пэўным узроўні. Шкала адзнак звычайна ўключае ў сябе алфавітныя ці лічбавыя сімвалы, працэнты ці дэскрыптары, якія пазначаюць узровень дасягненняў студэнта (такія як “выдатна”, “задавальняюча”, “ганарова” або “нездавальняюча”). Сістэма і крытэры адзнак адрозніваюцца ў розных адукацыйных сістэмах і часта нават паміж рознымі ўзроўнямі адукацыі. Адзнакі могуць прысуджацца на аснове ўнутранай (інстытуцыйнай) або знешняй ацэнкі, або на аснове абедзвюх ацэнак. Шкала адзнак можа быць абсалютнай (адзнака адлюстроўвае ўзровень студэнта ў дачыненні да абсалютнай шкалы) або адноснай (адзнака адлюстроўвае ўзровень студэнта ў параўнанні з папярэднімі групамі студэнтаў). Сама прырода шкал і культур выстаўлення адзнак у розных краінах робіць цяжкай, калі не немагчымай, дакладную канвертацыю адзнак з адной шкалы ў іншую.

Еўрапейская сістэма пераносу і назапашвання крэдытаў спрабуе вырашыць гэтую праблему, прапаноўваючы табліцу адзнак, якая дае інфармацыю пра рэзультаты навучання заяўніка ў дачыненні да рэферэнтнай групы (кагорты). Апісанне працэдур канвертацыі можна знайсці ў [Кіраўніцтве па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў](#) на с.29 - 31.

Рэкамендацыі

Крэдыты і перанос крэдытаў

1. Крэдыты павінны прымацца як пазначэнне аб’ёму паспяхова завершанага навучання і працавыдаткаў па модулях навучальнай праграмы.
2. Калі замежная праграма выкарыстоўвае адрозную ад вашай крэдытную сістэму, вы павінны вылучыць базавыя прынцыпы замежнай крэдытнай сістэмы, такія як мінімальная колькасць крэдытаў, неабходная для завяршэння навучання ў межах праграмы і акадэмічнага года. Дзякуючы гэтаму вы зможце вызначыць, якім чынам замежныя крэдыты будуць канвертавацца або інтэрпрэтавацца ў вашай нацыянальнай крэдытнай сістэме.

Прыклад 8.1 Привязванне замежных крэдытаў да вашай нацыянальнай крэдытнай сістэмы

Заяўнік з краіны Q прадстаўляе ступень бакалаўра, якая ўключае ў сябе 120 крэдытаў. Выяўляецца, што 30 крэдытаў краіны Q прысуджаюцца за 1 год акадэмічнага навучання. Такім чынам, супрацоўнік прыёмнай камісіі ў краіне P, дзе выкарыстоўваюцца крэдыты Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў (ECTS), вылічвае колькасць крэдытаў, выдаткаваных на галоўныя дысцыпліны ў рамках бакалаўрыяту краіны Q, і прыблізна канвертуе 1 Q-крэдыт у 2 крэдыта ECTS. Такого прыблізнага разліку павінны быць дастаткова, каб вызначыць працавыдаткі студэнта на розных этапах праграмы, не разбіваючы засвоеныя ім крэдыты на больш дробныя кампаненты (навучальныя або акадэмічныя гадзіны).

3. Правярце, ці не выкарыстоўваецца ў краіне заяўніка адначасова некалькі крэдытных сістэм, і, калі крэдытная сістэма там у пэўны момант часу была змененая на іншую, вызначце, якім чынам гэтыя сістэмы могуць узаемна канвертавацца і як адзнакі той сістэмы канвертуюцца ў сістэму адзнак вашай нацыянальнай крэдытнай сістэмы. Пераканайцеся, што прымяняецца правільны каэфіцыент канвертацыі крэдытаў.

Прыклад 8.2 Канвертацыя старых крэдытных сістэм

Заяўнік падае на разгляд кваліфікацыю з краіны N, дзе крэдытная сістэма была змененая, і навучальныя балы (дзе 1 бал выражаў 1 тыдзень навучання, а акадэмічны год складаўся з 42 тыдняў) былі пераўтвораныя ў крэдыты Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў. Супрацоўнік прыёмнай камісіі высвятляе, што крэдыты, якія выкарыстоўваюцца ў пададзенай заяўнікам кваліфікацыі, з'яўляюцца былымі навучальнымі баламі і што ў краіне N каэфіцыент пераўтварэння $60/42 = 1,4$ выкарыстоўваўся для канвертацыі навучальных балаў у крэдыты ECTS. Такім чынам, супрацоўнік прыёмнай камісіі, які таксама працуе ў сістэме ECTS, прымяняе той жа каэфіцыент да крэдытаў, заробленых заяўнікам.

4. Улічвайце, на якім узроўні былі заробленыя крэдыты. Вось тыповыя выпадкі, калі ўзровень крэдытаў можа мець значэнне для ацэнкі замежнай кваліфікацыі:

- У праграмах, дзе студэнту дазваляецца пераносіць на новы курс абмежаваную колькасць крэдытаў з узроўню, ніжэйшага за ўзровень гэтага курса;
- У праграмах з выразнымі адрозненнямі паміж уводнымі курсамі першага года і паглыбленымі курсамі наступных гадоў навучання.

Вызначце, ці былі крэдыты, заробленыя студэнтам за галоўныя прадметы курса і неабходныя для паступлення на праграму вашай установы, засвоенымі на дастатковым узроўні.

Прыклад 8.3 Крэдыты, заробленыя на розных узроўнях

Заяўнік з краіны X падае заяўку на перанос крэдытаў у праграму магістра ў навучальнай установе ў краіне Y. Пры разглядзе яго Акадэмічнай даведкі вам становіцца відавочна, што заяўнік просіць пераносу крэдытаў, заробленых на двух узроўнях, - бакалаўра і магістра. Крэдыты з курса бакалаўра могуць быць перанесеныя, калі гэта дапускаецца правіламі магістарскай праграмы вашай установы. Адваротнае таксама магчыма: вы можаце не пераносіць крэдыты з узроўня бакалаўра на ўзровень магістра, калі ў вашай установе такое не дапускаецца.

Назапашванне крэдытаў

5. Пераканайцеся, што сабраныя разам крэдыты заяўніка складаюць суцэльную праграму (ці частку праграмы), супастаўную з колькасцю крэдытаў, якія магчыма камбінаваць студэнтам вашай краіны. Вы не абавязаны пераносіць любы збор набытых студэнтам крэдытаў, асабліва калі гэтыя крэдыты былі атрыманыя ў розных ВНУ і не з'яўляюцца часткамі адной праграмы.

Прыклад 8.4 Назапашванне крэдытаў

Заяўнік прадстаўляе Акадэмічную даведку, у якой пазначана, што ім/ёй было зароблена 180 крэдытаў з 180-ці магчымых цягам трохгадовага навучання па праграме бакалаўрыату. Тым не менш, у прадстаўленай дакументацыі няма канчатковай кваліфікацыі і атрыманага звання і незразумела, ці паспяхова студэнт завяршыў праграму. Заяўнік, магчыма, зарабіў некалькі дадатковых крэдытаў на факультатыўных курсах, у той час як некаторыя абавязковыя прадметы ў яго/яе Акадэмічнай даведцы адсутнічаюць. Такім чынам, дакументацыя заяўніка засведчвае назапашванне ім/ёй 180 крэдытаў, але нічога не кажа пра паспяховае засваенне поўнай праграмы. Адпаведна, рашэнне па прызнанні прыпыняецца да атрымання канчатковай кваліфікацыі заяўніка або іншых відавочных доказаў атрымання кваліфікацыі.

Адзнакі

У залежнасці ад канкрэтнай сістэмы адукацыі, адзнакі могуць мець або не мець непасрэдны ўплыў на ацэнку кваліфікацыі. Пры разглядзе адзнак, атрыманых у рамках замежнай адукацыйнай сістэмы, вам неабходна:

6. Усведамляць, што і крытэры выстаўлення, і размеркаванне адзнак могуць вар'іравацца ў значнай ступені і параўнанне адзнак з розных сістэм будзе праблематычным. Такім чынам, можа аказацца разумным рашэннем выкарыстоўваць адзнакі толькі ў якасці паказчыка акадэмічнай паспяховасці студэнта ў цэлым, а не ў якасці інструмента падліку, адзінкі якога лёгка канвертаваць у адзінкі нацыянальнай сістэмы адзнак.

Прыклад 8.5 Адзнакі не ўплываюць на прызнанне

Заяўнік прадстаўляе кваліфікацыю і Акадэмічную даведку. Згодна пададзенай у іх інфармацыі пра шкалу адзнак, якая выкарыстоўваецца ў краіне заяўніка, акадэмічныя поспехі навучэнца не ўражваюць, паколькі па ўсіх прадметах ён меў самыя нізкія праходныя балы.

Тым не менш, студэнт засвоіў агульныя патрабаванні праграмы і атрымаў канчатковую кваліфікацыю. Такім чынам, рашэнне па прызнанні будзе адпаведным.

7. Вызначыць, ці маюць адзнакі заяўніка прамы ўплыў на звязаныя з замежнай кваліфікацыяй правы ў сістэме адукацыі яго/яе краіны. У залежнасці ад сітуацыі ў вашай нацыянальнай сістэме, вы можаце ўлічваць гэта ў ацэнцы і ў рашэнні па прызнанні.

Прыклад 8.6 Адзнакі маюць вялікае значэнне ў краіне заяўніка

У краіне Р ступень бакалаўра з сярэднім балам 12 з 15-ці з'яўляецца ўмовай паступлення на магістарскія праграмы. Заяўнік запытвае допуск да магістарскай праграмы ў краіне Q і прадстаўляе дакументы на ступень бакалаўра з краіны Р з сярэднім балам 11. Супрацоўнік прыёмнай камісіі можа паведаміць заяўніку пра наяўнасць істотнай розніцы паміж кваліфікацыямі, паколькі гэтая кваліфікацыя, відавочна, не дазволіла заяўніку паступіць на праграму магістра ў роднай краіне. З іншага боку, калі ўступныя патрабаванні праграмы ВНУ краіны Q грунтуюцца не на атрыманых адзнаках, супрацоўнік прыёмнай камісіі можа прыняць наступнае рашэнне: ступень бакалаўра сама па сабе ўяўляе сабой дастатковую тэарэтычную базу для асноўнай будучай праграмы, таму ён можа дапусціць заяўніка да навучання па праграме ў яго краіне.

8. Калі ўзровень адзнак непасрэдна ўплывае на магчымасці далейшага навучання ў вашай нацыянальнай сістэме адукацыі, вы можаце ўлічваць гэта ў ацэнцы замежных кваліфікацый. У гэтым выпадку, вы павінны параўноўваць замежныя шкалы з нацыянальнымі шкаламі статыстычнага размеркавання адзнак, а не засноўваць сваю ацэнку на лінейным параўнанні шкал адзнак.

У тых выпадках, калі дакументацыя заяўніка змяшчае надзейную інфармацыю пра статыстычнае размеркаванне адзнак па засвоенай праграме (напрыклад, у форме табліцы размеркавання адзнак Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў або аналагічнага інструмента), вы можаце выкарыстоўваць гэтую інфармацыю для больш дакладнай ацэнкі адзнак заяўніка. Гэта патрабуе наяўнасці аналагічнай табліцы размеркавання ў вашай установе - для параўнання замежных адзнак з нацыянальнымі. Калі ў вашым офісе ёсць такія табліцы, рэкамендуецца таксама зрабіць іх даступнымі для сваіх студэнтаў. Акрамя гэтага, праект [EGRACONS](#)⁹ распрацаваў зручную прыладу для канвертацыі адзнак у рэжыме онлайн.

⁹ Інструмент і сістэма канвертацыі адзнак Еўракамісіі

Прыклад 8.7 Выкарыстанне табліцы размеркавання адзнак (узятая з Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, 2009 г.)			
Шкала адзнак А	адзнака у працэнтах	Шкала адзнак В	адзнака у працэнтах
30 з адзнакай	5,6%	1	20%
30	15.7%	2	35%
29	0.5%	3	25%
28	12.3%	4	20%
27	11.8%		
26	9.0%		
25	8.2%		
24	11.3%		
23	2.7%		
22	6.0%		
21	2.3%		
20	5.7%		
19	1.9%		
18	6.9%		
Сума:	100%		100%
З параўнання дзвюх шкал адзнак мы бачым, што адзнака "30" шкалы А павінна канвертавацца ў адзнаку "1" шкалы В. Адзнака "2" шкалы В канвертуецца ў адзнаку "26-29" (у сярэднім, 27) краіны або сістэмы А.			

Крыніцы і спасылкі:

- Вэб-сайт Еўрапейскай камісіі Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў.
Спасылка: http://ec.europa.eu/education/tools/ects_en.htm;

- Вэб-сайт Еўрапейскай камісіі Еўрапейскай сістэмы крэдытаў для прафесійнай адукацыі і навучання (ECVET). Спасылка: http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/ecvet_en.htm;

- Еўрапейскі інструмент і сістэма канвертацыі адзнак (EGRACONS). Спасылка:
<http://egracons.eu> (вэб-сайт) і <https://tool.egracons.eu/> (інструмент).

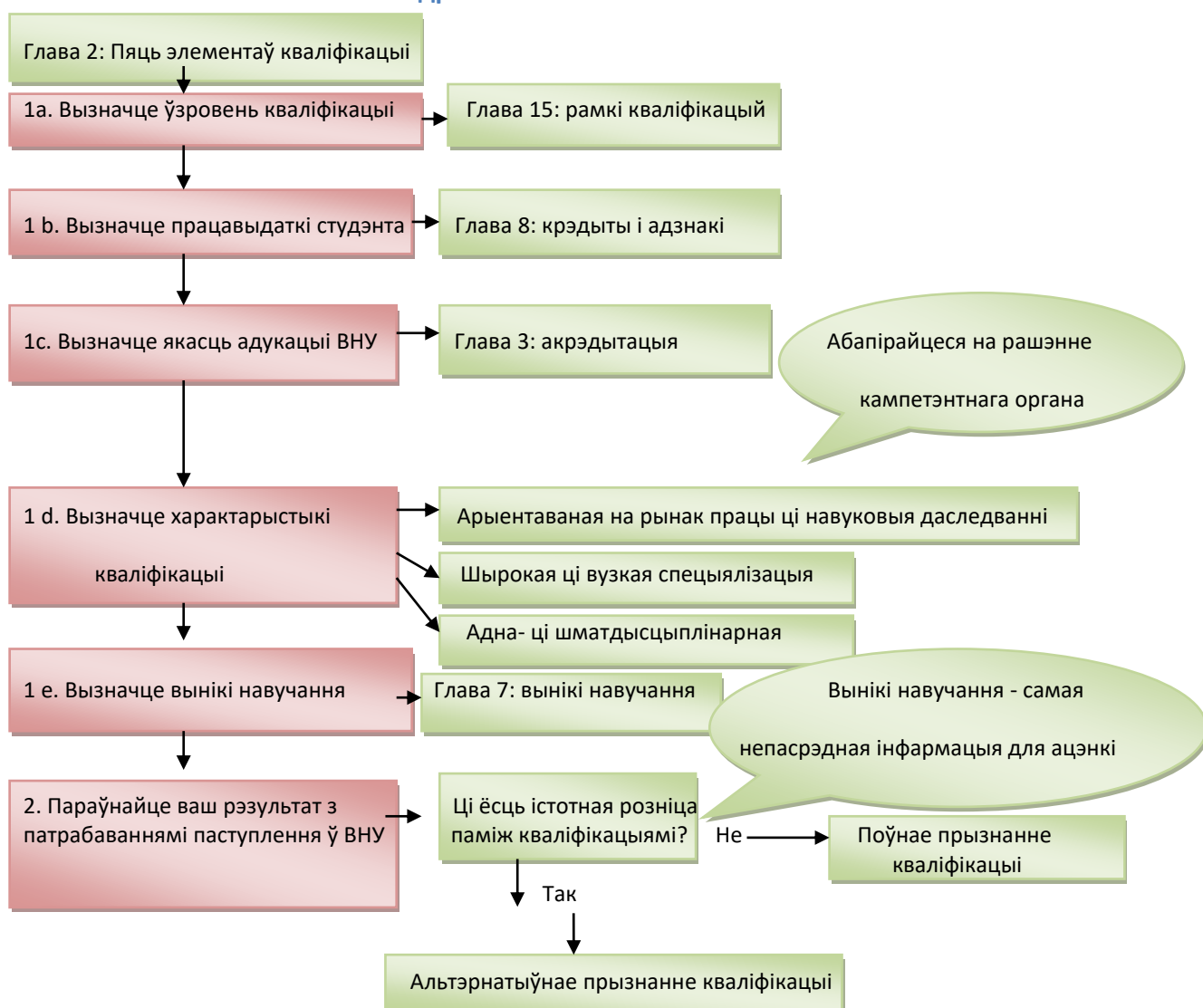
9. Істотныя і неістотныя адрозненні

Рэзюмэ

Адным з фундаментальных прынцыпаў Лісабонскай канвенцыі па прызнанні з'яўляецца тэзіс, што прызнанне павінна прадастаўляцца заяўніку, за выключэннем толькі тых выпадкаў, калі даказана істотная розніца паміж замежнай і нацыянальнай кваліфікацыямі. У гэтай главе вы знойдзеце рэкамендацыі, якія дапамогуць вам зразумець, ці з'яўляюцца адрозненні паміж кваліфікацыямі істотнымі, а таксама парады па тым, як паведаміць пра наяўнасць істотных адрозненняў заяўніку.

Блок-схема

Глава 9. Істотныя і неістотныя адрозненні

Уводзіны

Сутнасць істотных адрозненняў

Адным з асноватворных прынцыпаў Лісабонскай канвенцыі па прызнанні лічыцца наступны: “Замежныя кваліфікацыі павінныя прызнавацца заўсёды; за выключэннем выпадкаў, калі даказана наяўнасць істотнай розніцы паміж замежнай кваліфікацыяй, для якой запытваецца прызнанне, і адпаведнай кваліфікацыяй краіны, у якой хоча навучацца заяўнік”. Гэта значыць, што вы не павінны настойваць на абсалютнай ідэнтычнасці кваліфікацый. Наадварот, неістотныя адрозненні паміж імі пажадана прымаць.

Вызначэнне істотных адрозненняў

Істотныя адрозненні - гэта адрозненні паміж замежнай і нацыянальнай кваліфікацыямі, якія настолькі значныя, што, хутчэй за ўсё, яны не дадуць заяўніку паспяхова навучацца на курс або займацца навукова-даследчай дзейнасцю.

Праца і выдаткі па выяўленні істотнай розніцы

Праца і выдаткі па выяўленні істотнай розніцы паміж кваліфікацыямі ляжаць на ВНУ, у якую заяўнік падае дакументы. Той факт, што вы не да канца разумеете сутнасць асобных кампанентаў або вынікаў кваліфікацыі, зусім не азначае, што вы павінны адмовіць у прызнанні. Пры вывучэнні дакументаў і выяўленні некаторых адрозненняў, калі ласка, памятайце, што:

- Не ўсе адрозненні павінны ўспрымацца як “істотныя”. З-за вялікай разнастайнасці праграм і курсаў паміж рознымі сістэмамі вышэйшай адукацыі пастаянна ўзнікаюць новыя адрозненні;
- Успрыняцце розніцы як істотнай датычыцца функцыі кваліфікацыі і мэты, для якой запытваецца прызнанне (глядзіце главу 6 “Мэта прызнання”);
- Адрозненне само па сабе можа падацца вам істотным, але ў кантэксце допуску да навучання па канкрэтнай праграме ўсю праграму ці курс можна будзе прыняць);
- Вы не абавязаны адмаўляць у прызнанні замежнай кваліфікацыі нават пры наяўнасці істотнага адрознення. Гэта, аднак, не азначае, што вы павінны адкрываць доступ у ВНУ некваліфікаваным заяўнікам. Вы павінны пераканацца, што заяўніку прапануюцца

раўнацэнныя шанцы на поспех (напрыклад, праз стварэнне сістэмы падтрымкі студэнтаў, якая дазволіць заяўніку хутка павысіць узровень сваіх ведаў да неабходнай ступені і працягнуць вучыца па праграме), у той час як якасці праграм вашай установы нішто не пагражае.

Інтэрпрэтацыя істотных адрозненняў

Інтэрпрэтацыя істотных адрозненняў у вялікай ступені звязана з вынікамі навучання па кваліфікацыі, праграме і/або праграмных кампанентах, паколькі гэтыя кампаненты вызначаюць, наколькі заяўнік падрыхтаваны для далейшага навучання. Розніца, звязаная толькі з пачатковымі крытэрамі (напрыклад, працавыдаткамі па праграме), хутчэй за ўсё, не будзе мець прамога ўплыву на паспяховасць навучання заяўніка, і не павінна разглядацца як істотная.

Рэкамендацыі

Пры выяўленні істотнасці ці неістотнасці адрозненняў паміж кваліфікацыямі рэкамендуецца:

1. Вызначыць ключавыя элементы кваліфікацыі і суаднесці іх з уступнымі патрабаваннямі праграмы.

Пры выяўленні наяўнасці істотных адрозненняў, вы павінны ўлічваць пяць ключавых элементаў кваліфікацыі: узровень, працавыдаткі, якасць, характарыстыкі кваліфікацыі і вынікі навучання заяўніка (глядзіце главу 2 "Пяць элементаў кваліфікацыі"). Нават калі па адным з ключавых элементаў была выяўлена істотная розніца, вы ўсё роўна павінны вызначыць, ці прывядзе гэта да істотных адрозненняў у агульным выніку кваліфікацыі або кампенсуецца другім ключавым элементам кваліфікацыі. У першую чаргу вам трэба засяродзіцца на выніках навучання.

Пры ацэнцы кваліфікацыі могуць быць карысным вызначыць наступныя моманты:

- a. Які ўзровень кваліфікацыі і ці дае ён доступ да далейшага навучання ў краіне заяўніка?

Узровень кваліфікацыі адносіцца да яе пазіцыі ў рамках нацыянальнай сістэмы адукацыі і/або рамкі кваліфікацый (глядзіце главу 15 "Рамкі кваліфікацый"). Звычайна кваліфікацыі розных узроўняў (напрыклад, ступені бакалаўра, магістра і доктара) маюць істотна розныя вынікі.

- b. Якія працавыдаткі па праграме?

Працавыдаткі па праграме, як правіла, выражаюцца ў крэдытах (глядзіце главу 8 “Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў”) і могуць быць выкарыстаныя для таго, каб даць уяўленне пра дасягнутыя вынікі навучання. Варта падкрэсліць, што крэдытныя сістэмы розных краін і сістэмы ў межах кожнай краіны адрозніваюцца паміж сабой. Такім чынам, рашэнне па наяўнасці або адсутнасці істотных адрозненняў павінна грунтавацца на дбайным вывучэнні крэдытнай сістэмы, якая выкарыстоўваецца. Істотныя адрозненні могуць узнікнуць, калі іншы аб’ём працавыдаткаў прыводзіць да розніцы ў агульным выніку кваліфікацыі. Калі гэта не так, кваліфікацыя павінна быць прызнаная. Глядзіце прыклад 9.4.

с. Што ўяўляе сабой якасць установы/праграмы, за якую была прысуджаная кваліфікацыя?

Калі была праведена ацэнка якасці праграмы або калі праграма была акрэдытавана кампетэнтным органам, вы павінны даверыцца таму, што яна адпавядае мінімальным стандартам якасці (глядзіце главу 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”). Калі нацыянальныя ўлады выразна размяжоўваюць якасць розных устаноў і/або кваліфікацый у рамках сваёй сістэмы адукацыі, вы можаце прыняць гэтую інфармацыю ва ўвагу ў працэсе ацэнкі. Тым не менш, прызнанне кваліфікацыі не павінна залежаць ад таго, ці была яна прысуджаная ўстановай, якая мае высокі рэйтынг у адным са шматлікіх міжнародных спісаў ранжыравання.

d. Якія характарыстыкі праграмы?

Ці створана праграма для падрыхтоўкі студэнта да працоўнай дзейнасці ў вызначанай прафесіі або для правядзення навуковых даследаванняў? Гэта шырокая праграма са шматдысцыплінарнымі курсамі з розных абласцей ведаў або гэта вузкасפעцыялізаваная праграма? Гэта праграма аднадысцыплінарная, мультыдысцыплінарная або міждысцыплінарная?

Істотная розніца можа ўзнікнуць, калі кваліфікацыя заяўніка мае характарыстыкі, якія вельмі адрозніваюцца ад характарыстык аналагічных праграм вашай краіны, паколькі ў гэтым выпадку кваліфікацыі можа не хапаць некаторых важных кампанентаў. Глядзіце прыклад 9.5 ніжэй.

е. Якія вынікі навучання па праграме?

Вынікі навучання апісваюць, што выпускнік ведае, разумее і здольны прадэманстраваць пасля атрымання канкрэтнай кваліфікацыі (глядзіце главу 7 “Вынікі навучання”). У тэорыі, вынікі навучання даюць самую непасрэдную інфармацыю, на

аснове якой можна рабіць выснову пра наяўнасць або адсутнасць істотных адрозненняў. Аднак, часта гэтай інфармацыі недастаткова, і яе цяжка інтэрпрэтаваць.

Прыклад 9.1 Важныя вынікі навучання павінны супадаць

Заяўнік атрымаў кваліфікацыю ў галіне машынабудавання, якая рыхтуе да прыёму ў дактарантуру ў сферы машынабудавання і забяспечвае прафесіяй у гэтай галіне. Заяўнік запытвае допуск да адпаведнай доктарскай праграмы ў вашай установе. Вам варта ацаніць яго/яе кваліфікацыю толькі на аснове вынікаў навучання, неабходных для прыёму ў дактарантуру, а не на аснове прафесійных праў.

2. Вызначыць, ці ў дастатковай ступені вынікі замежнай кваліфікацыі ахопліваюць асноўныя ўступныя патрабаванні праграмы.

Вам трэба параўнаць замежную кваліфікацыю з адпаведнай нацыянальнай кваліфікацыяй (або зборам кваліфікацый), неабходнай для паступлення на праграму. Дадзеная нацыянальная кваліфікацыя ахоплівае шырокі дыяпазон вынікаў, ад чыста тэарэтычных ведаў да практычных навыкаў. Амаль ва ўсіх выпадках замежная кваліфікацыя ахоплівае розны дыяпазон вынікаў; павінны супадаць не ўсе, а толькі тыя вынікі, якія з'яўляюцца істотнымі для паспяховага завяршэння праграмы навучання.

а. Калі вы выявілі неістотныя адрозненні, прымайце кваліфікацыю.

Калі вы выявілі, што няма істотных адрозненняў, якія маглі б стаць галоўнай перашкодай для паспяховага навучання студэнта па праграме, вы павінны цалкам прызнаць кваліфікацыю.

Прыклад 9.2 Прыняцце неістотных адрозненняў у выніках навучання па праграме

Калі заяўнік падае на разгляд кваліфікацыю, якая з пункту гледжання вынікаў навучання падыходзіць для навучання на наступным адукацыйным узроўні (напрыклад, прыём на праграму магістра ў галіне гісторыі на аснове ступені бакалаўра ў галіне гісторыі), хутчэй за ўсё, ніякіх істотных адрозненняў паміж замежнай і нацыянальнай кваліфікацыямі не будзе.

Відавочна, што адрозненні ў змесце праграм дзвюх розных краін абавязкова будуць, напрыклад, па прадметах, звязаных з нацыянальнай гісторыяй. Аднак гэтыя адрозненні не варта ўспрымаць як істотныя. У ходзе навучання заяўнікі будуць развіваць кампетэнцыі, якія дапамогуць ім з лёгкасцю пашырыць веды пра гісторыю любога перыяду любой краіны.

Прыклад 9.3 Прыняцце неістотных адрозненняў у характарыстыках кваліфікацыі

Калі заяўнік жадае працягнуць навучанне на ўзроўні магістра ў галіне, адрознай ад той, за якую яму была прысуджана ступень бакалаўра, гэта не абавязкова будзе сведчыць пра істотную розніцу паміж праграмамі, паколькі, у цэлым, агульныя акадэмічныя мэты гэтых дзвюх праграм могуць супадаць. Напрыклад, ступень бакалаўра па фізіцы можа ўяўляць сабой адпаведную базу для паступлення на праграму магістра ў галіне гісторыі навукі або філасофіі навукі. Калі заяўнік запытвае допуск да навучання ў больш аддаленай навуковай вобласці, яму або ёй могуць быць прадстаўленыя дадатковыя патрабаванні, напрыклад, праходжанне падрыхтоўчых курсаў.

Гэта патрабуецца і ад студэнтаў, якія вырашаюць працягнуць навучанне ў больш аддаленай навуковай вобласці на ўзроўні выпускніка ВНУ у сваёй краіне.

Прыклад 9.4 Прыняцце неістотных адрозненняў у працавыдатках

У многіх краінах сумарныя працавыдаткі паслядоўнага навучання па праграмах бакалаўра і магістра складаюць 300 крэдытаў Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў (звычайна за праграму бакалаўра даецца 180 крэдытаў ECTS і 120 крэдытаў - за праграму магістра). Тым не менш, існуюць краіны, дзе пасля праграмы бакалаўра ў 180 крэдытаў ідзе магістарская праграма, аб'ём якой вымяраецца ў 60-90 крэдытаў ECTS. Мэты і вынікі навучання такіх праграм магістра могуць быць супастаўнымі з 120-цю крэдытамі ECTS магістарскіх праграм, якія спецыялізуюцца ў адной з асноўных навукова-даследчых абласцей, навуковай падрыхтоўкі і падрыхтоўкі да паступлення на доктарскія праграмы. Такім чынам,

рознiца ў 30-60 крэдытаў ECTS памiж такімі магістарскімі праграмамі не павінна абавязкова разглядацца як iстотная рознiца.

Неабходна браць ва ўвагу усе элементы кваліфікацыі магістра (узровень, працавыдаткі, якасць, характарыстыкі кваліфікацыі і вынікі навучання) і ўлічваць толькі iстотныя адрозненні ў агульным выніку праграмы, якія могуць перашкаджаць заяўніку паспяхова вучыцца далей.

б. Калі былі выяўленыя iстотныя адрозненні памiж кваліфікацыямі, паведамце пра іх заяўніку і разгледзьце iншыя спосабы прызнання:

1) Калі вы знайшлі iстотныя адрозненні, якія ўяўляюць асноўную перашкоду для паспяховага далейшага навучання студэнта па дадзенай праграме, вы не павінны выдаваць яму/ёй поўнае прызнанне;

2) ПраінфармуЙце заяўніка пра прычыну адмовы ў прызнанні і пра характар выяўленых iстотных адрозненняў. Гэта дасць прэтэндэнту магчымасць або кампенсаваць гэтыя адрозненні, або падаць апеляцыю на пераацэнку кваліфікацыі.

Прыклад 9.5 Адмова ў поўным прызнанні азначае наяўнасць iстотных адрозненняў ва ўзроўні і выніках навучання

Заяўнік, які мае кваліфікацыю кароткага адукацыйнага цыклу ў галіне бізнэс-адміністравання, падае заяўку на паступленне ў магістратуру. Гэтая кваліфікацыя рыхтуе заяўніка да рынку працы і дазваляе паступаць на трэці курс праграмы бакалаўра ў бізнэс-адміністраванні ў краіне заяўніка. Аднак гэты тып кваліфікацыі мае асобны ўзровень у нацыянальнай рамцы кваліфікацый краіны студэнта, і гэты ўзровень на адну ступень ніжэйшы за ступень бакалаўра.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі паведамляе пра наяўнасць iстотных адрозненняў ва ўзроўнях і выніках навучання кваліфікацый і вырашае, што допуск да магістарскай праграмы не ўяўляецца магчымым.

Разгледзьце магчымасць альтэрнатыўнага, частковага або ўмоўнага прызнання кваліфікацыі (глядзіце главу 10 “Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі”).

10. Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі

Рэзюмэ

Пасля ўважлівага разгляду замежнай кваліфікацыі вы робіце выснову, што ваша ўстанова не можа яе прызнаць. Гэтая глава пазнаёміць вас з альтэрнатыўнымі відамі прызнання і раскажа пра правы заяўнікаў на абскарджанне рашэння па прызнанні.

Блок-схема

Глава 10. Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі

Уводзіны

Калі былі выяўленыя істотныя адрозненні паміж замежнай кваліфікацыяй заяўніка і кваліфікацыяй, допуск да якой ён/яна запытвае, супрацоўнік прыёмнай павінен вырашыць, якія варыянты дзеянняў можна прапанаваць студэнту: ад поўнай адмовы ў

прызнанні (што будзе правільным рашэннем у выпадку з кваліфікацыямі фабрык дыпламаў) да рэкамендацый, як ліквідаваць істотныя адрозненні (праз навучанне па праграмах і атрыманне кваліфікацый, якія забяспечаць студэнту допуск да пажаданай праграмы) або альтэрнатыўнага прызнання кваліфікацыі. Апошняе ў большасці выпадкаў азначае допуск да іншай праграмы ўстановы, навучанне ў якой запытваецца. Калі заяўнік згаджаецца з вынікамі прызнання, працэдура завершаная. Калі ж заяўнік нязгодны, ён ці яна мае права абскардзіць гэтае рашэнне. Працэдура абскарджання (апеляцыі) звычайна рэгулюецца нацыянальным заканадаўствам.

Рэкамендацыі

Альтэрнатыўнае прызнанне

Калі поўнае прызнанне не можа быць прадастаўлена заяўніку ў сувязі з істотнымі адрозненнямі паміж кваліфікацыямі, вы павінны разгледзець альтэрнатыўныя спосабы прызнання кваліфікацыі. Гэтыя альтэрнатыўныя формы прызнання павінны грунтавацца на выяўленых істотных адрозненнях. Яны могуць прымяняцца наступным чынам:

1. Прызнайце кваліфікацыю пры ўмове, што пэўныя патрабаванні будуць выкананыя заяўнікам на пазнейшым этапе (умоўнае прызнанне). Напрыклад, прапануйце заяўніку навучанне па праграме пры ўмове, што спачатку ён/яна выканае пэўныя патрабаванні (напрыклад, заробіць шэраг крэдытаў падчас навучання на абавязковых курсах гэтай праграмы). Такія курсы павінны мець істотнае значэнне і адсутнічаць у той праграме, якую заяўнік ужо засвоіў.

Прыклад 10.1 Умоўнае прызнанне

Уладальнік ступені бакалаўра ў галіне фізікі запытвае допуск да праграмы магістра ў галіне матэматыкі. У засвоенай ім праграме па фізіцы не хапае некаторых вынікаў навучання, якія неабходныя для засваення праграмы першага цыклу ў матэматыцы. Аднак спіс істотных дысцыплін праграмы па фізіцы супадае са спісам істотных дысцыплін праграмы ў матэматыцы. Паколькі заяўнік вучыўся на “выдатна” па праграме першага цыклу ў фізіцы, вы маеце ўсе падставы чакаць ад яго/яе паспяховага навучання і на ўзроўні магістра ў матэматыцы. Ваша ўстанова можа разгледзець магчымасць допуску студэнта да магістратуры пры ўмове, што ён ці яна дасягне неабходных на першым этапе праграмы вынікаў навучання.

2. Выдайце частковае прызнанне: напрыклад, прызнайце частку заробленых заяўнікам крэдытаў на курсе замежнай праграмы. Так абітурыент атрымае магчымасць запісацца

на адпаведную праграму, якую прапаноўвае ваша ўстанова, за выключэннем ужо засвоеных і прызнаных курсаў.

Прыклад 10.2 Частковае прызнанне

Уладальнік першай ступені кваліфікацыйнага цыклу падае заяўку на навучанне па праграме другога цыклу. Яго/яе кваліфікацыі не хапае некаторых істотных вынікаў навучання па праграме першага цыклу, без якіх заяўніку будзе вельмі цяжка дамагчыся поспеху ў праграме другога цыклу. Супрацоўнік прыёмнай камісіі можа прапанаваць заяўніку допуск да адпаведных праграм першага цыклу, за выключэннем ужо засвоеных і прызнаных курсаў замежнай праграмы.

3. Прымяняйце альтэрнатыўныя формы прызнання:

а. Ацаніце кваліфікацыю заяўніка як супастаўную з кваліфікацыяй іншага ўзроўню вашай нацыянальнай сістэмы адукацыі;

Прыклад 10.3 Прызнанне кваліфікацыі на іншым узроўні

Заяўнік са ступенню бакалаўра гуманітарных навук запытвае допуск да праграмы дактарантуры. Патрабаваннем для допуску з'яўляецца наяўнасць ступені магістра. Такім чынам, замест допуску да доктарскай праграмы, заяўніку прапануецца навучанне па праграме магістра.

б. Ацэньвайце кваліфікацыю заяўніка як супастаўную з праграмай жаданага ўзроўню, але з іншымі характарыстыкамі кваліфікацыі;

Прыклад 10.4 Допуск да праграмы з іншымі характарыстыкамі

Заяўнік запытвае допуск да праграмы магістра ў галіне хіміі ў навукова-даследчай сферы, для якой патрабуецца ступень бакалаўра ў хіміі ў гэтай жа сферы. Заяўнік атрымаў прыкладную ступень бакалаўра ў хімічных тэхналогіях, якая не дае дастатковай падрыхтоўкі да даследаванняў - ключавога элемента жаданай заяўнікам праграмы магістра. У якасці формы альтэрнатыўнага прызнання, супрацоўнік прыёмнай камісіі ацэньвае замежную кваліфікацыю як супастаўную з прыкладной кваліфікацыяй бакалаўра ў галіне хімічных тэхналогій. Такім чынам, заяўніку становіцца відавочна, якое месца займае яго/яе замежная кваліфікацыя ў нацыянальнай сістэме адукацыі дадзенай краіны. Цяпер супрацоўнік прыёмнай камісіі можа прапанаваць студэнту допуск да прафесійна арыентаванай праграмы магістра ў галіне хімічных тэхналогій, што будзе для яго/яе больш прыдатным выбарам.

с. Прапануйце заяўніку прайсці навучанне на пераходным курсе для кампенсцыі істотных адрозненняў паміж кваліфікацыямі.

Прыклад 10.5 Допуск да пераходнага курсу

Тэхнічны ўніверсітэт прапануе падрыхтоўчы курс для студэнтаў у сваёй краіне, якія хацелі б палепшыць веды ў галіне матэматыкі, фізікі і хіміі перад паступленнем на праграмы бакалаўра ў галіне машынабудавання. Такім чынам, калі супрацоўнік прыёмнай камісіі замежнага ўніверсітэта, які разглядае пададзеную на паступленне кваліфікацыю, выявіць істотныя адрозненні па гэтых прадметах, заяўнік можа быць запісаны на падрыхтоўчы курс для далейшага паступлення ў бакалаўрыят.

4. Калі вы не бачыце ніякай іншай магчымасці прызнання (альтэрнатыўнага, частковага або ўмоўнага), вы можаце адмовіць заяўніку ў прызнанні. Растлумачце яму/ёй, чаму прызнанне не можа быць прадастаўлена і што ён/яна можа зрабіць, каб атрымаць кваліфікацыю, якая будзе задавальняць патрабаванням прыёму у дадзеную ВНУ.

Адмова ў прызнанні таксама можа быць формай “справядлівага прызнання”; асабліва ў выпадках, калі заяўнік прадставіў падрабленыя дакументы або кваліфікацыю, выдадзеную фабрыкай дыпламаў, або калі ступень заяўніка была прысуджаная непрызнанай ВНУ.

Прыклад 10.6 У выпадку выяўлення фабрыкі дыпламаў адмаўляйце ў прызнанні

Заяўнік робіць заяўку на допуск да праграмы магістра і прадстаўляе ступень бакалаўра. Супрацоўнік прыёмнай камісіі ўсталёўвае, што для атрымання кваліфікацыі не патрабавалася ніякага навучання і што ўстанова, якая выдала кваліфікацыю, з'яўляецца фабрыкай дыпламаў. У гэтым выпадку не варта разглядаць ніякай альтэрнатыўнай формы прызнання. Вы павінны адмовіць у прызнанні і растлумачыць заяўніку прычыны такога рашэння.

Права апеляцыі

5. Ва ўсіх выпадках, калі заяўнікі не згодныя з рашэннем, прынятым вашай арганізацыяй, па любым аспекце працэсу прызнання, яны павінны мець магчымасць абскардзіць ваша рашэнне. Ваша ўстанова павінна праінфармаваць заяўніка пра прычыну такога рашэння і пра магчымасць апеляцыі.

Прыклад 10.7 Паведамляйце заяўніку пра магчымасць апеляцыі

Заяўнік з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй падае заяўку на навучанне ў чацвёртым семестры праграмы першага цыклу. Супрацоўнік прыёмнай камісіі вырашае прыняць заяўніка на трэці семестр навучання, тлумачыць сваё рашэнне ў лісце да заяўніка і інфармуе яго/яе пра магчымасць апеляцыі.

6. У выпадку апеляцыі, ваша ўстанова павінна яшчэ раз вывучыць першапачатковую дакументацыю заяўніка. Пры неабходнасці, вы можаце звярнуцца да заяўніка за доказамі, якія да гэтага часу не былі ім/ёй прадстаўленыя (або прадстаўленыя ў недастатковым аб'ёме), або можаце правесці больш глыбокі аналіз дакументаў.

Гэтая рэкамендацыя апісвае толькі першую інстанцыю, да якой можна апеляваць, - звычайна гэта ўнутраная працэдура абскарджання ВНУ. Другая інстанцыя часцей за ўсё апісаная ў асобным законе (напрыклад, у Адміністрацыйным кодэксе краіны).

Прыклад 10.8 У выпадку апеляцыі: паўторны разгляд дакументацыі

Заяўнік, які запытваў допуск да праграмы магістра, не згодны з рашэннем, прынятым ВНУ па яго справе. Студэнт падае апеляцыю, аргументуючы сваю пазіцыю наяўнасцю новых дакументаў (падрабязнае апісанне праграмы навучання, выдадзенае навучальнай установай, якая прысудзіла студэнту ступень бакалаўра, а таксама ліст ад Міністэрства адукацыі з інфармацыяй пра гэты тып кваліфікацыі). ВНУ разглядае дадзеную апеляцыю ў адпаведнасці з існуючымі правіламі: яна ўлічвае аргументы заяўніка, вывучае новую дакументацыю і нанова ацэньвае кваліфікацыю.

Калі першапачатковае рашэнне пакінута ў сіле, навучальная ўстанова адказвае на аргументы заяўніка ў тлумачальным лісце і пацвярджае сваё першапачатковае рашэнне.

7. Пры неабходнасці, заяўнік павінен быць праінфармаваны пра магчымасць знешняй апеляцыі. Некаторыя краіны маюць знешнія органы абскарджання спрэчак на конт рашэнняў па прызнанні, якія могуць складацца з прадстаўнікоў розных зацікаўленых бакоў, такіх як Міністэрства адукацыі, вышэйшыя навучальныя ўстановы, нацыянальны інфармацыйны цэнтр ENIC-NARIC, студэнцкія саюзы, працадаўцы і г.д.

Прыклад 10.9 Праінфармуе заяўніка пра магчымасць знешняй апеляцыі

Заяўнік запытвае допуск да праграмы бакалаўра ў краіне X, і яго прымаюць на навучанне. Дагэтуль заяўнік засвойў двухгадовую праграму бакалаўрыята ў краіне Y, а цяпер ён/яна хоча атрымаць допуск да трэцяга года навучання з мэтай завяршыць

праграму бакалаўра ў краіне X за меншы час. Універсітэт залічвае крэдыты студэнта за адзін год навучання і згаджаецца прыняць студэнта на другі год праграмы бакалаўра. Заяўнік не згодны з такім рашэннем.

Універсітэт інфармуе заяўніка пра магчымасць знешняй апеляцыі. Заяўнік падае апеляцыю супраць рашэння ВНУ у знешні орган абскарджання краіны X, які прымае рашэнне па прызнанні яшчэ аднаго семестра навучання заяўніка.

ЧАСТКА III

Практыкі інстытуцыйнага прызнання

У дадзенай частцы Кіраўніцтва разглядаюцца практыкі, неабходныя для бесперарыўнага і справядлівага працэсу прызнання. Гэта ўнутраная структура прызнання, закліканая палегчыць працэс і забяспечыць яго якасць, гарантаваць больш глыбокае разуменне працэдур інстытуцыйнага прызнання ў краіне і ва ўстанове (як часткі ўступных працэдур ВНУ). Акрамя таго, у главе пералічаныя абавязкі адукацыйнай установы ў адносінах да абітурыента ў пытаннях даступнасці інфармацыі і яе забеспячэння.

11. Даступнасць інфармацыі і яе забеспячэнне

Рэзюмэ

Калі студэнт падае заяўку на навучанне ў вашай адукацыйнай установе, для яго/яе (і для вас) вельмі важна, каб ён/яна атрымаў/-ла ўсю неабходную інфармацыю, якая датычыць працэдур паступлення і прызнання дакументаў. У тым выпадку, калі студэнтам будзе складана атрымліваць гэту інфармацыю, іх час будзе выдаткаваны марна, кар'ерныя планы - падрывацца, а рэпутацыя вашай установы пастаўлена пад пагрозу. Памятайце, што не толькі студэнтам, але і іх патэнцыйным спонсарам (працадаўцам, фінансуючым органам, бацькам) можа спатрэбіцца гэта важная інфармацыя.

Блок-схема

Глава 11. Даступнасць інфармацыі і яе забеспячэнне

Уводзіны

Даступнасць інфармацыі з'яўляецца адным з асноўных прынцыпаў Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, які гарантуе заяўнікам атрыманне найбольш дакладнай,

дасціпнай і надзейнай інфармацыі па працэдурах і крытэрах прызнання ў краіне падачы заяўкі. Гэта з'яўляецца перадумовай справядлівага разгляду ўсіх заявак.

Для супрацоўніка прыёмнай камісіі адкрытасць заяўніку ўсёй інфармацыі павінна быць адной з галоўных турбот - пачынаючы з працэса прыёму заяўкі і да моманту прыняцця канчатковага рашэння. З аднаго боку, вы абавязаны абараняць асабістыя дадзеныя заяўнікаў, а з другога - разумець, што паміж празрыстасцю працэдуры і абаронай персанальных дадзеных няма ніякіх супярэчнасцяў.

Акрамя пытанняў даступнасці, у гэтай главе даюцца рэкамендацыі датычна забяспячэння інфармацыі вашай адукацыйнай установай. Гэта вельмі важна для стварэння і ўсталявання сістэмы адкрытых дадзеных. У цэлым, асаблівую ўвагу трэба надаваць не аб'ёму забяспечанай інфармацыі, а яе актуальнасці, дасціпнасці і даступнасці.

Акрамя таго, даступнасць інфармацыі і яе забяспячэнне звязаныя з правамі заяўніка на абскарджанне рашэнняў па прызнанні, прынятых ВНУ (глядзіце главу 10 "Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі"). Гэтыя правы эфектыўна рэалізуюцца заяўнікам толькі ў тым выпадку, калі заяўнік можа сам дакладна вызначыць працэсуальныя недахопы з боку адукацыйнай установы. Менавіта з гэтай прычыны правільная арганізацыя даступнасці інфармацыі і яе забяспячэнне маюць важнае значэнне.

Рэкамендацыі, прадстаўленыя ў гэтай главе, дапаўняюць рэкамендацыі вашага нацыянальнага агенцтва па прызнанні, за дапамогай якога вы можаце звярнуцца па неабходную кансультацыю.

Рэкамендацыі

Для арганізацыі адкрытасці працэсу прызнання, ваша арганізацыя павінна:

1. Зрабіць свае працэдуры і крытэры для ацэнкі замежных кваліфікацый і перыядаў даследаванні дасціпнымі і лёгкадаступнымі. Гэта ўключае, па меншай меры, наступныя фактары:

- а. Агляд спосабаў прызнання замежных кваліфікацый;
- б. Роля кампетэнтных органаў прызнання і органаў прыняцця рашэнняў у працэсе прызнання;
- с. Правы і абавязкі кожнага з бакоў (ВНУ і заяўніка);

- d. Спіс неабходных дакументаў і правілы падачы дакументаў;
- e. Дыяпазон магчымых рашэнняў па прызнанні: поўнае прызнанне, частковае прызнанне, адмова ў прызнанні, і г.д.;
- f. Статус рашэння па прызнанні: рэкамендацыя або рашэнне, якое мае абавязковую юрыдычную сілу;
- g. Прыблізны час, неабходны для апрацоўкі заявак (абавязак установы разгледзець усе заяўкі на працягу аптымальна разумнага тэрміна);
- h. Любыя грашовыя зборы, якія спаганяюцца за апрацоўку заяўкі;
- i. Спасылкі на адпаведнае заканадаўства (нацыянальнае, міжнароднае, і г.д.);
- j. Умовы і працэдуры апеляцыі супраць рашэння па прызнанні;
- k. Спасылкі на іншыя карысныя лакальныя, нацыянальныя або міжнародныя крыніцы інфармацыі па прызнанні (напрыклад, нацыянальны офіс ENIC-NARIC).

Прыклад 11.1 Спіс неабходных дакументаў на вашым вэб-сайце

Спіс неабходных дакументаў, якія прадстаўляюцца заяўнікам, залежыць ад краіны, у якой была атрымана кваліфікацыя. Гэты спіс можа ўключаць у сябе:

- копію кваліфікацыі на мове арыгіналу;
- натарыяльна зацверджаны пераклад кваліфікацыі (толькі калі дакумент выдадзены не на распаўсюджанай міжнароднай мове);
- копію Дадатку да дыплама або аналагічны дакумент (напрыклад, Акадэмічная даведка);
- кароткую біяграфію (рэзюмэ);
- копію пашпарта або пасведчання асобы.

2. Пераканацца ў тым, што інфармацыя па працэсе і працэдурах прызнання:

- a. Лёгкадаступная і адкрытая;
- b. Зручная ў выкарыстанні (напрыклад, актуальная і прызначаная для недасведчаных карыстальнікаў з пункту гледжання зместу і мовы);

- с. Змяшчае неабходныя кантактныя дадзеныя (нумары тэлефонаў і адрасы электроннай пошты кантактных асоб);
- d. Прызначаная для ўсіх мэтавых груп (напрыклад, уладальнікаў кваліфікацый і, калі гэта магчыма, іншых груп, такіх як уцекачы, працадаўцы і г.д.);
- e. Даступная ў розных формах (напрыклад, у электронным выглядзе, па тэлефоне, па пошце, у індывідуальнай размове і/або на папярэвым носьбіце, і г.д.);
- f. Прапануецца не толькі на дзяржаўнай мове, але і на другой міжнароднай мове, пажадана на ангельскай;
- g. Пастаянна аднаўляецца;
- h. Бескаштоўная.

Прыклад 11.2 Зручная ў выкарыстанні інфармацыя: агляд вынікаў ацэнкі

На сваім вэб-сайце вышэйшая навучальная ўстанова публікуе кароткі агляд вынікаў ацэнкі, зробленых раней супрацоўнікамі прыёмнай камісіі. Гэта спіс вынікаў ацэнкі замежных кваліфікацый, якія ВНУ рэгулярна атрымлівае ад заяўнікаў. Ён можа служыць у якасці кіраўніцтва для абітурыентаў, якое дасць ім прыкладнае ўяўленне пра вынікі падачы заявак на прыём у гэту адукацыйную ўстанову.

Дадзены спіс кваліфікацый рэгулярна аднаўляецца. У яго ўключаныя толькі станоўчыя вынікі ацэнкі кваліфікацый, якія адпавядаюць актуальным стандартам ВНУ. На вэб-сайце выразна пазначана, што дадзеная інфармацыя з'яўляецца толькі агульным кіраўніцтвам.

3. Забяспечыць заяўніку наступную інфармацыю ў ходзе працэдуры падачы заяўкі:
 - a. Пацвярджэнне атрымання заяўкі;
 - b. Пры неабходнасці - пазначыць дакументацыю і/або інфармацыю, якой не хапае, з выкарыстаннем тэрміналогіі краіны заяўніка;
 - c. Забяспечыць заяўніку неафіцыйную кансультацыю па тым, як атрымаць неабходную дакументацыю і/або інфармацыю;
 - d. Праінфармаваць заяўніка пра любыя змены ў статусе яго/яе заяўкі;
 - e. Пазначыць крайні тэрмін падачы заявак;

- f. Праінфармаваць заяўніка пра затрымкі працэдуры або спрэчныя пытанні, якія ўзніклі ў працэсе апрацоўкі заяўкі;
- g. Пераканацца ў тым, што інфармацыя заўсёды даступная для заяўніка ў друкаванай ці электроннай форме або па тэлефоне;
- h. Дапамагаць заяўнікам і забяспечваць ім усю неабходную інфармацыю ў межах вашых кампетэнцый;
- i. Паважаць канфідэнцыяльнасць заяўкі і нікому не выдаваць асабістыя дадзеныя заяўнікаў без іх згоды.

Прыклад 11.3 Інфармаванне заяўнікаў і кааперацыя з імі

Ваша ўстанова імкнецца завяршыць разгляд усіх заявак цягам 25 рабочых дзён. Вы працуеце над заяўкай з краіны Z; для таго, каб завяршыць ацэнку, вам патрабуецца пацверджанне статусу ўстановы, якая прысвоіла заяўніку кваліфікацыю. Вы звязваецеся з адпаведнымі органамі ў краіне Z для выяўлення статусу ўстановы, але чаканне адказу на ліст займае ў вас больш часу, чым вы разлічвалі.

Вы пішаце заяўніку і тлумачыце яму/ёй, што статус установы павінен быць пацверджаны. Растлумачце, які тып пацверджання вам патрабуецца (напрыклад, заява ад кампетэнтнага органа). Магчыма, заяўнік здолее сам/сама атрымаць неабходную вам інфармацыю ці палегчыць для вас яе атрыманне ад кампетэнтных уладаў.

- 4. Праінфармаваць заяўніка пра рашэнне па прызнанні і дапоўніць яго наступнай інфармацыяй:
 - a. Мэта, для якой запыталася прызнанне;
 - b. Прычына (-ы) прыняцця такога рашэння;
 - c. Права, якія забяспечваюцца рашэннем па прызнанні ў вашай краіне;
 - d. У выпадку адмовы ў прызнанні - інфармацыю па працэдуры падачы апеляцыі, у тым ліку парадак дзеянняў і крайні тэрмін яе падачы (гледзіце главу 10 “Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі”);
 - e. Пры неабходнасці - кансультацыю адносна альтэрнатыўных форм прызнання або мер, якія заяўнік можа прадпрыняць для атрымання прызнання на далейшым этапе.

Прыклад 11.4 Паслядоўнасць у прыняцці рашэнняў па прызнанні

Некаторыя аддзяленні прыёмных камісій маюць у сваіх базах спісы кіруючых прынцыпаў і разнастайных стандартных падстаў непрадастаўлення поўнага прызнання. Яны выкарыстоўваюцца ў выпадку нечаканага выяўлення істотных адрозненняў у кваліфікацыі заяўніка. Гэтыя падставы адносяцца да крытэраў ацэнкі ВНУ, якія базуюцца на прынцыпах Лісабонскай канвенцыі па прызнанні. Супрацоўнікі прыёмных камісій могуць выбіраць з гэтага спісу адпаведныя фразы, якія найбольш адпавядаюць сітуацыі, у якой яны вымушаныя адмаўляць заяўнікам у прызнанні кваліфікацыі. Такі дакумент служыць для забеспячэння ўзгодненасці і эфектыўнасці працэдур прызнання.

5. Рэгулярна пераглядаць і аднаўляць працэдур і крытэры ацэнкі замежных кваліфікацый і перыядаў навучання для таго, каб забяспечваць іх адпаведнасць перадавым распрацоўкам у сферы вышэйшай адукацыі і найноўшым стандартам прызнання, адначасова гарантуючы іх непрадзятасць.

Прыклад 11.5 Агляд працэдур і крытэраў (1)

Найбольш лагічным варыянтам выканання гэтай рэкамендацыі будзе ўключэнне такіх пераглядаў у сістэму забеспячэння якасці вашай установы. Гэта можа быць зроблена ў форме штогадовага агляду, у якім вы будзеце аналізаваць эфектыўнасць і асноўныя вынікі вашых працэдур прызнання. Дадзенымі, якія варта ўключаць у агляд, могуць быць: унутраныя і знешнія праверкі дакументаў і справаздач, адміністрацыйныя акты і справаздачы, апытанні кліенцкай задаволенасці, ацэнкі адукацыйных паслуг вашай установы, а таксама скаргі ад заяўнікаў і зацікаўленых бакоў. Ваш агляд павінен быць накіраваны на распрацоўку прапаноў і мер па паляпшэнні працэдур і крытэраў ацэнкі, якія варта ўключыць у план дзеянняў на наступны год.

6. Ваша ўстанова павінна гарантаваць: пры перадачы права праводзіць уступныя працэдур і/або выносіць рашэнні па прызнанні філіялам міжнародных вышэйшых навучальных устаноў або падрадных арганізацый студэнтам будзе забяспечаная такая ж адкрытасць і дасціпнасць працэдур, будуць рэалізаваны тыя ж працэсы з той жа дакладнасцю і кантролем якасці, што і ў галоўнай ВНУ.

Прыклад 11.6 Агляд працэдур і крытэраў (2)

Ваша ўстанова можа знаходзіцца ў двух або больш месцах (магчыма ў розных краінах), у якіх дзейнічаюць асобныя офісы прыёмных камісій.

Прыём і допуск студэнтаў да навучання ў вашай установе можа быць праведзены і агенцтвамі. У такіх выпадках вельмі важна мець цэнтралізаваную сістэму інфармавання

ўсіх зацікаўленых бакоў і гарантаваць узгодненасць прымянення крытэраў прызнання (магчыма, з выкарыстаннем цэнтралізаванай ацэначнай базы дадзеных).

12. Практыкі інстытуцыйнага прызнання

Рэзюмэ

У гэтай главе апісваюцца паспяховыя практыкі прызнання кваліфікацый у ВНУ і даюцца рэкамендацыі па іх удасканаленні. Забеспячэнне якасці працэдур прызнання з'яўляецца важным інструментам павышэння якасці і ўзгодненасці рашэнняў па прызнанні. Акрамя таго, тут абмяркоўваюцца мадэлі супрацоўніцтва паміж інфармацыйнымі цэнтрамі ENIC-NARIC і офісамі прыёмных камісій.

Блок-схема

Глава 12. Практыкі інстытуцыйнага прызнання

Практыкі інстытуцыйнага прызнання

Згодна Справаздачы па апошніх тэндэнцыях у вышэйшай адукацыі за 2010 год, апублікаванай Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў, чым больш цэнтралізаваным з'яўляецца працэс прызнання кваліфікацый у ВНУ, тым больш верагоднасць таго, што ў студэнтаў не будзе ўзнікаць праблем з прызнаннем іх кваліфікацый. Такім чынам, Справаздача рэкамендуе стварыць у навучальных установах цэнтральныя аддзяленні па прызнанні, якія будуць займацца забеспячэннем эфектыўнага і паслядоўнага

працэсу прызнання замежных ступеняў і перыядаў навучання за мяжой. Дадзеныя аддзяленні павінны знаходзіцца ў межах студэнцкіх кампетэнцый.

Такое цэнтральнае аддзяленне па прызнанні павінна распрацоўваць адзіныя для ўсёй установы працэдуры прызнання і рабіць іх даступнымі для ўсяго акадэмічнага персаналу, уключанага ў працэсы ацэнкі і прызнання кваліфікацый. Для вэб-сайта ўніверсітэта лічыцца перадавой практыкай змяшчаць таксама ўкладку па працэдурах прызнання з падрабязнай блок-схемай, спісам крытэраў, спасылкай на Лісабонскую канвенцыю па прызнанні, парадамі па выкарыстанні вынікаў навучання, узорами лістоў студэнтам з інфармаваннем пра прызнанне і адмову ў прызнанні кваліфікацыі, а таксама спасылкай на Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі.

Працэдуры

Для забеспячэння справядлівых працэдур прызнання вашай арганізацыі рэкамендуецца распрацаваць працэдуры і крытэры для:

- Падтрымкі сувязі з заяўнікамі (як гэта апісана ў главе 11 “Даступнасць інфармацыі і яе забеспячэнне”);
- Ацэнкі замежных кваліфікацый (на аснове працэсу ацэнкі, як гэта апісана ў частках II і V дадзенага Кіраўніцтва);
- Працэдуры апеляцыі (на аснове главы 10 “Альтэрнатыўнае прызнанне і права апеляцыі”).

Гэтыя працэдуры і крытэры павінны быць апублікаваныя вашай арганізацыяй і зробленыя лёгкадаступнымі для ўсіх зацікаўленых бакоў.

Кіраванне інфармацыяй

Кіраванне інфармацыяй, уключаючы стварэнне баз дадзеных і крыніц інфармацыі, - яшчэ адна неабходная перадумова для арганізацыі справядлівых рашэнняў па прызнанні.

Базы дадзеных

Рэкамендуецца стварэнне і выкарыстанне наступных баз дадзеных, якія могуць быць аб'яднаныя ў адну сістэму:

- База дадзеных, створаная з мэтай агульнага ўзгаднення інфармацыі. Уключае ў сябе вынікі ўсіх ранейшых працэдур прызнання, зробленых вашай установай. Магчымасць зверыцца з папярэднімі вынікамі мінімізуе колькасць вынясення самавольных рашэнняў, падтрымае на належным узроўні ўзгодненасць адпаведных працэсаў і зэканоіць вашым супрацоўнікам шмат часу, паколькі папярэднія рашэнні можна будзе з лёгкасцю прымяняць да будучых аналагічных выпадкаў;

- База дадзеных для верыфікацыі дакументаў, якая ўключае ў сябе прыклады кваліфікацый, ацэненых і прызнаных аўтэнтычнымі, прыклады сфальсіфікаваных дакументаў, гласарый міжнародных тэрмінаў на замежных мовах (глядзіце главу 5 “Аўтэнтычнасць”) і прыклады кваліфікацый з фабрык дыпламаў (глядзіце главу 4 “Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый”). Такая база дадзеных можа выкарыстоўвацца для параўнання новых кваліфікацый з папярэднімі і дапамогі ва ўсталяванні іх аўтэнтычнасці.

Звярніце ўвагу: з мэтай максімальнай аддачы, гэтыя базы дадзеных неабходна не проста стварыць, але і пастаянна аднаўляць і папаўняць новымі дадзенымі. Адным з такіх спосабаў з’яўляецца ўключэнне баз у вашы працэсы ацэнкі. Памятайце, аднак, што у любых абставінах захаванне канфідэнцыяльнасці дадзеных заяўнікаў павінна быць непарушным.

Прыклад 12.1 Эфектыўная база дадзеных па прызнанні

Офіс прыёмнай камісіі ВНУ распрацаваў ўласную базу дадзеных з наступнымі характарыстыкамі:

- Кандыдаты могуць зайсці ў яе на вэб-сайце навучальнай установы і загрузіць неабходныя дакументы ў сваю форму заяўкі;
- Праз базу дадзеных дасылаюцца па электроннай пошце (аўтаматычна або супрацоўнікам прыёмнай камісіі) паведамленні заяўнікам пра статус іх заявак, такія як пацверджанне атрымання заяўкі, укамплектаванасць дакументацыі, неабходнасць у дадатковых дакументах, рашэнне па прызнанні;
- Праз базу дадзеных можна загрузіць стандартны фармат ацэнкі, які змяшчае адпаведны спіс крытэраў (якасць, узровень, працавыдаткі, характарыстыкі кваліфікацыі і вынікі навучання). Гэты дакумент запоўняецца супрацоўнікам прыёмнай камісіі, што ў далейшым прыводзіць да прыняцця рашэння па прызнанні (з пункту гледжання істотных адрозненняў);

- База дадзеных змяшчае прыклады ацэнак аналагічных кваліфікацый (для забеспячэння ўзгодненасці прыняцця рашэнняў);
- Супрацоўнік прыёмнай камісіі можа таксама ажыццяўляць пошук у базе дадзеных папярэдніх ацэнак з дапамогай функцыі пошуку, выкарыстоўваючы такія параметры, як краіна, узровень, назва ўстановы, назва кваліфікацыі, назва праграмы;
- База дадзеных змяшчае размеркаваны па крайніх тэрмінах іх апрацоўкі спіс заявак, які можна выкарыстоўваць для раздзялення працы паміж супрацоўнікамі прыёмнай камісіі і нагляду за своєчасовай апрацоўкай заявак.

У базе дадзеных можна знайсці розныя тыпы адміністратыўных актаў (на базе колькасці ацэнак заявак, прапускной здольнасці, кваліфікацый па краінах і г.д.).

Крыніцы

Сістэматызацыя крыніц інфармацыі і спасылак рэкамендуецца, паколькі гэта будзе спрыяць эфектыўнасці ўсяго працэсу прызнання ў вашай установе. Большасць крыніц і спасылак на неабходныя крыніцы інфармацыі можна знайсці ў частцы IV “Інфармацыйныя інструменты”.

Забеспячэнне якасці працэдур прызнання

У Бухарэсцкім камюніке² 2012 года ВНУ і агенцтвам па забеспячэнні якасці было прапанавана прывесці інстытуцыйныя працэдурны прызнання ў адпаведнасць мэтам унутранага і знешняга забеспячэння якасці.

Падставай для гэтай рэкамендацыі сталі заявы некаторых краін, што дзяржавы не ў стане забяспечыць адпаведнасць вышэйшых навучальных устаноў прынцыпам Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, паколькі кожная адукацыйная ўстанова з’яўляецца аўтаномнай.

Праблема можа быць вырашана шляхам уключэння працэдур прызнання ва ўнутраныя механізмы забеспячэння якасці і іх належнага кантролю знешнімі агенцтвамі забеспячэння якасці.

Такое рашэнне дазволіць пазбегнуць стварэння дырэктыв для нацыянальных працэдур прызнання, але дазваляе самім ВНУ выбіраць найбольш прыдатныя для сябе працэдурны для захавання адпаведнасці сваёй установы нарматыўна-прававой базе Лісабонскай канвенцыі, адначасова захоўваючы акадэмічную аўтаномію.

Гэта рашэнне было ўхвалена ў нядаўна рэдагаваным варыянце Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Стандарт 1.4 дадзенага дакумента патрабуе ад устаноў вышэйшай адукацыі “паслядоўна прымяняць загаддзя вызначаныя і апублікаваныя палажэнні, якія рэгулююць усе перыяды “жыццёвага цыклу” студэнта”, уключаючы працэсы прызнання і допуску да навучання ў ВНУ. Адпаведнае палажэнне Стандартаў паведамляе, што:

“Справядлівае прызнанне кваліфікацый вышэйшай адукацыі, перыядаў навучання і папярэдняга навучання, уключаючы прызнанне неформальнай і інфармальнай адукацыі, з’яўляецца неад’емным кампанентам забеспячэння акадэмічнага прагрэсу студэнтаў, які спрыяе іх мабільнасці. Адпаведныя працэдуры прызнання абавязковыя на:

- *Інстытуцыйныя практыкі прызнання кваліфікацый, узгодненых з прынцыпамі Лісабонскай канвенцыі па прызнанні;*
- *Супрацоўніцтва з іншымі адукацыйнымі ўстановамі і нацыянальным інфармацыйным цэнтрам ENIC/NARIC¹⁰ з мэтай забеспячэння ўзгодненасці прызнання кваліфікацый па ўсёй краіне.”*

Прынцыпы і рэкамендацыі, якія апісаныя ў дадзеным Кіраўніцтве Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі, грунтуюцца на Лісабонскай канвенцыі па прызнанні і агульнапрынятыя ў якасці перадавой практыкі, могуць выкарыстоўвацца для стварэння ў вашай ВНУ адпаведных працэдур унутранага забеспячэння якасці.

Інстытуцыйнае прызнанне на нацыянальнай глебе

Практыкі інстытуцыйнага прызнання вызначаюцца як спосабы рэалізацыі працэдур прызнання на нацыянальнай глебе. Звычайна гэта закладзена ў Дзяржаўным законе па адукацыі. Важным фактарам прызнання ў нацыянальным кантэксце з’яўляюцца спосабы супрацоўніцтва вышэйшых навучальных устаноў з нацыянальнымі інфармацыйнымі цэнтрамі ENIC-NARIC; а дакладней, ці маюць ацэнкі цэнтраў абавязковую юрыдычную сілу ці з’яўляюцца толькі рэкамендацыямі. Сустрэкаецца тры мадэлі практык прызнання:

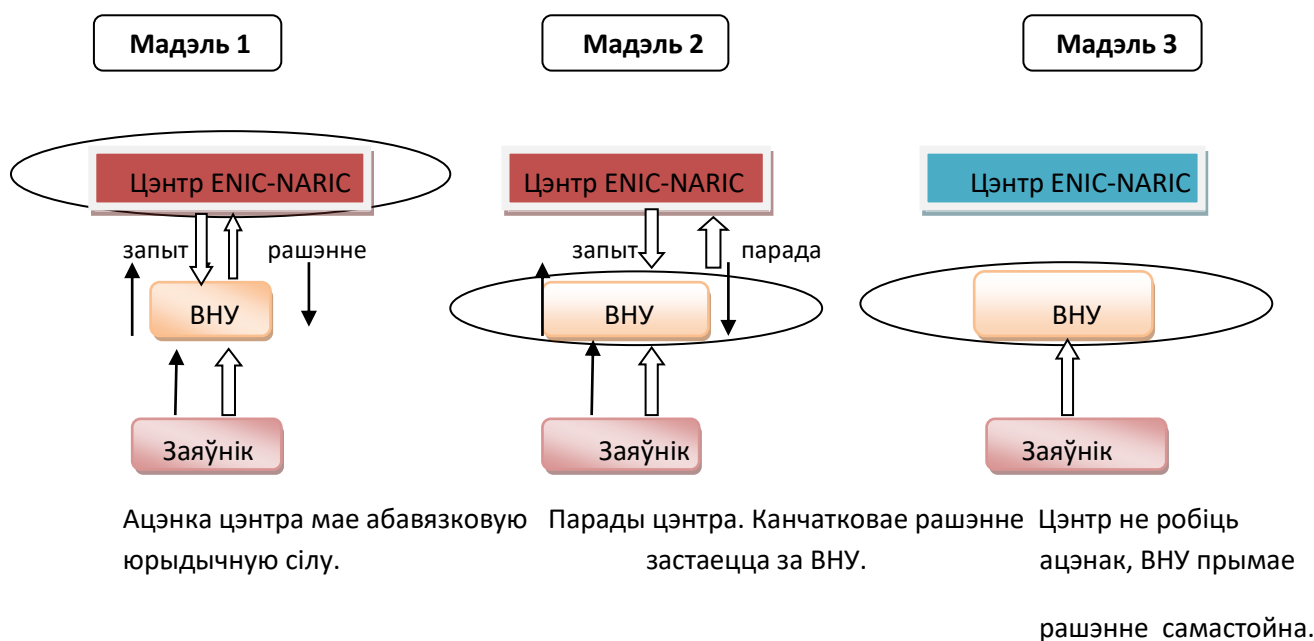
¹⁰ Сетка Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне і Нацыянальных інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе

1. Аўтарытарная мадэль. Інфармацыйны цэнтр ENIC-NARIC выносіць рашэнне па прызнанні, якое мае абавязковую юрыдычную сілу. У гэтым выпадку ВНУ павінна зрабіць так, як прапісана цэнтрам;

2. Кансультатыўная мадэль. Інфармацыйны цэнтр дае рэкамендацыі, і вышэйшая навучальная ўстанова сама выносіць рашэнне па прызнанні, заснаванае на вышэйзгаданых рэкамендацыях, але не абавязкова ў поўнай адпаведнасці з імі;

3. Метадалагічная даведачная мадэль. Цэнтр ENIC-NARIC не ацэньвае замежныя кваліфікацыі, а выдае пра іх абагульненую інфармацыю. У гэтым выпадку ВНУ сама ацэньвае кваліфікацыі і прымае рашэнні па прызнанні. Некаторыя навучальныя ўстановы могуць запытваць ацэнкі замежных кваліфікацый, зробленых службамі знешняй ацэнкі, якія не звязаныя з іх інфармацыйным цэнтрам.

Ніжэй прыведзена схема дзейнасці трох распаўсюджаных мадэляў супрацоўніцтва паміж інфармацыйнымі цэнтрамі ENIC-NARIC і вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ў прыняцці рашэнняў па прызнанні: аўтарытарная, кансультатыўная і метадалагічная даведачная мадэль.

Часам бывае, што пункт гледжання на прызнанне вышэйшых навучальных устаноў адрозніваецца ад пункту гледжання цэнтраў ENIC-NARIC. Ацэнкі, якія выносяцца цэнтрам, у большасці выпадкаў з'яўляюцца стандартызаванымі параўнаннямі замежных кваліфікацый з аналагічнай нацыянальнай кваліфікацыяй. Яны, як правіла, не

ў поўнай меры ўлічваюць патрабаванні канкрэтнай праграмы або канкрэтных навыкаў або досведу заяўніка.

Калі ВНУ прымае рашэнне па прызнанні на падставе ацэнак свайго нацыянальнага цэнтра ENIC-NARIC, яна можа скарыстацца ўласным досведам ацэнак канкрэтных кваліфікацый і веданнем патрабаванняў праграм. Вынікам гэтага можа стаць канчатковае рашэнне адукацыйнай установы, якое не ў поўнай меры адпавядае першапачатковай ацэнцы. Такое рашэнне не абавязкова будзе больш спрыяльным для студэнта, чым абагульненая ацэнка цэнтра ENIC-NARIC, аднак, паколькі гэта ацэнка апраўданая і ўзгодненая з прынцыпамі Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, яна не будзе ствараць праблем. Тым не менш, важна, каб вышэйшыя навучальныя ўстановы і інфармацыйныя цэнтры разумелі і ўсведамлялі важнасць адзін аднаго ў пытаннях прызнання і ацэнкі кваліфікацый і выразна падзялялі свае задачы і абавязкі. Акрамя таго, самі заяўнікі павінны дакладна ўсведамляць, у якую арганізацыю ім звяртацца пры ўзнікненні пытанняў па ацэнцы, а ў якую - за рашэннем па прызнанні.

Лічыцца паспяховай практыкай, каб ВНУ і цэнтры па прызнанні мелі наладжаныя сувязі для сумеснага вырашэння складаных пытанняў па прызнанні. Варта мець зваротную сувязь у выпадках супярэчнасцяў у ацэнках, паколькі цэнтр ENIC-NARIC можа ў далейшым перагледзець сваю практыку ацэнак пэўных кваліфікацый або сістэм вышэйшай адукацыі і адпаведна змяніць свае падыходы.

Наступныя прыклады ілюструюць розныя варыянты дзеянняў, якія ёсць у супрацоўнікаў прыёмных камісій і спецыялістаў цэнтраў ENIC-NARIC.

Прыклад 12.2 Параўнанне акадэмічнага зместу праграмы і вынікаў навучання

Заяўнік з краіны А са ступенню бакалаўра ў галіне сацыялогіі запытвае допуск да праграмы магістра ў галіне сацыялогіі ў краіне В. Супрацоўнік прыёмнай камісіі ВНУ з краіны В звязаўся з цэнтрам ENIC-NARIC і атрымаў ацэнку, у якой паведамляецца пра істотную розніцу ў характарыстыках кваліфікацый, паколькі кваліфікацыя краіны В прадугледжвае вывучэнне значнай колькасці прадметаў па-за рамкамі спецыялізацыі. Супрацоўнік прыёмнай камісіі пракансультаваўся таксама з супрацоўнікамі факультэта сацыялогіі, дзе вучыўся заяўнік. Выкладчыкі сацыялагічнага факультэта лічаць, што заяўнік дастаткова кваліфікаваны для навучання па праграме магістра. Акадэмічныя супрацоўнікі факультэта сацыялогіі зрабілі такую выснову, паколькі добра ведаюць змест навучання на ступень бакалаўра ў краіне А і таму, што заўважылі: крэдыты, заробленыя заяўнікам за іншыя прадметы падчас навучання па праграме бакалаўра, з'яўляюцца дастатковай падрыхтоўкай да паглыбленага вывучэння сацыялогіі.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі вырашае прыняць ацэнку факультэта сацыялогіі, паколькі яна ў большай ступені заснавана на непасрэдных выніках навучання студэнта і, такім чынам, выключае магчымыя істотныя адрозненні ў характарыстыках кваліфікацый. Супрацоўнік інфармуе цэнтр ENIC-NARIC пра падставы для прыняцця такога рашэння і нагадвае ім пра акадэмічную свабоду ВНУ у прыняцці рашэнняў.

Прыклад 12.3 Кансультацыя цэнтраў ENIC - NARIC

Заяўнік з краіны Х запытвае допуск да праграмы на ступень магістра ў краіне Y у галіне машынабудавання. Ён/Яна з'яўляецца выпускніком універсітэта прыкладных навук, а не навукова-арыентаванага ўніверсітэта. Навучальная ўстанова, допуск у якую запытвае студэнт, з'яўляецца навукова-арыентаванай. Супрацоўнік прыёмнай камісіі звязваецца з нацыянальным інфармацыйным цэнтрам па прызнанні, які раіць выдаць студэнту ўмоўнае прызнанне. Гэтая рэкамендацыя заснаваная на тым факце, што ў краіне Х прайшла адукацыйная рэформа, у адпаведнасці з якой студэнты атрымалі магчымасць пераходзіць з ВНУ прыкладнога напрамку ў вышэйшыя навучальныя ўстановы навуковага профілю.

Умоўнасць такога прызнання грунтуецца на характарыстыках прыкладной праграмы бакалаўра. Заяўнік абавязаны запісацца на абавязковы курс па метадалогіі даследаванняў перад паступленнем у магістратуру.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі звязваецца з факультэтам машынабудавання і атрымлівае адтуль мноства рэкамендацый адносна магчымых варыянтаў дзеянняў. Некаторыя навуковыя супрацоўнікі выказваюцца на карысць студэнта, іншыя - катэгарычна супраць прыёму любога заяўніка з універсітэта прыкладных навук. Супрацоўнік прымае рашэнне прыняць рэкамендацыю па ўмоўным прызнанні цэнтра ENIC-NARIC, паколькі такое рашэнне адпавядае прынцыпам Лісабонскай канвенцыі і дае заяўніку справядлівыя магчымасці дасягнуць поспеху ў навучанні.

Прызнанне і адбор студэнтаў у ВНУ: параўнанне паміж імі

Прызнанне і адбор з'яўляюцца дзвюма рознымі, але часткова звязанымі паміж сабой катэгорыямі прызнання, якія могуць часткова супадаць, паколькі з'яўляюцца неад'емнымі часткамі аднаго і таго ж працэсу - этапамі допуску да навучання кандыдатаў з замежным акадэмічным досведам. Аднак прызнанне канцэнтруецца на выяўленні дастатковага ўзроўню кваліфікацыі заяўніка для допуску на навучанне па

праграме, у той час як адбор засяроджваецца на іншых дадатковых патрабаваннях да патэнцыйных студэнтаў.

У розных краінах прымяняюцца розныя тыпы сістэм прыёму ў ВНУ, якія могуць быць адкрытымі або выбарчымі, кіравацца цэнтралізавана або на ўзроўні факультэта. Розныя сістэмы прыёму могуць выкарыстоўвацца ў адной і той жа краіне, ці нават ў адным і тым жа ўніверсітэце. Ступень незалежнасці ВНУ ва ўсталяванні ўласных патрабаванняў паступлення таксама залежыць ад нацыянальнага кантэксту, а значыць, уступныя патрабаванні могуць загадзя вызначацца на нацыянальным узроўні. Напрыклад, можа існаваць уступнае патрабаванне для ўсіх кандыдатаў здаваць цэнтралізаваны ўступны іспыт. У іншых краінах навучальныя ўстановы могуць праводзіць адбор кандыдатаў на індывідуальнай аснове. Другія краіны маюць элементы абедзвюх сістэм, у залежнасці ад праграмы і/або крыніцы фінансавання.

Незалежна ад сістэм прыёму, існуюць патрабаванні, агульныя для ўсіх ВНУ.

Прызнанне ў кантэксце прыёму ў ВНУ

У працэсе паступлення ў ВНУ вызначаецца прыдатнасць розных кандыдатаў для навучання па пэўных праграмах і/або тыпах праграм. Працэс прызнання з мэтай паступлення ў ВНУ уключае наступныя характарыстыкі:

1. “Агульны доступ”, які вызначае, ці ёсць у заяўніка неабходныя дадзеныя для паступлення на праграмы пэўнага ўзроўню (напрыклад, кваліфікацыя, якая дазваляе паступаць на праграму бакалаўра);
2. “Доступ да пэўных тыпаў праграм”, які вызначае, ці задавальняе заяўнік канкрэтным патрабаванням: напрыклад, пэўным характарыстыкам кваліфікацыі, ведам і навыкам па пэўных прадметах або прадметных блоках, зададзеных ВНУ (напрыклад, веды ў біялогіі, хіміі і матэматыцы на адпаведным узроўні, якія адкрываюць доступ да праграмы бакалаўра ў медыцыне).

У выпадку станоўчага рашэння па прызнанні кандыдату, які задавальняе астатнім уступным патрабаванням (такім як веданне мовы выкладання), прадастаўляюцца наступныя магчымасці:

1. Адкрытая сістэма допуску (допуску на праграму ВНУ без абмежаванняў), ці
2. Удзелу ў выбарчым допуску на праграму.

У адкрытых сістэмах допуску паняцці доступу і допуску да навучання часткова супадаюць, паколькі да навучання дапускаюцца ўсе кандыдаты. Тым не менш, існуюць выбарчыя (селектыўныя) сістэмы прыёму ў ВНУ. Выбар (напрыклад, шляхам адбору абмежаванай колькасці кандыдатаў) можа быць характарыстыкай сістэмы ў цэлым ці прымяняцца толькі для канкрэтных праграм, на якія запісваецца кандыдатаў больш, чым прадугледжана навучальных месцаў.

У працэсе адбору складаецца спіс кандыдатаў, якія адпавядаюць умовам і крытэрам прыёму, з мэтай адбору абмежаванай колькасці студэнтаў на навучанне па праграме. Крытэры адбору могуць вар'іравацца ў залежнасці ад установы і ўключаць у сябе самыя розныя крытэры, такія як акадэмічныя крытэры, сярэдні бал (глядзіце главу 8 “Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў”), рэзультаты адборачных тэстаў, звязаныя з асобай заяўніка крытэры (матывацыйныя лісты, паручыцельствы, інтэрв'ю і інш.).

Рэкамендацыі

1. Прызнанне і палітыка адбору

Вышэйшыя навучальныя ўстановы павінны распрацоўваць стандартную комплексную палітыку прызнання, якая ўключае ў сябе справядлівыя непрадузятыя працэдуры і крытэры прызнання і адбору і ў якой пададзены этапы працэса прыёму у ВНУ, іх вынікі, працэдуры апеляцыі і г.д. Дадзеныя працэдуры і крытэры прызнання павінны браць ва ўвагу прынцыпы Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, яе дапаможныя тэксты і дадзенае Кіраўніцтва. Палітыка прыёму ў ВНУ павінна быць агульнадаступнай і рэалізоўвацца справядліва і паслядоўна (глядзіце главу 11 “Даступнасць інфармацыі і яе забеспячэнне”).

Вышэйшыя навучальныя ўстановы павінны таксама ўсведамляць адрозненні паміж прызнаннем і адборам, што неабходна адлюстроўваць у палітыцы прызнання:

а. У той час як палітыка ўсеагульнага доступу і крытэры адбору, у залежнасці ад інстытуцыйнай палітыкі і нацыянальнага кантэксту, могуць значна адрознівацца паміж сабой у розных установах і на розных факультэтах адной і той жа ўстановы, то працэдуры і крытэры прызнання павінны адпавядаць прынцыпам справядлівага прызнання і быць узгодненымі на інстытуцыйным і нацыянальным узроўнях;

б. У працэсе адбору ВНУ могуць ўлічваць не толькі акадэмічныя дадзеныя заяўнікаў, але і іншыя фактары, такія як асабістыя рысы заяўніка, яго/яе валоданне мовай навучання і, у некаторых выпадках, нават грамадзянства. Аднак рашэнне па прызнанні не павінна залежаць ад абставін, не звязаных з акадэмічнай кваліфікацыяй кандыдата.

Прыклад 12.4 Адрозненні паміж рашэннямі па прызнанні і адбору

Кандыдат запытвае допуск да навучальнай праграмы ў палітычных навуках у дзвюх установах (А і В) адной і той жа краіны, з аднолькавымі ўступнымі патрабаваннямі. Установа А, якая мае адкрытую сістэму допуску ў ВНУ, прымае станоўчае рашэнне па прыёму заяўніка на праграму. Установа В, якая адбірае кандыдатаў з найвышэйшым сярэднім балам, адмаўляе ў прыёме на навучанне. Аднак абедзве ўстановы прымаюць аднолькавае рашэнне па прызнанні, паколькі яны маюць аналагічныя патрабаванні допуску да навучання і прытрымліваюцца прынцыпаў справядлівага прызнання. Станоўчае рашэнне па прызнанні ўстановы А гарантуе студэнту прызнанне яго/яе кваліфікацыі, а адмова ў допуску ва ўстанове В забяспечвае заяўніку доступ да працэдуры адбору.

2. Практыкі прызнання і адбору

У рамках уступнага працэсу, з пункту гледжання практык прызнання і адбору, вышэйшым навучальным установам рэкамендуецца:

- a. Вызначыць адпаведнасць кандыдата агульным уступным патрабаванням;
- b. Вызначыць, ці адпавядае кандыдат канкрэтным патрабаванням праграмы;
- c. Прыняць на навучанне кандыдатаў, якія адпавядаюць агульным патрабаванням, або адабраць абмежаваную колькасць заяўнікаў з кола кандыдатаў, якія ўжо прайшлі адбор па іх адпаведнасці крытэрам паступлення.

Вышэйшыя навучальныя ўстановы павінны прымяняць індывідуальны падыход да вызначэння і ацэнкі адпаведнасці кандыдатаў з замежнымі кваліфікацыямі ўступным патрабаванням і крытэрам адбору, а таксама браць ва ўвагу адрозненні паміж нацыянальнымі сістэмамі адукацыі. ВНУ не павінны выстаўляць кандыдатам патрабаванні, якія складана ці немагчыма выканаць.

Прыклад 12.5 Улічвайце розныя нацыянальныя кантэксты

У краіне А, дзе ўведзена сістэма нацыянальных цэнтралізаваных выпускных школьных іспытаў, патрабаванні да абітурыентаў на праграму бакалаўра медыцыны грунтуюцца на выніках іспытаў па біялогіі, хіміі і матэматыцы. Заяўнік з сярэднім выпускным балам з краіны В, у якой не існуе нацыянальных выпускных іспытаў, запытвае допуск да дадзенай праграмы. Кандыдат скончыў неабходныя курсы ў якасці абавязковай

праграмы сярэдняй школы і мае адзнакі за кожны з вышэйпералічаных курсаў у школьным атэстаце. ВНУ, у якую заяўнік запытвае допуск, павінна прыняць да ўвагі той факт, што абітурыент не меў магчымасці здаць выпускныя школьныя іспыты ў краіне В. Таму адукацыйная ўстанова ўлічвае заробленыя заяўнікам адзнакі па неабходных прадметах замест вынікаў школьных іспытаў.

Вышэйшыя навучальныя ўстановы павінны забяспечваць дакладную і даступную інфармацыю па ўступных патрабаваннях і крытэрах адбору. Рэкамендуецца, калі гэта магчыма, вызначаць і публікаваць адпаведныя патрабаванні для заяўнікаў з іншых краін. Такім чынам, заяўнікі змогуць папярэдне ацаніць свае шанцы на паспяховае паступленне і не будуць мець неабгрунтаваныя чаканні.

Прыклад 12.6 Публікуйце адпаведныя ўступныя патрабаванні для заяўнікаў з іншых краін, калі гэта магчыма

Прыклады прадастаўлення інфармацыі па агульных уступных патрабаваннях да кандыдатаў з іншых краін:

- [Інфармацыя ўніверсітэта г.Калгары для міжнародных студэнтаў](#)

- Уступныя патрабаванні для замежных заяўнікаў [Дацкага агенцтва па ўніверсітэтах і інтэрнацыяналізацыі](#).

У той час як становіцца рашэнне па прызнанні не заўсёды азначае допуск да паступлення ў ВНУ, рэкамендуецца, каб рашэнне па адмове ў прызнанні таксама не абавязкова азначала адмову ў паступленні, паколькі вышэйшыя навучальныя ўстановы могуць прадаставіць магчымасць паступлення на аснове іншых дасягненняў. Яны могуць таксама залічваць нефармальнае і інфармальнае навучанне праз прызнанне папярэдняга навучання (глядзіце главу 17 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання індывідуальных адукацыйных траекторый”). У выпадку адмоўнага рашэння, заяўнік павінен быць падрабязна праінфармаваны пра вынікі розных этапаў працэсу допуску ў ВНУ і пра падставы для адмовы і вынікі розных этапаў, на якіх яму/ёй было адмоўлена ў допуску. Гэта дасць абітурыенту справядлівую магчымасць прыняць абгрунтаванае рашэнне па падачы апеляцыі.

Прыклад 12.7 Памятайце пра прызнанне нефармальнага або інфармальнага навучання

[Уступныя патрабаванні да абітурыентаў на паступленне на праграмы бакалаўра ва ўніверсітэце г.Мальмё](#), якія ўключаюць прызнанне папярэдняга навучання для тых, хто не адпавядае фармальным патрабаванням да абітурыентаў.

ЧАСТКА IV

Інфармацыйныя інструменты

Частка IV Кіраўніцтва змяшчае інструменты і крыніцы, якія будуць выкарыстоўвацца ў працэсе ацэнкі. Гэтая частка разглядае спосабы і магчымасці пошуку надзейных крыніц інфармацыі і асобна прапануе да разгляду Дадатак да дыплама і рамкі кваліфікацый як карысныя інфармацыйныя інструменты.

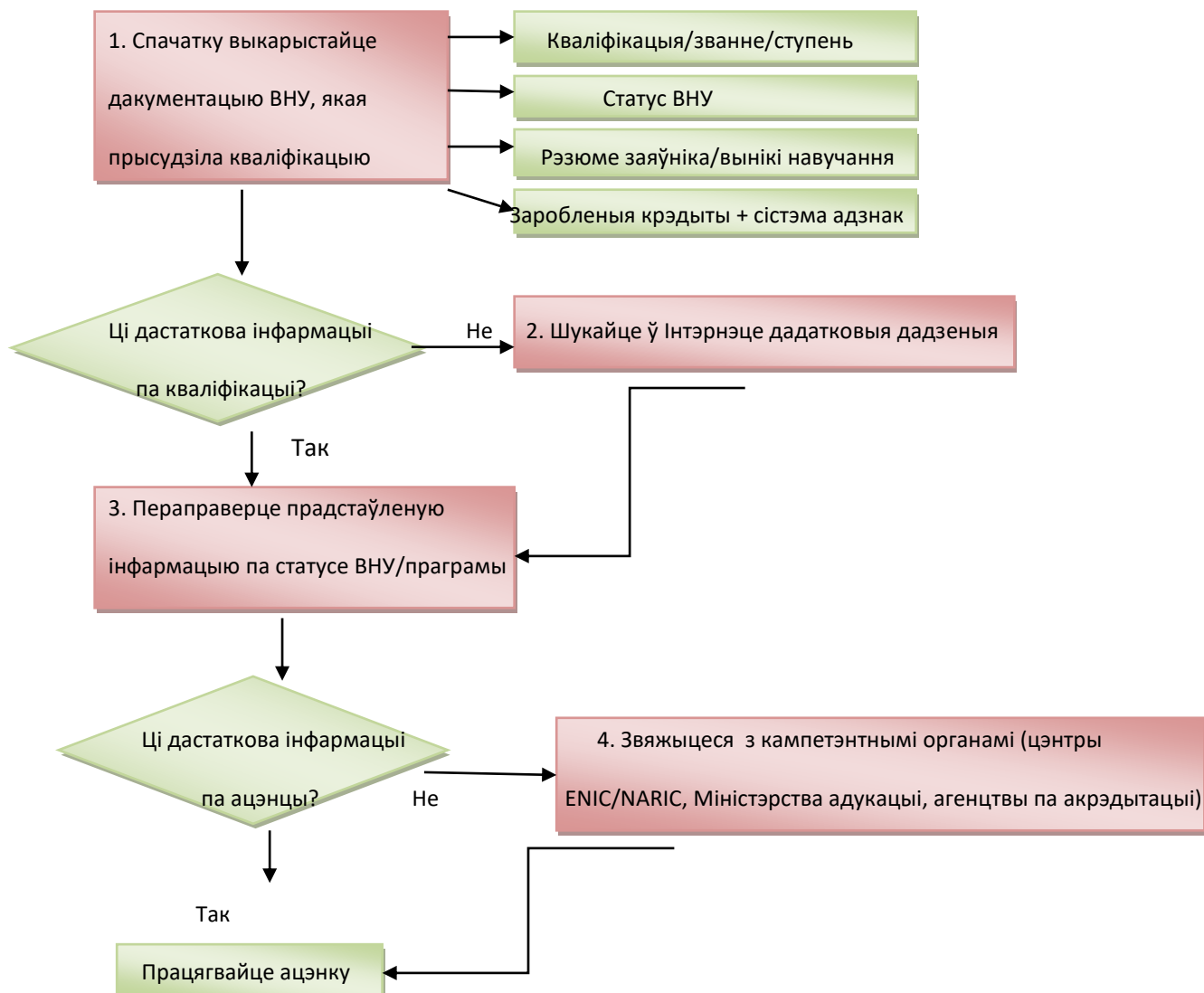
13. Як знайсці і выкарыстоўваць інфармацыю

Рэзюмэ

У гэтай главе даюцца карысныя крыніцы інфармацыі для ацэнкі замежных кваліфікацый і прыведзеныя рэкамендацыі па іх выкарыстанні.

Блок-схема

Глава 13. Як знайсці і выкарыстоўваць інфармацыю

Уводзіны

Для правільнай ацэнкі замежнай кваліфікацыі вам неабходна ўсталяваць статус адукацыйнай установы, якая прысудзіла кваліфікацыю, праверыць аўтэнтычнасць дакументаў заяўніка і ацаніць саму кваліфікацыю, г.зн. праверыць узровень адукацыі, працавыдаткі, доступ да далейшага навучання, характарыстыкі праграмы і вынікі навучання.

Для гэтага вам неабходна адпаведная, дакладная і афіцыйная інфармацыя пра ўсе вышэйзгаданыя аспекты. Вы можаце знайсці гэтую інфармацыю ў наступных крыніцах:

1. Дакументацыя, прадстаўленая адукацыйнай установай, якая прысудзіла кваліфікацыю

- Кваліфікацыя заяўніка;
- Пасведчанне/Сертыфікат, выдадзены ў якасці часовага доказу завяршэння адукацыі (у выпадках, калі фактычная кваліфікацыя выдаецца пазней);
- Акадэмічная даведка;
- Дадатак да дыплама (глядзіце главу 14 “Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты);
- Характарыстыкі праграмы, па якой прысуджана ступень (пры наяўнасці);
- Вэб-сайт ВНУ.

2. Нацыянальныя афіцыйныя крыніцы

- Вэб-сайт Міністэрства адукацыі;
- Афіцыйныя публікацыі, датычныя нацыянальнай сістэмы адукацыі;
- Вэб-сайты органаў па акрэдытацыі/агенцтваў забеспячэння якасці;
- Вэб-сайты нацыянальных асацыяцый па акрэдытацыі/агенцтваў забеспячэння якасці;
- Вэб-сайт нацыянальнага офіса па прызнанні ENIC-NARIC.

3. Міжнародныя афіцыйныя крыніцы

- Вэб-сайты сетак па ацэнцы кваліфікацый, такіх як інфармацыйныя цэнтры ENIC і NARIC.
- Спасылка: www.enic-naric.net;

- Вэб-сайты міжнародных арганізацый, такіх як ЮНЕСКА. Спасылка: www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/regions.aspx;
- Публікацыі, якія змяшчаюць інфармацыю пра нацыянальную адукацыйную сістэму/пытанні акрэдытацыі і прызнання.

Рэкамендацыі

1. Спачатку выкарыстоўвайце дакументацыю, прадстаўленую адукацыйнай установай, якая прысудзіла кваліфікацыю. Дакументацыя заяўніка можа даць вам інфармацыю пра:

- Прысуджаную кваліфікацыю (у тым ліку ступень або назву кваліфікацыі);
- Статус ВНУ;
- Навучальны план;
- Крэдытную сістэму;
- Сістэму адзнак;
- Доступ да далейшага навучання на базе атрыманай кваліфікацыі;
- Вынікі навучання;
- Апісанне нацыянальнай сістэмы адукацыі.

Прыклад 13.1 Інфармацыя, атрыманая ад ВНУ: Дадатак да дыплама

Заяўнік запытвае допуск да праграмы магістра. Супрацоўнік прыёмнай камісіі хоча ведаць, ці забяспечвае кваліфікацыя студэнта доступ да магістарскіх праграм у яго/яе краіне. Дакументацыя, прадстаўленая заяўнікам, уключае ў сябе Дадатак да дыплама. У адпаведнасці з пунктам 5.1 Дадатку да дыплама, кваліфікацыя заяўніка дазваляе яму/ёй паступаць у аспірантуру, у тым ліку на магістарскія праграмы. Пасля праверкі статусу ВНУ, супрацоўнік прыёмнай камісіі вырашае абапірацца на атрыманыя ад студэнта дадзеныя.

2. Дадатковыя магчымасці: пошук інфармацыі, якой недастае

Калі вам недастае істотнай інфармацыі пра кваліфікацыю заяўніка (у адпаведнасці з патрабаваннямі ўступных працэдур вашай установы), вы павінны запытаць неабходную вам інфармацыю ад студэнта. Аднак, калі яго/яе дакументацыя поўная, але вам трэба

атрымаць больш дадзеных пра некаторыя аспекты кваліфікацыі, вы можаце паспрабаваць самастойна знайсці гэтую інфармацыю. Часцей за ўсё гэта можна зрабіць праз вэб-сайт вышэйшай адукацыйнай установы, якая прысудзіла кваліфікацыю. Перавага пошуку ў Інтэрнэце - у тым, што вы можаце таксама пераправярыць некаторыя дадзеныя той дакументацыі, якую вам прадставілі заяўнік і ВНУ.

Прыклад 13.2 Пошук дадатковай інфармацыі

Пасля вывучэння прадстаўленай заяўнікам дакументацыі супрацоўнік прыёмнай камісіі бачыць, што яму не хапае дадзеных па выніках навучання і дадатковай інфармацыі для прыняцця рашэння, ці можа заяўнік быць дапушчаным да навучання па праграме магістра. Вэб-сайт вышэйшай адукацыйнай установы, якая прысудзіла абітурыенту кваліфікацыю, змяшчае падрабязную інфармацыю па адпаведнай праграме. Гэта дае супрацоўніку прыёмнай камісіі магчымасць вырашыць, ці дастаткова дасягнутых вынікаў навучання для допуску заяўніка да праграмы.

3. Двойчы правярайце інфармацыю пра статус навучальнай установы/праграмы або адукацыйную сістэму, у рамках якой была атрымана адукацыя, праз іншыя афіцыйныя крыніцы. Гэта неабходнасць звязана з тым фактам, што пасведчанні/сертыфікаты, якія выдаюць фабрыкі дыпламаў або іншыя нелегітымныя ўстановы, выглядаюць вельмі падобнымі на аўтэнтычныя (за больш падрабязнай інфармацыі звяртайцеся да главы 4 “Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый”).

Таму вам рэкамендуецца:

а. Спраўджвацца на вэб-сайтах нацыянальных афіцыйных крыніц.

Міністэрства адукацыі і органы акрэдытацыі/забеспячэння якасці з’яўляюцца вельмі надзейнымі крыніцамі, дзе вы можаце пацвердзіць статус дадзенай навучальнай установы і, у большасці выпадкаў, знайсці агульную інфармацыю пра нацыянальную сістэму адукацыі, у тым ліку спіс прызнаных вышэйшых навучальных устаноў.

Прыклад 13.3 Праверка інфармацыі пра сістэму адукацыі на нацыянальных афіцыйных вэб-сайтах

Заяўнік запытвае допуск да праграмы дактарантуры і падае дакументы на ступень магістра разам з Акадэмічнай даведкай. Адным з уступных патрабаванняў з’яўляецца наяўнасць высокага сярэдняга бала. Пасля дбайнага аналізу прадстаўленай дакументацыі супрацоўніку прыёмнай камісіі ўсё яшчэ не зразумела, на якім узроўні размяшчаецца кваліфікацыя студэнта ў нацыянальнай сістэме адукацыі і як трэба інтэрпрэтаваць яго/яе сярэдні бал. Адказ на гэтыя пытанні спецыяліст знаходзіць на

вэб-сайце Міністэрства адукацыі, дзе змяшчаецца падрабязнае апісанне сістэмы адукацыі краіны заяўніка і выкладзена інтэрпрэтацыя шкалы адзнак.

b. Звярайцеся з міжнароднымі афіцыйнымі крыніцамі інфармацыі.

Ёсць дастаткова карысных крыніц інфармацыі, дзе вы можаце пацвердзіць статус патрэбнай вам навучальнай установы і знайсці агульныя звесткі пра адпаведную сістэму адукацыі. У міжнародных базах дадзеных або датычных публікацыях вы можаце знайсці інфармацыю пра адукацыйныя сістэмы і/або спісы прызнаных устаноў з многіх краін;

Прыклад 13.4 Праверка інфармацыі пра сістэму адукацыі на міжнародных афіцыйных вэб-сайтах

Супрацоўнік прыёмнай камісіі, які разглядае заяўку на навучанне па праграме бакалаўра з прыкладзенай неабходнай дакументацыяй замежнай дзяржавы, незнаёмы з яе сістэмай адукацыі. Адзіная датычная нацыянальная інфармацыя, якая прысутнічае на сайце Міністэрства адукацыі, прадстаўленая там на мове краіны, невядомай супрацоўніку прыёмнай камісіі. Спецыяліст шукае патрэбную яму/ёй інфармацыю ў ніжэйпазначаных афіцыйных міжнародных крыніцах і нарэшце знаходзіць, прымаючы ў выніку правільнае рашэнне.

с. Заўсёды пераконвайцеся, што прадстаўленыя вам крыніцы інфармацыі з'яўляюцца афіцыйнымі і дакладна апісваюць перыяд часу, у які была прысвоена кваліфікацыя (гэта можа быць нядаўнім або больш аддаленым момантам у мінулым). Справа ў тым, што сістэмы адукацыі і статусы ўстаноў могуць трансфармавацца з цягам часу.

Акрамя таго, правярайце, ці маюць аўтар або арганізацыя, адказныя за выданне неабходнай вам публікацыі, дастатковы досвед у сваёй сферы дзейнасці.

Вы павінны памятаць, што прадстаўленая ў Інтэрнэце інфармацыя па адукацыйных сістэмах і легалізаваных інстытутах і праграмах можа лічыцца дакладнай толькі ў рамках сучаснага або нядаўня завершанага навучання. Калі вы ацэньваеце старэйшую кваліфікацыю, вам, верагодна, прыйдзецца звярнуцца да іншых крыніц. Пры выкарыстанні папярвых або электронных публікацый правярайце, ці ахопліваюць яны дату прысуджэння кваліфікацыі.

Калі вы не можаце знайсці ў даступных рэсурсах патрэбную вам інфармацыю, звярніцеся ў кампетэнтны орган адпаведнай краіны, напрыклад, цэнтр ENIC-NARIC, Міністэрства адукацыі, агенцтва акрэдытацыі або/і адукацыйную ўстанову, якая

присудзіла заяўніку кваліфікацыю. Вы можаце таксама звярнуцца ва ўласны нацыянальны цэнтр ENIC-NARIC, калі ён прысутнічае ў вашай краіне.

Прыклад 13.5 Вядзенне базы надзейных кантактаў

Лічыцца паспяховай практыкай стварыць базу дадзеных усіх значных і надзейных кантактных асоб і арганізацый, класіфікаваных па краінах і тыпу забяспечанай інфармацыі. Варта захоўваць гэту базу ў адным дасье, лёгкадаступным для ўсіх супрацоўнікаў вашага офіса. Кожны раз, калі вядомая вам кантактная інфармацыя змяняецца ці дадаецца новая, дасье павінна максімальна хутка аднаўляцца.

Крыніцы і спасылкі

Вэб-сайты рэгіянальных сетак па прызнанні

- Нацыянальныя сеткі па прызнанні ENIC-NARIC. Спасылка: www.enic-naric.net;
- Азіяцка-Ціхаакіянская сетка акадэмічнага прызнання. Спасылка: <http://www.aniccw.net>.

Публікацыі, якія змяшчаюць інфармацыю пра нацыянальныя сістэмы адукацыі:

У глабальным маштабе

- Пад эгідай ЮНЕСКА дзейнічаюць два парталы:
 - Партал для прызнаных ВНУ. Спасылка: www.unesco.org/new/en/education/resources/unesco-portal-to-recognizedhigher-education-institutions;
 - Дасье па краінах. Спасылка: <http://www.ibe.unesco.org/en/worldwide.html>
- У рамках Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэтаў (IAU) дзейнічаюць два парталы:
 - База дадзеных па сістэмах вышэйшай адукацыі ва ўсім свеце. Спасылка: www.iauuiu.net/content/he-systems;
 - Спіс універсітэтаў свету. Спасылка: <http://www.whed.net/home.php>;
- Характарыстыкі кваліфікацый па ўсім свеце публікуюцца канадскай арганізацыяй “Сусветныя адукацыйныя паслугі” (WES). Характарыстыкі кваліфікацый па

країнах уключаюць інфармацыю пра ўсе ўзроўні адукацыі і сістэмы адзнак абраных краін. Спасылка: www.wes.org/ca/wedb/ecountrylist.htm;

- Признанне і рэйтынг замежных адукацыйных сертыфікатаў (ANABIN)

- Ацэнкі кваліфікацый вышэйшай адукацыі, папярэднія адукацыйныя дакументы і інфармацыя пра сістэмы адзнак розных краін для паступлення ў ВНУ Германіі. Дадзеныя па прызнаных вышэйшых навучальных установах. Уся інфармацыя знаходзіцца ў Германіі. Спасылка: www.anabin.kmk.org/;

- Модулі па краінах. Інфармацыя пра сістэмы адукацыі ў больш як 60 краінах. Модулі па краінах прапаноўваюць шаблоны дакументаў і даюць рэкамендацыі па ацэнцы розных кваліфікацый у параўнанні з галандскімі. Спасылка: www.epnuffic.nl/en/diplomarecognition;

- Ірландская арганізацыя павышэння якасці і кваліфікацый (QQI). Міжнародная база кваліфікацый. Кансультацыі па супастаўнасці пэўнай колькасці замежных кваліфікацый з кваліфікацыямі Ірландыі. Спасылка: www.qualificationsrecognition.ie/qualification-recognition-servicedatabase.html;

- Міжнародныя супастаўленні кваліфікацый. Брытанскі офіс NARIC. Прадастаўляе інфармацыю пра адукацыйныя сістэмы, сістэмы адзнак і параўноўвае брытанскія кваліфікацыі з кваліфікацыямі вялікай колькасці краін. Таксама вэб-сайт змяшчае графічны агляд адукацыйных сістэм па краінах. Неабходная платная падпіска на сайт. Больш інфармацыі можна знайсці на вэб-сайце: www.naric.org.uk;

- Нацыянальнае бюро Аўстраліі па прызнанні замежных кваліфікацый (NOOSR). Яно забяспечвае падрабязную інфармацыю пра адукацыйныя сістэмы больш як 100 краін свету і дае рэкамендацыі па ацэнцы сусветных кваліфікацый у параўнанні з аўстралійскімі. Неабходная платная падпіска на сайт. Спасылка:

<https://internationaleducation.gov.au/Services---And---Resources/Services/Country---Education---Profiles/Access---CEP/Pages/default.aspx?ReturnUrl=%2fcep%2fPages%2fdefault.aspx>.

У еўрапейскім маштабе

- “Эўрыдыка”, праект Еўрыпедыі - Еўрапейскай энцыклапедыі па нацыянальных адукацыйных сістэмах. Праект ахоплівае 38 адукацыйных сістэм і рэформ Еўропы. Спасылка:

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php?title=Countries>

У Лацінскай Амерыцы

- Арганізацыя краін Лацінскай Амерыкі, якая ўключае адукацыйныя сістэмы лацінаамерыканскага рэгіёну. Спасылка: www.oei.es/quipu/

Вэб-сайты, якія змяшчаюць інфармацыю пра нацыянальныя органы акрэдытацыі/агенцтвы і асацыяцыі забеспячэння якасці

- Міжнародная сетка агенцтваў забеспячэння якасці ў сферы вышэйшай адукацыі (INQAAHE) прапануе міжнародны агляд сетак агенцтваў забеспячэння якасці. Спісам членаў гэтых сетак можна скарыстацца для пошуку нацыянальных агенцтваў акрэдытацыі/агенцтваў забеспячэння якасці. Спасылка: www.inqaahe.org/members/list-networks.php

- Еўрапейская асацыяцыя забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі (ENQA). Спасылка: www.enga.eu;

- Еўрапейскі рэестр забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі прапануе базу дадзеных агенцтваў забеспячэння якасці ў Еўропе. Спасылка: www.eqar.eu;

- База кваліфікацый акрэдытаваных і якасных праграм і ВНУ у еўрапейскім рэгіёне (Grossroads). Інфармацыя прадстаўлена па агенцтвах акрэдытацыі і агенцтвах забеспячэння якасці. Спасылка: www.grossroads.eu.

Іншыя крыніцы

- Інтэрнэт-архівы/Машына часу: дазваляе атрымліваць доступ да архіўных сайтаў, калі вам патрэбна інфармацыя пра старыя кваліфікацыі, праграмы навучання і г.д. Рэзультатыўнасць працы сайта залежыць ад таго, ці ёсць патрэбны вам сайт у архіве. Тым не менш, з'яўляецца вельмі каштоўным інструментам.

Спасылка:

<http://archive.org/web/>.

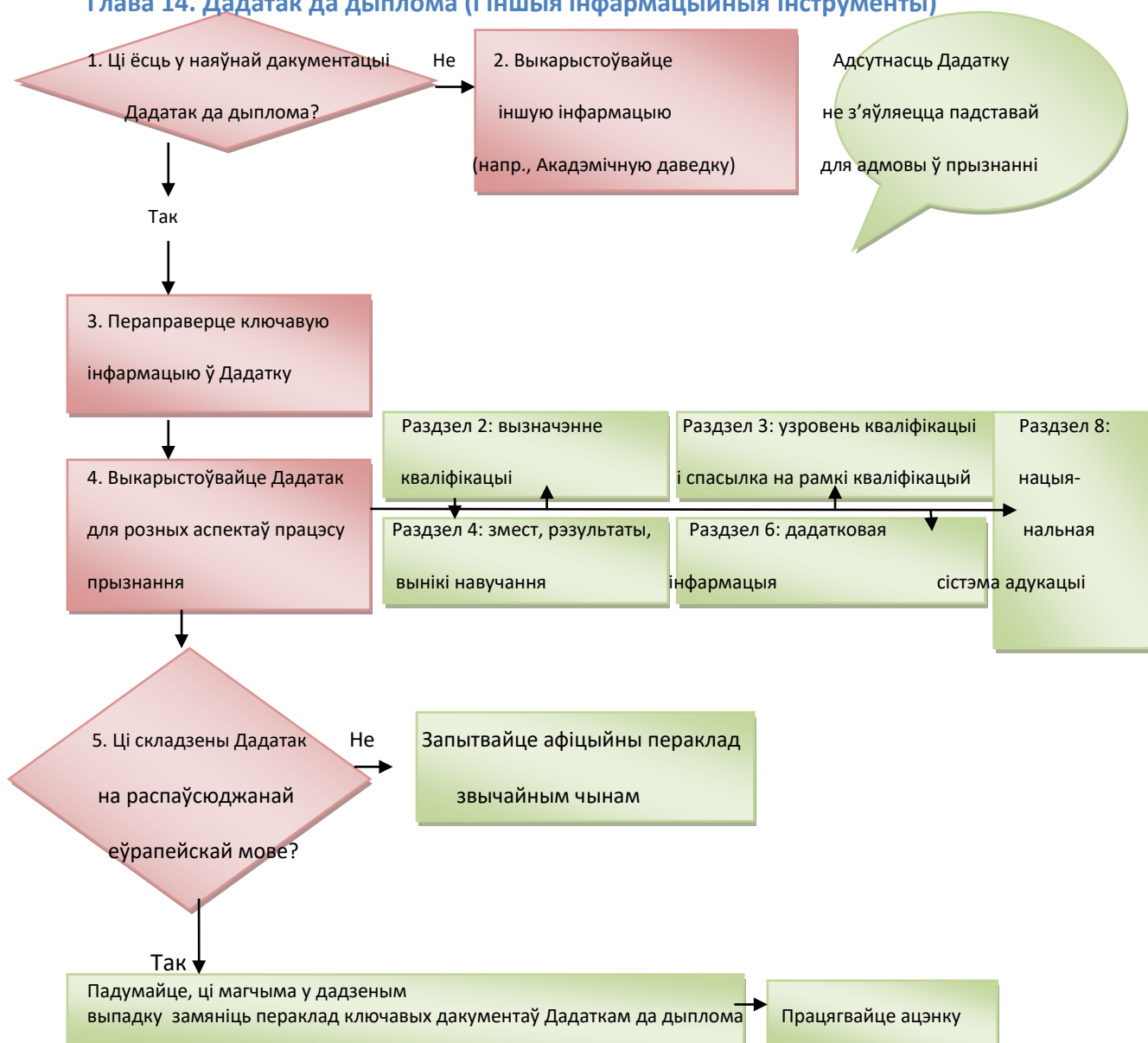
14. Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)

Рэзюмэ

Гэта глава ўводзіць паняцце Дадатку да дыплама ў якасці інструмента, які садзейнічае прызнанню замежных кваліфікацый. У главе прапануюцца рэкамендацыі па выкарыстанні Дадатку да дыплама, а таксама прапануюцца іншыя аналагічныя інструменты.

Блок-схема

Глава 14. Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)

Уводзіны

Дадатак да дыплама - дакумент, які апісвае атрыманую кваліфікацыю вышэйшай адукацыі і адукацыйную сістэму, да якой належыць гэта кваліфікацыя. Гэта інструмент адкрытасці інфармацыі, створаны для палягчэння разумення і прызнання кваліфікацыі. Дадатак да дыплама - адзін з самых важных інфармацыйных інструментаў, які забяспечвае дадзеныя па кваліфікацыі і адукацыйнай сістэме, у рамках якой была прысуджаная кваліфікацыя.

Дадатак да дыплама выдаецца ВНУ аўтаматычна па завяршэнні навучання па праграме на атрыманне ступені ці пазней па запыту ў краінах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі¹¹. Не ўсе падпісаныя Балонскай дэкларацыі выдаюць сваім студэнтам Дадаткі да дыплама.

Дадатак да дыплама дапаўняе кваліфікацыю і павінен таксама ўключаць у сябе Акадэмічную даведку, у якой пералічаныя ўсе навучальныя курсы і іншыя элементы праграмы, засвоенай заяўнікам (спіс глядзіце ніжэй).

Яшчэ адзін інфармацыйны інструмент, які мае аналагічнае прызначэнне з Дадаткам да дыплама, - Дадатак да сертыфіката/пасведчання па адукацыі. Ён выкарыстоўваецца ў краінах Еўрапейскай прасторы для забеспячэння інфармацыі па кваліфікацыях прафесійнай адукацыі і падрыхтоўкі. У краінах, якія не належаць да Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, вышэйшыя навучальныя ўстановы таксама могуць выдаваць дадатковыя дакументы разам з прысуджанай кваліфікацыяй, з мэтай удакладнення характарыстык кваліфікацыі.

Рэкамендацыі

1. Запытвайце Дадатак да дыплама ў заяўнікаў, чые кваліфікацыі былі выдадзеныя ВНУ прасторы ЕНЕА. У тых аплікантаў, чые кваліфікацыі былі выдадзеныя ў іншых краінах або напярэдадні моманту ўвядзення ў іх краінах Дадатку да дыплама, не варта патрабаваць прадставіць Дадатак да дыплама. Таксама зазначце сабе, што адсутнасць дадатку не з'яўляецца падставай для адмовы ў прызнанні.

Прыклад 14.1 Атрыманне Дадатку да дыплама ад заяўніка

Супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае запыты на прызнанне кваліфікацыі ад двух заяўнікаў, кваліфікацыі якіх былі прысуджаныя адной і той жа ВНУ і ў адзін і той жа год.

¹¹ Каб даведацца, ці з'яўляецца краіна членам Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, глядзіце вэб-сайт: www.ehea.org

Дакументацыя заяўніка А змяшчае копію Дадатку да дыплама, у той час як у другога заяўніка яна адсутнічае. Супрацоўнік прыёмнай камісіі дасылае ліст апошняму заяўніку з просьбай даслаць копію Дадатку да дыплама, на што атрымлівае адказ, што дакумент быў згублены, а яшчэ адзін Дадатак яго ВНУ не прадастаўляе. Супрацоўнік прыёмнай камісіі звязваецца з дадзенай навучальнай установай і высвятляе, што, сапраўды, студэнт з такімі дадзенымі атрымаў у іх кваліфікацыю, але яны не выдаюць копіі такіх дакументаў. Такім чынам, супрацоўнік камісіі працягвае ацэньваць кваліфікацыі абодвух заяўнікаў.

2. Калі заяўнік не прадставіў Дадатку да дыплама, выкарыстоўвайце іншую інфармацыю, прысутную ў яго/яе дакументацыі.

Многія ВНУ выдаюць дадатковыя дакументы, якая хаця б часткова замяняюць інфармацыю ў Дадатку (характарыстыкі ступені, Акадэмічная даведка або запісы пра ўсе пройдзеныя іспыты, інш.). Пры ацэнцы замежнай кваліфікацыі неабходна апрацоўваць вышэйпазначаную інфармацыю гэтакім жа чынам, як і інфармацыю з Дадатку да дыплама.

Прыклад 14.2 Іншыя інфармацыйныя інструменты

Супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае заяўку на прызнанне кваліфікацыі з краіны, якая не ўваходзіць у Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі. Разам з неабходнымі дадзенымі заяўнік прыклаў выдадзены яго ВНУ дакумент, які ўключае наступную інфармацыю:

- місія ВНУ;
- мэты засвоенай навучальнай праграмы;
- перспектывы далейшага навучання;
- магчымасці працаўладкавання выпускнікоў.

Пасля праверкі аўтэнтычнасці дакументацыі, статуса навучальнай установы і праграмы навучання супрацоўнік прыёмнай камісіі выкарыстоўвае вышэйпазначаныя дадзеныя для больш дакладнага разумення характарыстык кваліфікацыі і вынікаў навучання, што і выкарыстоўвае ў далейшай ацэнцы.

3. Выкарыстоўвайце Дадатак да дыплама як дапаможны інфармацыйны рэсурс.

Неабходна ўсведамляць: прысутнасць у дакументацыі Дадатку да дыплама не гарантуе, што статус ВНУ, прысуджаныя ёй ступені і адзнакі з'яўляюцца легальнымі і

аўтэнтычнымі, і не сведчыць пра прызнанне гэтай установы нацыянальнай сістэмай адукацыі. Нават калі Дадатак да дыплама змяшчае гэту інфармацыю, вам неабходна:

а. Заўсёды пільна правяраць праз іншыя рэсурсы статус адукацыйнай установы, а таксама - ці прызнаная кваліфікацыя ў роднай краіне заяўніка (глядзіце главу 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”).

б. Правяраць, ці супадае імя чалавека, які атрымаў кваліфікацыю, з імём уладальніка Дадатку да дыплама. У некаторых сістэмах адукацыі кваліфікацыі суправаджаюцца нумарам, які адлюстраваны ў Дадатку. Неабходна правяраць супадзенне гэтых нумароў. Пры выяўленні неадпаведнасцяў працягвайце ацэнку, як гэта апісана ў главе 5 “Аўтэнтычнасць”.

Прыклад 14.3 Праверка Дадатку да дыплама

Заяўнік падае на ацэнку кваліфікацыю з краіны Е, у дакументацыю якой уключаны падрабязны і граматына складзены Дадатак да дыплама з падрабязнай інфармацыяй пра статус ВНУ і засвоеную праграму. Згодна прыведзенай інфармацыі, установа прызнаная Міністэрствам адукацыі краіны Е, а навучальная праграма нядаўна атрымала акрэдытацыю на 6 гадоў ад Нацыянальнай арганізацыі па акрэдытацыі.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі правярае прыведзеныя дадзеныя на вэб-сайтах Міністэрства адукацыі і Нацыянальнай арганізацыі па акрэдытацыі краіны Е. Аднак там ён/яна не знаходзіць ні ВНУ, ні праграмы і вырашае звязацца з нацыянальным інфармацыйным цэнтрам па прызнанні краіны Е. Там супрацоўнік дазнаецца, што кваліфікацыя была выдадзена фабрыкай ступеняў, якая спецыялізуецца на продажы фіктыўных кваліфікацый і падрыхтоўку Дадаткаў да дыплама. У выніку, заяўка не прымаецца нават да разгляду.

2. Калі Дадатак да дыплама прысутнічае ў дакументацыі заяўніка, выкарыстоўвайце яго для розных аспектаў працэсу прызнання. Дадатак уяўляе сабой структураваны агляд усёй інфармацыі, датычнай ацэнкі і прызнання. Наступныя раздзелы і падраздзелы дадзенага дакумента з’яўляюцца асабліва інфармацыйна важнымі:

а. Раздзел 2. Датычная кваліфікацыі інфармацыя і адпаведныя раздзелы:

2.1 Назва кваліфікацыі і званне (пры яго наяўнасці) на нацыянальнай мове;

2.3 Назва і статус ВНУ, якая прысудзіла кваліфікацыю. За больш падрабязнай інфармацыяй звяртайцеся да главы 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”;

2.4 Назва і статус ВНУ, якая кіравала правядзеннем навучальных курсаў (калі гэта былі дзве розныя ВНУ).

Гэта асабліва важна ў тых выпадках, калі правядзеннем курсаў і выдачай кваліфікацый кіруюць розныя ВНУ (напрыклад, пры сумесных праграмах навучання ці памежным супрацоўніцтве адукацыйных устаноў). За больш падрабязнай інфармацыяй звяртайцеся да главы 19 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм”.

b. Раздзел 3. Інфармацыя па ўзроўні кваліфікацыі і яе ўзроўні ў нацыянальных і міжнародных рамках кваліфікацый.

Гэта можа выкарыстоўвацца для знаходжання месца замежнай кваліфікацыі ў яе нацыянальным адукацыйным кантэксце і параўнання яе з кваліфікацыяй краіны, у ВНУ якой студэнт падае заяўку. За больш падрабязнай інфармацыяй звяртайцеся да главы 15 “Рамкі кваліфікацый”.

c. Раздзел 4 (і асабліва падраздзел 4.2) змяшчае інфармацыю пра змест і рэзультаты навучання,

з апорай на вынікі навучання. Калі вынікі навучання дакладна занатоўваюцца, працэс ацэнкі павінен іх улічваць, а працэс прызнання - грунтавацца на параўнанні вынікаў навучання і кампетэнцый. За больш падрабязнай інфармацыяй звяртайцеся да главы 7 “Вынікі навучання”.

d. Раздзел 6. Дадатковая інфармацыя. Тут разглядаюцца канкрэтныя выпадкі прызнання;

e. Раздзел 8. Інфармацыя па нацыянальнай сістэме адукацыі. Раздзел прапануе дадзеныя па сістэме вышэйшай адукацыі, агульных уступных патрабаваннях (пры іх наяўнасці), тыпах ВНУ і сістэмах забеспячэння якасці ці сістэмах акрэдытацыі.

Прыклад 14.4 Выкарыстанне Дадатку да дыплама

Супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае заяўку са складанай да ацэнкі дакументацыяй, прыкладзенай да яе. Дакументацыя паходзіць з краіны X, якая мае нязначны досвед прызнання. Заяўка ўключае навучанне па сумеснай навучальнай праграме, навучанне па якой было праведзена дзвюма ВНУ розных тыпаў, а акрэдытаваная праграма была ў маленькім прыватным агенцтве па акрэдытацыі. Прысуджаная ступень называецца не “бакалаўр” і не “магістр”, і супрацоўнік прыёмнай камісіі не можа зразумець выкарыстаную ў краіне X сістэму адзнак і крэдытаў.

Аднак ён/яна не піша доўгі ліст з падрабязным спісам пытанняў у нацыянальны цэнтр па прызнанні краіны X. Замест гэтага спецыяліст па кроках праходзіць увесь парадак адпаведных працэдур Дадатку да дыплама, які ёсць у дакументацыі заяўніка. Дадатак дае яму выразную інфармацыю па арганізацыі сумесных праграм у краіне X, сістэмах і агенцтвах акрэдытацыі, нацыянальнай і Еўрапейскай рамках кваліфікацый і выніках навучання па кваліфікацыі, а таксама па самой нацыянальнай адукацыйнай сістэме (ўключаючы адзнакі і крэдыты). Акрамя таго, Дадатак да дыплама змяшчае інфармацыйныя крыніцы, у якіх можна знайсці неабходную інфармацыю. Так, цягам некалькіх хвілін, супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае ўсе дадзеныя, якіх яму/ёй не хапала для далейшай праверкі і канчатковай ацэнкі кваліфікацыі.

5. Калі Дадатак да дыплама выкладзены на распаўсюджанай міжнароднай мове, падумайце, ці магчыма замяніць ім пераклад ключавых дакументаў.

Уся інфармацыя ў Дадатку да дыплама павінна быць прадстаўлена на мове краіны, якая прысудзіла заяўніку кваліфікацыю, і на распаўсюджанай міжнароднай мове (звычайна, на ангельскай мове). Для тых моў, пераклад з якіх прынята натарыяльна завяраць, вы можаце выкарыстаць пераклад з Дадатку да дыплама. Гэта эканоміць заяўніку грошы за аплату пераклада і паскорыць працэс прызнання.

Прыклад 14.5 Прыняцце перакладу з Дадатку да дыплама

Супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае кваліфікацыю на мове, пераклад з якой прынята натарыяльна завяраць у адпаведнасці з працэдурай прызнання дадзенай ВНУ. Дакументацыя заяўніка амаль поўная, але афіцыйны спіс засвоеных студэнтам дысцыплін прадастаўлены толькі на нацыянальнай мове. Прыкладзены да дакументаў і прадстаўлены на ангельскай мове Дадатак да дыплама таксама ўключае спіс засвоеных прадметаў. І, паколькі ў супрацоўніка няма ніякіх сумневаў адносна аўтэнтычнасці кваліфікацыі, ён/яна вырашае выкарыстаць спіс прадметаў з Дадатку да дыплама, не патрабуючы ад заяўніка асобнага натарыяльна заверанага перакладу спісу дысцыплін.

Крыніцы і спасылкі

- Узор Дадатку да дыплама на вэб-сайце Еўрапейскай камісіі.

Спасылка: http://ec.europa.eu/education/resources/diploma-supplement_en

- Вэб-сайт нацыянальных цэнтраў студэнцкай мабільнасці Еўрапас (Europass).

Спасылка: [http:// http://europass.cedefop.europa.eu/about/national-europass-centres](http://http://europass.cedefop.europa.eu/about/national-europass-centres)

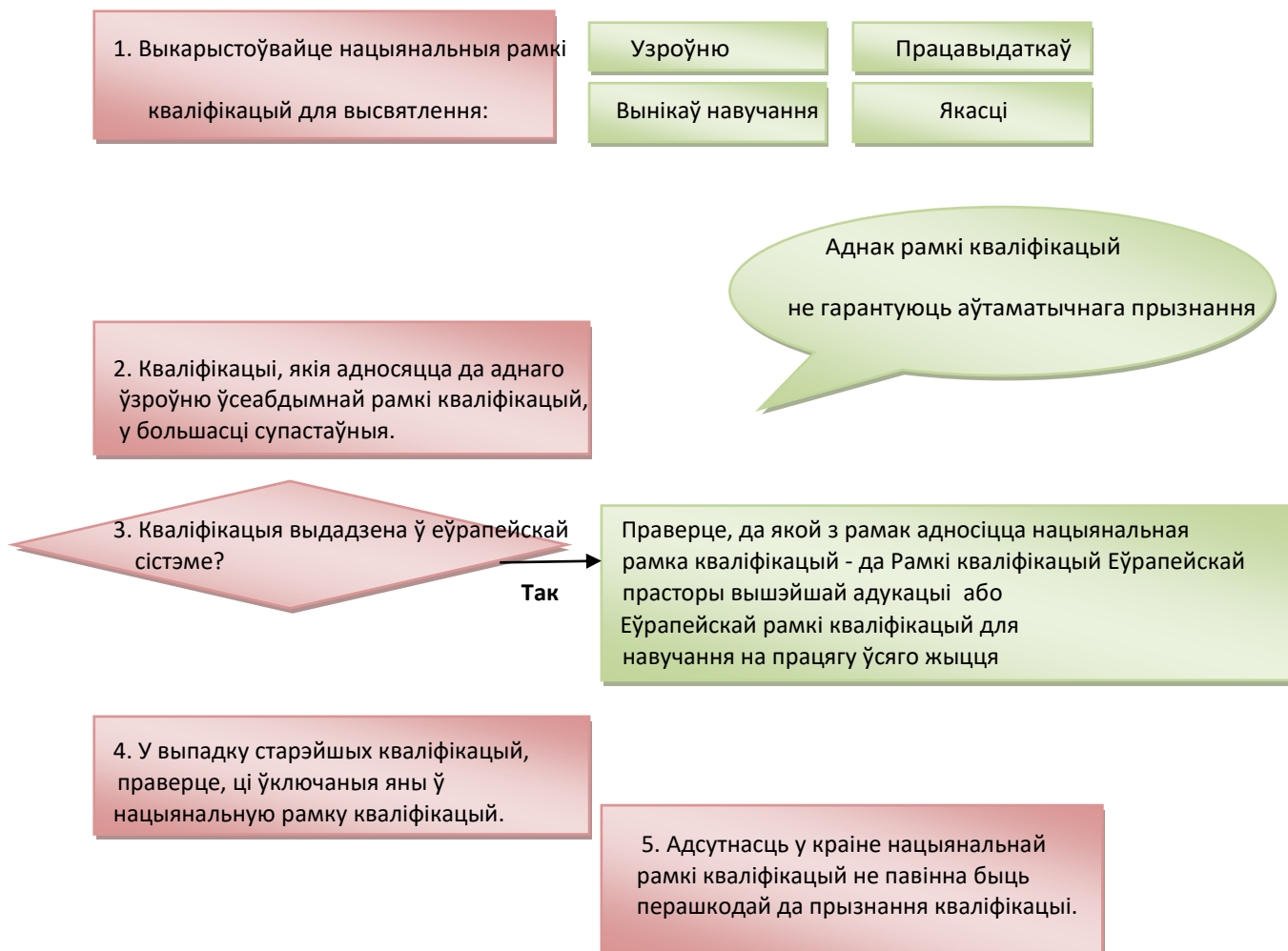
15. Рамкі кваліфікацый

Рэзюмэ

Рамкі кваліфікацый з'яўляюцца карысным інструментам для разгляду кваліфікацый у іх сувязі з рознымі ўзроўнямі нацыянальных адукацыйных сістэм, працавыдаткаў, якасці і вынікаў навучання. У гэтай главе змяшчаюцца рэкамендацыі па прымяненні рамак кваліфікацый у працэсе прызнання.

Блок-схема

Глава 15. Рамкі кваліфікацый

Уводзіны

Мэта нацыянальных рамак кваліфікацый

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый з'яўляюцца інструментам класіфікацыі кваліфікацый нацыянальнай сістэмы адукацыі. Яны апісваюць сувязь паміж рознымі ўзроўнямі нацыянальнай сістэмы адукацыі і асноўнымі тыпамі яе кваліфікацый, а таксама пазначае агульныя вынікі навучання для ўсіх сваіх узроўняў. Усеабдымная рамка кваліфікацый ахоплівае ўсе ўзроўні і віды адукацыі, як акадэмічныя, так і прафесійныя. Іншыя віды рамак могуць ахопліваць толькі абмежаваны набор узроўняў, такіх як узроўні вышэйшай адукацыі. Рамкі кваліфікацый таксама могуць быць распрацаванымі для ніжэйшых узроўняў.

Выкарыстанне нацыянальных рамак кваліфікацый у працэсе прызнання

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый даюць магчымасць параўноўваць кваліфікацыі з улікам іх узроўню, працавыдаткаў, якасці і вынікаў навучання. Таксама яны дапамагаюць убачыць падабенства паміж кваліфікацыямі. У гэтым сэнсе, яны таксама могуць быць выкарыстаны ў працэсе прызнання памежных кваліфікацый. Такім чынам, нацыянальныя рамкі кваліфікацый з'яўляюцца карысным інструментам для высвятлення тыпаў замежных кваліфікацый, у прыватнасці, забеспячэння магчымасцяў далейшага навучэння.

Усеабдымныя рамкі кваліфікацый і сістэмы класіфікацыі

Акрамя нацыянальных рамак кваліфікацый, існуюць таксама міжнародныя ўсеабдымныя рамкі, такія як Еўрапейская рамка кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця, якая забяспечвае агульнаеўрапейскую даведачную базу, і Рамка кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, таксама вядомая як Балонская рамка. Дзве вышэйпазначаныя рамкі з'яўляюцца ўсеабдымнымі структурамі, мэтай якіх з'яўляецца палягчэнне ўзаемнага разумення кваліфікацый у Еўрапейскай эканамічнай зоне і краінах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, адпаведна. Яны спрыяюць лепшаму параўнанню сістэм і ўзроўняў адукацыі.

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый могуць спасылацца на міжнародныя ўсеабдымныя рамкі, апісваючы, такім чынам, адпаведныя супастаўныя ўзроўні нацыянальнай і ўсеабдымнай рамак (глядзіце прыклад 15.4).

Існуюць таксама больш агульныя міжнародныя сістэмы класіфікацыі, якія не варта блытаць з кваліфікацыйнымі рамкамі. Прыкладам можа служыць Міжнародная

стандартная класіфікацыя адукацыі, якая можа быць выкарыстана для атрымання дадатковай інфармацыі пра кваліфікацыю, з мэтай пазначэння ўзроўняў і сфер адукацыі ў пэўнай краіне. Такія класіфікацыі можна скарыстаць з агульнымі мэтамі, каб зразумець розныя ўзроўні сістэм адукацыі і іх кваліфікацый.

Рэкамендацыі

Прымяненне рамак кваліфікацый у працэсе ацэнкі

Што датычыцца прымянення рамак кваліфікацый у практыцы прызнання, пры гэтым неабходна прытрымлівацца прынцыпаў, выкладзеных у дапаможным тэксце Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, - “Рэкамендацыі па выкарыстанні рамак кваліфікацый у прызнанні замежных кваліфікацый”. Такім чынам, на практыцы прызнання рэкамендуецца:

1. Выкарыстоўваць нацыянальныя рамкі для атрымання дадатковай інфармацыі пра кваліфікацыю - вызначэння ўзроўню, вынікаў навучання, якасці і працавыдаткаў па замежных кваліфікацыях.

У выпадку, калі кваліфікацыя суадносіцца ці пацвярджаецца тым жа ўзроўнем кваліфікацыі ва ўсёабдымных рамках, вы павінны прыняць гэтыя кваліфікацыі як большасцю супастаўныя.

Прыклад 15.1 Выкарыстанне нацыянальных рамак кваліфікацый для атрымання дадатковай інфармацыі пра кваліфікацыю

Супрацоўнік прыёмнай камісіі ўпершыню атрымлівае кваліфікацыю з Уэльса. Ён праглядае Інтэрнэт у пошуках нацыянальных рамак кваліфікацый Злучанага Каралеўства і высвятляе, што для Уэльса была распрацаваная асобная рамка кваліфікацый - Рамка крэдытаў і кваліфікацый Уэльса. Прыгожая дыяграма ў выглядзе веера паказвае восем узроўняў гэтай Рамкі крэдытаў, уключаючы ўступны ўзровень, а таксама траекторыі навучання і акадэмічнага прагрэсу. Кіраўніцтва па рамцы кваліфікацый Уэльса змяшчае падрабязную інфармацыю пра вынікі навучання ўсіх узроўняў.

З іншага боку, рамка кваліфікацый не павінна разглядацца ў якасці гаранта аўтаматычнага прызнання замежных кваліфікацый.

Прыклад 15.2 Інтэрпрэтацыя ўзроўняў нацыянальнай рамкі кваліфікацый

Ёсць некалькі прычын, па якіх ацэнка замежных кваліфікацый толькі на аснове іх узроўню ў нацыянальнай рамцы кваліфікацый не з'яўляецца рэкамендаванай практыкай справядлівага прызнання, якой бы простаай формай “аўтаматычнага прызнання” гэта ні здавалася:

- У кожнай нацыянальнай рамцы прысутнічаюць некалькі тыпаў кваліфікацый, кожная з якіх мае свае мэты і вынікі навучання. Яны могуць быць згрупаваныя на розных узроўнях, уключаючы кваліфікацыі, прысвоеныя за завяршэнне кароткіх навучальных курсаў, якія могуць быць звязаныя з больш высокім адукацыйным узроўнем;
- Нават калі замежная кваліфікацыя пэўнага ўзроўню рамкі кваліфікацый добра супастаўляецца з нацыянальнай кваліфікацыяй таго ж узроўню, супрацоўнік прыёмнай павінен яшчэ ацаніць, ці адпавядае характарыстыка замежнай кваліфікацыі мэтам прызнання (напрыклад, допуск да праграмы магістра ў галіне ядзернай фізікі).

Прымяненне Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця і Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы для ацэнкі еўрапейскіх кваліфікацый

2. Пры ацэнцы кваліфікацый з краін Еўропы вы павінны праверыць, ці суадносіцца нацыянальная рамка краіны, у якой была атрымана кваліфікацыя, з вышэпазначанымі еўрапейскімі кваліфікацыйнымі рамкамі. Еўрапейская камісія запусціла партал Еўрапейскіх рамак кваліфікацый, дзе нацыянальныя рамкі краін, якія суадносяць свае кваліфікацыі з Еўрапейскай рамкай кваліфікацый, могуць быць параўнаныя паміж сабой. Прыладай для пераўтварэння кваліфікацый службыць Еўрапейская рамка кваліфікацый (глядзіце прыклад ніжэй). Таму пажадана, каб вы адсочвалі трансфармацыю адукацыйных сістэм еўрапейскіх краін.

Прыклад 15.3 Параўнанне ўзроўняў розных нацыянальных кваліфікацыйных рамак

Краіны распрацавалі нацыянальныя рамкі кваліфікацый з рознымі структурамі і рознай колькасцю ўзроўняў, якія пасуюць іх нацыянальным сістэмам адукацыі. Напрыклад, кваліфікацыя ў галіне сацыяльнай працы можа размяшчацца на ўзроўні 5 нацыянальнай кваліфікацыйнай рамкі краіны X і на ўзроўні 3 - кваліфікацыйнай рамкі краіны Y. Для параўнання ўзроўняў гэтых дзвюх розных структур можа выкарыстоўвацца Еўрапейская рамка кваліфікацый, пры ўмове, што нацыянальныя кваліфікацыйныя рамкі абедзвюх краін былі прывязаныя да дадзенай еўрапейскай рамкі.

Прыклад 15.4 Выкарыстанне мета-рамак для пераўтварэння ўзроўняў нацыянальных рамак

Ступень брытанскага дыплама бакалаўра з адзнакай размяшчаецца на ўзроўні 6 брытанскай нацыянальнай рамкі кваліфікацый і суадносіцца з узроўнем 6 Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця. Ступень ірландскага дыплама бакалаўра з адзнакай знаходзіцца на ўзроўні 8 ірландскай нацыянальнай рамкі кваліфікацый і спасылчаецца, у сваю чаргу, на ўзровень 6 Еўрапейскай рамкі кваліфікацый. У выпадку, калі супрацоўнік прыёмнай камісіі павінен будзе ацаніць і параўнаць гэтыя дзве кваліфікацыі, выкарыстанне Еўрапейскай рамкі кваліфікацый можа быць карысным для разумення іх адпаведных узроўняў.

Ацэнка кваліфікацый, прысуджаных у рамках папярэдніх структур

3. У выпадках, калі кваліфікацыя была прысуджана папярэднімі структурамі і, значыць, не з'яўляецца часткай нацыянальнай рамкі кваліфікацый, вам варта звярнуцца па статус кваліфікацыі ў краіну выдачы дыплама. Калі ў дадзенай краіне існуе свая нацыянальная рамка, неабходна ўсталяваць, ці былі ў яе ўключаныя папярэднія кваліфікацыі.

Прыклад 15.5 Кваліфікацыі, прысуджаныя ў рамках папярэдніх структур

Як падабраць патрэбны ўзровень для старэйшай кваліфікацыі (спадчыннай узнагароды) у адпаведнай рамцы кваліфікацый? Для гэтага супрацоўніку прыёмнай камісіі неабходна высвятліць, ці ўключаныя гэтыя кваліфікацыі ў нацыянальную

кваліфікацыйную рамку адпаведнай краіны. Калі гэта так, то супрацоўніку неабходна прыняць узровень кваліфікацыі ў якасці важнага параметра для канчатковай ацэнкі. Калі кваліфікацыі не ўключаныя ў нацыянальную кваліфікацыйную рамку, трэба ўсталяваць, ці існуе іншая афіцыйная дакументацыя датычна ўзроўню гэтых кваліфікацый, і далейшая ацэнка павінна грунтавацца на гэтых дадзеных.

Адсутнасць рамок кваліфікацый

4. У выпадку, калі ў дадзенай краіне адсутнічае нацыянальная рамка кваліфікацый ці прысутнічае рамка кваліфікацый ніжэйшага ўзроўню, гэта не павінна ніякім чынам перашкаджаць працэсу прызнання згаданай кваліфікацыі.

Прыклад 15.6 Кваліфікацыі з краін без нацыянальных рамак кваліфікацый

Супрацоўнік прыёмнай камісіі ў краіне В атрымлівае заяўку на допуск да трэцяга году навучання па прафесійна арыентаванай праграме бакалаўра ў галіне бізнес-даследаванняў, на аснове кваліфікацыі вышэйшай адукацыі з краіны С. Краіна В мае нацыянальную рамку кваліфікацый, у якой узгаданая кваліфікацыя размешчана на ўзроўні 5 (ступень коледжа). Краіна С не мае нацыянальнай рамок, таму супрацоўнік прыёмнай камісіі правярае дадзеныя па нацыянальнай сістэме адукацыі краіны С, у тым ліку яе структуру, атрыманыя ім з інфармацыйнага цэнтра па прызнанні краіны С. Выяўляецца, што дадзеная кваліфікацыя мае супастаўныя мэты і вынікі навучання з узроўнем 5 ступені коледжа ў краіне В. Гэта праграма кароткага цыклу, па завяршэнні якой выдаецца працоўная кваліфікацыя і якая забяспечвае пераход на 3-ці год праграмы бакалаўра. Такім чынам, супрацоўнік прыёмнай камісіі вырашае, што ўзровень замежнай кваліфікацыі, хоць фармальна ён не пазначаны ў якасці прамежкавага ўзроўню ў галіне вышэйшай адукацыі, адказвае патрабаванням прызнання.

Крыніцы і спасылкі

Рэкамендуецца сачыць за трансфармацыямі кваліфікацыйных рамак, паколькі яны з'яўляюцца адносна новай з'явай і перманентна змяняюцца. Карыснымі крыніцамі інфармацыі пра Еўрапейскую рамку кваліфікацый з'яўляюцца Еўрапейскі бюлетэнь, які змяшчае аднаўленні ўсіх нацыянальных рамак кваліфікацый, супастаўных з Еўрапейскай рамкай, а таксама вэб-сайт Еўрапейскага цэнтра развіцця прафесійнай адукацыі *CEDEFOP*. Першы можа быць спампаваны з вэб-сайта http://ec.europa.eu/eqf/newsletter_en.htm. Інфармацыю па рамках кваліфікацый на глабальным узроўні можна знайсці на вэб-сайце Еўрапейскага фонду адукацыі (www.etf.europa.eu).

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый

- Аўстралійская рамка кваліфікацый. Спасылка: www.aqf.edu.au/;
- Рамка кваліфікацый Бутана. Спасылка: <http://www.education.gov.bt/documents/10180/39040/Inside+BQF.pdf/653a0952-567e-4032-b918-1fd9bdfe7349?version=1.0>;
- Камбаджыйская рамка кваліфікацый (CQF). Спасылка: <http://119.82.251.165:8080/xmlui/handle/123456789/287>;
- Канадская рамка кваліфікацый. Спасылка: <http://cicic.ca/1286/Pan--Canadian--qualifications--frameworks/index.canada>;
- Еўрапейскі рэгіён:
 - Нацыянальныя рамкі кваліфікацый, супастаўныя з Рамкай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Спасылка: <http://enic-naric.net/index.aspx?s=n&r=ena&d=qf>;
 - Нацыянальныя рамкі кваліфікацый, супастаўныя з Еўрапейскай рамкай кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця. Спасылка: http://ec.europa.eu/eqf/compare/select_en.htm;
- Рамка кваліфікацый Ганконга. Спасылка: www.hkqf.gov.hk/guie/hkqf.asp;
- Рамка кваліфікацый Малайзіі. Спасылка: www.mqa.gov.my/mqr/english/ePengenalanMQF.cfm;
- Рамка кваліфікацый в.Маурыкій. Спасылка: <http://www.mqa.mu/English/Pages/Framework%20Services/NQF.aspx>;
- Рамка кваліфікацый Новай Зеландыі. Спасылка: www.nzqa.govt.nz/studying--in--new--zealand/nzqf/;
- Рамка кваліфікацый Філіпін. Спасылка: <http://222.127.142.72/>;
- Рамка кваліфікацый Руанды. Спасылка: www.hec.gov.rw/IMG/pdf/Rwanda_National_Qualifications_Framework_for_Higher_Education_Institutions-2.pdf;
- Рамка кваліфікацый Сейшэльскіх астравоў. Спасылка: <http://www.sqa.sc/pages/NQF/Nqf.aspx>;

- Паўднёваафрыканская рамка кваліфікацый. Спасылка: www.saga.org.za/list.php?e=NQF;
- Нацыянальная рамка кваліфікацый Шры-Ланкі па рэформе практычнага навучання. Спасылка: www.adb.org/publications/national-qualifications-framework-skills-training-reform-sri-lanka;
- Нацыянальная рамка кваліфікацый Танзаніі. Спасылка: www.idea-phd.net/files/8113/5773/7871/TCU_NQF_Final_Report_March_2010.pdf;
- Нацыянальная рамка кваліфікацый Тайланда для сферы вышэйшай адукацыі. Спасылка: www.mua.go.th/users/tgf--hed/news/FilesNews/FilesNews8/NQF--HEd.pdf;
- Нацыянальная рамка кваліфікацый Турцыі для сферы вышэйшай адукацыі. Спасылка: <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=31&dil=eng>;
- Рамка кваліфікацый Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў. Спасылка: <https://www.nga.gov.ae/en/QFEmirates/QualificationsFramework/Pages/default.aspx>.

Прыклады рэгіянальных рамак кваліфікацый

- Вэб-сайт партала Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця (параўнанне кваліфікацыйных рамак) ад Еўрапейскай камісіі. Спасылка: http://ec.europa.eu/eqf/home_en.htm;
- Кваліфікацыйная рамка Ціхаакіянскага рэгіёна. Спасылка: <http://www.egap.org.fj/getattachment/Our-Work/Projects/Pacific-Register-for-Qualifications-Standards/2---PQF-booklet-FINAL.pdf.aspx>;
- Кваліфікацыйная рамка Карыбскай супольнасці (CARICOM). Спасылка: <https://www.collegesinstitutes.ca/wp-content/uploads/2014/05/CARICOM-Qualifications-Framework.pdf>.

ЧАСТКА V

Асаблівыя віды кваліфікацый

Частка V Кіраўніцтва прадстаўляе асаблівыя віды кваліфікацый, якія могуць напаткацца спецыялістам па прызнанні. Гэта сумесныя ступені і кваліфікацыі, якія ўключаюць у сябе індывідуальныя траекторыі навучання, а таксама віды транснацыянальнай адукацыі. Такія кваліфікацыі павінны разглядацца і апрацоўвацца як “звычайныя кваліфікацыі”, але для іх ацэнкі можа спатрэбіцца дадатковае даследаванне.

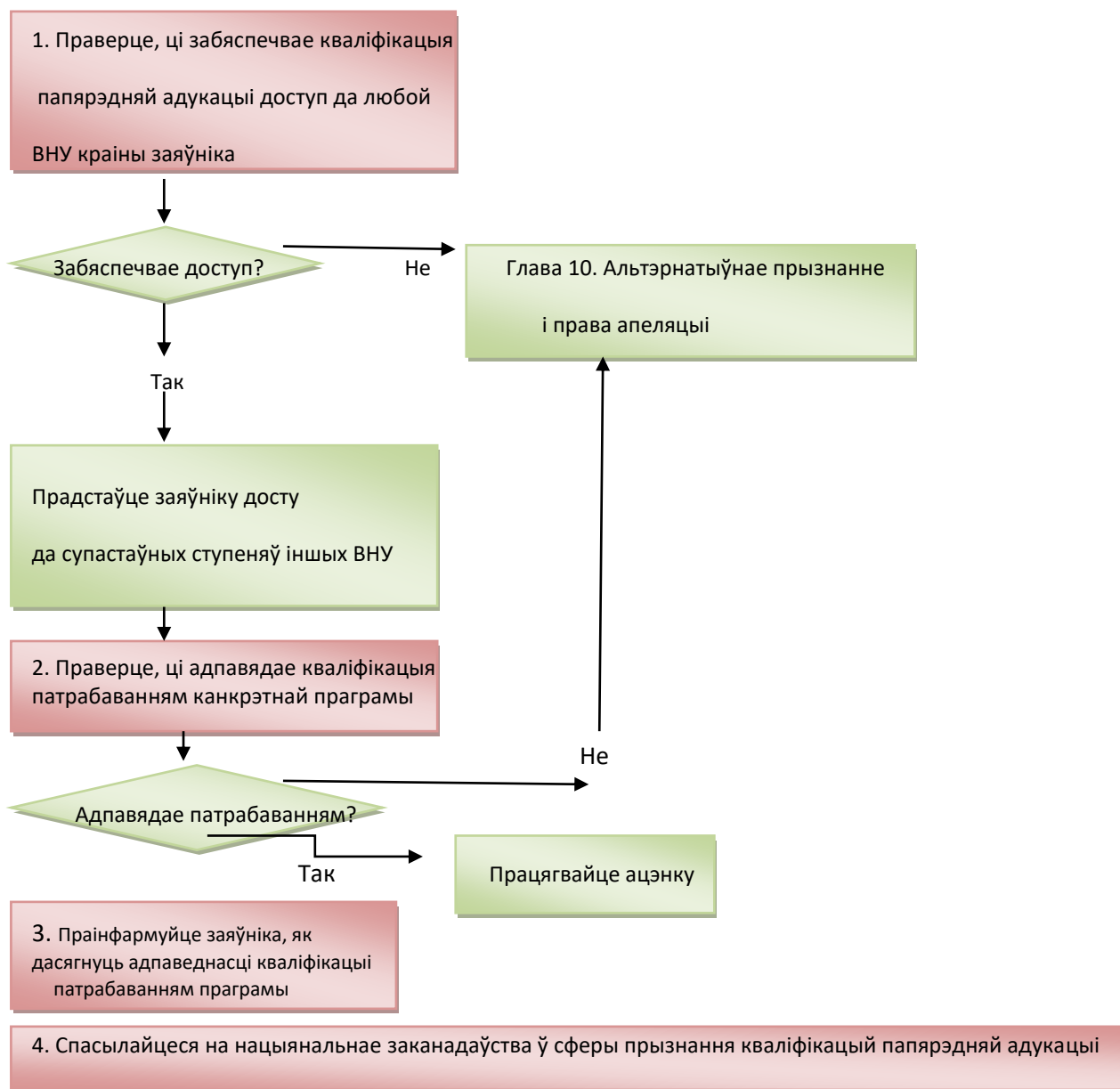
16. Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі

Рэзюмэ

У гэтай главе будзе прадстаўлена інфармацыя і дадзены рэкамендацыі па апрацоўцы кваліфікацый папярэдняй адукацыі ў працэсе прызнання. Адпраўной кропкай гэтага працэсу з'яўляецца раздзел Лісабонскай канвенцыі па прызнанні кваліфікацый, якія даюць доступ да вышэйшай адукацыі.

Блок-схема

Глава 16. Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі

Уводзіны

Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі з'яўляюцца кваліфікацыямі, якія забяспечваюць доступ да вышэйшай адукацыі ў краіне прысуджэння кваліфікацыі.

Існуюць тры тыпы кваліфікацый папярэдняй адукацыі:

1. **Нацыянальныя кваліфікацыі папярэдняй адукацыі** (у гэтай главе яны разглядаюцца як кваліфікацыі папярэдняй замежнай адукацыі) прысуджаюцца па заканчэнні сярэдняй адукацыі ў краіне заяўніка.

2. **Міжнародныя кваліфікацыі папярэдняй адукацыі** прысуджаюцца па засваенні праграм сярэдняй адукацыі, якія адрозніваюцца ад праграм нацыянальных сістэм адукацыі. У адпаведнасці з вызначэннем, пададзеным у Рэкамендацыі для міжнародных кваліфікацый папярэдняй адукацыі, такія кваліфікацыі даюць агульны доступ да вышэйшай адукацыі і кіруюцца адным ці некалькімі органамі, знешнімі ў адносінах да нацыянальных сістэм адукацыі. Прыкладамі міжнародных кваліфікацый папярэдняй адукацыі з'яўляюцца Міжнародны бакалаўрыят і Еўрапейскі бакалаўрыят.

3. **Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі**, якія служаць у якасці пераходу ад нацыянальнай сістэмы адукацыі (не лічачы сярэдняю адукацыю, напрыклад, прафесійную або тэхнічную) або механізму для палягчэння доступа ў ВНУ для асобных мэтавых груп, такіх як уцекачы або дарослыя навучэнцы.

Разнастайнасць адукацыйных сістэм па ўсім свеце знаходзіць сваё адлюстраванне ва ўступных патрабаваннях вышэйшых навучальных устаноў. Гэта адносіцца і да рознай працягласці навучання ў пачатковай школе, і розных тыпаў сярэдняй адукацыі.

Для паступлення ў свае вышэйшыя навучальныя ўстановы многія краіны патрабуюць засваення 12-гадовай праграмы сярэдняй школы, у той час як іншыя запытваюць заканчэнне 11- або 13-гадовай праграм. Некаторыя краіны часта прапануюць агульныя сярэднеадукацыйныя кваліфікацыі, іншыя - шырокі дыяпазон прафесійных кваліфікацый і/або кваліфікацыі сярэдняй адукацыі, якія ўключаюць у сябе дысцыпліны прафесійнай спецыялізацыі і агульнаадукацыйныя прадметы. У шэрагу краін патрабуецца нацыянальны ўступны іспыт. У іншых краінах, навучальныя ўстановы могуць самастойна выбіраць дысцыпліны для ўступных іспытаў, або іспыты ўвогуле адсутнічаюць.

Пры ацэнцы магчымасцяў замежнай кваліфікацыі ў забеспячэнні доступу да пэўнай навучальнай праграмы сваёй установы, супрацоўнік прыёмнай камісіі можа спачатку

вывучыць тыпы праграм і вышэйшых навучальных устаноў, паступленне ў якія забяспечвае дадзеная кваліфікацыя папярэдняй адукацыі ў краіне яе прысуджэння.

Акрамя таго, важна азнаёміцца з заканадаўствам сваёй краіны ў пытаннях доступу да вышэйшай адукацыі і забеспячэння нацыянальнымі ўладамі рэкамендацый і дадзеных па прыёму замежных студэнтаў з кваліфікацыямі папярэдняй адукацыі. У некаторых краінах нацыянальныя органы па прызнанні склалі абагульненыя ацэнкі замежных і міжнародных кваліфікацый сярэдняй адукацыі для выкарыстання іх у паступленні ў ВНУ; іншыя краіны патрабуюць ад заяўнікаў наяўнасці ацэнкі іх сярэднеадукацыйнай кваліфікацыі нацыянальнымі органамі па прызнанні.

Рэкамендацыі

1. Пераканайцеся, ці забяспечвае кваліфікацыя папярэдняй адукацыі доступ да пэўных ВНУ або праграм у краіне выдачы кваліфікацыі.

Калі гэта так, вам варта выдаць заяўніку доступ да супастаўных устаноў або праграм вашай краіны - пры адсутнасці істотных адрозненняў паміж кваліфікацыямі (гледзіце главу 9 “Істотныя і неістотныя адрозненні”).

Прыклад 16.1 Доступ да пэўных устаноў і праграм

Краіны X і Y маюць розныя сістэмы сярэдняй школы з рознымі відамі атэстатаў і выпускных іспытаў на розных этапах навучання. Некаторыя з гэтых атэстатаў даюць доступ да вышэйшай адукацыі, некаторыя - да прафесійна-тэхнічнай адукацыі, а некаторыя толькі да прафесійных стажыровак. Гэтыя краіны маюць таксама розныя тыпы ВНУ і іншых устаноў вышэйшай школы. Калі выпускнікі такіх сістэм падаюць заяўкі на допуск да навучання ў краінах з уніфікаванымі навучальнымі сістэмамі, паўстае пытанне: на якім адукацыйным узроўні размясціць кваліфікацыі такіх студэнтаў? Адваротнае таксама з’яўляецца правамерным, калі выпускнікі краін з уніфікаванымі школьнымі сістэмамі імкнуцца атрымаць допуск да вышэйшай адукацыі ў краіне з рознаўзроўневай вышэйшай школай.

ВНУ павінны імкнуцца адчуваць розніцу паміж рознымі сістэмамі адукацыі і распрацоўваць працэдуры і практыкі, якія будуць палягчаць справядлівае прызнанне кваліфікацый выпускнікоў па-рознаму структураваных сістэм. Калі заяўніку не можа быць прадастаўлены агульны допуск да навучання, ён/яна павінны, па меншай меры, мець права на атрыманне ўмоўнага допуску да праграмы або допуску да адукацыйнай праграмы вашай сістэмы, якая будзе супастаўная з праграмай яго/яе нацыянальнай сістэмы.

2. Праверце, ці адпавядае кваліфікацыя папярэдняй адукацыі асаблівым патрабаванням вашай установы.

Калі праграма навучання вашай адукацыйнай установы мае асаблівыя патрабаванні да абітурыентаў, вы павінны праверыць, ці адпавядае ім заяўнік. У залежнасці ад арганізацыі працэсу паступлення ў вашай установе, вам можа спатрэбіцца дапамога выкладчыкаў. Калі заяўнік не адпавядае некаторым важным спецыфічным патрабаванням, вы можаце паведаміць пра наяўнасць істотных адрозненняў (глядзіце главу 9 “Істотныя і неістотныя адрозненні”).

Прыклад 16.2 Асаблівыя патрабаванні да паступлення

Для паступлення на праграму бакалаўра ў галіне хіміі ў краіне С ёсць патрабаванне: абітурыент павінен мець у атэстаце сярэдняяй школы адзнакі за выпускныя іспыты па матэматыцы, фізіцы і хіміі. Варта ўсталяваць ўступныя патрабаванні да замежных студэнтаў адносна вышэйпазначаных прадметаў. Патрабаванні не павінны быць занадта жорсткімі з пункту гледжання зместу навучальнага плану, паколькі трэба памятаць пра наяўнасць неістотных адрозненняў паміж адукацыйнымі сістэмамі.

У выпадку адсутнасці адзнак па адным або некалькіх з гэтых прадметаў, заяўнікі могуць звярнуцца ва ўстанову, дзе яны змаглі б прайсці дадатковы курс, які дазволіць запоўніць недахопы ва ўступных патрабаваннях патрэбнай ім праграмы.

3. Вызначце, якім чынам заяўнік можа задаволіць агульным і асаблівым ўступным патрабаванням праграмы вышэйшай адукацыі ў вашай установе.

Інфармацыя пра агульныя і асаблівыя патрабаванні да паступлення на дадзеную навучальную праграму вашай установы павінна быць адкрытай і лёгкадаступнай для ўсіх заяўнікаў. Вы павінны таксама вызначыць, якім чынам заяўнікі могуць задаволіць агульным і асаблівым ўступным патрабаванням. Калі нацыянальныя кампетэнтныя органы склалі спіс мінімальних ўступных патрабаванняў у ВНУ вашай краіны, вы павінны даць на яго спасылку. Калі такога спіса няма, то вы павінны самастойна вызначыць для абітурыентаў гэтыя агульныя і асаблівыя ўступныя патрабаванні. Не забудзьцеся праінфармаваць патэнцыйнага заяўніка пра неабходнасць прайсці дадатковыя курсы - у выпадку, калі вы не разглядаеце кваліфікацыю папярэдняй адукацыі заяўніка як супастаўную з кваліфікацыяй папярэдняй адукацыі вашай краіны.

Прыклад 16.3 Публікуйце ўступныя патрабаванні да праграм вашай ВНУ

У Швецыі Рада ўніверсітэта апублікавала спіс кваліфікацый папярэдняга навучання для абраных краін з інфармацыяй пра агульныя патрабаванні для іх па паступленні ў ВНУ Швецыі. Акрамя таго, спіс кваліфікацый уключае ў сябе інфармацыю пра тое, як заяўнік можа атрымаць неабходныя веды па пэўнай дысцыпліне, каб гэтыя веды адпавядалі ўзроўню паступлення ў вышэйшыя адукацыйныя ўстановы Швецыі.

4. Рабіце спасылкі на нацыянальнае заканадаўства.

Калі ў вашай краіне існуе заканадаўства па ўступных патрабаваннях для замежных заяўнікаў з кваліфікацыямі папярэдняй адукацыі, вам варта зрабіць спасылку на гэтае заканадаўства для абітурыентаў. Калі заканадаўства вашай краіны дазваляе абскарджваць рашэнні па допуску да навучання, прынятыя вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, вы таксама павінны апублікаваць гэтую інфармацыю.

Прыклад 16.4 Нацыянальнае заканадаўства па кваліфікацыях папярэдняй адукацыі

Многія краіны маюць двухбаковыя пагадненні па прызнанні кваліфікацый з іншымі краінамі. Такія пагадненні могуць ўключаць палажэнні па прызнанні асаблівых кваліфікацый з іншых краін, у тым ліку кваліфікацый папярэдняй адукацыі. Такая інфармацыя вельмі важная і для заяўнікаў, і для супрацоўнікаў прыёмных камісій, таму, безумоўна, яна павінна публікавацца на вэб-сайце вашай ВНУ.

Крыніцы і спасылкі

- ЕР - Nuffic⁵. Модулі па краінах. Спасылка: <https://www.nuffic.nl/en/diploma-recognition/foreign-education-systems>

- “Эўрыпедыя”, Еўрапейская энцыклапедыя па нацыянальных сістэмах адукацыі.

Спасылка: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Home.17>.

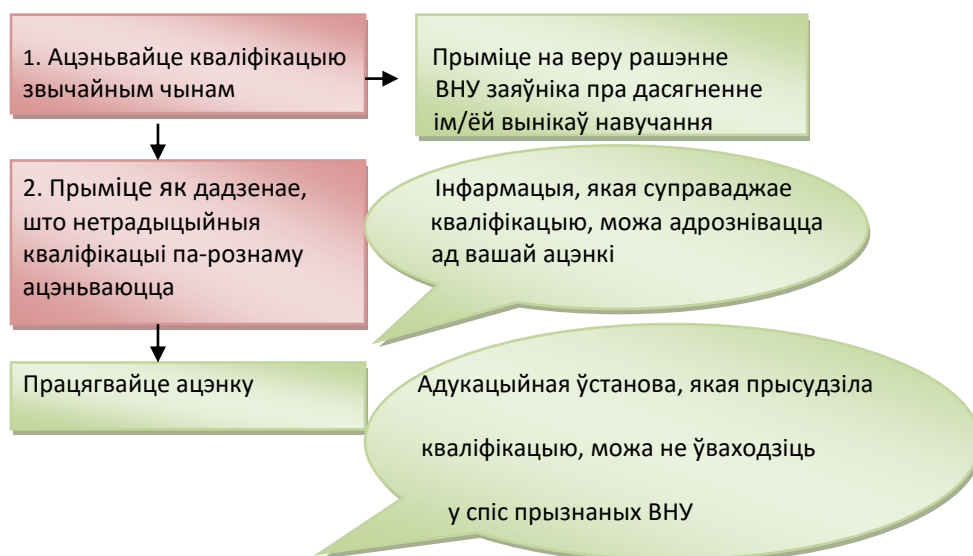
17. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання індывідуальных адукацыйных траекторый.

Рэзюмэ

У гэтай главе прыводзіцца інфармацыя пра індывідуальныя адукацыйныя траекторыі і даюцца рэкамендацыі па ацэнцы кваліфікацый, прысуджаных за межамі аўдыторый або класаў.

Блок-схема

Глава 17. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання індывідуальных адукацыйных траекторый.

Уводзіны

Паколькі канцэпцыя бесперарыўнага навучання набывае ўсё большае значэнне (вазьміце, да прыкладу, Еўрапейскую рамку кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця), такія тып адукацыі будзе ўсё больш распаўсюджвацца, паколькі гэта дазваляе атрымліваць кваліфікацыі індывідуальным чынам. Індывідуальная (гнуткая) адукацыйная траекторыя датычыцца любой сітуацыі, у якой выпускнік атрымаў кваліфікацыю нестандартным шляхам, адрозным ад традыцыйных адукацыйных траекторый.

Прыкладамі індывідуальных адукацыйных траекторый з'яўляюцца:

- Сітуацыі, калі доступ і паступленне на праграму грунтуецца не на стандартных уступных патрабаваннях (напрыклад, патрабаванне наяўнасці атэстата па заканчэнні сярэдняй школы);
- Сітуацыі, калі дапаўненне недастаючых ведаў па частках адукацыйнай праграмы грунтуецца на раней атрыманых кваліфікацыях або перыядах навучання;
- Сітуацыі, калі дапаўненне недастаючых ведаў па частках адукацыйнай праграмы або па праграме ў цэлым грунтуецца на неформальнай або інфармальнай адукацыі;
- Сітуацыі, калі праграма або частка праграмы былі засвоеныя праз дыстанцыйнае навучанне і онлайн-навучанне.

Ацэнка індывідуальных адукацыйных траекторый звычайна заснаваная на методыцы прызнання папярэдняга навучання.

Карысная тэрміналогія

У Кіраўніцтве па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашванні крэдытаў за 2015 год даюцца вызначэнні наступных паняццяў:

Фармальнае навучанне - навучанне, якое звычайна рэалізуецца ўстановай адукацыі або навучальнай падрыхтоўкі; мае выразную структуру з пункту гледжання мэтай і тэрмінаў навучання або навучальнага забеспячэння. Па завяршэнні адукацыі выдаецца афіцыйны дакумент ці сертыфікат. Фармальнае навучанне з'яўляецца наўмысным з пункту гледжання навучэнца.

Інфармальнае навучанне - навучанне, атрыманае ў выніку паўсядзённай дзейнасці, звязанай з працай, у сям'і, у вольны час. Такое навучанне не з'яўляецца арганізаваным або структураваным з пункту гледжання мэтай, часу або навучальнага забеспячэння; яно можа быць ненаўмысным з пункту гледжання навучэнца.

Нефармальнае навучанне - навучанне, якое праходзіць як запланаваная дзейнасць (з пункту гледжання мэтай і часу навучання), пры наяўнасці любой формы падтрымкі ў навучанні (напрыклад, дапамогі настаўніка). Найбольш распаўсюджаныя варыянты неформальнага навучання ўключаюць унутрыкарпаратыўныя трэнінгі, структураванае онлайн-навучанне і курсы арганізацый грамадзянскай супольнасці.

Прызнанне неформальнага і інфармальнага навучання - працэс, у рамках якога адукацыйная ўстанова афіцыйна пацвярджае, што вынікі навучання, дасягнутыя і

ацэненыя ў іншым кантэксце (нефармальным або інфармальным), задавальняюць, цалкам або часткова, патрабаванням канкрэтнай праграмы, яе кампанента або кваліфікацыі.

Прызнанне папярэдняга навучання

Прызнанне папярэдняга навучання адносіцца да працэсу, з дапамогай якога кампетэнтны орган або навучальная ўстанова ацэньвае веды, навыкі і кампетэнцыі, якія засвойвае навучэнец у выніку:

- Навучання, набытага ў нефармальным ці інфармальным кантэксце;
- Навучання, якое не прывяло да прысуджэння кваліфікацыі;
- Навучання, набытага ў рамках прафесійнай дзейнасці;
- Навучання, атрыманага ў выніку незакончанага адукацыі ў прызнанай навучальнай установе.

Існуе шырокі спектр тэрмінаў, якія адносяцца да працэсу вызначэння, ацэнкі і афіцыйнага прызнання папярэдняга навучання і досведу (прыкладамі з'яўляюцца акрэдытацыя папярэдняга навучання, валідацыя папярэдняга навучання і акрэдытацыя папярэдняга эксперыментальнага навучання. У гэтым Кіраўніцтве мы карыстаемся тэрмінам “прызнанне папярэдняга навучання” для ахопу ўсіх магчымых адценняў гэтага тэрміна.

Папярэдняе навучанне можа мець сваім рэзультатам вынікі навучання, супастаўныя з вынікамі, набытымі шляхам традыцыйнай адукацыі. Прызнанне такога навучання з'яўляецца важным фактарам у палягчэнні доступу да далейшай адукацыі або ў пераносе крэдытаў, паколькі навучэнцы, якія атрымалі адукацыю нетрадыцыйным шляхам, павінны карыстацца тымі ж прынцыпамі інфармацыйнай даступнасці, мабільнасці і справядлівага прызнання, як і традыцыйныя навучэнцы.

Рэкамендацыі

Пры ацэнцы кваліфікацыі, часткова або поўнасцю атрыманых праз індывідуальныя адукацыйныя траекторыі, вам неабходна:

1. Ацэньваць гэтыя кваліфікацыі гэтакім жа чынам, як супастаўныя з імі традыцыйныя кваліфікацыі.

Прыміце на веру, што ўстанова, якая прысвоіла кваліфікацыю на аснове індывідуальнай адукацыйнай траекторыі, правільна вызначыла дасягненне студэнтам вынікаў навучання па кваліфікацыі.

Адпаведная сістэма забеспячэння якасці гарантуе, што вызначаная мінімальная якасць праграмы і/або ўстановы адпавядае выстаўленым стандартам, незалежна ад віду індывідуальнай адукацыйнай траекторыі навучання.

Прыклад 17.1 Ацэнка кваліфікацыі, прысуджанай на аснове прызнання папярэдняга навучання

Заяўнік звяртаецца ў краіну X за прызнаннем французскай кваліфікацыі - дыплама вышэйшага тэхнічнага спецыяліста. Кваліфікацыя была яму/ёй прысуджана, большай часткай, на аснове прызнання папярэдняга навучання кампетэнтнымі органамі ў Францыі. Кваліфікацыя павінна быць прызнана кампетэнтным органам у краіне X у адпаведнасці з дакладна тымі ж стандартам, якія прымяняюцца ў дадзенай краіне пры ацэнцы фармальнай французскай адукацыі.

2. Прыміце як дадзенае, што кваліфікацыі, атрыманыя праз прызнанне папярэдняга навучання, могуць адрознівацца ад кваліфікацый, дасягнутых традыцыйным спосабам, асабліва ў тым, што датычыць дадзеных па кваліфікацыі (такіх як працавыдаткі, крэдыты, змест праграмы).

Майце на ўвазе, што кампетэнтныя органы, якія прысудзілі такую кваліфікацыю, не абавязкова павінны прысутнічаць у афіцыйных спісах прызнаных вышэйшых навучальных устаноў. Калі вы не можаце знайсці гэтую інфармацыю, калі ласка, звяжыцеся з інфармацыйным цэнтрам ENIC-NARIC або нацыянальным цэнтрам па прызнанні краіны, дзе была атрымана кваліфікацыя.

Прыклад 17.2 Прызнанне кваліфікацыі папярэдняга навучання, якая мае нестандартны фармат

Заяўнік прадставіў прызнаную кваліфікацыю, якая была прысуджана выключна на аснове прызнання папярэдняга навучання. У прыкладзенай дакументацыі адсутнічае Акадэмічная даведка і апісанне кваліфікацыі ў традыцыйных тэрмінах працавыдаткаў і зместу праграмы, - дадзеныя, якія звычайна прымаюцца ва ўвагу ў рашэннях па прызнанні. Тым не менш, вы павінны верыць, што кваліфікацыя была прысуджана яе ўладальніку на аснове дасягнутых кампетэнцый, зададзеных для гэтай кваліфікацыі. Вы

павінны засноўваць сваю ацэнку на існуючай інфармацыі пра агульныя і канкрэтныя вынікі навучання для гэтага ўзроўню і/або тыпу кваліфікацыі.

Крыніцы і спасылкі

Наступныя інфармацыйныя інструменты могуць дапамагчы вам у працэсе прызнання:

- Дадатак да дыплама, які павінен даць інфармацыю датычна індывідуальных адукацыйных траекторый у патрэбнай вам сістэме вышэйшай адукацыі, калі гэта магчыма (глядзіце главу 14 “Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)”);
- Справаздачы па самасертыфікацыі краін-удзельніц Балонскага працэсу, у якіх прадастаўлена інфармацыя адносна індывідуальных адукацыйных траекторый і вынікаў навучання ў сістэме вышэйшай адукацыі. Справаздачы па самасертыфікацыі апублікаваныя на дадзеным сайце: www.enic-naric.net/index.aspx?s=n&r=ena&d=qf;
- Рэкамендацыйныя лісты/спасылкі і дакументы мабільнасці, такія як Дадатак да пашпарту мабільнасці “Еўрапас”, у якім удакладняюцца вынікі навучання, атрыманыя падчас навучання за мяжой;
- Еўрапейская рамка кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця адносіцца да ўсіх відаў адукацыі, а таксама спрыяе валідацыі неформальнай і інфармальнай адукацыі. Вынікі нетрадыцыйнага навучання можна параўнаць з дэскрыптарамі вынікаў навучання васьмі супастаўных узроўняў Еўрапейскай рамкі кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця.

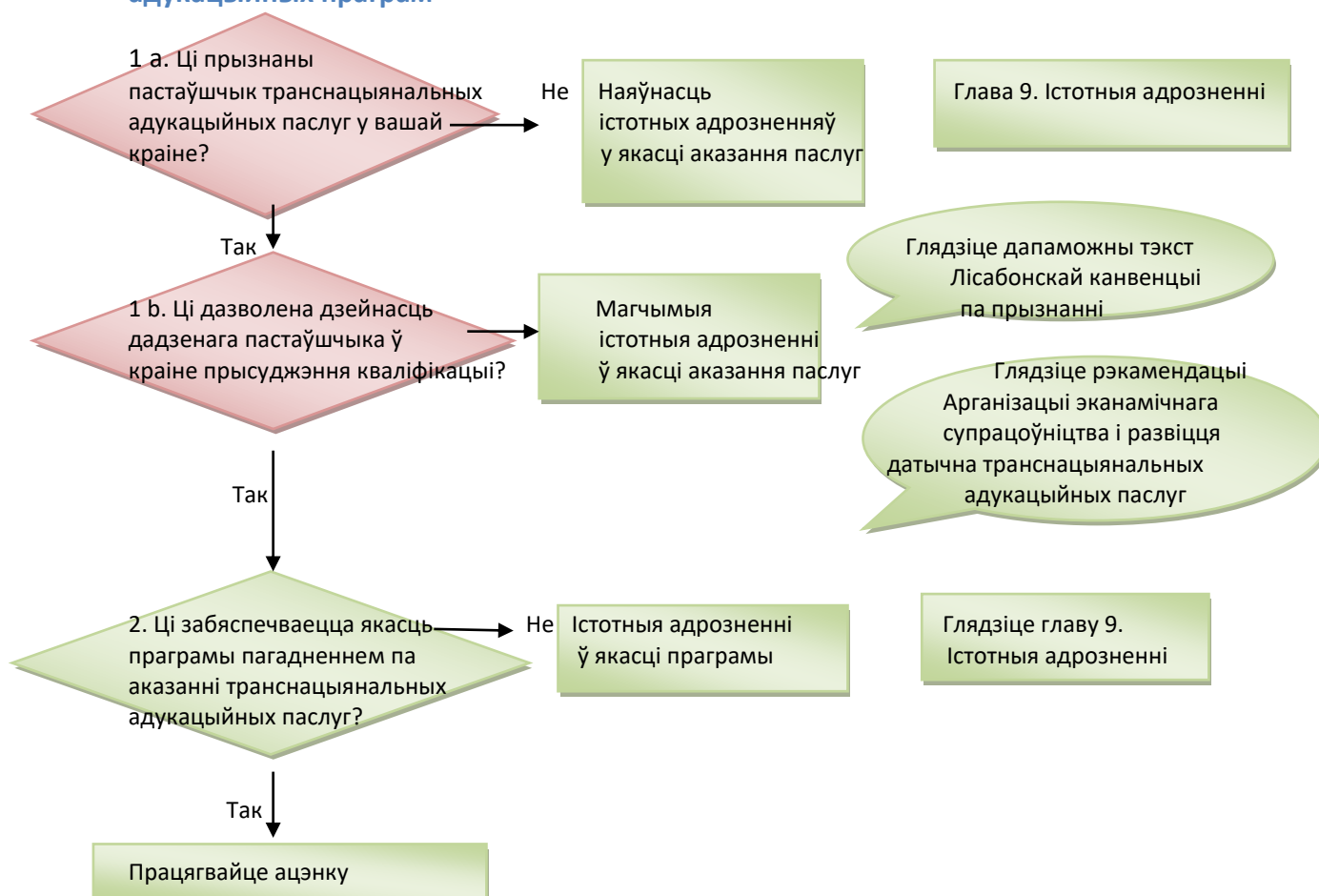
18. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм

Рэзюмэ

Рост транснацыянальнай адукацыі, або памежнага прадстаўлення адукацыйных паслуг за апошні час уражвае сваіх размахам. Гэта стала магчымым дзякуючы тэхнічнаму прагрэсу і большай мабільнасці ў забеспячэнні адукацыйных паслуг ва ўмовах глабальнай эканомікі. Асноўным фактарам у прыняцці рашэння, прызнаваць ці не прызнаваць транснацыянальную кваліфікацыю, з'яўляецца праверка статусу кваліфікацыі. Ён павінен быць пацверджаны больш чым у адной краіне.

Блок-схема

Глава 18. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм

Уводзіны

Транснацыянальная адукацыя (таксама вядомая як памежная адукацыя) з'яўляецца адносна новай з'явай у сістэме вышэйшай адукацыі. Гэта датычыцца арганізацыі аказання навучальных паслуг у сферы вышэйшай адукацыі, у тым ліку дыстанцыйнай, калі навучэнцы і ўстанова, якая прысуджае кваліфікацыю, знаходзяцца ў розных краінах. Гэты від адукацыі адрозніваецца ад транснацыянальных сумесных праграм (глядзіце главу 19 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм”), у якіх навучанне студэнта і прысуджэнне яму/ёй ступені арганізуецца сумесна некалькімі ВНУ у розных краінах.

Часта бывае цяжка вызначыць “родную” краіну студэнта, ВНУ якой прысуджае яму/ёй кваліфікацыю, і кампетэнтны орган, адказны за працэс прызнання і/або акрэдытацыю навучальнай установы і/або яе праграм.

Арганізацыя праграм транснацыянальнай адукацыі адбываецца пасродкам транснацыянальных пагадненняў, якія бываюць двух тыпаў:

1. **Сумесныя пагадненні**, у якіх навучальныя праграмы ўстановы, якая прысуджае кваліфікацыю, выкладаюцца іншай, партнёрскай адукацыйнай установай (напрыклад, ВНУ з краіны X дазваляе ВНУ з краіны Y выкладаць сваю праграму, а кваліфікацыю прысуджае сама ўстанова з краіны X);
2. **Адасобленыя пагадненні**, у якіх навучальныя праграмы выкладаюцца непасрэдна ўстановай, якая прысуджае кваліфікацыю, на памежнай аснове (напрыклад, універсітэт з краіны X мае філіял у краіне Y, дзе ён забяспечвае выкладанне сваёй навучальнай праграмы і сам прысуджае кваліфікацыю).

Рэкамендацыі

Як ужо згадвалася ў главе 3 (“Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”), некаторыя віды кваліфікацый могуць патрабаваць дадатковага даследвання з мэтай усталяваць, ці з'яўляюцца яны належным чынам акрэдытаваныя або прызнаныя. Пры ацэнцы кваліфікацый, атрыманых у выніку транснацыянальнай адукацыі, рэкамендуецца:

1. Праверыць статус установы, адказнай за прадстаўленне адукацыйных паслуг па транснацыянальнай праграме;
 - а. Пераканацца ў тым, што пастаўшчык адукацыйных паслуг з'яўляецца прызнанай/акрэдытаванай установай у сваёй краіне;

б. Калі гэта магчыма, пераканайцеся, што пастаўшчыку паслуг дазволена (кампетэнтнымі органамі “роднай” краіны і краіны, якая прымае студэнта) адукацыйная дзейнасць у краіне, дзе студэнту прапануецца навучанне.

Больш падрабязную інфармацыю пра прынцыпы, якіх павінны прытрымлівацца пастаўшчыкі транснацыянальных адукацыйных паслуг, можна знайсці ў наступных крыніцах:

а) Кодэкс належнай практыкі ў прадастаўленні транснацыянальных адукацыйных паслуг (дапаможны тэкст Лісабонскай канвенцыі па прызнанні);

б) Рэкамендацыі Арганізацыі эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця па забеспячэнні якасці прадастаўлення памежных адукацыйных паслуг у сферы вышэйшай адукацыі.

Прыклад 18.1 Махлярскія “памежныя адукацыйныя паслугі”

Транснацыянальную адукацыю прынята ўспрымаць як карысны дадатак да нацыянальнай сістэмы адукацыі, асабліва ў краінах, дзе вышэйшыя навучальныя ўстановы маюць недастатковыя магчымасці для ахопу адукацыйнымі паслугамі ўсяго студэнцкага насельніцтва краіны. Тым не менш, недахоп адпаведнай інфармацыі і выразнага адукацыйнага заканадаўства для арганізацыі такога тыпа навучання часам прыводзіць да сітуацый, калі махляры спрабуюць прадаставіць адукацыйныя паслугі сумніўнай якасці ў абыход заканадаўства.

З гэтай прычыны, варта арганізоўваць дадатковыя праверкі легітымнасці транснацыянальных пагадненняў, асабліва, калі адсутнічае інфармацыя пра статус акрэдытацыі транснацыянальнай праграмы. У такіх выпадках нават факт прызнання ўстановы-пастаўшчыка вышэйшых адукацыйных паслуг у краіне заяўніка не заўсёды гарантуе якасць праграмы, якая выкладаецца ў іншай краіне.

2. Правярайце якасць праграмы, якая прапануецца за кошт транснацыянальнага пагаднення паміж установамі.

Вы павінны пераканацца, што праграма транснацыянальнай адукацыі з’яўляецца акрэдытаванай у сваёй краіне або прызнанай ці акрэдытаванай - у краіне, якая прымае заяўніка. Аднаго з гэтых варыянтаў, як правіла, бывае дастаткова.

Прыклад 18.2 Праверка кваліфікацыі транснацыянальнай адукацыі

Супрацоўнік прыёмнай камісіі даследуе кваліфікацыю, якая была прысуджана прызнанай навучальнай установай краіны А праз яе філіял у краіне В. У філіяла

ўстановы няма афіцыйнага статусу прызнанай вышэйшай навучальнай установы ў краіне В. Супрацоўнік камісіі высвятляе, што адукацыйныя праграмы філіяла былі акрэдытаваныя ў краіне А, якая мае сістэму праграмнай акрэдытацыі.

У выніку, супрацоўнік прыёмнай камісіі прыходзіць да высновы, што доказаў якасці праграмы дастаткова, і працягвае ацэнку кваліфікацыі.

Калі пастаўшчык паслуг і/або праграма не адпавядаюць патрабаванням двух вышэйпазначаных рэкамендацый, вы не можаце зрабіць ацэнку якасці праграмы транснацыянальнай адукацыі за адсутнасцю доказаў. Глядзіце рэкамендацыю 3 главы 3 (“Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”), дзе вы знойдзеце варыянты далейшых дзеянняў, якімі трэба працягнуць працэс прызнання.

19. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм

Рэзюмэ

Нядаўна прыняты Еўрапейскі падыход, які пачаў ажыццяўляць механізмы сумеснага забеспячэння якасці сумесных праграм, павышае даступнасць інфармацыі і палягчае прызнанне кваліфікацый, прысуджаных пасля завяршэння такіх праграм. Аднак, часта прызнанне такіх кваліфікацый па-ранейшаму ўключае ў сябе кваліфікацыі, прысуджаныя па-за рамкамі гэтай структуры, і можа запатрабаваць больш падрабязнага вывучэння адукацыйнай праграмы і статуту ўстаноў, уключаных у гэты працэс. У ацэнцы такіх кваліфікацый, у пэўнай ступені, рэкамендуецца прымяняць індывідуальны падыход, паколькі нацыянальнае заканадаўства многіх краін можа адставаць ад найноўшых адукацыйных тэндэнцый належнага прызнання і прысуджэння сумесных кваліфікацый.

У гэтай главе даюцца парады па найлепшым спосабе разгляду і ацэнкі такіх кваліфікацый.

Блок-схема

Глава 19. Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм

Уводзіны

Сумесная праграма - гэта праграма, якая прапануецца сумесна некалькімі вышэйшымі навучальнымі ўстановамі, што ўтвараюць кансорцыум сумесных праграм. Такая праграма не абавязкова мае на мэце выдачу сумесных ступеняў; ступень - гэта толькі адна з магчымых узнагарод. Пасля завяршэння сумеснай праграмы выпускнік можа атрымаць: адзіную нацыянальную кваліфікацыю, некалькі асобных кваліфікацый, якія называюць двойнымі або множнымі кваліфікацыямі, і/або адзіны дакумент, якім прысуджаецца сумесная кваліфікацыя.

Кваліфікацыя (-і) сумесных праграм адрознівае (-ю) цца ад замежных нацыянальных кваліфікацый тым, што яны лічацца або прыналежнымі больш чым адной нацыянальнай сістэме, або не належнымі цалкам ні да адной нацыянальнай сістэмы. Адсюль вынікае неабходнасць браць ва ўвагу некаторыя дадатковыя элементы такіх кваліфікацый пры іх ацэнцы.

Дадатковым фактарам, які ўскладняе сітуацыю, з'яўляецца тое, што выкладанне (міжнародных) сумесных праграм і прысуджэнне сумесных кваліфікацый за іх абцяжарваецца разнастайнасцю адпаведных нацыянальных юрыдычных палажэнняў у партнёраў кансорцыума. Так, такія палажэнні могуць або ўвогуле адсутнічаць, або перашкаджаць належнаму аказанню адукацыйных паслуг, або супярэчыць адно аднаму ў некаторых пунктах. Для вырашэння гэтай праблемы агенцтвы забеспячэння якасці выступаюць за дастатковасць засведчання якасці сумеснай праграмы адной надзейнай арганізацыяй па акрэдытацыі.

У траўні 2015 года еўрапейскія міністры, адказныя за сферу вышэйшай адукацыі, адаптавалі Еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных праграм у мэтах палягчэння знешняга забеспячэння якасці гэтых праграм. Еўрапейскі падыход стварае структуру для сумеснага забеспячэння якасці сумесных праграм, забяспечваючы механізм і стандарты, якія грунтуюцца на ўзгодненых інструментах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (без неабходнасці ўжывання дадатковых нацыянальных крытэраў). Гэты падыход вызначае, што вышэйшыя навучальныя ўстановы кансорцыума павінны сумесна абіраць належнае зарэгістраванае агенцтва забеспячэння якасці са спісу Еўрапейскага рэестра забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі. Гэта агенцтва павінна выкарыстоўваць стандарты і працэдуры, згаданыя ў рамках Еўрапейскага падыходу, для правядзення сумеснай ацэнкі або акрэдытацыі ўсёй сумеснай праграмы. Рэзультатам гэтых дзеянняў, як чакаецца, становіцца

прыняцце такой кваліфікацыі ва ўсіх краінах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

У адсутнасць дакладнага статусу акрэдытацыі ў рамках Еўрапейскага падыходу доказы якасці сумеснай праграмы варта шукаць праз статус партнёраў кансорцыума і іх праграм.

Рэкамендацыі

Як ужо згадвалася ў главе 3 (“Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”), некаторыя канкрэтныя віды кваліфікацый могуць патрабаваць дадатковага даследвання з мэтай усталяваць, ці з’яўляюцца яны належным чынам акрэдытаванымі або прызнанымі. Пры ацэнцы кваліфікацыі, прысуджанай у рамках сумесных праграм, вам рэкамендуецца:

1. Праверыць, ці прымяняўся Еўрапейскі падыход падчас акрэдытацыі праграмы.

Станоўчы адказ на гэтае пытанне азначае, што ў адносінах да праграмы быў прыменены комплексны падыход забеспячэння якасці, праграма была акрэдытаваная ў кожнай з устаноў - партнёраў кансорцыума, і таму ніякіх далейшых праверак не патрабуецца.

2. Пры адсутнасці такой акрэдытацыі, праверыць, ці цалкам сумесная праграма была акрэдытаваная надзейнай (нацыянальнай) арганізацыяй па акрэдытацыі. Звычайна такая арганізацыя знаходзіцца ў краіне-партнёры кансорцыума. У гэтым выпадку вы будзеце мець дастатковыя доказы агульнай якасці праграмы, і далейшых праверак статусу партнёраў кансорцыума не спатрэбіцца.

Прыклад 19.1 Акрэдытаваная сумесная праграма

Заяўнік падае на ацэнку ступень магістра ў галіне еўрапейскіх даследаванняў, прысуджаную кансорцыумам з сямі вышэйшых навучальных устаноў. Ступень заяўніку была прысуджана да прыняцця Еўрапейскага падыходу, але ў Дадатку да дыплама (глядзіце главу 14 “Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)”) гэты выпадак тлумачыцца тым, што сумесная праграма была акрэдытаваная нацыянальнай арганізацыяй па акрэдытацыі адной з краін-партнёраў кансорцыума, і таму кваліфікацыя павінна быць прызнанай аўтэнтчнай. Супрацоўнік прыёмнай камісіі правярае статус акрэдытацыі сумеснай праграмы і працягвае ацэнку кваліфікацыі без дадатковай праверкі статусу ўсіх сямі членаў кансорцыума.

3. Пры адсутнасці акрэдытацыі ўсёй праграмы, правярце статус акрэдытацыі/прызнання партнёраў кансорцыума або, у краінах з сістэмай акрэдытацыі

на праграмным узроўні, акрэдытацыйнага статусу частак праграмы для дастатковых доказаў яе якасці.

Гэта можа быць даволі складанай і працаёмкай задачай, калі вы ацэньваеце сумесную праграму, якая выкладалася кансорцыумам з вялікай колькасці навучальных устаноў. Статус акрэдытацыі часткі праграмы, выкладзенай адной з устаноў кансорцыума, можа аказацца асабліва цяжка праверыць у большасці сістэм адукацыі. Таму ў гэтым аспекце ацэнкі сумеснай кваліфікацыі рэкамендуецца выкарыстоўваць індывідуальны падыход: вы не павінны правяраць кожны пункт акрэдытацыі праграмы да таго часу, пакуль у вас будуць дастатковыя доказы агульнай яе якасці.

Прыклад 19.2 Праверка статусу акрэдытацыі/прызнання партнёраў кансорцыума

Заяўнік падае на ацэнку ступень магістра ў нейралінгвістыцы, прысуджанай яму/ёй кансорцыумам з пяці ВНУ. Сумесная праграма не акрэдытаваная цалкам нацыянальнай арганізацыяй па акрэдытацыі, таму супрацоўнік прыёмнай камісіі пачынае правяраць статус акрэдытацыі/прызнання ўсяго кансорцыума і высвятляе, што дзве партнёрскіх установы прызнаныя вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ў рамках сваіх нацыянальных сістэм, у той час як тры астатнія ўстановы дзейнічаюць у нацыянальных сістэмах на базе праграм акрэдытацыі. Супрацоўнік камісіі не можа знайсці ніякай інфармацыі пра статус акрэдытацыі частак сумеснай праграмы, выкладзенай вышэйпералічанымі трыма ўстановамі, але ўсе яны маюць акрэдытаваную нацыянальную праграму ў галіне нейралінгвістыкі.

Такім чынам, супрацоўнік прыёмнай камісіі робіць выснову пра наяўнасць дастатковых доказаў якасці праграмы і працягвае ацэнку кваліфікацыі.

4. Прыміце як дадзенае: кансорцыумы, якія забяспечваюць выкладанне сумесных праграм, могуць уключаць у сябе непрызнаныя вышэйшыя навучальныя ўстановы, паколькі прызнаныя ўстановы кансорцыума бяруць на сябе адказнасць за агульную якасць сумеснай праграмы.

Выкладанне сумесных праграм з'яўляецца, у нейкай ступені, эксперыментам (асабліва ў рамках Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі) - з мэтай стварэння новых форм праграм вышэйшай адукацыі. Такім чынам, кансорцыумы могуць уключаць у сябе партнёраў па-за рамкамі афіцыйна прызнаных ВНУ. Гэта могуць быць навукова-даследчыя інстытуты або камерцыйныя арганізацыі, якія могуць прапаноўваць студэнтам адмысловыя веды або навыкі, важныя для засваення новых сумесных праграм.

Прыклад 19.3 Непрызнаныя ўстановы ў складзе кансорцыума

Заяўнік падае на разгляд ступень магістра ў галіне міжнароднага маркетынгу, якая была выдадзеная яму/ёй кансорцыумам з дзвюх вышэйшых навучальных устаноў і буйной міжнароднай маркетынгавай кампаніяй. Уся сумесная праграма не мае акрэдытацыі ад нацыянальнай арганізацыі па акрэдытацыі. Супрацоўнік прыёмнай камісіі правярае статус акрэдытацыі/прызнання кансорцыума і высвятляе, што дзве яго ВНУ прызнаныя ў сваіх нацыянальных сістэмах і прапануюць шэраг нацыянальных адукацыйных праграм магістратуры ў галіне бізнес-даследаванняў, маркетынгу і камунікацый. Міжнародная маркетынгавая кампанія не з'яўляецца прызнанай ВНУ і яе праграмы неакрэдытаваныя.

Сумесная праграма навучання арганізавана такім чынам, што дзве вышэйшых навучальных установы адказваюць за ўзгодненасць усіх кампанентаў праграмы і іспытаў па ёй, у той час як маркетынгавая кампанія забяспечвае практычнае навучанне на канкрэтных прыкладах са сферы бізнесу, а таксама кіруе навучальнымі стажыроўкамі студэнтаў.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі робіць выснову пра наяўнасць дастатковых доказаў якасці праграмы і працягвае ацэнку кваліфікацыі.

Калі сумесная праграма і кансорцыум устаноў не адказваюць патрабаванням вышэйзгаданых рэкамендацый, вы не можаце ацаніць праграму за недахопам доказаў яе якасці. Глядзіце рэкамендацыю 3 главы 3 (“Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”) для варыянтаў далейшых дзеянняў.

Інфармацыйныя інструменты

Больш падрабязную інфармацыю пра сумесныя праграмы і кваліфікацыі (сумесныя ступені) вы можаце знайсці ў Дадатку да дыплама па сумеснай ступені. Канкрэтную інфармацыю па сумесных праграмах можна таксама знайсці ў наступных крыніцах:

- Афіцыйны вэб-сайт вышэйшых навучальных устаноў, якія прапануюць сумесную праграму;
 - Пагадненне паміж адукацыйнымі ўстановамі, якія прапануюць сумесную праграму;
 - Вэб-сайт Еўрапейскага кансорцыума па акрэдытацыі (Ecapedia), у тым ліку вынікі праекта JOQAR: “Сумесныя праграмы: забеспячэнне якасці і прызнанне ступеняў”.
- Спасылка: http://ecahe.eu/w/index.php/Main_Page

- Еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных праграм. Спасылка:
<https://www.eqar.eu/projects/joint-programmes.html>

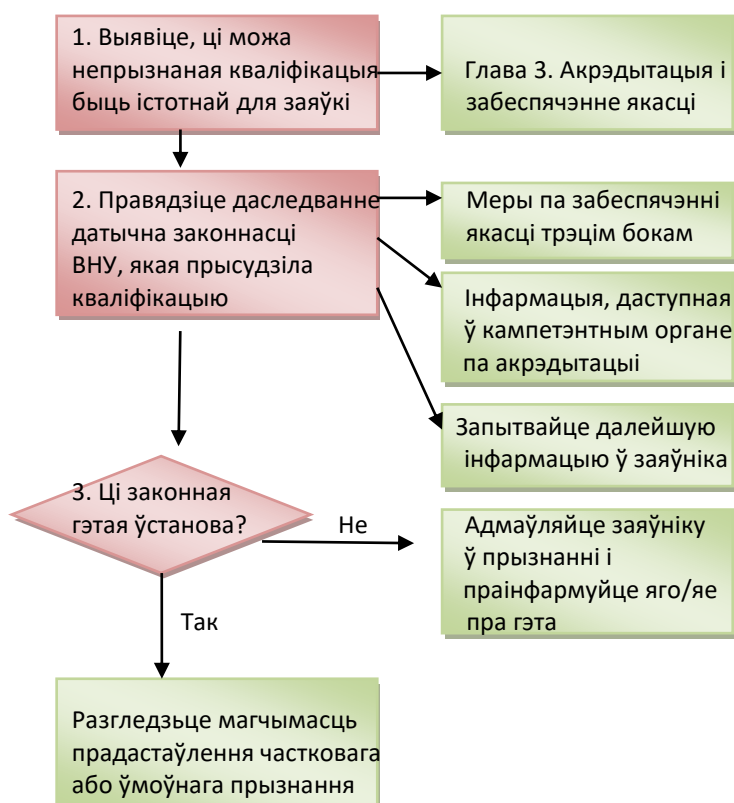
20. Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі

Рэзюмэ

У гэтай главе апісваецца, як працаваць з кваліфікацыямі, якія былі прысуджаныя навучальнымі ўстановамі, афіцыйна не прызнанымі сваёй нацыянальнай сістэмай вышэйшай адукацыі. Гэтыя ўстановы, аднак, маюць права на законных падставах выкладаць адукацыйныя праграмы, якія ацэньваюцца звычайным чынам.

Блок-схема

Глава 20. Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі

Уводзіны

Статус навучальнай установы, якая прысудзіла ступень (глядзіце главу 3 “Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці”), з’яўляецца важным элементом, які неабходна прымаць ва ўвагу ў наступных выпадках:

- Калі ўстанова прызнаная ў сваёй нацыянальнай сістэме: так кваліфікацыя можа быць ацэненай і прызнанай у адпаведнасці з Лісабонскай канвенцыі па прызнанні;

- Калі ўстанова не прызнана афіцыйна ці не знаходзіцца ў спісе ВНУ на вэб-сайтах кампетэнтных адукацыйных органаў: праверце, ці не прызнаная ўстанова законнай іншымі кампетэнтнымі органамі або ёсць іншыя акалічнасці, якія могуць апраўдаць ацэнку дадзенай кваліфікацыі.

Непрызнаныя, але законныя навучальныя ўстановы можна падзяліць на некалькі асобных груп:

1. Установы, якім забаронена прызнанне ці якія самі абралі непрызнанне.

Да гэтай катэгорыі адносяцца легітымныя ўстановы, праграмы і кваліфікацыі якіх могуць быць афіцыйна прызнанымі дзяржаўнымі органамі, іншымі вышэйшымі навучальнымі ўстановамі і працадаўцамі, але афармленне якіх не адпавядае стандартам у сферы заканадаўства ці юрыдысдыкцыі, а не ў сферы якасці праграм¹²;

2. Пастаўшчыкі паслуг вышэйшай адукацыі, якія не адпавядаюць вызначаным тэхнічным стандартам.

Да гэтай катэгорыі адносяцца ўстановы, якія не адпавядаюць стандартам адукацыйных органаў. Гэтыя ўстановы прапануюць аўтэнтычныя навучальныя праграмы, якія, па розных прычынах, не адпавядаюць тэхнічным крытэрам, вызначаным для афіцыйнай акрэдытацыі або прызнання. Гэтыя ўстановы не могуць быць ацэненыя як цалкам прызнаныя, але пры пэўных умовах ВНУ і інфармацыйныя цэнтры па прызнанні ENIC - NARIC могуць часткова ацэньваць іх кваліфікацыі або даваць рэкамендацыі выпускнікам па тым, як задаволіць прынятым стандартам прызнання іх кваліфікацый.

Варта адзначыць, што нацыянальныя працэдуры забеспячэння якасці і прызнання ў розных краінах могуць адрознівацца адна ад адной, што часам прыводзіць да немагчымасці прызнання пэўных тыпаў устаноў або праграм. Нават калі легітымныя адрозненні робяць поўнае прызнанне немагчымым, ёсць верагоднасць выдачы заяўніку частковай або ўмоўнай формы прызнання, або прапановы яму/ёй карысных парад і рэкамендацый.

¹² Такія ўстановы, як правіла, уключаюць у сябе дзяржаўныя або ваенныя навучальныя ўстановы, рэлігійныя інстытуты і семінарыі і пастаўшчыкоў паслуг бесперарыўнай адукацыі для дарослых. Некаторыя з іх могуць таксама належаць да пастаўшчыкоў транснацыянальных адукацыйных паслуг (глядзіце главу 18 “Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм”).

Рэкамендацыі

1. Вам рэкамендуецца дамагчыся высвятліць, ці можа ўстанова лічыцца законным пастаўшчыком адукацыйных паслуг, нават калі яна афіцыйна не прызнаная. Аднак, з пункту гледжання эфектыўнасці вашай працы, варта абмяжоўваць занадта глыбокія даследаванні такіх кваліфікацый, якія, верагодна, маюць непасрэднае дачыненне да заяўкі і якія вы маглі б нейкім чынам уключыць у вашу ацэнку.

Прыклад 20.1 Высветленне законнасці пастаўшчыка паслуг

Супрацоўнік прыёмнай камісіі атрымлівае кваліфікацыю, прысуджаную Паліцэйскай акадэміяй, якая не з'яўляецца прызнанай вышэйшай навучальнай установай. Заяўнік запытвае допуск да праграмы другога цыклу ў галіне даследавання злачынстваў на месцы здарэння. Паколькі вынікі навучання па кваліфікацыі, хутчэй за ўсё, будуць адпавядаць мэтам заяўленай праграмы, супрацоўнік прыёмнай камісіі прымае рашэнне далей разглядаць на адпаведнасць навучальную ўстанову і засвоеную кваліфікацыю, а не адхіляць заяўку на фармальных падставах.

2. Каб высвятліць, ці з'яўляецца непрызнаная навучальная ўстанова легітымнай, вам рэкамендуецца:

а. Правесці даследаванне легітымнасці ўстановы і кваліфікацыі і высвятліць, якія (нацыянальныя) органы ўлады нясуць адказнасць за іх законнасць, якое прызначэнне кваліфікацыі ў краіне заяўніка?

б. Звярніце асаблівую ўвагу на любыя меры забеспячэння якасці, якія могуць прадпрымаць трэція бакі, а таксама на любую інфармацыю, даступную ў нацыянальным органе па акрэдытацыі;

с. Запытайце ў заяўніка дадатковую інфармацыю пра яго/яе ВНУ, калі гэта неабходна.

Прыклад 20.2 Атрыманая інфармацыя пра законнага пастаўшчыка адукацыйных паслуг

Супрацоўнік прыёмнай камісіі з папярэдняга прыкладу шукае ў Інтэрнэце адпаведную інфармацыю пра кваліфікацыю, прысуджаную Паліцэйскай акадэміяй, і знаходзіць наступныя дадзеныя:

- забеспячэнне якасці адукацыі Паліцэйскай акадэміі падпадае пад адказнасць не Міністэрства вышэйшай адукацыі, але Міністэрства ўнутраных спраў;

- допуск да праграмы заснаваны на тых жа кваліфікацыях сярэдняй адукацыі, якія забяспечваюць доступ да ўніверсітэцкіх праграм у роднай краіне заяўніка;
- вынікі навучання па 3-гадовай адукацыйнай праграме, верагодна, адносяцца да прафесійна-арыентаваных праграм бакалаўрыяту, якія прадастаўляюць універсітэты прыкладных навук;
- некаторыя ВНУ у краіне заяўніка дапускаюць выпускнікоў Паліцэйскай акадэміі да апошняга году навучання па праграме бакалаўрыяту ў адпаведнай вобласці.

3. Калі вы высветлілі, што пастаўшчык адукацыйных паслуг з'яўляецца легітымным, разгледзьце магчымасць частковага або ўмоўнага прызнання кваліфікацыі.

Прыклад 20.3 Частковае або ўмоўнае прызнанне кваліфікацыі

Супрацоўнік прыёмнай камісіі з двух папярэдніх прыкладаў вырашае, што найшоў дастаткова інфармацыі, каб прызнаць легітымнасць Паліцэйскай акадэміі і якасць дадзенай кваліфікацыі. Ён прымае рашэнне частковага прызнання кваліфікацыі, што было б самым верагодным выйсцем з дадзенай сітуацыі ў краіне заяўніка (допуск да апошняга году навучання па праграме бакалаўрыята ў галіне судовай медыцыны).

4. Калі кваліфікацыі нельга выдаць ніякага віду прызнання, праінфармуйце заяўніка пра падставы для такога рашэння.

21. Уладальнікі кваліфікацый без адпаведных дакументаў

Рэзюмэ

Уцекачы або асобы, якія знаходзяцца ў становішчы ўцекачоў, могуць не мець адпаведных дакументаў па кваліфікацыі для правядзення ацэнкі. Артыкул VII Лісабонскай канвенцыі па прызнанні абавязвае кампетэнтныя органы ацэньваць такія кваліфікацыі.

Пры адсутнасці патрэбнай дакументацыі, кваліфікацыя можа быць разгледжана з дапамогай рэканструявання акадэмічных дасягненняў праз т.зв. “дапаможныя дакументы” і ў выніку атрымаць належную ацэнку.

Блок-схема

21. Уладальнікі кваліфікацый без адпаведных дакументаў

Уводзіны

Уцекачы або асобы, якія знаходзяцца ў становішчы ўцекачоў і атрымалі фармальную адукацыю прызнанай і/або акрэдытаванай навучальнай установы, а таксама іншыя асобы, якія па важкіх прычынах не могуць пацвердзіць сваю кваліфікацыю, маюць права на ацэнку кваліфікацыі пры падачы заяўкі на допуск да навучальнай праграмы.

Артыкул VII Лісабонскай канвенцыі па прызнанні абавязвае органы па прызнанні распрацоўваць працэдур, якія дазваляць справядліва і хутка праводзіць ацэнку кваліфікацыі ўцекачоў або асоб, якія знаходзяцца ў становішчы ўцекачоў і не могуць пацвердзіць аўтэнтычнасць сваіх кваліфікацый, адпаведнасці ўступным патрабаванням праграм вышэйшай адукацыі. Да гэтых працэдур прымяняюцца агульныя прынцыпы Лісабонскай канвенцыі па прызнанні.

Ацэнка кваліфікацыі ўцекачоў можа быць складаным працэсам, паколькі іх дакументацыя бывае няпоўнай і цяжка праверыць або ўдакладніць інфармацыю пра сістэму адукацыі, у рамках якой была прысуджана кваліфікацыя, з-за палітычнай сітуацыі ў роднай краіне заяўніка.

Для забеспячэння справядлівага працэсу ацэнкі вам рэкамендуецца апісваць працэдуру ацэнкі і ўключаць гэта апісанне ў працэдуры прызнання вашага аддзела або ўстановы.

Рэкамендацыі

Калі вы атрымалі заяўку ад ўцекача або асобы, якая знаходзіцца ў становішчы ўцекача, без адпаведных дакументаў, якія пацвярджаюць яго/яе кваліфікацыю (-і), першапачаткова вам неабходна высвятліць, ці адпавядае заяўнік асноўным патрабаванням допуску да праграмы навучання. Гэтыя патрабаванні ўключаюць:

1. Вы павінны прыняць як дадзенае, што інфармацыя, прадстаўленая заяўнікам, не з'яўляецца поўнай, і спрабуеце рэканструяваць яго/яе акадэмічныя дасягненні на аснове альтэрнатыўнай інфармацыі, прадстаўленай у “дапаможным дакуменце”. Дапаможны дакумент уяўляе сабой дасье, якое можа ўключаць:

а. Падрабязную інфармацыю пра змест, узровень і глыбіню адукацыі заяўніка:

- персанальныя дадзеныя заяўніка: імя і прозвішча, дата і месца нараджэння і г.д.
- назва атрыманай (-ых) кваліфікацыі (-ый);
- назва ўстановы (-ў), дзе была (-і) атрымана (-ыя) кваліфікацыя (-і);

- узровень (-ўні) атрыманай (-ых) кваліфікацыі (-ый);
- працягласць праграмы (праграм) навучання;
- год (гады), у які (-я) была (-і) атрымана (-ыя) кваліфікацыя (-і);
- назва праграмы (праграм);
- апісанне зместу праграмы (праграм), у тым ліку курсаў і працавыдаткаў (калі Дадатак да дыпламу недаступны);
- пацверджанне ад заяўніка, што прадстаўленая інфармацыя праўдзівая.

Дадатковая інфармацыя, якая тычыцца прафесійнага досведу абітурыента, можа таксама ўваходзіць у дадзены спіс, асабліва калі досвед звязаны з яго/яе адукацыяй.

b. Дакументы і пацвярджальныя дадзеныя, прадстаўленыя заяўнікам, якія могуць дапамагчы ў засведчанні вышэйпазначанай інфармацыі:

- студэнцкі нумар (-ы) або пацвярджальны код (пры іх наяўнасці);
- дакументы па праходжанні адукацыі (Акадэмічная (-ыя) даведка (-і), школьны атэстат і інш.);
- заява (-ы) ад установы (-ў), што кваліфікацыя была прысуджана заяўніку;
- пацверджанні працоўнага досведу (калі гэта магчыма);
- любыя іншыя доказы і сведчанні, такія як прозвішчы і імёны выкладчыкаў, апісанне курсаў і г.д.

Памятайце пра тое, што вам трэба заахвочваць заяўніка ўключаць у свае дакументы як мага больш важных і датычных прызнання дапаможных дадзеных.

c. Агульныя дадзеныя пра сістэму (-ы) адукацыі, у рамках якой (-іх) была прысуджаная кваліфікацыя; ваш нацыянальны орган па прызнанні можа таксама забяспечыць карысную інфармацыю пра патрэбную (-ыя) кваліфікацыю (-і).

Заўважце, што ёсць верагоднасць:

- напаткаць заяўнікаў, якія падаюць на разгляд дапаможны дакумент (падрыхтаваны, напрыклад, вашым нацыянальным інфармацыйным цэнтрам ENIC-NARIC) замест звычайных дакументаў заяўкі;

- атрымаць ад заяўніка запыт пра дапамогу ў стварэнні дапаможнага дакумента.

Прыклад 21.1 Стварайце шаблон дапаможнага дакумента

З мэтай эканоміі свайго часу і часу заяўнікаў, супрацоўнік прыёмнай камісіі ўстановы X распрацоўвае шаблон дапаможнага дакумента, які будзе ў далейшым перадавацца на запаўненне заяўнікам.

Офіс дадзенай прыёмнай камісіі выкарыстоўвае ўзор Дадатку да дыплама (<http://europass.cedefop.europa.eu/en/documents/european->; глядзіце главу 14 "Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)") для распрацоўкі шаблона гэтага дакумента, не ўключаючы ў дадзены шаблон толькі вузкасפעцыяльныя падраздзелы Дадатку, якія заяўнік, хутчэй за ўсё, будзе не ў стане запоўніць.

Офіс прыёмнай камісіі забяспечвае заяўнікаў дакладнымі інструкцыямі падчас запаўнення дапаможнага дакумента, каб быць цалкам упэўненым, што заяўнікі прадставяць важную і адпаведную іх адукацыі інфармацыю.

Супрацоўнік прыёмнай камісіі самастойна ўключае ў дапаможны дакумент заяўніка толькі дадзеныя пра яго/яе сістэму адукацыі і кваліфікацыю (1с) і завяршае, такім чынам, запаўненне дакумента.

Прыклад 21.2 Узор запаўнення дапаможнага дакумента

Адукацыя	
Кваліфікацыя	Афіцыйнае пацверджанне наяўнасці кваліфікацыі
Сярэдняя адукацыя	Атэстат
Першая ступень вышэйшай адукацыі	Ідэнтыфікацыйны нумар студэнта
	+ Акадэмічная даведка за першы год навучання
Другая ступень вышэйшай адукацыі	Афіцыйнае пацверджанне адсутнічае, але ёсць сведчанне выкладчыка

	+ кантракт найму
	+ доказ фармальнай і нефармальнай адукацыі

2. Вы павінны паспрабаваць ацаніць кваліфікацыю (-і) на аснове інфармацыі, прадстаўленай у дапаможным дакуменце. Сканцэнтруйцеся на індывідуальных асаблівасцях заяўніка; памятайце, што не ўсе неабходныя дакументы і не ўся важная інфармацыя па адукацыі можа прысутнічаць у дакументах заяўкі. Засяродзьцеся на высвятленні таго, ці змога заяўнік дамагчыся поспеху ў дасягненні навучальных мэтай, за аснову чаго трэба ўзяць пяць элементаў кваліфікацыі: якасць, узровень, працавыдаткі, характарыстыкі кваліфікацыі і вынікі навучання.

Калі гэта магчыма, выкарыстоўвайце папярэднія заяўкі з той жа адукацыйнай установы або па той жа навучальнай праграме (напрыклад, Акадэмічныя даведкі) для збору інфармацыі пра пяць элементаў дадзенай кваліфікацыі і/або звярніцеся да цэнтра па прызнанні ENIC - NARIC за больш поўнай інфармацыяй. Вы таксама можаце выкарыстоўваць дадзеныя папярэдніх заяўках для перакрываванага кантролю ўзгодненасці інфармацыі.

Прыміце як дадзенае, што вы не заўсёды зможце рэканструяваць усе пяць элементаў кваліфікацыі, нягледзячы на ўсе свае намаганні. Памятайце, часта здараецца так, што заяўнік раптоўна прад'яўляе арыгіналы дакументаў, асабліва калі гаворка ідзе пра вынікі навучання.

Заўважце, што рэкамендуецца захоўваць базу дадзеных папярэдніх рашэнняў па прызнанні, якая можа паслужыць добрай асновай для апрацоўкі будучых заявак.

Калі ў вас ёсць сумневы ў аўтэнтычнасці дакументаў, звярніцеся да цэнтра па прызнанні ENIC - NARIC (глядзіце главу 5 “Аўтэнтычнасць”).

Прыклад 21.3 Прымяняйце індывідуальны падыход у прызнанні, калі вы атрымалі няпоўную дакументацыю заяўніка

Заяўнік-уцякач робіць запыт на навучанне па праграме магістра ў галіне машынабудавання ўстановы Х. Адзіная наяўная дакументацыя заяўніка - гэта яго/яе Акадэмічная даведка. Супрацоўнік прыёмнай камісіі прымае заяўку да апрацоўкі і на базе Акадэмічнай даведкі заключае, што заяўнік мае кваліфікацыю на ўзроўні бакалаўра машынабудавання, атрыманую ў акрэдытаванай навучальнай установе. Гэта кваліфікацыя прадстаўляе яму/ёй доступ да навучання пра праграме магістратуры.

Акрамя таго, Акадэмічная даведка дае каштоўную інфармацыю пра працавыдаткі і характарыстыкі праграмы заяўніка. Супрацоўнік прыёмнай камісіі прымае рашэнне па прызнанні дадзенай кваліфікацыі.

Прыклад 21.4 Дапаможны дакумент, падрыхтаваны цэнтрам па прызнанні ENIC-NARIC, як аснова для ацэнкі кваліфікацый уцекачоў

Заяўнік-уцякач запытвае допуск да навучання па праграме магістра ў галіне камп'ютэрных навук на аснове кваліфікацыі бакалаўра ў той жа вобласці. У заяўніка няма ні дыплама, ні сертыфіката, які б пацвярджаў засваенне адукацыйнай праграмы. Цэнтр па прызнанні ENIC-NARIC падрыхтаваў дапаможны дакумент, які апісвае адукацыю студэнта на падставе інфармацыі пра кваліфікацыю, апісання навучальных курсаў, працоўнага досведу і дакументацыі, прадстаўленай заяўнікам. Дзякуючы гэтым дадзеным, супрацоўнік прыёмнай камісіі прымае рашэнне па прызнанні кваліфікацыі бакалаўра і прадастаўляе заяўніку допуск да магістарскай праграмы.

3. У любым выпадку, працэс апрацоўкі заяўкі можа ўключаць у сябе і працэдуру ацэнкі. Гэта залежыць ад інфармацыі, якую вы змаглі ці не змаглі здабыць з дапаможнага дакумента.

а. Абярыце метады ацэнкі, які падыходзіць для мэты канкрэтнай кваліфікацыі і які магчыма прымяніць. Прыкладамі такіх метадаў з'яўляюцца:

- існуючыя інструменты, такія як кампетэнтная размова і ўступныя іспыты (у прыватнасці, для доступу да праграм бакалаўрыяту), якія магчыма адаптаваць да мэт канкрэтнай праграмы, каб пазбегнуць празмерна складаных іспытаў;
- інтэрв'ю з супрацоўнікамі прыёмнай камісіі (для праверкі ўзгодненасці праграм) і супрацоўнікамі адпаведнага факультэта вашай ВНУ;
- сведчанне заяўніка пад прысягай перад кампетэнтным юрыдычным органам.

б. Пры правядзенні ацэнкі заяўкі важна засяродзіцца на агульных выніках навучання, неабходных заяўніку ў пэўнай вобласці;

с. Пераканайцеся ў тым, што ваша ўстанова паслядоўна прымяняе ўзаемаўзгодненыя метады ацэнкі і гарантуе іх якасць.

4. Фармулюйце рашэнне па прызнанні на аснове вынікаў адпаведнасці патрабаванням вышэйпазначаных пунктаў 2 і 3.

Прыклад 21.5 Субяседванне з заяўнікам у форме своеасаблівага іспыту

Заяўнік-уцякач робіць запыт на допуск да праграмы магістратуры ў галіне машынабудавання ўстанова Х. Адзіная наяўная дакументацыя заяўніка - гэта запіс пра яго/яе ступень бакалаўра, перакладзены на ангельскую мову. Спецыяліст па прызнанні кваліфікацый праводзіць субяседванне з заяўнікам разам з выкладчыкамі дадзенай навучальнай установы. Студэнту задаюць пытанні пра змест і вынікі навучання па праграмах, якія ён/яна засвоіў/-ла, пра падручнікі, па якіх ён/яна вучыўся падчас курсу бакалаўрыята, і пра пройдзеныя іспыты. Заяўнік таксама распавядае пра метады навучання, якія прымяняліся ў яго/яе навучальнай установе, і выкананыя ім/ёй падчас навучання праекты. Супрацоўнік прыёмнай камісіі разам з выкладчыкамі ВНУ збіраюць усю атрыманую такім чынам інфармацыю заяўніка ў дапаможным дакуменце і на аснове гэтага прымаюць рашэнне па прызнанні.

Прыклад 21.6 Параўнанне з папярэднімі заяўкамі

Заяўнік-уцякач запытвае допуск да навучання па магістарскай праграме ў галіне сацыялогіі ва ўстанове Х, аднак у яго/яе адсутнічаюць усе дакументы. Супрацоўнік прыёмнай камісіі прымае заяўку да апрацоўкі і высвятляе, што яго ўстанова Х раней ужо атрымлівала заяўку разам з дакументамі па той жа праграме. Такім чынам, спецыяліст параўноўвае апісанне кваліфікацыі, прадстаўленай студэнтам у дапаможным дакуменце, з інфармацыяй у Акадэмічнай даведцы папярэдняй заяўкі і пераконваецца ў тым, што дадзеныя супадаюць. Акрамя таго, змест праграмы і працавыдаткі па ранейшай заяўцы даюць супрацоўніку прыёмнай камісіі дастаткова інфармацыі для паўнаwartаснай ацэнкі заяўкі. У завяршэнне, супрацоўнік камісіі арганізуе субяседванне з заяўнікам у форме іспыту, як гэта пазначана ў прыкладзе 21.5.

Прыклад 21.7 Афіцыйнае апісанне кваліфікацыі для прызнання папярэдняга навучання

Заяўнік-уцякач запытвае допуск да праграмы магістра гісторыі, але яго/яе дакументаў настолькі мала, што спецыяліст па ацэнцы кваліфікацый не ў стане прыступіць да звычайнай працэдуры ацэнкі. Па запыту яго ВНУ, інфармацыйны цэнтр па прызнанні ENIC-NARIC распрацоўвае афіцыйнае апісанне кваліфікацыі, якую, гіпатэтычна, мае заяўнік. Гэта апісанне грунтуецца на:

- інфармацыі заяўніка пра яго/яе навучальныя дасягненні;
- дадзеных цэнтра ENIC-NARIC пра сістэму адукацыі краіны заяўніка, а таксама
- іншых дакументах, прадстаўленых у якасці сведчання наяўнасці кваліфікацыі (-ый).

Афіцыйнае апісанне ўключае ў сябе агульную ацэнку кваліфікацыі заяўніка або ацэнку цэнтрам ENIC-NARIC гэтага тыпу кваліфікацыі ў цэлым.

Афіцыйнае апісанне кваліфікацыі можа быць выкарыстана ў рамках афіцыйнай працэдуры прызнання папярэдняга навучання, дзе кампетэнцыі заяўніка разглядаюцца больш падрабязна.

Прыклад 21.8 Засяродзьцеся на выніках навучання

Супрацоўнік прыёмнай камісіі ўстановы X арганізуе субсясёданне з заяўнікам, на якое запрашае і выкладчыкаў, каб усебакова ацаніць інфармацыю ў дапаможным дакуменце заяўніка-ўцекача. У выніку субсясёдання супрацоўнік камісіі прымае рашэнне адмовіць у прызнанні, таму што ў засвоенай заяўнікам праграме выкарыстоўваліся падручнікі, адрозныя ад падручнікаў аналагічнай праграмы ва ўстанове X. Гэта рашэнне, аднак, не адпавядае прынцыпам Лісабонскай канвенцыі па прызнанні; асноўная ўвага падчас ацэнкі павінна засяроджвацца на выніках навучання, каб спецыяліст па прызнанні меў магчымасць вызначыць, ці ў дастатковай меры заяўнік падрыхтаваны да праграмы.

Інфармацыйныя інструменты

- Еўрапейская камісія запусціла вэб-сайт “Адукацыя і перасяленцы”, мэтай дзейнасці якога з’яўляецца паскарэнне інтэграцыі ў новыя грамадствы людзей, якія ўцякаюць з непрыдатных для жыцця родных мясцін. Спасылка: http://ec.europa.eu/education/policy/migration/index_en.htm?pk_campaign=Email-Jan2016&pk_kwd=News2

- Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў распрацавала інтэрактыўную вітальную мапу для ўцекачоў, на якой усе вышэйшыя навучальныя ўстановы запрашаюцца да размяшчэння сваіх праектаў і ініцыятыў. Спасылка: <http://www.eua.be/activities--services/eua--campaigns/refugees--welcome--map/>

- Сетка ENIC-NARIC.net прысвяціла вэб-старонку прызнанню кваліфікацый уцекачоў. Спасылка: <http://www.enic--naric.net/recognise--qualifications--held--by--refugees.aspx>

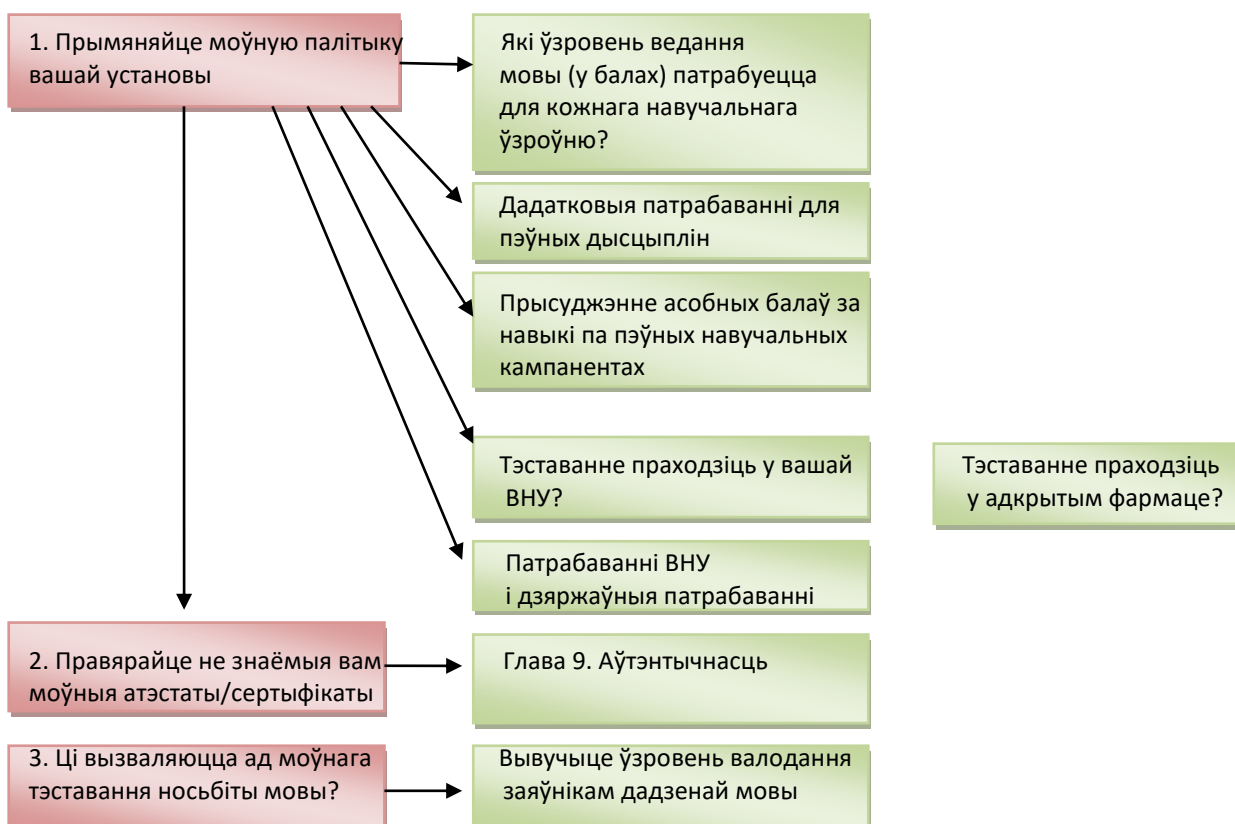
22. Моўныя тэсты

Рэзюмэ

Моўнае тэставанне з'яўляецца звычайнай практыкай уступных патрабаваннях вышэйшых навучальных устаноў. Патрабаванні да ведання мовы могуць усталёўвацца ўрадамі краін, службаў іміграцыйнага кантролю, а таксама навучальнымі ўстановамі - у якасці перадумовы паступлення. А з улікам значнага росту аб'ёмаў памежнай мабільнасці, роля моўных тэстаў сёння становіцца ўсё больш значнай, і большасць еўрапейскіх краін, якія прымаюць на навучанне ўцекачоў, выкарыстоўваюць пэўныя тыпы тэстаў. Гэтыя тэсты распрацоўваюцца і рэгулююцца ў пэўнай ступені "афіцыйнымі" органамі, якія добра зарэкамендавалі сябе і карыстаюцца даверам у акадэмічным асяроддзі.

Блок-схема

Глава 22. Моўныя тэсты

Уводзіны

Правая аснова для ўвядзення моўных тэстаў

Фармулёўка Лісабонскай канвенцыі па прызнанні сцвярджае, што кандыдаты на навучанне па акадэмічных праграмах не павінны падвяргацца дыскрымінацыі па моўнай прыкмеце. Аднак артыкул 4.7 удакладняе, што патрабаваць ад прэтэндэнтаў прадэманстраваць “дастатковую кампетэнтнасць у веданні мовы або моў навучання адпаведнай установы, або іншых пазначаных моў” з’яўляецца законным.

Моўныя тэсты могуць усталёўвацца ўрадам (яго консульскай службай або Міністэрствам міграцыі) у якасці ўмовы для ўезду заяўніка ў краіну, у якой знаходзіцца ВНУ яго/яе будучага навучання. Тэсты могуць таксама арганізоўвацца самой навучальнай установай, у якасці перадумовы да паступлення на канкрэтную праграму. Калі ж тэставанне арганізуецца адначасова і ўрадам краіны, і адукацыйнай установай, гэта зусім не абавязкова азначае, што патрабаванні абодвух бакоў будуць аднолькавымі.

Характарыстыкі моўных тэстаў

У цэлым, моўныя тэсты з’яўляюцца перадумовай да паступлення ў ВНУ і не падлягаюць абмеркаванню. Яны ўсталёўваюць, ці мае кандыдат мінімальныя навыкі, неабходныя для паступлення на навучальны курс і яго паспяховага завяршэння. Безумоўна, навучальныя ўстановы могуць чакаць ад сваіх студэнтаў паляпшэння моўных кампетэнцый у працэсе адукацыі. Для навучэнцаў кароткатэрміновых праграм мабільнасці, якія фінансуюцца, напрыклад, праграмай “Эразмус”¹³, гэта адна з відавочных мэтаў іх праграм навучання. У сувязі з гэтым, некаторыя ўстановы самастойна вырашаюць, ці дапускаць да навучання па праграме студэнтаў, якія не дасягнулі ўсталяванага моўнага ўзроўню.

Гэтыя меркаванні, верагодна, будуць мець не такое вялікае значэнне для ўрадаў і консульскіх служб, чые патрабаванні, аднак, бываюць даволі высокімі. Вы як спецыяліст павінны ведаць розныя ўзроўні валодання мовай, якія суадносяцца з узроўнямі нацыянальных рамак кваліфікацый, а таксама быць знаёмымі з сістэмамі квот і любымі двухбаковымі пагадненнямі, падпісанымі паміж вашай і іншымі краінамі.

Тыпы моўных тэстаў

¹³ “Эразмус” (Erasmus, Еўрапейская рэгіянальная схема дзеянняў для мабільнасці ўніверсітэцкіх студэнтаў) - праграма абмену студэнтамі Еўрапейскага саюза, створаная ў 1987 годзе.

Некаторыя моўныя тэсты вядомыя на міжнародным узроўні, напрыклад, тэсты на ўзровень валодання ангельскай мовай - Cambridge Proficiency, IELTS і TOEFL. Яны выкарыстоўваюцца пры наборы студэнтаў і супрацоўнікаў не толькі на праграмы ў англамоўных краінах, але і на курсы, якія выкладаюцца на ангельскай мове, у неангламоўных краінах. Іншыя еўрапейскія мовы маюць шырока прызнаныя і рэкамендаваныя ўрадамі і ВНУ тэсты на ўзровень валодання мовай: напрыклад, тэст на ўзровень ведання галандскай мовы NT2, французскай мовы - TCF і TCF - DAP, нямецкай мовы - TestDaF і DSH, італьянскай - CILS, іспанскай - DELE, і шведскай мовы - TISUS. Большасць тэстаў вызначаюць агульны ўзровень валодання мовай, плюс выстаўляюць асобныя азнакі за навыкі чытання, пісьма, разумення вуснай мовы і гутарковыя навыкі.

Моўныя рамкі

Урады і ўстановы могуць спасылацца на Агульнаеўрапейскую шкалу моўных кампетэнцый, створаную Радай Еўропы. Гэта трохузроўневая шкала ўзроўняў дасягненняў (з падузроўнямі) была распрацавана для падтрымкі функцыянавання Еўрапейскага моўнага партфолію. Парфтолію было ўдасканалена Еўрапейскай моўнай радай спецыяльна для выкарыстання ў сістэме вышэйшай адукацыі. Яно заснавана на самастойнай ацэнцы заяўнікам моўных кампетэнцый і складаецца з моўнага пашпарта, моўнай біяграфіі і моўнага дасье.

Аспекты ацэнкі моўных тэстаў

Моўныя тэсты могуць выклікаць у вас менш цяжкасцяў, чым дысцыплінарныя патрабаванні да навучання заяўніка на курсе. Пытанні могуць з'явіцца, напрыклад, калі кандыдат абвешчае сябе носьбітам мовы, ці што ён/яна мае сваякоў - носьбітаў мовы, ці што ён/яна засвоіў/-іла ўвесь або частку папярэдняга курса навучання на дадзенай мове, ці што ён/яна мае сертыфікат/дыплом ведання мовы, які ўжо страціў законнасць. З іншага боку, высвятленне аўтэнтычнасці сертыфікатаў на практыцы не стварае шмат праблем, паколькі галоўныя кампетэнтныя органы, якія праводзяць і правяраюць рэзультаты моўных тэстаў, маюць дастатковыя фінансы, тэхнічную падрыхтаванасць і матывацыю для барацьбы з махлярствам у вобласці ідэнтыфікацыі асобы.

Рэкамендацыі

1. Вы павінны добра ведаць і прымяняць моўную палітыку да абітурыентаў вашай навучальнай установы:

а. Якія адзнакі за які (-я) тэст (-ы) патрабуюцца для ўзроўняў бакалаўра, магістра і доктара навук? Якія дадатковыя патрабаванні існуюць для асобных дысцыплін? Ці ёсць

асобныя патрабаванні да канкрэтных навыкаў студэнта (напрыклад, да гутарковых навыкаў і навыкаў пісьма)? Ці з'яўляецца дасягненне дастатковага моўнага ўзроўню абавязковай перадумовай для паступлення або ваша ўстанова прадстаўляе студэнту магчымасць палепшыць свае моўныя навыкі падчас навучання?

b. Ці распрацоўваюцца і правяраюцца тэсты спецыяльна вашай установай, або вы выкарыстоўваеце стандартныя агульнадаступныя моўныя тэсты?

c. Як дасягненне патрэбнага моўнага ўзроўню ў вашай ВНУ супастаўляецца з моўнымі патрабаваннямі вашага ўрада (калі такія прысутнічаюць)? І якія існуюць механізмы сувязі паміж вашай установай і міграцыйнымі ўладамі?

Прыклад 22.1 Свабода дзеянняў ВНУ ва ўсталяванні ўступных патрабаванняў

Перадумовай да паступлення на праграму бакалаўра ў пэўнай ВНУ з'яўляюцца моўныя кампетэнцыі на ўзроўні 6.0 тэставай сістэмы IELTS. Установа таксама прапануе падрыхтоўчыя курсы, падчас якіх студэнты рыхтуюцца да паступлення на праграмы бакалаўрыяту. Выпускнікі гэтых падрыхтоўчых курсаў прымаюцца на навучанне з балам па шкале IELTS, ніжэйшым за 6.0, паколькі падрыхтоўка ўжо ўключае навучанне ангельскай мове. Такім чынам, для выпускнікоў такіх праграм (даўжынёй у 6 - 12 месяцаў) прымяняецца мінімальнае патрабаванне ў 5.0 балаў па шкале IELTS.

Прыклад 22.2 Механізмы сувязі з міграцыйнымі органамі

У краіне N урад выставіў падпісанне Кодэкса паводзін вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ў якасці перадумовы для прадастаўлення віду на жыхарства асобам - неграмадзянам дадзенай краіны, якія запытваюць навучанне на ўзроўні вышэйшай адукацыі. Сярод іншых патрабаванняў Кодэкса, у ім выразна пазначаныя ўзроўні валодання мовай для розных тыпаў праграм. Супрацоўнікі прыёмных камісій у краіне N павінны быць добра дасведчаныя пра змест гэтага Кодэкса паводзін і сачыць за выкананнем яго мінімальных патрабаванняў да моўных кампетэнцый заяўнікаў. У адваротным выпадку іх студэнтам, якія не з'яўляюцца грамадзянамі дадзенай краіны, не будзе выдавацца дазвол на жыхарства, нават калі самі ВНУ прымуць іх на навучанне.

2. Калі заяўнік прадстаўляе сертыфікат валодання мовай, выдадзены не знаёмым вам кампетэнтным органам, звяртайцеся да главы 5 “Аўтэнтычнасць”.

У прыватнасці, заахвочвайце вашу ўстанову і яе інстытуцыйных партнёраў распрацоўваць розныя віды Еўрапейскага моўнага партфолію;

3. Калі заяўнік просіць вызваліць яго/яе ад моўнага тэсту на падставе таго, што ён/яна з'яўляецца носьбітам дадзенай мовы, вывучыце яго/яе ўзровень валодання дадзенай мовай (родная мова, мова навучання ў адукацыйных установах) і папярэднія кваліфікацыі для атрымання дастатковых доказаў.

На ўзроўні навучальнай установы, у вас ёсць некалькі варыянтаў: вы можаце вызваліць заяўніка ад моўнага іспыту, запытаць у яго/яе Еўрапейскае моўнае партфоліо, правесці тэст, у які ўключыць канкрэтныя пытанні па валоданні мовай (калі гэта дазваляюць абставіны), ці настойваць на афіцыйным іспыце. Што датычыцца дзяржаўных патрабаванняў, тут могуць быць выключэнні для кандыдатаў з дзяржаў, з якімі ў вашай краіны падпісаныя двухбаковыя пагадненні.

Спасылкі

- Агульнаеўрапейская шкала моўных кампетэнцый, заснаваная Радай Еўропы:
www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp

- Падрабязнасці Еўрапейскага моўнага партфоліо (ELP) можна знайсці тут:
www.coe.int/t/dg4/education/elp/

ЧАСТКА VI

Крэдытная мабільнасць у кантэксце студэнцкага абмену

Частка VI Кіраўніцтва змяшчае рэкамендацыі, якія датычаць перыядаў навучання за мяжой. У адрозненне ад папярэдніх глаў, прысвечаных галоўным чынам дыпломнай мабільнасці, у гэтай частцы разглядаецца крэдытная мабільнасць.

23. Прызнанне перыядаў навучання за мяжой

Рэзюмэ

У гэтай главе асноўная ўвага надаецца працэдурам прызнання крэдытаў, заробленых за кароткатэрміновыя курсы навучання ў іншай установе. Такое навучанне называюць “крэдытнай мабільнасцю”. Для палягчэння прызнання крэдытаў, заробленых такім чынам, у гэтай главе разглядаюцца этапы напярэдадні, падчас і пасля студэнцкай мабільнасці.

Блок-схема

Глава 23. Прызнанне перыядаў навучання за мяжой

Уводзіны

Крэдытная мабільнасць можа быць апісана як мабільнасць студэнтаў, якія часова навучаюцца ў іншай, часта замежнай, установе і вяртаюцца ў ВНУ на радзіме для завяршэння адукацыі. Крэдыты, атрыманыя студэнтам у іншай установе, павінны быць прызнаныя. Калі яны не прызнаюцца, далейшае навучанне або працоўная стажыроўка студэнта будуць няпоўнымі, а яго/яе акадэмічныя, культурныя і моўныя кампетэнцыі, верагодна, не змогуць цалкам рэалізавацца.

Праграма студэнцкіх абменаў "Эразмус" з'яўляецца адным з прыкладаў крэдытнай мабільнасці, але гэты прыклад ні ў якім разе не адзіны. Трансатлантычныя праграмы абмену таксама ўключаюць у сябе крэдытную мабільнасць. Гэта датычыць і студэнцкіх абменаў, арганізаваных групамі рэгіянальных краін, такіх як праграма краін Балтыі і Скандынавіі "Нордплюс"¹⁴, а таксама многіх праектаў сумесных ступеняў, распрацаваных установамі-партнёрамі ў Еўропе. Праекты сумесных ступеняў, аднак, заслугоўваюць асобнага разгляду (глядзіце главу 19 "Кваліфікацыі, прысуджаныя пасля праходжання сумесных праграм"), паколькі ў іх рамках, часцей за ўсё, падпісваюцца дамовы па шматбаковай, а не двухбаковай мабільнасці. Нарэшце, кароткатэрміновая мабільнасць, якая можа ўключаць у сябе працоўныя і навучальныя стажыроўкі, і прысуджаныя за яе крэдыты таксама павінны быць прызнаныя.

Лісабонская канвенцыя па прызнанні

Крэдытная мабільнасць уваходзіць у сферу кампетэнцыі Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, дзе яна ўключана ў асобную главу, прысвечаную прызнанню перыядаў навучання.

Іншымі словамі, фармальнае прызнанне - у сілу ўсталяванага парадку або па запыту - з'яўляецца звычайным вынікам кароткатэрміновага перыяду навучання ў іншай установе. Гэтак жа, як і ў выпадку дыпломнай мабільнасці, прызнанне за крэдытную мабільнасць павінна прадастаўляцца заўсёды, за выключэннем выпадкаў, калі можа быць даказана наяўнасць істотных адрозненняў паміж кваліфікацыямі. У гэтай сувязі, глава 9 "Істотныя і неістотныя адрозненні" дае падрабязнае тлумачэнне паняцця істотных адрозненняў.

¹⁴ Праграма вышэйшай адукацыі *Nordplus* - сеткавая праграма мабільнасці Паўночнай Еўропы і Балтыі ў сектары вышэйшай адукацыі для ўзроўняў бакалаўра і магістра.

Базавая дакументацыя

Крэдытная мабільнасць абавязана на шэраг важных дакументаў:

1. Універсітэцкая хартыя “Эразмус”¹⁵. Гэта хартыя, прыставальная толькі да праграмы “Эразмус”, з’яўляецца абавязковай да выканання яе навучальнымі ўстановамі-падпісантамі. Дакумент апісвае прынцыпы дзейнасці, якіх павінны прытрымлівацца ўсе адукацыйныя ўстановы-удзельнікі. Гэтыя прынцыпы ўключаюць патрабаванне таго, што “поўнае прызнанне павінна прадстаўляцца студэнтам за здавальняючае выкананне розных відаў акадэмічнай дзейнасці, пазначаных у абавязковых Пагадненнях пра навучанне”;
2. Каталог курса. Вельмі важна, каб студэнты, якія запытваюць навучанне за мяжой, былі праінфармаваныя пра любыя магчымасці навучання ў тых ВНУ, дзе яны змогуць вучыцца;
3. Форма заяўкі. Не менш важна, каб студэнты-замежнікі падавалі патэнцыйным адукацыйным установам поўную інфармацыю пра свой акадэмічны досвед і біяграфію, а таксама свае мэты навучання;
4. Пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку. Такое пагадненне падпісваецца паміж студэнтам, установай, якая дасылае студэнта на навучанне за мяжу, і ўстановай, якая запрашае студэнта. Гэты дакумент усталёўвае абавязкі кожнага з бакоў і перад перыядам мабільнасці вызначае: якія модулі будуць вывучацца; ці з’яўляюцца вынікі навучання мэтазгоднымі; ці будзе і, калі так, то якім чынам будзе арганізаваная стажыроўка на працоўным месцы, і колькі крэдытаў будуць заробленыя. Пасля таго як заяўка на мабільнае навучанне прынятая, усе бакі (студэнт, установа, якая дасылае студэнта на навучанне за мяжу, і ўстанова, якая запрашае студэнта) падпісваюць пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку. Гэты працэс павінен завяршыцца перад ад’ездам студэнта з ВНУ на радзіме. У Пагадненне можна ўносіць папраўкі цягам усяго перыяду мабільнасці, са згоды ўсіх бакоў;
5. Акадэмічная даведка. Па завяршэнні навучальнай стажыроўкі навучальная ўстанова, якая запрасіла студэнта, выдае студэнту Акадэмічную даведку з занатаваннем усіх курсаў, якія студэнт прайшоў і паспяхова засвоіў. Гэтыя курсы павінны быць папярэдне ўключаныя ў Пагадненне пра навучанне і ў выніку быць перададзеныя ВНУ, якая

¹⁵ Хартыя “Эразмус” (Erasmus University Charter) забяспечвае агульную аснову для супрацоўніцтва ў Еўропе, якое могуць ажыццяўляць ВНУ ў рамках праграмы “Эразмус”.

даслала студэнта на навучанне. Адукацыйная ўстанова на радзіме студэнта абавязана прызнаць засвоеныя модулі;

6. Дадатак да дыплама. Пасля таго, як студэнт завяршыў поўную праграму курса на атрыманне ступені, установа, якая прысуджае кваліфікацыю, павінна прадставіць дакладную інфармацыю па перыядах навучання за мяжой, крэдытах і заробленых адзнаках. Глядзіце главу 14 "Дадатак да дыплама (і іншыя інфармацыйныя інструменты)".

Перанос адзнак

Сістэмы адзнак у Еўропе моцна адрозніваюцца паміж сабой, таму вельмі важна загадзя вызначыць належны метады, каб перанос адзнак з адной адукацыйнай сістэмы ў другую праходзіў гладка і ўзгоднена.

Неабходна дакладна растлумачыць спецыялістам па прызнанні ў ВНУ, якая запрасіла студэнта, нацыянальную шкалу і статыстычнае размеркаванне адзнак, каб забяспечыць іх належны перанос і разуменне самой сістэмы. Калі гэта магчыма, варта выкарыстоўваць шкалу адзнак Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў. Папярэдне ўсталяваныя табліцы пераўтварэння адзнак павінны выкарыстоўвацца толькі ў рамках інтэграваных двойных/множных/сумесных курсаў на атрыманне ступені.

Перашкоды на шляху да прызнання

Нягледзячы на тое, што працэдуры і структура прызнання становяцца ўсё больш выразна акрэсленымі і што ёсць некалькі інструментаў, якія дапамагаюць гарантаваць поўнае прызнанне кароткатэрміновых перыядаў навучання за мяжой, некаторыя студэнты па-ранейшаму сутыкаюцца з цяжкасцямі падчас прызнання заробленых крэдытаў. Дзвюма самымі распаўсюджанымі праблемамі з'яўляюцца:

1. Няздольнасць установаў, якая запрасіла студэнта на навучанне, прызначыць належнай асобе паўнамоцтвы па прызнанні паспяхова завершаных замежных курсаў (на ўзроўні ўстановаў, факультэта або аддзялення);
2. Калі асоба, якая займаецца прызнаннем (паўнамоцна ці не), настойвае на тым, каб засвоеныя за мяжой курсы былі ідэнтычнымі курсам, засвоеным на радзіме. Гэта значыць, эквівалентнасць блытаецца з супастаўнасцю вынікаў навучання.

Забеспячэнне якасці

Цяжкасці, падобныя гэтым, можна вызначыць і выправіць, дзякуючы працэдурам унутранага забеспячэння якасці. Тым не менш, на еўрапейскім узроўні пакуль не створана адназначных рэкамендацый на гэты конт. Праект EMQT¹⁶ склаў збор адпаведных інструментаў і належных практык забеспячэння якасці (глядзіце ніжэй у “Крыніцах і спасылках”).

Сумесныя ступені

У выпадку праграм шматбаковых сумесных ступеняў са строга вызначанымі навучальнымі планамі, тут няма неабходнасці ў індывідуальных Пагадненнях пра навучанне/падрыхтоўку, дастаткова проста фармальнага пагаднення на інстытуцыйным узроўні. Тым не менш, існуе вялікая колькасць розных відаў сумесных ступеняў: яны могуць быць двухбаковымі або шматбаковымі, мабільнасць іх праграм - абавязковай або факультатывнай, сама ступень можа быць прысуджанай усім складам кансорцыума або асобна адным ці некалькімі яго членамі, а навучальныя планы - інтэграванымі ў большай ці меншай ступені. Усе датычныя прызнання аспекты павінны, тым не менш, быць афіцыйна занатаванымі ў адпаведнай дакументацыі.

Рэкамендацыі

1. Стварыце працэдуры прызнання крэдытнай мабільнасці на ўзроўні вашай установы, якія будуць уключаць у сябе апісаныя ніжэй дзеянні і з'яўляцца часткай вашай сістэмы забеспячэння якасці;
2. Стварыце сістэму крэдытнай мабільнасці для вашай установы:
 - Стварыце сістэму крэдытнай мабільнасці, здольную збіраць дадзеныя і выдаваць адпаведныя дакументы са спісу, пазначанага ніжэй: Універсітэцкая хартыя “Эразмус”, каталог курсаў, форма заяўкі, Пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку, Акадэмічная даведка і Дадатак да дыплама;
 - Пераканайцеся, што гэтая сістэма з'яўляецца адкрытай для ўсіх карыстальнікаў і што яна дзейнічае ў рамках працэдур унутранага забеспячэння якасці;
 - Абярыце з ліку выкладчыкаў і/або адміністрацыйнага персаналу асоб, адказных за прыняцце рашэнняў па прызнанні, датычна канкрэтных студэнтаў або груп студэнтаў.

¹⁶ Інструменты якасці ў праграмах мабільнасці праекта “Эразмус”

3. Перад ад'ездам студэнта за мяжу, адказны за яго/яе мабільнасць супрацоўнік павінны:

- Задаць вынікі навучання за розныя кампаненты будучай навучальнай стажыроўкі студэнта;
- Дапамагчы студэнту ў выбары адпаведнай ВНУ, якая будзе яго/яе прымаць, працягласці стажыроўкі і зместу навучальнага курса;
- Забяспечыць студэнту належную падтрымку ў культурных, моўных і матэрыяльна-тэхнічных аспектах;
- Пераканацца, што ўсе бакі падпісалі Пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку;
- Гарантаваць, што ўсе крэдыты, заробленыя ў рамках зацверджанай праграмы мабільнасці, будуць цалкам прызнаныя, перанесеныя ў праграму ВНУ на радзіме студэнта і выкарыстаныя для выканання патрабаванняў да кваліфікацыі.

Прыклад 23.1 Выбар дысцыплін

Пры выбары дысцыплін, якія будуць засвоеныя ў замежнай установе і ўключаныя ў Пагадненне пра навучанне, спецыяліст па прызнанні не павінен імкнуцца дасягнуць максімальнай ідэнтычнасці навучальных планаў дзвюх адукацыйных устаноў. У рэшце рэшт, перыяд мабільнасці навучэнца прапануе яму/ёй магчымасць засвоіць курсы, якія ВНУ радзімы не забяспечвае. Да той пары, пакуль асноўныя вынікі навучання студэнта ў замежнай установе будуць супадаць з яго/яе вынікамі навучання ў ВНУ роднай краіны, Пагадненне пра навучанне павінна прымацца на радзіме студэнта.

4. У працэсе навучальнай стажыроўкі супрацоўнікі, адказныя за мабільнасць навучальных праграм на радзіме і за мяжой, павінны разам са студэнтам:

- Сачыць за яго/яе ўдзелам у розных відах акадэмічнай дзейнасці і яго/яе навучальным прагрэсам;
- Пераканацца, што любыя змяненні ў змесце Пагаднення пра навучанне/падрыхтоўку прымальныя для ўсіх бакоў і што прадугледжана працэдура хуткай карэктыроўкі Пагаднення;
- Пацвярджаць у пісьмовай форме згоду на карэктыроўку Пагаднення пра навучанне/падрыхтоўку.

Прыклад 23.2 Хуткае прызнанне карэктыровак у Пагадненні і курсаў на замену

Бакалаўр з краіны А запытвае допуск да навучання па абмену цягам аднаго семестра ў вышэйшай навучальнай установе краіны В. Студэнт плануе ўсё загадзя, і Пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку падпісана ў яго/яе задоўга да пачатку перыяду абмену. Калі ж студэнт прыязджае ў замежную ВНУ на пачатку новага навучальнага года, высвятляецца, што некаторыя з узгодненых курсаў, якія былі пералічаныя ў яго/яе Пагадненні пра навучанне і спіс якіх засноўваўся на праграме курса мінулага года, у гэтым годзе ўжо не прапануюцца.

Студэнт звязваецца з супрацоўнікам, адказным за праграмы мабільнасці ўстановы, якая яго/яе запрасіла, і разам яны скаладаюць спіс альтэрнатыўных курсаў з вынікамі навучання, супастаўнымі першапачаткова абраным курсам. Затым студэнт звязваецца са спецыялістам па мабільнасці ВНУ на радзіме і паведамляе пра ўнесеныя ў Пагадненне змяненні. Спецыяліст прымае належныя меры, каб новы спіс курсаў падыходзіў для ўсіх бакоў, і Пагадненне пра навучанне/падрыхтоўку супольна падпісваецца цягам некалькіх дзён. Такім чынам, студэнт не губляе час у чаканні прыняцця рашэння, а акрамя таго, ён/яна пераконваецца, што засвоеныя за мяжой курсы будуць прызнаныя пры вяртанні на радзіму.

5. Пасля вяртання студэнта на радзіму, спецыяліст, адказны за прызнанне і звязаныя з ім рашэнні, павінен:

- Перанесці ўсе крэдыты з іх арыгінальнымі назвамі, заробленыя ў рамках зацверджанай праграмы мабільнасці (у адпаведнасці з Акадэмічнай даведкай) у афіцыйную праграму студэнта на радзіме, і пазначыць там віды навучальнай/падрыхтоўчай дзейнасці, да якой яны адносяцца;
- Занесці ўсе па парадку крэдыты ў Дадатак да дыплама, з пазначэннем установы ці арганізацыі, у якой яны былі заробленыя;
- Назапашваць крэдыты для задавальнення канкрэтным патрабаванням навучальных планаў, як і было папярэдне ўзгоднена ў Пагадненні пра навучанне/падрыхтоўку. Прызнанне заробленых за мяжой крэдытаў у якасці “дадатковых” не адпавядае прынцыпам поўнага акадэмічнага прызнання і дапускаецца толькі ў тым выпадку, калі студэнт зарабіў большую колькасць крэдытаў, чым было пазначана ў Пагадненні.

6. У выпадку, калі належная працэдура падпісання адсутнічала і/або Пагадненне ўвогуле не было падпісана (нягледзячы на ўхваленне замены курсаў абедзвюма навучальнымі ўстановамі), то першапачатковым намаганнем ВНУ на радзіме студэнта

заўсёды павінна быць прызнанне заробленых за мяжой крэдытаў, паколькі гэта адпавядае прынцыпу Лісабонскай канвенцыі “заўсёды прызнаваць крэдыты пры адсутнасці істотных адрозненняў” (глядзіце главу 9 “Істотныя і неістотныя адрозненні”).

Для таго, каб выявіць наяўнасць або адсутнасць істотнай розніцы, рэкамендуецца разгледзець вынікі навучання па праграме і прызнаць усе крэдыты, калі зададзеныя па іх вынікі навучання былі дасягнутыя.

Крыніцы і спасылкі

Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання па вышэйшай адукацыі грунтуецца на Лісабонскай канвенцыі па прызнанні, яе дапаможных тэкстах і далейшых праектах (у тым ліку праекце Кіраўніцтва Еўрапейскай зоны прызнання), а таксама на публікацыях экспертаў па прызнанні. Ніжэй прадстаўленыя асноўныя і дадатковыя крыніцы для больш падрабязнага азнаямлення з тэмай кожнай главы.

Глава 1. Уводзіны ў прызнанне

- Канвенцыя па прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі, у Еўрапейскім рэгіёне. Гэтыя кваліфікацыі амаль заўсёды згадваюцца ў сувязі з Лісабонскай канвенцыяй па прызнанні. Спасылка:

<http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=165&CM=1&DF=26/01/2010&CL=ENG>;

- Сетка інфармацыйных цэнтраў па прызнанні ENIC-NARIC. Спасылка: <http://enic--naric.net>;

- Bergan S., Recognition issues in the Bologna process, Council of Europe 2003.

Спасылка:

http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=1618;

- Rauhvargers, A. and A. Rusakova, Improving recognition in the European Higher Education Area: an analysis of national action plans, Council of Europe 2010.

Спасылка:

http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2469.

Глава 2. Пяць элементаў кваліфікацыі

- Bergan S., Qualifications - Introduction to a concept, Council of Europe 2007.

Спасылка:

http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2212;

- Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, 2015 г. Спасылка: http://ec.europa.eu/education/library/publications/2015/ects--users--guide_en.pdf.

Глава 3. Акрэдытацыя і забеспячэнне якасці

- Даклад Камісіі Еўрапейскаму парламенту, Радзе, Еўрапейскаму эканамічнаму і сацыяльнаму камітэту і Камітэту рэгіёнаў. Тэма даклада: “Выкананне рэкамендацыі Рады Еўракамісіі 98/561/ЕК ад 24 верасня 1998 г. па еўрапейскім супрацоўніцтве ў забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі”. Спасылка: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0620:EN:HTML>;

- Еўрапейская асацыяцыя забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі (ENQA). Спасылка: www.enqa.eu;

- Еўрапейскі рэестр забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі (EQAR). Спасылка: www.eqar.eu.

Глава 4. Фабрыкі дыпламаў і акрэдытацый

- Brown, G. M., Fighting Credential Fraud. In: World Education News & Reviews, 2005.

Спасылка: www.wes.org/eWENR/05oct/feature.htm;

- Kearny, R., Detecting Forged Credentials in a High Tech World. In: World Education News & Reviews, 1994.

Спасылка: www.wes.org/ewenr/wenrarchive/FBC_DetectForgedCredsFall94.pdf.

Глава 5. Аўтэнтычнасць

- “Дэкларацыя г.Гронінген” (Дэкларацыя прыхільнасці найлепшаму забеспячэнню акадэмічных і прафесійных патрэбаў мабільнасці грамадзян па ўсім свеце - праз захоўванне і перанос іх лічбавых дадзеных; Groningen Declaration). Спасылка: <http://groningendeclaration.net/>.

Глава 7. Вынікі навучання

- Adam S., An introduction to learning outcomes: A consideration of the nature, function and position of learning outcomes in the creation of the European Higher Education Area. In: EUA Bologna Handbook, 2006.

Спасылка: http://is.muni.cz/do/1499/metodika/rozvoj/kvalita/Adam_IH_LP.pdf;

- Lokhoff, J. et al., A guide to formulating degree programme profiles. Including programme competences and programme learning outcomes. Bilbao, Groningen, The Hague 2010.

Спасылка: www.core-project.eu/documents/Tuning_Guide_Publicada_CoRe.pdf.

Глава 8. Крэдыты, адзнакі, назапашванне і перанос крэдытаў

- Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, 2015 г. (ECTS Users 'Guide 2015). Спасылка: http://ec.europa.eu/education/library/publications/2015/ects--users--guide_en.pdf;

- Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, 2009 г. (ECTS Users 'Guide 2009). Спасылка: http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects--guide_en.pdf;

- Еўрапейскі інструмент і сістэма канвертацыі адзнак (EGRACONS). Спасылка: <http://egracons.eu/>.

Глава 9. Істотныя і неістотныя адрозненні

- Bergan S. and E.S. Hunt (eds.), Developing attitudes to recognition: substantial differences in an age of globalization, Council of Europe 2009.

Спасылка:

http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2478.

Глава 12. Практыкі інстытуцыйнага прызнання

- Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў. Справаздача па апошніх тэндэнцыях у вышэйшай адукацыі за 2015 год, “Навучанне і выкладанне ў еўрапейскіх універсітэтах”.

Спасылка: http://www.eua.be/Libraries/publications--homepage--list/EUA_Trends_2015_web

- Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, 2015 г. Спасылка: <http://www.enqa.eu/index.php/home/esg/>;

- Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў. Справаздача па апошніх тэндэнцыях у вышэйшай адукацыі за 2010 год. “Дзесяцігоддзе перамен у еўрапейскай вышэйшай адукацыі”. Спасылка: <http://www.eua.be/Libraries/publications--homepage--list/Trends2010>.

Глава 14. Дадатак да дыплама

- Aelterman G. et al., Study on the Diploma Supplement as seen by its users, 2008. Спасылка: www.ciep.fr/publi_educ/docs/diploma-supplement-as-seen-by-its-users.pdf;

- Рада Еўропы і ЮНЕСКА. Тлумачальная нататка да Сумеснага еўрапейскага дадатку да дыплама, 2007 г. Спасылка: www.aic.lv/ace/ace_disk/Dipl_Sup/DS_expl_nt_rev2007.pdf;

- Rauhvargers, A., The renewed approach to the Diploma Supplement in the context of the developments of recent years, Rauhvargers, A. In: ‘New challenges in recognition’, Council of Europe 2008.a

Спасылка: http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2285.

Глава 15. Рамкі кваліфікацый

- Рада Еўропы і ЮНЕСКА. Рэкамендацыі па выкарыстанні рамак кваліфікацый у прызнанні замежных кваліфікацый. Тлумачальны мемарандум да дапаможнага тэкста Лісабонскай канвенцыі па прызнанні; рэдагавана ў 2013 г. Спасылка: http://www.enic-naric.net/fileusers/DGIIEDUHE_2013_15_Rev_01_FINAL_-_Explanatory_memorandum_on_LRC_Supplementary_Text_on_the_Use_of_QFs_ENGLISH.pdf;

- Еўрапейская камісія. Еўрапейская рамка кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця (EQF - LLL). Спасылка: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_en.htm.

Глава 16. Кваліфікацыі папярэдняй адукацыі

- Рада Еўропы і ЮНЕСКА. Рэкамендацыя для міжнародных кваліфікацый папярэдняй адукацыі, 1999 г. Спасылка: www.coe.int/t/dg4/highereducation/recognition/International%20Access%20Qualifications_EN.asp.

Глава 17. Кваліфікації, присуджання пасля праходжання індывідуальных адукацыйных траекторый.

- Кіраўніцтва па выкарыстанні Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, 2015 г. (ECTS Users 'Guide 2015). Спасылка: http://ec.europa.eu/education/library/publications/2015/ects--users--guide_en.pdf;

- Nuffic et al., Recognition of Non-formal and Informal Learning: Learning Outcomes. Final report, The Hague 2009.

Спасылка:

http://eacea.ec.europa.eu/LLp/projects/public_parts/documents/naric2008/refnillo-recognition_of_formal,_non_and_informal_learning_use_of_learning_outcomes.pdf;

- Nuffic et al., Formal recognition of non-formal and informal learning. A study exploring the possibilities of formal recognition of non-formal and informal learning, The Hague 2008.

Спасылка:

http://ecctis.co.uk/NARIC/documents/contributions/StudyonFormalRecognitionof_nov2008_def.pdf.

Глава 18. Кваліфікацыі, присуджання пасля праходжання транснацыянальных адукацыйных праграм

- Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця. Рэкамендацыі па забеспячэнні якасці ў прадастаўленні памежных адукацыйных паслуг у сферы вышэйшай адукацыі, 2005 г. Спасылка: www.oecd.org/education/educationeconomyandsociety/35779480.pdf;

- Рада Еўропы і ЮНЕСКА. Адноўлены Кодэкс належнай практыкі ў прадастаўленні транснацыянальных адукацыйных паслуг, 2007 г. Спасылка: www.oecd.org/education/educationeconomyandsociety/35779480.pdf;

Глава 19. Кваліфікацыі, присуджання пасля праходжання сумесных праграм

- Рада Еўропы/ЮНЕСКА - СЕПЕС (Еўрапейскі цэнтр па вышэйшай адукацыі). Перапрацаваная рэкамендацыя па прызнанні сумесных ступеняў, 2016 г. Спасылка: <http://www.enic--naric.net/the--lisbon--recognition--convention--97.aspx>

- Еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных праграм, 2015 г. Спасылка: <https://www.eqar.eu/projects/joint--programmes.html>;

- Aerden, A. and J. Lokhoff, Framework for Fair Recognition of Joint Degrees. European Consortium for Accreditation. ECA 2013.

Спасылка:

http://ecahe.eu/w/index.php/Framework_for_Fair_Recognition_of_Joint_Degrees;

- Aerden, A. and H. Reczulska, The recognition of qualifications awarded by joint programmes, ECA 2010.

Спасылка: <http://ecahe.eu/w/images/4/47/Eca-Publication-----the-recognition-of-qualifications-awarded-by-joint-programmes-----2010.pdf>;

Глава 20. Кваліфікацыі, прысуджаныя адукацыйнымі ўстановамі, якія не прызнаныя нацыянальнымі органамі адукацыі

- Qualifications from Non-Recognized Institutions: An Overview of the Issue, E.S. Hunt and S. Bergan, in 'Developing attitudes to recognition: substantial differences in an age of globalization – Council of Europe higher education series' No.13, Council of Europe, 2009.

Спасылка:

http://book.coe.int/EN/ficheouvrage.php?PAGEID=36&lang=EN&produit_aliasid=2478.

Глава 21. Уладальнікі кваліфікацый без адпаведных дакументаў

- Вэб-сайт інфармацыйных цэнтраў ENIC-NARIC: кіраўніцтва па пытаннях ацэнкі кваліфікацый уцекачоў. Спасылкі: <http://www.enic--naric.net/recognise--qualifications--held--by--refugees.aspx>

- Andrea Lundgren, Godkjenning av utenlandsk hoyere utdanning for flyktninger med mangelfull dokumentasjon. Rapport fra pilotsprojetet varen, NOKUT 2004 (in Norwegian).

Спасылка:

<http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/UA/2004/pilotprosjektet2004.pdf>.

Кансорцыумы вышэйшых навучальных устаноў Еўрапейскай зоны прызнання і праекта STREAM

Дадзеная публікацыя з'яўляецца рэзультатам дзейнасці праекта Вышэйшых навучальных устаноў Еўрапейскай зоны прызнання. Перапрацаванае другое выданне выйшла пад аўтарствам кансорцыума STREAM⁴. Члены кансорцыума пералічаныя ніжэй.

Каманда праекта

Праектная група складалася са спецыялістаў па прызнанні кваліфікацый з ніжэйпералічаных нацыянальных інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе (цэнтры NARIC) і з Еўрапейскай сеткі інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне (цэнтры ENIC), а таксама з асацыяцыяй вышэйшых навучальных устаноў:

Вышэйшыя навучальныя ўстановы Еўрапейскай зоны прызнання

- Акадэмічны інфармацыйны цэнтр (Akadēmiskās informācijas centrs, цэнтр ENIC – NARIC Латвіі)
- Міжнародны цэнтр педагагічных даследаванняў CIEP (Centre international d'études pédagogiques, цэнтр ENIC - NARIC Францыі)
- Якасць і кваліфікацыі Ірландыі (Dearbhú Cáilíochta agus Cáilíochtaí Éireann, цэнтр ENIC - NARIC Ірландыі)
- Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў (EUA)
- Міністэрства навукі і вышэйшай адукацыі, Дэпартамент арганізацыі і нагляду за вышэйшай адукацыяй (Ministerstwo Nauki I Szkolnictwa Wyzszego, цэнтр ENIC - NARIC Польшчы)
- Галандская арганізацыя інтэрнацыяналізацыі вышэйшай адукацыі Nuffic (цэнтр ENIC - NARIC Нідэрландаў)
- Цэнтр забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі SKCV (Studijų kokybės vertinimo centras, цэнтр ENIC - NARIC Літвы)
- Дацкае агенцтва вышэйшай адукацыі (Styrelsen for Videregående Uddannelser, цэнтр ENIC - NARIC Даніі)

- Узаеманаладжванне еўрапейскіх адукацыйных структур (TES)

Праект STREAM

- Акадэмічны інфармацыйны цэнтр (цэнтр ENIC – NARIC Латвіі)
- Міжнародны цэнтр педагогічных даследаванняў CIEP (цэнтр ENIC - NARIC Францыі)
- Інфармацыйны цэнтр акадэмічнай мабільнасці і эквівалентнасці адукацыйных дакументаў CIMEA (Centro Informazioni Mobilita Equivalenze Accademiche, цэнтр ENIC - NARIC Італіі)
- Якасць і кваліфікацыі Ірландыі (цэнтр ENIC - NARIC Ірландыі)
- Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў EUA
- Галандская арганізацыя інтэрнацыяналізацыі вышэйшай адукацыі Nuffic (цэнтр ENIC - NARIC Нідэрландаў)
- Цэнтр забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі SKCV (цэнтр ENIC - NARIC Літвы)
- Дацкае агенцтва вышэйшай адукацыі (цэнтр ENIC - NARIC Даніі)

Кансультатыўная рада

Вышэйшыя навучальныя ўстановы Еўрапейскай зоны прызнання

- Каріта Бломквіст, старшыня Камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні (у 2007 - 2013 гг.), Фінская нацыянальная рада па пытаннях адукацыі (цэнтр ENIC - NARIC Фінляндыі).
- Алан Бруун Педерсен, старшыня Камітэта інфармацыйных цэнтраў (у 2011 - 2013 гг.), віцэ-прэзідэнт Камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні (з 2013 г.), Дацкае агенцтва па вышэйшай адукацыі (цэнтр ENIC - NARIC Даніі).
- Андрэйс Раухваргерс, старэйшы кансультант Еўрапейскай асацыяцыі ўніверсітэтаў (EUA).
- Эрл Стэфан Хант, спецыяльны дарадчык сеткі ЗША па пытаннях адукацыйнай інфармацыі USNEI (цэнтр ENIC Злучаных Штатаў Амерыкі).
- Крысціян Таух, кіраўнік аддзела адукацыі Нямецкай асацыяцыі дзяржаўных і прызнаных універсітэтаў ("Канферэнцыя рэктараў вышэйшай школы", HRK).
- Рок Прыможыч, віцэ-старшыня (у 2012 - 2013 гг.) і старшыня (у 2013 - 2014 гг.) Еўрапейскага студэнцкага саюза (ESU).
- Роберт Вагенар, аб'яднаны каардынатар праекту Узаеманаладжвання еўрапейскіх адукацыйных структур (TES).

STREAM

- Алан Бруун Педерсен, старшыня Камітэта інфармацыйных цэнтраў (у 2011 - 2013 гг.), віцэ-прэзідэнт Камітэта Лісабонскай канвенцыі па прызнанні (з 2013 г.), Дацкае агенцтва па вышэйшай адукацыі (цэнтр ENIC - NARIC Даніі).
- Андрэйс Раухваргерс, старэйшы кансультант Еўрапейскай асацыяцыі ўніверсітэтаў (EUA).
- Эрл Стэфан Хант, спецыяльны дарадчык сеткі ЗША па пытаннях адукацыйнай інфармацыі USNEI (цэнтр ENIC Злучаных Штатаў Амерыкі).
- Крысціян Таух, кіраўнік аддзела адукацыі Нямецкай асацыяцыі дзяржаўных і прызнаных універсітэтаў ("Канферэнцыя рэктараў вышэйшай школы", HRK).

- Караліна Петкевіч, Еўрапейскі студэнцкі саюз (ESU).
- Роберт Вагенар, аб'яднаны каардынатар праекту Узаеманаладжвання еўрапейскіх адукацыйных структур (TES).

Каардынацыя

Праект Вышэйшых навучальных устаноў Еўрапейскай зоны прызнання і праект STREAM каардынуюцца офісам галандскай арганізацыі міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы адукацыі EP-Nuffic.

Кантактная асоба: сп-ня Люсі дэ Бруін, старшыня Міжнароднага дэпартамента па прызнанні.

А/с 29777, 2502 LT Гаага, Нідэрланды

Email: lbrouin@epnuffic.nl / Вэб-сайт: www.nuffic.nl

Рэкамендацыя CM/Rec(2012)7

Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб адказнасці органаў дзяржаўнага кіравання за забеспячэнне акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі

(Прынята Камітэтам міністраў 20 чэрвеня 2012 г. на 1146-м пасяджэнні намеснікаў міністраў)

Камітэт міністраў, у адпаведнасці з умовамі Артыкула 15.b Статута Савета Еўропы,

Улічваючы, што акадэмічная свабода і інстытуцыйная аўтаномія з'яўляюцца неад'емнымі каштоўнасцямі вышэйшай адукацыі, якія маюць прынцыповае значэнне для агульных каштоўнасцяў і мэтай Савета Еўропы: дэмакратыі, правоў чалавека і вяршэнства закона;

Прымаючы пад увагу Канвенцыю аб абароне правоў чалавека і асноўных свабод (ETS№ 5) і Усеагульную дэкларацыю правоў чалавека (1948 г.);

Прымаючы пад увагу Еўрапейскую культурную канвенцыю (ETS № 18);

Прымаючы пад увагу Канвенцыю аб прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне (ETS № 165), і дадаткі да яе;

Прымаючы пад увагу Вялікую Хартыю ўніверсітэтаў, прынятую еўрапейскімі ўніверсітэтамі ў Балоны ў 1988 г.;

Прымаючы пад увагу Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі (ЕПВА) і яе ключавыя дакументы: Сарбонскую сумесную дэкларацыю, прынятую 25 мая 1998 г. у Парыжы міністрамі адукацыі Германіі, Італіі, Злучанага Каралеўства і Францыі; Сумесную Дэкларацыю еўрапейскіх міністраў адукацыі, падпісаную ў Балоны 19 чэрвеня 1999 г.; камюніке, прынятыя па выніках канферэнцый міністраў адукацыі ў Празе 19 мая 2001 г., у Берліне 19 верасня 2003 г., у Бергене 20 мая 2005 г., у Лондане 18 мая 2007 г., у Лёвене/Новым Лёвене 29 красавіка 2009 г., а таксама Будапешцка-Венскую дэкларацыю аб Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ад 12 сакавіка 2010 г.;

Прымаючы пад увагу “Сусветную дэкларацыю аб вышэйшай адукацыі для 21-га стагоддзя: падыходы і практычныя меры” ЮНЕСКА (1998 г.);

Прымаючы пад увагу камюніке, прынятае па выніках Сусветнай канферэнцыі ЮНЕСКА па вышэйшай адукацыі “Новая дынаміка развіцця вышэйшай адукацыі і даследаванняў з мэтай сацыяльных зменаў і развіцця” 8 ліпеня 2009 г. у Парыжы;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(98)3 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб доступе да вышэйшай адукацыі;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2000)8 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб даследчыцкай місіі ўніверсітэтаў;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2000)12 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб грамадскіх навукх і праблемах пераходнага перыяду;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2002)6 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб прынцыпах вышэйшай адукацыі адносна навучання на працягу ўсяго жыцця;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2004)4 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб Еўрапейскай канвенцыі па правах чалавека ва ўніверсітэцкай адукацыі і прафесійным навучанні;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2005)13 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб кіраўніцтве ўніверсітэцкай спадчынай;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Rec(2006)9 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб прыёме, правах і абавязках студэнтаў-мігрантаў і супрацоўніцтве з краінамі паходжання;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю CM/Rec(2007)6 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб публічнай адказнасці адносна вышэйшай адукацыі і даследаванняў;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю CM/Rec(2010)7 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб Хартыі Савета Еўропы аб выхаванні дэмакратычнай грамадзянскасці і адукацыі ў сферы правоў чалавека;

Прымаючы пад увагу Рэкамендацыю Парламенцкай асамблеі 1762 (2006 г.) аб “Акадэмічнай свабодзе і ўніверсітэцкай аўтаноміі”;

З улікам вынікаў і рэкамендацый Еўрапейскага года грамадзянскасці праз адукацыю (2005 г.);

Улічваючы, што вышэйшая адукацыя служыць розным мэтам: падрыхтоўцы да дзейнасці на рынку працы, падрыхтоўцы да жыцця ў якасці актыўных грамадзян у дэмакратычных грамадствах, асабістаму развіццю, а таксама развіццю і падтрымцы – шляхам выкладання, навучання і правядзення даследаванняў – перадавой, усеахопнай і разнастайнай базы ведаў;

Улічваючы, што вышэйшая адукацыя і даследаванні з’яўляюцца сферай публічнай адказнасці;

Улічваючы, што дзяржавы-члены нясуць адказнасць за арганізацыю і змест сваіх сістэм вышэйшай адукацыі;

Улічваючы, што вышэйшая адукацыя мае істотнае значэнне для развіцця і падтрымкі дэмакратычнай культуры і неабходна для

фарміравання дэмакратычных грамадстваў, а таксама для забеспячэння сацыяльнай кансалідацыі еўрапейскіх грамадстваў;

Улічваючы, такім чынам, што стварэнне і падтрымка неабходнага асяроддзя і рамкавых умоў для забеспячэння інстытуцыйнай аўтаноміі і акадэмічнай свабоды з'яўляецца ў першую чаргу сферай адказнасці органаў дзяржаўнага кіравання;

Улічваючы, акрамя таго, што акадэмічная свабода і інстытуцыйная аўтаномія маюць прынцыповае значэнне для таго, каб вышэйшая адукацыя магла выконваць свае разнастайныя функцыі ў зменлівых сучасных грамадствах,

Рэкамендуе ўрадам дзяржаў-членаў:

1. пры фарміраванні палітыкі ў сферы вышэйшай адукацыі ўлічваць прынцыпы і палажэнні, пералічаныя ў дадатку да гэтага дакумента, і азнаёміць з указанымі прынцыпамі і палажэннямі зацікаўленыя кампетэнтныя органы для таго, каб іх можна было прыняць пад увагу і ўлічыць;
2. садзейначаць імплементацыі дадзеных прынцыпаў і палажэнняў мясцовымі і рэгіянальнымі органамі дзяржаўнага кіравання, а таксама інстытутамі вышэйшай адукацыі ў межах, зададзеных аўтаноміяй такіх інстытутаў;
3. забяспечыць максімальна шырокае распаўсюджванне дадзенай рэкамендацыі сярод усіх асоб і арганізацый, якія маюць дачыненні да вышэйшай адукацыі;

Прапануе генеральнаму сакратару Савета Еўропы ва ўсталяваным парадку перадаць гэтыя рэкамендацыі ўрадам тых дзяржаў-удзельніц Еўрапейскай культурнай канвенцыі, якія не з'яўляюцца членамі Савета Еўропы.

Дадатак да Рэкамендацыі CM/Rec(2012)7

I. Прадмет і азначэнні

1. Гэта рэкамендацыя закранае ролю і адказнасць органаў дзяржаўнага кіравання за прасоўванне інстытуцыйнай аўтаноміі і акадэмічнай свабоды ў якасці неад'емных элементаў нацыянальных сістэм адукацыі і еўрапейскай вышэйшай адукацыі, а таксама ў якасці асноўных каштоўнасцяў ЕПВА.

2. Прымаючы пад увагу разнастайнасць еўрапейскіх сістэм вышэйшай адукацыі і змены ў кантынгенце студэнтаў у сувязі з ростам іх колькасці, узроставага дыяпазону, запатрабаванняў і чаканняў, органам дзяржаўнага кіравання належыць ствараць умовы для павышэння публічнай адказнасці ў адносінах да вышэйшай адукацыі, а таксама публічнай адказнасці вышэйшай адукацыі.

3. Усе азначэнні даюцца для мэтай гэтай рэкамндацыі. У нацыянальным і іншых кантэкстах дадзеныя азначэнні могуць мець розныя значэнні.

Тэрміны “публічная адказнасць”, “орган дзяржаўнага кіравання” ўжываюцца згодна з азначэннямі Рэкамендацыі СМ/Рес(2007)6 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб публічнай адказнасці ў адносінах да вышэйшай адукацыі і даследаванняў.

4. Акадэмічная свабода і інстытуцыйная аўтаномія з’яўляюцца фундаментальнымі каштоўнасцямі вышэйшай адукацыі і служаць развіццю дэмакратычных грамадстваў. Тым не менш, гэтыя каштоўнасці не з’яўляюцца абсалютнымі і залежаць ад балансу, які можа забяспечвацца толькі ў выніку падрабязных абмеркаванняў і кансультацый паміж органамі дзяржаўнага кіравання, інстытутамі вышэйшай адукацыі, студэнцка-выкладчыцкай супольнасцю і іншымі стэйкхолдарамі.

5. Акадэмічная свабода павінна гарантаваць права інстытутаў і асобных грамадзян на атрыманне абароны ад знешняга ўмяшальніцтва з боку дзяржаўных органаў ці іншых суб’ектаў. Гэта з’яўляецца неабходнай умовай для пошуку ісціны як акадэмічнымі кадрамі, так і студэнтамі. Дадзеная ўмова павінна дзейнічаць на ўсёй тэрыторыі Еўропы. Выкладчыкі і/ці студэнты павінны быць свабоднымі ў пытаннях выкладання, навучання і правядзення даследаванняў і не баяцца дысцыплінарных мер, звальнення/выключэння або іншага пакарання.

6. У шырокім сэнсе інстытуцыйная аўтаномія мае на ўвазе аўтаномію выкладання і правядзення даследаванняў, а таксама фінансавую, арганізацыйную і кадравую аўтаномію. Інстытуцыйная аўтаномія павінна стаць дынамічным паняццем, якое фарміруецца з улікам перадавога вопыту.

II. Агульныя прынцыпы

7. Органам дзяржаўнага кіравання належыць ствараць умовы для забеспячэння акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі і ажыццяўляць заўсёдны маніторынг рэалізацыі гэтых фундаментальных правоў, стымулюючы прыняцце ўстойлівых доўгатэрміновых стратэгий у сферы вышэйшай адукацыі. Адказнасць органаў дзяржаўнага кіравання павінна быць дакладна сфармулявана ў адносінах да іх розных функцый. Для забеспячэння акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі неабходна, каб органы дзяржаўнага кіравання распрацавалі палітыку, якая прадугледжвае прыняцце пазітыўных мер у пэўных галінах, у прыватнасці прыняцце рамкі кваліфікацый і забеспячэнне знешніх гарантый якасці, утрымліваючыся ад умяшальніцтва ў іншыя галіны, напрыклад, адмаўляючыся ад падрабязных дырэктыўных указанняў адносна навучальных планаў і праграм навучання, а таксама ад рэгулявання ўнутранага інстытуцыйнага ўдасканалення якасці.

8. Інстытуцыйная аўтаномія не павінна ўшчамляць акадэмічную свабоду выкладчыцкага складу і студэнтаў. Органам дзяржаўнага кіравання належыць ствараць умовы, заснаваныя на даверы і павазе ўнутры

акадэмічнай супольнасці. Толькі ў атмасферы даверу вышэйшая адукацыя можа служыць інтарэсам адкрытых дэмакратычных грамадстваў і стымуляваць іх развіццё дзякуючы свабодзе думкі, крытычнаму і творчаму мысленню.

9. Органы дзяржаўнага кіравання выконваюць свае абавязкі адносна забеспячэння акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі галоўным чынам на ўзроўні вышэйшай адукацыі. Нягледзячы на тое, што дзяржавы-члены адказваюць за арганізацыю і змест сваіх сістэм адукацыі і што гэты працэс патрабуе вядзення дыялогу паміж інстытутамі вышэйшай адукацыі, студэнтамі і выкладчыкамі, а таксама органамі дзяржаўнага кіравання, у дадзенай рэкамендацыі пералічаны прынцыпы, якіх належыць прытрымлівацца незалежна ад таго, якім чынам арганізаваны сістэмы адукацыі, і якія прымяняюцца адносна ўсіх інстытутаў вышэйшай адукацыі – дзяржаўных і прыватных, камерцыйных і некамерцыйных.

III. Заканадаўчыя механізмы

10. Органам дзяржаўнага кіравання належыць садзейнічаць вядзенню бесперарыўнага дыялогу аб будучыні вышэйшай адукацыі, у прыватнасці, з інстытутамі вышэйшай адукацыі, студэнтамі і выкладчыкамі, а таксама з іншымі стэйкхолдарамі з мэтай выпрацоўкі ўзгодненых стратэгий з улікам міжнародных падзей, разнастайнасці інстытутаў вышэйшай адукацыі, сацыяльных змен і розных мэт вышэйшай адукацыі. Пры распрацоўцы стратэгий органам дзяржаўнага кіравання належыць устрымлівацца ад прымянення дырэктыўных указанняў у адносінах інстытутаў вышэйшай адукацыі і пры вызначэнні ролі вышэйшай адукацыі ў рэалізацыі стратэгий выкарыстоўваць меры стымулявання і дыялогу.

11. Пры распрацоўцы заканадаўчых нормаў і палітыкі ў іншых сферах публічнай адказнасці органам дзяржаўнага кіравання належыць улічваць прынцыпы акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі. Такім чынам, органам дзяржаўнага кіравання належыць гарманічна спалучаць неабходнасць прымянення агульных нормаў і правілаў для абароны грамадзян і забеспячэння эфектыўнага дзяржаўнага кіравання з прынцыпамі акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі. Пры ажыццяўленні маніторынгу наступстваў рэалізацыі прававых нормаў належыць улічваць розныя спосабы рэгулявання статусу акадэмічных кадраў незалежна ад таго, з'яўляюцца яны дзяржаўнымі служачымі ці не з'яўляюцца такімі.

12. Органы дзяржаўнага кіравання і іншыя стэйкхолдары ў структурах і механізмах кіравання вышэйшай адукацыяй павінны паважаць прынцыпы акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі. Атрыманне і

прымяненне ведаў не павінна залежаць ад палітычных, эканамічных, сацыяльных і іншых інтарэсаў. Органам дзяржаўнага кіравання належыць садзейнічаць фарміраванню калегіяльнага асяроддзя ўзаемнай павагі і пачуцця далучанасці пры належнай павазе вядучай ролі інстытутаў.

13. У межах заканадаўчых механізмаў органам дзяржаўнага кіравання належыць садзейнічаць развіццю гнуткіх і ўзважаных адміністрацыйных падыходаў і прымяняць заканадаўчыя механізмы на грунце дынамічных прадуманых методык, адаптаваных да рэальнай дзейнасці.

IV. Працоўнае асяроддзе

14. Органам дзяржаўнага кіравання належыць ствараць і падтрымліваць неабходныя ўмовы для рэалізацыі права на спрыяльнае працоўнае асяроддзе. З гэтай мэтай неабходна садзейнічаць імплементацыі належных этычных стандартаў, распрацаваных інстытутамі ў адпаведнасці з агульнымі сістэмнымі прынцыпамі. Органам дзяржаўнага кіравання таксама належыць перагледзець меры па барацьбе з карупцыяй, каб забяспечыць адпаведныя прававыя ўмовы і ў той жа час садзейнічаць распрацоўцы належных мер у гэтай сферы на інстытуцыйным узроўні.

15. Органы дзяржаўнага кіравання павінны несці адказнасць за забеспячэнне роўных магчымасцяў доступу да вышэйшай адукацыі і завяршэння яе, выкарыстанне іншых мер па барацьбе з дыскрымінацыяй адносна выкладчыцкага складу і студэнтаў, а таксама атрымання і прымянення ведаў.

16. Органам дзяржаўнага кіравання належыць палепшыць доступ да вынікаў даследаванняў, бо даследаванні і веда з'яўляюцца нашай агульнай спадчынай.

V. Фінансаванне вышэйшай адукацыі

17. Фінансавая аўтаномія з'яўляецца ключавой умовай забеспячэння інстытуцыйнай аўтаноміі. Неабходна, каб органы дзяржаўнага кіравання неслі істотную адказнасць за фінансаванне вышэйшай адукацыі і даследаванняў і паляпшэнне доступу да іх; садзейнічалі фінансаванню і забеспячэнню рэсурсамі з іншых законных крыніц. Незалежна ад крыніц даходу інстытутам вышэйшай адукацыі павінна быць дадзена магчымасць распараджацца і кіраваць сваімі фінансавымі сродкамі ў адпаведнасці з прыярытэтамі, усталяванымі іх асабістымі органамі кіравання, законам і іншай нарматыўна-прававой базай, распрацаванай органамі дзяржаўнага кіравання.

18. Органам дзяржаўнага кіравання належыць прымаць неабходныя меры для забеспячэння адпаведнасці фінансавання вышэйшай адукацыі з дзяржаўных крыніц, незалежна ад схем фінансавання, мэтам дзейнасці і запатрабаванням арганізацый-фундатараў.

19. Агульныя заканадаўчыя механізмы па фінансаванні вышэйшай адукацыі павінны забяспечваць павышэнне празрыстасці і даваць дакладныя нормы, якія будуць папярэджваць магчымыя пагрозы акадэмічнай свабодзе і інстытуцыйнай аўтаноміі ў выніку рэалізацыі схем фінансавання, незалежна ад крыніцы фінансавання.

20. Органам дзяржаўнага кіравання належыць садзейнічаць таму, каб інстытуты вышэйшай адукацыі пры вызначэнні сваіх прыярытэтаў улічвалі неабходнасць выкладання і правядзення даследаванняў па шырокім спектры дысцыплін, а таксама на міждысцыплінарным узроўні. Гэта датычыцца правядзення даследаванняў, якія маюць вялікае значэнне для развіцця стратэгий развіцця дэмакратыі і культурнай разнастайнасці і/ці спецыяльных стратэгий развіцця, асабліва пры адсутнасці магчымасцяў іх фінансавання з іншых крыніц.

VI. Адказнасць за стварэнне сістэмных рамкавых умоў

21. Неабходна, каб органы дзяржаўнага кіравання неслі выключную адказнасць за забеспячэнне рамкавых умоў, у якіх функцыянуюць інстытуты вышэйшай адукацыі і праводзяцца даследаванні. Нацыянальныя рамкі кваліфікацый і механізмы забеспячэння якасці павінны адпавядаць прынцыпам акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі і ўлічваць базавыя каштоўнасці і разнастайныя мэты вышэйшай адукацыі.

22. Органам дзяржаўнага кіравання таксама належыць ажыццяўляць маніторынг крыніц фінансавання інстытутаў вышэйшай адукацыі і магчымыя парушэнні акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі. Органам дзяржаўнага кіравання належыць іграць галоўную каардынацыйную ролю ў забеспячэнні празрыстай (траспарэнтнай) інфармацыяй аб сістэмах вышэйшай адукацыі і інструкцый у адносінах інфармавання аб асобных праграмах і прапановах у сферы вышэйшай адукацыі.

VII. Інтэрнацыяналізацыя

23. Органам дзяржаўнага кіравання, інстытутам вышэйшай адукацыі і стэйкхолдарам належыць разглядаць ролю і мэты вышэйшай адукацыі ў максімальна шырокім міжнародным кантэксце. Органам дзяржаўнага кіравання належыць садзейнічаць імплементацыі міжнародных стратэгий і дакументаў, якія прадугледжваюць забеспячэнне інстытуцыйнай аўтаноміі і акадэмічнай свабоды. Гэтыя прынцыпы павінны паважацца і ў міжнародных пагадненнях аб супрацоўніцтве. На гэтых дзвюх базавых каштоўнасцях заснавана еўрапейскае вымярэнне вышэйшай адукацыі, увасобленае ў ЕПВА.

ESG 2015

СТАНДАРТЫ I РЕКАМЕНДАЦЫИ ЗАБЕСПЯЧЭННЯ ЯКАСЦІЕЎРАПЕЙСКАЙ
ПРАСТОРЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫИ (ESG)

СТАНДАРТЫ І РЕКАМЕНДАЦЫІ ЗАБЕСПЯЧЭННЯ ЯКАСЦІ ЕЎРАПЕЙСКОЙ ПРАСТОРЫ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ (ESG)

Аўтары:

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA)

Еўрапейскі саюз студэнтаў (ESU)

Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў (EUA)

Еўрапейская асацыяцыя ўстановаў вышэйшай адукацыі (EURASHE)

У супрацоўніцтве з:

Інтэрнацыяналам адукацыі (EI)

Канфедэрацыяй еўрапейскага бізнэса “Бізнэс-Еўропа” (BUSINESSEUROPE)

Еўрапейскім рэестрам забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі (EQAR)

Дадзеныя Стандарты і рэкамендацыі выдадзеныя пры падтрымцы фінансаванага ЕС праекта “Павышэнне якасці за кошт інавацыйных палітык і практык” (EQUIP).

Erasmus+

саюза

Фінансуецца сумесна з праграмай “Эразмус+” Еўрапейскага

Змест

Прадмова.....	4
I. Кантэкст, вобласць прымянення, мэты і прынцыпы.....	5
Уводзіны.....	5
Вобласць прымянення і паняцці	6
ESG: мэты і прынцыпы	7
II. Еўрапейскія стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці ў сферы вышэйшай адукацыі.....	9
Частка 1: Стандарты і рэкамендацыі ўнутранага забеспячэння якасці.....	10
Частка 2: Стандарты і рэкамендацыі знешняга забеспячэння якасці	18
Частка 3: Стандарты і рэкамендацыі агенцтвам забеспячэння якасці.....	22
III. ДАДАТАК: Зборны пералік стандартаў забеспячэння якасці ў сферы вышэйшай адукацыі.....	26
Частка 1: Стандарты ўнутранага забеспячэння якасці ў вышэйшых навучальных установах.....	26
Частка 2: Стандарты знешняга забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі.....	27
Частка 3: Стандарты для агенцтваў знешняга забеспячэння якасці.....	28

Прадмова

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ESG) былі прынятыя ў 2005 годзе міністрамі, адказнымі за вышэйшую адукацыю, па прапанове, падрыхтаванай Еўрапейскай асацыяцыяй па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA) у супрацоўніцтве з Еўрапейскім саюзам студэнтаў (ESU)¹, Еўрапейскай асацыяцыяй устаноў вышэйшай адукацыі (EURASHE) і Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў (EUA).

З 2005 года быў дасягнуты значны прагрэс у забеспячэнні якасці і ў іншых напрамках Балонскага працэсу, такіх як рамкі кваліфікацый і прызнанне і прасоўванне выкарыстання вынікаў навучання. Усё гэта спрыяе паступоваму пераходу да студэнтарыентаванага падыходу ў адукацыі і навучанні. У кантэксце дадзеных змен, у 2012 годзе Камюніке Міністраў, адказных за сферу вышэйшай адукацыі, заклікала Групу E4 (ENQA, ESU, EUA, EURASHE) да супрацоўніцтва з Інтэрнацыяналам адукацыі і Канфедэрацыяй еўрапейскага бізнэса “Бізнэс-Еўропа”, а таксама Еўрапейскім рэестрам забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі каб падрыхтаваць прапановы па перавыданні Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці ENEA² “для паляпшэння выразнасці Стандартаў, іх практычнай прымяняльнасці і эфектыўнасці, уключаючы вобласць прымянення”.

Праведзеная праца па перавыданні ўключала некалькі раўндаў кансультацый з прыцягненнем як ключавых арганізацый-стэйкхолдэраў, так і міністэрстваў. Атрыманыя шматлікія каментары, прапановы і рэкамендацыі былі падрабязна прааналізаваныя і прынятыя пад увагу Кіруючай групай (SG) Балонскага працэса. Усе яны знайшлі сваё адлюстраванне ў канчатковай версіі Стандартаў 2015 года.

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі - 2015 былі прынятыя міністрамі, адказнымі за вышэйшую адукацыю ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў траўні 2015 года. У выніку перавыдання Стандартаў з улікам усіх меркаванняў мы ўпэўненыя, што ESG-2015 адлюстроўвае ўзгодненую пазіцыю ўсіх арганізацый і міністэрстваў, зацікаўленых ва ўдасканаленні забеспячэння якасці адукацыі ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, і, такім чынам, гэты дакумент забяспечвае трывалы грунт для паспяховай рэалізацыі яго зместу.

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA)
Еўрапейскі саюз студэнтаў (ESU)
Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў (EUA)

¹Еўрапейскі саюз студэнтаў раней быў вядомы як Нацыянальныя студэнцкія саюзы Еўропы.

² ENEA - Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі

Еўрапейская асацыяцыя ўстановаў вышэйшай адукацыі (EURASHE)

У супрацоўніцтве з:

Інтэрнацыяналам адукацыі (EI)

Канфедэрацыяй еўрапейскага бізнэса “Бізнэс-Еўропа” (BUSINESSEUROPE)

Еўрапейскім рэестрам забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі (EQAR)

I. Кантэкст, вобласць прымянення, мэты і прынцыпы

Уводзіны

Вышэйшая адукацыя, навуковыя даследаванні і інавацыі з'яўляюцца вырашальным фактарам для падтрымання сацыяльнага адзінства, эканамічнага росту і глабальнай канкурэнцыі. Улічваючы памкненне еўрапейскіх грамадстваў да стварэння трывалага падмурка ведаў сваёй супольнасці, можна сцвярджаць, што вышэйшая адукацыя з'яўляецца істотным кампанентам сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця. У той жа час, усё большы попыт на спецыяльныя навыкі і кампетэнцыі прад'яўляе да вышэйшай адукацыі новыя патрабаванні.

Шырэйшы доступ да вышэйшай адукацыі прадастаўляе вышэйшым навучальным установам магчымасць выкарыстання ўсё больш разнастайнага індывідуальнага досведу. У адказ на дыверсіфікацыю і большыя чаканні ад яе, вышэйшая адукацыя мае патрэбу ў карэнным змяненні падыходу ў прадстаўленні сваіх паслуг. Наспела неабходнасць у метадыках і метадах навучання і выкладання, арыентаваных на студэнта, у пошуку больш гнуткіх адукацыйных траекторый і прызнанні кампетэнцый, набытых па-за рамкамі фармальных адукацыйных праграм. Самі ВНУ пачынаюць усё больш адрознівацца адна ад адной па сваіх місіях, спосабах забеспячэння паслуг, супрацоўніцтве, уключаючы рост міжнароднага характару адукацыі, электроннага навучання і новых метадаў выкладання³. Забеспячэнне якасці адукацыі адыгрывае ключавую ролю ў падтрымцы гэтых змен у адукацыйных сістэмах ВНУ, у той жа час, гарантуючы, што кваліфікацыі, атрыманыя студэнтамі, і засвоеныя імі веды і навыкі застаюцца галоўнай місіяй адукацыйных устаноў.

Асноўная мэта Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі заключаецца ў тым, каб садзейнічаць лепшаму разуменню забеспячэння якасці навучання і выкладання ва ўсіх краінах і для ўсіх стэйкхолдэраў⁴. Стандарты адыгрывалі і будуць надалей адыгрываць важную ролю ў развіцці нацыянальных і міжнародных сістэм забеспячэння якасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і ў памежным супрацоўніцтве. Уключаючы ў працэсы забеспячэння якасці, асабліва знешняга, дазваляе еўрапейскім сістэмам вышэйшай адукацыі дэманстраваць якасць і павялічваць адкрытасць сваіх сістэм навучання і, тым

³ Камюніке Еўрапейскай камісіі: "Адкрыты доступ да адукацыі: інавацыйнае выкладанне і навучанне для ўсіх дзякуючы новым тэхналогіям і адкрытым адукацыйным рэсурсам", COM (2013) 654, канчатковая версія, http://ec.europa.eu/education/news/doc/openingcom_en.pdf

⁴ Калі не пазначана іншае, у дадзеным дакуменце тэрмін "стэйкхолдэры" ("зацікаўленыя бакі") мае пад сабой усіх актараў у межах адукацыйнай установы, у тым ліку студэнтаў і супрацоўнікаў, а таксама знешніх зацікаўленых бакоў, такіх як прадаўцы і знешнія партнёры ўстановы.

самым, спрыяць узаемнаму даверу і лепшаму прызнанню сваіх кваліфікацый, праграм⁵ і іншых відаў прадастаўлення адукацыйных паслуг.

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ESG) выкарыстоўваюцца адукацыйнымі ўстановамі і агенцтвамі забеспячэння якасці як даведачны дакумент для сістэм знешняга і ўнутранага забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі. Больш таго, яны выкарыстоўваюцца Еўрапейскім рэестрам забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі, адказным за рэгістрацыю агенцтваў забеспячэння якасці, адпаведным патрабаванням ESG.

Вобласць прымянення і паняцці

Дадзеныя Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці ўяўляюць сабой збор стандартаў і рэкамендацый для ўнутранага і знешняга забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі. Яны не з'яўляюцца стандартамі якасці, не апісваюць рэалізацыю працэдур забеспячэння якасці, а носяць рэкамендацыйны характар і ахопліваюць істотныя аспекты забеспячэння якасці і адукацыйнага асяроддзя ў вышэйшай адукацыі. ESG павінны разглядацца ў шырэйшым кантэксце, які ўключае рамкі кваліфікацый, ECTS⁶ і Дадатак да дыплама, якія таксама спрыяюць павышэнню празрыстасці і ўзаемага даверу ў адукацыйнай сферы Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Галоўны акцэнт ESG - у забеспячэнні якасці навучання і выкладання ў вышэйшай адукацыі, уключаючы адукацыйнае асяроддзе і істотныя сувязі з навуковымі даследаваннямі і інавацыямі. Акрамя таго, у саміх ВНУ ёсць палітыка і працэдуры гарантавання і ўдасканалення якасці іншых відаў сваёй дзейнасці, такіх як навуковыя даследаванні і кіраванне.

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ахопліваюць усю сферу вышэйшай адукацыі, якая прапануецца на Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, незалежна ад віду або месца навучання. Такім чынам, дадзеныя Стандарты і рэкамендацыі прымяняльныя да ўсёй вышэйшай адукацыі, уключаючы міжнацыянальную і памежную. **У дадзеным дакуменце тэрмін “праграма” датычыцца сферы вышэйшай адукацыі ў самым шырокім кантэксце, у тым ліку адукацыі, якая не з'яўляецца часткай праграмы, што вядзе да атрымання фармальнай ступені.**

⁵ Тэрмін “праграма” у дадзеным дакуменце датычыцца прадастаўлення паслуг у галіне вышэйшай адукацыі ў самым шырокім сэнсе, у тым ліку прадастаўлення паслуг, якія не з'яўляюцца часткай праграмы, што вядзе да атрымання фармальнай ступені.

⁶ Еўрапейская сістэма пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў

Вышэйшая адукацыя ставіць перад сабой мноства задач, уключаючы выхаванне ў студэнтаў актыўнай грамадзянскай пазіцыі, падрыхтоўку да будучай прафесіі (у т.л. навыкі і веды для паспяховага будучага працаўладкавання), падтрымку асабістага росту, закладку шырокага грунта перадавых ведаў і стымуляванне ўдзелу ў навуковых даследаваннях і інавацыйнай дзейнасці⁷. Такім чынам, стэйкхолдэры, якія ставяць прыярытэтам розныя задачы, могуць па-рознаму ўспрымаць якасць вышэйшай адукацыі, і сістэма забеспячэння якасці адукацыі павінна прымаць да ўвагі гэтыя розныя меркаванні. *Якасць*, хоць яе складана вызначыць, з'яўляецца, галоўным чынам, вынікам узаемадзеяння паміж выкладчыкамі, студэнтамі і адукацыйным асяроддзем ВНУ. Забеспячэнне якасці павінна забяспечыць такое адукацыйнае асяроддзе, у якім змест праграм, адукацыйных магчымасцяў і тэхнічныя сродкі будуць адпавядаць агульнай мэце.

У аснове дзейнасці па забеспячэнні якасці ляжаць дзве асноватворныя мэты: *падсправаздачнасць* і *ўдасканаленне*. Сумеснае дасягненне гэтых мэтай спрыяе фарміраванню даверу да дзейнасці вышэйшай навучальнай установы. Паспяхова ўкаранёная сістэма забеспячэння якасці прадаставіць неабходную для самой ВНУ і для грамадскасці інфармацыю пра якасць дзейнасці вышэйшай навучальнай установы (падсправаздачнасць), а таксама прапануе парады і рэкамендацыі па яе паляпшэнні (удасканаленне). Такім чынам, забеспячэнне і ўдасканаленне якасці з'яўляюцца ўзаемазвязанымі. Яны могуць спрыяць развіццю *культуры якасці*, якая ахоплівае ўсіх: ад студэнтаў і выкладчыкаў да кіраўніцтва ВНУ.

Тэрмін “забеспячэнне якасці” у дадзеным дакуменце выкарыстоўваецца для апісання ўсіх відаў дзейнасці ў рамках цыклу пастаяннага ўдасканалення, г.зн. дзейнасці па забеспячэнні і ўдасканаленні якасці.

Калі не пазначана іншае, у дадзеным дакуменце тэрмін “*стэйкхолдэры*” (“*зацікаўленыя бакі*”) датычыць усіх актараў у межах адукацыйнай установы, у тым ліку студэнтаў і супрацоўнікаў, а таксама знешніх стэйкхолдэраў, такіх як працадаўцы і знешнія партнёры ўстановы.

Словазлучэнне “*адукацыйная ўстанова*” выкарыстоўваецца ў дадзеных Стандартах і рэкамендацыях для абазначэння вышэйшых навучальных устаноў. Аднак, у залежнасці ад падыходу ВНУ да працэдур забеспячэння якасці, словазлучэнне можа адносіцца да адукацыйнай установы ў цэлым, яе структурнага падраздзялення або асобных дзеючых асоб унутры ВНУ.

⁷ Рэкамендацыя Rec (2007 г.)⁶ Камітэта міністраў Савета Еўропы аб адказнасці дзяржавы за вышэйшую адукацыю і навуковыя даследаванні, http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/News/pub_res_EN.pdf

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ESG): мэты і прынцыпы

ESG маюць наступныя мэты:

- **Яны ўсталёўваюць агульную структуру** сістэм забеспячэння якасці навучання і выкладання на еўрапейскім, нацыянальным і інстытуцыйным узроўнях;
- **Яны дазваляюць забеспечваць і ўдасканальваць якасць** сістэм вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі;
- **Яны падтрымліваюць узаемны давер паміж стэйкхолдэрамі** і, такім чынам, садзейнічаюць прызнанню акадэмічных ступеняў і мабільнасці ўнутры і паміж дзяржавамі;
- **Яны прапануюць інфармацыю па забеспячэнні якасці ў** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Гэтыя мэты задаюць структуру, у рамках якой Стандарты і рэкамендацыі могуць быць рознымі шляхамі выкарыстання і рэалізаваныя рознымі ВНУ, агенцтвамі і краінамі. Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі характарызуецца разнастайнасцю палітычных сістэм, сістэм вышэйшай адукацыі, сацыякультурных і адукацыйных традыцый, моў, памкненняў і спадзяванняў. Усё гэта робіць недарэчным прымяненне адзінага непарушнага падыходу да якасці і забеспячэння якасці ва ўсіх еўрапейскіх сістэмах вышэйшай адукацыі. Шырокае прызнанне ўсіх стандартаў з'яўляецца перадумовай для дасягнення агульнага разумення забеспячэння якасці ў Еўропе. Па гэтых прычынах Стандарты і рэкамендацыі павінны насіць дастаткова абагульнены характар, каб быць прымяняльнымі да ўсіх форм адукацыйных паслуг.

Стандарты і рэкамендацыі прапануюць вызначаныя крытэры на еўрапейскім узроўні, па якіх ацэньваецца дзейнасць агенцтваў забеспячэння якасці⁸. Гэта гарантуе, што агенцтвы ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі будуць прытрымлівацца адзінага збора прынцыпаў, а працэсы і працэдуры будуць адпавядаць мэтам і патрабаванням нацыянальных кантэкстаў.

ESG заснаваныя на наступных чатырох прынцыпах забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі:

⁸ Агенцтвы, якія робяць заяўкі на ўключэнне ў Еўрапейскі рэестр забеспячэння якасці, праходзяць знешнюю экспертызу па крытэрах Стандартаў і рэкамендацый. Акрамя таго, Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA) бярэ пад увагу адпаведнасць агенцтва забеспячэння якасці крытэрам ESG, калі апошняе прэтэндуе на статус паўнапраўнага членства ў ENQA.

1. Вышэйшыя навучальныя ўстановы нясуць галоўную адказнасць за якасць сваіх адукацыйных паслуг і за забеспячэнне іх якасці;
2. Забеспячэнне якасці адказвае патрэбам разнастайных сістэм вышэйшай адукацыі, адукацыйных устаноў, праграм і студэнтаў;
3. Забеспячэнне якасці спрыяе развіццю культуры якасці;
4. Забеспячэнне якасці прымае пад увагу патрэбы і жаданні студэнтаў, усіх іншых стэйкхолдэраў і грамадства.

II. Еўрапейскія стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці ў сферы вышэйшай адукацыі

Стандарты забеспячэння якасці размеркаваныя па трох накірунках:

1. Унутранае забеспячэнне якасці
2. Знешняе забеспячэнне якасці
3. Агенцтвы забеспячэння якасці

Тым не менш, неабходна мець на ўвазе, што гэтыя тры часткі непарыўна ўзаемазвязаныя і ўтвараюць аснову Еўрапейскай структуры забеспячэння якасці. Знешняе забеспячэнне якасці, апісанае ў Частцы 2, прызнае стандарты ўнутранага забеспячэння якасці, апісаныя ў Частцы 1. Такім чынам, гэта гарантуе ўзгодненасць працы, праведзенай унутры адукацыйных устаноў, і любых працэдур знешняга забеспячэння якасці, якія яны праходзяць. Аналагічным чынам Частка 3 суадносіцца з Часткай 2. У выніку, гэтыя тры часткі дапаўняюць адна адну як у рамках асобных ВНУ, так і ў агенцтвах, а таксама спрыяюць разуменню іншымі стэйкхолдэрамі свайго ўнёска ў агульную структуру. А значыць, усе тры часткі павінны трактавацца як адно цэлае.

Стандарты апісваюць узгодненую і агульнапрынятую практыку забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і таму павінны ўлічвацца і выконвацца ўсімі, хто мае дачыненне да рэалізацыі ўсіх відаў вышэйшай адукацыі.⁹ Для зручнасці выкарыстання, у Дадатку змешчаны Зборны пералік стандартаў забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі.

Рэкамендацыі тлумачаць, чаму стандарты важныя, і апісваюць, якім чынам яны могуць быць рэалізаваныя. Яны даюць прыклады паспяховага прымянення стандартаў у адпаведных галінах для аналізу ўсімі актарамі, якія задзейнічаныя ў забеспячэнні якасці. Рэалізацыя рэкамендацый вар'іруецца ў залежнасці ад кантэкста.

⁹ У дадзеных Стандартах прынята агульнае ўжыванне ангельскага мадальнага дзеяслова “быць павінным” (“should”), які мае дадатковае значэнне рэкамендацыйнасці і ўзгодненасці.

Частка 1: Стандарты і рэкамендацыі ўнутранага забеспячэння якасці

1.1. Палітыка забеспячэння якасці

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны мець адкрытую палітыку забеспячэння якасці, якая з'яўляецца часткай палітыкі стратэгічнага кіравання ВНУ. Унутраныя стэйкхолдэры павінны распрацоўваць і ўкараняць гэтую палітыку з дапамогай адпаведных структур і працэсаў і з прыцягненнем знешніх стэйкхолдэраў.

Рэкамендацыі:

Дадзеная палітыка і працэсы з'яўляюцца асноватворнымі слупамі лагічна выбудаванай і паслядоўнай сістэмы забеспячэння якасці ВНУ. Гэтая сістэма ўяўляе сабой цыкл пастаяннага ўдасканалення і палягчае падсправаздачнасць адукацыйнай установы. Яна спрыяе развіццю культуры якасці, дзякуючы якой усе ўнутраныя стэйкхолдэры бяруць на сябе адказнасць за якасць і яе забеспячэнне на ўсіх узроўнях функцыянавання ВНУ. Для палягчэння яе рэалізацыі на ўсіх узроўнях, палітыка забеспячэння якасці мае афіцыйны статус і даступная шырокай грамадскасці.

Гэтая палітыка з'яўляецца найбольш эфектыўнай, калі яна адлюстроўвае сувязь паміж навуковымі даследаваннямі, выкладаннем і навучаннем, а таксама ўлічвае нацыянальны кантэкст, у якім працуе адукацыйная ўстанова, інстытуцыйны падыход і сістэму стратэгічнага кіравання ВНУ. Такая палітыка падтрымлівае:

- Арганізацыю сістэмы забеспячэння якасці;
- Кафедры, школы, факультэты і іншыя арганізацыйныя падраздзяленні, падраздзяленні інстытуцыйнага кіраўніцтва, а таксама асобных супрацоўнікаў і студэнтаў у выкананні імі абавязкаў па забеспячэнні якасці;
- Працэсы, якія забяспечваюць акадэмічную рэпутацыю і свабоду, пільнасць супраць акадэмічнай недобрасумленнасці;
- Працэсы, якія прадухіляюць нецярпімасць любога роду і дыскрымінацыю студэнтаў і выкладчыкаў;
- Удзел знешніх стэйкхолдэраў у забеспячэнні якасці.

Гэтая палітыка рэалізуецца з дапамогай разнастайных працэсаў унутранага забеспячэння якасці, удзел у якіх адкрыты для ўсіх падраздзяленняў ВНУ. Тое, якім чынам яна ажыццяўляецца, кантралюецца і правяраецца, вырашае сама адукацыйная ўстанова.

Палітыка забеспячэння якасці таксама ахоплівае любую дзейнасць ВНУ, якая ажыццяўляецца субпадрадчыкамі або партнёрамі.

1.2 Распрацоўка і зацвярджэнне праграм

Стандарт

Адукацыйныя ўстановы павінны мець працэдуры для распрацоўкі і зацвярджэння сваіх праграм. Праграмы павінны распрацоўвацца так, каб найлепшым чынам адпавядаць вызначаным для іх мэтам, уключаючы зададзеныя вынікі навучання. Кваліфікацыя, якую студэнт атрымлівае ў выніку засваення праграмы, павінна быць дакладна апісанай і растлумачанай студэнту і суаднесенай з адпаведным узроўнем нацыянальнай рамкі кваліфікацый і, такім чынам, Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Рэкамендацыі:

Адукацыйныя праграмы з'яўляюцца асновай фарміравання адукацыйных місій вышэйшых навучальных устаноў. Яны забяспечваюць студэнтам як акадэмічныя веды, так і неабходныя ўменні і навыкі, у тым ліку пераносныя навыкі, якія ўплываюць на асобаснае развіццё студэнтаў і могуць быць карыснымі ў іх будучых кар'ерах.

Праграмы ВНУ павінны распрацоўвацца пры наяўнасці:

- адпаведнасці агульных мэтаў праграм інстытуцыйнай стратэгіі, а таксама разгорнутых зададзеных вынікаў навучання;
- удзелу студэнтаў і іншых стэйкхолдэраў у распрацоўцы праграм;
- пастаяннага ўдасканалення за кошт знешніх экспертыз і наяўнасці даведачна-інфармацыйных рэсурсаў;
- рэалізацыі чатырох мэтаў вышэйшай адукацыі, вызначаных Саветам Еўропы (гл. Вобласць прымянення і паняцці¹⁰);
- умоваў для паступовага паглыблення ведаў і асабістага росту студэнта ў працэсе засваення праграмы;
- зададзенага аб'ёму працавыдаткаў студэнтаў (напрыклад, у ECTS);
- добра арганізаваных і прадуманых умоваў праходжання вытворчай практыкі, у месцах, якія адпавядаюць яе задачам¹¹;

¹⁰ Рэкамендацыя Рес (2007 г.)⁶ Камітэта міністраў Савета Еўропы

- магчымасці афіцыйнага інстытуцыйнага зацвярджэння праграмы асобамі або органамі, не датычнымі да распрацоўкі праграмы.

1.3 Навучанне, выкладанне і ацэнка, арыентаваныя на студэнта

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць, што працэсы навучання і выкладання стымулююць студэнтаў да актыўнага ўдзелу ў рэалізацыі адукацыйнага працэсу і што працэдуры і метады ацэнкі адлюстроўваюць гэты падыход.

Рэкамендацыі:

Навучанне і выкладанне, арыентаваныя на студэнта, адыгрываюць важную ролю ў стымуляцыі матывацыі навучэнцаў, іх самарэфлексіі і заахвочанасці навучальным працэсам. Для ВНУ гэта азначае неабходнасць уважлівага і руплівага падыходу да распрацоўкі і выкладання адукацыйных праграм і ацэнкі вынікаў навучання.

Навучанне і выкладанне, арыентаваныя на студэнта, для ВНУ азначаюць:

- павагу і клопат пра розныя групы студэнтаў і іх патрэбы, рэалізацыю іх магчымасцяў выбару гнуткіх траекторый навучання;
- выкарыстанне ў розных сітуацыях розных формаў навучання і выкладання;
- свабоднае выкарыстанне разнастайных педагагічных метадык;
- рэгулярную ацэнку і карэктыроўку прымянення педагагічных метадык і відаў навучання і выкладання;
- заахвочванне ў студэнтах незалежнага мыслення і самастойнага навучання, пры належным кіраўніцтве і падтрымцы з боку выкладчыка;
- умацаванне ўзаемнай павагі паміж выкладчыкам і студэнтам;
- наяўнасць адэкватных працэдур рэагавання на скаргі студэнтаў.

З улікам важнасці ацэнкі для навучальнай паспяховасці і будучай кар'еры студэнтаў, працэсы забеспячэння якасці ў галіне ацэнкі павінны ўлічваць наступнае:

¹¹ Стажыроўкі на працоўным месцы (вытворчая практыка) уключаюць у сябе вучнёўства (*traineeships*), навучальныя стажыроўкі/інтэрнатуру (*internships*) і іншыя віды навучання па праграме, якія праходзяць па-за межамі ВНУ і якія дазваляюць студэнту атрымаць практычны досвед у галіне, звязанай з яго адукацыяй.

- Асобы, якія займаюцца ацэнкай, павінны валодаць існуючымі метадамі тэставання і праверкі ведаў студэнтаў і атрымліваць падтрымку ў павышэнні сваёй кваліфікацыі ў гэтай галіне;
- Крытэры і метады ацэнкі, а таксама крытэры выстаўлення адзнак павінны быць загадзя апублікаваныя;
- Працэс ацэньвання павінен дэманстраваць ступень дасягнення студэнтам зададзеных вынікаў навучання. Студэнт павінен мець зваротную сувязь і, пры неабходнасці, атрымліваць парады па працэсе навучання;
- Ацэнка ведаў студэнта, калі гэта магчыма, павінна праводзіцца некалькімі экзаменатарамі;
- Палажэнні пра правілы ацэнкі павінны ўлічваць змякчальныя абставіны;
- Ацэнка павінна быць паслядоўнай і справядлівай у адносінах да ўсіх студэнтаў і праводзіцца ў адпаведнасці з усталяванымі працэдурамі;
- Павінна быць прадугледжана афіцыйная працэдура апеляцыі.

1.4 Прыём у ВНУ, навучальны прагрэс, прызнанне кваліфікацый і атэстацыя студэнта

Стандарт:

ВНУ павінны паслядоўна прымяняць загадзя вызначаныя і апублікаваныя палажэнні, якія рэгулююць усе перыяды “жыццёвага цыклу” студэнта, г.зн. яго прыём у ВНУ, навучальны прагрэс, прызнанне кваліфікацый і атэстацыя.

Рэкамендацыі:

Забеспячэнне ўмоваў і падтрымка акадэмічнага поспеху студэнтаў - першачарговая зацікаўленасць саміх студэнтаў, а таксама адукацыйных праграм, навучальных устаноў і іх сістэм. Таму надзвычай важна, каб працэдуры прыёму, ацэнкі, прызнання кваліфікацый і выпуску студэнтаў дакладна адпавядалі вызначаным для іх мэтам і задачам, асабліва ўлічваючы мабільнасць студэнтаў у рамках розных адукацыйных сістэм і па-за іх межамі.

Важна, каб палітыка і крытэры прыёму студэнтаў былі паслядоўнымі і празрыстымі. Неабходна праводзіць кароткі курс азнаямлення студэнтаў з навучальнай установай і яе праграмай пасля прыёму ў ВНУ.

ВНУ павінны мець у наяўнасці працэдуры і інструменты для збору, маніторынгу і далейшых дзеянняў на аснове дадзеных пра акадэмічныя дасягненні студэнтаў. Справядлівае прызнанне кваліфікацый вышэйшай адукацыі, перыядаў навучання і папярэдняга навучання, уключаючы прызнанне неформальнай і інфармальнай

адукацыі, з'яўляюцца неад'емнымі кампанентамі для гарантавання акадэмічнага прагрэсу студэнтаў і адначасова спрыяюць іх мабільнасці. Для таго каб гарантаваць належныя працэдурны прызнання кваліфікацый, ВНУ абавязаны на:

- Забеспячэнне ўзгодненасці сваіх інстытуцыйных практык прызнання кваліфікацый з прынцыпамі Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні;
- Супрацоўніцтва з іншымі адукацыйнымі ўстановамі і нацыянальным цэнтрам ENIC/NARIC¹² з мэтай забеспячэння ўзгодненасці прызнання кваліфікацый па ўсёй краіне.

Выпуск уяўляе сабой вышэйшую кропку дасягненняў студэнта за ўвесь перыяд яго навучання. Студэнты павінны атрымаць ад адукацыйнай установы дакументы, у якіх пацвярджаецца атрыманая кваліфікацыя, уключаючы дасягнутыя вынікі навучання, а таксама кантэкст, узровень, змест і статус атрыманай адукацыі, і сведчанне атрыманага і паспяхова завершанага навучання.

1.5 Прафесарска-выкладчыцкі склад

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць кампетэнтнасць свайго прафесарска-выкладчыцкага складу. Яны павінны забяспечыць справядлівыя і празрыстыя працэдурны найму і прафесійнага росту і развіцця сваіх выкладчыкаў.

Рэкамендацыі:

Роля выкладчыка з'яўляецца першачарговай у атрыманні студэнтамі высака якаснай адукацыі і іх матывацыі да набывання новых ведаў, кампетэнцый і навыкаў. Усё больш разнастайны кантынгент студэнтаў і большая арыентацыя ВНУ на вынікі навучання патрабуюць выкладання і навучання, арыентаваных на студэнта і, такім чынам, змены ролі выкладчыка (гл. Стандарт 1.3).

ВНУ нясуць асноўную адказнасць за якасць працы сваіх прафесараў і выкладчыкаў і за прадастаўленне ім спрыяльнага асяроддзя для эфектыўнай працы. У такім асяроддзі:

- Усталёўваюць і прытрымліваюцца ясных, празрыстых і справядлівых крытэраў прыёму на працу і ўмоваў занятасці выкладчыкаў у адукацыйнай установе, а значэнне выкладання прызнаецца найвышэйшым;
- Прадстаўляюцца магчымасці і стымулюецца кар'ерны рост і прафесійнае развіццё прафесарска-выкладчыцкага складу;

¹² Сетка Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне і Нацыянальных інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе

- Заахвочваецца навуковая дзейнасць для ўмацавання сувязяў паміж навучаннем і навуковымі даследаваннямі;
- Заахвочваюцца інавацыйныя методыкі выкладання і выкарыстанне перадавых тэхналогій.

1.6 Адукацыйныя рэсурсы і сістэма падтрымкі студэнтаў

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны мець у наяўнасці дастатковыя фінансавыя сродкі для рэалізацыі розных відаў навучальнай дзейнасці, гарантаваць даступнасць навучальных рэсурсаў і іх адпаведнасць адукацыйным задачам, а таксама даступнасць службаў падтрымкі студэнтаў.

Рэкамендацыі:

Для забеспячэння належнай вышэйшай адукацыі, ВНУ павінны прапаноўваць неабходныя адукацыйныя рэсурсы, як матэрыяльныя (бібліятэкі, разнастайныя навучальныя і кампутарныя сродкі), так і чалавечыя (рэпетытары, дадатковыя настаўнікі, іншыя кансультанты). Роля такіх службаў падтрымкі асабліва важная для палягчэння мабільнасці студэнтаў у рамках і па-за межамі розных сістэм вышэйшай адукацыі.

Пры размеркаванні, планаванні і забеспячэнні навучэнцаў адукацыйнымі рэсурсамі службы падтрымкі павінны ўлічваць патрэбы розных груп (дарослых студэнтаў, студэнтаў няпоўнага працоўнага дня, завочнікаў, замежных студэнтаў, а таксама навучэнцаў з абмежаванымі магчымасцямі) і прымаць пад увагу тэндэнцыі зруху ў бок студэнтацэнтрчнага навучання, і важнасці індывідуальнага падыходу да кожнага навучэнца.

Адукацыйным установам варта арганізоўваць дзейнасць службаў падтрымкі з улікам асаблівасцяў сваёй ВНУ. Тым не менш, унутранае забеспячэнне якасці павінна гарантаваць, што ўсе рэсурсы і службы лёгка дасягальныя, адпаведныя мэтам і што студэнты пра іх ведаюць. У прапанове паслуг па падтрымцы ключавая роля належыць адміністрацыйнаму персаналу, таму ВНУ неабходна забяспечваць прафесіяналізм сваіх супрацоўнікаў і магчымасці для павышэння іх кваліфікацыі.

1.7 Кіраванне інфармацыяй

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць, што яны збіраюць, аналізуюць і выкарыстоўваюць неабходную інфармацыю для эфектыўнага кіравання рэалізацыяй сваіх праграм і іншых напрамкаў сваёй дзейнасці.

Рэкамендацыі:

Дакладная інфармацыя - неабходная ўмова для прыняцця ўзважаных рашэнняў. Адукацыйным установам варта выкарыстоўваць гэтую інфармацыю для таго, каб усведамляць, якія сістэмы працуюць належным чынам, а дзе ёсць патрэба ў паляпшэнні. Таму эфектыўныя працэдуры збору і аналізу інфармацыі пра навучальныя праграмы і іншыя віды дзейнасці ВНУ павінны быць убудаваныя ў функцыянаванне ўнутранай сістэмы забеспячэння якасці.

Тое, якая менавіта інфармацыя збіраецца, у некаторай ступені залежыць ад тыпу і місіі адукацыйнай установы, але наступныя дадзеныя таксама варта ўлічваць:

- Ключавыя паказчыкі паспяховасці студэнтаў;
- Звесткі пра склад студэнтаў;
- Узровень паспяховасці, навучальны прагрэс і працэнт адсеву студэнтаў;
- Задаволенасць студэнтаў навучальнымі праграмамі;
- Даступнасць адукацыйных рэсурсаў і службаў падтрымкі студэнтаў;
- Працаўладкаванне і кар’ерны рост выпускнікоў.

Могучь выкарыстоўвацца розныя метады збору інфармацыі. Важна, каб студэнты і супрацоўнікі былі ўключаныя ў збор і аналіз інфармацыі і планаванне адпаведных далейшых дзеянняў.

1.8 Інфармаванне грамадскасці

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны публікаваць інфармацыю пра сваю дзейнасць, у т.л. пра навучальныя праграмы, якая павінна быць яснай, дакладнай, аб’ектыўнай, актуальнай і даступнай.

Рэкамендацыі:

Інфармацыя пра дзейнасць ВНУ карысная як для патэнцыйных і цяперашніх студэнтаў, так і для выпускнікоў, іншых стэйкхолдэраў і для шырокай грамадскасці.

Таму ВНУ варта прапаноўваць інфармацыю пра сваю дзейнасць, уключаючы праграмы, якія яны рэалізуюць, і крытэры адбора для паступлення на навучанне па гэтых праграмах, зададзеныя вынікі навучання па гэтых праграмах, кваліфікацыі, якія за іх прысвойваюцца, методыкі выкладання, навучання і працэдуры ацэнкі, праходныя балы і навучальныя магчымасці, якія прапануюцца студэнтам, а таксама інфармацыю пра працэнт працаўладкавання выпускнікоў.

1.9 Пастаянны маніторынг і перыядычная пераацэнка праграм

Стандарт:

ВНУ павінны праводзіць маніторынг і перыядычную пераацэнку сваіх навучальных праграм для таго, каб гарантаваць, што праграмы дасягаюць сваёй мэты і адказваюць патрэбам студэнтаў і грамадства. Вынікі гэтых пераацэнак павінны весці да пастаяннага ўдасканалення праграм. Усе зацікаўленыя асобы павінны быць праінфармаваныя пра любыя запланаваныя або ўжо распачатыя дзеянні ў дачыненні да навучальных праграм.

Рэкамендацыі:

Пастаянны маніторынг, перыядычная пераацэнка і перагляд адукацыйных праграм маюць на мэце забеспячэнне іх эфектыўнай рэалізацыі і стварэнне спрыяльнага навучальнага асяроддзя для студэнтаў.

Яны ўключаюць ацэнку:

- Зместу праграмы ў святле апошніх дасягненняў навукі па канкрэтнай дысцыпліне для забеспячэння актуальнасці праграмы;
- Зменлівых патрэбаў грамадства;
- Працавыдаткаў студэнтаў, іх паспяховасці і вынікаў выпуску студэнтаў па праграме;
- Эфектыўнасці працэдур ацэньвання студэнтаў па праграме;
- Чаканняў, патрэбаў і задаволенасці студэнтаў навучаннем па праграме;
- Навучальнага асяроддзя і службаў падтрымкі, а таксама іх адпаведнасці мэтам праграмы.

Праграмы павінны рэгулярна праходзіць пераацэнку і перагляд з уключэннем студэнтаў і іншых стэйкхолдэраў. Сабраная інфармацыя аналізуецца, і праграма прыводзіцца ў адпаведнасць з сучаснымі патрабаваннямі. Унесеныя ў праграму змяненні выкладаюцца ў публічны доступ.

1.10 Перыядычныя працэдуры знешняга забеспячэння якасці

Стандарт:

Адукацыйныя ўстановы павінны рэгулярна праходзіць працэдуры знешняга забеспячэння якасці ў адпаведнасці з дадзенымі Стандартамі і рэкамендацыямі забеспячэння якасці.

Рэкамендацыі:

Знешняе забеспячэнне якасці праз розныя працэдуры дазваляе ацаніць эфектыўнасць працэсаў унутранага забеспячэння якасці ВНУ. Яно з'яўляецца каталізатарам удасканалення адукацыйнай установы і прапануе новыя напрамкі яе развіцця, а таксама прапануе самой ВНУ і грамадскасці інфармацыю пра якасць яе дзейнасці.

ВНУ павінны рэгулярна ўдзельнічаць у перыядычных працэдурах знешняга забеспячэння якасці, якія, пры неабходнасці, улічваюць адпаведныя патрабаванні заканадаўства, у рамках якога яны дзейнічаюць. Таму, у залежнасці ад кантэксту, знешняе забеспячэнне якасці можа праходзіць у розных формах і факусавацца на розных узроўнях функцыянавання ВНУ (адукацыйная праграма, факультэт або ўся навучальная ўстанова ў комплексе).

Забеспячэнне якасці - гэта бесперарыйны працэс, які не завяршаецца пасля атрымання вонкавага водгуку, напісання справаздачы або далейшых дзеянняў ВНУ па рэзультатах ацэнкі. Таму адукацыйныя ўстановы павінны імкнуцца да таго, каб прагрэс, дасягнуты з часу апошняй працэдуры знешняга забеспячэння якасці, не спыняўся і пры падрыхтоўцы да наступнай працэдуры.

Частка 2: Стандарты і рэкамендацыі знешняга забеспячэння якасці

2.1 Улік працэдур унутранага забеспячэння якасці

Стандарт:

Працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны ўлічваць эфектыўнасць працэдур унутранага забеспячэння якасці, апісаных у Частцы 1 дадзеных Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці.

Рэкамендацыі:

Забеспячэнне якасці ў вышэйшай адукацыі грунтуецца на адказнасці ВНУ за якасць сваіх праграм і іншых паслуг. Таму важна, каб працэсы знешняга забеспячэння якасці прызнавалі і падкрэслівалі адказнасць ВНУ за забеспячэнне якасці. Для ўмацавання сувязі паміж унутраным і знешнім забеспячэннем якасці, знешняе забеспячэнне якасці павінна ўлічваць стандарты Часткі 1, якія могуць па-рознаму трактавацца, у залежнасці ад характару працэдур знешняга забеспячэння якасці.

2.2 Распрацоўка мэтазгодных працэдур знешняга забеспячэння якасці

Стандарт:

Усе працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны быць вызначаныя і распрацаваныя ў адпаведнасці з пастаўленымі для іх мэтамі і задачамі і браць пад увагу адпаведныя нарматыўна-прававыя палажэнні. Неабходна прыцягваць стэйкхолдэраў да распрацоўкі і пастаяннага ўдасканалення гэтых працэдур.

Рэкамендацыі:

Пастаноўка дакладна вызначаных мэтаў знешняга забеспячэння якасці, узгодненых з усімі стэйкхолдэрамі, істотна важная для гарантыі іх эфектыўнасці і аб'ектыўнасці.

Мэты, задачы і рэалізацыя працэдур знешняга забеспячэння якасці павінны:

- Улічваць узровень працавыдаткаў і фінансавую нагрузку, якую яны ўскладаюць на ВНУ;
- Улічваць неабходнасць падтрымкі ВНУ у далейшым удасканаленні яе дзейнасці;
- Даваць магчымасць ВНУ дэманстраваць сваё ўдасканаленне;
- Мець сваім рэзультатам дакладныя дадзеныя па выніках навучання і далейшых дзеяннях ВНУ па выніках гэтага працэсу.

Сістэма знешняга забеспячэння якасці можа быць больш гнуткай, калі ВНУ будуць дэманстраваць эфектыўнасць уласных працэдур знешняга забеспячэння якасці.

2.3 Працэдуры знешняга забеспячэння якасці

Стандарт:

Працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны быць надзейнымі, эфектыўнымі, загаддзя вызначанымі і прымяняцца паслядоўна, а іх вынікі павінны публікавацца. Такія працэдуры ўключаюць:

- Самаацэнку ВНУ, або аналагічную працэдуру;
- Знешнюю ацэнку, якая звычайна прадугледжвае наведванне ВНУ групай экспертаў;
- Публікацыю поўнай справаздачы экспертнай камісіі;
- Узгодненыя працэдуры далейшых дзеянняў ВНУ.

Рэкамендацыі:

Працэдуры знешняга забеспячэння якасці, праведзеныя прафесійна, паслядоўна і празрыста, забяспечваюць прыняцце іх вынікаў адукацыйнай установай і іх рэзультатыўнасць.

У залежнасці ад распрацоўкі сістэмы знешняга забеспячэння якасці, ВНУ прапануе аснову для яе - справаздачу па самаацэнцы або збор іншых матэрыялаў, якія ўключаюць пацвярджальныя дадзеныя. Пісьмовая дакументацыя, як правіла, дапаўняецца інтэрв'ю са стэйкхолдэрамі падчас азнямляльнага візіту ў адукацыйную ўстанову. Вынікі ацэнкі абагульняюцца ў выглядзе справаздачы (гл. Стандарт 2.5), складзенай групай знешніх экспертаў (гл. Стандарт 2.4).

Знешняе забеспячэнне якасці не завяршаецца публікацыяй экспертнай справаздачы; наадварот, справаздача з'яўляецца кіраўніцтвам для далейшых дзеянняў ВНУ. Агенцтвы забеспячэння якасці маюць паслядоўна прапісаныя працэсы далейшых дзеянняў для адукацыйных устаноў пасля завяршэння іх знешняй ацэнкі. Характар гэтых дзеянняў залежыць ад распрацоўкі працэдур знешняга забеспячэння якасці.

2.4 Эксперты

Стандарт:

Знешняе забеспячэнне якасці павінна праводзіцца групай знешніх экспертаў, у якую ўваходзяць прадстаўнік (-і) студэнцкай супольнасці.

Рэкамендацыі:

У аснове знешняга забеспячэння якасці ляжыць шырокі досвед ацэнак, праведзеных роўнымі па статусу экспертамі, якія паляпшаюць якасць працы агенцтва знешняга забеспячэння якасці праз уключэнне ў ацэнку меркаванняў разнастайных стэйкхолдэраў - іншых ВНУ, навукоўцаў, студэнтаў, прадстаўнікоў прафесійнай супольнасці.

Для забеспячэння эфектыўнасці, значнасці і ўзгодненасці працы экспертаў, неабходны:

- Іх пільны адбор;
- Наяўнасць у экспертаў адпаведных уменняў, і навыкаў і кампетэнтнасці пры выкананні іх працы;
- Гарантаванне адпаведнага навучання экспертаў і /або інструктажу.

Агенцтва гарантуе аб'ектыўнасць і бесстароннасць экспертаў і адсутнасць канфліктаў інтарэсаў.

Агенцтвам рэкамендуецца прадугледзець магчымасць дадатковага напрамку знешняга забеспячэння якасці шляхам прыцягнення ў камісіі міжнародных экспертаў, напрыклад, членаў экспертных панэляў.

2.5 Крытэры прыняцця канчатковых рашэнняў

Стандарт:

Усе канчатковыя рашэнні, якія прымаюцца па завяршэнні працэдур знешняга забеспячэння якасці, павінны грунтавацца на падрабязна распрацаваных і агульнадаступных крытэрах, якія прымяняюцца паслядоўна і ўзгоднена, незалежна ад таго, ці заканчваецца працэдура прыняццем афіцыйнага рашэння.

Рэкамендацыі:

Знешняе забеспячэнне якасці, у асаблівасці яго вынікі, аказваюць істотны ўплыў на ВНУ і праграмы, якія праходзяць працэдуры знешняга забеспячэння якасці.

У мэтах захавання бесстаронняга ацэнкі і дакладнасці яе вынікаў, вынясенне канчатковых рашэнняў па знешнім забеспячэнні якасці павінна грунтавацца на загаддзя вызначаных і апублікаваных крытэрах, якія прымяняюцца паслядоўна і ўзгоднена і базуюцца на дакладных фактах. У залежнасці ад сістэмы знешняга забеспячэння якасці, вынікі знешніх ацэначных працэдур могуць прымаць розныя формы, напрыклад, рэкамендацыі, заключэнні ці афіцыйныя рашэнні.

2.6 Састаўленне справаздач

Стандарт:

Павінны публікавацца поўныя справаздачы экспертаў, складзеныя карэктна і даступнай мовай, доступ да якіх павінен быць адкрыты акадэмічнай супольнасці, знешнім партнёрам і іншым зацікаўленым асобам. Любыя вынікі і высновы, якія агенцтва прымае на аснове сваіх справаздач, павінны быць апублікаваныя разам з імі.

Рэкамендацыі:

Справаздача экспертнай камісіі па знешнім забеспячэнні якасці - аснова, на якой грунтуюцца далейшыя дзеянні ВНУ па ўдасканаленні сваіх сістэму Справаздача з'яўляецца крыніцай інфармацыі для грамадскасці пра дзейнасць адукацыйнай установы. Такім чынам, каб справаздача была максімальна рэзультатыўнай, яна павінна быць дакладна структураванай, сціслай, напісанай даступнай мовай і змяшчаць:

- Апісанне кантэксту (апісанне спецыфікі дзейнасці ВНУ);
- Апісанне працэдуры знешняга забеспячэння якасці, якая ўключае ўдзел экспертаў;
- Дакументальныя сведчанні, іх аналіз і выяўленыя дадзеныя;
- Высновы;
- Прыклады належнай практыкі, прадэманстраванай ВНУ;
- Рэкамендацыі па далейшых дзеяннях ВНУ.

Падрыхтоўка падагульняючай справаздачы можа таксама быць карыснай.

Працэс падрыхтоўкі справаздачы можа быць удасканаленым, калі ВНУ будзе прадастаўленая магчымасць уносіць у дакумент выпраўленні, якія тычацца фактычных недакладнасцяў у дакуменце, перад канчатковым афармленнем справаздачы.

2.7 Скаргі і апеляцыі

Стандарт:

Працэдуры падачы скаргаў і апеляцый павінны быць выразна апісаныя, улічваюцца пры распрацоўцы працэдур знешняга забеспячэння якасці, а факт падачы скаргі павінен паведамляцца адукацыйным установам.

Рэкамендацыі:

Для гарантыі правоў ВНУ і аб'ектыўнага прыняцця рашэнняў працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны быць адкрытымі і падсправаздачнымі. Тым не менш, могуць узнікаць непаразуменні ці незадаволенасць працэсам або яго афіцыйнымі вынікамі. ВНУ павінны мець магчымасць ставіць пад сумнеў экспертную ацэнку

агентстваў; агенствы, у сваю чаргу, павінны вырашаць такія пытанні прафесійна, з дапамогай дакладна вызначаных і паслядоўных працэдур. Працэдура апеляцыі дазваляе ВНУ выказаць сваю незадаволенасць правядзеннем працэсу ацэнкі або асобамі, якія яго праводзілі.

Пры падачы апеляцыі ВНУ ставіць пад сумнеў афіцыйныя вынікі працэдуры знешняга забеспячэння якасці і спрабуе прадэманстраваць, што вынікі ацэнкі не грунтуюцца на пераканаўчых доказах, што крытэры прымяняліся некарэктна ці што адпаведныя працэдуры праводзіліся непаслядоўна.

Частка 3: Стандарты і рэкамендацыі агенцтвам забеспячэння якасці

3.1 Дзейнасць, палітыка і працэсы забеспячэння якасці

Стандарт:

Агенцтвы павінны рэгулярна ажыццяўляць працэсы і працэдуры знешняга забеспячэння якасці, як гэта вызначана ў Частцы 2 дадзеных Стандартаў. Яны павінны мець дакладна і падрабязна сфармуляваныя мэты і задачы, якія ўвасабляюцца ў паўсядзённай дзейнасці агенцтва. Мэты і задачы агенцтва з'яўляюцца часткай яго місіі, якая знаходзіцца ў свабодным доступе. Агенцтвы павінны заахвочваць стэйкхолдэраў да ўдзелу ў сваёй дзейнасці і ў кіраўніцтве.

Рэкамендацыі:

Для таго, каб забяспечыць значнасць і неабходнасць працэсаў знешняга забеспячэння якасці, важна, каб ВНУ і грамадскасць давяралі агенцтвам. Таму агенцтвы павінны апісваць і публікаваць мэты і задачы сваёй дзейнасці па забеспячэнні якасці, характар узаемадзеяння з адпаведнымі стэйкхолдэрамі ў вышэйшай адукацыі, асабліва з ВНУ, і кантэкст сваёй працы. Экспертныя магчымасці агенцтва могуць быць пашыраныя праз уключэнне замежных экспертаў у яго камісіі.

З рознымі мэтамі агенцтвы рэалізуюць розныя віды дзейнасці па знешнім забеспячэнні якасці, такія як ацэнка, праверка, аудыт, вызначэнне кошту, акрэдытацыя і іншыя падобныя працэдуры, як на праграмным, так і на інстытуцыйным узроўні. Гэтыя віды дзейнасці могуць праводзіцца па-рознаму. Таму, калі агенцтвы яе ажыццяўляюць, яны павінны праводзіць выразнае размежаванне паміж знешнім забеспячэннем якасці і іншымі абласцямі сваёй дзейнасці.

3.2 Афіцыйны статус

Стандарт:

Агенцтвы павінны мець юрыдычна пацверджаную прававую аснову сваёй дзейнасці і быць афіцыйна прызнаным кампетэнтнымі дзяржаўнымі органамі агенцтвам забеспячэння якасці.

Рэкамендацыі:

У прыватнасці, калі працэдура знешняга забеспячэння якасці праводзіцца з мэтай устанаўлення адпаведнасці сістэм ВНУ нарматыўна-прававой базе, адукацыйная ўстанова павінна быць упэўненая, што вынікі гэтага працэсу будуць прынятыя сістэмай вышэйшай адукацыі, дзяржавай, стэйкхолдэрамі і грамадскасцю.

3.3 Незалежнасць

Стандарт:

Агенцтвы павінны быць незалежнымі і дзейнічаць аўтаномна. Яны нясуць поўную адказнасць за праводзімыя працэдур і іх вынікі, на якія не могуць уплываць ніякія трэція бакі.

Рэкамендацыі:

Аўтаномным ВНУ патрэбныя незалежныя агенцтвы ў якасці партнёраў.

Для ўстанаўлення факта незалежнасці агенцтва значэнне маюць наступныя фактары:

- Арганізацыйная незалежнасць, пацверджаная афіцыйнымі дакументамі (напрыклад, дзяржаўнымі або прававымі актамі, статутам арганізацыі), якія абумоўліваюць незалежнасць агенцтва ад трэціх бакоў (іншых ВНУ, дзяржавы і іншых стэйкхолдэраў);
- Функцыянальная незалежнасць: вызначэнне і функцыянаванне працэдур і метадаў агенцтва, намінацыя і прызначэнне знешніх экспертаў ажыццяўляюцца аўтаномна і незалежна ад трэціх бакоў (іншых ВНУ, дзяржавы і іншых стэйкхолдэраў);
- Незалежнасць афіцыйных вынікаў: пры тым, што зацікаўленыя бакі, асабліва студэнты, бяруць удзел у працэдурах забеспячэння якасці, агенцтва нясе адказнасць за канчатковыя вынікі гэтых працэдур.

Агенцтвы павінны давесці да ведама ўсіх асоб, якія ўдзельнічаюць у яго дзейнасці па знешнім забеспячэнні якасці (напр., у якасці экспертаў), што, нягледзячы на тое, што яны могуць быць прызначаныя трэцім бокам, падчас працы з агенцтвам эксперты выступаюць у сілу сваіх уласных здольнасцяў і ад свайго імя, а не прадстаўляюць інтарэсы сваёй арганізацыі. Незалежнасць неабходная для таго, каб працэдур і рашэнні агенцтва былі заснаваныя выключна на экспертнай ацэнцы.

3.4 Тэматычны аналіз**Стандарт:**

Агенцтвы павінны рэгулярна публікаваць справаздачы, у якіх аналізуюцца агульныя высновы і публікуюцца даследванні па рэзультатах іх дзейнасці па знешнім забеспячэнні якасці.

Рэкамендацыі:

У працэсе сваёй працы агенцтвы атрымліваюць інфармацыю пра праграмы і адукацыйныя ўстановы. Гэтая інфармацыя можа быць карыснай і для іншых мэтаў, забяспечваючы матэрыял для структурнага аналізу ўсёй сістэмы вышэйшай адукацыі, а таксама для рэфлексіі і ўдасканалення палітыкі і працэсаў забеспячэння якасці ў інстытуцыйным, нацыянальным і міжнародным кантэкстах.

Дбайны вычарпальны аналіз гэтай інфармацыі можа паказаць тэндэнцыі развіцця ў сферы адукацыі, падкрэсліць прыклады належнай практыкі і выявіць існуючыя праблемы.

3.5 Рэсурсы

Стандарт:

Агенцтвы павінны мець належныя і дастатковыя кадравыя і фінансавыя рэсурсы для рэалізацыі сваёй дзейнасці.

Рэкамендацыі:

Улічваючы істотны ўплыў, які вышэйшая адукацыя аказвае на развіццё ўсяго грамадства і кожнага чалавека, грамадства і дзяржава зацікаўленыя ў тым, каб агенцтвы мелі неабходнае і дастатковае фінансаванне. Належныя рэсурсы агенцтваў спрыяюць іх эфектыўнай і плённай працы па арганізацыі і рэалізацыі дзейнасці па забеспячэнні якасці. Акрамя гэтага, дастатковыя рэсурсы дазваляюць удасканалваць і аналізаваць вынікі дзейнасці агенцтва, а таксама інфармаваць грамадскасць пра яе рэзультаты.

3.6 Унутранае забеспячэнне якасці і прафесійная этыка

Стандарт:

Агенцтвы павінны мець працэдуры ўнутранага забеспячэння якасці, звязаныя з вызначэннем, забеспячэннем і ўдасканаленнем якасці сваіх працэсаў і сумленнасці сваіх дзеянняў.

Рэкамендацыі:

Агенцтвы павінны быць падсправаздачныя сваім стэйкхолдэрам. Менавіта таму высокія прафесійныя стандарты і сумленная праца -- абавязковыя ўмовы дзейнасці агенцтваў. Знешняя ацэнка і ўдасканаленне працы павінны ажыццяўляцца пастаянна для забеспячэння аптымальнага ўзроўню паслуг агенцтваў для адукацыйных устаноў і грамадства.

Агенцтвы павінны мець ўнутраную палітыку забеспячэння якасці, апублікаваную на ўласным сайце. Гэтая палітыка павінна гарантаваць, што:

- усе асобы, залучаныя ў дзейнасць агенцтва, дзейнічаюць кампетэнтна, прафесійна і прытрымліваюцца прафесійнай этыкі;
- агенцтва мае механізмы ўнутранай і знешняй зваротнай сувязі, што вядзе да пастаяннага ўдасканалення яго працы;
- агенцтва прымае меры супраць любых праяваў нецярпімасці і дыскрымінацыі;

- агенцтва падтрымлівае належную сувязь з адпаведнымі дзяржаўнымі органамі, пад юрысдыкцыяй якіх яно знаходзіцца;
- любая дзейнасць і матэрыялы, прадстаўленыя субпадрадчыкамі, знаходзяцца ў адпаведнасці з дадзенымі Стандартамі і рэкамендацыямі забеспячэння якасці, калі некаторыя ці ўсе часткі працэдуры забеспячэння якасці выконваюцца іншымі бакамі на аснове дамовы субпадраду;
- агенцтва мае права вызначаць статус і працэдуры прызнання навучальных устаноў, сумесна з якімі яно праводзіць свае працэдуры знешняга забеспячэння якасці.

3.7 Перыядычная знешняя ацэнка агенцтваў

Стандарт:

Агенцтвы павінны праходзіць знешнюю ацэнку сваёй дзейнасці не радзей, чым адзін раз на пяць гадоў, для таго, каб прадэманстраваць сваю адпаведнасць Стандартам і рэкамендацыям забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Рэкамендацыі:

Перыядычная знешняя адзнака дапамагае агенцтву аналізаваць сваю палітыку і дзейнасць. Яна дае магчымасць прадэманстраваць самому агенцтву і яго стэйкхолдэрам, што яно працягвае прытрымлівацца прынцыпаў, выкладзеных у Стандартах і рэкамендацыях забеспячэння якасці ЕНЕС.

III. Дадатак: Зборны пералік стандартаў забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі

Частка 1: Стандарты ўнутранага забеспячэння якасці ў вышэйшых навучальных установах

1.1 Палітыка і працэдуры забеспячэння якасці

Адукацыйныя ўстановы павінны мець адкрытую палітыку забеспячэння якасці, якая з'яўляецца часткай палітыкі стратэгічнага кіравання ВНУ. Унутраныя стэйкхолдэры павінны распрацоўваць і ўкараняць гэтую палітыку з дапамогай адпаведных структур і працэсаў і з прыцягненнем знешніх стэйкхолдэраў.

1.2 Распрацоўка і зацвярджэнне праграм

Адукацыйныя ўстановы павінны мець працэдуры для распрацоўкі і зацвярджэння сваіх праграм. Праграмы павінны распрацоўвацца так, каб найлепшым чынам адпавядаць вызначаным для іх мэтам, уключаючы зададзеныя вынікі навучання. Кваліфікацыя, якую студэнт атрымлівае ў выніку засваення праграмы, павінна быць дакладна апісанай і растлумачанай студэнту і суаднесенай з адпаведным узроўнем нацыянальнай рамкі кваліфікацый і, такім чынам, Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі

1.3 Навучанне, выкладанне і ацэнка, арыентаваныя на студэнта

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць, што працэсы навучання і выкладання стымулююць студэнтаў да актыўнага ўдзелу ў рэалізацыі адукацыйнага працэсу і што працэдуры і метады ацэнкі адлюстроўваюць гэты падыход.

1.4 Прыём студэнтаў, іх паспяховасць, прызнанне кваліфікацый і атэстацыя

ВНУ павінны паслядоўна прымяняць загаддзя вызначаныя і апублікаваныя палажэнні, якія рэгулююць усе перыяды “жыццёвага цыклу” студэнта, г.зн. яго прыём у ВНУ, навучальны прагрэс, прызнанне кваліфікацый і атэстацыя.

1.5 Прафесарска-выкладчыцкі склад

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць кампетэнтнасць свайго прафесарска-выкладчыцкага складу. Яны павінны забяспечыць справядлівыя і празрыстыя працэдуры найму і прафесійнага росту і развіцця сваіх выкладчыкаў.

1.6 Адукацыйныя рэсурсы і сістэма падтрымкі студэнтаў

Адукацыйныя ўстановы павінны мець у наяўнасці дастатковыя фінансавыя сродкі для рэалізацыі розных відаў навучальнай дзейнасці, гарантаваць даступнасць навучальных рэсурсаў і іх адпаведнасць адукацыйным задачам, а таксама даступнасць службаў падтрымкі студэнтаў.

1.7 Кіраванне інфармацыяй

Адукацыйныя ўстановы павінны гарантаваць, што яны збіраюць, аналізуюць і выкарыстоўваюць неабходную інфармацыю для эфектыўнага кіравання рэалізацыяй сваіх праграм і іншых напрамкаў сваёй дзейнасці.

1.8 Інфармаванне грамадскасці

Адукацыйныя ўстановы павінны публікаваць інфармацыю пра сваю дзейнасць, у т.л. пра навучальныя праграмы, якая павінна быць яснай, дакладнай, аб'ектыўнай, актуальнай і даступнай.

1.9 Пастаянны маніторынг і перыядычная пераацэнка праграм

ВНУ павінны праводзіць маніторынг і перыядычную пераацэнку сваіх навучальных праграм для таго, каб гарантаваць, што праграмы дасягаюць сваёй мэты і адказваюць патрэбам студэнтаў і грамадства. Вынікі гэтых пераацэнак павінны весці да пастаяннага ўдасканалення праграм. Усе зацікаўленыя асобы павінны быць праінфармаваныя пра любыя запланаваныя або ўжо распачатыя дзеянні ў дачыненні да навучальных праграм.

1.10 Перыядычныя працэдуры знешняга забеспячэння якасці

Адукацыйныя ўстановы павінны рэгулярна праходзіць працэдуры знешняга забеспячэння якасці ў адпаведнасці з дадзенымі Стандартамі і рэкамендацыямі забеспячэння якасці.

Частка 2: Стандарты знешняга забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі

2.1 Улік працэдур унутранага забеспячэння якасці

Працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны ўлічваць эфектыўнасць працэдур унутранага забеспячэння якасці, апісаных у Частцы 1 дадзеных Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці.

2.2 Распрацоўка мэтазгодных працэдур знешняга забеспячэння якасці

Усе працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны быць вызначаныя і распрацаваныя ў адпаведнасці з пастаўленымі для іх мэтамі і задачамі і браць пад увагу адпаведныя нарматыўна-прававыя палажэнні. Неабходна прыцягваць стэйкхолдэраў да распрацоўкі і пастаяннага ўдасканалення гэтых працэдур.

2.3 Працэдуры знешняга забеспячэння якасці

Працэдуры знешняга забеспячэння якасці павінны быць надзейнымі, эфектыўнымі, загадзя вызначанымі і прымяняцца паслядоўна, а іх вынікі павінны публікавацца. Такія працэдуры ўключаюць:

- Самаацэнку ВНУ, або аналагічную працэдуру;
- Знешнюю ацэнку, якая звычайна прадугледжвае наведванне ВНУ групай экспертаў;
- Публікацыю поўнай справаздачы экспертнай камісіі;
- Узгодненыя працэдуры далейшых дзеянняў ВНУ.

2.4. Эксперты

Знешняе забеспячэнне якасці павінна праводзіцца групай знешніх экспертаў, у якую ўваходзяць прадстаўнік (-і) студэнцкай супольнасці.

2.5 Крытэры прыняцця канчатковых рашэнняў

Усе канчатковыя рашэнні, якія прымаюцца па завяршэнні працэдур знешняга забеспячэння якасці, павінны грунтавацца на падрабязна распрацаваных і агульнадаступных крытэрах, якія прымяняюцца паслядоўна і ўзгоднена, незалежна ад таго, ці заканчваецца працэдура прыняццем афіцыйнага рашэння.

2.6 Састаўленне справаздач

Павінны публікавацца поўныя справаздачы экспертаў, складзеныя карэктна і даступнай мовай, доступ да якіх павінен быць адкрыты акадэмічнай супольнасці, знешнім партнёрам і іншым зацікаўленым асобам. Любыя вынікі і высновы, якія агенцтва прымае на аснове сваіх справаздач, павінны быць апублікаваныя разам з імі.

2.7 Скаргі і апеляцыі

Працэдуры падачы скаргаў і апеляцый павінны быць выразна апісаныя, улічваюцца пры распрацоўцы працэдур знешняга забеспячэння якасці, а факт падачы скаргі павінен паведамляцца адукацыйным установам.

Частка 3: Стандарты для агенцтваў знешняга забеспячэння якасці

3.1 Дзейнасць, палітыка і працэсы забеспячэння якасці

Агенцтвы павінны праводзіць рэгулярную дзейнасць па знешнім забеспячэнні якасці, як гэта вызначана ў Частцы 2 дадзеных Стандартаў. Яны павінны мець дакладна і падрабязна сфармуляваныя мэты і задачы, якія ўвасабляюцца ў паўсядзённай дзейнасці агенцтва. Мэты і задачы агенцтва з'яўляюцца часткай яго місіі, якая

знаходзіцца ў свабодным доступе. Агенцтвы павінны заахвочваць стэйкхолдэраў да ўдзелу ў сваёй дзейнасці і ў кіраўніцтве.

3.2 Афіцыйны статус

Агенцтвы павінны мець юрыдычна пацверджаную прававую аснову сваёй дзейнасці і быць афіцыйна прызнаным кампетэнтнымі дзяржаўнымі органамі агенцтвам забеспячэння якасці.

3.3 Незалежнасць

Агенцтвы павінны быць незалежнымі і дзейнічаць аўтаномна. Яны нясуць поўную адказнасць за праводзімыя працэдуры і іх вынікі, на якія не могуць уплываць ніякія трэці бакі.

3.4 Тэматычны аналіз

Агенцтвы павінны рэгулярна публікаваць справаздачы, у якіх аналізуюцца агульныя высновы і публікуюцца даследванні па рэзультатах іх дзейнасці па знешнім забеспячэнні якасці.

3.5 Рэсурсы

Агенцтвы павінны мець належныя і дастатковыя чалавечыя і фінансавыя рэсурсы для рэалізацыі сваёй дзейнасці.

3.6 Унутранае забеспячэнне якасці і прафесійная этыка

Агенцтвы павінны мець працэдуры ўнутранага забеспячэння якасці, звязаныя з вызначэннем, забеспячэннем і ўдасканаленнем якасці сваіх працэсаў і сумленнасці сваіх дзеянняў.

3.7 Перыядычная знешняя ацэнка агенцтваў

Агенцтвы павінны праходзіць знешнюю ацэнку сваёй дзейнасці не радзей, чым адзін раз на пяць гадоў, для таго, каб прадэманстраваць сваю адпаведнасць Стандартам і рэкамендацыям забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, таксама вядомыя як Еўрапейскія стандарты і рэкамендацыі (ESG), з'яўляюцца асновай забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.

Яны з'яўляюцца адным з галоўных дасягненняў Балонскага працэса за апошнія дзесяцігоддзе, а таксама дзейнасці структуры, створанай у выніку рэалізацыі гэтага працэса -- Назіральнай групы Балонскага працэса (BFUG).

СТУДЭНТАЦЭНТРАВАНАЕ НАВУЧАННЕ
ІНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ СТУДЭНТАЎ, ВЫКЛАДЧЫКАЎ, СУПРАЦОЎНІКАЎ І
ЎСТАНОЎ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Education and Culture DG

Генеральны дырэктарат па адукацыі і культуры
Праграма бесперапыннага навучання

Студэнтацэнтраванае навучанне

Пераклад з ангельскай мовы К. Ткачова

Дадзены пераклад і публікацыя ажыццёўлены з дазволу Еўрапейскага саюза студэнтаў
www.esu-online.org

Інструменты для студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў і ўстаноў вышэйшай адукацыі

“Чалавека нельга навучыць нічому – магчыма толькі дапамагчы яму знайсці гэта ў сабе”.

Галілеа Галілей

“Важна, каб студэнты прыносілі здаровую хуліганскую непашану ў навучанне; іхняя справа – не пакланяцца ведам, а сумнявацца ў іх”.

Джэйкаб Браноўскі

Выхадныя звесткі

Студэнтацэнтраванае навучанне: інструменты для студэнтаў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў і ўстаноў
вышэйшай адукацыі

г. Брусель, кастрычнік 2010 г.

Змест

Анжэле Атар, Эма Ды Ёрыя, Коэн Гэвэн, Роберт Санта

Рэдагаванне і карэктур

Анжэле Атар

Пры падтрымцы каардынацыйнай групы праекта “T4SCL”

Ліджыя Дэка, Еўрапейскі саюз студэнтаў
Манік Фульу, Адукацыйны Інтэрнацыянал
Міліца Паповіч, Адукацыйны Інтэрнацыянал
Роберт Санта, Еўрапейскі саюз студэнтаў
Наталія Таракью, Еўрапейскі саюз студэнтаў
Берт Вандэнкендэлаэртэ, Еўрапейскі саюз студэнтаў
Олаў Ое, Еўрапейскі саюз студэнтаў

Пад кіраўніцтвам Міжнароднай кансультацыйнай рады

праф. Лі Харвей, Бізнэс-школа г. Капенгагена, Данія
доктар Сібіл Райхерт, кансультант па вышэйшай адукацыі
праф. Юсі Вэлімаа, Навукова-даследчы інстытут адукацыі, Універсітэт Ювяскуля, Фінлядыя
праф. Кірстэн Хофгаард Люке, педагогічны факультэт, Універсітэт Осла, Нарвегія

Афармленне і вёрстка

Лінус Раўэда

Вокладка

Арэ Эдвардсэн

Education and Culture DG

Графічныя матэрыялы надалі

с. 4 secretgarden/photocase.com;
с. 6 subwaytree/photocase.com; с. 12
Vlaminck/photocase.com; с. 27 early
education/photodisc; с. 40
JockScott/photocase.com; с. 50
imsa/iStockphoto; с. 60
knallgrün/photocase.com;
с. 64 borsheim/iStockphoto

Генеральны дырэктарат па адукацыі і культуры
Праграма бесперапыннага навучання

Гэтае выданне – частка праекта “Час для новай
парадыгмы ў адукацыі: студэнтацэнтраванае
навучанне”, фінансаванага пры падтрымцы
Еўрапейскай Камісіі.

Гэтае выданне адлюстроўвае толькі погляды
аўтараў, Камісія не адпавядае ні за якое
выкарыстанне інфармацыі з гэтага выдання.

Надрукавана

“Laserline”, Берлін,
на паперы з папярвых адходаў

Змест

1	Прынцыпы і азначэнне	1
2	Перавагі	5
3	Спіс кантрольных пытанняў SCL.....	10
4	Змена светапогляду	13
5	Ажыццяўленне падыходу выкладчыкамі	23
6	Ажыццяўленне падыходу ўстановамі	33
7	Падтрыманне культуры SCL	41
8	Пашыраныя памылкі	48
9	SCL і Балонскі працэс	51
10	Крыніцы для далейшага чытання.....	58

Абрэвіятуры

EACEA	Выканаўчае агенцтва па адукацыі, аўдыявізуальных сродках і культуры
ECTS	Еўрапейская сістэма пераводных заліковых адзінак
EI	Адукацыйны Інтэрнацыянал
ESU	Еўрапейскі саюз студэнтаў
LLL	бесперапыннае навучанне
LLP	праграма бесперапыннага навучання (Еўрапейская Камісія)
PBL	праблемна-арыентаванае навучанне
RPL	афіцыйнае прызнанне папярэдняга навучання
SCL	студэнтацэнтраванае навучанне
T4SCL	Час для новай парадыгмы ў адукацыі: студэнтацэнтраванае навучанне (сумесны праект EI-ESU)

1 Прынцыпы і азначэнне

1.1 Уводзіны

Гэты дапаможнік ёсць часткаю праекта пад назваю “Час для новай парадыгмы ў адукацыі: студэнтацэнтраванае навучанне” (T4SCL), які сумесна ажыццяўляюць Еўрапейскі саюз студэнтаў (ESU) і Адукацыйны інтэрнацыянал (EI). Гэта праект, фінансаваны ЕЗ у межах праграмы бесперапыннага навучання (LLP), якой кіруе Выканаўчае агенцтва па адукацыі, аўдыявізуальных сродках і культуры (EACEA).

Мэта праекта T4SCL, пілотнай ініцыятывы, – дапамагчы асобам, якія фармуюць палітыку, у распрацоўванні паўнаватрасных стратэгий і падыходаў студэнтацэнтраванага навучання (SCL) і павялічэнні

SCL – практычнае і дасягальнае, а таксама надзвычайна карыснае для навучэнцаў.

магчымасцяў арганізацый студэнтаў і выкладчыкаў як актыўных партнёраў распаўсюду культуры SCL у вышэйшых навучальных установах Еўропы. Праект накіраваны на глыбокае асэнсаванне неабходных інструментаў, выклікаў і поспеху SCL як фундаментальнай асновы бесперапыннага навучання

(LLL). Яго мэтай таксама ёсць канкрэтныя палітычныя патрабаванні – падчас і пасля заканчэння праекта – адносна дыскусій, што працягваюцца, пра будучыню праграмы адукацыі і падрыхтоўкі ЕЗ і пра наступны этап Балонскага працэсу.

Пасля першапачатковага вывучэння матэрыялаў і апытання, праведзенага разам з арганізацыямі-сябрамі EI і ESU (саюзамі выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў і нацыянальнымі саюзамі студэнтаў адпаведна), вынікі якіх былі апублікаваныя ў траўні 2010 г., гэты дапаможнік ёсць адной з апошніх ініцыятыв, ён адзначае апошні этап праекта. Дапаможнік з’яўляецца асноўным вынікам праекта. Ён распрацаваны на аснове шырокіх даследаванняў і серыі мерапрыемстваў на агульнаеўрапейскім і нацыянальных узроўнях у спалучэнні з трэнінгамі па тэме.

Гэты дапаможнік распрацаваны для эфектыўнага, практычнага ажыццяўлення SCL выкладчыкамі, студэнтамі і кіраўніцтвам устаноў. Ён таксама накіраваны на тое, каб прадэманстраваць практычнасць і дасягальнасць SCL, а таксама яго надзвычайную карыснасць для навучэнцаў.

1.2 Канцэпцыя SCL

SCL было распрацаванае Хэйвардам яшчэ ў 1905 г., яму прысвечана праца Д’юі 1956 г. Карла Роджэrsa звязвалі з распаўсюдам падыходу на тэорыю педагогікі ў 80-е гг. XX ст., гэты навучальны падыход таксама звязаны з працаю Піяжэ (развівальнае навучанне) і Малькальма Ноўлса (самастойнае навучанне). Асноўныя ідэі літаратуры па SCL наступныя (гл. Lea et al, 2003):

- апора на актыўнае, а не пасіўнае навучанне;
- акцэнт на глыбокае навучанне і разуменне;

- высокая адказнасць і падсправаздачнасць з боку студэнта;
- высокае адчуванне аўтаноміі навучэнцам;
- узаемазалежнасць выкладчыка і навучэнца;
- узаемапавага ў адносінах паміж навучэнцам і выкладчыкам; і
- рэфлексійны падыход да працэсу выкладання і навучання з боку як выкладчыка, так і навучэнца.

SCL, у асноўным, базуецца на канструктывізме як тэорыі навучання, заснаванай на ідэі, што навучэнцы павінныя канструяваць і рэканструяваць веды, каб эфектыўна навучацца, а навучанне з'яўляецца найбольш эфектыўным тады, калі, сярод іншых дзеянняў, навучэнец засвойвае досвед канструявання значнага прадукту. SCL таксама падобнае на трансфармацыйнае навучанне, у якім працэс якасных змен у навучэнцы разглядаецца як бесперапынны працэс трансфармацыі, сфакусаваны на пашырэнні здольнасцяў навучэнца, развіцці крытычнага мыслення.

1.3 Прынцыпы ў аснове SCL

На падставе разгляду тэорыі ў аснове SCL і пасля інтэнсіўнага абмеркавання разумення гэтага падыходу выкладчыкамі і студэнтамі з імі, якое праходзіла на канферэнцыі, прысвечанай пачатку праекта T4SCL – “Час для новай парадыгмы ў адукацыі: студэнтацэнтраванае навучанне”, у г. Бухарэсце, Румыніі ў траўні 2010 г., далей падаецца спіс прынцыпаў у аснове SCL. Гэтыя прынцыпы не маюць на мэце сфармаваць вычарпальнае разуменне таго, чым ёсць SCL. Яны хутчэй дазваляюць лепш зразумець тэму і дэбаты вакол яе.

- Прынцып I: SCL патрабуе бесперапыннай рэфлексіі. Часткай асноватворнай філасофіі SCL ёсць тое, што ў ніводным кантэксце нельга прымяняць адзін стыль SCL на працягу часу. Філасофія SCL палягае ў тым, што ад выкладчыкаў, студэнтаў і ўстаноў патрабуецца ўвесь час пераглядаць выкладанне, навучанне і сістэмы інфраструктуры, каб бесперапынна паляпшаць досвед навучання студэнтаў і забяспечваць дасягненне меркаваных вынікаў навучання ў пэўным курсе ці ў межах пэўнай праграмы такім чынам, каб стымуляваць крытычнае мысленне студэнтаў і развіццё навыкаў шырокага выкарыстання.
- Прынцып II: SCL не дае ўніверсальнага рашэння праблем. Асноўная канцэпцыя SCL – разуменне таго, што ўсе вышэйшыя навучальныя ўстановы розныя, як і ўсе студэнты. Яны ўсе функцыянуюць у вельмі розных кантэкстах і займаюцца рознымі дысцыплінамі. Таму SCL – гэта навучальны падыход, які патрабуе структур падтрымкі навучання, адпаведных кожнаму кантэксту, і стыляў выкладання і навучання, адпаведных тым, хто іх выкарыстоўвае.
- Прынцып III: у студэнтаў адрозныя стылі навучання. SCL прызнае, што студэнты маюць адрозныя педагагічныя патрэбы. Некаторыя навучаюцца лепш метадам спроб і памылак, іншыя – на практыцы. Некаторыя навучэнцы

вывучаюць шмат, чытаючы літаратуру, іншым патрэбныя дэбаты і абмеркаванне тэорыі, каб зразумець яе.

- Прынцып IV: у студэнтаў розныя патрэбы і інтарэсы. Усе студэнты маюць патрэбы, якія сягаюць за межы аўдыторыі. Некаторых цікавіць культурная актыўнасць, іншых – спорт альбо прадстаўнічыя арганізацыі. Студэнты могуць мець дзяцей, альбо ў іх могуць быць псіхалагічныя праблемы, хваробы ці абмежаваная дзейздольнасць.
- Прынцып V: выбар важны для эфектыўнага навучання ў сістэме SCL. Студэнты жадаюць вывучаць розныя рэчы, таму любая прапанова павінная ўключаць дастатковую магчымасць выбару. Магчыма арганізаваць навучанне ў ліберальнай форме, такой як ува ўніверсітэцкіх каледжах вольных мастацтваў, альбо выбар магчыма прапанаваць у больш традыцыйным, дысцыплінарным стылі.
- Прынцып VI: студэнты маюць розны досвед і базавыя веды. Навучанне трэба адаптаваць да жыцця і прафесійнага досведу адпаведнай асобы. Напрыклад, калі студэнты ўжо маюць значны досвед выкарыстання ІТК, не мае сэнсу спрабаваць навучыць іх гэтаму зноў; калі яны маюць значныя навыкі даследаванняў, мабыць, было б лепш дапамагчы ім з тэорыяй. Магчыма таксама выкарыстоўваць асабісты досвед, каб матываваць студэнтаў, напрыклад, дазволіўшы ім апаведаць асабістую гісторыю для ілюстрацыі погляду.
- Прынцып VII: студэнты павінны кантраляваць навучанне. Студэнтам трэба даць магчымасць удзельнічаць у распрацоўванні курсаў, навучальных планаў і іх ацэньванні. Студэнтаў трэба разглядаць як актыўных партнёраў, зацікаўленых у тым, як функцыянуе вышэйшая навучальная ўстанова. Забяспечыць факусаванне навучання на студэнтах магчыма найлепшым чынам праз іх прыцягванне да фармавання навучання.
- Прынцып VIII: SCL звязанае з наданнем магчымасцяў, а не інфармаваннем. Простае перадаванне фактаў і ведаў студэнтам (інфармаванне) звязанае з ініцыятывай, рыхтаваннем і зместам, крыніцай якіх з'яўляецца выкладчык. Падыход SCL накіраваны на перадаванне больш адказнасці студэнту, што дазваляе яму думаць, апрацоўваць звесткі, аналізаваць, сінтэзаваць, крытыкаваць, выкарыстоўваць, вырашаць праблемы і г.д.
- Прынцып IX: для навучання патрабуецца супрацоўніцтва студэнтаў і выкладчыкаў. Важна, каб студэнты і выкладчыкі супрацоўнічалі як зацікаўленыя асобы ўва ўстановах, каб дасягнуць агульнага разумення праблем навучання, а таксама ўласных праблем, разам прапаноўваючы рашэнні, якія могуць спрацаваць для абедзвюх груп. У аўдыторыі такое супрацоўніцтва будзе мець станоўчы ўплыў, таму што дзве групы будуць усё больш разглядаць адна адну як партнёраў. Такое партнёрства ёсць падмуркам філасофіі SCL, у якім навучанне разглядаецца ў працэсе канструктыўнага ўзаемадзеяння дзвюх груп.

1.4 Прыдатнае азначэнне SCL

SCL застаецца спрэчнай канцэпцыяй без адзінага выразнага азначэння, таму што адначасова існуе мноства тлумачэнняў, якія выключаюць адзін аднаго. Тым не менш, у гэтай частцы робіцца спроба абысці гэтую праблему праз вызначэнне прыдатнага азначэння SCL.

Спачатку цікава разгледзець тое, што ўдзельнікі на пачатковай канферэнцыі праекта T4SCL адзначылі як неад’емныя складнікі SCL. Яны ўключаюць:

- адаптыўнасць і свабоду адносна часу і структуры навучання;
- больш якасных выкладчыкаў, якія імкнуцца падзяліцца ўласнымі ведамі;
- выразнае разуменне студэнтаў выкладчыкамі;
- гарызантальную іерархію ў вышэйшых навучальных установах;
- адказнасць выкладчыка за наданне магчымасцяў студэнтам;
- бесперапынны працэс паляпшэнняў;
- станючае стаўленне выкладчыкаў і студэнтаў, каб палепшыць досвед навучання;
- адносіны ўзаемнай настойлівасці паміж студэнтамі і выкладчыкамі; і
- факусаванне на выніках навучання, якія забяспечваюць непасрэднае навучанне і глыбокае разуменне.

На аснове ўсяго, што пералічана вышэй, і практычных ідэй у гэтым дапаможніку далей прапанованае наступнае азначэнне SCL:

“Студэнтацэнтраванае навучанне з’яўляецца як светапоглядам і культурай у той ці іншай вышэйшай навучальнай установе, так і падыходам да навучання, які ў шырокім сэнсе звязаны з канструктывісцкімі тэорыямі навучання і абапіраецца на іх. Яно характарызуецца інавацыйнымі метадамі выкладання, накіраванымі на садзейнічанне навучанню ў зносінах з выкладчыкамі і іншымі навучэнцамі, падчас выкарыстання гэтых метадаў да студэнтаў ставяцца сур’ёзна як да актыўных удзельнікаў навучання, фармуючы навыкі шырокага выкарыстання, напрыклад, здольнасць вырашаць праблемы, крытычнае і рэфлексіўнае мысленне”.

Гэтае азначэнне служыць прыдатным зыходным пунктам, далей у дапаможніку прапанованае практычныя шляхі значнага выкарыстання SCL, памятаючы пра перавагі гэтага навучальнага падыходу і асноўныя характарыстыкі, неабходныя для таго, каб установа ацаніла, ці ў ёй выкарыстоўваецца падыход SCL.

2 Перавагі

2.1 Уводзіны

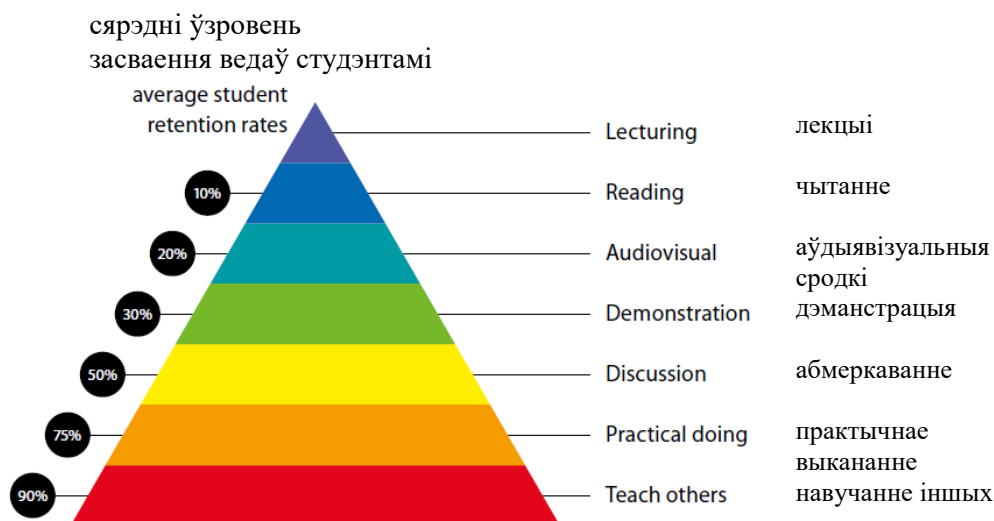
У разе належнага выкарыстання SCL дае перавагі ўсім, уключаючы адпаведную ўстанову, студэнтаў і выкладчыкаў, саюзы выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў, саюзы студэнтаў і грамадства агулам. Прымаючы пад увагу сучасны кантэкст вышэйшай адукацыі ў Еўропе – фінансавую сітуацыю, масавы характар вышэйшай адукацыі і высокую нагрузку выкладчыкаў, – магчыма выкарыстаць шмат пераваг, ужываючы падыход SCL.

2.2 Перавагі для студэнтаў

Перавагі SCL для звязаных з ім студэнтаў шматлікія і разнастайныя. Верагодна, першы ўваход студэнтаў у акадэмічную супольнасць можа вызначыць іхні спосаб мыслення на працягу ўсяго жыцця. SCL дае навыкі для жыцця, стварае незалежных навучэнцаў і з'яўляецца адказам на розныя патрэбы асобных студэнтаў, якія змяняюцца. Далей прадстаўлены спіс таго, што могуць уключаць такія перавагі:

- далучэнне студэнтаў да акадэмічнай супольнасці: кажуць, што студэнты з'яўляюцца часткай акадэмічнай супольнасці, але на практыцы гэтага складана дасягнуць з-за рознай практыкі нягнуткіх структур выкладання. Дзякуючы SCL, студэнты могуць стаць часткаю гэтай супольнасці нашмат раней, калі выкладчык дзейнічае як выкладчык-памочнік, а не як інструктар. Калі студэнтаў заахвочваюць думаць самастойна, яны набываюць аналітычныя навыкі і крытычнае мысленне раней. У гэтым кантэксце выкладанне на аснове даследаванняў становіцца больш магчымым. Выкладчыкі могуць абмяркоўваць свае даследаванні і выслухваць меркаванні студэнтаў адносна гэтага пытання. Падвышанае супрацоўніцтва і адчуванне каштоўнасці ўласных поглядаў могуць далей павялічыць узаемадзеянне і ўдзел студэнтаў. Вынікам гэтага можа стаць удзел у распрацоўванні даследаванняў, і таксама дапамога ў распрацоўванні таго ці іншага курса, дзякуючы адчуванню прыналежнасці студэнтамі. Нарэшце, гэта можа заахоціць больш студэнтаў далучыцца да акадэмічнай супольнасці ў якасці сяброў. Мы павінныя памятаць, што студэнты – гэта выкладчыкі ў будучыні!

мал. 1. Піраміда навучання
крыніца: “National Training Laboratories”, Бетэль, Мэн

- падвышаную матывацыю навучацца: SCL можа заахвоціць больш глыбокае навучанне, што магчыма ўбачыць на пірамідзе навучання. Засваенне ведаў адрозніваецца ў залежнасці ад таго, якім чынам вывучаецца матэрыял, але ўсе тыпы актыўнага навучання дэманструюць вышэйшы ўзровень засваення, чым традыцыйныя формы навучання. Студэнт таксама часта больш матываваны навучацца з выкарыстаннем SCL, таму што пастаўленыя задачы патрабуюць арыгінальнага мыслення і падвышаюць інтарэс да прадмета. Як паказвае піраміда навучання, студэнты засвойваюць больш інфармацыі, якую яны вывучаюць, калі прысутнічае актыўнае навучанне і актыўны ўдзел.
- незалежнасць і адказнасць у навучанні: у межах SCL студэнты павінныя займацца матэрыялам курса і кантралююць навучанне. Такім чынам, студэнт становіцца больш незалежным і прыстасаваным да жыцця пасля атрымання вышэйшай адукацыі. Незалежнасць студэнтаў дазваляе ім навучацца больш эфектыўна і засвойваць іншыя навыкі, такія як калектыўную працу, эфектыўную пісьмовую і вусную камунікацыю, прыярытэзацыю задач і крытычны аналіз. У сваю чаргу, студэнты могуць развіць навыкі шырокага выкарыстання і будучь мець магчымасць працаваць больш эфектыўна на працягу кар’еры і жыцця, увогуле.
- належны ўлік патрэб студэнтаў: масавы характар вышэйшай адукацыі ўплывае на дыверсіфікацыю складу студэнтаў. Непазбежна студэнты маюць розныя патрэбы, большыя, чым былі раней. SCL можа дапамагчы студэнтам навучацца адаптыўна, выкарыстоўваючы частковае навучанне, дыстанцыйнае навучанне і электроннае навучанне. Падыход SCL дэманструе, што навучанне не абмяжоўваецца тым ці іншым часам альбо месцам так, як абмяжоўваецца традыцыйнае навучанне. Розныя патрэбы студэнтаў у навучанні таксама магчыма задаволіць, таму што студэнты працуюць з матэрыяламі рознымі метадамі. Напрыклад, некаторыя студэнты больш працуюць з

аўдыявізуальнымі матэрыяламі, у той час як іншыя аддаюць перавагу чытанню. Больш за тое, маючы досвед працы з рознымі метадамі выкладання, студэнты пераадольваюць больш акадэмічных выклікаў.

2.3 Перавагі для выкладчыкаў

У той час, калі перавагі для студэнтаў здаюцца відавочнымі, некаторыя могуць сумнявацца, ці гэта так для выкладчыкаў. Насамрэч, выкладчыкі могуць мець тых жа пераваг ад SCL, што і студэнты на занятках. Ніжэй паданы спіс таго, што такія перавагі могуць уключаць:

- больш цікавую ролю для выкладчыка: SCL, як зазначана вышэй, робіць студэнта адказным за навучанне. Выкладчык дапамагае ў гэтым і робіць гэта магчымым. У той час, як некаторыя глядзяць на такі варыянт негатыўна, гэта добрая магчымасць для стварэння акадэмічных выклікаў для студэнтаў, каб палепшыць іхняе навучанне.
- рашэнні для праблем масавасці і разнастайнасці: у рэальнасці масавай вышэйшай адукацыі і больш разнастайнага складу студэнтаў верагодна, што SCL трэба будзе выкарыстоўваць у шматлікіх выпадках з-за падвышаных патрэб якасці з боку студэнтаў, падвышаных коштаў вышэйшай адукацыі, звязаных з гэтым, і дыверсіфікацыі складу студэнтаў, што прывядзе да разнастайнасці патрэб студэнтаў.
- станючы ўплыў на працоўныя ўмовы: улічваючы тое, што SCL дае магчымасць навучання рознымі спосабамі, праца выкладчыка можа быць цікавей, а адмоўныя аспекты працоўных умоў, звычайна звязаныя з выкладаннем, могуць змякчацца SCL.
- бесперапыннае самаўдасканаленне: SCL можа дапамагчы выкладчыкам перагледзець і развіць курсы і метады выкладання, каб палепшыць змест курсаў і выкладанне. Упэўненасць, якую дае выкарыстанне падыходу, таксама вымяраецца тым, што выкладчыкі атрымваюць значныя і канструктыўныя водгукі ад найбольш матываваных студэнтаў.
- падвышаную матывацыю і далучанасць навучэнца: падвышаная далучанасць студэнтаў і падвышаны ўзровень удзелу студэнтаў робяць выкладанне больш цікавым. Здольнасць далучаць новыя даследаванні да кансультацый ці заняткаў рэалізуецца ў SCL. Гэты рэзанатар ідэй можа дапамагчы даследаванням выкладчыка і знаёміць студэнтаў з даследаваннямі і акадэмічнай супольнасцю на ранняй стадыі працэсу навучання.
- прафесійнае развіццё навуковай супольнасці: SCL можа прапанаваць больш высокі ўзровень прафесійнага развіцця адносна набыцця ведаў, развіцця навыкаў і кампетэнцый, важных для асабістага развіцця і руху па кар'ернай лесвіцы. Гэты падыход забяспечвае адаптыўнасць выкладчыкаў падчас распрацоўвання спосабаў выкладаць курс альбо кампанент праграмы альбо выкарыстання новых спосабаў выкладання ці даследаванняў.

2.4 Апасродкаваныя перавагі SCL

Разам выкладчыкі і студэнты зацікаўленыя ў SCL і маюць ад яго выкарыстання перавагі. Гэта стварае перакрываючы інтарэсаў і перавагі для арганізацый, якія іх прадстаўляюць. Далей паданы спіс таго, што могуць уключаць такія перавагі:

- падвышэнне якасці: саюзы выкладчыкаў і студэнтаў павінныя вітаць любое падвышэнне якасці працоўных умоў і развіццё акадэмічнага досведу студэнтаў.
- статус прафесіі выкладчыка: улічваючы тэндэнцыю факусавацца на даследаваннях ува ўстановах, статус прафесіі выкладчыка магчыма палепшыць толькі з выкарыстаннем падыходу SCL. Гэты падыход бярэ да ўвагі інавацыі і дазваляе выкладчыкам распрацоўваць курсы такім чынам, як жадаюць выкладчыкі, адначасова студэнты маюць магчымасць развівацца пасвойму.
- павелічэнне прадстаўніцтва ў кіроўных структурах: улічваючы, што SCL само па сабе патрабуе шырэйшага супрацоўніцтва паміж усімі інстытуцыянальнымі ўзроўнямі, гэты падыход дапускае, што іерархія ў вышэйшых навучальных установах даволі гарызантальная. Таму для яго падыходзіць больш калабаратыўны падыход да працы ўва ўстановах, які дапускае больш прадстаўніцтва студэнтаў і выкладчыкаў у адпаведных кіроўных структурах.

SCL таксама дае перавагі ўстановам, у якіх выкарыстоўваецца гэты падыход да навучання, а таксама грамадству, што атрымлівае асноўныя перавагі ад вынаходлівых выпускнікоў, якія крытычна і рэфлексійна думаюць, могуць спрыяць развіццю таго ці іншага грамадства. Далей паданы спіс таго, што могуць уключаць такія перавагі:

- павелічэнне колькасці выпускнікоў вышэйшых устаноў адукацыі: калі ўстановы выкарыстоўваюць падыход SCL, менш студэнтаў вырашаюць не сканчаць навучанне. Гэта можа быць звязана з адаптыўнасцю курсаў і таксама з тым фактам, што, дзякуючы SCL, студэнты больш уключаныя да навучання, чым у разе выкарыстання традыцыйных метадаў выкладання. Насамрэч, студэнты адчуваюць, што іх больш шануюць, падчас навучання ў асяроддзі SCL, таму што іхнія патрэбы ў навучанні першарадныя. У абставінах масавасці, фармалізацыі і падвышэння ананімнасці вышэйшай адукацыі гэта можна толькі вітаць.
- прыцягненне студэнтаў: там, дзе патрэбы студэнтаў у навучанні рупліва ўлічваюцца, выкладанне разглядаецца як больш якаснае. Апраўданне спадзяванняў студэнтаў і кіраванне гэтымі спадзяваннямі вельмі важныя. Больш за тое, шмат аспектаў SCL магчыма ажыццявіць без таго, каб рабіць дарагія захавы; гэтыя аспекты могуць зрабіць установы, якія выкарыстоўваюць такі падыход, больш прываблівымі для патэнцыйных студэнтаў, а таксама павялічыць мабільнасць у рэгіёне, у якім знаходзіцца ўстанова, што дае перавагі для развіцця грамадства.

- бесперапынны працэс паляпшэння: здольнасць устаноў ацэньваць курсы і акадэмічны досвед студэнтаў агулам сведчаць, што ўстановы прадукуюць лепшых выпускнікоў. Асноўнай перавагай для ўсяго грамадства ёсць тое, што такія выпускнікі больш здольныя да аналізу і з'яўляюцца лепшымі грамадзянамі, дзякуючы таму, што яны мусяць думаць самастойна на працягу навучання ў вышэйшай навучальнай установе.
- стымуляванне культуры бесперапыннага навучання: студэнты, якія мелі досвед SCL, верагодна, вывучаць самастойна больш і стануць больш практычнымі і паслядоўнымі, змогуць вырашаць любыя паўсталыя праблемы, робячы гэта навучальным досведам. Гэты падыход можа даць выпускнікам навыкі для бесперапыннага навучання, зрабіць іх больш эфектыўнымі на працы і дапамагчы ім у значнай ступені садзейнічаць развіццю грамадства, у якім яны жывуць.

3 Спіс кантрольных пытанняў SCL

Гэты раздзел дапаможніка месціць даведачны спіс кантрольных пытанняў пра тое, што можа спатрэбіцца, каб паспяхова ажыццявіць падыход SCL:

Калі высветліцца, што ўва ўстанове адсутнічаюць усе альбо большасць згаданых элементаў, тады наступныя раздзелы будуць карысныя, каб ідэнтыфікаваць спосаб, у які магчыма скарыстаць падыход SCL. У прыватнасці, у раздзеле 4 апавядаецца, як ажыццявіць змены, каб наблізіцца да выкарыстання гэтага падыходу.

Калі, з іншага боку, высветліцца, што шмат са згаданых далей элементаў прысутнічаюць ува ўстанове, гэта будзе паказчыкам таго, што ўстанова на правільным шляху, але будзе варта скарыстацца наступнымі раздзеламі ў любым выпадку, улічваючы, што SCL само па сабе навучае нас шукаць спосабы, каб палепшыць існыя карыстаныя метады.

1. Кансультаванне са студэнтамі (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
1.1	Ці існуюць празрыстыя працэдуры, каб студэнты мелі магчымасць паведамляць пра якасць навучальнага працэсу?		
1.2	Ці праводзяцца кансультацыі са студэнтамі на конт зместу навучальнага плана?		
1.3	Ці праводзяцца кансультацыі са студэнтамі на конт ужываных метадаў выкладання і ацэньвання?		
1.4	Ці ўдзельнічаюць студэнты ў перыядычных правяраннях якасці праграмы?		
1.5	Ці ёсць студэнты правадзейнымі і роўнымі сябрамі камітэтаў, якія абмяркоўваюць пытанні, звязаныя з досведам студэнтаў, на ўсіх узроўнях (напрыклад, кафедры, факультэта, універсітэта і г.д.)?		
1.6	Ці існуюць непасрэдныя працэдуры для падавання студэнтамі апеляцый супраць рашэнняў адносна акадэмічнай паспяховасці або прасоўвання наперад?		

2. ECTS (Еўрапейская сістэма пераводных заліковых адзінак) і вынікі навучання (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
2.1	Ці праводзяцца кансультацыі са студэнтамі падчас распрацоўвання вынікаў навучання?		
2.2	Ці бяруцца да ўвагі патрэбы студэнтаў і разнастайнасць адпаведнай групы студэнтаў падчас распрацоўвання вынікаў навучання?		
2.3	Ці інфармуюць студэнтаў пра меркаваныя вынікі навучання да таго, як пачнецца курс альбо кампанент праграмы?		
2.4	Ці выкарыстоўваюцца заліковыя адзінкі ECTS з улікам азначаных вынікаў навучання?		
2.5	Ці магчыма пераводзіць заліковыя адзінкі паміж курсамі і ўстановамі?		
2.6	Ці вымяраюцца заліковыя адзінкі на аснове нагрузкі студэнтаў, незалежна ад колькасці аўдыторных гадзін?		

2.7	Ці атрымоўваюць студэнты заліковыя адзінкі за дзейнасць, якая дапамагае ім дасягнуць меркаваных вынікаў навучання, у разе яе ажыццяўлення па-за ўстановаю?		
2.8	Ці суадносіць установа ўласныя кваліфікацыі з Сістэмай кваліфікацый?		

3. Забеспячэнне якасці (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
3.1	Ці праводзяцца кансультацыі са студэнтамі і выкладчыкамі падчас працэсу забеспячэння якасці ўва ўстанове?		
3.2	Ці ўдзельнічаюць прадстаўнікі студэнтаў і выкладчыкаў як правадзейныя і роўныя сябры ў працы камісій, якія правяраюць забеспячэнне якасці ўва ўстанове?		
3.3	Ці ўлічваюцца агульныя элементы выкладання і навучання падчас правярання забеспячэння якасці ўва ўстанове і ў палажэннях забеспячэння якасці?		
3.4	Ці ўлічваецца падчас правярання якасці праграмы выкарыстанне вынікаў навучання?		
3.5	Ці ўлічваюцца падчас правярання якасці праграмы карыстання метады ацэньвання?		
3.6	Ці спасылаюцца падчас знешняга ацэньвання забеспячэння якасці на працэс выкладання і навучання?		

4. Мабільнасць, афіцыйнае прызнанне і папярэдняе навучанне (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
4.1	Ці прызнае ўстанова перыяды навучання, якія студэнты праводзяць у іншых установах у межах розных праграм мабільнасці?		
4.2	Ці атрымоўваць дапамогу студэнты, якія прыязджаюць згодна з праграмамі мабільнасці, каб зарыентавацца ў новым культурным і моўным асяроддзі?		
4.3	Ці абмяркоўваюцца і распаўсюджваюцца на інстытуцыянальным узроўні прыклады рэкамендаванай практыкі выкладання і навучання, з якімі сутыкаюцца выкладчыкі ў праграмах мабільнасці?		
4.4	Ці прызнае ўстанова папярэдняе навучанне (у асяроддзі нефармальнага навучання) для доступу да навучальных праграм?		
4.5	Ці лёгка працэс афіцыйнага прызнання?		
4.6	Ці мажліва прайсці афіцыйнае прызнанне папярэдняга навучання без значных выдаткаў альбо бюракратычных затрымак?		

5. Сацыяльнае вымярэнне (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
5.1	Ці прымаюцца спецыяльныя меры дапамогі, каб дапамагчы студэнтам, якія паходзяць з сацыяльна непаспяховага асяроддзя?		
5.2	Ці ёсць праграмы навучання дастаткова гнуткімі, каб дазволіць камбінаваць працу/сямейнае жыццё і навучанне?		

6. Метады выкладання і навучання (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
---	--	-----	----

6.1	Ці выкарыстоўвае ўстанова ацэньванне калегамі і навучанне ў калег?		
6.2	Ці ёсць у ва ўстанове праграмы, для якіх яна выкарыстоўвае метады навучання на аснове актыўнасцяў?		
6.3	Ці выкарыстоўваецца ў ва ўстанове калектыўная праца ў працэсе навучання?		
6.4	Ці прымаецца і прызнаецца пазааўдыторная дзейнасць студэнтаў як значная частка досведу навучання?		
6.5	Ці ёсць развіццё скразных навыкаў студэнтаў адною з задач навучальнага працэсу ў ва ўстанове?		

7. Метады ацэньвання студэнтаў (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
7.1	Ці ўзгадняюць выкладчыкі і студэнты мэты навучання?		
7.2	Ці выкарыстоўваюцца ацэньванне калегамі і самаацэньванне як метады працэсу ацэньвання студэнтаў?		
7.3	Ці выкарыстоўваюцца праекты падчас ацэньвання студэнтаў?		
7.4	Ці выкарыстоўваюцца мадэляванне задач і жыццёвыя сітуацыі падчас ацэньвання студэнтаў?		

8. Навучальнае асяроддзе (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
8.1	Ці маюць студэнты доступ да належных сродкаў даследаванняў і навучання ў ва ўстанове і па-за ёй?		
8.2	Ці выкарыстоўваюцца інфармацыйныя тэхналогіі ў працэсе навучання?		
8.3	Ці супрацоўнічаюць бібліятэкары з выкладчыкамі, каб палепшыць досвед навучання студэнтаў?		
8.4	Ці дапамагае ўстанова развіццю нацыянальнай/рэгіянальнай культуры SCL?		

9. Прафесійнае акадэмічнае развіццё (адзначыць птушкай адпаведным чынам)		Так	Не
9.1	Ці мае ўстанова дапаможнікі для выкладання і навучання?		
9.2	Ці мае ўстанова праграму рэгулярнага прафесійнага навучання для выкладчыкаў?		
9.3	Калі так, ці ўключае гэтая праграма канструктыўнае абмеркаванне выкарыстання метадаў выкладання?		
9.4	Ці выкарыстоўваецца ў гэтай праграме падыход SCL, навучаючы выкарыстанню інавацыйных метадаў выкладання і распрацоўванню студэнтацэнтраванага навучальнага плана?		

4 Змена светапогляду

4.1 Уводзіны

Калі ў той ці іншай вышэйшай навучальнай установе адсутнічаюць усе альбо большасць пазіцый, пералічаных у паказаным вышэй спісе кантрольных пытанняў, спатрэбіцца распачаць працэс змен, каб наблізіць вышэйшую навучальную ўстанову альбо сістэму вышэйшай адукацыі да выкарыстання падыходу SCL. Каб у тым ці іншым асяроддзі вышэйшай адукацыі адбыліся змены, патрабуецца стратэгія з мэтай супрацоўніцтва з іншымі альбо пераканання іншых. Калегіяльнасць – гэта асноўная каштоўнасць у вышэйшай адукацыі. Стратэгія, заснаваная на прымусе і сіле, не толькі пацярпіць няўдачу, але і спрычыніцца да ўзнікнення актыўнай апазіцыі. Стратэгіі заўсёды мусяць быць заснаваныя на такіх каштоўнасцях як акадэмічная свабода і прафесіяналізм, калі чакаецца, што гэтыя стратэгіі дасягнуць прыметных вынікаў. Таму выклік палягае ў тым, каб стварыць кааліцыю з тымі, хто жадае перамен і жадае пераканаць скептыкаў. Далей падаецца дапаможнік для распрацоўвання планаў рэформ. У раздзеле будуць разгледжаныя шэсць стадый цыкла прадуктыўнай палітыкі, пачынаючы з планавання і заканчваючы ацэньваннем працэсу змен, каб правесці рэформы, якія вядуць да паспяховага выкарыстання падыходу SCL.

4.2 Цыкл палітыкі

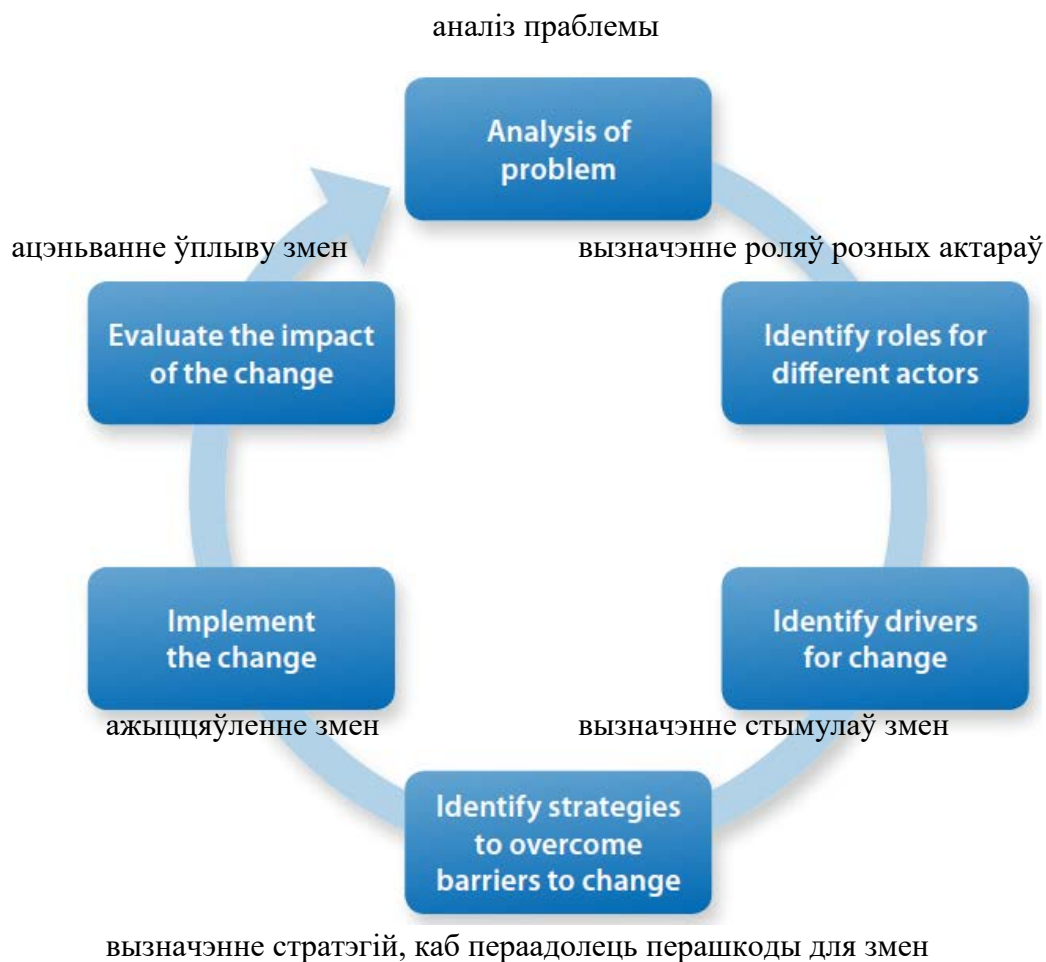
У сферы выпрацоўвання палітыкі вышэйшай адукацыі праходзяць шматлікія дэбаты пра тое, ці больш эфектыўныя змены зверху ўніз ці знізу ўверх. Існуюць значныя аргументы з абодвух бакоў дэбатаў. Прыхільнікі падыходу зверху ўніз сцвярджаюць, што дэмакратычна абраныя лідары ў сферы вышэйшай адукацыі мусяць кантраляваць рэсурсы, каб ажыццяўляць паслядоўную палітыку на ўсіх узроўнях сістэмы вышэйшай адукацыі. Метады зверху ўніз, такія як законы, палажэнні, міністэрскія пастановы, місіі ўстаноў і парадак дня рэформ, могуць гарантаваць паслядоўнасць ува ўсім асяроддзі вышэйшай адукацыі. Прыхільнікі падыходу знізу ўверх сцвярджаюць, што ніякія змены не адбываюцца ў разе адсутнасці падтрымкі з боку тых, хто непасрэдна выкладае, і змены ёсць больш эфектыўнымі, калі ініцыятыва пачынаецца з асобы і распаўсюджваецца праз натхненне і перадаванне назапашанага досведу.

Калі робяцца спробы змен, каб наблізіцца да прыняцця падыходу SCL, пажадана быць прагматычным і прызнаваць наяўнасць больш ітэратыўнага спосабу фармаваць палітыку. З прагматычнага пункту гледжання, верхні і ніжні ўзроўні граюць розныя ролі, і ніводнаму з іх не трэба аддаваць залішняю перавагу. Лідары сферы вышэйшай адукацыі патрэбныя, таму што яны маюць доступ да рэсурсаў і кадраў, а таксама добра ведаюць сістэму. З іншага боку, ніжнія ўзроўні маюць досвед непасрэднай працы. Яны таксама маюць інавацыйныя ідэі і матывуюць на ажыццяўленне той ці іншай палітыкі. Цыкл належнай палітыкі прызнае ролю абодвух узроўняў і накіраваны на забеспячэнне іхняй сумеснай працы.

Цыкл палітыкі прызнае тое, што палітыка складаецца з паўторных крокаў, якія нельга цалкам запланаваць спачатку. Калі прадставіць цыкл у якасці мадэлі, гэта можа выглядаць наступным чынам:

У наступных параграфрах азначаныя вышэй крокі разглядаюцца адзін за адным, каб прапанаваць некаторыя ідэі адносна таго, як забяспечыць змены.

мал. 2. Цыкл палітыкі ў шасці кроках

4.3 Крок першы: аналіз праблемы

Шмат стратэгій не маюць поспеху на базавым узроўні, таму што рэфарматары насамрэч не ведаюць, што яны жадаюць змяніць. Первым крокам абавязкова мусіць быць поўны аналіз наяўнай сітуацыі і акрэсліванне існай праблемы. Хоць аб'ём і дэталёнасць гэтай працы будуць адрознівацца ў розных сітуацыях, карысна выразна абдумаць галоўную праблему і тое, ці падзяляюць разуменне праблемы калегі і іншыя зацікаўленыя асобы ў той ці іншай акадэмічнай супольнасці. Нават калі зразумела, што немагчыма поўнае планаванне, трэба пазначыць выразныя вынікі і тэрміны для дасягнення меркаваных змен.

Магчыма таксама паставіць некалькі пытанняў:

- Колькі са згаданых пазіцый спіса кантрольных пытанняў прысутныя?
- Як Вы азначаеце SCL?
- Чаму акадэмічнае асяроддзе не ёсць студэнтацэнтраваным?
- Што ўжо зроблена, каб вырашыць праблему?
- Да якой ступені паспяховыя гэтыя спробы ці чаму яны не маюць поспеху?
- Хто і што мусіць змяніцца?
- Якія кампетэнцыі і рэсурсы патрабуюцца, каб вырашыць праблему?

Карысным інструментам на гэтым, першым, этапе з'яўляецца сітуацыйны аналіз, які ўключае спіс: пераваг, недахопаў, магчымасцяў і пагроз наяўнай сітуацыі, як аснову для яе змен.

Аналіз праблемы ў значнай ступені звязаны з абдумваннем рашэнняў. Таму гэты этап ахоплівае абдумванне прадуктыўных рашэнняў і стратэгій, каб актыўна вырашаць праблему. Каб не застацца на ўзроўні простых рашэнняў, пажадана генераваць шмат розных ідэй вырашэння праблемы і параўнаць іх толькі пасля прапановы некалькіх магчымасцяў для дзеянняў. Гэта не зменшыць прадуктыўнасць пры распрацоўванні рашэнняў. Такі падыход асабліва важны для SCL, таму што гэтая канцэпцыя даволі шырокая. Рашэнні могуць ахопліваць пытанні педагогікі, удзелу студэнтаў ці больш шырокія сацыяльныя праблемы, звязаныя з досведам студэнтаў.

На раннім этапе важна ведаць, што наяўная тэндэнцыя ў фармаванні палітыкі – гэта палітыка, заснаваная на фактах. Сцёсла гэта значыць, што аргументы і ідэі мусяць быць

падтрыманыя навуковымі даследаваннямі палітыкі. Гэта звязана з тым, што асобы, што вызначаюць палітыку, жадаюць бачыць акадэмічную літаратуру, у якой абмяркоўваюцца наяўныя праблемы і іх рашэнні, правяраныя на практыцы. Хоць гэта можа задушыць прадукцыйнасць знаходжання рашэння, важна ўлічваць, што аўдыторыя, верагодна, з'яўляецца акадэмічнай і што яна будзе ацэньваць аргументы, вылучаныя навуковым метадам. Каб палепшыць навуковую базу такіх аргументаў, можа быць карысным кансультавацца з наступнымі часопісамі і іншымі крыніцамі:

- часопіс “Active Learning in Higher Education”;
- “Journal of Higher Education”;
- “International Journal of Academic Development”;
- часопіс “Teaching in Higher Education”;
- “Scholarship Reconsidered. Priorities of the Professoriate” (Boyer, 1990); і
- “Student-Centred Learning. An Insight into Theory and Practice” (EI, ESU, 2010).

4.4 Крок другі: вызначэнне роляў розных актараў

Калі рашэнне аб зменах прынятае, важна вызначыць іншых асоб, якім таксама патрэбныя тыя ж змены. Змены часта ініцыюе “кааліцыя добрай волі” ці невялікая група тых, хто згодны з існаваннем праблемы і неабходнасцю змен.

Каб зрабіць вышэйшую адукацыю больш студэнтацэнтраванай, карысна мець сувязі з лектарамі, прафесійнымі аб’яднаннямі і студэнцкімі арганізацыямі, якія могуць падтрымаць праект змен і падвысіць яго значнасць. Эфектыўна выбіраючы такіх партнёраў для змен, магчыма браць да ўвагі шэраг аспектаў. Яны ўключаюць:

- тып падтрымкі, якую могуць даць партнёры (маральная, фінансавая, экспертная, часавая, уплыў);
- тып адносін з партнёрамі (давер, асабістыя, гіерархічныя);
- тып супраціву, які, верагодна, прадухіліць іхняе далучэнне (паколькі далучэнне звычайна вядзе да ўдзелу замест апазіцыі); і
- легітымацыю рэформ партнёрамі (зыходзячы з таго, што ўмела сканструяванае партнёрства выглядае больш пераканальным).

Далей падаецца спіс розных патэнцыяльных актараў, якіх магчыма далучыць да працэсу змен, і іхніх магчымых інтарэсаў:

- саюзы студэнтаў: нядзіўна, што студэнты часта найбольш упартыя прыхільнікі падыходу SCL. Сумеснае апытанне ESU-EI (2010 г.), праведзенае на першапачатковых этапах праекта T4SCL, дэманструе, што саюзы студэнтаў найбольш падтрымліваюць гэтую ідэю. Агулам, іхні прыярытэт – спрыяць SCL як палітычнаму пытанню, патрабуючы больш спрыяльнае навучальнае асяроддзе. У шмат якіх выпадках саюзы студэнтаў таксама гатовыя развіваць праекты ўва ўстановах, вызначаць дасведчаных прадстаўнікоў студэнтаў для практнай працы або правяраць працэсы навучання на ўзроўні ўстановаў ці факультэта. У некаторых сітуацыях саюзы студэнтаў могуць факусавацца на неакадэмічных пытаннях. Таму будзе пажадана дакладна вызначыць апасродкаваныя перавагі падыходу SCL.
- саюзы выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў: падобна да саюзаў студэнтаў, саюзы выкладчыкаў зацікаўленыя ў прафесійных пытаннях, такіх як выкладанне і даследаванні, а таксама ў больш традыцыйных пытаннях асацыяцый, такіх як умовы працы выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў. Яны могуць забяспечыць дасведчанымі выкладчыкамі і даследчыкамі і выключна важным правярэннем ўмоў, неабходных для ажыццяўлення змен, ў рэальных сітуацыях. Саюзы выкладчыкаў ёсць важнымі саюзнікамі, таму што выкладчыкі часта разглядаюцца як адмоўна настроеныя да падыходу SCL. Калі яны далучаюцца на раннім этапе, падтрымка змен таксама можа павялічыцца на месцы падзеяў.
- канферэнцыі рэктараў або аб’яднанні вышэйшых навучальных устаноў: мадэрнізацыя сістэмы вышэйшай адукацыі і выкладання ёсць дакладным

прыярытэтам большасці аб'яднанняў вышэйшых навучальных устаноў. Хоць часта яны зацікаўленыя ў такіх пытаннях як даследаванні і фінансаванне, гэтыя арганізацыі могуць быць вельмі важнымі для паспяховага ажыццяўлення змен. Такія арганізацыі актыўна ўплываюць на прыярытэты сістэмы вышэйшай адукацыі, яны забяспечваюць рэсурсамі і маюць сеткі ўплывовых мысляроў вышэйшай адукацыі. Мабілізуючы некаторыя з гэтых рэсурсаў, магчыма ўзмацніць праект змен за кошт лепшай візуальнай даступнасці і рэсурсаў. Падчас далучэння гэтых аб'яднанняў важна ведаць, што яны патрабуюць дакладнага плана і бачання наяўнай праблемы да таго, як далучыцца да праекта змен.

- кіраўніцтва вышэйшых навучальных устаноў: як і іхнія галаўныя арганізацыі, кіраўнікі асобных устаноў могуць забяспечыць рэсурсамі і экспертнай падтрымкай і могуць уплываць на прыярытэты. Звычайна ўва ўстановах ёсць спецыяльныя структуры, якія займаюцца адукацыйнымі пытаннямі, такія як прарэктар па акадэмічных пытаннях, аддзел забеспячэння якасці ці аддзел прафесійнага развіцця. У менш цэнтралізаваных установах гэтыя структуры існуюць на ўзроўні факультэта ці кафедры. Іх складана мабілізаваць, таму што яны займаюцца шэрагам розных ініцыятыў адначасова і часта даволі павольна змяняюцца. Наяўнасць дакладнага плана і навуковай асновы для аргументацыі дапаможа далучыць іх да праекта змен.

Парада

Калі сабраныя некалькі асоб за сталом, магчыма скарыстацца складаннем схемы функцыянальных абавязкаў, каб эфектыўна размеркаваць задачы. У гэтым выпадку робіцца схема ўдзельнікаў праекта і іхніх роляў на кожным этапе ці ў кожнай актыўнасці. У кожнай сітуацыі асобе магчыма прызначыць чатыры розныя ролі: адказнасць (А), зацвярджэнне ці права вета (З-В), падтрыманне ці кансультаванне (П-К), або інфармаванне (І). Не забудзьцеся прызначыць ролі для кожнай актыўнасці!

- арганізацыі працадаўцаў: арганізацыі бізнэсоўцаў граюць усё больш важную ролю ў кіраванні вышэйшай адукацыяй. Хоць іхнія веды пра вышэйшую адукацыю часта неглыбокія, гэтыя арганізацыі звычайна ведаюць праблемы працаўладкавання даволі добра. Таму яны звычайна падтрымліваюць больш студэнтацэнтраваны падыход, накіраваны на асабістую незалежнасць і больш эфектыўнае навучанне. Гэтыя арганізацыі могуць забяспечыць экспертныя веды па пытаннях працаўладкавання, а таксама рэсурсы для праектаў, у якіх арганізацыі бачаць выразны карысны вынік.

Прыклад складання схемы функцыянальных абавязкаў для праекта з удзелам чатырох актараў

Актар	Адказнасць	Зацвярджэнне ці права вета	Падтрыманне ці кансультаванне	Інфармаванне
Саюз студэнтаў	А	В	—	—
Саюз выкладчыкаў	А	В	—	—

Канферэнцыя рэктараў	—	З	К	—
Міністр	—	—	—	—

- медыі: прэса, верагодна, не вельмі зацікаўленая ў тым, каб пісаць пра змяненне вышэйшай адукацыі на больш студэнтацэнтраваную. Тым не менш, розныя медыі могуць быць важнымі адносна публічнага іміджу сістэмы вышэйшай адукацыі. Публікуючы некаторыя факты і прыклады праблем, з якімі студэнты сутыкаюцца ў сістэме, магчыма публічна навесці аргументы пра неабходнасць большай увагі да SCL і большай колькасці рэсурсаў для падыходу.
- асобы: эксперты, асобныя студэнты, калегі ці сябры могуць быць карыснымі, каб даць больш людзей для ўдзелу ў групе, якая распрацоўвае змены. Назбіраўшы правільна дыверсіфікаваную групу ўдзельнікаў, дзе кожны мае досвед ува ўласнай сферы, магчыма скласці групу, якая мае матывацыю і магчымасць ажыццяўлення праектаў змен, каб уводзіць падыход SCL. Напрыклад, педагагічныя даследчыкі, якія распрацоўваюць тэму SCL, змогуць даць навукова абгрунтаваныя тэхнічныя парады пра ажыццяўленне SCL спосабам, які пасуе да профілю той ці іншай установы.

4.5 Крок трэці: вызначэнне стымулаў для змен

Каб пераканаць людзей змяняцца, важна ведаць іхнюю матывацыю. Таму неабходна вызначыць “стымулы”, “каталізатары” ці “заахвочванне” для змен. Досвед з тэорый рэфармавання палягае ў тым, што асобам неабходна бачыць перавагі ад перамен. Урок з тэорый пра рэфармаванне палягае ў тым, што людзі павінны бачыць перавагі ад перамен. Гэтыя перавагі могуць мець шмат форм (напрыклад, грашовыя ўзнагароды, падвышэнне якасці і вышэйшая матывацыя), і іх трэба ідэнтыфікаваць непасрэдна. Перавагі трэба інтэграваць у дакладную і зразумелую палітыку, каб яны зрабіліся стымуламі для змен. Улічваючы перавагі SCL, вызначаныя вышэй у раздзеле 2, стымуламі для змен могуць быць:

$$P = (H \times Pr \times B \times Z) > V$$

“P” азначае падрыхтаванасць да змен;

“H” азначае незадаволенасць ад статус-кво

“Pr” азначае меркаваныя перавагі

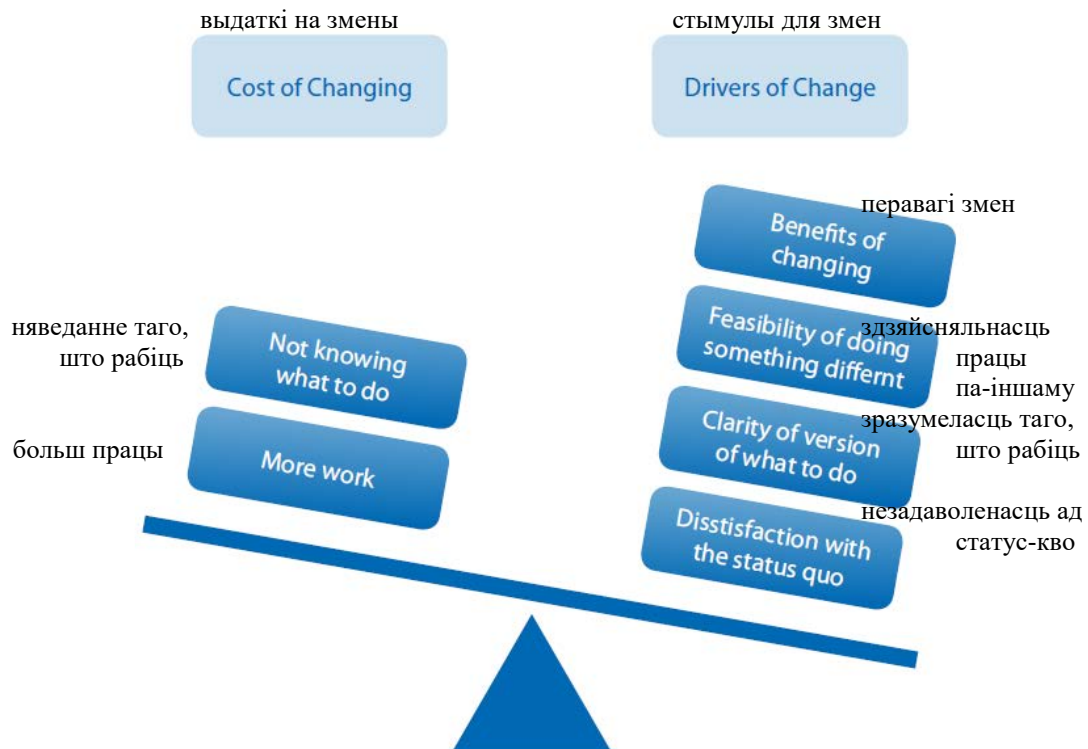
“B” – гэта зразумеласць агульнага бачання мажлівага;

“Z” азначае здзяйсняльнасць крокаў для ажыццяўлення новых ідэй; і

“V” азначае выдаткі на змены.

мал. 3. Запаўняючы формулу Гляйхера, магчыма выявіць праблемы людзей, якія павінныя змяніцца на Вашу думку!

- асабістае заахвочванне: для выкладчыкаў выкладанне становіцца больш прыемным, інтэрактыўным і больш апраўдвае сябе, калі яно студэнтацэнтраванае. Для студэнтаў навучанне становіцца больш цікавым, калі яно інтэрактыўнае;
- адукацыйнае заахвочванне: выкладанне можа быць больш эфектыўным, калі яно ўключае канструктыўнае навучанне. Студэнты змогуць навучацца лепш у такім асяроддзі, што зробіць больш карысным выдаткаванне часу на вышэйшую адукацыю;
- заахвочванне навуковымі ведамі: даследчую працу магчыма інтэграваць у выкладанне, наблізіўшы яе да даследчай дзейнасці выкладчыка. Для студэнтаў таксама палепшыцца сувязь з акадэмічным светам і магчымасці акадэмічнай кар’еры; і
- эканамічнае заахвочванне: калі акадэмічная супольнасць паляпшае выкладанне, яна можа мець доступ да вышэйшых узроўняў кар’ернай лесвіцы. Для студэнтаў больш якая адукацыя можа даць доступ да лепшай працы на рынку працы.

Магчыма ацаніць падрыхтаванасць людзей да змен. Адаптаваная версія формулы Гляйхера можа быць карысным інструментам. Неабходна запоўніць формулу адносна асноўных актараў, далучаных да той ці іншай рэформы, і ацаніць, ці ўсе множнікі пераважваюць выдаткі на такія змены. Калі гэта так, падрыхтаванасць да

змен будзе станоўчай. У гэтай формуле магчыма ўплываць на множнікі Н, Пр, Б і В, каб павялічыць падрыхтаванасць да змен.

Заахвочванне да змен часта ужо ёсць часткаю культуры ў вышэйшых навучальных установах. Паказчыкі цытавання, лесвіца акадэмічнай кар’еры ці анкетны ацэньвання якасці – гэта толькі некалькі прыкладаў інструментаў, карыстаных установамі, каб паўплываць на паводзіны акадэмічнай супольнасці. Важна думаць пра тое, як гэтыя наяўныя інструменты павязаныя з мэтамі планаванага праекта змен ці як яны працуюць супраць гэтых мэтаў.

4.6 Крок чацвёрты: стратэгіі пераадолення перашкод для змен

Для таго, каб стварыць заахвочванне, таксама важна вызначыць перашкоды для змен. Адмоўнае стаўленне да змен, верагодна, ёсць найбольшаю праблемаю для рэформ. Прычыны такога адмоўнага стаўлення могуць быць шматлікія і могуць уключаць папярэдні досвед запыту на змены ў розных накірунках адначасова ці беспаспяховых спроб правесці змены. У кожным выпадку неабходна рыхтавацца да розных тыпаў адмоўнага стаўлення.

Карысна вызначыць розныя тыпы адмоўнага стаўлення да планаванага праекта змен, такія як ў асоб, якія даюць канструктыўныя каментары, тых, хто прагматычна

Перашкоды для змен звычайна шматлікія і могуць ахопліваць:
адміністрацыйныя перашкоды;
іншыя прыярытэты вышэйшай адукацыі;
недахоп фінансавага падтрымання;
звышцэнтралізаванае (ці дэцэнтралізаванае) прыманне рашэнняў;
неразуменне канцэпцыі;
адмоўнае стаўленне да канцэпцыі; і
рознае разуменне бачання будучыні.

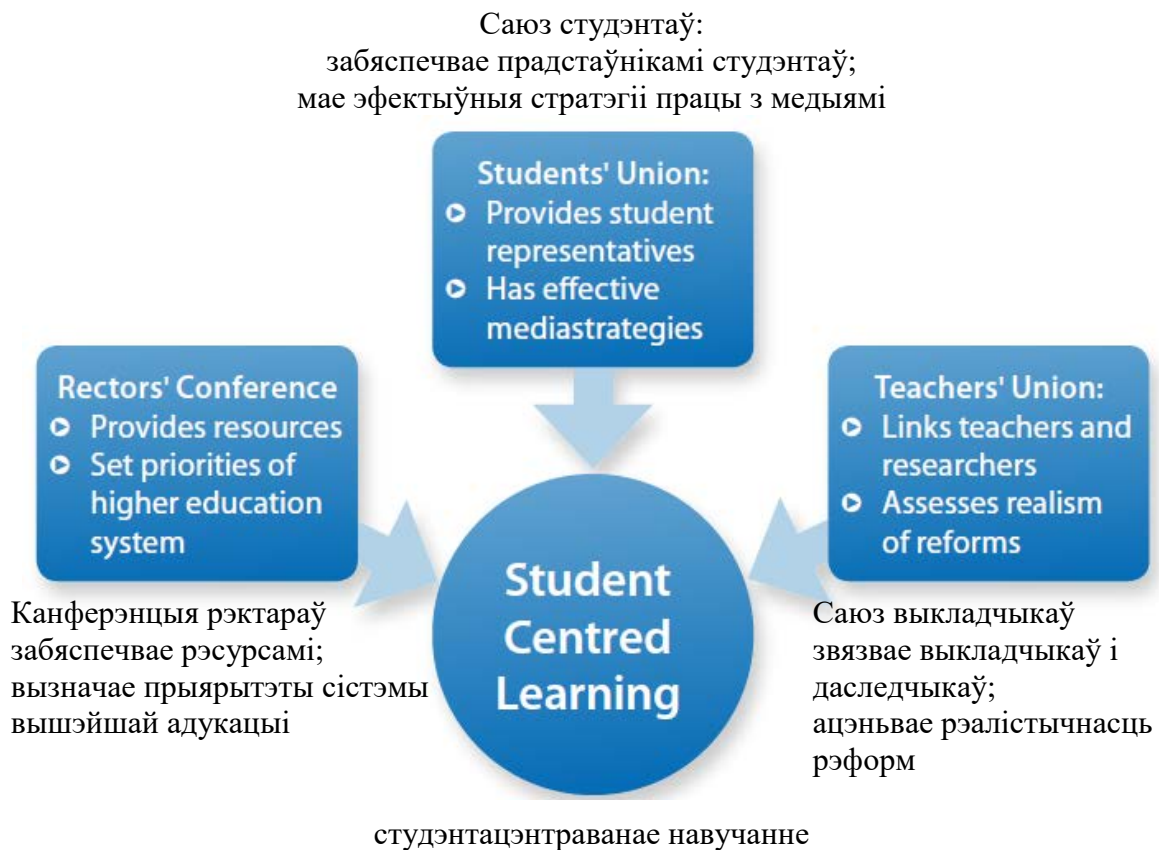
скептычны, і тых, хто найпрост супраціўляюцца любым планам змен. Магчыма адолець розныя тыпы супраціву з выкарыстаннем розных стратэгій. Яны могуць уключаць большае інфармаванне людзей, далучэнне іх да прымання рашэнняў, спробы даць кампетэнцыі і ўпэўненасць праз навучанне ці спробы пераканаць людзей і правесці з імі перамовы, каб непасрэдна задаволіць іхнія патрэбы.

Апазіцыя зменам можа выявіцца карыснай, калі яна мабілізуецца на дасягненне станоўчага выніку. Калі з апазіцыяй працаваць сур’ёзна, яна будзе карыснай для вызначэння адмоўных аспектаў плана змен, якія потым будзе магчыма адпаведна змяніць. У кожным разе добра рыхтавацца да тых перашкод, якія могуць паўстаць, а таксама планаваць, як такія перашкоды магчыма пераадолець.

Парада
Методыка фактараў можа быць карысным інструментам на гэтым этапе. Гэта сродак абмеркавання з мэтай вызначыць розных актараў, пералічыць розных людзей і арганізацыі, якія могуць мець уплыў, і пазначыць іхнія сувязі і ўзроўні ўплыву на сітуацыю.

мал. 4. Прыклад metodyкі фактараў з выкарыстаннем некаторых з актараў, пазначаных вышэй.

4.7 Крок пяты: ажыццяўленне змен

На гэтым этапе важна знайсці і выкарыстаць рэсурсы, каб вырашыць праблему. Прадмет гэтага дапаможніка не ахоплівае прэзентаванне ідэй збору сродкаў ці забеспячэнне агульнымі парадкамі з кіравання праектамі. Аднак, адносна такіх пытанняў існуе шмат літаратуры, некаторую з яе магчыма знайсці ў раздзеле 10 далей, дзе пералічаныя крыніцы для далейшага чытання. Таксама існуе шмат падручнікаў з фармавання палітыкі, у якіх дэманструецца, што планы могуць сутыкнуцца з некаторымі складанасцямі. Падчас распрацоўвання праекта змен магчыма выкарыстоўваць інструменты планавання, пазначаныя тут, каб перагледзець праект змен, калі гэта неабходна.

4.8 Крок шосты: ацэньванне ўплыву змен

Верагодна, складана ацаніць уплыў праекта змен. Простыя колькасныя індыкатары, такія як колькасць людзей, на якіх распаўсюджваецца гэты ўплыў, колькасць падрыхтаваных выкладчыкаў ці колькасць станоўчых вынікаў у анкетах ацэньвання студэнтамі не кажуць шмат пра фактычныя змены ў досведзе студэнтаў. Больш за тое, таму што, верагодна, студэнты не будуць мець досведу сітуацыі да ажыццяўлення праекта змен і пасля яго ажыццяўлення, студэнтам будзе таксама

складана ацаніць уплыў змен пасля пятага кроку. З гэтай прычыны стандартныя мадэлі ацэньвання, верагодна, не адпавядаюць ацэньванню таго, ці паспяховыя змены, якія прывялі да ажыццяўлення падыходу SCL. На шчасце, практыка забеспячэння якасці ў сістэме вышэйшай адукацыі забяспечвае некаторымі сродкамі ацэньвання ўплыву праведзеных змен.

Інтэграваная мадэль планавання і ацэньвання – гэта так званая мадэль па схеме “планаванне – выкананне – правярэнне – прыняцце захадаў” ці проста мадэль ПВПЗ. Ідэя палягае ў тым, што ўсе гэтыя этапы непасрэдна інтэгруюцца ў праект змен, каб было магчыма праверыць, ці дасягнутае тое, што планавалася. На этапе правярэння важна паспрабаваць знайсці розніцу паміж планами і дасягнутымі вынікамі. На этапе прыняцця захадаў трэба высветліць, чаму запланаваныя вынікі не дасягнутыя і паспрабаваць унесці адпаведныя змены ў планы.

Важна разумець, што сябры групы, адказнай за кіраванне зменамі, здольныя ацэньваць уплыў працы самастойна. Гэта магчыма зрабіць праз самаацэньванне з адказам на шэраг пытанняў. Пытанні наступныя:

- Якія былі мэты праекта змен і метады дасягнення гэтых мэтаў?
- Ці ўжываліся гэтыя метады паслядоўна?
- Ці былі рэсурсы для праекта змен адэкватныя, і ці выкарыстоўваліся яны адказна?
- Ці адэкватна выконвалі розныя партнёры свае ролі ў праекце змен?
- Ці былі паспяхова пераадоленыя розныя перашкоды?
- Ці ўзнікла якое адмоўнае пабочнае ўздзеянне ад праекта змен?

Падчас самаацэньвання праекта змен сябры груп могуць паспрабаваць растлумачыць уласны досвед і меркаванні наконт праекта. Пасля гэтага кроку магчыма выкарыстаць набор метадаў, каб высветліць, ці былі правільнымі дапушчэнні аб эфектыўнасці праекта, напрыклад, спытаўшы калег ці студэнтаў, на якіх паўплываў праект, ацаніць самаацэньванне групы. Падобным чынам магчыма кансультавацца наконт уплыву праекта змен з саюзамі студэнтаў, выкладчыкаў і іншымі згаданымі вышэй актарами. Гэтыя арганізацыі звычайна ведаюць сістэму даўжэй і могуць ацэньваць уплыў на яе шырэй. Важней за ўсё кансультавацца з тымі, хто далучаны да самога працэсу навучання, таму што яны змогуць лепш ацаніць “студэнтацэнтраванасць” сістэмы.

5 Ажыццяўленне падыходу выкладчыкамі

5.1 Уводзіны

Навучанне часта прэзентуецца ў супрацьпастаўленні студэнтацэнтраванага і арыентаванага на выкладчыка навучання. У практычнай рэальнасці сітуацыя не такая чорна-белая. Карысней прэзентаваць SCL як камбінацыю абодвух падыходаў, якія выступаюць двума канцамі кантынууму, выкарыстоўваючы тры канцэпцыі, звычайна ўжываныя, каб апісаць SCL, наступным чынам:

Кантынуум навучання

Цэнтраванае на выкладчыку навучанне	↔	Студэнтацэнтраванае навучанне
Абмежаваны выбар для студэнтаў	↔	Вялікі выбар для студэнтаў
Пасіўнасць студэнтаў	↔	Актыўнасць студэнтаў
Выкладчык як уладальнік улады	↔	Пашырэнне паўнамоцтваў студэнтаў

Разглядаючы, як гэта можа выглядаць на практыцы, мае сэнс падумаць, як далёка па кантынууме могуць перамяшчацца выкладчыкі ў сваім асабістым падыходзе ў межах

Апавядзі мне ... і я забудуся
Пакажы мне ... і я запамню
Далучы мяне ... і я зразумею
Адступі назад ... і я буду дзейнічаць
Канфуцый

кантэкстуальных бар'ераў той ці іншай сітуацыі. Гэта ўключае ўлік прадмета, які выкладаецца, памер аўдыторыі, інфраструктуру ўстановы і яе традыцыі, сярод іншага. Далей падаюцца некалькі элементаў, якія трэба ўлічваць выкладчыкам у вышэйшай адукацыі ў межах аўдыторнага асяроддзя, каб дапамагчы ім перамясціцца па кантынууме да ажыццяўлення падыходу SCL і палепшыць навучальны досвед студэнтаў.

5.2 Матывацыя студэнтаў і веданне студэнтаў выкладаўнікамі

У межах розных роляў, якія SCL прадугледжвае для выкладчыкаў і студэнтаў, асноўным фактарам ажыццяўлення новага падыходу да навучання ёсць матывацыя студэнтаў. Большае ўключэнне студэнтаў выкладчыкам – галоўнае ў гэтым працэсе. Калі студэнты матываваныя зразумець матэрыял, які ім прэзентуецца, і працаваць з ім, больш верагодна, што яны абяруць стратэгіі, вынікам якіх будзе глыбейшае навучанне.

Далей падаюцца прыклады рэкамендаванай практыкі і ідэі для выкладчыкаў, як падвысіць матывацыю студэнтаў:

- далучэнне студэнтаў да сумеснага рыхтавання прыцягальных курсаў;
- уздзеянне гранічных выпадкаў прадмета на студэнтаў;
- азнаямленне студэнтаў з рознымі кар'ернымі шляхамі, якія яны могуць мець пасля заканчэння навучання;

- азнаямленне студэнтаў з важнасцю іхняй дзейнасці і яе кантэкстам у практычнай сітуацыі, якая дэманструе каштоўнасць дзейнасці іншым;
- выкарыстанне ўласных даследаванняў у навучальным досведзе студэнтаў, вызыванне сумневаў у карыстаных метадах і запытванне пра альтэрнатывы; і
- запрашэнне прадстаўнікоў грамадскасці з асаблівымі экспертнымі ведамі і досведам адносна вобласці навучання ці запрашэнне выпускнікоў у якасці мадэляў для пераймання, звязваючы практычны і навучальны досвед у прафесіі з досведам, атрыманым падчас навучання.

Робячы практычны досвед больш відавочным, студэнты і прафесіяналы змогуць звязаць тэорыю і веда і падзяліцца ведамі і навыкамі.

Акрамя таго, існуе дэманстраваная сувязь паміж папярэднім досведам студэнтаў і іхняй эфектыўнасцю ў якасці навучэнцаў. Выкарыстоўваючы гэтую інфармацыю, выкладчыкі змогуць лепш дапамагчы студэнтам праз павелічэнне значнасці і, такім чынам, узбагачэнне разумення студэнтаў. Папярэдні досвед уплывае на погляды студэнтаў на навучанне, іхнюю матывацыю навучання і спосаб, якім яны падыходзяць да навучання. Выкладчыкі могуць найлепшым чынам наладзіць кантакты са студэнтамі і наадварот, калі першыя ведаюць, кім ёсць другія, які яны маюць досвед і разуменне прадмета.

Ёсць розныя спосабы, якімі выкладчыкі могуць атрымаць гэтыя звесткі пра студэнтаў. Прыклады наступныя:

- у маленькіх групах: выкладчык можа запрасіць студэнтаў праінтэрв'юіраваць адзін аднаго, пытаючыся, чаму яны абралі курс, што спадзяюцца вынесці з яго і што ўжо ведаюць пра прадмет. Кожны студэнт затым можа прадставіць свайго суразмоўцу астатнім.
- у большых лекцыйных групах: выкладчык можа паспрабаваць каротка падсумаваць веда кожнай групы з прадмета, апавядаючы пра іх астатнім студэнтам.

5.3 Выбар метадаў выкладання і навучання

У SCL увага надаецца навыкам і кампетенцыям, якія дэманструюць адказнасць за ўласнае навучанне, незалежнасць і супрацоўніцтва, вырашэнне праблем, разуменне і самастойнае мысленне. Ёсць шэраг стратэгий, карыстаных у выкладанні, каб стымуляваць гэты тып навучання. Яны ўключаюць:

- стымуляванне студэнтаў да набыцця ведаў і навыкаў: гэта могуць быць актыўнасці ў аўдыторыі, палявая праца і выкарыстанне кампутарных навучальных пакетаў, сярод іншага;
- стымуляванне студэнтаў да разумення таго, што яны робяць і чаму яны гэта робяць: гэта можна зрабіць з выкарыстаннем журналаў навучання, аналітычных прэзентацый і да т.п.;

- факусаванне на зносінах: напрыклад, праз выкарыстанне кансультацый, меншых і большых дыскусійных груп; і
- факусаванне на навыках шырокага выкарыстання: выйсце за межы непасрэдных патрабаванняў курса і ўлік іншай карысці для студэнтаў пазней у іхняй кар’еры і жыцці.

Парада
Разгледзьце магчымасць скарачэння аўдыторных гадзін, каб выкарыстоўваць больш фарматаў SCL, калі гэта магчыма.

У аўдыторыі практычнае ажыццяўленне падыходу SCL можа ўключаць некалькі элементаў. Некалькі прыкладаў гэтых элементаў наступныя:

- праблемна-арыентаванае навучанне (PBL);
- групавая праектная праца;
- актыўнае студэнтацэнтраванае навучанне;
- навучанне на аснове комплексу рэсурсаў;
- выкарыстанне метаду навучання на прыкладах;
- ролевая гульні;
- аўдыторныя семінары;
- групавыя прэзентацыі;
- выкарыстанне вэб-канферэнцый, асабліва ў дыстанцыйным навучанні; і
- выкарыстанне журналаў навучання, каб студэнты рэгістравалі адукацыйны досвед.

Праца ў малых групах, часта карыстаная ў PBL, дазваляе студэнтам навучацца працаваць у групе, у працэсе чаго яны знаходзяць і запаўняюць прагалы ў ведах. Гэта эфектыўны метаду навучання, таму што ён актывізуе папярэднія веды, паляпшаючы навучанне, асабліва калі праблемна-арыентаванае навучанне выкарыстоўваецца ў адпаведным кантэксце (напрыклад, студэнты, якія вывучаюць медыцыну, у лякарні).

Незалежна ад карыстанага метаду выкладання, найважнейшым ёсць забеспячэнне АКТЫўНАЙ ролі для навучэнца.

На аснове паданага вышэй, у наступнай табліцы даецца прыклад метадаў выкладання падчас выкарыстання SCL. Ён ахоплівае некаторыя ідэі для выкладчыкаў як у межах аўдыторыі, так і па-за

ёй.

Калі выкладчыкі выбіраюць нейкі метады выкладання падчас выкарыстання SCL, ім трэба памятаць пра наяўную аўдыторыю – групы студэнтаў, з якімі яны працуюць. Не ўсе студэнты матываваныя навучацца аднолькава, таму ў розных выпадках могуць спатрэбіцца розныя стымулы ці іхнія камбінацыі.

Метады навучання

У межах фармату лекцый	Па-за межамі фармату лекцый
➤ дыскусійныя групы (кароткая дыскусія ўдвох) ➤ нарастанне (павелічэнне колькасці ўдзельнікаў груп) ➤ “скрыжаванне” (перамешванне студэнтаў у групах) ➤ выкарыстанне кансультацыйных груп ➤ раўнды (выказванне студэнтаў па чарзе) ➤ віктарыны ➤ пісьмовыя разважанні на конт навучання (працягласць 3-4 хвіліны) ➤ студэнцкія прэзентацыі ➤ прэзентацыі плакатаў ➤ ролевыя гульні ➤ рыхтаванне дыяграм сувязяў студэнтамі	➤ незалежныя праекты ➤ групавыя дыскусіі ➤ навучанне адных студэнтаў іншымі ➤ сумесная праца ➤ дэбаты ➤ азнаямляльная практыка ➤ практычныя заняткі ➤ рэфлексійныя дзённікі, журналы навучання ➤ навучанне з выкарыстаннем кампутара ➤ напісанне артыкулаў для медый ➤ рыхтаванне партфолія

5.4 Выбар метадаў ацэньвання студэнтаў

Ацэньванне студэнтаў ёсць адным з найбольш важных элементаў вышэйшай адукацыі. Вынікі ацэньвання ў значнай ступені ўплываюць на кар’еру студэнтаў у будучыні. Таму важна, каб ацэньванне заўсёды праводзілася прафесійна і каб падчас яго ўлічваліся шырокія веды пра працэсы тэставання і правядзення іспытаў.

У межах падыходу SCL з’яўляецца шэраг складанасцяў адносна канцэпцыі ацэньвання студэнтаў. Гэта звязана з тым, што звычайна падчас ацэньвання студэнты

Навучальныя дамовы – гэта мэты, якія ставіць студэнт у залежнасці ад прагалаў у навучанні і пра якія ён дамаўляецца з выкладчыкам адносна зместу навучання і метадаў ацэньвання.

параўноўваюцца паміж сабою, што падкрэслівае канкурэнцыю замест асабістага развіцця. Гэтая праблема, у першую чаргу, звязаная з суматыўнымі спосабамі ацэньвання студэнтаў, у якіх выстаўленню адзнак звычайна надаецца занадта вялікая ўвага ў той час, калі парадкі і функцыя навучання адзначаюцца недастаткова.

У практыцы ацэньвання студэнтаў трэба адлюстроўваць, заахвочваць і ўзнагароджваць выкарыстанне падыходу SCL. Выкладчыкам трэба ведаць пра любыя рознагалосці паміж тым, пра што яны пытаюцца ў студэнтаў, і тым, што яны хочуць, каб студэнты ведалі.

Гэта не значыць, што ацэньванне студэнтаў не адпавядае падыходу SCL. Хутчэй, ацэньванне трэба змяняць так, каб адлюстроўваць філасофію і мэты SCL. У SCL таксама трэба распрацоўваць метадалогіі выкладання, каб даваць рэкамендацыі студэнтам наконт працэсу навучання з улікам жаданых вынікаў навучання, трэба прыводзіць найлепшыя формы ацэньвання ў адпаведнасць з вызначанымі мэтамі навучання. Так, трэба карыстацца формамі ацэньвання, якія пацвярджаюць дасягненне студэнтамі вызначаных мэтаў навучання. У іншым выпадку студэнты не будуць сур'ёзна ставіцца да такіх мэтаў. Акрамя таго, студэнтаў трэба дакладна інфармаваць пра стратэгію ацэньвання, карыстаную ў праграме, пра тое, якія іспыты ці іншыя метады ацэньвання будуць выкарыстоўвацца, што будзе чакацца ад іх, якія крытэрыі будуць ужывацца да ацэньвання іхняй працы.

Прыклады рэкамендаванай практыкі адносна метадаў ацэньвання, згодных з падыходам SCL, уключаюць:

- фарматыўнае ацэньванне: у адрозненне ад суматыўнага ацэньвання ў гэтым тыпе ўвага надаецца неабходнасці даваць рэкамендацыі студэнтам наконт іхняга навучання, такім чынам робячы досвед навучання студэнтаў больш дзейсным і даючы студэнтам арыенцір праз падкрэсліванне прагалаў у навучанні і сфер, у якіх студэнты могуць развівацца. Магчыма выкарыстоўваць шэраг форм, уключаючы: дзённікі, журналы, партфоліа, ацэньванне калегамі і самаацэньванне, навучальныя дамовы і ўзгодненае ацэньванне, праекты, групавую працу, складанне партрэта і ідэнтыфікаванне ўласных навыкаў і кампетэнцый.
- ацэньванне са спасылкаю на крытэрыі: гэты метада дазваляе ацэньваць студэнтаў, параўноўваючы з крытэрыямі навучання ў курсе, у адрозненне ад ацэньвання на аснове нормы, пры якім студэнты параўноўваюцца з іншымі студэнтамі. Адною з пераваг гэтага тыпа ацэньвання ёсць тое, што выкладчыкі і студэнты могуць прасцей бачыць, дзе студэнты паспяхова навучаюцца, а дзе не. Гэта магчымасць можа быць вельмі каштоўнаю падчас паляпшэння курса для будучых студэнтаў.
- ацэньванне калегамі і самаацэньванне вяртаюць адказнасць студэнту, падкрэсліваючы падвышанае адчуванне аўтаноміі навучэнцам. Ставячы пытанні падчас любой формы ацэньвання, трэба звяртаць увагу на пытанні “чаму” і “як” замест простага ўвагі на фактычнай інфармацыі.
- Каб ацаніць вынікі навучання, якія не залежаць ад кароткачасовага запамінання, выкладчыкі могуць карыстацца шэрагам метадаў ацэньвання, маючы на ўвазе дакладныя мэты. У наступнай табліцы пазначаныя некалькі прыкладаў, якімі магчыма карыстацца:

Магчымыя метады ацэньвання і іхнія мэты
крыніца: University of Adelaide, 2000

Ацэньванне	Прыклад мэтаў
Эсе ці заданне дадому	➤ падрыхтаваць аргументы і аналіз ➤ знайсці неабходную інфармацыю

	➤ арганізаваць эфектыўную прэзентацыю ➤ інтэграваць ідэі ці тэорыі ➤ выказаць ідэі належным чынам
Іспыт з выкарыстаннем літаратуры	➤ выбраць інфармацыю і ідэі з крыніц ➤ належным чынам падаць спасылкі ➤ ужыць інфармацыю ў адпаведных сітуацыях ➤ запомніць асноўныя ідэі ці структуры
Заданні, прапанаваныя студэнтамі	➤ прадэманстраваць веды мэтай курса ➤ паказаць разуменне структуры і матэрыялаў курса ➤ паказаць разуменне асноўных пытанняў
Вусная камунікацыя	➤ адказаць на пытанні і аргументы ➤ абгрунтаваць заявы ці ідэі ➤ узаемадзейнічаць з іншымі ➤ выкарыстоўваць агульную/тэхнічную мову належным чынам ➤ шпарка выказаць ідэі
Праца падчас курса (бесперапыннае ацэньванне)	➤ падтрымліваць належную матывацыю ➤ удзельнічаць у аўдыторнай працы ➤ распрацоўваць тэхнікі адпаведна мэтам курса ➤ падтрымліваць зацікаўленасць ці энергію ➤ звязаць розныя задачы паміж сабою
Імітаваныя задачы	➤ прадэманстраваць адпаведнае стаўленне ➤ узаемадзейнічаць з іншымі падчас выкарыстання ведаў ці досведу ➤ аналізаваць ці сінтэзаваць ідэі ➤ прадэманстраваць творчы падыход ці ўяўленне
Групавыя праекты	➤ супрацоўнічаць ➤ атрымаць перавагі ад рэальных сітуацый ➤ ацаніць асабістыя навыкі ➤ інтэграваць з іншымі поглядамі ці мадэлямі
Праектная праца	➤ знайсці інфармацыю ➤ абгрунтаваць ➤ запланаваць навучанне на адпаведным узроўні ➤ арганізаваць інфармацыю для спецыяльных мэтай ➤ прэзентаваць ідэі ➤ быць арыгінальным ➤ забяспечваць належную матывацыю

- выбар ёсць адной з асноўных умоў падчас выкарыстання падыходу SCL. Падчас ацэньвання выбар звязаны з карыстанымі крытэрыямі і стандартамі, вынікамі ацэньвання і тым, хто іх робіць. Выкладчыкам нялёгка забяспечыць студэнтаў аўтаноміяй і ўплывам на прыняцце рашэнняў у такой сферы як ацэньванне, асабліва з улікам таго, як звычайна праводзіцца ацэньванне. Далей падаюцца некалькі ідэй наконт таго, як гэта зрабіць адносна двух асноўных этапаў – калі ставіцца задача і калі яна выкананая.

Сферы ўключэння студэнтаў да ацэньвання

Сферы ўключэння студэнтаў, калі ставіцца задача	Сферы ўключэння студэнтаў пасля таго, як задача выкананая
---	---

➤ выбар задачы ацэньвання ➤ вызначэнне задачы ацэньвання ➤ абмеркаванне задачы ацэньвання ➤ вызначэнне крытэрыяў ацэньвання	➤ каментаванне самаацэньвання ➤ каментаванне рэкамендацый ацэньвання калегамі ➤ прапанова адзнак самаацэньвання ➤ абмеркаванне адзнак самаацэньвання ➤ прызначэнне адзнак самаацэньвання ➤ прызначэнне адзнак ацэньвання калегамі
--	--

Выкладчыкі могуць разгледзець магчымасць перамяшчэння практык ацэньвання некалькі ўгору ў кантынууме выкладчыка/студэнта з невялікімі, але значнымі зменамі, напрыклад забяспечыўшы выбар тэм эсэ і пытанняў іспыту ў якасці кіраванага пункту адліку. Важна памятаць, што калі навучэнцы належным чынам падрыхтаваныя да ацэньвання, яны прыстасуюцца да розных форм яго выкарыстання.

5.5 Выкарыстанне ацэньвання курса ў SCL

Разглядаючы пытанне якасці досведу навучання на ўзроўні курса ці кампанента праграмы, важна адказаць на асноўнае пытанне ацэньвання: ці забяспечваюць праграмы дасягненне студэнтамі меркаваных вынікаў навучання ў курсе ці кампаненце праграмы?

Ацэньванне курса можа ўваходзіць у дзве шырокія катэгорыі (гл. University of Adelaide, 2000):

Ацэньванне вынікаў: пры гэтым разглядаюцца якасці, якія курс прышчэплівае студэнтам. Падчас гэтага тыпу ацэньвання выкладчыкам трэба высветліць нешта з наступнага:

- ці набылі студэнты веды, якія я для іх вызначыў?
- ці больш крытычна яны мысляць у параўнанні з пачаткам?
- ці яны вызначаюць і вырашаюць праблемы лепш за папярэдніх студэнтаў, якім я выкладаў падобным чынам?

Ацэньванне працэсу: пры гэтым разглядаецца тое, што адбываецца падчас працэсу навучання/выкладання, і наяўны курс. Гэтае ацэньванне залежыць ад таго, што мае рабіць выкладчык. Яно можа ўключаць наступныя пытанні:

Пытанне: Чым ёсць эфектыўнае ацэньванне?
Адказ: Забеспячэннем таго, што курс ці кампанент праграмы дазваляе студэнтам дасягнуць меркаваных вынікаў навучання.

Парада:
Падчас ацэньвання вынікаў патрабуецца прыняцце базавых мер. Напрыклад, каб высветліць, ці маюць выпускнікі лепшыя навыкі вырашэння праблем, выкладчыкам трэба ведаць наяўны ўзровень навыкаў вырашэння праблем.

- ці я матываваў студэнтаў (праз ацэньванне і структуру), каб развіць незалежнае навучанне?
- ці былі насамрэч уключаныя студэнты, дзякуючы актыўнасцям, якія я прапаноўваў?
- ці могуць студэнты перанесці веды прадмета на аспекты неакадэмічнага свету?
- ці эфектыўна я камунікаваў?

Парада:
Паспрабуйце не ацэньваць зашмат адначасова. Лепш ацэньваць некалькі ўважліва адабраных і кіраваных аспектаў курса.

Выкладчыкам важна выбіраць найбольш адпаведную стратэгію ацэньвання для кожнага з курсаў. Ёсць некалькі крыніц інфармацыі, якія могуць быць даступнымі для ацэньвання. Яны ўключаюць (гл. там жа):

- навучэнцаў: для інфармацыі пра ажыццяўленне і якасць выкладання;
- назіральнікаў: для апісання аўдыторнага працэсу;
- прафесійныя аб'яднанні: для параўнальных звестак, прывязаных да ўзгодненых стандартаў;
- працадаўцаў: для інфармацыі пра планы і філасофію выкладання;
- матэрыялы курса: для разумення значнасці курса для працоўнага света; і
- вынікі ацэньвання: для інфармацыі пра тое, ці дасягнутыя вынікі навучання.

Розныя метады даступныя для збірання інфармацыі з гэтых крыніц, уключаючы з анкетамі, інтэрв'ю, журналамі навучання/дзённікамі, абмеркаваннямі, каментарыямі (не/арганізаванымі), назіраннямі, раздзеламі рэкамендацый на вэб-старонках і вынікамі працы студэнтаў.

У прыватнасці, падчас ацэньвання якасці досведу навучання ў навучэнцаў магчыма спытаць іхняе меркаванне пра шмат пытанняў, уключаючы з:

- лекцыямі і выкладчыкамі;
- карыстанымі падручнікамі;
- наяўнымі тэхнічнымі дапаможнікамі;
- нагрукай студэнтаў;
- навучальнымі актыўнасцямі;

Парада:
Хоць анкеты і дапамагаюць, яны не ёсць адзіным спосабам атрымання каментарыяў ад студэнтаў; простыя пытанні студэнтам ці адкрытыя аўдыторныя дыскусіі пра змест і метады курса могуць выявіць больш карыснымі, чым анкеты; збіранне каментарыяў студэнтаў мусіць мець дакладную мэту, уключаючы з рэакцыяй на такія каментары і наступнымі дзеяннямі.

- часам, выкарыстаным навучэнцамі для розных актыўнасцяў;
- зместам курса і любым перакрываўаннем з іншымі курсамі;
- адчуваннямі адносна атрыманых навыкаў шырокага выкарыстання;
- наяўнай магчымасцю абмеркаванняў падчас курса ці кампанента праграмы;
- адэкватнасцю карыстаных метадаў ацэньвання; і
- адчуваннямі адносна таго, ці меркаваныя вынікі навучання дасягнутыя.

5.6 Выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій для спрыяння SCL

Акрамя развіцця метадаў выкладання і навучання, з часам развіваюцца спосабы, якімі перадаюцца веды, і інструменты, якія выкарыстоўваць студэнты для навучання. Гэта пацвярджаецца ўзнікненнем анлайн- і дыстанцыйнай адукацыі і штодзённым выкарыстаннем кампутараў, інтэрнэту і інтэрактыўных анлайн-пляцовак выкладання і навучання, а таксама перадавых сістэм кіравання інфармацыяй, якімі карыстаецца вялікая колькасць устаноў.

Парада:

Важна, каб выкладчыкі мелі магчымасць перадаць студэнтам разуменне патрэбы ў адэкватным балансе падчас выкарыстання інтэрнэт-рэсурсаў па-за аўдыторыяй, дапамагаючы студэнтам ідэнтыфікаваць іерархію паміж рознымі рэсурсамі і адэкватна выкарыстоўваць іх у працэсе навучання.

Падчас выкарыстання SCL магчымыя падыходы да выкарыстання інфармацыйных тэхналогій уключаюць:

- выкарыстанне электроннай пошты, якая спрыяе SCL як актыўнаму, а не пасіўнаму сродку, дазваляючы камбінаваць дыстанцыйнае і аўдыторнае навучанне ў адаптыўных варыянтах і дапамагаючы атрымаць каментары карыстальнікаў, забяспечыць назіранне за персаналам і правярэнне курса падчас яго выкладання;
- выкарыстанне (бездротавага) інтэрнэту ў аўдыторыі, што можа палепшыць супрацоўніцтва і камунікацыю паміж студэнтамі адной групы і выкладчыкамі і зрабіць групу больш актыўнай і цікавай;
- выкарыстанне інтэрнэту па-за аўдыторыяй, што дазваляе навучанню праходзіць у месцах, у якіх яно звычайна не адбываецца, распаўсюджваючы інфармацыю ў месцах, дзе яе звычайна няма, пашыраючы навучальны дзень і адкрываючы месца навучання. Гэта дапамагае студэнтам знайсці інфармацыю ў розных крыніцах, адаптуючы яе да асабістых стыляў навучання і падтрымліваючы крытычнае мысленне.

Інфраструктура, неабходная для таго, каб студэнты далучыліся да нейкай формы ўзаемадзеяння з выкладчыкамі, навучальнымі групамі і бібліятэкарамі, што вядзе да

ведання зместу прадмета, ахоплівае ўсе формы медый, лічбавыя, друкаваныя ці мультымедыі. Інфармацыйныя тэхналогіі могуць выкарыстоўвацца як у аўдыторыі, каб дапамагчы выкладчыкам стварыць інтэрактыўнае асяроддзе ў аўдыторыі, так і па-за ёй, каб спрыяць працэсам навучання студэнтаў і дапоўніць тое, што вывучаецца ў аўдыторыі. Гэта можа дазволіць студэнтам мець доступ да інфармацыі і аналізаваць яе крытычна ў свой час і ў сваёй прасторы. Гэта таксама можа быць вельмі карысным кампанентам для распрацоўвання праграм прафесійнага развіцця.

Парада:

Важна, каб выкладчыкі карысталіся інструментамі ІТ у аўдыторыі такім спосабам, які ёсць сапраўды інтэрактыўным, а не проста пасіўным. Напрыклад, выкарыстанне прэзентацый “Power Point” рызыкуе стаць пасіўным інструментам падчас неналежнага карыстання.

6 Ажыццяўленне падыходу ўстановамі

6.1 Уводзіны

“Я ніколі не навучаю маіх вучняў; я толькі спрабую забяспечыць умовы, у якіх яны могуць навучацца”.
Эйнштэйн

Канцэпцыя SCL выходзіць далёка за межы аўдыторыі, таму важна разгледзець, як яно можа ажыццяўляцца на практыцы адносна шырэйшага інстытуцыйнага падыходу з мэтай стварыць моцныя асяроддзі навучання ў філасофскім, педагагічным, практычным, арганізацыйным і інфраструктурным сэнсе. Пры гэтым, роля вышэйшых навучальных устаноў палягае ў тым, каб стымуляваць падыход SCL, забяспечваючы належнае асяроддзе, у якім SCL можа фармавацца з часам. Ажыццяўляючы яго, трэба памятаць прынцыпы, згаданыя ў раздзеле 1. У прыватнасці, суб’ектыўнасць SCL і разнасайнасць розных устаноў з’яўляюцца галоўнымі для разумення таго, што адсутнічае ўніверсальны метада ажыццяўлення SCL, асабліва на інстытуцыйным узроўні. Далей разглядаецца шэраг сфер адносна таго, што можна зрабіць, а не што патрэбна рабіць, праз адлюстраванне рэкамендаванай практыкі ажыццяўлення SCL. У прыватнасці, важна памятаць, што хоць мы можам увогуле не ведаць ні пра якую практыку SCL ува ўстановах, гэта не значыць, што гэты падыход адсутнічае ў штодзённай працы акадэмічнай супольнасці.

6.2 Распрацоўванне навучальнага плана і выкарыстанне навыкаў навучання

Адзін з асноўных арыенціраў той ці іншай установы – гэта распрацоўванне навучальнага плана як асноўнага цэнтру місіі выкладання ў любой установе. Распрацоўванне навучальнага плана – гэта галоўнае як для арганізацыі навучання, так і для метадаў, дзякуючы якім выкладанне можа ажыццяўляцца, каб спрыяць навучанню. Заўсёды важна памятаць, што SCL уключае ідэю пра магчымасць выбару студэнтамі таго, што вывучаць і як вывучаць. Выкарыстанне заліковых адзінак (у Еўропе, у першую чаргу, з дапамогай Еўрапейскай сістэмы пераводных заліковых адзінак – ECTS – у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі) і падзел на модулі забяспечваюць інстытуцыйнальную структуру, якая дазваляе студэнтам часткова выбіраць, што вывучаць.

Падчас распрацоўвання курса павялічваецца практыка выкарыстання пісьмовых вынікаў навучання з арыентаваннем на тое, што студэнт зможа рабіць, а не на змест, які разглядае выкладчык. Гэтая практыка – паказчык кроку да SCL у навучальным плане, яна дапамагае перамясціць увагу на навучэнца. Гэта акцэнтаванне працэсу і кампетэнтнасці, а не зместу прадмета.

Патрэбна, каб праца студэнтаў дэманстравала, наколькі добра яны могуць крытыкаваць чытанае, рабіць мадэлі, вырашаць праблемы, займацца акадэмічным пісаннем, ужываць прынцыпы і абдумваць канцэпцыі.

Інстытуцыйная палітыка вызначэння, выкарыстання вынікаў навучання і давадзення іх да ведама ўсіх выкладчыкаў і па ўсіх курсах карысная для ўстановы, таму што гэтая палітыка дапамагае забяспечыць арыентаванне на патрэбы студэнтаў ува ўсіх курсах на раннім этапе распрацоўвання навучальнага плана, такім чынам цэласна спрыяючы місіі выкладання ўстановы. Акрамя таго, важна непасрэдна ацэньваць вынікі навучання і даваць

рэкамендацыі студэнтам такім чынам, каб прадэманстраваць ім важнасць працэсу навучання, які яны ажыццяўляюць.

Карысна, калі ўстановы вызначаюць структуру, у якой запісваюцца вынікі навучання. Адным са спосабаў ёсць стварэнне сістэмы, дзе веды, навыкі і кампетэнцыі, якія неабходна набыць да канца таго ці іншага курса, робяцца непасрэдна выказанымі. Пры гэтым:

- “веды” датычацца зместу прадмета, такога як матэматычныя формулы, хімічныя рэакцыі, гістарычныя з’явы, тэорыі, існыя мадэлі і г.д.
- “навыкі” датычацца здольнасцяў, такіх як навыкі інтэрв’юіравання, кіравання групай і г.д.; і
- “кампетэнцыі” датычацца разумовых працэсаў, звязаных з выкарыстаннем навыкаў, такіх як крытычнае мысленне, актыўнае слуханне, актыўнае стаўленне да навучання, павага да поглядаў іншых і г.д.

Заявы пра вынікі навучання звычайна характарызуюцца выкарыстаннем актыўных дзеясловаў, якія выказваюць веды, разуменне, ужыванне, аналіз, сінтэз, ацэньванне і да т.п. Важна, каб вынікі навучання былі запісаныя такім чынам, каб апісаць тое, што студэнт зможа рабіць і будзе ведаць у выніку атрымання досведу, адначасова спрыяючы ацэньванню навучання. Згодна з метадычным дапаможнікам па ECTS (European Commission, 2009) існуюць два падыходы адносна далучэння ацэньвання да вынікаў навучання, менавіта:

Вынікі навучання

- спрыяюць таму, каб студэнты разумелі, чаго ад іх чакаюць і чаго яны дасяглі;
- мусяць вызначаць важны матэрыял (ядро) у блоку курса ці ў модуле;
- мусяць вызначаць сукупнасць матэрыялу, які будзе ведаць навучэнец, ці што ён зможа зрабіць пасля выканання блока; і
- вызначаюць, што магчыма ацэніць любымі сродкамі.

- запісваючы вынікі навучання як заявы пра дасягненне пэўнага парога, які вызначае мінімальныя патрабаванні для атрымання заліку; ці
- запісваючы вынікі навучання як апорныя арыенціры з апісаннем тыповага чаканага ўзроўню дасягненняў паспяховых навучэнцаў.

Такім чынам, заявы пра вынікі навучання мусяць заўсёды суправаджацца дакладнымі і належнымі крытэрыямі ацэньвання для паспяховага выканання курса ці

Парада

Напісанне вынікаў навучання:

Вынікі навучання мусяць быць дакладнымі, станоўчымі заявамі пра магчымасці дзеянняў і таксама мусяць:

- утрымліваць адзін дзеяслоў;
- утрымліваць актыўныя і адназначныя дзеясловы;
- утрымліваць дзеясловы, ужываныя, каб спрыяць глыбейшаму разуменню студэнтамі. Яны ўключаюць словы: “адлюстроўваць”, “меркаваць”, “звязваць”, “аргументаваць”, “тэрэтызаваць”, “тлумачыць”, “аналізаваць”.

Колькасць вынікаў навучання мае быць абмежаванай!

іншага кампанента праграмы, якія дазваляюць вызначыць, ці атрымаў навучэнец жаданыя веды, навыкі і кампетэнцыі. Акрамя таго, крытэрыі мусяць дакладна паказваць, які падыход з двух пазначаных вышэй выкарыстоўваецца.

Прыклад 1: узровень першага года навучання/блок па біялагічнай хіміі, 10 заліковых адзінак	Прыклад 2: падобны курс, узровень другога году навучання
Пасля заканчэння курса навучэнец зможа: ➤ даць прыклады біякаталізу; ➤ даць прыклады хімічнай наменклатуры ў складаных структурах; ➤ ідэнтыфікаваць арганічныя рэакцыі ў біяхімічных сістэмах; ➤ тлумачыць механізмы натуральнай палімерызацыі; і ➤ звязваць біялагічную рэактыўнасць са структураю.	Пасля заканчэння курса навучэнец зможа: ➤ ужываць хімічную наменклатуру адносна складаных структур; ➤ класіфікаваць арганічныя рэакцыі ў біяхімічных сістэмах; ➤ адрозніваць механізмы натуральнай палімерызацыі; і ➤ выводзіць біялагічную рэактыўнасць са структуры. Заўвага: змена ў выкарыстанні дзеясловаў паказвае, што заліковыя адзінкі курса другога года навучання адпавядаюць больш прасунутым вынікам, чым у выпадку з курсам узроўню першага года.

Крыніца: Presentation by George Francis; t4scl Launch Conference, Romania; May 2010

6.3 Унутраная экспертыза якасці праграмы адносна практыкі ацэньвання

У межах унутранай экспертызы якасці праграмы на сістэмным узроўні ўстанова мусіць забяспечыць асаблівае арыентаванне на якасць практыкі ацэньвання, пры гэтым увагу трэба засяроджваць на дасягнутых выніках навучання, запісаных падчас распрацоўвання навучальнага плана.

Студэнтаў трэба ацэньваць з выкарыстаннем апублікаваных крытэрыяў, палажэнняў і працэдур, ужываных паслядоўна.

У той час, калі выбар метадаў ацэньвання студэнтаў ёсць асноўным кампанентам фактараў, якія мусіць улічваць выкладчык, ужываючы падыход SCL, як было паказана вышэй, гэты выбар таксама ёсць галоўным аспектам вынікаў навучання, распрацаваных для таго ці іншага курса ці кампанента праграмы.

На ўзроўні ўстановы, улічваючы патрэбу звязаць вынікі навучання з ацэньваннем, карысна мець на ўвазе наступныя фактары:

- ацэньванне трэба накіроўваць на дэманстрацыю дасягнення дакладных вынікаў навучання;
- ацэньванне трэба праводзіць у межах цэласнай канцэпцыі, якая не анулюе дасягнення іншых, невідавочных вынікаў;

- ацэньванне трэба распрацоўваць, каб забяспечыць фармаванне належных сувязяў паміж ацэньваннем курса ці кампанента праграмы і агульнымі вынікамі вывучэння праграмы; і
- увагу трэба надаваць уважліваму выкарыстанню метадаў ацэньвання, у прыватнасці адносна іх дзейнасці і надзейнасці.

У “Стандартах і метадычных рэкамендацыях забеспячэння якасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі” (СМР) (ENQA, 2005), прынятых міністрамі, адказнымі за вышэйшую адукацыю, пад эгідаю Балонскага працэсу ў 2005 г., выразна адзначаецца неабходнасць наяўнасці апублікаваных працэдур, якія трэба ўжываць паслядоўна.

СМР (Стандарт 1.3) карысныя для падтрымання намаганняў устаноў, каб забяспечыць якасць працэсаў ацэньвання. У сувязі з гэтым СМР спасылаюцца на тое, што працэдур ацэньвання студэнтаў мусяць:

- быць распрацаваныя, каб вымяраць дасягненне меркаваных вынікаў навучання і іншых мэтай праграмы;
- адпавядаць мэце, дыягнастычнай, фарматыўнай ці суматыўнай;
- мець дакладныя і апублікаваныя крытэрыі для выстаўлення адзнак;
- ажыццяўляцца асобамі, якія разумеюць ролю ацэньвання ў русе студэнтаў да атрымання ведаў і навыкаў, звязаных з меркаванай кваліфікацыяй;
- калі магчыма, не абавязна на меркаванні асобных экзаменатараў;
- улічваць усе магчымыя вынікі палажэнняў аб іспытах;

Прынцыпы забеспячэння якасці ацэньвання студэнтаў
Крыніца: ENENQA, 2009

Параўнальнасць і паслядоўнасць	Выкарыстанне стратэгий і працэдур ацэньвання, якія: арыентуюцца на вынікі навучання; ужываюцца слушна і правамоцна ў розных дысцыплінах і ўва ўстанове; і забяспечваюць магчымасць параўнання.
Падсправяднасць	Усе асобы і камісіі, далучаныя да ацэньвання, мусяць ведаць пра свае дакладныя і ідэнтыфікаваныя абавязкі і дзейнічаць адпаведна ім.
Празрыстасць	Гэты прынцып уключае наступныя кампаненты: выкарыстаная для праграмы стратэгія ацэньвання мусяць быць зразумелай і даступнай для ўсіх уключаных выкладчыкаў і студэнтаў;

	інфармаванне студэнтаў пра форму і межы ацэньвання, якое будзе праводзіцца адносна іх, і пра тое, што будзе чакацца ад іх; і карыстання крытэрыі мусяць быць даступнымі ўсім уключаным выкладчыкам і студэнтам і мусяць быць звязанымі з вынікамі навучання праграмы.
Уключэнне	Усе далучаныя да выкладання праграмы ці яе частак выкладчыкі мусяць быць прыцягнутыя да распрацоўвання і ажыццяўлення агульнай стратэгіі ацэньвання, а студэнты мусяць мець магчымасць прапанаваць свае погляды адносна колькасці і тыпаў ацэньвання, а таксама таго, ці гэтая колькасць і тыпы лічацца “справядлівымі” і “эфектыўнымі” мерамі іхняга навучання і здольнасцяў.

- падпарадкоўвацца дакладным палажэнням, якія ахопліваюць адсутнасць, хваробы студэнтаў і іншыя змякчальныя абставіны;
- праводзіцца абароненым спосабам згодна з вызначанымі працэдурамі ўстановы; і
- праходзіць працэдуры адміністрацыйнага правярання, каб забяспечыць правільнасць ажыццяўлення працэдур.

Рэкамендавана, каб установы, ужываючы метады ацэньвання, забяспечвалі, каб апошнія:

- былі ўважліва распрацаваныя і прапарцыйныя;
- рэгулярна правяраліся, улічваючы каментары ад студэнтаў;
- былі неад’емнаю часткаю працэсу выкладання і дапамагалі яму;
- арыентаваліся на вызначаныя вынікі навучання;
- засноўваліся на аб’ектыўных крытэрыях, вядомых усім уключаным выкладчыкам, супрацоўнікам і студэнтам; і
- падлягалі забеспячэнню якасці на ўзроўні праграмы і ўстановы.

Далей у табліцы пазначаныя чатыры галоўныя прынцыпы, рэкамендаваныя для ўліку ўстановамі падчас забеспячэння якасці ацэньвання студэнтаў.

Дакладнае разуменне тэрмінаў “ацэньванне”, “стандарты”, “якасць” і “вынікі навучання” мусіць прысутнічаць у той ці іншай установе.

Асабліва ў адносінах да падсправаздачнасці і параўнальнасці, важна, каб справаздачы факультэта правяраліся адносна справаздач знешніх экзаменатараў установы, калі такія ёсць, ці адносна іншых інстытуцыйных або нацыянальных індыхатараў на ўзроўні ўстановы.

Асабліва важна, каб установы правяралі метады ацэньвання, каб забяспечыць вызначэнне ўплыву асяроддзя навучання. Гэта тым больш актуальна падчас спроб ажыццявіць падыход SCL, таму што выбар спосабу ацэньвання можа непасрэдна адлюстроўваць, ці з'яўляецца падыход да навучання больш студэнтацэнтраваным ці арыентаваным на выкладчыка. Насамрэч, забеспячэнне якасці на ўзроўні праграмы з арыентаваннем на ацэньванне дае каштоўную інфармацыю для ўстаноў пра эфектыўнасць падтрымання навучэнца.

6.4 Бесперапыннае прафесійнае развіццё выкладчыкаў

Бесперапыннае развіццё падыходу SCL у той ці іншай установе, у асноўным, вызначаецца прафесійным развіццём выкладчыкаў устаноў вышэйшай адукацыі, што разглядаецца ў наступным раздзеле гэтага дапаможніка. Выкладчыкам патрабуецца кіраванне, каб спрыяць актыўнаму выкарыстанню канцэпцый SCL у іхнім развіцці ці ў распрацоўванні курсаў, што можа далей палепшыць выкладанне. У мадэлях паспяховага прафесійнага развіцця выкарыстоўваюцца падыходы SCL як такія, каб падрыхтаваць выкладчыкаў ВНУ да карыстання падыходам SCL. Філасофія і метады, карыстання ў SCL, мусяць разглядацца як асноўны аспект працэсу навучання выкладчыкаў, якія праз практычнае навучанне заахвочваюцца распрацоўваць уласныя падыходы SCL, што будуць выкарыстоўвацца падчас выкладання гэтымі выкладчыкамі. Такія праграмы прафесійнага развіцця мусяць выкарыстоўвацца новымі выкладчыкамі і выкладчыкамі з большым досведам, такім чынам падкрэсліваючы ідэю, што SCL ёсць падыходам, які патрабуе бесперапынных змен, працы, рэфлексіі і абнаўлення.

6.5 Карыстанне інфармацыйнымі сістэмамі для падтрымання SCL

Пазааўдыторнае асяроддзе найбольш важнае для спрыяння SCL, гэтае асяроддзе ў значнай ступені залежыць ад выкарыстання інфармацыйных сістэм і тэхналогій. Выкарыстанне тэхналогій інфармацыйнай пісьменнасці, такіх як электронныя парталы, дзякуючы якім доступ да інфармацыі ёсць асноўнай мерай дапамогі навучэнцам засвоіць кантэнт і пашырыць іхнія даследаванні, становіцца больш засяроджаным на асобе і дае большы кантроль навучання. Роля ўстаноў палягае ў тым, каб забяспечыць інфраструктуру для такіх анлайн-пляцовак навучання.

Анлайн-асяроддзі, насычаныя тэхналогіямі, якія на практыцы выступаюць фізічнай прасторай для супрацоўніцтва студэнтаў, вынаходак і інавацый падтрымліваюць навучанне, якое мае месца па-за аўдыторыяй. Акрамя таго, гэтыя асяроддзі прапаноўваюць шэраг віртуальных паслуг, стала даючы падтрымку, курсы і рэсурсы. Каб пашырыць навучанне за фізічныя межы аўдыторыі, і каб такое навучанне заставалася студэнтацэнтраваным, незалежна ад прысутнасці выкладчыка, неабходна стварыць пазааўдыторнае асяроддзе, якое спрыяе актыўнаму навучанню, росту і ўзбагачэнню праз арыентаваную на студэнтах дапамогу, сувязі з усімі студэнтамі і інавацыйныя навучальныя паслугі, якія спрыяюць працы студэнтаў у адвольным тэмпе.

6.6 Цэнтральная роля бібліятэк у SCL

Інфармацыя, паданая вышэй, прыводзіць нас да абмеркавання важнай ролі бібліятэк у SCL як галоўнага месца захоўвання інфармацыі, доступу да яе і яе распаўсюду. Адносна гэтага, як чакаецца, бібліятэкі будуць бесперапынна адаптавацца, каб захаваць цэнтральную ролю ў асяроддзі выкладання і навучання. Таксама чакаецца, што бібліятэкары будуць адыгрываць розныя ролі ў спрыянні дасягненню мэтай SCL.

Роля бібліятэк і бібліятэкараў ёсць неад'емнай часткаю працэсу SCL праз выкарыстанне тэхналогій у чатырох асноўных сферах, менавіта:

- забеспячэнні інфармацыйнымі рэсурсамі: такім чынам, што традыцыйная роля бібліятэкі ў адборы, арганізацыі, захоўванні і здабыванні інфармацыі набывае больш важнасці, таму што доступ да гэтай інфармацыі трэба даць па-за межамі ВНУ;

- спрыянні таварыствам і супрацоўніцтву: такім чынам, што бібліятэкары больш супрацоўнічаюць з персаналам іншых аддзелаў ўва ўстанове, уключа

Дакладна гэтае выкарыстанне тэхналогій у межах шырэйшага падыходу да СЦН можа дапамагчы падвысіць колькасць студэнтаў у той ці іншай установе, пацвярджаючы ідэю пра тое, што студэнты лічаць падыход СЦН больш вартым іхніх намаганняў.

з выкладчыкамі, падчас распрацоўвання навучальных планаў і планавання заняткаў і таксама з іншымі супрацоўнікамі, якія аказваюць паслугі ІТ ува ўстанове. Мэтаю ёсць спрыяць таму, каб бібліятэкары дапамагалі выкладчыкам выкарыстоўваць тэхналогіі ў навучальным плане інавацыйным спосабам, выбіраць адпаведныя тэхналагічныя рэсурсы і супрацоўнічаць з супольнасцю навучэнцаў для распрацоўвання, падрыхтоўвання, ажыццяўлення і бесперапыннага паляпшэння эфектыўнага студэнтацэнтраванага плана выкарыстання тэхналогій. Гэта таксама накіравана на тое, каб спрыяць бібліятэкарам падчас дапамогі студэнтам у ацэньванні даступных ім крыніц і дапамогі персаналу ІТ у разуменні патрэб студэнтаў адносна распрацоўвання і ўжывання сістэм

падтрымкі студэнтаў на аснове замоў;

- развіццё навыкаў інфармацыйнай пісьменнасці студэнтаў разам з выкладчыкамі: гэта патрэбна, каб забяспечыць веданне студэнтамі таго, калі ім трэба шукаць інфармацыю, ідэнтыфікаваць інфармацыю, звязаную з вырашэннем іхняй праблемы. З гэтаю мэтай бібліятэкары мусяць мець навыкі, каб задавальняць разнастайныя патрэбы студэнтаў, і карыстацца тэхналогіямі, каб забяспечыць прынцып роўнага доступу да інфармацыі; і

- развіцці праграм пашырэння сувязяў: каб забяспечыць доступ да інфармацыі па-за фізічнымі межамі будынка бібліятэкі для таго, як мець магчымасць задаволіць розныя патрэбы выкладчыкаў і студэнтаў.

Таму ўстановам патрабуецца забяспечыць інтэлектуальнае выкарыстанне і маніпуляванне тэхналогіямі не толькі з боку выкладчыкаў, але таксама і бібліятэкараў і персанала, звязанага з асяроддзем навучання студэнтаў, такім чынам, каб даць шмат месцаў і пляцовак для навучання студэнтаў з найбольшым доступам да інфармацыі і з магчымасцю ўзаемадзеяння з іншымі.

6.7 Падтрымка нацыянальнай палітыкі і культуры выкарыстання падыходу SCL

У той час, калі інфармацыя вышэй арыентуе на стварэнне ідэальнага асяроддзя для SCL непасрэдна ў адносінах да спрыяння навучанню ўва ўстанове і па-за яе межамі, падтрымка падыходу SCL на інстытуцыянальным узроўні таксама ў значнай ступені залежыць ад кантэксту, у якім функцыянуе тая ці іншая ўстанова. Такім чынам, па-за фізічнымі ці віртуальнымі сценамі ўстановы важна, каб яе лідары акумулявалі падтрымку арганізацый у той ці іншай краіне ці рэгіёне, уключаючы палітычнымі, адукацыйнымі, эканамічнымі ці сацыяльнымі арганізацыямі. У сувязі з гэтым установам трэба выступаць з заклікамі да міністэрстваў адукацыі, каб тыя ўзялі на сябе лідарскую ролю, падкрэсліваючы адзіную студэнтацэнтраваную філасофію адукацыі з мэтай сфармаваць дакладна вызначаную палітыку SCL.

Таму важна разумець, што, у якасці неабходнай умовы, у любым кантэксце і ў любым тэрытарыяльным, гістарычным ці геаграфічным асяроддзі, найгалоўнейшай з'яўляецца нацыянальная ці рэгіянальная палітыка ў залежнасці ад таго, якая з іх выкарыстоўваецца. Улічваючы гэта, трэба папярэдзіць, што любы студэнтацэнтраваны падыход мусіць быць дакладна і проста артыкуляваны і што мусіць прысутнічаць механізмы, якія дазваляюць кожнай зацікаўленай у адукацыйным працэсе асобе мець поўную інфармацыю пра працэсы, якія ёсць вынікам такога адукацыйнага падыходу. Такім чынам, згодна з нацыянальнай і рэгіянальнай палітыкай, у залежнасці ад абставін, установам трэба развіваць адчуванне прыналежнасці да шырэйшай прыдатнай палітыкі адносна SCL, калі чакаецца хаця б часткова паспяховае выкарыстанне студэнтацэнтраванага падыходу, асабліва з імкненнем матываваць студэнтаў і выкарыстоўваць інавацыйныя метады стымулявання навучання.

7 Падтрыманне культуры SCL

7.1 Уводзіны

Як сведчыць патрэба ў рэгулярным і сістэмным пераглядзе практыкаў ацэньвання ў той ці іншай установе, акрамя любога патрабавання змен ці першаснага ажыццяўлення шырокага інстытуцыйнага падыходу SCL, гэты падыход ёсць культураю, якую трэба стала падтрымліваць ува ўсёй установе, каб насамрэч стварыць падыход SCL, які ёсць сапраўдным, рэфлексійным і адкрытым для развіцця і паляпшэння. Ажыццяўленне SCL – гэта бесперапынная дзейнасць. Арганізацыйная рэфлексія і развіццё мусяць праходзіць бесперапынна ў той ці іншай установе сярод сяброў яе супольнасці, каб любая сістэма SCL заставалася устойлівай.

7.2 Наступствы непадтрымання падыходу да навучання

Прыклад ажыццяўлення праблемна-арыентаванага навучання (PBL) ува Універсітэце Маастрыхта на працягу трох дзесяцігоддзяў (гл. Moust et al, 2005) падкрэслівае патрэбу ажыўлення працэсу навучання пасля таго, як міне некаторы перыяд часу, каб правесці больш грунтоўныя адукацыйныя інавацыі. Прыклад Універсітэта Маастрыхта паказвае, як PBL, на якое спасылаюцца як на адзін з метадаў навучання, карыстаных у SCL і ўжываных ува Універсітэце Маастрыхта ад пачатку SCL у 1976 г., зведвала эрозію на працягу трыццаці год з-за шэрагу змен, якія мелі месца праз выпадковы збег абставін, закраўшыся памылкова і ўкараніўшыся пасля, ці праз усвядомленыя рашэнні, зробленыя акадэмічнымі супрацоўнікамі. Гэтыя змены ўключалі:

- змены, звязаныя з апрацоўваннем інфармацыі студэнтамі ў кансультацыйных групах. Такія змены закраліся на працягу часу і адмоўна паўплывалі на працэс навучання, вынікам чаго стала выпусціць заняткаў з кансультацыйнымі групамі. Гэта адлюстравалася ў: скарачэнні часу на самастойнае навучанне; мінімальным рыхтаванні студэнтаў да заняткаў у кансультацыйнай групе; знішчэнні фаз калектыўнага пошуку творчых ідэй (“метад мазгавага штурму”) і дэталёвага распрацоўвання, першапачаткова створаных для кансультацыйных груп; пагаршэнні першапачаткова распрацаванай фазы сінтэзу і інтэграцыі, скараціўшы яе да кароткай справаздачы па невялікіх пытаннях; зніжэнні зацікаўленасці студэнтаў і імкнення да навучання, што адлюстроўваецца ў спробах студэнтаў вывучаць адны і тыя ж крыніцы, сярод іншага;
- змены праз неадэкватныя суадносіны студэнтаў і выкладчыкаў на факультэце. Гэтыя змены былі непасрэдным вынікам фінансавых абмежаванняў, звязаных з нацыянальнымі пытаннямі фінансавання, і выяўляліся праз павялічэнне колькасці студэнтаў у кансультацыйных групах і найманне студэнтаў старэйшых гадоў навучання, каб кіраваць кансультацыйнымі групамі адзін ці некалькі разоў на год; і
- змены, выкліканыя перабольшанымі жахамі выкладчыкаў адносна недастатковага разгляду прадмета. Гэтыя змены сталі вынікам таго, што

некаторыя выкладчыкі не верылі ў здольнасць студэнтаў разгледзець прадмет у дастатковай ступені праз незалежнае, самастойнае вывучэнне матэрыялу і спрабавалі накіраваць дзейнасць студэнтаў рознымі шляхамі. Гэта выявілася ў наступным: выкладчыкі давалі студэнтам дакладныя крыніцы замест доўгага спісу рэсурсаў для навучання; дапаможнікі для выкладчыкаў-кансультантаў рабіліся больш прадметна арыентаванымі, чым арыентаванымі на працэс; паступова ігнаравалася частка кансультацый, звязаная з аналізам і сінтэзам, такім чынам яны рабіліся менш складанымі для працэсаў мыслення студэнтаў; і размывалася роля лекцыі, якая першапачаткова планавалася для чытання пасля таго, як студэнты цалкам пагружаліся ў тую ці іншую сферу.

Досвед Універсітэта Маастрыхта дэманструе, што недахоп фінансавання, недастатковае разуменне асноватворных прынцыпаў выкладчыкамі і студэнтамі, памылковыя спробы зрабіць падыход больш эфектыўным і арыентацыя на змест за кошт працэсу – усё гэта дадае да размывання набору пераплеценых прынцыпаў, якія застаўляюць метады PBL працаваць. Часта ледзьве ўлоўныя змены, узятыя разам, могуць прывесці да зрыву выкарыстання такога інавацыйнага метаду выкладання на працягу часу, таму што выкладчыкі і студэнты могуць расчаравацца ў непаслядоўных і беспаспяховых адукацыйных прынцыпах.

7.3 Ідэі для сталага паляпшэння падыходу SCL

Пазначаныя вышэй змены дэманструюць, як падыход PBL, які рэпрэзентаваў аснову навучальнага працэсу ўва Універсітэце Маастрыхта, на працягу часу размываўся. Яны таксама пацвярджаюць патрэбу ў тым, каб культура SCL (ці любая іншая культура навучання) падтрымлівалася і развівалася на карысць навучэнцаў праз:

- маніторынг арганізацыі
- рэгулярны аналіз паслядоўнасці і
- аднаўленне празрыстасці
- спрыянне ... на ўсіх узроўнях і ўва ўсіх месцах у межах ВНУ.

Прытрымліванне шляху бесперапыннага аднаўлення ёсць ідэальнаю мераю барацьбы з інтарэсам, які слабее, і недахопам адданасці працэсу навучання, ужыванаму ў той ці іншай установе.

На аснове досведу крыніц Moust et al (2005) і Kember (2008), аўтары якіх разглядалі ажыццяўленне SCL ува ўсім універсітэце, далей прапаноўваюцца некаторыя меры, з выкарыстаннем якіх установы могуць супрацьстаяць размыванню ажыццяўлення падыходу SCL і могуць ажывіць праграмы:

- улік занепакоенасці выкладчыкаў падчас ажыццяўлення адукацыйных інавацый: інвестуючы час і грошы ў праграмы прафесійнага развіцця, якія дапамагаюць выкладчыкам зразумець і ўжыць ідэі, навыкі і падыходы адносна інавацыйных метадаў выкладання. Звыш важна, каб выкладчыкі навучаліся абмяркоўваць і ідэнтыфікаваць рашэнні праблем выкладання і навучання, таксама выкарыстоўваючы падыход SCL у навучанні;

- стымуляванне выкарыстання рэкамендаванай практыкі ў выкладанні: прызнаючы намаганні выкладчыкаў, якія накіроўваюць падыход SCL наперад, узагароджваючы ўзорнае выкладанне і даючы магчымасць такім узагароджаным сістэматычна дзяліцца досведам рэкамендаванай практыкі навучання;
- стварэнне супольнасцяў навучэнцаў: падзяляючы новых студэнтаў на групы, якія рэгулярна сустракаюцца ў кансультацыйных групах, пад кіраўніцтвам нязменнай групы выкладчыкаў, робячы шляхі перадавання каментароў больш кароткімі і бачнымі, і спрыяючы абмеркаванню шляхоў, якімі апрацоўваецца інфармацыя, і пераваг і недахопаў прапанаванай дзейнасці выкладчыкамі і студэнтамі, спрыяючы спецыяльным актыўнасцям згодна з інтарэсам той ці іншай супольнасці навучэнцаў;
- большае інфармаванне студэнтаў пра ідэі, якія палягаюць у аснове SCL: першапачаткова навучаючы студэнтаў навыкам SCL (напрыклад, працы ў групах, старшынствавання на паседжанні, каментавання, прэзентавання) і рэгулярнага прад'яўлення студэнтам тэарэтычных ідэй, якія палягаюць у аснове SCL і накіраваныя на дапамогу студэнтам зразумець абгрунтаванне гэтага падыходу да адукацыі;
- шырэйшая дапамога студэнтам у тым, каб яны пачалі самастойна вывучаць матэрыял: надаючы выкладчыкам і студэнтам дакладную канцэптуальную структуру для таго, каб забяспечыць больш паслядоўнае разуменне і тлумачэнне мэтай самастойнага і незалежнага навучання, такім чынам дапамагаючы дасягнуць мэтай, меркаваных для ажыццяўлення SCL. У сувязі з гэтым выкладчыкі могуць мець значны ўплыў на развіццё студэнтаў як самастойных навучэнцаў, дапамагаючы ім паступова авалодаць кагнітыўнымі і рэгулятыўнымі навыкамі навучання, каб стаць незалежнымі і бесперапыннымі навучэнцамі;
- прапаноўванне студэнтам большай разнастайнасці адукацыйных фарматаў у кантэксце асяроддзя SCL: прапаноўваючы ім розныя метады выкладання, такім чынам даючы ім розныя магчымасці развіцця кампетэнцый і навыкаў навучання ў розных асяроддзях супрацоўніцтва, і дазваляючы ім мець досвед рознай дзейнасці самастойнага навучання;
- развіццё кампутарных асяроддзяў SCL: выкарыстоўваючы мультымедыі, каб даць больш разнастайнае асяроддзе навучання, садзейнічаючы больш сапраўднай практыцы ацэньвання і індывідуалізацыі, каментарам і рэфлексіі;
- ужыванне новых форм ацэньвання: ужываючы інавацыйныя формы ацэньвання, якія адыходзяць ад простых папярковых тэстаў да форм, якія даюць больш стымулаў, такіх як ацэньванне калегамі і самаацэньванне, а таксама ацэньванне навыкаў працы ў кансультацыйнай групе; і
- ужыванне і паляпшэнне працэсаў перагляду якасці праграмы: такім чынам ацэньванне студэнтамі ёсць асноўным кампанентам, а каманды праграм рыхтуюць справаздачу адносна кіравання праграмы, забеспячэння якасці, жаданых вынікаў навучання, зместу, навучальнай дзейнасці, ацэньвання

студэнтаў і прафесійнага развіцця выкладчыкаў, пры гэтым чакаецца падтрыманне адпаведных заяў фактычнымі звесткамі.

Важна памятаць, што вышэй паданыя ідэі, якія трэба ажыццяўляць да той ступені, як гэтага патрабуе іхні кантэкст; такі кантэкст уключае пытанні разнастайнасці студэнтаў і выкладчыкаў, а таксама нацыянальнага кантэксту і інстытуцыянальнай гісторыі.

7.4 Прафесійнае развіццё выкладчыкаў

Хоць магчыма дапусціць, што роля выкладчыка становіцца прасцей пры выкарыстанні падыходу SCL, таму што цэнтр увагі ссоўваецца на студэнта, гэта не ёсць праўдай. Роля выкладчыка найважнейшая падчас ажыццяўлення падыходу SCL

Роля выкладчыка не толькі ў тым, каб перадаць веды, але таксама каб дзейнічаць у якасці ініцыятара, стваральніка структуры і кансультанта.

і дапамогі студэнтам дакладна зразумець гэты падыход да навучання. Акрамя таго, SCL адыходзіць ад канцэпцыі выкладчыка як лектара і прадугледжвае больш напружаную ролю выкладчыка.

Гэта непасрэдна з'яўляецца вынікам той цэнтральнай ролі выкладчыка, што згодна з усімі прапановамі, высунутымі ў папярэднім раздзеле, прафесійнае развіццё ёсць асноўным неад'емным кампанентам падтрымання культуры SCL, якая спрыяе набывццю досведу навучання студэнтаў і насамрэч

дапамагае ім дасягнуць меркаваных вынікаў навучання таго ці іншага курса ці кампанента праграмы.

Спасылаючыся на вялікія педагогічныя намаганні, якія патрабуюцца ад выкладчыкаў ува ўстанове, у якой ажыццяўляецца SCL, важна разглядаць неабходнасць педагогічнага развіцця выкладчыкаў як дапаможную адносна самастойнага навучання студэнтаў, што прадбачаецца ў SCL. Цікава разглянуць спосабы, якімі ажыццяўляюцца такія намаганні прафесійнага развіцця ўва ўстановах, каб развіваць і падтрымліваць сапраўдную культуру SCL.

Далей прапаноўваюцца некалькі элементаў рэкамендаванай практыкі з праграм прафесійнага развіцця выкладчыкаў (гл. Kember, 2008; Lavoie et al, 2007), якія могуць паспрабаваць і выпрабаваць установы, ведаючы пра кантэкст карыстання гэтымі элементамі:

Прафесійнае развіццё выкладчыкаў трэба ўключыць як важную частку навучання выкладанню і праводзіць паралельна актыўнаму падыходу SCL, карыстанаму ў адносінах да студэнтаў, каб таксама спрыяць бесперапыннаму навучанню

- выкарыстанне інтэрактыўнага падыходу SCL у праграмах прафесійнага развіцця: удзельнікі такіх курсаў становяцца студэнтамі ў гэтым працэсе і навучаюцца распрацоўваць курсы, якія спрыяюць выкарыстанню актыўнага SCL і інфармацыйнай пісьменнасці на занятках, якія яны выкладаюць. Такім чынам выкладчыкі навучаюцца працаваць на забеспячэнне эфектыўнага студэнтацэнтраванага навучання, а не эфектыўнага выкладання, абасноўваць інфармацыйную пісьменнасць кантэкстуальна, а не прапаноўваць агульнае

бібліяграфічнае выкладанне і выкарыстоўваць шматлікія інклюзіўныя стылі навучання ў перавагу над выключнай педагогікай;

- выкарыстанне падыходу SCL да навучання выкладчыкаў уключае сталы рэфлексіўны працэс выкладчыкаў, у якім яны ўдзельнічаюць, абдумваючы ўласнае мысленне, каб палепшыць педагогагічныя навыкі, і абрысоўваючы тое, як яны выкладаюць.
- факусаванне ведаў выкладчыкаў пра выкарыстанне тэхналагічных інструментаў у навучанні: калі ўдзельнікі даведваюцца пра выкарыстанне тэхналогіі ў спосаб, які адпавядае іхняму прадмету і студэнтам, а не выпадкова;
- выкарыстанне канструктыўнай крытыкі для паляпшэння працэсу выкладання: калі выкладчыкі не толькі маюць магчымасць распрацоўваць уласныя падыходы да навучання ў адпаведных курсах, але таксама маюць магчымасць канструктыўнай крытыкі калег і дзеляцца досведам у дыялогу ў якасці акадэмічнай супольнасці;
- факусаванне на рашэнні праблемы: калі ўдзельнікі прасяць ідэнтыфікаваць праблемы, з якімі яны сутыкнуліся падчас выкладання і якія потым абмяркоўваюцца, каб ідэнтыфікаваць патэнцыяльныя стратэгіі для пераадолення праблем.
- практычнае навучанне па праграмах прафесійнага развіцця забяспечвае павялічванне акадэмічнай свабоды выкладчыкаў, каб крытычна ацэньваць тое, які практычны рэжым навучання быў бы лепшым. Гэта адлюстроўвае свабоду і спадарожную адказнасць любога студэнта, які заняты ў працэсе студэнтацэнтраванага навучання.
- ажыццяўленне ідэй і метадаў выкладання на практыцы: гэта магчыма зрабіць праз групавы праект, які дазваляе ўдзельнікам паспрабаваць і атрымаць досвед форм інтэрактыўнага выкладання ў спрыяльным асяроддзі.

7.5 Прафесійнае развіццё і працоўныя ўмовы

На пачатковай канферэнцыі праекта T4SCL адзін з семінараў быў непасрэдна прысвечаны пытанням прафесійнага развіцця і працоўных умоў выкладчыкаў сістэмы вышэйшай адукацыі. Падчас семінара высветлілася, што, акрамя абмежаванняў, якія могуць быць звязаныя з фінансавымі рэсурсамі і кадрамі ўва ўстановах адносна ажыццяўлення праграм прафесійнага развіцця выкладчыкаў, могуць існаваць далейшыя бар'еры для стварэння такіх праграм прафесійнага развіцця. Яны ўключаюць наступнае:

- супраціў выкладчыкаў такому навучанню: гэта можа быць вынікам большай зацікаўленасці ў даследаваннях, чым у выкладанні, празмерна высокай нагрузкі ці недастатковай рэалізацыі патрэбы ў падвышэнні педагогагічных навыкаў, сярод іншага;

- недастатковая інфармаванасць кіроўных структур пра патрэбу навучання выкладчыкаў: існуе вялікая рызыка гэтай праблемы там, дзе структуры кіравання непрадстаўнічыя. У такіх выпадках сістэма можа не цалкам разумець, што выкладчыкам патрабуецца падтрымка для выкладання так, як студэнтам патрабуецца падтрымка для навучання.

Хоць можа існаваць супраціў такім праграмам прафесійнага развіцця з боку некаторых выкладчыкаў, звыш важна працаваць з тымі, хто жадае развіваць навыкі, каб спрыяць падыходу SCL. Гэта таксама дапаможа ўстанове правесці педагагічныя метады, ужываныя ў такіх курсах, і наладжваць іх у часе, каб стала падвышаць якасць гэтай паслугі для выкладчыкаў.

Важна адзначыць, што такія праграмы прафесійнага развіцця выкладчыкаў ёсць важнымі для забеспячэння падыходу SCL у той ці іншай установе і мусяць выкарыстоўвацца з новымі і больш дасведчанымі выкладчыкамі. Калі можа паўстаць некаторы супраціў бесперапыннаму навучанню выкладчыкаў з боку тых з іх, хто ўжо ўдзельнічаў у падобных курсах, важна ідэнтыфікаваць ролі такіх выкладчыкаў, асабліва, калі справа даходзіць да ўдзелу ў рэкамендаванай практыцы, досведу праблем і ўжывання рашэнняў.

Акрамя таго, звыш важна вырашаць пытанне нагрузкі выкладчыкаў паралельна з іхнім прафесійным развіццём. Гэта, як пацвярджае нядаўняе даследаванне ЕІ (гл. ЕІ, 2010), звязана з тым, што на працягу апошняга дзесяцігоддзя акадэмічная супольнасць перажыла падвышэнне нагрузкі, і асабліва бюракратычных задач, у той час, калі іхняя бяспека на працы паступова размылася. У краінах АЭСР (гл. Santiago et al, 2008) адной з асноўных прычын павелічэння бюракратычных задач ёсць набывцё вышэйшай адукацыяй масавага характару, якое не суправаджалася падвышэннем колькасці выкладчыкаў, што адлюстроўваецца больш высокім паказчыкам суадносін колькасці студэнтаў на аднаго выкладчыка і больш значнай нагрузкай выкладчыкаў, якое суправаджаецца падвышэннем патрабаванняў аб больш прадуктыўных даследаваннях.

Падчас згаданага вышэй семінара выкладчыкі і студэнты пагадзіліся, што выкладчыкам патрабуецца прадметнае і педагагічнае навучанне ў межах праграм прафесійнага развіцця. Разам яны вызначылі, якімі будуць жаданыя вынікі праграм прафесійнага развіцця. Гэта ўключае магчымасць для выкладчыкаў:

- стала падвышаць веды пра прадмет і перадаваць іх студэнтам;
- выкарыстоўваць інавацыйныя метады выкладання, ужываныя ў розных фармацыях класаў і груп студэнтаў;
- выкарыстоўваць розныя метады ацэньвання, каб сапраўдна ацаніць, ці дасягнулі студэнты меркаваных вынікаў навучання напрыканцы курса ці кампанента праграмы;
- эфектыўна камунікаваць са студэнтамі, разумеючы перавагі і праблемы, з якімі яны могуць сутыкнуцца, дапамагаючы студэнтам рэалізаваць поўны патэнцыял;

- матываваць студэнтаў і стымуляваць іх да інавацый падчас навучання;
- камунікаваць са студэнтамі наконт падыходу SCL, які яны ажыццяўляюць, важнасці гэтага тыпу навучання і мэтаў, якіх ён мусіць дасягнуць;

Важна, каб праграмы прафесійнага развіцця былі самі па сабе ІНАВАЦЫЙНЫМІ, дзякуючы спосабу, якім яны выкладаюцца!	Важна! Звыш важна вырашаць пытанне працоўных умоў выкладчыкаў разам з падвышэннем іхніх педагагічных навыкаў праз праграмы прафесійнага развіцця.
---	---

- спрыяць крытычнаму аналізу студэнтаў – навучаючы студэнтаў думаць – і развіццю навыкаў шырокага выкарыстання – навучаючы студэнтаў дзеянню ў кожнай сітуацыі, у якой можа патрабавацца іхні ўнёсак; і
- разумець важнасць і навучацца карыстацца канструктыўнаю крытыкаю для развіцця выкладання і даследаванняў.

Акрамя гэтага, падчас семінара выкладчыкі і студэнты дамовіліся, што праграмы

Пытанне: Як мы можам навучыць выкладчыкаў гэтаму?

Адказ: Ужываючы метады выкладання, пералічаныя ў раздзеле 5 для выкарыстання выкладчыкамі ў SCL. Навучайце выкладчыкаў такім чынам, як навучалі б студэнтаў у межах

прафесійнага развіцця мусяць збіраць выкладчыкаў розных дысцыплін, каб яны маглі абмяркоўваць метады, ужываныя ў розных сферах, перавагі і недахопы такіх метадаў і іхнюю дастасавальнасць да іншых дысцыплін. У прыватнасці, выкладчыкі і студэнты падчас семінара падкрэслілі неабходнасць таго, каб першыя разумелі, што яны ніколі не могуць скончыць навучацца выкладанню, таму што SCL не з'яўляецца зачыненаю скрынкаю з адным метадам, які можа ўжывацца на працягу доўгага часу. Хутчэй, выкладчыкам трэба зразумець, што культура абмяркоўвання і канструктыўнай крытыкі навыкаў у дысцыпліне і педагагічных навыкаў дапаможа палепшыць выкладанне і даследаванні. У гэтым кантэксце студэнты, у прыватнасці, падтрымлівалі супольнасць практыкаў і навукоўцаў, у якой студэнты і выкладчыкі

рэгулярна маюць зносіны ў аўдыторыі і па-за ёй, каб спрыяць абмеркаванню, якое вядзе да падвышэння агульнай якасці выкладання і навучання.

8 Пашыраныя памылкі

Далей выкладзеныя, растлумачаныя і развенчаныя шэраг старонных ідэй пра SCL. Гэта агульныя забабоны і памылкі адносна SCL. Улічваючы перавагі, пералічаныя вышэй ў раздзеле 2, можа быць карысным выйсці за межы гэтых памылак, каб цалкам успрыняць элементы падыходу SCL.

SCL на практыцы нічога не значыць

Хоць зразумела, што SCL не звязанае ні з адным канкрэтным метадам у тым ці іншым асяроддзі, гэта не значыць, што SCL ніяк не выяўляецца на практыцы. Хутчэй, гэта значыць, што SCL дастаткова гнуткае, каб быць адаптаваным і карыстаным ува ўсіх сферах навучання і выкладання. Спачатку трэба забяспечыць, каб студэнты знаходзіліся ў цэнтры навучання і каб выкладчык быў выкладчыкам-памочнікам у гэтым працэсе, спрыяючы навучанню, а не навязваючы яго. Пасля стварэння гэтай культуры для яе ажыццяўлення ў дакладных выпадках існуе рэкамендаваная практыка навучання. Трэба мець на ўвазе, што кожны выкладчык і кожны студэнт унікальныя, і, такім чынам, SCL магчыма адаптаваць да патрэб усіх.

SCL патрабуе вялікай колькасці рэсурсаў

Найбольшым выклікам падчас першапачатковага ажыццяўлення падыходу SCL з'яўляецца змена тыпу мыслення студэнтаў і выкладчыкаў, каб дапамагчы ім прыняць такія падыход да навучання. Гэта тое, што не патрабуе рэсурсаў. У той час, калі ўстановы не могуць пабудаваць новыя аўдыторыі ці ўсталяваць мультымедыйныя пакеты без дадатковых фінансавых рэсурсаў, шмат чаго можна зрабіць, каб дасягнуць SCL, без дадатковага фінансавання, дапамагаючы студэнтам быць актыўнымі навучэнцамі з выкарыстаннем спосабаў, якія разглядаліся ў папярэдніх раздзелах.

SCL не падыходзіць для выкладання вялікаму і разнастайнаму кантынгенту студэнтаў

Хоць гэта і праўда, што кантынгент студэнтаў у вышэйшых навучальных установах усё больш павялічваецца і робіцца ўсё больш разнастайным, прапанаваныя вышэй для ажыццяўлення SCL ідэі могуць быць вельмі эфектыўнымі падчас працы з вялікімі і разнастайнымі групамі студэнтаў. Добры прыклад: выкладчык дае маленькі аркуш паперы студэнтам, папрасіўшы запісаць адзін аспект курса, які ім вельмі падабаецца, і яшчэ адзін, адносна якога яны не ўпэўненыя і хочуць задаць пытанні. Нават прымяніць такі прыём аднойчы – канкрэтны крок да ажыццяўлення SCL.

SCL патрабуе творчага мыслення, але яго магчыма ажыццявіць!

SCL ставіць пад сумнеў прафесію выкладчыка

Некаторыя сцвярджаюць, што прафесія выкладчыка больш не будзе цаніцца, калі SCL стане нормаю, таму што яно ссоўвае акцэнт з выкладчыка на студэнта. Як тлумачылася вышэй, хоць роля выкладчыка адрозніваецца ў SCL, яна не становіцца менш значнай. Хутчэй, гэта роля спрыяння навучанню студэнтаў, накіроўвання іх у курсе ці кампаненце праграмы, замест давання інфармацыі. Верагодна, што прафесія выкладчыка будзе цаніцца больш разам з большым акцэнтам на SCL, таму што гэты падыход робіць студэнтаў часткай акадэмічнай супольнасці, у якой выкладанне на

аснове даследаванняў можа стаць рэальнасцю, а каментары – больш канструктыўнымі.

Студэнтам трэба рабіць больш работы падчас выкарыстання SCL

SCL не абавязкова значыць больш працы для студэнтаў. Хутчэй яно патрабуе рэарганізацыі навучальнага часу студэнтаў, арыентуючы больш на сапраўднае навучанне, а не запамінанне інфармацыі. Гэта дазваляе выпускнікам быць больш эфектыўнымі і здольнымі да адаптацыі, робячы іх лепш падрыхтаванымі да рашэння праблем, якія могуць паўстаць.

Выкладчыкам трэба рабіць больш падрыхтоўчай працы падчас выкарыстання SCL

Падчас выкарыстання больш традыцыйных метадаў навучання выкладчыкі часта робяць шмат падрыхтоўчай працы, каб упэўніцца, што студэнты змогуць канспектаваць іхнія лекцыі ў аўдыторыі і затым паўтарыць іх на іспытах. Хоць выкладчыкам можа спатрэбіцца пераасэнсаваць іхнія спосабы выкладання, у доўгатэрміновай перспектыве верагодна, што аб'ём падрыхтоўчай працы не павялічыцца і што ім будзе больш падабацца працаваць.

Праблемна-арыентаванае навучанне аналагічнае SCL

Праблемна-арыентаванае навучанне (PBL) – гэта метадад навучання, у якім студэнты вырашаюць праблемы ў супрацоўніцтве і затым разважаюць пра ўласны досвед. PBL ёсць метадам выкладання, у якім можа выкарыстоўвацца больш шырокі падыход SCL, але існуе шмат альтэрнатыў гэтаму метаду, што абмяркоўваліся вышэй. Таму SCL ёсць больш агульным падыходам, які ахоплівае PBL. Яны не ёсць адным і тым жа.

SCL не падыходзіць для ўсіх навуковых абласцей

SCL лёгка адаптуецца да ўсіх прадметаў і курсаў, хоць практычнае ажыццяўленне можа адрознівацца. Ува ўсіх курсах і кампанентах праграмы студэнты могуць быць у цэнтры ўвагі. Усё большае выкарыстанне забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі, ўжыванага ў розных навуковых абласцях, можа быць інструментам, які спрыяе ажыццяўленню гэтага падыходу. Некаторыя адрозненні знікаюць падчас выкладання розных прадметаў, заўважнае адрозненне паміж гуманітарнымі і прыродазнаўчымі навукамі. Аднак, SCL забяспечвае асноўную філасофію навучання, якую магчыма выкарыстаць у абедзвюх сферах.

Студэнты недастаткова вывучаюць прадмет падчас выкарыстання SCL

Наадварот, верагодна, што студэнты, якія навучаліся такім чынам, будуць ведаць больш. Яны могуць ведаць менш паўтараных фактаў, але, верагодна, будуць ведаць больш пра вырашэнне праблем, аналітычнае мысленне і ажыццяўленне даследаванняў. Пасля атрымання вышэйшай адукацыі выпускнікам больш карысна мець магчымасць ужываць навыкі шырокага выкарыстання, чым вывяргаць дакладныя перасказы інфармацыі, паданай ім.

Не ўсе выкладчыкі могуць выкладаць студэнтацэнтраваным спосабам

Усе выкладчыкі здольныя ўжываць падыход SCL! Не мае значэння, ці выкладчык працуе некалькі месяцаў ці шмат год. Тым не менш, як было растлумачана вышэй, усім выкладчыкам патрабуецца дапамога для выкладання ў выглядзе прафесійнага развіцця, што звыш важна для поспеху ажыццяўлення падыходу SCL.

SCL патрабуе ведання тэхналогій

SCL можа ўключаць аспекты анлайн-навучання для студэнтаў і магчымасць дыстанцыйнага навучання, забяспечваючы дадатковую адаптыўнасць навучання. Як паказана вышэй, выкарыстанне тэхналогій таксама карыснае ў аўдыторыі і па-за ёй, каб спрыяць атрыманню досведу навучання студэнтамі, што дазваляе ім даваць каментары рознымі спосабамі і вызначаць крыніцы інфармацыі згодна з абставінамі. Аднак, выкарыстанне інтэрнэту і пляцовак і крыніц анлайн-навучання ёсць прыкладамі змен, якія ўжо праніклі ў практыку ВНУ. Такім чынам, для SCL патрабуецца не больш за тое, што ўжо неабходна ў шмат якіх выпадках.

9 SCL і Балонскі працэс

9.1 Уводзіны

У Еўропе існуе агульнае разуменне таго, што SCL ёсць падыходам да навучання, які арыентуецца на патрэбы навучэнца, а не тых, хто далучаны да адукацыйнага працэсу. Таксама шмат хто згодны з тым, што SCL у значнай ступені ўздзейнічае на распрацоўванне і адаптыўнасць навучальных планаў, на змест курса, на карыстання метады навучання і кансультаванне са студэнтамі.

Часта распадаючыся на меншыя напрамкі дзеянняў, Балонскі працэс ад пачатку непасрэдна не распаўсюджваўся на SCL. Сама канцэпцыя была фактычна далучаная да камюніке канферэнцыі Балонскага працэсу на ўзроўні міністраў у Лёвэн/Лёвэн-ля-Нёў у 2009 г. Аднак, у камюніке, прынятым на гэтай канферэнцыі, не было прапанаванае афіцыйнае азначэнне SCL, а была толькі зробленая спасылка на аспект адаптыўнасці і на працэдуры, згодна з якімі трэба праводзіць кансультацыі ў накірунку рэформы навучальных планаў.

Негледзячы на гэта, Балонскі працэс цяпер уключае некалькі элементаў, якія могуць дапамагчы стварыць сістэму SCL, якая функцыянуе. Шэраг іх – гэта інструменты, што прапаноўваюць падвышаную адаптыўнасць і дазваляюць лепш дэманстраваць кваліфікацыю, якую атрымваюць студэнты, спрыяючы большай параўнальнасці і ўзаемазамаянальнасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Як пазначана далей, гэтыя інструменты, як высвятляецца, таксама дапамагаюць у спрыянні SCL, таму што рэформы, выкліканыя Балонскім працэсам, сярод іншага, забяспечваюць магчымасці для змен, заменваючы некаторыя традыцыйна больш негнуткія элементы сістэмы вышэйшай адукацыі.

“Мы пацвярджаем важнасць місіі выкладання ўва ўстановах вышэйшай адукацыі і неабходнасць бесперапыннай рэформы навучальных планаў, накіраванай на стварэнне вынікаў навучання. Студэнтацэнтраванае навучанне патрабуе перадавання паўнамоцтваў асобным навучэнцам, новых падыходаў да выкладання і навучання, эфектыўных структур падтрымання і кіравання, і навучальнага плана, больш дакладна арыентаванага на навучэнца ўва ўсіх трох цыклах. Рэформа навучальных планаў, такім чынам, будзе бесперапынным працэсам, які вядзе да высокай якасці, адаптыўных і больш індывідуалізаваных шляхоў атрымання адукацыі. Акадэмічная супольнасць у шчыльным супрацоўніцтве з прадстаўнікамі студэнтаў і працадаўцаў працягнуць распрацоўваць вынікі навучання і міжнародныя апорныя арыенціры для ўсё большай колькасці прадметных абласцей. Мы просім установы вышэйшай адукацыі звяртаць асаблівую ўвагу на падвышэнне якасці выкладання ў праграмах навучання на ўсіх узроўнях. Гэта мусіць быць прыярытэтам далейшага ажыццяўлення Еўрапейскіх стандартаў і метадычных рэкамендацый забеспячэння якасці”.

камюніке канферэнцыі у Лёвэн/Лёвэн-ля-Нёў, 2009 г.

9.2 Як Балонскі працэс можа дапамагчы ажыццяўляць SCL?

На пачатковай канферэнцыі праекта T4SCL, калі на семінары спецыяльна разглядалася сувязь паміж Балонскім працэсам і SCL, шматлікія студэнты і выкладчыкі, якія бралі ўдзел у канферэнцыі, лічылі звыш складаным пераключэнне мыслення, змену метадаў і падвышэнне адаптыўнасці ўва ўстановах вышэйшай адукацыі. Элементы, якія студэнты і выкладчыкі палічылі важнымі для кроку да падыходу SCL, уключалі:

- адаптыўныя шляхі навучання на аснове выкарыстання вынікаў навучання;
- удзел студэнтаў у распрацоўванні навучальных планаў;
- арыентаванне на асобнага навучэнца і важнасць навучання таму, як навучацца;
- мадэлі партфоліа для ацэньвання;
- інтэрактыўны працэс навучання, які ўключае навучанне ў калегі; і
- падвышэнне ролі кансультацый і ўдзелу студэнтаў у распрацоўванні навучальных планаў;

Акрамя таго, падвышаная адказнасць студэнтаў, звязаная з іхнім больш значным уплывам на навучальныя планы ў SCL, успрымалася як важны элемент ажыццяўлення гэтага падыходу. Асабістае развіццё навучэнцаў таксама было ідэнтыфікаванае як каштоўны вынік вышэйшай адукацыі. Удзельнікі падкрэслівалі, што праз SCL навучэнцы мусяць мець больш паўнамоцтваў і аўтаноміі, што дазваляе развівацца іхняй крэатыўнасці і спрыяе крытычнаму мысленню ў падыходзе бесперапыннага навучання. Усё гэта ёсць жаданым, але не існуе цалкам у цяперашніх сістэмах вышэйшай адукацыі. Некаторыя з меркаваных змен можна ажыццявіць праз перагляд палітыкі, але рашэнне для барацьбы за тое, каб зрабіць адукацыйную сістэму больш адаптыўнай і арыентаванай на навучэнца, магчыма знайсці ў розных інструментах і канцэпцыях Балонскага працэсу.

Як магчыма пабачыць далей, Балонскі працэс можа спрыяць SCL, таму што гэта сістэма, якая прывяла да змен у вялікай колькасці еўрапейскіх краін, а гэтыя змены ў разе належнага ажыццяўлення спрыяюць падвышанай адаптыўнасці і выкарыстанню навучання на аснове вынікаў.

ECTS ёсць стандартам параўнання дасягненняў навучэнцаў у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Сістэма дапамагае адаптаваць адукацыю, прапаноўваючы студэнтам магчымасць пераводу і назапашвання заліковых адзінак адносна набытых ведаў, навыкаў і кампетэнцый.

9.3 ECTS і выкарыстанне вынікаў навучання

Еўрапейская сістэма пераводных заліковых адзінак (ECTS) часта разглядаецца як самы базавы з усіх інструментаў Балонскага працэсу, таму што яна была ўведзеная ў працэсе на адным з самых першых этапаў. Фактычна яна папярэднічала Балонскаму працэсу, таму што ўпершыню ўжывалася ў кантэксце праграмы акадэмічнага абмену Еўрапейскай камісіі “Эразмус”, каб спрыяць мабільнасці студэнтаў. Ад самага пачатку

Балонскага працэсу ў 1999 г. існавала выразнае абавязацельства адносна стварэння агульнаеўрапейскай сістэмы заліковых адзінак, якая пазней была вызначаная як мадэль ECTS. Шматлікія краіны пачалі прымаць ECTS ў якасці сістэмы назапашвання і пераводу заліковых адзінак, што стала накірункам дзеянняў Балонскага працэсу, які яны вырашылі ажыццявіць у першую чаргу. Аднак, першапачатковае ажыццяўленне мела шмат недахопаў, таму што было адсутнічала дастатковая рэкамендаваная практыка вымярэння нагрузкі ці вызначэння ECTS ў катэгорыях вынікаў навучання.

Каб заліковыя адзінкі ECTS выконвалі сваю функцыю, яны мусяць быць заснаваныя на выніках навучання і вымеранай нагрузцы. Адна адзінка ECTS, як лічыцца, звычайна адпавядае 25-30 гадзінам нагрузкі, што ў асяроддзі SCL можа адрознівацца ў залежнасці ад асаблівасцяў прадметаў і стыляў навучання, прынятых студэнтамі. ECTS будзе дарэмнай без належных крокаў, каб забяспечыць выкарыстанне вынікаў навучання. Асаблівую ўвагу трэба надаваць таму, як вынікі навучання запісаныя, каб спрыяць арыентаванай на навучэнца адукацыі. Гэтае пытанне дэталёва разглядалася вышэй у раздзеле VI.

Як ECTS можа быць карыснай для SCL?

ECTS ёсць інструментам адаптыўнасці, які ў значнай ступені можа дапамагчы ажыццяўляць SCL. Перавагі, якія можа даць гэтая сістэма адукацыйнаму працэсу, уключаюць наступнае:

Ніякае навучанне не губляецца: ECTS дае студэнтам магчымасць прызнання дасягненняў навучання і назапашвання заліковых адзінак для навучання;

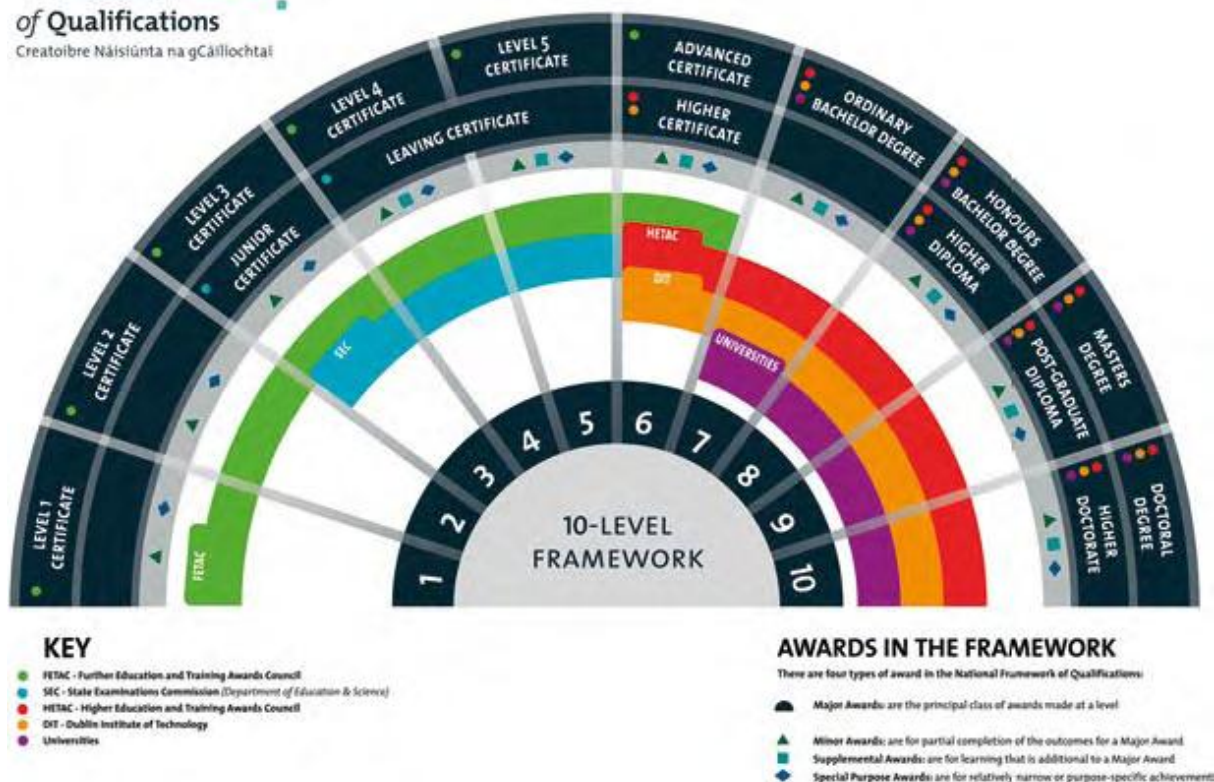
Мабільнасць істотна спрашчаецца: заліковыя адзінкі ECTS пераводныя, што спрыяе мабільнасці студэнтаў, калі маюцца адэкватныя працэдуры прызнання;

ECTS спрыяе афіцыйнаму прызнанню папярэдняга навучання: навучанне ўключаецца ў адукацыю студэнтаў; калі яны даюць, што мелі досвед навучання па-за сістэмай фармальнай адукацыі, студэнтам даюцца заліковыя адзінкі ECTS як афіцыйнае прызнанне; і ECTS спрыяе афіцыйнаму прызнанню ўсяго спектра працы студэнтаў, прысвечанай дасягненню мэтай навучання.

9.4 Сістэма кваліфікацый

Сістэмы кваліфікацый прадстаўленыя сістэмамі, якія складаюць схему існых кваліфікацый і суадносяць кваліфікацыі з атрыманымі вынікамі навучання і ўзроўнямі адукацыі. Сістэмы кваліфікацый ўжываюцца не ў вышэйшай адукацыі, а ўва ўсім спектры ўзроўняў адукацыі. Хоць дагэтуль не ўсе еўрапейскія краіны стварылі функцыянальныя сістэмы кваліфікацый, у тых краінах, якія гэта зрабілі, сістэмы кваліфікацый жыццёва неабходныя, каб прапанаваць студэнтам адаптыўныя шляхі навучання і спрыяць іхняму выкарыстанню канструктывісцкага падыходу да навучання праз пакрокавы падыход да працэсу навучання. У разе камбінавання з афіцыйным прызнаннем папярэдняга навучання і належным выкарыстаннем ECTS можна спрыяць максімальнай эфектыўнасці нагрузкі студэнтаў, прыбіраючы з навучання паўторы і вызначаючы дакладныя мэты, ўжываныя на тым ці іншым узроўні сістэмы кваліфікацый.

мал. 5. Сістэма кваліфікацый Ірландыі
крыніца: Універсітэцкі каледж Дубліна

9.5 Забезпечення якості як дапаможны інструмент SCL

Сумеснае апытанне ESU-EI, праведзенае з арганізацыямі-сябрамі на пачатку праекта T4SCL, вынесла на першы план шэраг аспектаў палітыкі і сфер, якія ўплываюць на распаўсюд SCL. Забезпечэнне якасці было адной са сфер, найчасцей ідэнтыфікаваных як тая, што ўплываюць на рэфармаванне выкладання і навучання. Гэта звязана з тым, што правярэнні якасці ўплываюць на ўстановы рознымі шляхамі, уключаючы пытанні фінансавання і прэстыжу ўстановы, так што яны матывуюць больш, чым любы іншы накірунак дзеянняў Балонскага працэсу. Аднак, “Стандарты і метадычныя рэкамендацыі для забеспячэння якасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі” (CMP) не ўлічваюць пытанні выкладання і навучання адэкватным чынам, таму што цяжар адказнасці за працэс забеспячэння якасці застаецца працэдурным у найбольшай ступені, арыентуючыся, у першую чаргу, на механізмы і палажэнні як такія, чым на стварэнне культуры якасці на ўсіх узроўнях.

Важны крок, які мусіць і можа быць зроблены падчас забеспячэння якасці ў межах Балонскага працэсу, – гэта паспрабаваць далучыць фактары, звязаныя з якасным выкладаннем, уключэннем студэнтаў у распрацоўванне навучальнага плана і паляпшэннем метадаў выкладання/навучання, ў дапаможнікі ўнутранага забеспячэння якасці той ці іншай установы. Выйсце за межы мінімуму, пазначанага ў CMP, абавязковае, каб спрыяць уплыву забеспячэння якасці, які выходзіць за межы бюракратычных працэдур.

Як сістэмы кваліфікацый дапамагаюць падчас выкарыстання SCL?

Сістэмы кваліфікацый падкрэсліваюць карысць кожнага выніка навучання для распрацоўвання кваліфікацый;

Яны спрыяюць бесперапыннаму навучанню і дапамагаюць студэнтам планаваць кар’еру і навучанне;

Сістэмы кваліфікацый дапамагаюць студэнтам выбраць, што вывучаць на аснове ўласных жыццёвых мэтай, і могуць значна дапамагчы самастойнаму навучанню; і ў разе сертыфікацыі ў якасці параўнальных з еўрапейскімі ці міжнароднымі сістэмамі кваліфікацый, яны могуць зрабіцца інструментам для вертыкальнай і гарызантальнай мабільнасці студэнтаў, забяспечыўшы чытальнасць і пераводнасць кваліфікацый.

Як забеспячэнне якасці дапамагае SCL?

Забеспячэнне якасці ёсць асноўным інструментам Балонскага працэсу, які ўплывае на прыняцце рашэнняў ува ўстановах. Калі лічыцца, што якасць уключае выкладанне і навучанне, яна мае патэнцыял уплыву на прыярытэты ўстаноў;

Працэсы забеспячэння якасці, прадугледжаныя ў Балонскім працэсе, акрэсліваюць выразную ролю для студэнтаў, з’яўляючыся станоўчым прыкладам уключэння студэнтаў у працэсы прыняцця рашэнняў ува ўстановах; і

Забеспячэнне якасці накіраванае на стварэнне культуры якасці ўва ўстановах, якая можа прывесці да спрыяння карыстаным адукацыйным мадэлям, улучна з крокам да больш студэнтацэнтраванай адукацыі.

Значная небяспека, якую ствараюць асобы, што вызначаюць палітыку, якія робяць памылковую асацыяцыю з забеспячэннем якасці, палягае ў форме рэйтынгаў, класіфікацый і рэйтынгавых табліц. Хоць яны ўжо не выкарыстоўваюцца багата кім з зацікаўленых бакоў акадэмічнай супольнасці, іхні ўплыў усё яшчэ значны ў палітыцы сістэмы вышэйшай адукацыі, што вядзе да пераарыентацыі ўнутранай палітыкі ўстаноў, накіраванай на выкананне крытэрыяў, вызначаных рэйтынгамі.

Крытэрыі ранжыравання ўстаноў часта выключна арыентаваныя на даследаванні і тэхнічныя аспекты, якія адрозніваюцца ад асноўнай адукацыйнай дзейнасці. З нагоды таго, што выкладанне і навучанне не даюць дакладна вымяральных параметраў, яны часта адсоўваюцца ці рэпрэзентуюцца з выкарыстаннем крытэрыяў, якія не ёсць цалкам адпаведнымі. Гэта мае патэнцыял прычынення страты ў разе, калі такія рэйтынгі падвышаюць уласную значнасць вышэй за забеспячэнне якасці як працэс, праз які ўстановы ацэньваюць вынікі і вызначаюць мэты.

9.6 Афіцыйнае прызнанне папярэдняга навучання

Адно з першых пытанняў, якое трэба вырашыць, каб адэкватна выкарыстоўваць SCL, – гэта тое, як вышэйшыя навучальныя ўстановы манапалізуюць навучанне. Навучанне адносна ведаў, атрыманых на асабістым узроўні, праходзіць у большай колькасці асяроддзяў, чым аўдыторыя, але часта прызнаецца толькі тады, калі яно мае месца ў акадэмічным асяроддзі.

Афіцыйнае прызнанне папярэдняга навучання (RPL) даволі пашыранае для працаўладкавання ці доступу да адукацыі, але рэдка выкарыстоўваецца, каб уключыць вынікі навучання ў аднастайны набор кваліфікацый, якія студэнт атрымоўвае ў выніку працэсу навучання. То бок, калі вынікі навучання X, Y і Z

вядуць да набывання кампетэнцыі W, большасці студэнтаў у Еўропе патрабуецца атрымаць усе вынікі ў іхняй установе, замест навучання да атрымання выніку Z праз знешні досвед. Трэба адзначыць, што RPL арганічна не звязанае са стварэннем паўнаважнай Нацыянальнай сістэмы кваліфікацый, хоць залічэнне RPL да нейкага ўзроўню таго ці іншага навучання кваліфікацыям можа выявіцца ўдвая карысней.

Якое значэнне RPL надае SCL?

RPL можа дапамагчы студэнтам дапоўніць навучанне ў акадэмічным асяроддзі неформальным навучаннем, якое мае месца ў рэальным жыцці, даючы навучэнцу больш кантролю над спосабам, з выкарыстаннем якога атрымліваюцца тыя ці іншыя вынікі навучання;

RPL спрыяе паспяховаму заканчэнню вышэйшай адукацыі студэнтамі з агульным базавым узроўнем, напрыклад тымі, хто пачынае працаваць пасля заканчэння сярэдняй адукацыі; і выкарыстоўчы RPL у сувязі з ECTS і сістэмамі кваліфікацый, можна зрабіць яго важным інструментам падтрымання самастойнага навучання.

Увогуле, найлепшым чынам RPL можа выкарыстоўвацца, каб забяспечыць функцыянальнае SCL, для прызнання вынікаў навучання з мэтай доступу да вышэйшай адукацыі і для атрымання розных кваліфікацый у адукацыйнай сістэме.

9.7 Мабільнасць студэнтаў і выкладчыкаў

Пацверджана, што мабільнасць ёсць каштоўным досведам для студэнтаў і выкладчыкаў. Фактычна, мабільнасць студэнтаў і выкладчыкаў – гэта адзін з найлепшых інструментаў абмену прыкладамі рэкамендаванай практыкі выкладання і навучання ў Еўропе, што дазваляе аналізаваць і ўжываць інавацыйныя метады выкладання і навучання ў розных кантэкстах. Мабільнасць ёсць дадатковым інструментам навуковага падыходу справаздач і аналізу падыходаў да выкладання і навучання. Такім чынам, не трэба карыстацца метадам спроб і памылак, ужываючы розныя адукацыйныя падыходы ўва ўстановах, калі працоўныя прыклады з іншых устаноў магчыма выкарыстоўваць праз непасрэдны кантакт з імі.

У падыходзе SCL студэнты, якія карыстаюцца мабільнасцю, таксама могуць рабіць унёсак і даваць каментары на аснове досведу мабільнасці, каб даць ідэі таго, як адукацыйная практыка можа змяніцца ў іхняй установе. Для асоб, далучаных да праграм мабільнасці, даданая каштоўнасць рэпрэзентаваная магчымасцю навучання ў розных асяроддзях з рознымі людзьмі, выкарыстоўваючы розныя метады.

Важна абмяркоўваць досвед, звязаны з перыядам мабільнасці, які студэнты і выкладчыкі праводзяць у іншай установе. Каб мабільнасць мела дакладны ўплыў на далучаныя ўстановы, жыццёва неабходна назіраць, даваць справаздачы і абмяркоўваць вывучанае падчас перыяду мабільнасці. Падвышанае супрацоўніцтва, якое мае месца пасля абмену рэкамендаванай практыкай, таксама дае дадатковыя магчымасці для мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў.

Мабільнасць і SCL

Гэта добры інструмент для абмену прыкладамі рэкамендаванай практыкі паміж установамі і асобамі пры ўмове, што пасля атрымання станоўчага досведу

праводзяцца наступныя мерапрыемствы і што становічы досвед фактычна ўплывае на практыку выкладання і навучання;

Мабільнасць дае навучэнцам магчымасць навучацца ў розных асяроддзях і дапамагае ім адольваць розныя метады і кантэксты адукацыі; і сама па сабе мабільнасць развівае розныя навыкі, дадатковыя адносна навыкаў, набытых у працэсе адукацыі (напрыклад, моўныя навыкі, здольнасць працаваць у розных асяроддзях і міжкультурную камунікацыю).

9.8 Сацыяльнае вымярэнне і SCL

Адным з элементаў Балонскага працэсу, які часта адхіляецца, але з'яўляецца найбольш неабходным для сапраўднага і эфектыўнага ажыццяўлення SCL, ёсць функцыянальнае сацыяльнае вымярэнне ў вышэйшай адукацыі. Студэнты з сацыяльна непаспяховага асяроддзя часта пачынаюць вышэйшую адукацыю са значнымі недахопамі і часта патрабуюць адрозных стыляў навучання і метадаў выкладання, каб дасягнуць поспеху. Студэнты, якія маюць працу ці сям'ю, таксама патрабуюць дадатковай адаптыўнасці шляхоў навучання і могуць патрабаваць навучання на працягу большай колькасці гадоў, каб эфектыўна спалучаць бесперапынныя абавязкі з навучаннем.

Улік сацыяльнага вымярэння важны, каб даць адаптыўную адукацыю тым, у каго ёсць шмат часу на навучанне, і таксама тым, у каго абмежаваны час і рэсурсы на забеспячэнне навучання. Сацыяльнае вымярэнне мусіць увайсці ў сам адукацыйны працэс, маючы дачыненне не толькі да доступу да вышэйшай адукацыі, але і да паспяховага руху наперад праз усе ўзроўні вышэйшай адукацыі. Адным з найбольш важных элементаў у гэтых адносінах ёсць адаптацыя метадаў навучання да розных груп студэнтаў. Выкарыстанне аднаго шляху атрымання вынікаў навучання амаль што дакладна паставіць нейкія групы студэнтаў у некарыснае становішча.

Сацыяльнае вымярэнне, калі яго разумець у шырокім сэнсе і калі ўлічваюцца сацыяльныя і адукацыйныя аспекты жыцця студэнтаў, можа мець становічы ўплыў на інклюзіўнасць адукацыйнага працэсу, адаптуючы апошні да розных тыпаў студэнтаў, а не толькі тых, хто мае перавагу ад аптымальнай сярэдняй адукацыі і адэкватных асабістых фінансаў.

Сувязь паміж сацыяльным вымярэннем і SCL

Гэтая сувязь патрабуецца, каб гарантаваць, што ніводны студэнт не пачне навучацца з некарыснага становішча;

Яна мусіць выходзіць за межы сацыяльнай падтрымкі і таксама звязаная з адукацыйным працэсам. Студэнты з сацыяльна непаспяховага асяроддзя часта маюць абмежаванні ў выніку горшай сярэдняй адукацыі ці складанага сямейнага асяроддзя, што трэба ўлічваць падчас планавання карыстаных метадаў выкладання; і

Адэкватная сацыяльная падтрымка забяспечвае тое, што студэнты могуць выдаткоўваць дастаткова часу на навучанне ў процілежнасць залежнасці ад умоў адносна часу, які яны маюць для навучання.

10 Крыніцы для далейшага чытання

- BOLOGNA HANDBOOK website: <http://www.bologna-handbook.com>
- BRANDES, D. and GINNIS, P. (1986) A Guide to Student-centred Learning. (Oxford, Blackwell)
- BRITISH HIGHER EDUCATION ACADEMY website: <http://www.heacademy.ac.uk>
- DE GRAFF, E. and KOLMOS, A. (eds.) (2007) Management of Change: Implementation of Problem-Based and Project-Based Learning in Engineering. (Rotterdam, Sense Publishers)
- EI (2010) Enhancing Quality: Academics' Perceptions of the Bologna Process. (Brussels, Education International)
- EI, ESU (2010) Student-Centred learning. An Insight into Theory and Practice. (Brussels, Education International, European Students' Union)
- ENQA (2005) Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. (Helsinki, the European Association for Quality Assurance in Higher Education)
- ENQA (2009) Assessment Matters: The Quality Assurance of Student Assessment in Higher Education. Report of an International Working Group. (Helsinki, the European Association for Quality Assurance in Higher Education)
- ESU (2009) Bologna at the Finish line. (Brussels, European Students' Union)
- EUROPEAN COMMISSION (2009) European Credit Transfer System Users' Guide. (Brussels, European Communities)
- EUROPEAN STUDENTS' UNION website: <http://www.esu-online.org>
- EUROPEAN UNIVERSITY ASSOCIATION website: <http://www.eua.be>
- GIBBS, G. (1995) Assessing Student-Centred Courses. (Oxford, Oxford Centre for Staff Learning and Development)
- HENRIKSEN, L.B., NØRREKLIT, L., JØRGENSEN, K. M., CHRISTENSEN, J. B. and O'DONNELL, D. (2004) Dimension of Change – Conceptualising Reality in Organisational Research. (Copenhagen, Copenhagen Business School)
- KEMBER, D. (2008) >Promoting Student-Centred Forms of Learning across an Entire University<. In: Higher Education, 58, pp.1-13.
- LAVOIE, D. and ROSMAN, A.J. (2007) >Using Active Student-Centred Learning-Based Instructional Design to Develop Faculty and Improve Course Design, Delivery, and Evaluations<. In: Issues in Accounting Education, 22:1, pp.105-118.
- LEA, S. J., STEPHENSON, D. and TROY, J. (2003) >Higher Education Students' Attitudes to Student-Centred Learning: Beyond >Educational Bulimia<<. In: Studies in Higher Education, 28(3), pp. 321-334.
- MOUST, Van BERKEL, H.J.M and SCHMIDT, H.G. (2005) >Signs of Erosion: Reflections on three decades of problem-based learning at Maastricht University<. In: Higher Education, 50, pp. 665-683.
- O'NEILL, G. and McMAHON, T. (2005) >Student-Centred Learning: What does it mean for Students and Lecturers<? In: O'Neill, G., Moore, S., McMullin, B. (eds). Emerging Issues in the Practice of University Learning and Teaching. (Dublin, AISHE)
- ROGERS, C.R. (1983) Freedom to Learn for the 80s. (Columbus, OH: Charles Merrill)
- SANTIAGO, P., TREMBLAY, K., BASRI, E., and ARNAL, E., (2008) Tertiary Education for the Knowledge Society: OECD Thematic Review of Tertiary Education. Synthesis Report. Vol.2. (Paris, Organisation for Economic Cooperation and Development)
- UNIVERSITY OF ADELAIDE (2000) Leap Into ... Student-Centred Learning. (Adelaide, University of Adelaide)
- UNIVERSITY COLLEGE DUBLIN CENTRE FOR TEACHING AND LEARNING website: <http://www.ucd.ie/teaching>
- UNIVERSITY OF GLASGOW (2004) Student-Centred Learning. <http://www.gla.ac.uk/otherdepts/TLS/Project/Reports>

ESU – Еўрапейскі саюз студэнтаў – ёсць галаўной арганізацыяй 44 нацыянальных саюзаў студэнтаў з 37 крЕІн, праз гэтых удзельнікаў прадстаўляе больш 11 мільёнаў студэнтаў. Мэта SCL – артыкуляваць адукацыйныя, сацыяльныя, эканамічныя і культурныя інтарэсы студэнтам і спрыяць ім на еўрапейскім узроўні ў адносінах з усімі адпаведнымі ўстановамі, у прыватнасці з Еўрапейскім звязам, Назіральнай групай Балонскага працэсу, Радай Еўропы і ЮНЕСКА.

www.esu-online.org

Адукацыйны Інтэрнацыянал прадстаўляе амаль што 30 мільёнаў выкладчыкаў і працаўнікоў сістэмы адукацыі. 402 арганізацыі-сябры працуюць у 173 краінах і тэрыторыях, ад дашкольнага да універсітэцкага ўзроўню. Адукацыйны Інтэрнацыянал абараняе правы кожнага выкладчыка і працаўніка сістэмы адукацыі, а таксама кожнага студэнта, якога яны навучаюць. Сталы камітэт ЕІ па пытаннях вышэйшай адукацыі і даследаванняў прадстаўляе персанал сістэмы вышэйшай адукацыі і іхнія саюзы ў Назіральнай групе Балонскага працэсу і ў адносінах з адпаведнымі еўрапейскімі ўстановамі.

www.ei-ie.org

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ НАТАТКА

ДА СУМЕСНАГА ЕЎРАПЕЙСКАГА ДАДАТКУ ДА ДЫПЛОМУ

Статус дакумента: прыняты Камітэтам канвенцыі па прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне, на чацвёртым паседжанні Камітэта ў Бухарэсце, Румынія, 19 чэрвеня 2007 года.

Дадатак да дыплама быў прыняты ў 1999 годзе і з таго часу стаў часткай нацыянальных заканадаўстваў многіх краін. З таго часу ў сферы вышэйшай адукацыі адбыліся значныя перамены, у прыватнасці, у сферы распрацоўкі сумесных ступеняў¹ і ў забеспячэнні паслуг па транснацыянальнай або памежнай вышэйшай адукацыі². Іншыя значныя змяненні ўключаюць у сябе развіццё сферы знешняга забеспячэння якасці і/або акрэдытацыі і ўкараненне, у рамках Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, нацыянальных і ўсёабдымных рамак кваліфікацый. У межах Балонскага працэса, міністры вышэйшай адукацыі Еўрапейскай прасторы абавязаліся аўтаматычна і бескаштоўна выпускаць Дадатак да дыплама на распаўсюджанай еўрапейскай мове да 2005 году.

Дадатак да дыплама стаў адным з пяці дакументаў, уключаных у склад пашпарта адукацыйнай мабільнасці Еўрасаюза “Еўрапас”, які быў усталяваны Еўрапейскім парламентам і Радай міністраў у 2004 годзе³. Калі кваліфікацыя выдаецца ў выглядзе сумеснай ступені, двойной або множных кваліфікацый або ў рамках транснацыянальных/бязмежавых адукацыйных пагадненняў, гэта павінна быць пазначана ў Дадатку да дыплама, у прыватнасці, у пунктах 2.1, 2.3, 2.4, 4.1, 4.3, 6.1 і 8. Для адукацыйных кансорцыумаў, якія прапануюць выдачу сумесных ступеняў, уяўляецца мэтазгодным забяспечваць сваіх выпускнікоў комплекснай інфармацыяй па атрыманай ступені, якая, пры неабходнасці, можа быць уключана ў Дадатак да дыплама.

¹ Глядзіце “Рэкамендацыі па прызнанні сумесных ступеняў”, прынятыя Камітэтам Лісабонскай канвенцыі па прызнанні ў 2004 годзе, якія даступныя па спасылцы:

<http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=836481&BackColorInternet=9999CC&BackColorIntranet=FFBB55&BackColorLogged=FFAC75>

² Глядзіце Кодэкс належнай практыкі ў забеспячэнні сумесных ступеняў, прынятыя Камітэтам Лісабонскай канвенцыі па прызнанні ў 2001 годзе і дапрацаваны ім у 2007 годзе, які даступны па спасылцы:

http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Recognition/Code%20of%20good%20practice_EN.asp#TopOfPage, і Кіруючыя прынцыпы ЮНЕСКА/АЭСР па забеспячэнні якасці памежнай вышэйшай адукацыі, прынятыя восенню 2005 года пад эгідай ЮНЕСКА/АЭСР. Яны даступныя па спасылцы: <http://www.oecd.org/dataoecd/27/51/35779480.pdf>.

³ <http://www.europass.cedefop.europa.eu/europass/home/hornav/Downloads/MiscDocs/EuropassDecision/navigate.action> Рашэнне №2241/2004/ЕК ЕЎРАПЕЙСКАГА ПАРЛАМЕНТА І РАДЫ ад 15 снежня 2004 года датычна адзінай структуры мабільнасці для прызрыстасці кваліфікацый і кампетэнцый “Еўрапас”.

(Ніжэйпазначаная нумарацыя пунктаў адпавядае нумарацыі раздзелаў ў Дадатку да дыплама).

1. ДАДЗЕННЫЯ, ЯКІЯ ЗАБЯСПЕЧВАЮЦЬ ІНФАРМАЦЫЮ ПРА ЎЛАДАЛЬНІКА КВАЛІФІКАЦЫІ

1.1 Пазначыць поўнае прозвішча (-ы) ўладальніка.

1.2 Пазначыць імя і імя па бацьку ўладальніка.

1.3 Пазначыць дзень, месяц і год нараджэння ўладальніка.

1.4 Гэтыя дадзеныя павінны ідэнтыфікаваць асобу як студэнта, які/якая паступіў/-ла на навучанне па канкрэтнай праграме, якая, у сваю чаргу, павінна быць уключанай у Дадатак да дыплама. Гэта можа ажыццявіць, напрыклад, праз асабісты нумар студэнта ў базе дадзеных адукацыйнай установы, якая выдала дыплом. Нацыянальны ці дзяржаўны асабісты ідэнтыфікацыйны нумар студэнта можа аказацца важным у тых краінах, якія маюць сістэмы ідэнтыфікацыі ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам.

2. ДАДЗЕННЫЯ, ЯКІЯ ЗАБЯСПЕЧВАЮЦЬ ІНФАРМАЦЫЮ ПРА КВАЛІФІКАЦЫЮ

2.1 Пазначыць поўную назву кваліфікацыі на мове арыгіналу (-аў), у тэрміналогіі, прынятай у краіне выдачы кваліфікацыі, напрыклад, *кандыдат наук, maîtrise* (фр.магістр), *Diplom* (ням.дыплом) і г.д. Арыгінальная назва кваліфікацыі транслітаруецца ў алфавітную сістэму ці сістэму напісання, якая выкарыстоўваецца на мове краіны выдачы Дадатку да дыплама (напрыклад, лацінскія сімвалы выкарыстоўваюцца для Дадаткаў, выдадзеных на ангельскай мове, кірыліца - для Дадаткаў, выдадзеных на рускай мове).

Пазначце, ці прадугледжвае прысвоеная ступень выдачу яе ўладальніку агульнанацыянальнага звання, і, калі так, то як гучыць гэта званне, напрыклад, *доктар, ingénieur* (фр.інжынер) і г.д. Пры неабходнасці, пазначце канкрэтныя прафесійныя кампетэнцыі ўладальніка Дадатку да дыплама, такія як “выкладчык французскай мовы”. Удакладніце, калі гэта званне заканадаўча ахоўваецца. Неабходна пазначыць таксама, ці з’яўляецца кваліфікацыя сумеснай ступенню.

2.2 Неабходна вызначаць толькі асноўную (-ыя) сферу (-ы) навучання (дысцыпліны), якія вызначаюць галоўную прадметную вобласць (-ці) кваліфікацыі, напрыклад, *палітыка і гісторыя, кіраванне працоўнымі рэсурсамі, бізнес-адміністраванне, малекулярная біялогія* і г.д.

2.3 Пазначце назву навучальнай установы, якая прысудзіла кваліфікацыю, на мове арыгіналу. Калі ступень была выдадзена сумесна дзвюма або больш ВНУ, неабходна пазначыць назвы гэтых устаноў і ўдакладніць, у якой з іх была засвоена асноўная частка навучання па кваліфікацыі.

Статус адукацыйнай установы датычыцца, перш за ўсё, пытання наконт паспяховага ці няўдалага праходжання працэдур забеспячэння якасці і/або працэдур акрэдытацыі, што і павінна быць выразна пазначана ў дакуменце. Можа таксама аказацца дарэчным забяспечыць характарыстыку навучальнай установы. Калі адукацыйныя паслугі былі аказаныя студэнту ў рамках транснацыянальных або бязмежавых адукацыйных пагадненняў, гэта павінна быць дакладна акрэслена.

Ніжэй прыведзены прыкладны ўзор таго, якім чынам можна сфармуляваць неабходныя для Дадатку да дыплама дадзеныя:

“[Назва навучальнай установы] з’яўляецца прыватнай установай вышэйшай адукацыі неўніверсітэцкага тыпу, якая прайшла працэдуру знешняга забеспячэння якасці агенцтвам X у краіне Y [назва краіны] у 2003 годзе са здавальняючым вынікам”.

2.4 Гэты ўзор датычыцца навучальнай установы, якая адказвае за выкладанне адукацыйнай праграмы. Часта, але не заўсёды, гэтая ж установа прысуджае і кваліфікацыю (глядзіце п.2.3 вышэй). У некаторых выпадках адна навучальная ўстанова прадстаўляе другой установе правы на выкладанне сваіх адукацыйных праграм і выдачу сваіх кваліфікацый праз франшызу ці нейкі тып валідацыі, і інш. Сустрэкаюцца сітуацыі, калі другая адукацыйная ўстанова можа знаходзіцца ў іншай краіне. Калі ў вашым выпадку так і ёсць, гэта інфармацыя павінна быць адзначана ў дакуменце. Калі прысутнічае розніца паміж навучальнымі праграмамі ўстановы, якая выдала кваліфікацыю, і ўстановы, якая забяспечвала навучанне па кваліфікацыі, пазначце статус абедзвюх (глядзіце п.2.3 вышэй).

2.5 Пазначце мову (-ы), на якой (-іх) праходзіла выкладанне праграмы на кваліфікацыю і на якой праходзіў (-лі) іспыт (-ы).

3. ДАДЗЕННЫЯ ПА ЎЗРОЎНІ КВАЛІФІКАЦЫІ

3.1 Пазначце дакладны ўзровень кваліфікацыі і яе месца ў дадзенай нацыянальнай сістэме кваліфікацый (патлумачаны і забяспечаны перакрываваемымі спасылкамі на такую інфармацыю ў раздзеле 8). Для краін, якія ўвялі ў сябе нацыянальную кваліфікацыйную сістэму, пазначце месца кваліфікацыі ў рамках такой нацыянальнай сістэмы. Сама сістэма кваліфікацыі павінна быць апісана ў пункце 8. Уключаўце любую важную інфармацыю пра індыкатары ўзроўняў, якія былі распрацаваныя і прызнаныя ў нацыянальных рамках і якія маюць дачыненне да кваліфікацыі.

3.2 Пазначце афіцыйную працягласць праграмы або працавыдаткі па ёй (у тыднях ці гадах) і фактычныя працавыдаткі, уключаючы інфармацыю па любых важных для праграмы дадатковых кампанентах, напр., стажыроўках. Пажадана, каб працавыдаткі выражаліся ў тэрмінах сумарных высілкаў студэнта. Яны ўяўляюць сабой сярэдні зададзены час навучання па праграме, уключаючы аўдыторныя гадзіны і індывідуальнае навучанне, іспыты і г.д. Калі гэта магчыма, высілкі студэнта павінны быць выражаныя ў крэдытах, а дадзеная канкрэтная крэдытная сістэма - апісаная. Еўрапейскія краіны павінны пераводзіць працавыдаткі сваіх студэнтаў, зададзеныя для засваення кваліфікацыі, у крэдытах Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў (ECTS)⁴.

3.3 Пералічыце або патлумачце характар і працягласць або працавыдаткі па кваліфікацыі (-ям) папярэдняга навучання або перыядах навучання, неабходных для доступу да дадзенай адукацыйнай праграмы, апісанай дадзеным Дадаткам да дыплама, напрыклад, *matura*⁵ або

⁴ http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/index_en.html

⁵ Выпускны іспыт у некаторых краінах Еўропы, паспяховая здача якога прапануе доступ да праграм першай ступені адукацыйнага цыклу.

ступень бакалаўра, якая дае доступ да праграм другой ступені адукацыйнага цыклу. Гэта асабліва важна, калі прамежкавае навучанне з'яўляецца перадумовай да прысваення канкрэтнай кваліфікацыі.

4. ДАДЗЕННЫЯ ПРА ЗМЕСТ НАВУЧАЛЬНАЙ ПРАГРАМЫ І АТРЫМАННЫЯ РЭЗУЛЬТАТЫ

4.1 Рэжым навучання датычыцца таго, якім чынам было арганізавана навучанне па праграме: вочнае навучанне, завочнае навучанне/вечаровы факультэт, перарывістае/камбінаванае навучанне (без адрыва ад працоўнай дзейнасці), онлайн-навучанне, дыстанцыйнае навучанне, уключаючы стажыроўкі, і г.д.

4.2 Пры магчымасці, забяспечце падрабязную інфармацыю па выніках навучання, засвоеных ведах, навыках, кампетэнцыях студэнта і заяўленых мэтах і задачах навучання па дадзенай кваліфікацыі. Важнасць гэтай інфармацыі, якая датычыцца больш вынікаў, а не працэдур навучання, будзе найбольшай падчас канчатковай ацэнкі кваліфікацыі.

Калі гэта магчыма, прадстаўце падрабязную інфармацыю па палажэннях, якія апісваюць мінімальныя патрабаванні да засваення кваліфікацыі, такія як: любыя абавязковыя кампаненты праграмы або практычныя элементы; неабходнасць здачы іспытаў па ўсіх адукацыйных элементах адначасова; любыя палажэнні для напісання дысертацый, і г.д. Уключыце сюды інфармацыю пра спецыфічныя асаблівасці кваліфікацыі, якія дапамогуць яе характарызаваць, у асаблівасці патрабаванні да паспяховай здачы іспыта на кваліфікацыю.

4.3 Забяспечце інфармацыю пра кожны з асобных элементаў або частак кваліфікацыі і іх важнасць для ўсёй праграмы. Для ВНУ, якія выдаюць сваім выпускнікам Акадэмічную даведку, будзе дастаткова ўключыць яе ў Дадатак да дыплама.

Дайце спіс адзнак, заробленых студэнтам за кожны з асноўных кампанентаў кваліфікацыі. Запісы павінны быць як мага больш поўнымі і адпавядаць усталяванаму парадку дадзенай навучальнай установы. Уключыце ў спіс адзнакі за ўсе засвоеныя кампаненты праграмы і/або вобласці навучання/даследвання, якія ацэньваліся на іспытах, у тым ліку адзнаку за дысертацыю. Пазначце, ці была дысертацыя абароненая. Усе гэтыя дадзеныя часта даступныя ў выглядзе Акадэмічнай даведкі (зручны фармат Даведкі быў распрацаваны для Еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання крэдытаў, глядзіце п.3.2 вышэй). Многія адукацыйныя сістэмы на аснове крэдытаў выкарыстоўваюць падрабязныя Акадэмічныя даведкі, якія могуць быць інтэграваныя ў больш шырокую структуру Дадатку да дыплама. Калі ёсць інфармацыя пра размеркаванне крэдытаў паміж кампанентамі і часткамі навучальнага курса, яна таксама павінна быць уключаная ў Дадатак.

Калі кваліфікацыя была прысуджаная ў рамках навучання на сумесную ступень, пазначце, у якіх установах былі заробленыя розныя часткі кваліфікацыі.

4.4 Забяспечце інфармацыю па сістэме адзнак дадзенай адукацыйнай установы і прахадных балах, якія адносяцца да кваліфікацыі: напрыклад, адзнакі выстаўляюцца ў працэнтным разліку з магчымых 100%, а мінімальны прахадны бал складае 40%. Адрозненні паміж сістэмамі адзнак унутры адной установы і паміж сістэмамі розных нацыянальных ВНУ могуць быць велізарнымі. Адзнака “70%” у некаторых сістэмах ацэньваецца вельмі высока, у той час як у іншых яна разглядаецца як сярэдняя ці нізкая. У Дадатак да дыплама павінна быць уключана інфармацыя

пра выкарыстанне і размеркаванне адзнак, якія адносяцца да канкрэтнай кваліфікацыі. Калі ў вашым выпадку выкарыстоўваецца больш за адну схему адзнак (напрыклад, у сітуацыі з сумеснымі ступенямі), неабходна прадставіць інфармацыю па ўсіх схемах.

4.5 Калі гэта магчыма, пазначце агульную назву канчатковай кваліфікацыі на мове арыгінала, напрыклад, *дыплом з адзнакай*.

5. ІНФАРМАЦЫЯ ПРА ПРЫЗНАЧЭННЕ КВАЛІФІКАЦЫІ

5.1 Пазначце, ці забяспечвае кваліфікацыя ў краіне яе выдачы доступ да далейшага акадэмічнага і/або прафесійнага навучання, асабліва навучання, па сканчэнні якога прысвойваецца пэўная кваліфікацыя або выдаецца пасведчанне пэўнага ўзроўню ведаў (напрыклад, паспяховае засваенне такой праграмы прапануе доступ да дактарантуры ў Венгрыі). Калі ў дадзеным выпадку гэта так, удакладніце, якія адзнакі павінен мець выпускнік або якія іншыя ўмовы павінны быць выкананыя для працягу ім/ёй навучання.

Пазначце, ці з'яўляецца кваліфікацыя самадастатковым званнем або толькі прамежкавай ступенню ў адукацыйнай іерархіі.

5.2 Дайце інфармацыю пра любыя правы ўладальніка кваліфікацыі займацца практычнай дзейнасцю або атрымліваць прафесійны статус, у адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам. Калі гэта так, пазначце, якія магчымасці прадстаўляе кваліфікацыя свайму ўладальніку з пункту гледжання працаўладкавання і прафесійнай дзейнасці, а таксама ўдакладніце, які кампетэнтны орган выдае дазвол на гэта. Пазначце, ці забяспечвае кваліфікацыя доступ да рэгуляваных прафесій.

6. ДАДАТКОВАЯ ІНФАРМАЦЫЯ

6.1 Дапоўніце дакумент любой дадатковай інфармацыяй, якая не была пералічаная вышэй, але якая мае дачыненне да ацэнкі характару, узроўню і выкарыстання кваліфікацыі. Напрыклад, пазначце, ці ўключала кваліфікацыя перыяд навучання/падрыхтоўкі ў іншай арганізацыі/кампаніі/краіне, або апішыце больш дакладна і падрабязна ВНУ, дзе была атрымана кваліфікацыя. Калі кваліфікацыя з'яўляецца сумеснай ці двайной ступенню ці множнай кваліфікацыяй, або калі яна была зароблена ў рамках транснацыянальнага або бязмежавага адукацыйнага пагаднення, гэта павінна быць адзначана тут.

6.2 Пазначце любыя дадатковыя карысныя крыніцы інфармацыі і спасылкі, якія могуць даць больш падрабязнай інфармацыі па кваліфікацыі, напрыклад, адпаведны факультэт установы, якая прысвоіла кваліфікацыю; нацыянальны інфармацыйны цэнтр; нацыянальныя інфармацыйныя цэнтры акадэмічнага прызнання ў Еўрапейскім саюзе; Рада Еўропы/Сетка Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання і мабільнасці ў Еўрапейскім рэгіёне пад эгідай ЮНЕСКА, а таксама адпаведныя нацыянальныя крыніцы.

7. ВЫДАЧА ДАДАТКУ ДА ДЫПЛОМА

7.1 Дата, калі быў выдадзены Дадатак да дыплама. Гэта дата не абавязкова будзе супадаць з датай прысваення выпускніку кваліфікацыі.

7.2 Імя і подпіс службовай асобы, якая выдала Дадатак да дыплама.

7.3 Афіцыйная пасада службовай асобы, якая выдала Дадатак да дыплама.

7.4 Афіцыйны штамп або пячатка ўстановы, якая зацвярджае аўтэнтычнасць Дадатку да дыплама.

8. ЗВЕСТКІ ПРА НАЦЫЯНАЛЬНУЮ СІСТЭМУ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ

Забяспечце інфармацыю пра сістэму вышэйшай адукацыі: агульныя ўступныя патрабаванні; нацыянальная сістэма кваліфікацый (калі такая ёсць у краіне), віды адукацыйных устаноў і сістэма забеспячэння якасці або сістэма акрэдытацыі краіны⁶. Для краін-удзельніц Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі нацыянальныя рамкі кваліфікацый павінны быць супастаўнымі адна з адной і адносіцца да Усеабдымнай рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы, прынятай міністрамі вышэйшай адукацыі ў 2005 годзе.⁷

Для краін, якія з'яўляюцца членамі Еўрапейскага саюза або ўдзельнікамі яго адпаведных праграм, іх нацыянальныя рамкі кваліфікацый павінны быць сумяшчальнымі з Еўрапейскай рамкай кваліфікацый, што павінна палягчаць ацэнку кваліфікацыі. Неабходна, каб стандартныя структуры такіх апісанняў разам з фактычным апісаннем кваліфікацый былі даступныя многім краінам. Дадзеныя апісанні былі створаныя ў выніку дзейнасці дадзенага праекта і ў супрацоўніцтве з адпаведнымі нацыянальнымі інфармацыйнымі цэнтрамі акадэмічнага прызнання Еўрапейскага саюза і Еўрапейскай эканамічнай зоны, сеткай Еўрапейскіх інфармацыйных цэнтраў акадэмічнага прызнання і мабільнасці ў Еўрапейскім рэгіёне пад эгідай Рады Еўропы/ЮНЕСКА, на канферэнцыях рэктараў і міністраў вышэйшай адукацыі.

⁶ У рамках Канвенцыі па прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне (Лісабонская канвенцыя) пад аўтарствам Рады Еўропы/ЮНЕСКА, краіны, якія падпісалі Канвенцыю, узялі на сябе абавязак прадастаўляць такую інфармацыю. Тэкст Канвенцыі можна знайсці тут: http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/Recognition/LRC_en.asp.

⁷ http://www.bologna-bergen2005.no/EN/BASIC/050520_Framework_qualifications.pdf

ГЛАСАРЫЙ БАЛОНСКАГА ПРАЦЭСУ

Аўтары: *Сяргей Ветохін*

Уладзімір Дунаеў

Вольга Крыжаноўская

Таццяна Кузіна

Александра Кузьміч

Анатоль Макараў

Пераклад: *Аксана Семянькевіч*

Рэдактар і ўкладальнік: *Павел Церашковіч*

Мінск 2016

Уводзіны

У маі 2015 года Рэспубліка Беларусь уступіла ў Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі (ЕПВА), якая была ўтвораная на працягу 16 гадоў рэалізацыі Балонскага працэсу. Умовай далучэння да ЕПВА стала імплементацыя Дарожнай карты рэфармавання вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь. Выкананне яе палажэнняў азначае, ў тым ліку, засваенне тэрміналогіі Балонскага працэсу. Аднак, на сённяшні дзень у Беларусі няма адпаведнай даведачнай літаратуры па гэтай тэме. Выданне гласарыя Балонскага працэсу, на думку аўтараў, паспрыяе замацаванню пазіцый беларускай мовы ў сферы вышэйшай адукацыі. Змест артыкулаў суаднесены з беларускім досведам выкарыстання балонскіх інструментаў і патрабаваннямі Дарожнай карты. Прадстаўлены тэкст змяшчае 39 базавых тэрмінаў Балонскага працэсу. У далейшым праца над слоўнікам будзе працягнутая.

Спіс тэрмінаў

А	5
Акадэмічная свабода	5
Акадэмічная ступень (academic degree)	5
Акадэмічныя каштоўнасці	6
Акрэдытацыя	7
Б	9
Бакалаўр (Bachelor/Bachelor's degree)	9
Бакалаўрыят (Undergraduate)	11
Балонская дэкларацыя (Bologna Declaration)	11
Балонскі працэс / Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі (Bologna process /European Area of Higher education, EAHE)	12
В	17
Вынікі навучання (Learning Outcomes)	17
Вялікая хартыя універсітэтаў (Magna Charta Universitatum)	19
Д	20
Дадатак да дыплама (Diploma Supplement, DS)	20
Дактарантура (Doctorate/ Doctoral studie)	21
Доктар/ Доктарская ступень (Doctor/ Doctor degree)	23
Дарожная карта рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі (Road Map for Higher Education Reform in Belarus)	24
Дублінскія дэскрыптары (Dublin Descriptors)	25
Е	28
Еўрапейскі камітэт прафсаюзаў адукацыі Інтэрнацыяналу адукацыі (European Trade Union Committee for Education, ETUCE)	28
Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA)	28

Еўрапейская асацыяцыя універсітэтаў, EUA (European University Association, EUA)....	30
Еўрапейская асацыяцыя устаноў вышэйшай адукацыі, EAYBA (European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE)	30
Еўрапейская сетка нацыянальных інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне / нацыянальных інфармацыйных цэнтраў па акадэмічным прызнанні ў Еўрапейскім Саюзе – ENIC/NARIC Network	31
Еўрапейская сістэма пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў (European credit transfer and accumulation system, ECTS)	32
Еўрапейскі саюз студэнтаў (ECC) / European students union (ESU).....	35
I	36
Індывідуальныя адукацыйныя траекторыі (Flexible learning paths)	36
Інстытуцыйная (універсітэцкая) аўтаномія	37
Інтэрнацыянал адукацыі (Education International).....	38
K.....	39
Кампетэнтнасны падыход (Competency-based-approaches).....	39
Канферэнцыі міністраў адукацыі ЕПВА (Міністэрскія канферэнцыі, Ministerial Conferences).....	42
Кампетэнцыі (Competences)	44
Кансультатывная група 2 «Падтрымка беларускай Дарожнай карты» (Advisory group 2 on the “Support for the Belarus Roadmap”, AG2)	47
Кваліфікацыя (Qualification)	47
Крэдыт (Credit).....	49
Л	51
Лісабонская канвенцыя аб прызнанні кваліфікацый	51
M.....	52
Магістратура (Graduate, Master's programs)	52
Магістр (Master-Degree).....	52
Міжнародная акадэмічная мабільнасць (International Academic Mobility)	53
Модуль (Module).....	56
H	58
Навучанне на працягу ўсяго жыцця (Lifelong learning, LLL)	58
Назіральная група па Балонскім працэсе, НГБП (Bologna Follow-Up Group, BFUG).....	58
П	61
Праграма (адукацыйная) (Programme (educational)	61
Праект TUNING / Настройка адукацыйных структур у Еўропе	62
Працавыдаткі / нагрузка (Workload).....	66
Прызнанне вынікаў адукацыі.....	67
P	69

Рамка кваліфікацій (Qualification framework)	69
Рэестр агенцтваў па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі	72
С	74
Сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі (social dimension in higher education) ...	74
Сістэма забеспячэння якасці	75
Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG)	76
Студэнцкі ўдзел (student participation, student involvement)	77
Ф	78
Фармальнае, нефармальнае і інфармальнае навучанне (formal learning, non-formal learning)	78
Ц	79
Цыклы навучання (Cycles)	79

А

Акадэмічная свабода

Тэрмін **акадэмічная свабода** ўпершыню спецыяльна згадваецца ў якасці прынцыпу ці асновы Балонскага працэсу ў Лонданскім камюніке ў 2007 г. Разам з тым, ужо ў **Балонскай дэкларацыі** 1999 г. утрымліваецца адсылка да асноватворнай ролі гэтай **акадэмічнай каштоўнасці**, абвешчанай у Magna Charta Universitatum.

Хаця ў Балонскіх дакументах тэрмін **акадэмічная свабода** не вызначаецца асобнай дэфініцыяй, існуе пэўны кансэнсус адносна яго зместу, адлюстраваны ў шэрагу міжнародных дакументаў, уключаючы Рэкамендацыю ЮНЕСКА аб статусе выкладчыцкіх кадраў вышэйшых навучальных устаноў.

Акадэмічная свабода акадэмічнага персаналу – гэта неабмежаванае ніякай дактрынай права на свабоду выкладання і абмеркавання, свабоду правядзення даследаванняў, распаўсюджвання і публікацыі іх вынікаў, свабоднае выяўленне сваіх меркаванняў адносна ўстановаў ці сістэм, у якіх працуе персанал, свабоду ад інстытуцыйнай цензуры і свабоду ўдзелу ў прафесійных ці прадстаўнічых акадэмічных органах. Усе выкладчыцкія кадры ўстановаў адукацыі павінны мець права выконваць свае абавязкі без усякай дыскрымінацыі, не асцерагаючыся ніякіх рэпрэсіўных дзеянняў з боку дзяржавы ці з любога іншага боку.

Акадэмічная свабода студэнтаў з’яўляецца іх правам на ўдзел у фарміраванні зместу адукацыі, на свабоду выяўлення сваіх меркаванняў, на дасяжнасць інфармацыі, на ўдзел у кіраванні ўстановай адукацыі, на стварэнне грамадскіх арганізацый і ўдзел у іх, на свабодны выезд за мяжу і бесперашкодны зварот.

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь гарантыі **а. с.** у сістэме вышэйшай адукацыі Беларусі трактуюцца як заканадаўчае замацаванне прынцыпаў Magna Charta Universitatum і Рэкамендацый Савета Еўропы Rec/CM(2012)7 у адносінах адказнасці дзяржавы за забеспячэнне акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі (гл. **Акадэмічныя каштоўнасці**).

Крыніцы:

1. На шляху да еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі: адказы на выклікі глабалізаванага свету. Камюніке Канферэнцыі Міністраў, адказных за вышэйшую адукацыю, у Лондане 18 мая 2007 г. - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/ehea/London_2007.pdf
2. Рэкамендацыя ЮНЕСКА/МАП аб статусе выкладчыцкіх кадраў устаноў вышэйшай адукацыі, прынятая 11 лістапада 1997 года на Генеральнай канферэнцыі ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКА).

Уладзімір Дунаеў

Акадэмічная ступень (academic degree)

Акадэмічная ступень з’яўляецца кваліфікацыяй, якая прысуджаецца пасля паспяховага завяршэння курса навучання ва ўстановах вышэйшай адукацыі, як правіла, у каледжах або

універсітэтах. Гэтыя ўстановы, як правіла, прысуджаюць ступені на розных узроўнях вышэйшай адукацыі, у тым ліку ступень бакалаўра, магістра і доктара, часта разам з іншымі сертыфікатамі акадэмічных і прафесійных ступеняў.

Ступені, што прысуджаюцца ў розных краінах, істотна адрозніваюцца па назвах, патрабаванням да кваліфікацыі, працэдуры прысуджэння і / або зацвярджэння. У еўрапейскіх краінах, якія далучыліся да Балонскага працэсу, ажыццяўляецца гарманізацыя наменклатуры ступеняў у рамках ступені бакалаўра (ці ліцэнцыята - у Францыі), магістра, доктара.

Крыніцы:

1. The FreeDictionary. - Рэжым доступу:
<http://www.thefreedictionary.com/academic+degree>
2. Dictionary. - Рэжым доступу: <http://www.dictionary.com/browse/degree?&o=100074&s=t>

Вольга Крыжаноўская

Акадэмічныя каштоўнасці

Тэрмін **акадэмічныя каштоўнасці** ўпершыню з'яўляецца ў афіцыйным Балонскім слоўніку пасля Берлінскага саміту 2003 г. У камюніке саміту з дапамогай гэтага тэрміна спецыяльна падкрэслівалася, што Балонскі рух прытрымліваецца разумення вышэйшай адукацыі як з'явы выключнай значнасці для грамадства ў цэлым, а не проста гандлю паслугамі. Хаця тэрмін **акадэмічныя каштоўнасці** не вызначаецца асобнай дэфініцыяй у Балонскіх дакументах, яго разумеюць як **інстытуцыйную (універсітэцкую) аўтаномію, акадэмічную свабоду**, роўнасць магчымасцяў атрымаць вышэйшую адукацыю і дэмакратычныя прынцыпы кіравання вышэйшай школай.

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь імплементацыя фундаментальных акадэмічных каштоўнасцяў у сістэму вышэйшай адукацыі Беларусі разумеецца як заканадаўчае замацаванне прынцыпаў **Magna Charta Universitatum** і Рэкамендацый Савета Еўропы Rec/CM(2012)7 у адносінах адказнасці дзяржавы за забеспячэнне акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі.

Імплементацыя ў заканадаўства асноўных прынцыпаў **Magna Charta Universitatum** прадугледжвае забеспячэнне:

- незалежнасці ўніверсітэтаў ад палітычнай і эканамічнай улады;
- неадлучнасці навучальнага працэсу ва ўніверсітэтах ад даследчыцкай дзейнасці;
- свабоды выкладання, даследаванняў і навучання;
- узаемнага спазнання і ўзаемадзеяння розных культур.

Рэкамендацыі Савета Еўропы змяшчаюць:

1. Гарантыі правоў інстытуцый і індывідаў на абарону ад знешняга ўмяшальніцтва з боку ўладаў і інш. Персаналу і студэнтам павінна быць забяспечана свабода навучаць, вучыцца і даследаваць без страху дысцыплінарных мераў, звальнення ці іншых формаў пакарання.

2. Замацаванне ў заканадаўстве **інстытуцыйнай аўтаноміі** ў поўным аб'ёме: арганізацыйнай, фінансавай, кадравай і акадэмічнай.
3. Замацаванне ў заканадаўстве механізма сталага маніторынгу імплементацыі фундаментальных каштоўнасцяў.
4. Замацаванне ў законе механізма дыялогу і раўнапраўнага партнёрства ўстаноў вышэйшай адукацыі і дзяржаўнай улады ў распрацоўцы стратэгіі развіцця вышэйшай адукацыі. Рэкамендацыйны характар прапановаў дзяржорганаў адносна такіх стратэгіі. Права кіраўніцтва ўстаноў вышэйшай адукацыі самастойна вызначаць уласныя місію і прыярытэты.
5. Забарона на абмежаванне акадэмічнай свабоды персоналу ўстаноў вышэйшай адукацыі спасылкамі на статус дзяржаўнага службоўца ці падобны да такога статус.
6. Замацаванне ў заканадаўстве калегіяльных формаў кіравання ўстаноў вышэйшай адукацыі. Пераразмеркаванне паўнамоцтваў на карысць калегіяльных органаў кіравання ўстаноў вышэйшай адукацыі.
7. Замацаванне ў заканадаўстве нормаў, якія заахвочваюць прыцягненне сродкаў не з дзяржаўных крыніц для фінансавання ўстаноў вышэйшай адукацыі (падатковыя льготы і інш.).
8. Замацаванне ў заканадаўстве права ўстаноў вышэйшай адукацыі самастойна распараджацца фінансавымі сродкамі незалежна ад іх крыніцы і ў адпаведнасці з мэтамі, прынятымі калегіяльнымі органамі кіравання ўстаноў вышэйшай адукацыі.
9. Абавязковае распаўсюджванне ўсіх гэтых нормаў на ўсе ўстановы вышэйшай адукацыі незалежна ад формы ўласнасці.
10. Заканадаўчае замацаванне абавязцельстваў дзяржаўных органаў заахвочваць ажыццяўленне міжнароднай палітыкі, якая патрабуе **інстытуцыйнай аўтаноміі і акадэмічнай свабоды**.

Крыніцы:

1. Стварэнне агульнаеўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Камюніке Канферэнцыі Міністраў, адказных за Вышэйшую адукацыю, у Берліне 19 верасня 2003 г. - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/ehea/Berline_2003.pdf
2. Magna Charta Universitatum (Вялікая хартыя еўрапейскіх універсітэтаў (Балонья, Італія, 18 верасня 1988 г.)). - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/ehea/Magna_Carta_Universitatum.pdf
3. Рэкамендацыя CM/Rec(2012)7 Камітэта міністраў дзяржавам-членам аб адказнасці органаў дзяржаўнага кіравання за забеспячэнне акадэмічнай свабоды і інстытуцыйнай аўтаноміі (Прынята Камітэтам міністраў 20 чэрвеня 2012 г. на 1146 пасяджэнні намеснікаў міністраў). - Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/2016-04-11-14-03-5/documents-ehea/3-rekomendatsiya-cm-rec-2012-7-komiteta-ministrov-gosudarstvam-chlenam-ob-otvetstvennosti-organov-gosudarstvennogo-upravleniya-za-obespechenie-akademicheskoy-svobody-i-institutsionalnoj-avtonomii>

Уладзімір Дунаеў

Акрэдытацыя

Акрэдытацыя -- перыядычная ацэнка і прызнанне вышэйшых навучальных устаноў або адукацыйных праграм адпаведнымі пэўным крытэрыям і стандартам. Установам адукацыі, як правіла, неабходны дазвол на выдачу сертыфікатаў, дыпламаў і на прысуджэнне ступеняў. Для

атрымання такога дазволу ўстановы вышэйшай адукацыі павінны прайсці праз **акрэдытацыю**. Напрыклад, універсітэтам неабходны дазвол на прысуджэнне ступеняў (**бакалаўра, магістра, доктара**), і яны атрымліваюць яго ад нацыянальных упаўнаважаных органаў, якія гарантуюць давер да дакументаў, якія выдаюцца гэтымі ўніверсітэтамі.

Такім чынам, **акрэдытацыя** забяспечвае фармальнае прызнанне ўстановы вышэйшай адукацыі ці яго праграм навучання ў сферы правамоцнасці агенцтва, якое займаецца **акрэдытацыяй**. У выніку ўстанова вышэйшай адукацыі атрымлівае магчымасць выдаваць выпускнікам пэўныя дакументы, прызнаваць вынікі навучання ў іншых месцах, ажыццяўляць назапашванне і перавод крэдытаў, атрыманых у іншых установах адукацыі, атрымліваць фінансаванне, напрыклад, з дзяржаўных фондаў.

Як правіла, **акрэдытацыя** прадугледжвае правядзенне пэўнай працэдуры, звязанай з забеспячэннем якасці, задача якой – устанавіць, ці адпавядае праграма ці, ўстанова вышэйшай адукацыі, ў цэлым акадэмічным і прафесійным стандартам, на падставе якіх працуе орган **акрэдытацыі**. Працэс **акрэдытацыі** завяршаецца прыняццем адпаведнага фармальнага рашэння, якое можа быць станоўчым, умоўна станоўчым або адмоўным. Звычайна **акрэдытацыя** сапраўдная на працягу пэўнага тэрміну. Адмоўнае рашэнне можа быць перагледжана пры паўторнай **акрэдытацыі** пасля пэўнага часу.

Часта працэсу **акрэдытацыі** папярэднічае правядзенне самаацэнкі або ацэнкі з боку стэйххолдараў і ліквідацыя выяўленых недахопаў.

У апошні час у межах **Балонскага працэсу** вітаецца прыцягненне да **акрэдытацыі** замежных спецыялістаў і агенцтваў, а таксама ўдзел нацыянальных агенцтваў у міжнародных асацыяцыях і рэгістрах, якія ажыццяўляюць пэўны кантроль дзейнасці такіх агенцтваў.

У **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА)** для каардынацыі дзеянняў нацыянальных агенцтваў па **акрэдытацыі** заснавана **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці ў вышэйшай адукацыі (ENQA)**, якая распаўсюджвае сярод агенцтваў-членаў актуальную інфармацыю, прыклады добрай практыкі, аказвае экспертную падтрымку.

Крыніцы:

1. Vlăsceanu L., et al., Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions, Papers on Higher Education, UNESCO-CEPES 2004. - Рэжым доступу: <http://www.coe.int/en/web/youth-portfolio/glossary>
2. Glossary on the Bologna Process. - Рэжым доступу: http://bologna.owwz.de/glossar.html?&no_cache=1&L=2&tx_sfbolognaglossar_pi1%5Buid%5D=1&tx_sfbolognaglossar_pi1%5Bs%5D=RU

Сяргей Ветохін

Б

Бакалаўр (Bachelor/Bachelor's degree)

Бакалаўр (ад лац. *Artium Baccalaureus*, А.В. В.А. Бакалаўр мастацтваў) з'яўляецца акадэмічнай ступенню, якая прысуджаецца пасля першага цыкла вышэйшай адукацыі (*Undergraduate*). Тэрмін "**бакалаўр**" з'яўляецца адным з асноўных у тэрміналогіі **Балонскага працэсу**.

На Балонскім семінары ў Хельсінкі (2001)[1] былі сфармуляваны агульныя крытэрыі ўзроўню бакалаўра. У 2004 г. у Санкт-Пецярбургу адбыўся Балонскі семінар [2], на якім было адзначана, што праграмы **бакалаўрыята** павінны забяспечваць шырокія кампетэнцыі на базе сфармуляваных дэскрыптараў. Ступень **бакалаўра** павінна быць дастаткова гнуткай, улічваць нацыянальную разнастайнасць, адпавядаць патрабаванням празрыстасці, параўнальнасці, супастаўляльнасці і сумяшчальнасці. Некаторыя краіны замест назвы "**бакалаўр**" могуць выкарыстоўваць іншы тэрмін для першай ступені (*Bakkalaureus* ці *Lizentiat*).

Адукацыйныя праграмы першага цыкла ў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** закліканы мець розную арыентацыю і розныя профілі з мэтай адпавядаць усёй разнастайнасці індывідуальных і акадэмічных патрабаванняў. Ступень **бакалаўра** павінна быць запатрабаванай на еўрапейскім рынку працы як кваліфікацыя адпаведнага ўзроўню. Па профілях (накіраванасці) адрозніваюцца наступныя тыпы **бакалаўраў**: бакалаўр-прафесіянал; бакалаўр з агульным базісам, падмуркам для шырокага спектра прафесійных кар'ер; бакалаўр як універсальная ступень з выходам на рынак працы, але з дастатковым узроўнем падрыхтоўкі для далейшай адукацыі; бакалаўр прамежкавага тыпу, г. зн. прыступка да асваення магістарскіх праграм з сур'ёзнай навуковай базай.

Акрамя таго, праграмы першага цыкла, паводле **Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні** (1997 г.), павінны забяспечваць доступ да праграм другога цыкла [3].

Для дасягнення гэтых мэтаў на семінары (Санкт-Пецярбург, 2004 г.) быў прапанаваны шэраг крытэрыяў для вызначэння еўрапейскай ступені бакалаўрскага ўзроўню:

Ступень бакалаўрскага ўзроўню – кваліфікацыя вышэйшай адукацыі, якая складаецца з колькасці крэдытаў у межах ад 180 да 240 (ECTS). Для атрымання ступені патрабуецца звычайна ад трох да чатырох гадоў стацыянарнага навучання. Ступень **бакалаўра** адыгрывае важную ролю ў парадыгме **навучання на працягу ўсяго жыцця**, і навыкі ўмення вучыцца павінны быць неад'емнай часткай любой ступені бакалаўрскага ўзроўню.

Ступень **бакалаўра**, якую часта называюць першай ступенню, можа атрымлівацца як у традыцыйных універсітэтах, так і ў прафесійна-арыентаваных установах вышэйшай адукацыі. Праграмы **бакалаўрыята** могуць і павінны мець розныя арыентацыі і розныя профілі, для таго каб прыстасаваць разнастайнасць індывідуальных і акадэмічных запатрабаванняў да рынку працы.

Для павышэння празрыстасці важна, каб канкрэтныя арыентацыі, профіль і вынікі навучання пэўнай кваліфікацыі бакалаўра былі ўключаны ў яе назву і патлумачаны ў **Дадатку да дыплама (DS)**, які выдаецца студэнту. Інфармацыя пра розныя адукацыйныя праграмы павінна быць празрыстай, каб дазволіць студэнтам зрабіць усвядомлены выбар.

Нават ступені **бакалаўра**, якія служаць у якасці прамежкавай кваліфікацыі падрыхтоўкі студэнтаў для далейшага навучання, павінны быць заснаваны на належнай адукацыйнай праграме. Іх не варта разглядаць толькі як частку больш працяглага навучальнага плана, бо

некаторыя студэнты, магчыма, пажадаюць змяніць напрамак ці выбраць адукацыйную праграму ці спецыялізацыю, прапанаваную іншай установай адукацыі.

У адпаведнасці з усеахопнай **Рамкай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** [4] ступень **бакалаўра** прысуджаецца студэнтам:

якія прадэманстравалі веды і разуменне ў галіне вывучэння, сфарміраваныя на аснове агульнай сярэдняй адукацыі і якія, як правіла, адпавядаюць узроўню, падтрыманаму перадавымі падручнікамі;

могуць прымяняць свае веды і разуменне такім спосабам, які сведчыць аб прафесійным падыходзе да працоўнай дзейнасці або прафесіі, і маюць кампетэнцыі, якія звычайна дэманструюцца шляхам фарміравання і абгрунтавання довадаў і вырашэння праблем у межах галіны вывучэння;

здольныя ажыццяўляць збор і інтэрпрэтацыю адпаведных дадзеных (звычайна ў межах галіны вывучэння) для разваг з улікам адпаведных сацыяльных, навуковых або этычных пытанняў;

могуць перадаваць інфармацыю, ідэі, праблемы і рашэнні як спецыялістам, так і аўдыторыі неспецыялістаў;

развілі навыкі навучання, неабходныя для працягу навучання з высокай ступенню аўтаноміі.

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14 – 15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА)**, прадугледжваецца, што Беларусь возьме на сябе абавязальства «... па ўвядзенні першай ступені (180 – 240 крэдытаў ECTS) і па адпаведнаму пазэапнаму згортванні наяўнай 5-гадовай ступені бакалаўра і, як вынік, па вымярэнні вучэбнай нагрузкі студэнтаў у крэдытах ECTS адпаведна з вызначэннямі перагледжанага Кіраўніцтва карыстальнікаў ECTS (ECTS Users' Guide)». [5]

Крыніцы:

1. The Bologna Process. Seminar on Bachelor-Level Degrees, February, 16–17, 2001.- Рэжым доступу: http://www.bmwf.gv.at/fileadmin/user_upload/europa/bologna/seminar_bachelor_degrees.pdf
2. The Official Bologna Seminar on “Bachelor’s Degree: What Is It?”, November 25–26, 2004. – Рэжым доступу: http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/sem_2003_2005.pdf
3. The Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region 1997. Lisbon, 11 April 1997. – Рэжым доступу: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13522&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
4. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Copenhagen, 2005. – Рэжым доступу: http://ecahe.eu/w/images/7/76/A_Framework_for_Qualifications_for_the_European_Higher_Education_Area.pdf
5. Дарожная карта па правядзенні Беларускай рэформы сістэмы вышэйшай адукацыі. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Бакалаўрыят (Undergraduate)

Бакалаўрыят (Undergraduate) у краінах Балонскага працэсу з'яўляецца першым цыклам вышэйшай адукацыі. Пасля паспяховага завяршэння адукацыйных праграм, з якіх складаецца бакалаўрыят, прысуджаецца першая акадэмічная ступень, як правіла, ступень бакалаўра.

Вольга Крыжаноўская

Балонская дэкларацыя (Bologna Declaration)

Балонская Дэкларацыя – пагадненне аб міжнародным супрацоўніцтве ў галіне вышэйшай адукацыі, якое запачаткавала Балонскі працэс. Яна была падпісана міністрамі адукацыі 29 еўрапейскіх краін у 1999 годзе ў г. Балонья (Італія).

Балонская Дэкларацыя абвясціла на блізкую перспектыву наступныя асноўныя мэты для **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**:

увядзенне дакладна вызначаных і супастаўляльных акадэмічных ступеняў, а таксама двухэтапнай структуры;

прыняцце сістэмы **крэдытаў**, аналагічнай сістэме ECTS;

стымуляванне **акадэмічнай мабільнасці**;

развіццё еўрапейскага супрацоўніцтва ў галіне кантролю якасці і пашырэнне еўрапейскіх аспектаў вышэйшай адукацыі.

Балонскай дэкларацыі папярэднічалі такія агульнаеўрапейскія дакументы, як Хартыя ўніверсітэтаў (**Magna Charta Universitatum**), прынятая ў 1288 г. рэктарамі еўрапейскіх універсітэтаў, і Сарбонская дэкларацыя 1998 г., падпісаная міністрамі адукацыі Францыі, Італіі, Германіі і Злучанага Каралеўства.

Сарбонская дэкларацыя «Аб гарманізацыі еўрапейскай архітэктury вышэйшай адукацыі» падкрэслівае цэнтральную ролю вышэйшых навучальных устаноў у культурным развіцці Еўропы. Асаблівае значэнне надаецца стварэнню **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**, што садзейнічала б павышэнню мабільнасці грамадзян, пашырэнню перспектываў іх працаўладкавання і развіццю кантынгенту ў цэлым. Асноўныя палажэнні Сарбонскай дэкларацыі ўлучаюць пытанні міжнароднага прызнання, празрыстасці ступеняў і кваліфікацый; ступеністасці вышэйшай адукацыі; падрыхтаванасці **магістраў і дактароў** да навукова-даследчай дзейнасці.

Балонская дэкларацыя стала наступным важным крокам на шляху да еўрапейскай інтэграцыі ў галіне вышэйшай адукацыі. Яна ініцыявала шырокамаштабныя рэформы ў сферы вышэйшай адукацыі, накіраваныя на: прыняцце сістэмы зразумелых і супастаўляльных ступеняў, у тым ліку праз укараненне **Дадатку да дыплама**; прыняцце сістэмы, заснаванай на двух асноўных цыклах; укараненне сістэмы **крэдытаў**, сумяшчальных з ECTS; пашырэнне мабільнасці студэнтаў і выкладчыкаў; садзейнічанне еўрапейскаму супрацоўніцтву ў забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі.

У **Балонскай дэкларацыі** была абвешчана мэта – павышэнне міжнароднай канкурэнтаздольнасці і прывабнасці еўрапейскай вышэйшай адукацыі. За першае дзесяцігоддзе колькасць краін, далучаных да **Балонскай дэкларацыі**, узрасло з 29 да 46. У 2010 г. да **Балонскага працэсу** далучыўся Казахстан, у 2015 г. – Беларусь.

Гл. Балонскі працэс.

Крыніцы:

1. Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbonne Joint Declaration). - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100203/sorbonne-declaration-1998.html>
2. The European Higher Education Area Joint Declaration of European Ministers of Education (The Bologna Declaration of 19 June 1999). - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100210/ministerial-conference-bologna-1999.html>
3. Болонский процесс: нарастающая динамика и многообразие (документы международных форумов и мнения европейских экспертов)/Под ред. В.И. Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2002.
4. Макаров А.В. Болонский процесс: европейское пространство высшего образования: учеб. пособие/ А.В.Макаров. - Минск: РИВШ, 2015.

Анатолі Макараў

Балонскі працэс / Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі (Bologna process /European Area of Higher education, EАHE)

Балонскі працэс / Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі, ЕПВА -- самая глыбокая за ўсю гісторыю структурная і зместавая трансфармацыя вышэйшай адукацыі ў Еўропе, накіраваная на стварэнне **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА)**. **Балонскі працэс** быў запачаткаваны падпісаннем **Балонскай дэкларацыі** у 1999 годзе. У яе падрыхтоўцы ўдзельнічалі Еўрапейская камісія, Савет Еўропы, еўрапейскія асацыяцыі ўніверсітэтаў, рэктараў і студэнтаў. Рэалізацыя рэформаў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з камюніке канферэнцый міністраў, адказных за вышэйшую адукацыю, якія праводзіліся ў першае дзесяцігоддзе праз кожныя два гады.

На Балонскай канферэнцыі (1999), запачаткаваўшай **Балонскі працэс**, было вызначана шэсць асноўных ліній яго развіцця, зафіксаваных у **Балонскай дэкларацыі** [1].

На Пражскай канферэнцыі (2001) у шэрагу з шасцю асноўнымі лініямі развіцця Балонскага працэсу, вызначанымі ў Балонскай дэкларацыі (супастаўляльныя кваліфікацыі і іх прызнанне; пераход на двухцыклавую сістэму, укараненне ECTS, мабільнасць, забеспячэнне якасці, узмацненне еўрапейскага вымярэння ў вышэйшай адукацыі), былі разгледжаны новыя напрамкі супрацоўніцтва: адукацыя на працягу ўсяго жыцця, актывізацыя ролі вышэйшых навучальных устаноў і студэнцтва ў ажыццяўленні балонскіх пераўтварэнняў, павышэнне прывабнасці і канкурэнтаздольнасці еўрапейскай вышэйшай адукацыі [2].

Берлінская канферэнцыя (2003) прыняла рашэнне стварыць **Еўрапейскую даследчыцкую прастору** і наладзіць яе ўзаемадзеянне з **Еўрапейскай прасторай вышэйшай адукацыі (ЕПВА)** як новую лінію развіцця **Балонскага працэсу**. Было падкрэслена, што ступені першага і другога цыклаў павінны мець розную арыентацыю і профілі. З мэтай пашырэння мабільнасці і спрашчэння працэдуры прызнання дакументаў аб вышэйшай адукацыі была пастаўлена мэта – пачынаючы з 2005 г. выдаваць выпускнікам еўрапейскіх ВНУ **Дадатак да дыплама** [3].

На Бергенскай канферэнцыі (2005) была прынята Усеахопная структура кваліфікацый для ЕПВА, якая складалася з трох цыклаў (у тым ліку ў нацыянальных кантэкстах дапускаліся прамежавыя кваліфікацыі), універсальныя дэскрыптары для кожнага цыкла на базе вынікаў навучання і кампетэнцый, а таксама дыяпазон заліковых адзінак для першага і другога цыклаў. Было прынята абавязацельства стварыць да 2010 г. нацыянальныя структуры кваліфікацый, сумяшчальныя з Усеахопнай структурай кваліфікацый для ЕПВА. У Бергене ўхвалілі ідэю **Еўрапейскага рэгістра агенцтваў забеспячэння якасці** на базе нацыянальнай экспертызы. Была звернута ўвага на праблему сацыяльнага вымярэння ў сістэме вышэйшай адукацыі: пашырэнне доступу да вышэйшай адукацыі, забеспячэнне сацыяльна-эканамічных умоваў для навучання студэнтаў, садзейнічанне ім з боку ўладаў і ВУНУ [4].

На Лонданскай канферэнцыі (2007) адзначаны прагрэс на шляху стварэння ЕПВА. Важным дасягненнем з'яўляецца пачатак пераходу ад навучання, якое кіруецца выкладчыкам, да студэнтацэнтраванай вышэйшай адукацыі. Падведзены вынікі па асноўных напрамках развіцця **Балонскага працэсу** і вызначаны прыярытэты на 2009 год: мабільнасць, сацыяльнае вымярэнне, працаўладкаванасць, рэалізацыя стратэгіі **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА)** ў глабальным маштабе [5].

Падводзячы вынікі, міністры, адказныя за вышэйшую адукацыю, заявілі на канферэнцыі ў Левене / Лувен-ла-Неве (2009 г.): «За апошнія дзесяць гадоў мы сфарміравалі **Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі**, дамагаючыся таго, каб яна трывала ўкаранілася ў інтэлектуальнай, навуковай і культурнай спадчыне і памкненнях Еўропы».

Прыярытэтнымі напрамкамі развіцця **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** да 2020 г. былі названы: дасягненне раўнапраўя ў атрыманні вышэйшай адукацыі; **адукацыя на працягу ўсяго жыцця**; працаўладкаванасць выпускнікоў; студэнтацэнтраванае навучанне; сувязь вышэйшай адукацыі з навуковымі даследаваннямі і інавацыямі; міжнародная адкрытасць **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**; пашырэнне мабільнасці студэнтаў і навукоўцаў; збор інфармацыі і забеспячэнне яе празрыстасці, паляпшэнне дзяржаўнага фінансавання і пошук новых крыніц; удасканаленне арганізацыйнай структуры кіравання **Балонскім працэсам**. На Канферэнцыі прызналі наяўную арганізацыйную структуру **Балонскага працэсу**, заснаваную на супрацоўніцтве ўрадаў і акадэмічнага супольніцтва, адпаведнай пастаўленым мэтам. Было прынята рашэнне аб тым, што ў будучым **Балонскі працэс** будзе сумесна ўзначальвацца краінай-старшынёй у Еўрасаюзе і краінай, якая не ўваходзіць у ЕС [6].

Камюніке і іншыя афіцыйныя дакументы, прынятыя на канферэнцыях еўрапейскіх міністраў адукацыі, якія прайшлі ў Бухарэсце (2012г.) і ў Ерэване (2015 г.) дапоўнілі дзесяць «ліній дзеяння» Балонскага працэсу іншымі актуальнымі напрамкамі дзейнасці краін-удзельніц «балонскага клуба», а таксама вызначылі адпаведныя механізмы і прынцыпы іх рэалізацыі [7,8].

У іх ліку:

уклучэнне **«адукацыі на працягу ўсяго жыцця»** ў інтэграваную даўгапланавую стратэгію вышэйшых навучальных устаноў;

ператварэнне студэнтаў ў кампетэнтных, актыўных і раўнапраўных партнёраў на ўсіх этапах **Балонскага працэсу**;

улік сацыяльных аспектаў вышэйшай адукацыі;

вызначэнне доктарскай ступені як трэцяга балонскага цыкла вышэйшай адукацыі і прынцыпаў укаранення структураваных доктарскіх праграм;

забеспячэнне якасці на інстытуцыйным, нацыянальным і еўрапейскім узроўнях;

павышэнне якасці і значнасці навучання і выкладання на аснове гнуткіх, кампетэнтнасна-арыентаваных навучальных праграм з дакладным апісаннем вынікаў і метадаў навучання і ацэнкі ведаў;

спрыянне працаўладкаванню выпускнікоў ва ўмовах хуткіх зменаў на рынку працы, фарміраванне адэкватных кампетэнцый для далейшага кар'ернага росту;

фарміраванне інклюзіўных сістэм і навучальных праграм для розных слаёў насельніцтва, у тым ліку і бесперапынная адукацыя;

далейшае якаснае ажыццяўленне ўзгодненых раней структурных рэформаў для кансалідацыі ЕПВА і яе паспяховага функцыянавання;

узмацненне мабільнасці для лепшага навучання, павышэння занятасці студэнтаў і пашырэння трансмежнага супрацоўніцтва ў межах ЕПВА;

уклучэнне кваліфікацыі кароткага цыкла ў структуру агульнай рамкі кваліфікацый для ЕПВА;

гарантыі працаўладкавання выпускнікоў у дзяржаўным сектары ў адпаведнасці з кваліфікацыйнымі патрабаваннямі;

ліквідацыя перашкодаў для прызнання раней атрыманай адукацыі, у тым ліку за кошт перагляду нацыянальных рамак кваліфікацый;

упэўніцца, што кваліфікацыі з іншых краін ЕПВА распазнаюцца аўтаматычна на тым жа ўзроўні, што і адпаведныя нацыянальныя рамкі кваліфікацый.

У Ерэванскім камюніке канферэнцыі еўрапейскіх міністраў адукацыі адзначаны вынікі важных дырэктывных мер, прынятых пры падрыхтоўцы да гэтага саміта:

перагледжаны **Стандарты і кіраўніцтвы па забеспячэнні якасці ў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ESG)**;

еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных праграм;

перагледжана Еўрапейская сістэма пераводу і назапашвання **крэдытаў** як афіцыйнага дакумента **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**.

У Ерэванскім камюніке таксама акрэслена пазіцыя адносна Беларусі: «Міністры ўхваляюць заяўку Беларусі аб уступленні ў ЕПВА і, ў прыватнасці, яе абавязальства па ажыццяўленні рэформаў, якія дазваляць праз 16 гадоў пасля запуску Балонскага працэсу зрабіць сваю сістэму вышэйшай адукацыі сумяшчальнай з сістэмамі іншых краін-удзельніц ЕПВА. На гэтай падставе Міністры вітаюць Беларусь як члена Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі і чакаюць супрацоўніцтва з нацыянальнымі органамі ўлады і зацікаўленымі бакамі, каб ажыццявіць рэформы, устаноўленыя Назіральнай групай Балонскага працэсу і ўключаныя ва ўзгодненую дарожную карту, якая была прапанавана краіне пры далучэнні да Балонскага працэсу. Міністры просяць Назіральную групу Балонскага працэсу зрабіць даклад аб рэалізацыі дарожнай карты на канферэнцыі міністраў 2018 года».

Афіцыйная пазіцыя беларускага боку прэзентавана ў артыкуле міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь М.А. Жураўкова «Аб імплементацыі інструментаў Еўрапейскай прасторы вышэйшай

адукцыі», апублікаваным у часопісе «Вышэйшая школа», 2015 № 5 [9]. У прыватнасці адзначаецца, што «ўступленне Рэспублікі Беларусь у Балонскі працэс дае магчымасць далейшага развіцця сістэмы вышэйшай адукацыі з улікам практыкі аб'яднанай Еўропы і з выкарыстаннем яе магчымасцяў. Пры гэтым першаснымі павінны заставацца нацыянальныя інтарэсы». Сістэмная мадэрнізацыя вышэйшай адукацыі прадугледжвае занясенне зменаў і дапаўненняў у нарматыўную прававую базу, якая дзейнічае зараз. У межах шырокай грамадскай дыскусіі ў 2014-2015гг. Міністэрства адукацыі сфарміравала адпаведны пакет зменаў і дапаўненняў у Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі. На сучасным этапе пераглядаецца нарматыўна-прававая рэгламентацыя адносінаў у адукацыйнай сферы, што дазволіць пераразмеркаваць паўнамоцтвы і адказнасць у сферы вышэйшай адукацыі на карысць УВА. Аб'ём кампанента УВА ў навучальных планах будзе павялічаны з 30 % да 50 %.

Сярод іншых навацыяў варта вылучыць наступныя [9]:

прынята канцэптуальнае рашэнне аб пераходзе да шматузроўневай мадэлі вышэйшай адукацыі з прысваеннем акадэмічных ступеняў бакалаўра і магістра і адпаведнай кваліфікацыі;

прапануецца сфармуляваць такія патрабаванні ў межах **кампетэнтнаснага падыходу**, дзе кваліфікацыя выпускніка ацэньваецца з пункту гледжання аб'ёму навучальнай праграмы і/ці колькасці крэдытаў, узроўню вынікаў навучання, набытых **кампетэнцый**, зместу навучальнага плана і іншых фактараў;

мяркуецца з удзелам Міністэрства адукацыі інтэнсіфікаваць завяршэнне распрацоўкі Нацыянальнай рамкі кваліфікацый з арыентацыяй на Еўрапейскую рамку кваліфікацый і прымяненнем Дублінскіх дэскрыптараў.

Адначасова Міністэрствам адукацыі і Рэспубліканскім саветам рэктараў ажыццяўляецца, з улікам вышэйназваных кантэкстаў, абнаўленне нарматыўна-метадычнай базы ў галіне стандартызацыі вышэйшай адукацыі, пераходу на прыкладныя навучальныя планы і прыкладныя навучальныя праграмы, перагляду складу **кампетэнцый** падрыхтоўкі выпускнікоў з улікам укаранення трохцыклавой сістэмы вышэйшай адукацыі і надання ВНУ права самастойна ўводзіць прафіляваныя адукацыйныя праграмы і інш. [10,11,12].

Для **Балонскага працэсу** як такога характэрнымі з'яўляюцца разнастайнасць балонскіх рэформаў у нацыянальных, культурных, адукацыйных кантэкстах, дынаміка іх узрастання, а таксама развіццё яго канцэптуальна-метадалагічнага і нарматыўна-метадычнага суправаджэння.

Балонскі працэс патрабуе сістэмнага і цэласнага свайго ажыццяўлення. Яму ўласцівая пэўная супярэчлівасць (напрыклад, павышэнне канкурэнтаздольнасці і ўзмацненне супрацоўніцтва) і нелінейны характар рэалізацыі (рух у балонскім напрамку адбываецца ў розных сістэмах з рознай глыбінёй, хуткасцю і ахопам). Акрамя таго, **Балонскі працэс** сам нараджае выклікі, рызыкі і пагрозы і сутыкаецца з выклікамі, у тым ліку з камерцыялізацыяй вышэйшай адукацыі, пагрозай няякаснай транснацыянальнай вышэйшай адукацыі і інш. У **Балонскім працэсе** ўдзельнічаюць многія суб'екты, што, безумоўна, ускладняе правядзенне балонскіх пераўтварэнняў.

Гл. **Балонская дэкларацыя**

Крыніцы:

1. The European Higher Education Area Joint Declaration of European Ministers of Education (The Bologna Declaration of 19 June 1999). - Рэжым доступу:
<http://www.ehea.info/cid100210/ministerial-conference-bologna-1999.html>

2. Towards European Higher Education Area. Communiqué of the Meeting of European Ministers in Charge of Higher Education. Prague, 2001. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100256/ministerial-conference-prague-2001.html?menu=1>
3. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers Responsible for Higher Education. Berlin, 2003. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100938/ministerial-conference-berlin-2003.html>
4. The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Bergen, 2005. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101762/ministerial-conference-bergen-2005.html>
5. Towards European Higher Education Area: Responding to Challenges in a Globalised World. London Communiqué, 2007. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101763/ministerial-conference-london-2007.html>
6. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new Decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101040/ministerial-conference-leuven-louvain-la-neuve-2009.html>
7. Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bucharest, 2012. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101043/ministerial-conference-bucharest-2012.html>
8. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Yerevan, 2015. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101764/yerevan.html>
Неофіцыйны пераклад на рускай мове. - Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/?p=2116>
9. Журавков М.А. Об имплементации инструментов Европейского пространства высшего образования//Вышэйшая школа. 2015. № 3.
10. Журавков М.А., Гайсенюк В.А., Романюк С.И., Артемьева С.М. Обновление национальных стандартов высшего образования – проблемы и задачи // Вышэйшая школа. 2016. № 4.
11. Решение № 1 от 16 июня 2016г. О формировании и внедрении квалификационных рамок с учетом вхождения Республики Беларусь в Европейское пространство высшего образования. - Рэжым доступу: <http://srrb.niks.by/>
12. Решение № 2 от 16 июня 2016г. О разработке типовой учебно-планирующей документации нового поколения (образовательных стандартов и примерных учебных планов). - Рэжым доступу: <http://srrb.niks.by/>
13. Болонский процесс: итоги десятилетия/Под науч. ред. д-ра пед. наук, проф. В.И. Байденко. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2011.
14. Макаров А.В. Болонский процесс: европейское пространство высшего образования: учеб. пособие/ А.В.Макаров. Минск: РИВШ, 2015.

Анатолі Макараў

В

Вынікі навучання (Learning Outcomes)

Вынікі навучання – гэта сцверджанне адносна таго, што чалавек ведае, разумее і здольны рабіць пасля завяршэння працэсу навучання [1,2]. Рэальныя кампетэнцыі «могуць, безумоўна, выходзіць за межы ўсталяваных вынікаў навучання» [1,3].

У адпаведнасці з Еўрапейскай рамкай кваліфікацый для **навучання на працягу ўсяго жыцця** «**вынікі навучання** – гэта сцверджанні адносна таго, што навучэнец ведае, разумее і здольны рабіць пасля завяршэння працэсу навучання, якія вызначаюцца з пункту гледжання ведаў, навыкаў/уменняў і **кампетэнцый**» [4, стр.11].

Для **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** характэрна тэндэнцыя структуравання адукацыйных праграм з пункту гледжання і вынікаў навучання, і кампетэнцый. Большасць краін кіруюцца дзвюма вышэйназванымі неантаганістычнымі мадэлямі вызначэння вынікаў навучання, адна з якіх сыходзіць з усеахопнай **Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** (QF-EHEA) (што студэнт павінен ведаць, разумець і ўмець рабіць), а другая ўзята з EQF («ведаў, навыкаў/уменняў і кампетэнцый»).

Дасягненне вынікаў навучання павінна ацэньвацца з дапамогай працэдур, заснаваных на дакладных і празрыстых крытэрыях.

Вынікі навучання адносяцца як да асобных кампанентаў **адукацыйнай праграмы**, так і да праграмы цалкам.

Пры апісанні **вынікаў навучання** павінны брацца пад увагу чатыры асноўныя мэты вышэйшай адукацыі: падрыхтоўка да паспяховага ўваходжання на рынак працы; падрыхтоўка да жыцця і выпрацоўка актыўнай грамадзянскай пазіцыі; асабавае развіццё; развіццё і падтрымка шырокай базы перадавых ведаў [4].

Пры фармуляванні вынікаў навучання па адукацыйнай праграме мэтазгодна арыентавацца на наступныя прынцыпы, якія ўжо пацвердзілі сваю карыснасць:

Вынікі навучання павінны адэкватна адлюстроўваць кантэкст, узровень, маштабы і змест праграмы;

Фармулёўкі **вынікаў навучання** павінны быць кароткімі і не вельмі падрабязнымі.

Вынікі навучання павінны быць узаемна ўзгоднены;

Вынікі навучання павінны быць зразумелыя і верыфікаваныя ў частцы дасягненняў студэнта пасля завяршэння праграмы;

Вынікі навучання павінны быць дасягальныя ў межах указанага аб'ёму **працавыдаткаў**;

Вынікі навучання павінны быць звязаныя з адпаведнымі відамі навучальнай дзейнасці, метадамі і крытэрыямі ацэнкі.

Не існуе жорсткіх правілаў адносна ідэальнай колькасці **вынікаў навучання** на ўзроўні праграмы. Вопыт паказвае, што мэтазгодным з'яўляецца ўказанне 10-12 **вынікаў навучання** [1, стр. 12].

Роля **вынікаў навучання** з'яўляецца вызначальнай у прызнанні вышэйшай адукацыі і адукацыі на працягу ўсяго жыцця, што абумоўлівае неабходнасць распрацоўкі стратэгіі іх фарміравання. У Еўрапейскай **рамцы кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця** (EQF-LLL) кожны з узроўняў адукацыі апісваецца наборам дэскрыптараў, якія дэманструюць вынікі

навучання, адносныя да кваліфікацыі гэтага ўзроўню, якія супастаўляюцца з **Рамкай кваліфікацый** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (QF-EHEA) [5, стр. 12-14].

Падыходы, заснаваныя на **выніках навучання**, дазваляюць ацэньваць веды, навыкі/уменні і кампетэнцыі, атрыманыя ў адрозных ад фармальнай вышэйшай адукацыі кантэкстах (нефармальнае і інфармальнае навучанне), прысвойваць за іх **крэдыты** і, такім чынам, прызнаваць іх для мэтай прысуджэння кваліфікацыі.

Згодна з ECTS **вынікі навучання** па **адукацыйнай праграме** павінны быць уключаны ў Каталог курсаў (Course Catalogue) і ў **Дадатак да дыплама** (Diploma Supplement)[1].

Вынікі навучання звычайна выражаюцца ў тэрмінах **кампетэнцый**. Пры ўжыванні тэрмінаў «**кампетэнцыі**» і «**вынікі навучання**» часта назіраецца змешванне гэтых паняццяў. У Кіраўніцтве карыстальніка ECTS (2 версія) з гэтай нагоды адзначалася: «...**Вынікі навучання** – гэта наборы **кампетэнцый**, якія выяўляюць, што менавіта студэнт будзе ведаць, разумець ці будзе здольны рабіць пасля завяршэння працэсу навучання... **Вынікі навучання** могуць адносіцца да перыяду навучання ... або да асобнай курсавой адзінкі ці модуля. **Вынікі навучання** вызначаюць патрабаванні для прысуджэння **крэдытаў** і фарміруюцца прафесарска-выкладчыцкім складам. Рэальныя кампетэнцыі «могуць, безумоўна, выходзіць за межы ўсталяваных вынікаў навучання ...» [1].

У абноўленым варыянце «Кіраўніцтва па выкарыстанні сістэмы пераносу і назапашвання заліковых адзінак (ECTS)», які быў прэзентаваны ў якасці афіцыйнага дакумента на саміце Еўрапейскіх міністраў вышэйшай адукацыі ў 2015 г. у Ерэване, адзначаецца, што «вынікі навучання адлюстроўваюць узровень кампетэнцыі, засвоенай студэнтам і пацверджанай адзнакай». Гэта «апісанне таго, што навучэнец будзе ведаць, разумець і быць здольным рабіць пасля паспяховага завяршэння працэсу навучання» (Ibidi). Яны фармулююцца акадэмічным персаналам з удзелам студэнтаў і іншых зацікаўленых бакоў. Для ацэнкі гэтыя апісанні павінны быць верыфікаванымі. У гэтым жа дакуменце даюцца рэкамендацыі па фармулёўцы **вынікаў навучання** па адукацыйнай праграме [2].

У праектных версіях беларускіх стандартаў вышэйшай адукацыі пакалення 3+ даецца наступнае азначэнне **вынікаў адукацыі: кампетэнцыі**, набытыя па заканчэнні працэсу навучання або яго часткі, атрыманыя на аснове засвоеных ведаў, уменняў [6].

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14 – 15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), прадугледжваецца, што Беларусь рапрацуе план імплементацыі ECTS «... з улікам прыярытэтнасці **вынікаў навучання** (learning outcomes), структуры навучальных планаў, іх рэалізацыі, ацэнкі і прымянення для праграм мабільнасці» [7].

Гл. Кампетэнцыя, Праект TUNING

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
2. ECTS Users' Guide 2015. – en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf ; - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>
3. Bologna Seminar on 'Development of a Common Understanding of Learning Outcomes and ECTS'. Final Report and Recommendations. Porto, Portugal, 19-20 June 2008. – Рэжым доступу: http://skktg.vdu.lt/downloads/seminaro_medziaga_100622-23/final_report_and_recomendations.pdf

4. Improving the Recognition System of Degrees and Study Credit Points in the European Higher Education Area. Bologna Seminar on Recognition, University of Latvia, Riga, Latvia, December 3–4, 2004. – Рэжым доступу: http://www.aic.lv/rigaseminar/documents/Background_AR_fin.pdf
5. The European Qualifications Framework for lifelong learning (EQF). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf
6. Проект Макетов образовательных стандартов высшего образования первой ступени (бакалавриат) и второй ступени (магистратуры). – Минск, 2016 <http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>
7. Дорожная карта по проведению Беларусью реформы системы высшего образования. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Вольга Крыжаноўская, Анатолі Макараў

Вялікая хартыя універсітэтаў (Magna Charta Universitatum)

Вялікая хартыя універсітэтаў -- дакумент, які змяшчае прынцыпы акадэмічнай свабоды і універсітэцкай аўтаноміі ў якасці норм належнага кіравання (good governance) і развіцця універсітэтаў у будучыні.

У Хартыі дэкларуецца, што акадэмічная свабода з'яўляецца асновай незалежнага пошуку ісціны і перашкодай для празмернага ўмяшання ўрада і груп інтарэсаў, а інстытуцыянальная аўтаномія з'яўляецца неабходнай умовай для эфектыўнага і дзейснага функцыянавання сучасных універсітэтаў. Таксама ў дакуменце замацаваны неаддзельнасць выкладання і даследчай дзейнасці і неабходнасць мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў.

Падпісваючы Хартыю, універсітэты пацвярджаюць далучэнне да міжнароднай супольнасці, падзяляюць аднолькавыя акадэмічныя каштоўнасці і мэты.

Хартыя была падпісана кіраўнікамі 388 універсітэтаў 10 верасня 1988г. ў Балонскім універсітэце. У цяперашні час да яе далучылася 805 універсітэтаў з 85 краін.

Ўключэнне прынцыпаў Вялікай хартыі універсітэтаў у заканадаўства з'яўляецца адным з палажэнняў Дарожнай карты рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі. Да 2017 года толькі адзін беларускі ВНУ - міжнародны ўніверсітэт "MITCO" - далучыўся да Вялікай хартыі універсітэтаў.

Крыніцы:

1. The Magna Carta Observatory. – Рэжым доступу: <http://www.magna-charta.org/>

Таццяна Кузіна

Д

Дадатак да дыплама (Diploma Supplement, DS)

Дадатак да дыплама з'яўляецца дакументам, які дадаецца да дыплама, выданага вышэйшай навучальнай установай у адпаведнасці з мадэллю, распрацаванай Еўрапейскай камісіяй, Саветам Еўропы і ЮНЕСКА/СЕПЕС. Мэтай **Дадатка** з'яўляецца забеспячэнне дастатковых незалежных дадзеных для паляпшэння міжнароднай “празрыстасці” і справядлівага акадэмічнага і прафесійнага прызнання кваліфікацый (дыпламаў, ступеняў, сертыфікатаў і г. д.). **Дадатак** распрацаваны такім чынам, каб забяспечыць апісанне характару, узроўню, кантэксту, зместу і статусу навучання, пройдзенага і паспяхова завершанага асобай, пайменаванай у арыгінале дыплама, да якога ён дадаецца. **Дадатак да дыплама** можа быць вызвалены ад якіх-небудзь ацэнкавых меркаванняў, заяваў аб эквівалентнасці ці прапановаў аб прызнанні. Інфармацыя павінна давацца па ўсіх раздзелах **Дадатка**. У выпадку, калі інфармацыя не даецца, патрабуюцца назваць прычыну яе адсутнасці [2].

Дадатак дапамагае растлумачыць дыплом, які часта можа быць зразумелы толькі ў межах адпаведнай краіны. Цалкам запойнены **Дадатак да дыплама** і ўся неабходная інфармацыя, змешчаная ў ім, дазваляе зрабіць правільную ацэнку любой ступені ці кваліфікацыі [1].

Дадатак да дыплама адносіцца да ліку найважнейшых інструментаў рэалізацыі **Балонскага працэсу**. Была зацверджана структура **Дадатка да дыплама** [3] і распрацаваны асноўныя прынцыпы і агульныя правілы яго складання [4].

Дадатак да дыплама складаецца з васьмі раздзелаў, якія змяшчаюць:

- інфармацыю аб уладальніку **кваліфікацыі** (прозвішча, імя, дата нараджэння і інш.);
- інфармацыю аб атрыманай **кваліфікацыі** (назва кваліфікацыі, асноўная галіна навучання і г. д.);
- інфармацыю аб узроўні **кваліфікацыі** (першай ці другой ступені, працягласць праграмы і г. д.);
- інфармацыю аб змесце і атрыманых выніках (форма навучання, інфармацыя аб выніках і г.д.);
- інфармацыю аб функцыях **кваліфікацыі** (доступ да працягу навучання, прафесійны статус);
- дадатковую інфармацыю (аб выпускніках і/ці праграме);
- пасведчанне **Дадатка** (дата выдачы, подпіс, пасада, афіцыйная пячатка);
- інфармацыю аб нацыянальнай сістэме адукацыі (тыпы ўстаноў, віды праграм і ступеняў і г.д.) [3].

На Берлінскай канферэнцыі міністраў вышэйшай адукацыі еўрапейскіх краін (2003) была пастаўлена мэта паўсюдна ўвесці з 2005 года **Дадатак да дыплама**, які павінен выдавацца выпускнікам аўтаматычна і бясплатна і быць выдадзены на шырока распаўсюджанай еўрапейскай мове [5].

У дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14 – 15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), прадугледжваецца, што Беларусь распрацуе «Да канца 2017 г. ... план забеспячэння

аўтаматычнай бясплатнай выдачы **Дадатка да дыплама** (Diploma Supplement) у фармаце, распрацаваным Саветам Еўропы, Еўрапейскай камісіяй і ЮНЕСКА, на распаўсюджанай мове (іншай, чым на рускай)» [6].

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and The Diploma Supplement. Brussels, Education and Culture DG of the European Commission, 14 February 2005.– Рэжым доступу: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/nastava/ects-users-guide.pdf>
2. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
3. Outline structure for the Diploma Supplement. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/higher-education/doc/ds_en.pdf
4. Guidance for Completion of the Diploma Supplement. – Рэжым доступу: <https://www.epnuffic.nl/en/files/documents/guidance-for-completion-of-the-diploma-supplement.pdf>
5. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. - P.5. – Рэжым доступу: <http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/03/BerlinCommunique1.pdf>
6. Дорожная карта по проведению Беларусью реформы системы высшего образования. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Вольга Крыжаноўская

Дактарантура (Doctorate/ Doctoral studie)

Дактарантура (Doctorate/ Doctoral studies, ад. лац. docere, «вучыць») з'яўляецца ў адпаведнасці з усеахопнай Рамкай кваліфікацый **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** трэцім цыклам вышэйшай адукацыі. Гэта арганізацыйная структура ва ўніверсітэтах краін **Балонскага працэсу**, якая забяспечвае рэалізацыю доктарскіх праграм, пасля паспяховага завяршэння якіх атрымліваюць акадэмічную ступень доктара («PhD» або «Dr») [1].

На Берлінскай канферэнцыі (2003) [2] было прынята рашэнне накіраваць высілкі на стварэнне **Еўрапейскай даследчыцкай прасторы** (European Research Area – ERA) і яе ўзаемадзеянне з **Еўрапейскай прасторай вышэйшай адукацыі** як новай лініі развіцця **Балонскага працэсу**. Гэтым была падкрэслена ключавая ў сучасных умовах роля доктарскіх праграм і даследчыцкай падрыхтоўкі.

У Берлінскім камюніке (2003) [2] доктарскі цыкл быў уключаны ў рэформу структуры ступеняў у якасці трэцяга цыкла, быў зроблены акцэнт на важнасці навуковых даследаванняў, навучання даследчыцкім метадам і падтрымкі міждысцыплінарнасці для павышэння якасці еўрапейскай вышэйшай адукацыі.

На Бергенскай канферэнцыі (2005) таксама была адзначана актуальнасць міждысцыплінарнай падрыхтоўкі дактарантаў на аснове структураваных праграм, што адпавядае больш шырокім

запатрабаваннем рынку занятасці. У Бергенскім камюніке (2005) гаворыцца, што «кваліфікацыі доктарскага ўзроўню павінны быць цалкам узгодненыя з усеахопнай Рамкай **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** з выкарыстаннем **вынікаў навучання** на аснове **кампетэнтнаснага падыходу**. Асноўным кампанентам доктарскай падрыхтоўкі павінна з'яўляцца прасоўванне ведаў праз арыгінальнае даследаванне». Акрамя таго, у Бергенскім камюніке (2005) указваецца на «неабходнасць структуравання доктарскіх праграм і празрыстасці кантролю і ацэнкі» і адзначаецца, што «нармальнае навантажэнне трэцяга цыкла ў большасці краін будзе адпавядаць 3-4 гадам стацыянарнага навучання» [3].

Доктарскія школы атрымалі шырокае развіццё ва ўсёй **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** і зараз існуюць у большасці сістэмаў вышэйшай адукацыі. У шмат якіх выпадках доктарскія школы забяспечваюць падрыхтоўку дактароў у межах адной дысцыпліны ці групы сумежных дысцыплін. Такім чынам, асобныя спецыялізацыі дактарантаў суправаджаюцца міждысцыплінарнай навучальнай праграмай, накіраванай на распрацоўку агульных кампетэнцый. У шэрагу краін праграмы трэцяга цыкла могуць весці да прамысловых і бізнес-арыентаваных доктарскіх ступеняў (Данія), прафесійных доктарскіх ступеняў (Ірландыя, Румынія і Вялікабрытанія) або да атрымання ступені доктара навук у галіне мастацтва (Швецыя) [4].

Існуе значнае супадзенне паняццяў «структураваная праграма» і «доктарская школа». Дадзеныя Савета **Еўрапейскай асацыяцыі ўніверсітэтаў** (EUA) указваюць на існаванне агульнага разумення таго, што ўстановы адукацыі павінны актыўна ўдзельнічаць у распрацоўцы структураваных праграм, якія выходзяць за межы традыцыйнай мадэлі «кіраўнік (майстар) – вучань (студэнт)». Канцэпцыі, безумоўна, могуць мяняцца, але агульная мэта павелічэння інстытуцыйнай адказнасці за доктарскую адукацыю ўласціва ўсяму кантыненту.

Паводле дадзеных «The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report» [4], усе краіны, якія распрацавалі кваліфікацыйныя рамкі, уключылі ў іх дактарантуру. Інфармацыя, змешчаная ў гэтай справаздачы, таксама паказвае, што ў дактарантуры расце выкарыстанне ECTS.

На балонскім семінары ў Зальцбургу [5] абмяркоўваліся праблемы і выклікі, звязаныя з доктарскім курсам. Адной з галоўных высноваў была тая, што дактаранты – не проста студэнты, а даследчыкі, хоць і знаходзяцца толькі на пачатковым этапе сваёй кар'еры. Яны павінны быць прызнаныя носьбітамі ўнёску ў стварэнне новых ведаў.

Асаблівасці большасці сучасных рэформаў дактарантуры ў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** можна вызначыць наступным чынам: павышэнне арыентаванасці, кіравальнасці, інтэграванасці, больш навучання прафесійна запатрабаваным навыкам, а таксама больш інстытуцыйных структур, якія забяспечваюць міждысцыплінарны абмен і дастатковую прапанову па навучанні. Гэтыя рэчы як найлепш адпавядаюць духу балонскіх рэформаў.

Крыніцы:

1. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Copenhagen, 2005. – Рэжым доступу: http://ecahe.eu/w/images/7/76/A_Framework_for_Qualifications_for_the_European_Higher_Education_Area.pdf

2. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. – Рэжым доступу: <http://www.enga.eu/wp-content/uploads/2013/03/BerlinCommuniqué1.pdf>
3. The European Higher Education Area — Achieving the Goals: Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005.- Рэжым доступу: http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Bologna_reports.pdf
4. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report. Рэжым доступу: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/138EN.pdf
5. The European Higher Education Area - Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005. – Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/2005_Bergen/52/0/2005_Bergen_Communique_english_5805_20.pdf

Вольга Крыжаноўская

Доктар/ Докторская ступень (Doctor/ Doctor degree)

Доктар/ Докторская ступень (Doctor / ад лац. doctoris «настаўнік»/ Doctor degree, ад старажытнай формулы “ліцэнзія на права навучання”) з’яўляецца акадэмічнай ступенню, якая прысуджаецца ўніверсітэтамі пасля завяршэння трэцяга цыкла вышэйшай адукацыі (Postgraduate) і прызнаецца на міжнародным узроўні як навуковая, акадэмічная кваліфікацыя, якая дае права яе ўладальніку на выкладанне, навуковую дзейнасць у сваёй галіне або на працу ў канкрэтнай прафесіі.

У адпаведнасці з усеахопнай Рамкай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ступень доктара прысуджаецца студэнтам, якія:

прадэманстравалі сістэмнае разуменне галіны вывучэння і засваення навыкаў і метадаў даследавання, звязаных з гэтай галіной;

прадэманстравалі здольнасць задумваць, распрацоўваць, укараняць і адаптаваць сур’ёзны працэс даследавання з навуковай цэласнасцю;

зрабілі ўнёсак шляхам арыгінальнага даследавання, якое пашырае межы ведаў, шляхам правядзення значнай даследчыцкай працы, матэрыялы якой заслугоўваюць публікацыі ў нацыянальных або міжнародных рэфераваных крыніцах;

здольныя да крытычнага аналізу, ацэнкі і сінтэзу новых і складаных ідэй;

умеюць кантактаваць з калегамі, шырокімі навуковымі коламі і грамадствам у цэлым у сваёй галіне ведаў;

змогуць садзейнічаць у межах акадэмічных і прафесійных кантэкстаў тэхналагічнаму, сацыяльнаму і культурнаму развіццю грамадства, заснаванаму на ведах [1].

Крыніцы:

1. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Copenhagen, 2005. - Рэжым доступу: <http://ecahe>.

[eu/w/
images/7/76/A Framework for Qualifications for the European Higher Education Area.p
df](http://europa.eu/w/images/7/76/A_Framework_for_Qualifications_for_the_European_Higher_Education_Area.pdf)

Вольга Крыжаноўская

Дарожная карта рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі (Road Map for Higher Education Reform in Belarus)

Дарожная карта рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі -- дакумент, які змяшчае план рэформы вышэйшай адукацыі Беларусі, якая неабходна для паўнаважнага ўваходжання краіны ў ЕПВА. Дарожная карта была прынятая беларускімі ўладамі 14-15 мая 2015 г. у Ерэване падчас Канферэнцыі міністраў адукацыі ЕПВА. Падпісанне рэалізацыі Дарожнай карты замацавана ў Ерэванскім камюніке -- выніковым дакуменце канферэнцыі.

Дарожная карта змяшчае наступныя раздзелы:

Структурныя рэформы:

сістэма кваліфікацый: крокі па ўкараненні нацыянальнай рамкі кваліфікацый;

забеспячэнне якасці: меры па стварэнні незалежнага агенцтва забеспячэння якасці ў адпаведнасці з Еўрапейскімі стандартамі і кіраўніцтвамі;

прызнанне: адпаведнасць практыкі і заканадаўства Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні кваліфікацый;

інструменты забеспячэння празрыстасці: ECTS, прыярытэтнасці вынікаў навучання, Дадатак да дыплама.

Мабільнасць навукова-педагагічнага персаналу і студэнтаў і інтэрнацыяналізацыя: стварэнне плана забеспячэння, развіцця і дыверсіфікацыі міжнароднай мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў; павелічэнне тэрмінаў паездак у ЕПВА, для якіх не патрэбны дазвол міністэрства адукацыі.

Бесперапынная адукацыя і сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі: план прызнання папярэдняга навучання, адмена абавязковага размеркавання, адсутнасць дыскрымінацыі пры прадастаўленні фінансавай дапамогі.

Фундаментальныя каштоўнасці ЕПВА: ўкараненне ў заканадаўства прынцыпаў Вялікай хартыі універсітэтаў і рэкамендацый Савета Еўропы Рес / CM (2012) 7, свабоднае стварэнне арганізацый.

Таксама Дарожная карта рэгламентуе прадастаўленне беларускай бокам неабходнай інфармацыі, падтрыманні камунікацыі і замацоўвае за кансультатывнай групай AG2, абавязкі па адсочванні працэсу імплементацыі і падрыхтоўцы выніковай справаздачы да Канферэнцыі міністраў адукацыі ЕПВА ў Парыжы ў 2018 г.

Крыніцы:

1. Дарожная карта па правядзенню Беларусью рэформы сістэмы вышэйшага образования. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

2. Ерэванскае камюніке. Камюніке Канферэнцыі міністраў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (Ерэван, Армения, 14-15 мая 2015 г.). - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/titovich/Erevan_rus.pdf

Таццяна Кузіна

Дублінскія дэскрыптары (Dublin Descriptors)

Дублінскія дэскрыптары з'яўляюцца наўмысна агульнымі апісаннямі тыповых чаканняў ці ўзроўняў **кампетэнцый**, якія адносяцца да дасягненняў і ўменняў па кожным Балонскім цыкле, што дазваляе не толькі выкарыстоўваць іх для шырокага спектра дысцыплінаў, але і ўлічваць асаблівасці сістэмаў адукацыі ў розных краінах.

Дублінскія дэскрыптары для **бакалаўраў** і **магістраў** былі ўпершыню прапанаваны ў сакавіку 2012 года міжнароднай групай экспертаў, якая назвала сябе «Сумесная ініцыятыва якасці (Joint Quality Initiative (JQI))» [1]. Сустрэча JQI у Дубліне 23 сакавіка 2004 года ўнесла альтэрнатыўныя загаловкі для лепшага разумення «**Дублінскіх дэскрыптараў**» у кантэксце Берлінскага камюніке і іх магчымага выкарыстання ў будучым, а таксама быў прапанаваны набор агульных дэскрыптараў для кваліфікацыі трэцяга цыкла. У кастрычніку 2004 года JQI у Дубліне былі прапанаваны дэскрыптары кароткага цыкла вышэйшай адукацыі (у рамках першага цыкла).

Дублінскія дэскрыптары былі прыняты да Еўрапейскай кваліфікацыйнай рамкі і прывязаны па родавым прынцыпе да адпаведнай ступені кваліфікацыі (**бакалаўр – магістр – доктар**) [2].

Дэскрыптары агульнага ўзроўню распрацаваны для «кароткага цыкла ў рамках першага цыкла», першага, другога і трэцяга цыклаў. Яны складаюцца з набору крытэрыяў, сфармуляванага з пункту гледжання ўзроўню кампетэнтнасці, што дазваляе адрозніваць у шырокім і агульным выглядзе розныя цыклы [2].

Дэскрыптар узроўню складаецца з наступных пяці кампанентаў: Ведаў і разумення (Knowledge and understanding); Прымянення ведаў і разумення (Applying knowledge and understanding); фарміравання меркавання (Making judgements); Камунікацыі (Communication); Навыкаў навучання (Learning skills...).

Кваліфікацыі, якія абазначаюць завяршэнне вышэйшай адукацыі «кароткага цыкла ў рамках першага цыкла» прысуджаюцца студэнтам, якія:

прадэманстравалі ведаў і разуменне ў галіне навучання, сфарміраваныя на аснове агульнай сярэдняй адукацыі ў выніку навучання па прасунутых падручніках; такія ведаў забяспечваюць аснову для працы ці прафесіі, развіцця асобы і далейшага навучання для завяршэння першага цыкла;

могуць прымяняць свае ведаў і разуменне ў прафесійных кантэкстах;

здольныя ідэнтыфікаваць і выкарыстоўваць дадзеныя, каб сфармуляваць адказы на дакладна вызначаныя канкрэтныя і абстрактныя праблемы;

могуць перадаваць уласнае разуменне, навыкі і дзеянні калегам свайго ўзроўню, кіраўнікам і кліентам;

маюць навыкі для далейшага навучання з пэўнай ступенню аўтаноміі.

Кваліфікацыі, якія абазначаюць завяршэнне вышэйшай адукацыі першага цыкла, прысуджаюцца студэнтам, якія:

прадэманстравалі веды і разуменне ў галіне навучання, якія былі сфарміраваны на базе агульнай сярэдняй адукацыі ў выніку навучання па перадавых падручніках і якія адпавядаюць ўзроўню, што мае аспекты, звязаныя з найбольш перадавымі ведамі ў галіне навучання;

могуць прымяняць свае веды і разуменне спосабам, які сведчыць аб прафесійным падыходзе да працоўнай дзейнасці ці прафесіі, і маюць кампетэнцыі, якія звычайна дэманструюцца шляхам фарміравання і абгрунтавання довадаў і вырашэння праблемаў у межах галіны навучання;

здольныя ажыццяўляць збор і інтэрпрэтацыю адпаведных дадзеных (звычайна ў межах галіны навучання) для фарміравання меркаванняў з улікам адпаведных сацыяльных, навуковых ці этычных пытанняў;

могуць перадаваць інфармацыю, ідэі, праблемы і рашэнні як спецыялістам, так і аўдыторыі неспецыялістаў;

развілі навыкі навучання, неабходныя для працягу навучання з высокай ступенню аўтаноміі.

Кваліфікацыі, якія абазначаюць завяршэнне вышэйшай адукацыі другога цыкла, прысуджаюцца студэнтам, якія:

прадэманстравалі веды і разуменне, якія выходзяць за межы і/ці паглыбляюць тыя, якія звычайна звязаны з узроўнем бакалаўра, што дае магчымасць для праяўлення арыгінальнасці ў распрацоўцы і/ці прымяненні ідэй, часта ў рамках даследчыцкага кантэксту;

могуць прымяняць свае веды і разуменне, а таксама здольнасць вырашэння праблемаў у новым або незнаёмым асяроддзі ў межах больш шырокіх (ці мультыдысцыплінарных) кантэкстаў, звязаных з іх галіной навучання;

здольны інтэграваць веды і спраўляцца са складанасцямі, фармуляваць меркаванні на аснове няпоўнай ці абмежаванай інфармацыі з улікам сацыяльнай і этычнай адказнасці;

могуць паведамляць свае высновы, а таксама веды і тлумачэнні спецыялістам і аўдыторыі неспецыялістаў дакладна і адназначна;

маюць навыкі навучання, што дазваляе ім працягваць навучанне з высокай ступенню самастойнасці або аўтаноміі.

Кваліфікацыі, якія абазначаюць завяршэнне вышэйшай адукацыі трэцяга цыкла, прысуджаюцца студэнтам, якія:

прадэманстравалі сістэмнае разуменне галіны навучання і засваення навыкаў і метадаў даследавання, звязаных з гэтай галіной;

прадэманстравалі здольнасць задумваць, распрацоўваць, укараняць і адаптаваць сур'ёзны працэс даследавання з навуковай цэласнасцю;

зрабілі ўнёсак шляхам арыгінальнага даследавання, якое пашырае межы ведаў, шляхам правядзення значнай даследчыцкай працы, матэрыялы якой заслугоўваюць публікацыі ў нацыянальных ці міжнародных рэфераваных крыніцах;

здольныя да крытычнага аналізу, да ацэнкі і сінтэзу новых і складаных ідэй;

могуць кантактаваць з калегамі, шырокай навуковай супольнасцю і грамадствам цалкам у сваёй галіне ведаў;

змогуць садзейнічаць у межах акадэмічных і прафесійных кантэкстаў тэхналагічнаму, сацыяльнаму ці культурнаму развіццю грамадства, заснаванаму на ведах.

Крыніцы:

1. Joint Quality Initiative. – Рэжым доступу: <http://ecahe.eu/assets/uploads/2016/01/Joint-Quality-Initiative-short-history.pdf>
2. Shared 'Dublin' descriptors for Short Cycle, First Cycle, Second Cycle and Third Cycle Awards. A report from a Joint Quality Initiative informal group (contributors to the document are provided in the Annex). 18 October 2004. -- Рэжым доступу: https://www.uni-due.de/imperia/md/content/bologna/dublin_descriptors.pdf

Вольга Крыжаноўская

Е

Еўрапейскі камітэт прафсаюзаў адукацыі Інтэрнацыяналу адукацыі (European Trade Union Committee for Education, ETUCE)

Еўрапейскі камітэт прафсаюзаў адукацыі Інтэрнацыяналу адукацыі -- рэгіянальная структура Інтэрнацыяналу адукацыі ў Еўропе, якая абараняе інтарэсы настаўнікаў перад Еўрапейскай камісіяй. ETUCE ўяўляе парадку 11 мільёнаў работнікаў адукацыі з больш чым 130 прафсаюзаў у 48 краінах Еўропы. Камітэт быў заснаваны ў 1977г., з 2010 года з'яўляецца часткай Інтэрнацыяналу адукацыі.

У склад ETUCE уваходзяць нацыянальныя прафсаюзы работнікаў адукацыі, уключаючы дашкольную, пачатковую, агульную і сярэднюю адукацыю, а таксама прафесійна-тэхнічнае адукацыю і навукова-даследчую дзейнасць. ETUCE таксама ўваходзіць у Еўрапейскую канфедэрацыю прафсаюзаў (ETUC).

Камітэт садзейнічае прасоўванні і рэалізацыі мэтай Інтэрнацыяналу адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне, кансультуе выканаўчы савет Інтэрнацыяналу адукацыі па пытаннях палітыкі ў Еўрапейскім рэгіёне, спрыяе развіццю моцных незалежных і дэмакратычных прафсаюзаў работнікаў адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне, прадстаўляе інтарэсы арганізацый-членаў у рамках ЕС, вызначае падыходы ў дачыненні да Рады Еўропы і іншых еўрапейскіх міждзяржаўных органаў, выступае ў якасці сацыяльнага партнёра работнікаў адукацыі ў ходзе правядзення сацыяльнага дыялогу ЕС і інш.

Камітэт прадстаўлены ў складзе Кансультатывнай групы 2 «Падтрымка беларускай Дарожнай карты» НГБП (AG2).

Крыніцы:

1. European Trade Union Committee for Education (ETUCE). – Рэжым доступу:
<https://www.csee-etuce.org/ru/>

Таццяна Кузіна

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA)

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі (ENQA) з'яўляецца парасонавай арганізацыяй, якая выяўляе інтарэсы арганізацый краін-удзельніц **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**, якія займаюцца забеспячэннем якасці ў гэтых дзяржавах. **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** развівае еўрапейскую кааперацыю ў гэтай сферы, распаўсюджвае інфармацыю, аказвае экспертную падтрымку яе членам і стэйкхолдарам, для таго каб абменьвацца прыкладамі добрай практыкі і паглыбляць еўрапейскае вымярэнне ў галіне забеспячэння якасці.

Ідэя стварэння асацыяцыі запачаткаваная Еўрапейскім пілотным праектам па ацэнцы якасці вышэйшай адукацыі (1994 -- 1995 г.), які прадэманстраваў каштоўнасць сумеснага выкарыстання і развіцця вопыту ў галіне забеспячэння якасці.

У адпаведнасці з Балонскай дэкларацыяй і рэкамендацыяй Савета Еўропы № 98/561/ЕС ад 24 верасня 1998 г. па еўрапейскім супрацоўніцтве ў забеспячэнні якасці ў вышэйшай адукацыі, **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** была заснавана ў

2000 г. як Еўрапейская сетка па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі для развіцця еўрапейскага супрацоўніцтва ў галіне забеспячэння якасці.

У 2004 г. сетка была трансфармаваная ў **Еўрапейскую асацыяцыю па забеспячэнні якасці ў вышэйшай адукацыі (ENQA)**.

Місіяй **Еўрапейскай асацыяцыі па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** з'яўляецца стымуляванне развіцця сістэмы забеспячэння якасці шляхам прадстаўлення агенцтваў – яе членаў на міжнародным узроўні, падтрымкі іх на нацыянальным узроўні і аказання ім комплексных паслуг і сеткавых магчымасцяў. **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** садзейнічае павышэнню якасці і развіццю культуры якасці ў вышэйшай адукацыі.

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі робіць значны ўнёсак у **Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі**, у якой студэнты маюць доступ да высакаякаснай адукацыі і могуць атрымаць **кваліфікацыі**, паважаныя ва ўсім свеце.

Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі адкрытая для разнастайных сістэм вышэйшай адукацыі і падыходаў у галіне забеспячэння якасці і прытрымліваецца наступных каштоўнасцяў:

Празрыстасць: **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** публікуе свае правілы, працэдуры і крытэрыі для прыняцця рашэнняў і справаздач.

Незалежнасць: **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** актыўна прапагандуе апэратыўную незалежнасць агенцтваў па забеспячэнні якасці і падтрымлівае аўтаномію вышэйшых навучальных устаноў.

Супрацоўніцтва: **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** у працы абапіраецца на кансультацыі са сваімі членамі і філіяламі, еўрапейскімі партнёрамі і іншымі асацыяцыямі.

Непрадузятасць: **Еўрапейская асацыяцыя па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі** працуе непрадузята ў справядлівай, сумленнай, бесстаронняй, аб'ектыўнай і прафесійнай манеры.

Каб стаць членам Асацыяцыі, агенцтва павінна выканаць шэраг умоваў, у тым ліку пагадзіцца на перыядычны аўдыт і працаваць на аснове **Еўрапейскіх стандартаў і рэкамендацый (ESG)**.

Зараз у асацыяцыю ўваходзяць 46 агенцтваў з 19 краінаў на правах поўнага членства.

Крыніцы:

1. European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). -- Рэжым доступу: <http://www.enqa.eu/>

Сяргей Ветохін

Еўрапейская асацыяцыя універсітэтаў, EAU (European University Association, EUA)

Еўрапейская асацыяцыя універсітэтаў -- аб'яднанне, якое прадстаўляе інтарэсы еўрапейскіх універсітэтаў і нацыянальных канферэнцый рэктараў 47 краін Еўропы.

Еўрапейская асацыяцыя універсітэтаў ўдзельнічае ў абмеркаванні і прыняцці рашэнняў па праблемах, якія аказваюць уплыў на працу нацыянальных асацыяцый універсітэтаў, так і асобных універсітэтаў-членаў EAU, а таксама інфармуе сваіх членаў пра змест гэтых дэбатаў. Асацыяцыя садзейнічае ўзмацненню ролі універсітэтаў у фарміраванні еўрапейскага грамадства ведаў і развіццю кантактаў паміж нацыянальнымі канферэнцыямі рэктараў, арганізацыямі, асацыяцыямі.

Прыярытэтнымі напрамкамі дзейнасці EAU з'яўляюцца: удзел у пабудове ЕПВА; даследаванні і інавацыі; інтэрнацыяналізацыя адукацыі і даследаванняў; павышэнне якасці еўрапейскіх універсітэтаў; кіраванне, аўтаномія і фінансаванне універсітэтаў.

Свае мэты EAU рэалізуе праз павышэнне кампетэнцый універсітэтаў, удзел у праектах, накіраваных на распрацоўку стратэгіі і палітыкі; удаканаленне кіравання арганізацыямі з дапамогай праграм абмену перадавым вопытам; развіццё інтэрнацыяналізацыі універсітэтаў праз узмацненне супрацоўніцтва паміж яе членамі і ўсталяванне дыялогу з партнёрскімі арганізацыямі ў іншых рэгіёнах.

EAU была ўтвораная ў сакавіку 2001г. у выніку аб'яднання Асацыяцыі еўрапейскіх універсітэтаў і Канферэнцыі рэктараў Еўрапейскага саюза. Зарэгістраваная ў Брусэлі як няўрадавая сяброўская арганізацыя.

З 1999 года EAU рыхтуе даклады Trends аб выніках ў рэалізацыі задач Балонскага працэсу. З 2001 г. з'яўляецца кансультатыўным членам НГБП. Таксама разам з ENQA, ESU і EURASHE ўваходзіць у групу E4 (E4 Group) - партнёрства асацыяцый, якія ўдзельнічаюць у працэсе забеспячэння якасці. Сумесна з Балонскім універсітэтам з'яўляецца заснавальнікам Абсерваторыі Вялікай Хартыі універсітэтаў.

З беларускіх ВНУ поўнымі членамі EAU з'яўляюцца: Беларускі дзяржаўны універсітэт, Беларускі нацыянальны тэхналагічны універсітэт, Гродзенскі дзяржаўны універсітэт імя Я.Купалы.

Крыніцы:

1. European University Association (EUA). -- Рэжым доступу: <http://www.eua.be/>

Таццяна Кузіна

Еўрапейская асацыяцыя устаноў вышэйшай адукацыі, EAUVA (European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE)

Еўрапейская асацыяцыя устаноў вышэйшай адукацыі -- супольнасць еўрапейскіх універсітэтаў, якія прапануюць прафесійна арыентаваныя праграмы і праводзяць прыкладныя даследаванні ў рамках Балонскіх цыклаў. Асацыяцыя прадстаўляе інтарэсы універсітэтаў прыкладных навук і універсітэцкія каледжы. Таксама ў склад Асацыяцыі уваходзяць нацыянальныя і сектаральныя асацыяцыі устаноў вышэйшай адукацыі і асобныя інстытуцыі.

Еўрапейская асацыяцыя устаноў вышэйшай адукацыі была ўтворана ў 1990 г. і зарэгістравана ў Брусэлі як некамерцыйная міжнародная асацыяцыя.

Місія Асацыяцыі складаецца ў прасоўванні інтарэсаў прафесійнага вышэйшай адукацыі і профільных ВНУ з краін-членаў ЕПВА, якія прызнаюцца або фінансуюцца дзяржавай.

Мэты Асацыяцыі:

- ўносіць ўклад у стварэнне ЕПВА і ЕДП праз уплыў на працэс прыняцця палітычных рашэнняў у сферы прафесійнай вышэйшай адукацыі на еўрапейскім узроўні;
- прадстаўляць агульныя інтарэсы членаў як на еўрапейскім узроўні, так і па-за ЕПВА;
- прасоўваць прафесійную вышэйшую адукацыю ў рамках ЕПВА і ЕДП;
- прадастаўляць членам Асацыяцыі платформу для камунікацыі і абмену думкамі адносна перспектыв развіцця вышэйшай адукацыі;
- развіваць супрацоўніцтва паміж членамі Асацыяцыі;
- садзейнічаць супрацоўніцтву ў галіне вышэйшай адукацыі шляхам ўстанаўлення сувязяў з арганізацыямі, якія маюць аналагічныя мэты.

Асацыяцыя прадстаўляе інтарэсы сваіх членаў, у прыватнасці, пры еўрапейскіх інстытутах, вядзе даследаванні і рыхтуе аналітычныя дакументы, праводзіць канферэнцыі і іншыя мерапрыемствы для членаў і партнёраў, распаўсюджвае інфармацыю, удзельнічае ў праектах.

з 2001г. Еўрапейская асацыяцыя устаноў вышэйшай адукацыі з'яўляецца кансультатыўным членам НГБП. Таксама разам з ENQA, ECC, EAU ўваходзіць у групу E4 (E4 Group) - партнёрства асацыяцый, якія ўдзельнічаюць у працэсе забеспячэння якасці.

Крыніцы:

1. European Association of Institutions in Higher Education (EURASHE). -- Рэжым доступу: <https://www.eurashe.eu/>

Таццяна Кузіна

Еўрапейская сетка нацыянальных інфармацыйных цэнтраў у Еўрапейскім рэгіёне / нацыянальных інфармацыйных цэнтраў па акадэмічным прызнанні ў Еўрапейскім Саюзе – ENIC/NARIC Network

Для рэалізацыі Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні і ў цэлым для распрацоўкі палітыкі і практыкі прызнання кваліфікацый Савет Еўропы і ЮНЕСКА заснавалі Сетку ENIC, прызначаную для падтрымкі акадэмічнага прызнання і мабільнасці. Савет Еўропы і ЮНЕСКА сумесна забяспечваюць працу Сакратарыята для Сеткі ENIC. Сетка ENIC цесна супрацоўнічае з Сеткай NARIC Еўрапейскага Саюза.

Сетка ENIC складаецца з нацыянальных інфармацыйных цэнтраў Бакоў Лісабонскай канвенцыі аб прызнанні. Нацыянальныя цэнтры ENIC з'яўляюцца органамі, створанымі нацыянальнымі ўладамі. Кампетэнцыі нацыянальных цэнтраў могуць адрознівацца, але, як правіла, яны даюць інфармацыю аб:

- прызнанні замежных дыпламаў, ступеняў і іншых кваліфікацый;
- сістэмах адукацыі ў замежных краінах і ва ўласнай краіне;
- магчымасцях навучання за мяжой, у тым ліку аб крэдытах, аплаце, стыпендыях, а таксама даюць рэкамендацыі па практычных пытаннях мабільнасці і эквівалентнасці.

Сетка NARIC з'яўляецца ініцыятывай Еўрапейскай камісіі і была створаная ў 1984 г. Сетка накіравана на паляпшэнне акадэмічнага прызнання дыпламаў і перыядаў навучання ў дзяржавах-членах Еўрапейскага Саюза, Еўрапейскай эканамічнай зоны і Турцыі. Сетка з'яўляецца часткай Супольнасці праграмаў навучання на працягу ўсяго жыцця (LLP), якая стымулюе **мабільнасць** студэнтаў і персаналу паміж вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ў гэтых краінах.

Усе краіны-ўдзельніцы заснавалі нацыянальныя цэнтры, мэтай якіх з'яўляецца садзейнічанне мабільнасці студэнтаў, выкладчыкаў і даследчыкаў шляхам распаўсюджвання аўтарытэтных парадаў і інфармацыі адносна акадэмічнага прызнання дыпламаў і перыядаў навучання, праведзеных у іншых дзяржавах. Асноўнымі спажыўцамі такой паслугі з'яўляюцца вышэйшыя навучальныя ўстановы, студэнты, бацькі, настаўнікі і патэнцыйныя працадаўцы.

Статус і аб'ём працы пэўных NARIC могуць адрознівацца. У большасці краінаў-удзельніц вышэйшыя навучальныя ўстановы з'яўляюцца аўтаномнымі ў прыняцці рашэнняў аб прыёме замежных студэнтаў і вызваленні іх ад часткі дысцыплін на падставе адукацыі, атрыманай за мяжой. Таму большасць цэнтраў NARIC не прымаюць рашэнняў, але прапануюць інфармацыю па запых і даюць кансультацыі і парады па замежных сістэмах адукацыі і **кваліфікацыі**.

Крыніцы:

1. The ENIC Network (European Network of Information Centres). -- Рэжым доступу:

<http://www.enic-naric.net/welcome-to-the-enic-naric-website.aspx>

Сяргей Ветохін

Еўрапейская сістэма пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў (European credit transfer and accumulation system, ECTS)

Еўрапейская сістэма пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў з'яўляецца студэнтацэнтраванай (learner-centred) сістэмай перадачы/пераносу крэдытаў. Гэта сістэматызаваны спосаб апісання праграм вышэйшай адукацыі шляхам прысвойвання **крэдытаў** яго кампанентам (модулям, курсам, узроўню, працы над дысертацыяй і інш.), для таго каб: зрабіць праграмы навучання празрыстымі і простымі для чытання і ўспрымання, а таксама супастаўляльнымі для ўсіх студэнтаў, сваіх і замежных; заахвочваць мабільнасць студэнтаў і прызнанне – фармальнай, нефармальнай і інфармальнай адукацыі/навучання; дапамагчы ўніверсітэтам арганізаваць і перагледзець свае адукацыйныя праграмы [8].

Еўрапейская сістэма пераводу/пераносу і назапашвання крэдытаў (ECTS) была створана ў 1989 г. у якасці пілотнай схемы ў межах праграмы Erasmus для забеспячэння прызнання перыядаў навучання студэнтаў за мяжой. Далей **ECTS** была узгаданая ў 1999 г. у **Балонскай дэкларацыі** ў кантэксце крэдытнага пераносу “як належнага сродку спрыяння буйнамаштабнай студэнцкай мабільнасці” з мэтай прызначэння **крэдытаў** замежным студэнтам. У **Балонскай дэкларацыі** сцвярджаецца, што крэдыты таксама могуць “быць набытымі ў кантэкстах вышэйшай адукацыі, уключаючы і з бесперапынным навучаннем, пры ўмове, што яны прызнаюцца зацікаўленымі ўніверсітэтамі, якія прымаюць студэнтаў” (1999) [1]. У Пражскім камюніке (2001) **ESTC** ужо разглядалася як сістэма, якая забяспечвае не толькі перанос, але і назапашванне **крэдытаў**, у тым ліку і на працягу ўсяго жыцця пры ўмове, калі яны прызнаюцца ўніверсітэтамі, што прымаюць студэнтаў [2]. У Берлінскім камюніке 2003 года яшчэ раз было падкрэслена, што **ESTC** павінна быць выкарыстана не толькі для пераносу, але

і для назапашвання крэдытаў [3], а ў Бергене ў 2005 г. ужо дамовіліся аб прыкладных крэдытных дыяпазонах для першых двух цыклаў [4].

ECTS з'яўляецца сістэмай крэдытаў, якая выкарыстоўваецца ў *Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі*, куды ўваходзяць усе дзяржавы-ўдзельніцы *Балонскага працэсу*. У некаторых краінах **ECTS** зацверджана заканадаўствам як нацыянальная сістэма.

ECTS з'яўляецца інструментам, які дапамагае распрацоўваць, апісваць і рэалізоўваць праграмы навучання, дазваляе інтэграваць розныя тыпы навучання на працягу ўсяго жыцця з улікам перспектывы навучання, прысуджаць кваліфікацыі вышэйшай адукацыі, а таксама спрыяе мабільнасці студэнтаў шляхам спрашчэння працэсу прызнання кваліфікацый і пераходаў навучання.

ECTS можа прымяняцца да ўсіх адукацыйных праграм, незалежна ад спосабу навучання (ва аўдыторыі, у дыстанцыйным фармаце) або формы навучання (вочнай, завочнай), а таксама ад навучання ў розных кантэкстах (*фармальнае, нефармальнае і інфармальнае навучанне*).

ECTS базуецца на навучальнай нагрузцы (працавыдатках) студэнтаў, неабходнай для дасягнення мэтай праграмы з пункту гледжання вынікаў навучання. У аснове **ECTS** – *крэдыты*, якія прызначаюцца за асобныя курсы ці *модулі*. Пры вызначэнні колькасці *крэдытаў* арыентуюцца на чаканыя працавыдаткі студэнтаў, якія павінны залічвацца за паспяховае засваенне. Асобы, якія могуць прадэманстраваць аналагічныя вынікі навучання, атрыманыя ў іншых установах адукацыі, могуць атрымаць прызнанне, крэдыты і ступені ад органаў, якія іх прысуджаюць. Нагрузка студэнта па праграме навучання ў *Балонскім працэсе* складаецца ў большасці выпадкаў з 1500 – 1800 гадзін на год, і ў гэтым выпадку адзін крэдыт роўны прыкладна 25 – 30 працоўным гадзінам. Паводле сістэмы **ECTS** навучальны год пры навучанні па поўным навучальным дні адпавядае 60 *крэдытам* [5-8].

У апошнія гады крэдытныя сістэмы зазналі значныя змены. Калі раней размеркаванне *крэдытаў* ажыццяўлялася на аснове кантактных гадзін «настаўнік – вучань» і *крэдыты* прысвойваліся сыходзячы з *нагрузкі*, выкананай студэнтам, то зараз назіраецца тэндэнцыя да размеркавання крэдытаў на аснове як *нагрузкі* студэнта, так і вынікаў навучання, пры распрацоўцы і рэалізацыі адукацыйных праграм пераносіцца акцэнт з традыцыйных падыходаў, у цэнтры якіх знаходзіцца выкладчык, на падыходы, заснаваныя на патрабаваннях і чаканнях студэнтаў.

Крэдыты ECTS з'яўляюцца адным з ключавых элементаў *Рамкі кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі* [9], супастаўляльнай з *Еўрапейскай рамкай кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця* [10]. Выкарыстанне **ECTS** у спалучэнні з рамкай кваліфікацый, заснаванай на выніках навучання, робіць *праграмы* і *кваліфікацыі* больш празрыстымі і спрашчае прызнанне *кваліфікацый*.

Выкарыстанне сістэмы *крэдытаў ECTS* абавязана на шэраг пацвярджальных дакументаў, што забяспечвае якасць гэтага выкарыстання (Каталог курсаў (Course Catalogue), Пагадненне аб навучанні (Learning Agreement), дадзеныя аб навучанні/Акадэмічная даведка (Transcript of Records) і Сертыфікат аб стажыроўцы на працоўным месцы (Work Placement Certificate)). **ECTS** таксама спрыяе празрыстасці ў іншых дакументах, такіх, як *Дадатак да дыплама* (Diploma Supplement) [6-8].

Падчас балонскіх рэформаў **ECTS** была дадаткова забяспечана функцыяй акумуляцыі (назапашвання). Нягледзячы на далучэнне да функцыі перадачы функцыі назапашвання сістэма захавала кароткую абрэвіятуру – **ECTS**.

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14 – 15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА)**, прадугледжваецца, што Беларусь возьме на сябе абавязальства “... па вымярэнні навучальнай нагрузкі студэнтаў у крэдытах **ECTS** згодна з вызначэннямі перагледжанага Кіраўніцтва карыстальнікаў **ECTS** (ECTS Users' Guide)” і распрацуе “да канца 2015 г. ... план імплементацыі да канца 2017 г. ECTS у адпаведнасці з перагледжаным Кіраўніцтвам карыстальнікаў (ECTS Users' Guide)...» [11].

Крыніцы:

1. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. – Рэжым доступу: http://www.eurashe.eu/library/bologna_1999_bologna-declaration-pdf/
2. Towards the European Higher Education Area. Communiqué of the meeting of European Ministers in charge of Higher Education, Prague, 19 May 2001. – Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/2001_Prague/44/2/2001_Prague_Communique_English_553442.pdf
3. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. – Рэжым доступу: <http://www.engq.eu/wp-content/uploads/2013/03/BerlinCommunique1.pdf>
4. The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19-20 May 2005. – Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/2005_Bergen/63/0/050519_Stocktaking_McKenna_580630.pdf
5. Seminar on Recognition and Credit Systems (ECTS and ECTS compatible for Higher Education in the Context of Lifelong Learning. Prague, 2003. – Рэжым доступу: http://www.aic.lv/bologna/Bologna/Bol_semin/Prag_LLL/Prq_recom.pdf
6. ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and The Diploma Supplement. Brussels, Education and Culture DG of the European Commission, 14 February 2005. – Рэжым доступу: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/nastava/ects-users-guide.pdf>
7. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
8. ECTS Users' Guide 2015. – en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>
9. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Published by: Ministry of Science, Technology and Innovation Bredgade 43 DK-1260 Copenhagen K. – Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf
10. The European Qualifications Framework for lifelong learning (EQF). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf
11. Дорожная карта по проведению Беларусью реформы системы высшего образования. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Вольга Крыжанойская

Еўрапейскі саюз студэнтаў (ЕСС) / European students union (ESU)

Еўрапейскі саюз студэнтаў (ЕСС) – гэта парасонавая арганізацыя для 44 Нацыянальных саюзаў студэнтаў з 38 краін, чыя мэта – прадстаўляць і прасоўваць адукацыйныя, сацыяльныя, эканамічныя і культурныя інтарэсы студэнтаў на еўрапейскім узроўні ў адпаведных органах, найперш Еўрапейскім Саюзе, Bologna Follow Up Group, Савеце Еўропы і UNESCO. Да 2009 г. арганізацыя называлася Нацыянальныя саюзы студэнтаў у Еўропе (ESIB). Дзейнасць арганізацыі заключаецца ў адукацыі і інфармаванні прадстаўнікоў студэнтаў па пытаннях палітыкі ў галіне вышэйшай адукацыі на еўрапейскім узроўні, арганізацыі семінараў, трэнінгаў, кампаній, канферэнцый і даследаванняў па адпаведных тэматыках.

Галоўны кіраўнічы орган **Еўрапейскага саюзу студэнтаў (ЕСС)** – Савет, які складаецца з прадстаўнікоў усіх арганізацый-членаў (кожная краіна мае не больш за 2 галасы) і прызначае рэпрэзентатывыя органы: Выканаўчы Камітэт, каардынатары па пытаннях правоў чалавека і салідарнасці, сяброўства, роўнасці, склад і лідары працоўных груп.

У 2001 г. Міністэрская канферэнцыя ў Празе адзначыла ў сваім камюніке ролю Нацыянальных студэнцкіх саюзаў Еўропы (HCCE, National Unions of Students in Europe, ESIB) і заахвоціла іх удзел у далейшай працы над рэалізацыяй Балонскага працэсу, у 2009 г. была створаная Bologna Follow-Up Group, куды ўвайшла ў тым ліку і ESIB.

У 2006 г. ESIB разам з **Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў (EUA)**, **Еўрапейскай асацыяцыяй па забеспячэнні якасці ў вышэйшай адукацыі (ENQA)**, **Еўрапейскай асацыяцыяй ўстановаў вышэйшай адукацыі (EURASHE)** арганізавала першы Еўрапейскі форум па забеспячэнні якасці адукацыі, дзе абмяркоўваліся еўрапейскія дасягненні ў гэтай сферы, у 2009 г. – распрацавалі “Стандарты і рэкамендацыі па забеспячэнні якасці адукацыі”.

Беларусь у ЕЗС прадстаўляе Таварыства Беларускіх Студэнтаў (з 1999 г.), у 2016 Братэрства арганізатараў студэнцкага самакіравання падала заяўку на ўдзел у якасці другога прадстаўніка краіны.

Крыніцы:

1. European Student Union (ESU). - Рэжым доступу: www.esu-online.org
2. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area.
- Рэжым доступу: http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/06/ESG_3edition-2.pdf

Александра Кузьміч

Індывідуальныя адукацыйныя траекторыі (Flexible learning paths)

Індывідуальныя адукацыйныя траекторыі – гэта выбраныя самімі навучэнцамі гнуткія шляхі навучання, якія дазваляюць паслядоўна назапашваць веды і набываць пажаданы набор **кампетэнцый** [1].

Гнуткія шляхі навучання адносяцца да любой сітуацыі, у якой выпускнік атрымаў кваліфікацыю нестандартным спосабам навучання, сфарміраваным самімі студэнтам і адрозным ад традыцыйнага плана навучання. Гнуткім шляхам навучання можа быць:

доступ і допуск да праграмы навучання не на аснове стандартных патрабаванняў з пункту гледжання сыходнай **кваліфікацыі** (напрыклад, сертыфіката аб заканчэнні сярэдняй школы);

вызваленне ад часткі праграмы, заснаванай на атрыманай папярэдняй **кваліфікацыі** або папярэднім перыядзе навучання;

вызваленне ад часткі праграмы або праграмы цалкам на аснове неформальнага ці інфармальнага навучання;

перавод/перанос **крэдытаў** падчас выканання **праграмы** навучання (напрыклад, з дапамогай праграмы абмену);

дыстанцыйнае навучанне [2].

Важную ролю ў фарміраванні **індывідуальных адукацыйных траекторый** адыгрывае і гнуткая структура **праграмы** навучання, неабходная для магчымасці выбару ў студэнтаў і задавальнення іх запатрабаванняў і чаканняў ад **праграмы**. Гнуткая арганізацыя навучання, выкладання і ацэнкі, у тым ліку гнуткі расклад і большая колькасць магчымасцяў для самастойнага навучання, важныя з пункту гледжання фарміравання **індывідуальных адукацыйных траекторый**. Яна пашырае выбар відаў навучальнай дзейнасці; дае магчымасці студэнтам з рознымі профілямі ці запатрабаваннямі (напрыклад, людзям з абмежаванымі магчымасцямі). Інтэграцыя ІТ-тэхналогій у вышэйшую адукацыю значна ўплывае на падыходы да навучання і выкладання. Прысвойванне **крэдытаў** вынікам навучання, засвоеным з дапамогай новых формаў рэалізацыі праграм, якія сталі магчымымі дзякуючы ІТ-тэхналогіям, базуюцца на тых жа прынцыпах, што і прысвойванне крэдытаў вынікам навучання ў традыцыйных адукацыйных элементах.

Індывідуальная траекторыя навучання можа быць складзена з дапамогай інстытуцыйных кіраўніцтваў і інструкцый (уключаючы прызнанне папярэдняга навучання і вопыту), і розныя траекторыі навучання могуць у выніку прыводзіць да атрымання аднолькавай кваліфікацыі. Па сутнасці, канцэпцыя **“індывідуальнай траекторыі навучання”** падкрэслівае выбар студэнта ў дасягненні пажаданых адукацыйных мэтаў [1].

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide 2015. – Рэжым доступу: en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf/ ;
2. ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>

3. Rauhvargers, A. and A. Rusakova, Improving recognition in the European Higher Education Area: an analysis of national action plans (Council of Europe higher education series No.12) (2010) Council of Europe 2010. - Цит. по European Area of Recognition – Glossary. – Рэжым доступу:
<http://www.eurorecognition.eu/emanual/glossary/glossary.aspx>

Вольга Крыжаноўская

Інстытуцыйная (універсітэцкая) аўтаномія

Інстытуцыйная (універсітэцкая) аўтаномія -- тэрмін, які выкарыстоўваецца ў большасці дакументаў, пачынаючы з **Балонскай дэкларацыі**, для абазначэння аднаго з фундаментальных прынцыпаў ці асноваў Балонскага працэсу. У **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** гэтая традыцыйная каштоўнасць мае дакладнае азначэнне, прапанаванае **Еўрапейскай асацыяцыяй універсітэтаў (EUA)**. **Інстытуцыйная (універсітэцкая) аўтаномія** вызначаецца як самастойнасць установы адукацыі ў вырашэнні арганізацыйных, фінансавых, кадравых і акадэмічных пытанняў. Гэтыя чатыры базавыя характарыстыкі **Інстытуцыйнай (універсітэцкай) аўтаноміі** вымяраюцца 30 індыкатарамі, якія адлюстроўваюць ступень самастойнасці ў пытаннях:

- выбрання органаў самакіравання і рэктара ўстановы вышэйшай адукацыі;
- фарміравання арганізацыйнай структуры, правілаў працоўнага і ўнутранага распарадку;
- вызначэння кадравай палітыкі, умоваў найму, прасоўвання, звальнення акадэмічнага і адміністрацыйнага персоналу, аплаты працы;
- адкрыцця новых адукацыйных праграм, зацвярджэння навучальных планаў, планаў навуковых даследаванняў і творчай працы;
- фарміравання плана прыёму на адукацыйныя праграмы;
- прыёму і адлічэння студэнтаў, а таксама права валодаць, карыстацца і распараджацца нерухомай і іншай маёмасцю;
- самастойна выкарыстоўваць фінансавыя рэсурсы, распараджацца бюджэтам і бюджэтнымі рэшткамі;
- прыцягваць на ўмовах платнасці і зваротнасці пазыковыя сродкі;
- самастойна ўсталёўваць памер аплаты адукацыйных паслуг;
- самастойна ствараць для рэалізацыі статутных мэтаў структурныя падраздзяленні са статусам юрыдычнай асобы і інш.

У балонскіх дакументах падкрэсліваецца таксама, што **аўтаномія** павінна быць заснаваная на адекватным дзяржаўным фінансаванні ўніверсітэтаў, з аднаго боку, і, з другога боку, на іх падсправаздачнасці і адказнасці перад сваёй акадэмічнай супольнасцю, стэйкхолдарамі і грамадствам у цэлым.

Дарожная карта рефармавання вышэйшай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь прадугледжвае замацаванне ў беларускай вышэйшай адукацыі і. а., дзякуючы імплементацыі ў заканадаўства Рэкамендацый Савета Еўропы Rec/CM(2012)7 і далучэння беларускіх універсітэтаў да Magna Charta Universitatum.

Крыніцы:

1. The Lisbon Declaration Europe's universities beyond 2010: Diversity with a common purpose. - Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/EUA_Convention_Lisbon_2007/74/4/EUA_Lisbon_Declaration_582744.pdf
2. University Autonomy in Europe II. The Scorecard. By Thomas Estermann, Terhi Nokkala & Monika Steinle, 2011. - Рэжым доступу: http://www.eua.be/Libraries/publications/University_Autonomy_in_Europe_II_-_The_Scorecard.pdf?sfvrsn=2

Уладзімір Дунаеў

Інтэрнацыянал адукацыі (Education International)

Інтэрнацыянал адукацыі -- міжнародная федэрацыя прафсаюзаў работнікаў адукацыі, якая прадстаўляе арганізацыі настаўнікаў і іншых работнікаў адукацыі. З'яўляецца найбуйнейшай у свеце федэрацыяй прафсаюзаў, прадстаўляючы больш за 32 мільёнаў работнікаў адукацыі ад, прыкладна, 400 прафсаюзаў з 170 краін свету.

Інтэрнацыянал адукацыі падтрымлівае прынцып усеагульнай даступнасці якаснай адукацыі, што фінансуецца дзяржавай; прасоўвае і прадстаўляе інтарэсы настаўнікаў і іншых работнікаў адукацыі на міжнародным узроўні; садзейнічае развіццю незалежных дэмакратычных арганізацый, якія прадстаўляюць настаўнікаў і іншых работнікаў адукацыі і умацоўвае салідарнасць і супрацоўніцтва паміж імі; выступае за роўнасць і справядлівасць у грамадстве.

У цяперашні час прыярытэтамі **Інтэрнацыяналу адукацыі** з'яўляюцца абарона нацыянальных сістэм адукацыі і работнікаў адукацыі ад наступстваў эканамічных крызісаў; павышэнне статусу настаўніцкай прафесіі, прадухіленне нападаў на прафсаюзаў і іх сяброў, абарона права на свабоду асацыяцыі; супрацьдзеянне расізму, ксенафобіі і ўсіх відах дыскрымінацыі праз прасоўванне правоў чалавека; развіццё і ўзмацненне арганізацый-членаў. **Інтэрнацыянал адукацыі** супрацоўнічае з іншымі глабальнымі федэрацыямі прафсаюзаў і роднаснымі арганізацыямі ў сферы ўмацавання салідарнасці.

Крыніцы:

1. Education International. - Рэжым доступу: <https://www.ei-ie.org/>

Таццяна Кузіна

К

Кампетэнтнасны падыход (Competency-based-approaches)

Кампетэнтнасны падыход -- метада мадэлявання і прадстаўлення вынікаў навучання, заснаваны на **кампетэнцыю**, як нормаў якасці адукацыі.

Канцэпцыя **кампетэнтнаснага падыходу** з'яўляецца асновай для распрацоўкі адукацыйных праграм і рухаючай сілай працэсу пераменаў у адукацыі і навучанні на працягу ўсяго жыцця, так як накіраваны на «дасягненні веды ў дзеянні», г. зн. рэалізацыі базы ведаў на практыцы. Такім чынам, **кампетэнтнасны падыход** з'яўляецца адыходам ад традыцыйнага адукацыі, калі адукацыйная праграма ў асноўным рэалізуецца такім чынам, што студэнты толькі прайграваюць тэарэтычныя веды і запамінаюць факты. **Кампетэнтнасны падыход** садзейнічае нарошчванню патэнцыялу чалавечых рэсурсаў.

Адукацыйныя праграмы і навучальныя курсы, якія базуюцца на **кампетэнцыю**, патрабуюць стараннага праектавання. Таму распрацоўнікам праграм могуць спатрэбіцца для гэтага новыя навыкі. У рамках **Балонскага працэсу** на гэта быў накіраваны агульнаеўрапейскі **праект TUNING** [1,2,3], які заклаў прынцыпы фарміравання **кампетэнтнаснага** падыходу і прапанаваў апісанне вынікаў навучання на аснове **кампетэнцый** ў асобных прадметных абласцях.

Кампетэнтнасны падыход прадугледжвае пераарыентацыю на студэнтацэнтраваны характар адукацыйнага працэсу з абавязковым выкарыстаннем **крэдытаў ECTS** як меры акадэмічных поспехаў студэнтаў і модульных тэхналогій арганізацыі адукацыйнага працэсу.

Тэрмін «**кампетэнтнасны падыход**» грунтуецца на тэрміне «**кампетэнцыя**» і цесна звязаны з тэрмінамі «**вынікі навучання**», «студэнтацэнтраваную адукацыю», «ECTS», «модулярызацыя» і інш. [4,5,6].

Кампетэнтнасны падыход мае шмат пераваг. У кантэксце **навучання на працягу ўсяго жыцця** яны ўключаюць у сябе:

студэнтацэнтраваны падыход і, такім чынам, ёсць вялікая верагоднасць задаволіць патрэбы навучэнцаў;

ўлік папярэдняга вопыту і наяўных узроўняў **кваліфікацый**;

больш шырокі ўдзел навучаюцца і, такім чынам, больш спрыяльны вопыт для іх, бо палягчае навучанне і дае штуршок да ведаў;

наданне адмысловага значэння прагрэсіі навыкаў / уменняў, стымулюючы жаданне для далейшага навучання і павышэння яго эфектыўнасці;

гнуткасць і аўтаномію ў структуры і змесце навучальнага плана, г.зн. ўдзельнікі навучання могуць вучыцца ва ўласным тэмпе, дасягаючы ўсіх або некаторых **кампетэнцый**;

навучанне, якое можа быць працягнута па-за прадугледжанага часу навучальнага курса;

больш лёгкаю адзнаку змены паводзін, якія з'яўляюцца вынікам навучання;

магчымасць працадаўцам выразна ацаніць моцныя і слабыя бакі свайго супрацоўніка;

тое, што агульныя недахопы не могуць быць кампенсаваныя адмысловымі перавагамі. Навучэнцы альбо лічацца кампетэнтнымі ў дадзенай галіне альбо не.

Гэты апошні пункт важны, бо ў традыцыйным адукацыі, а таксама ў некаторых навучальных курсах, навучэнцы могуць не мець навыкаў у некаторых абласцях, але атрымаць допуск іспыту, таму што яны добра робяць у іншых абласцях. У падыходзе, заснаваным на кампетэнцыю, усе названыя элементы павінны быць выкананы навучэнцам для таго, каб лічыцца кампетэнтным у гэтым навыку [7,8].

Кампетэнтнасны падыход да адукацыі дае магчымасць забяспечваць яго якасць і рэгуляваць працягласць навучання, дазваляючы скарачаць час для атрымання ступені / сертыфіката, так як ўлічвае ўсе набытыя крэдыты, дазваляе забяспечыць лёгкасць пераходу студэнтаў ад навучання да працы, а таксама знізіць агульную кошт адукацыйных праграм.

Кампетэнтнасны падыход таксама заключаецца ў развіцці ў студэнтаў набору ключавых кампетэнцый, якія вызначаюць яго паспяховую адаптацыю ў грамадстве і павышаюць канкурэнтаздольнасць выпускнікоў на рынку працы [9].

Рэалізацыя **кампетэнтнаснага падыходу** ў праектаванні беларускіх адукацыйных праграм вышэйшай адукацыі пачалася з распрацоўкі адукацыйных стандартаў другога пакалення. З 2008/2009 навучальнага года ва ўсіх ВНУ Рэспублікі Беларусь пачалі рэалізоўвацца адукацыйныя стандарты новага пакалення ў кампетэнтнасны фармаце па 378 спецыяльнасцях. Галоўнай адметнай асаблівасцю стандартаў вышэйшай адукацыі трэцяга пакалення таксама з'яўляецца **кампетэнтнасны падыход** [10,11]. З 2013/2014 навучальнага года ўстановы вышэйшай адукацыі прыступілі да рэалізацыі стандартаў першай ступені вышэйшай адукацыі трэцяга пакалення па 384 спецыяльнасцях. На агульнай метадалагічнай базе, у кампетэнтнасны фармаце былі таксама спраектаваны стандарты па цыкле сацыяльна-гуманітарных дысцыплін першай ступені вышэйшай адукацыі [12] і стандарты другой ступені вышэйшай адукацыі (**магістратуры**) [13].

Пры распрацоўцы кампетэнтнаснай мадэлі беларускіх стандартаў новапокалення былі ў значнай ступені ўлічаны прынцыпы і вопыт Балонскага працэсу. У прыватнасці, у беларускіх стандартах быў выкарыстаны вопыт **праекта TUNING** па праектаванні вынікаў навучання ў тэрмінах універсальных і прадметна-спецыялізаваных **кампетэнцый**. Адначасова выкарыстоўваюся адаптаваны вопыт распрацоўкі расійскіх і ўкраінскіх стандартаў у кампетэнтнасны фармаце.

Кампетэнтнасны падыход прадстаўлены ў беларускіх адукацыйных стандартах на розных узроўнях і ў розных кантэкстах. На тэрміналагічных узроўні ў стандартах даюцца наступныя тэрміны і азначэнні:

Кампетэнтнасць -- выражаная здольнасць прымяняць свае знання і ўменні.

Кампетэнцыя -- веды, ўменні, вопыт і асабістыя якасці, неабходныя для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

Сацыяльна-асобавыя **кампетэнцыі** -- сукупнасць ведаў і ўменняў па сацыяльна-гуманітарных дысцыплінах, а таксама здольнасць выпускніка выкарыстоўваць іх для вырашэння і выканання грамадзянскіх і сацыяльна-прафесійных задач і функцый.

У якасці агульных мэтаў падрыхтоўкі спецыяліста ў Макет адукацыйнага стандарту вылучаюцца: фарміраванне і развіццё сацыяльна-прафесійнай, практыка-арыентаванай

компетентнасці, якая дазваляе спалучаць акадэмічныя, сацыяльна-асобасныя і прафесійныя **кампетэнцыі** для вырашэння задач у сферы прафесійнай і сацыяльнай дзейнасці.

Наступны ўзровень рэалізацыі **кампетэнтнаснага падыходу** ў беларускіх стандартах вышэйшай адукацыі новага пакалення ўключае ў сябе фарміраванне трох груп **кампетэнцый**:

акадэмічных **кампетэнцый**, якія ўключаюць веды і ўменні па вывучаных вучэбных дысцыплінах,

уменне вучыцца; сацыяльна-асобасных кампетэнцый, якія ўключаюць культурна-каштоўнасныя арыентацыі,

веданне ідэалагічных, маральных каштоўнасцей грамадства і дзяржавы і ўменне прытрымлівацца ім;

прафесійных **кампетэнцый**, якія ўключаюць здольнасць вырашаць задачы, распрацоўваць планы і забяспечваць іх выкананне ў абранай сферы прафесійнай дзейнасці.

Далей кожная група **кампетэнцый** рэалізуецца на ўзроўні нарматыўных патрабаванняў па канкрэтных **кампетэнцый**. Наступная форма ўключэння **кампетэнтнаснага падыходу** ў адукацыйных стандартах прадстаўлена на ўзроўнях:

кампетэнтнаснага ўтрымання вывучаемых навучальных дысцыплін («ведаць», «ўмець», «валодаць»);

навукова-метадычнага забеспячэння навучальнага працэсу (распрацоўка і ўкараненне інавацыйных адукацыйных сістэм і тэхналогій, адэкватных **кампетэнтнаснага падыходу**);

дыягнаставання кампетэнцый студэнта / выпускніка (фонды ацэначных сродкаў, варыятыўныя ацэначныя тэхналогіі і да т.п.)

Прыведзены аналіз алгарытму рэалізацыі **кампетэнтнаснага падыходу** ў беларускіх стандартах новага пакалення дазваляюць экстрапаляваць вышэй азначаныя падыходы на працэс праектавання і рэалізацыі кампетэнтнаснага-арыентаваных мадэляў падрыхтоўкі выпускнікоў канкрэтных ўстаноў вышэйшай адукацыі.

У сувязі з гэтым, асабліва актуалізуецца праблема стварэння адэкватнага вучэбна-выхаваўчага асяроддзя, выпрацоўцы механізмаў па фарміраванні і развіцці кампетэнтнасных мадэляў і канкрэтных кампетэнцый студэнтаў / выпускнікоў у кожнай установе вышэйшай адукацыі. [14]

Гл. **Кампетэнцыя, Вынікі навучання**

Крыніцы:

1. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I-V, 2003-2008. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf
2. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I–V, 2003–2008. – Рэжым доступу: www.tuning.uni-deusto.org/tuningeu
3. Болонский процесс: поиск общности европейских систем высшего образования (проект TUNING) / Под ред. В.И. Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006.

4. Болонский процесс: результаты обучения и компетентностный подход (книга-приложение 1) / Под ред. В.И. Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, Российский Новый Университет, 2009.
5. Семинар «ECTS на базе результатов обучения и учебной нагрузки студентов». Москва, 2008.
6. Trend IV: European Universities Implementing Bologna. Reichert S., Tauch K., 2005 («Тенденции IV: Европейские университеты на пути осуществления болонских реформ» Райхерт С., Таух К. 2005.)
7. Stephen Blakemore. November 2008. A competency based approach to RedR's training and learning activities. – Рэжым доступу:
https://www.redr.org.uk/objects_store/redr_uk_competency_approach_sm_2_.pdf
8. Katie Larsen McClarty and Matthew N. Gaertner. Best practices for assessment in competency-based education. Center on higher education reform. AEI Series on Competency-Based Higher Education.- April 2015: - Рэжым доступу:
<https://www.luminafoundation.org/files/resources/measuring-mastery.pdf>
9. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning [Official Journal L 394 of 30.12.2006]. – Рэжым доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11090> ;
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>
10. Макет образовательного стандарта высшего образования первой ступени. – Минск, 2013. – Рэжым доступу: <http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>.
11. Макаров, А.В., Федин, В.Т. Проектирование и реализация стандартов высшего образования. – Минск: РИВШ, 2013.
12. Образовательный стандарт «Высшее образование. Первая ступень. Цикл социально-гуманитарных дисциплин». Минск, 2014. – Рэжым доступу:
<http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>.
13. Макет образовательного стандарта высшего образования второй ступени (магистратуры). Минск, 2014. – Рэжым доступу:
<http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>.
14. Компетентностно-ориентированные образовательные программы вуза:
15. учеб. пособие/ А.В.Макаров, Ю.С.Перфильев, В.Т.Федин. - Минск: РИВШ, 2011.

Вольга Крыжанойская, Анатолі Макараў

Канферэнцыі міністраў адукацыі ЕПВА (Міністэрскія канферэнцыі, Ministerial Conferences)

Канферэнцыі міністраў адукацыі краін ЕПВА праводзяцца кожныя 2 ці 3 гады з мэтай абмеркавання і ацэнкі прагрэсу рэалізацыі Балонскага працэсу і вызначэння прыярытэтаў яго рэалізацыі ў будучыні.

Міністры прымаюць рашэнні па ключавых аспектах ЕПВА, у тым ліку яго далейшае развіццё, абавязальнасці краін-членаў, разгляд заявак ад краін-кандыдатаў на ўступленне, а таксама іншыя асноўныя змены ў працэсе.

Рашэння міністраў фіксуюцца ў камюніке канферэнцый, якія з'яўляюцца нарматыўнымі дакументамі Балонскага працэсу.

Канферэнцыі арганізуююцца Назіральнай групай Балонскага працэсу (BFUG).

Дата і месца правядзення канферэнцыі	Парадак дня, асноўныя прыярытэты і рашэнні	Прынятыя дакументы
Балоння, Італія, 19 чэрвеня 1999	- курс на стварэнне ЕПВА - абавязацельствы каардынаваць адукацыйную палітыку: супастаўнасць ступеняў, Дадатак да дыплама, ўкараненне ECTS, садзейнічанне мабільнасці, супрацоўніцтва ў галіне забеспячэння якасці, еўрапейскае вымярэнне ў вышэйшай адукацыі; 29 краін-членаў	Балонская дэкларацыя: Зона Еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Сумесная заява еўрапейскіх міністраў адукацыі
Прага, Чэхія, 19 Травень 2001	- павелічэнне колькасці краін-членаў да 33; - прывабнасць і канкурэнтаздольнасць ЕПВА.	Праскае камюніке. Да зоны Еўрапейскай вышэйшай адукацыі.
Берлін, Германія, 19 верасня 2003	- павелічэнне колькасці краін-членаў да 40; - адукацыю Еўрапейскага навуковага прастору; - забеспячэнне якаснага навучання.	Берлінскае камюніке. Стварэнне Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі.
Берген, Нарвегія, 19-20 мая 2005	- даступнасць, сацыяльнае вымярэнне, мабільнасць; - павышэнне прывабнасці ЕПВА ў іншых частках свету.	Бергенскае камюніке. Еўрапейская прастора вышэйшай адукацыі: дасягненне мэтай.
Лондан, Вялікабрытанія, 17-18 мая 2007	- павелічэнне колькасці краін-членаў да 46; - мабільнасць, структура дыпламаў прызнанне, рамкі кваліфікацый, бесперапыннае навучанне, забеспячэнне якасці, дактаранты, сацыяльнае вымярэнне, ЕПВА ў глабальным кантэксце.	Лонданскае камюніке. Да Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі: водгук на выклікі глабалізаванага свету.
Лёвэн / Лувен- Ла-Нев, Бельгія, 28-29 красавіка 2009	- планы на наступнае дзесяцігоддзе: грамадскі кантроль, бесперапыннае навучанне, працаўладкаванне, метады данясення да студэнта мэтай адукацыі; - міжнародная адкрытасць, мабільнасць навучэнцаў, навуковыя даследаванні і інавацыі, збор дадзеных, фінансаванне, інструменты і метады забеспячэння празрыстасці адукацыйнага працэсу; - змяненне механізму старшынства ў НГБП (сустаршынства краін ЕС / не ЕС)	Левенскае камюніке. Балонскі працэс 2020: Еўрапейскую прастору вышэйшай адукацыі ў новым дзесяцігоддзі.
Будапешт / Вена, Венгрыя /	афіцыйная аб'яву аб стварэнні ЕПВА;	Будапешцка-Венская дэкларацыя аб стварэнні

Аўстрыя 11-12 сакавіка 2010	• павелічэнне колькасці краін-членаў да 47.	Еўрапейскага прасторы вышэйшай адукацыі.
Бухарэст, Румынія, 26-27 красавіка 2012	• якасная вышэйшая адукацыя для ўсіх; • павелічэнне магчымасцяў працаўладкавання; • павышэнне мабільнасці • ўдасканаленне збору дадзеных, павелічэнне празрыстасці	Бухарэсцкай камюніке. Максімальнае выкарыстанне нашага патэнцыялу: кансалідацыя Еўрапейскага прасторы вышэйшай адукацыі
Ерэван, Арменія, 14-15 мая 2015	• павелічэнне колькасці краін-членаў да 48: Беларусь стала членам ЕПВА; • прыняцце Дарожнай карты рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі; • забеспячэнне якасці, садзейнічанне працаўладкаванню, інклюзіўнасць адукацыі, структурныя рэформы	Ерэванскае камюніке Стандарты і кіраўніцтва па забеспячэнню якасці вышэйшай адукацыі ў ЕПВА (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG) Еўрапейскі падыход да забеспячэння якасці сумесных праграм (European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes) Кіраўніцтва па выкарыстанні еўрапейскай сістэмы пераносу і назапашвання заліковых адзінак (ECTS Users 'Guide)

Наступная канферэнцыя міністраў адукацыі ЕПВА пройдзе ў Парыжы ў 2018г. На ёй будзе разгледжаны даклад кансультацыйнай групы 2 (AG2) «Падтрымка беларускай Дарожнай карты» аб прагрэсе ў рэалізацыі Дарожнай карты рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі ў адпаведнасці з каштоўнасцямі, прынцыпам і мэтамі ЕПВА.

Крыніцы:

1. Ministerial Declarations and Communiqués. – Рэжым доступу:
<http://www.ehea.info/pid34363/ministerial-declarations-and-communiques.html>

Таццяна Кузіна

Кампетэнцыі (Competences)

Кампетэнцыі (Competences) - згодна з Балонскай тэрміналогіяй ўяўляюць сабой дынамічную камбінацыю характарыстык (якія адносяцца да ведання і яго ўжыванні, уменняў, навыкаў, здольнасцяў, каштоўнасцяў і асобных якасцяў), якая апісвае **вынікі навучання** па **адукацыйнай праграме**, гэта значыць тое, што неабходна выпускніку ВНУ для эфектыўнай прафесійнай дзейнасці, сацыяльнай актыўнасці і асобнага развіцця, якія ён абавязаны асвоіць і прадэманстраваць.

У **TUNING-праекце** паняцце **кампетэнцыі** ўключае веданне і разуменне (тэарэтычнае веданне акадэмічнай вобласці, здольнасць ведаць і разумець), веданне як дзейнічаць (практычнае і аператыўнае прымяненне ведаў да канкрэтных сітуацыях), веданне як быць (каштоўнасці як неад'емная частка спосабу ўспрымання і жыцця з іншымі ў сацыяльным кантэксце) [1, 3].

Развіццё **кампетэнцый** з'яўляецца мэтай **адукацыйных праграм**. **Кампетэнцыі** фармуюцца ў розных курсах адзінках і ацэньваюцца на розных этапах. **Кампетэнцыі** могуць падзяляцца на якія адносяцца да прадметнай вобласці (якія адлюстроўваюць спецыфіку ў галіне навучання) і універсальныя (агульныя для ўсіх ступеняў). **Кампетэнцыі** ў рамках **Балонскага працэсу** выступаюць як адна з галоўных апорных кропак характарыстыкі (апісанні) **кваліфікацый** (ступеняў, прыступак, узроўняў).

У дакументах **праекта TUNING** праводзіцца дакладнае размежаванне паміж вынікамі навучання і **кампетэнцыі** з тым, каб праводзіць адрозненне паміж ролямі найбольш значных гульцоў у працэсе навучання: прафесарска-выкладчыцкага складу і студэнтаў / навучэнцаў. У адпаведнасці з **праектам TUNING**, **вынікі навучання** выказваюць ўзровень **кампетэнцый**, засвоены студэнтам. **Вынікі навучання** фармулююцца выкладчыцкім складам, пераважна з улікам меркавання як студэнтаў, так і працадаўцаў. У рамках гэтага праекта выкладчыкамі, студэнтамі і працадаўцамі былі праведзены сумесныя кансультацыі аб **кампетэнцыі**, якія яны чакаюць ад выпускнікоў [1,2,3,4].

Кампетэнцыі маюць пазітыўнае значэнне для:

забеспячэння далейшай празрыстасці акадэмічных і прафесійных профіляў ступеняў (адукацыйных праграм) і ўзмацнення акцэнта на вынікі;

развіцця новай парадигмы студентацэнтраванай адукацыі;

павышэння працаўладкавання выпускнікоў і іх грамадзянскасць культуры;

фарміравання больш адэкватнага мовы для кансультацый з зацікаўленымі коламі.

Еўрапейская рамка кваліфікацый для навучання на працягу ўсяго жыцця (EQF-LLL) вызначае **кампетэнцыі** як даказаную здольнасць выкарыстоўваць веды, навыкі і асабістыя, сацыяльныя і / або метадалагічныя здольнасці, у працоўных або навучальных сітуацыях, у прафесійным і асабістым развіцці. У кантэксце **Еўрапейскай рамкі кваліфікацый**, **кампетэнцыя** апісваецца ў тэрмінах адказнасці і аўтаноміі [5].

У 2006 годзе Еўрапарламент вылучыў наступныя восем ключавых **кампетэнцый** (key competences), якія неабходныя для навучання на працягу ўсяго жыцця:

камунікацыя на роднай мове (communication in the mother tongue);

камунікацыя на замежных мовах (communication in foreign languages);

матэматычная кампетэнтнасць і базавыя веды ў галіне навукі і тэхнікі (mathematical competence and basic competences in science and technology);

кампутарная кампетэнцыя / пісьменнасць (digital competence);

уменне вучыцца (learning to learn);

сацыяльныя і грамадзянскія кампетэнцыі (social and civic competences);

пачуццё ініцыятывы і прадпрымальніцтва (sense of initiative and entrepreneurship);

культурная дасведчанасць і творчае выраз (cultural awareness and expression) [6].

Ключавыя **кампетэнцыі** ў форме ведаў, навыкаў і адносін, якія адпавядаюць кожнаму кантэксту, маюць асноватворнае значэнне для кожнага чалавека ў грамадстве, заснаваным на ведах. Яны забяспечваюць дадатковую каштоўнасць для рынку працы, сацыяльнай згуртаванасці і актыўнай грамадзянскай пазіцыі, прапаноўваючы гнуткасць і прыстасоўвальнасць, задавальненне і матывацыю ў кантэксце навучання на працягу ўсяго жыцця.

Вопыт **Балонскага працэсу**, дасягнуты метадалагічны кансенсус па вызначэнні трэхкомпонентнай складу **кампетэнцый** ў рамках праекта «TUNING» былі выкарыстаныя пры распрацоўцы другога і трэцяга пакаленняў беларускіх стандартаў вышэйшай адукацыі спраектаваных ў кампетэнтнасны фармаце [7,8]. У макетах дзеючых адукацыйных стандартаў дадзены наступныя азначэнні:

Кампетэнцыя - веды, уменні, вопыт і асабістыя якасці, неабходныя для вырашэння тэарэтычных і практычных задач.

Кампетэнтнасць - выяўленая здольнасць прымяняць свае веды і ўменні (СТБ ISO 9000-2006).

См. **Праект TUNING (Налада адукацыйных структур), Кампетэнтнасны падыход**

Крыніцы:

1. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I–V, 2003–2008. - Рэжым доступу: www.tuning.unideusto.org/tuningeu;http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf
2. Tuning Educational Structures in Europe. Phase 4: Curricular Reform Taking Shape: Learning Outcomes and Competences in Higher Education. Brussels 16–17 June 2006.
3. Болонский процесс: поиск общности европейских систем высшего образования (проект TUNING) / Под ред. В.И. Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006.
4. Болонский процесс: результаты обучения и компетентностный подход (книга-приложение 1) / Под ред. В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2009.
5. The European Qualifications Framework for lifelong learning (EQF). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf
6. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning [Official Journal L 394 of 30.12.2006]. – Рэжым доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ac11090>; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>
7. Макет образовательного стандарта первой ступени высшего образования. - Рэжым доступу: <http://www.nihe.bsu.by/index.php/ru/norm-doc>
8. Макаров, А.В., Федин, В.Т. Проектирование и реализация стандартов высшего образования. Минск : РИВШ, 2013.

Вольга Крыжанойская, Анатолі Макараў

Кансультатыўная група 2 «Падтрымка беларускай Дарожнай карты» (Advisory group 2 on the “Support for the Belarus Roadmap”, AG2)

Кансультатыўная група 2 «Падтрымка беларускай Дарожнай карты» створана ў рамках праграмы працы Назіральнай групы Балонскага працэсу на 2015-2018 гг. для імплементацыі Дарожнай карты рэформы вышэйшай адукацыі Беларусі (Дарожнай карты) у адпаведнасці з каштоўнасцямі, прынцыпамі і мэтамі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў супрацоўніцтве з дзяржаўнымі органамі Рэспублікі Беларусь. [1]

Асноўныя задачы *Кансультатыўнай групы 2*:

сумесна з дзяржаўнымі органамі Рэспублікі Беларусь адсочваць выкананне Дарожнай карты;

кантраляваць графік рэалізацыі рэформаў вышэйшай адукацыі на падставе этапаў, усталяваных у Дарожнай карце;

спрыяць рэалізацыі рэформаў, прапісаных у Дарожнай карце, і распрацоўцы асобных накірункаў адукацыйнай палітыкі;

падтрымліваць абмен вопытам і спрыяць супрацоўніцтву;

інфармаваць НГБП аб ходзе рэалізацыі Дарожнай карты да пачатку 2018г. Выніковая справаздача павінна адбыцца на пасяджэнні НГБП не пазней за студзень 2018.

Усяго запланавана 7 пасяджэнняў Кансультатыўнай групы. Першыя 3 прайшлі на працягу 2016 года ў Кішынёве, Мінску і Ватыкане. Чацвёртае пасяджэнне адбудзецца 23 – 25 студзеня 2016 г. у Берліне.

У склад Кансультатыўнай групы 2 уваходзяць прадстаўнікі Беларусі, Савета Еўропы, Еўрапейскай камісіі, Еўрапейскага саюза студэнтаў, Еўрапейскага камітэта прафсаюзаў адукацыі, Інтэрнацыяналу адукацыі (EI/ETUCE), Францыі, Германіі, Ісландыі, Святога Прастола, Латвіі, Літвы, Польшчы, Румыніі, Вялікабрытаніі. Сустаршынямі Кансультатыўнай групы 2 з’яўляюцца прадстаўнікі Германіі і Святога Прастола.

Крыніцы:

1. Advisory group on the “Support for the Belarus Roadmap”. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid105405/ag-support-for-the-belarus-roadmap-2015-2018.html>

Таццяна Кузіна

Кваліфікацыя (Qualification)

Кваліфікацыя (Qualification)- любая ступень, дыплом ці іншы сертыфікат, выдадзены кампетэнтным органам, якія сведчаць аб паспяховым завяршэнні афіцыйнай праграмы навучання.

Гэта азначэнне кваліфікацыі найбольш часта сустракаецца ў дакументах *Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі* [1-3].

Паняцце «**кваліфікацыя**» мае рознае нападўненне ў розных краінах. Яно можа абазначаць здольнасць выконваць канкрэтную працу ці задавальняць пэўныя патрабаванні, неабходныя на дадзеным працоўным месцы. Таксама гэты тэрмін можа абазначаць узровень адукацыі/навучання або здольнасць чалавека спраўляцца з прафесійнымі задачамі, што апісваецца і тэрмінам «**кампетэнцыя**».

Паводле шэрагу дакументаў тэрмін «**кваліфікацыя**» ахоплівае розныя аспекты [4, 5]. Сярод іх фармальная кваліфікацыя, якая азначае фармальны вынік (пасведчанне, дыплом або ступень) працэсу ацэнкі і пацвярджэння кампетэнтным органам таго, што асоба дасягнула вынікаў навучання па дадзеных стандартах і/ці валодае неабходнай **кампетэнцыяй** для выканання працы ў пэўнай галіне. **Кваліфікацыя** дае афіцыйнае прызнанне каштоўнасці вынікаў навучання на рынку працы і ў сферы адукацыі і прафесійнай падрыхтоўкі. **Кваліфікацыя** павінна даваць законнае права на прафесію (Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця; Organisation for Economic Co-operation and Development).

Кваліфікацыя можа азначаць прафесійныя патрабаванні: веды, здольнасці і навыкі, неабходныя для выканання канкрэтных задач у адпаведнасці з патрабаваннямі да пэўнай пасады працаўніка (Міжнародная арганізацыя працы; International Labour Organization).

У Лісабонскай канвенцыі (1997) тэрмін «**кваліфікацыя**» трактуецца ў двух варыянтах:

кваліфікацыя вышэйшай адукацыі: любая ступень, дыплом ці іншае пасведчанне, выдадзеныя паўнамоцным органам, якія сведчаць аб паспяховым завяршэнні праграмы вышэйшай адукацыі;

кваліфікацыя, якая дае доступ да вышэйшай адукацыі: Любы дыплом або іншае пасведчанне, выдадзеныя кампетэнтным органам, якія сведчаць аб паспяховым завяршэнні праграмы навучання і даюць уладальніку права доступу да вышэйшай адукацыі [6].

Крыніцы:

1. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I-V, 2003-2008. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf
2. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
3. ECTS Users' Guide 2015. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf / <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>
4. Cedefop. Terminology of European education and training policy. A selection of 100 key terms. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. – Рэжым доступу: www.cedefop.europa.eu/files/4064_en.pdf
5. European Commission. (2008). The European qualifications framework for lifelong learning (EQF). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. – Рэжым доступу: http://ecahe.eu/w/index.php/European_Qualifications_Framework
6. Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region. Adopted at Lisbon, 11 April 1997 (European Treaty Series No. 165). – Рэжым

доступу: http://www.unesco.org/education/studyingabroad/tools/conventions_e97_cover.shtml.

Вольга Крыжаноўская

Крэдыт (Credit)

Крэдыт — сродак колькаснага выражэння аб'ёму навучання, заснаванага на дасягнутых выніках навучання і звязанай з імі рабочай нагрузцы (працавыдатках) студэнтаў, неабходнай для дасягнення чаканых вынікаў навучання на пэўным узроўні [1]. **Крэдыт** з'яўляецца таксама інструментам, прызначаным для назапашвання вынікаў навучання, атрыманых падчас **фармальнага, нефармальнага і/ці інфармальнага навучання**, а таксама для спрашчэння перадачы/пераносу гэтых вынікаў ад аднаго параметра да другога для валідацыі/праверкі/ацэнкі і прызнання.

60 **крэдытаў** размяркоўваюцца па выніках навучання і звязаных з імі працавыдатках/навучальнай нагрузцы вочнага навучальнага года (full-time academic year) або яго эквівалента, якія звычайна ўключаюць у сябе шэраг адукацыйных кампанентаў, за якія прысвойваюцца крэдыты (на аснове вынікаў навучання і навучальнай нагрузкі). Крэдыты, як правіла, выражаюцца ў цэлых ліках [2-4].

Тэрмін «**крэдыт**» у ECTS непасрэдна звязаны з такімі працэсамі і актамі, як размеркаванне крэдытаў, прысуджэнне крэдытаў, назапашванне крэдытаў, перадача/перанос крэдытаў [5].

Размеркаванне **крэдытаў** у ECTS з'яўляецца працэсам прысвойвання колькасці крэдытаў для **кваліфікацыі**, адукацыйных праграм або асобных адукацыйных кампанентаў. **Крэдыты** выдзяляюцца для **кваліфікацыі** або **праграмы** ў адпаведнасці з нацыянальным заканадаўствам ці, у выпадку неабходнасці, добрай практыкай са спасылкай на нацыянальныя і/ці еўрапейскія структуры кваліфікацыі. Яны выдзяляюцца на адукацыйныя кампаненты, такія, як **навучальны курс, модуль**, дысертацыя, навучанне на працоўным месцы і стажыроўка на працоўным месцы, узяўшы за аснову 60 крэдытаў вочнага навучальнага года ў адпаведнасці з нагрузкай.

Прысуджэнне **крэдытаў** у ECTS з'яўляецца актам фармальнага прысуджэння студэнтам і іншым навучэнцам крэдытаў, усталяваных для кваліфікацыі і/ці яе кампанентаў пры ўмове дасягнення пэўных вынікаў навучання. Нацыянальныя органы ўлады павінны ўказаць, якія ўстановы маюць права прысуджаць **крэдыты** ECTS. **Крэдыты** прысуджаюцца кожнаму студэнту індывідуальна пасля завяршэння ім неабходных навучальных мерапрыемстваў і дасягнення пэўных вынікаў навучання, аб чым сведчыць адпаведная адзнака. Калі студэнты і іншыя навучэнцы дасягнулі вынікаў навучання ў іншых кантэкстах фармальнага, нефармальнага ці інфармальнага навучання або іншых часавых межах, **крэдыты** могуць прысуджацца шляхам ацэнкі і прызнання гэтых **вынікаў навучання**.

Назапашванне **крэдытаў** у ECTS з'яўляецца працэсам збору **крэдытаў**, прысуджаных за дасягненне вынікаў навучання ў фармальных кантэкстах або іншых навучальных мерапрыемствах, якія праводзяцца ў межах нефармальных ці інфармальных кантэкстаў. Студэнт можа назапашваць **крэдыты** для:

атрымання **кваліфікацыі** ў адпаведнасці з патрабаваннямі ўстановы, якая прысуджае ступені;

атрымання дакумента, які пацвярджае асабістыя дасягненні для працягу навучання.

Перадача/перанос **крэдытаў** з'яўляецца працэсам атрымання крэдытаў, атрыманых у адным кантэксце (праграма, установа) і прызнаных у іншым фармальным кантэксце з мэтай атрымання **кваліфікацыі**. **Крэдыты**, атрыманыя студэнтам у адной **праграме**, могуць перадавацца/пераносіцца для іх назапашвання ў межах іншай **праграмы**, якая рэалізуецца ў гэтай або іншай установе. Перадача/перанос **крэдытаў** з'яўляецца ключом да паспяховай акадэмічнай мабільнасці. Інстытуты, факультэты, кафедры могуць заключаць пагадненні, якія гарантуюць аўтаматычнае прызнанне і перадачу/перанос **крэдытаў**.

Крыніцы:

1. Glossary. – Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid105808/glossary.html>
2. ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and The Diploma Supplement. Brussels, Education and Culture DG of the European Commission, 14 February 2005. – Рэжым доступу: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/nastava/ects-users-guide.pdf>
3. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
4. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I-V, 2003-2008. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf;
5. ECTS Users' Guide 2015. – en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf ; - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>

Вольга Крыжаноўская

Л

Лисабонская канвенцыя аб прызнанні кваліфікацый

Лисабонская канвенцыя аб прызнанні кваліфікацый, якія адносяцца да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне, распрацавана сумеснымі намаганнямі Савета Еўропы і ЮНЕСКА. Яна накіравана на ўпарадкаванне юрыдычных рамак на еўрапейскім узроўні і на замену ў перспектыве шасці канвенцый, прынятых раней у гэтай сферы Саветам Еўропы і ЮНЕСКА.

Лисабонская канвенцыя спрашчае прызнанне кваліфікацый, прысвоеных адной краінай, на тэрыторыі іншай. Яна абавязвае разглядаць адпаведныя запыты справядлівым чынам і ў разумных часавых межах. У прызнанні **кваліфікацыі** можа быць адмоўлена толькі ў тым выпадку, калі яна істотна адрозніваецца ад аналагічнай **кваліфікацыі** краіны, якая разглядае заяўку. Адказнасць за доказ таго, што **кваліфікацыя** не адпавядае адпаведным патрабаванням, ляжыць на адукацыйным органе гэтай краіны.

Камітэт Канвенцыі аб прызнанні кваліфікацый, датычных вышэйшай адукацыі ў еўрапейскім рэгіёне і **Еўрапейская сетка нацыянальных інфармацыйных цэнтраў**, якія займаюцца пытаннямі **акадэмічнай мабільнасці** і прызнання (сетка ENIC) абавязаны садзейнічаць імплементацыі **Лисабонскай канвенцыі** і кантраляваць выкананне яе палажэнняў.

На сучасным этапе абавязацельствы па выкананні **Лисабонскай канвенцыі** прынялі 53 краіны, у тым ліку 45 з 47 краін-членаў Савета Еўропы і 8 краін, якія не ўваходзяць у яго, уключаючы Святы прастол. ЗША і Канада падпісалі **Лисабонскую канвенцыю**, але юрыдычна на тэрыторыі гэтых краін яна ў сілу не ўступіла, але тым не менш у значнай ступені выконваецца на практыцы нацыянальнымі агенцтвамі.

Крыніцы:

1. Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region. -- Рэжым доступу: [http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165?coconventions=WAR coconventionsportlet languageId=ru](http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165?coconventions=WAR%20coconventionsportlet%20languageId=ru)
[RU](#)

Сяргей Вятыхін

M

Магістратура (Graduate, Master's programs)

Магістратура -- у краінах *Балонскага працэсу* з'яўляецца другім цыклам вышэйшай адукацыі і ўключае адукацыйныя *праграмы*, пры паспяховым завяршэнні якіх прысуджаецца другая акадэмічная ступень – ступень *магістра*.

Магістр (Master-Degree)

Магістр – кваліфікацыя, якая прысвойваецца ў *Балонскім працэсе* пасля паспяховага завяршэння другога цыкла вышэйшай адукацыі. Гэты цыкл можа ўключаць пэўную навуковую працу. Звычайна ступень *магістра* могуць атрымаць студэнты, якія ўжо маюць ступень першага цыкла вышэйшай адукацыі.

У *Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі* назіраецца вялікая разнастайнасць магістарскіх праграм з пункту гледжання іх працягласці, зместу і профіляў. Паводле Берлінскага камюніке (2003), большасць ступеняў і кваліфікацый узроўню *бакалаўра* даюць выпускніку права паступлення ў магістратуру [1].

Заходнееўрапейскае грамадства ўвесь час інтэнсіўна працуе па ўдасканаленні канцэптуальнага апарата і арганізацыйных мерапрыемстваў, звязаных з далейшым развіццём парадигмы «*бакалаўр – магістр*». У рэкамендацыях канферэнцый 2003 г. у Хельсінкі [2] і Капенгагене [3] гаворыцца аб тым, што праграмы *бакалаўрыята* і *магістратуры* павінны апісвацца адносна зместу, якасці і вынікаў навучання, а не толькі з пункту гледжання тэрміну навучання і іншых фармальнасцяў. Таксама адзначаецца, што праграмы магістарскага ўзроўню павінны валодаць дастатковай гнуткасцю, паколькі праграмы бакалаўрыята значна вар'іруюць.

Многія ўніверсітэты распрацоўваюць магістарскія праграмы як лагічны працяг праграм бакалаўрыята. Ёсць і самастойныя магістарскія праграмы. Нярэдка распрацоўваюцца міждысцыплінарныя магістарскія праграмы на стыку дысцыплін і ў новых галінах навукі і ведаў.

Працягласць навучання для атрымання ступені *магістра* звычайна ад аднаго да двух гадоў пры поўным (вочным) навучанні і вар'іруе ў залежнасці ад установы, краіны, тыпу ступені *магістра*. З пункту гледжання атрымання крэдытаў стандартызаваная еўрапейская сістэма вышэйшай адукацыі вылучае для магістарскіх праграм 90 – 120 *крэдытаў ECTS*.

У адпаведнасці з усеахопнай *Рамкай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі* ступень *магістра* прысуджаецца студэнтам, якія:

прадэманстравалі веды і разуменне, заснаваныя на тых, якія звычайна звязаны з узроўнем бакалаўра (або выходзяць за межы бакалаўрыята ці паглыбляюць гэты ўзровень). Гэта дае падставы ці магчымасць для выяўлення арыгінальнасці ў распрацоўцы і/ці прымяненні ідэй, часта ў межах даследчыцкага кантэксту;

могуць прымяняць свае веды і разуменне, а таксама выяўляць здольнасць вырашэння праблем у новым ці незнаёмым асяроддзі ў межах больш шырокіх (ці мультыдысцыплінарных) кантэкстаў, звязаных з галіной вывучэння;

здольны інтэграваць веды і спраўляцца са складанасцямі, фармулююць меркаванні на аснове няпоўнай або абмежаванай інфармацыі з улікам сацыяльнай і этычнай адказнасці, звязанай з прымяненнем іх ведаў і меркаванняў;

могуць паведамляць пра свае высновы і тлумачэнні, на аснове якіх яны зроблены, спецыялістам і аўдыторыі неспецыялістаў дакладна і адназначна;

маюць навыкі навучання, што дазваляе ім працягваць навучанне з высокай ступенню самастойнасці або аўтаноміі [4].

Крыніцы:

1. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education Berlin, 19 September 2003. – Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf
2. The Bologna Process Conference on Master-level Degrees, Helsinki, Finland March 14 - 15, 2003. –Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/Master_degrees_Helsinki_2003/09/4/030314-15Helsinki_Results_576094.pdf
3. Qualification structures in European Higher Education. Final version. Danish Bologna Seminar 27-28th march 2003. Copenhagen. – Рэжым доступу: http://media.ehea.info/file/Qualification_structures_Copenhagen_2003/10/7/030327-28S_Adam_576107.pdf
4. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Copenhagen, 2005. – Рэжым доступу: http://ecahe.eu/w/images/7/76/A_Framework_for_Qualifications_for_the_European_Higher_Education_Area.pdf

Вольга Крыжаноўская

Міжнародная акадэмічная мабільнасць (International Academic Mobility)

Міжнародная акадэмічная мабільнасць -- перамяшчэнне чалавека, які звязаны з адукацыяй (абітурыента, студэнта, выкладчыка, даследчыка, акадэмічнага адміністратара) за мяжу для атрымання адукацыі, выкладання, правядзення даследаванняў, павышэння ўзроўню **кваліфікацыі**. Пасля дасягнення пастаўленай мэты, завяршэння тэрміну навучання або стажыроўкі, яе ўдзельнік вяртаецца ў сваю краіну.

У рамках міжнароднай акадэмічнай мабільнасці вылучаюць доўгатэрміновую і кароткатэрміновую формы. Пад доўгатэрміновай мабільнасцю разумеюць пераезд за мяжу з мэтай навучання па поўным **цыкле** аднаго або некалькіх узроўняў вышэйшай адукацыі. Такая форма мабільнасці прадугледжвае атрыманне адпаведнага дыплама або ступені (адсюль і англамоўнае вызначэнне degree mobility). Менавіта гэтая форма мабільнасці з'яўляецца найбольш масавай у сучасным свеце. Нярэдка гэтую форму мабільнасці яшчэ называюць "вертыкальнай".

Кароткатэрміновая мабільнасць азначае часовае навучанне ў замежнай вышэйшай навучальнай установе на працягу, як правіла, аднаго-двух семестраў. Курсы, вывучаныя за мяжой зачытваюцца ў ВНУ студэнта ў яго ўласнай краіне. Так як у **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** (ЕПВА) адзінкай вымярэння навучальнага курса з'яўляюцца **кредыты**

ECTS, гэтая форма мабільнасці таксама называецца крэдытнай (credit mobility). Найбольш вядомым праектам падтрымкі кароткатэрміновай мабільнасці стала праграма Еўрапейскага Саюза (ЕС) Эразмус. У 1987 – 2013 гг. у ёй прыняло ўдзел каля трох мільёнаў студэнтаў. Да гэтага тыпу мабільнасці ставіцца часовы пераезд у іншыя краіны выкладчыкаў, даследчыкаў і акадэмічных адміністратараў. Кароткатэрміновую мабільнасць часта называюць "гарызантальнай".

Акадэмічная мабільнасць адрозніваецца так па кірунку перамяшчэння яе ўдзельнікаў. Ўязная акадэмічная мабільнасць з'яўляецца адным з паказчыкаў якасці вышэйшай адукацыі, яго прывабнасці на міжнародным рынку. Ва ўмовах росту колькасці вышэйшых навучальных устаноў і скарачэння насельніцтва ў шэрагу еўрапейскіх краін канкурэнцыя за прыцягненне патокаў уязной акадэмічнай мабільнасці пастаянна расце. Выязная акадэмічная мабільнасць можа сведчыць як аб імкненні атрымаць міжнародны вопыт, так і пра сур'ёзныя праблемы ў сістэме адукацыі той краіны, з якой выезджаюць студэнты. Нярэдка гэты тып мабільнасці разглядаецца як легальны канал міграцыі ў больш паспяховыя ў эканамічным, сацыяльным і палітычным дачыненні краіны.

У залежнасці ад таго, на якім узроўні арганізавана мабільнасць вылучаюць самастойную акадэмічную мабільнасць (free-movers) і інстытуцыйную акадэмічную мабільнасць (programme students). Інстытуцыйная мабільнасць можа ажыццяўляцца пры дапамозе міжнародных арганізацый, арганізацыямі краіны ўезду або выезду.

Бурнае развіццё дыстанцыйнага навучання ў апошнія дзесяцігоддзі выклікала падзел на фізічную і віртуальную мабільнасць. Пад віртуальнай мабільнасцю маюць на ўвазе навучанне або выкладанне ў навучальнай установе за межамі сваёй краіны без фізічнага перамяшчэння за мяжу. Віртуальная мабільнасць, як правіла, разглядаецца ў якасці дапаможнай формы, не замяняе фізічную.

Акадэмічнай мабільнасці традыцыйна разглядалася ў якасці ключавога прынцыпу і аднаго найважнейшых інструментаў пабудовы адзінай адукацыйнай прасторы Еўропы. У **Вялікай Хартыі Еўрапейскіх Універсітэтаў** (1988) "акадэмічная мабільнасць выкладчыкаў і студэнтаў" згаданая ў якасці аднаго сродкаў рэалізацыі фундаментальных прынцыпаў вышэйшай адукацыі.

У Сарбонскай дэкларацыі (1996) зафіксаваны механізм акадэмічнай мабільнасці, які на той час ужо пачаў функцыянаваць у рамках праграмы Эразмус: "Атрымліваючы вышэйшую адукацыю ... студэнты павінны мець магчымасць на працягу хаця б аднаго семестра навучацца ў еўрапейскіх універсітэтах за межамі сваёй краіны. Акрамя таго, выкладчыкі і навукова-даследчы прэсанал таксама павінны працаваць за мяжой, у іншых еўрапейскіх краінах".

У Балонскай дэкларацыі (1999) акадэмічная мабільнасць была вызначана ў якасці адной з шасці мэтай Балонскага працэсу: "Спрыяць мабільнасці за кошт пераадолення перашкод, эфектыўнаму ажыццяўленню свабоды перамяшчэння, надаючы асаблівую ўвагу доступу студэнтаў да навучальных устаноў і адпаведных паслуг; прызнанню і пацвярджэнню перыядаў, праведзеных у еўрапейскіх краінах выкладчыкамі, даследчыкамі і адміністрацыйным персаналам у мэтах навуковых даследаванняў, выкладання і перападрыхтоўкі, не парушаючы іх статусу і законных правоў".

Праскае камюніке (2001) акцэнтавала выключна важную ролю акадэмічнай мабільнасці, "якая дае студэнтам, выкладчыкам, навуковым і адміністрацыйным работнікам магчымасць далучыцца да багаццяў **Еўрапейскага прасторы вышэйшай адукацыі**, у тым ліку яе дэмакратычных каштоўнасці, разнастайнасць культур, моў і сістэм вышэйшай адукацыі".

У Берлінскім камюніке (2003) было падкрэслена, што: "Мабільнасць студэнтаў, выкладчыкаў і адміністрацыйных работнікаў адукацыі з'яўляецца асновай стварэння **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**".

Лювэнскае камюніке 2009 г. адзначала, што "мабільнасць павінна быць адметнай рысай еўрапейскага прасторы вышэйшай адукацыі" і паставіла задачу, што б да "2020 года па меншай меры 20% тых, хто атрымаў у еўрапейскай прасторы вышэйшую адукацыю, змаглі прайсці стажыроўку або даследаванне за мяжой "

У 2012 г. у Бухарэсце была прынятая "Стратэгія развіцця мабільнасці ў ЕПВА да 2020 года". Гэты дакумент пацвердзіў значэнне мабільнасці як адной з найважнейшых задач **Балонскага працэсу**, вызначыў ролю мабільнасці ў распаўсюдзе інавацый, забеспячэнні высокага ўзроўню якасці адукацыі, умацавання агульнаеўрапейскай ідэнтычнасці. "Стратэгія ..." прадугледжвала, што мабільнасць павінна ажыццяўляцца на ўсіх трох цыклах вышэйшай адукацыі і яе мінімальны аб'ём павінен быць эквівалентны 15 крэдытах ECTS ці тры месяцы навучання. Асаблівая ўвага была звернута на баланс уязной і выязнай мабільнасці, супрацьдзеянне "уцечкі мазгоў". У прыватнасці, было прапанавана ствараць стыпендыяльныя праграмы, заахвочваюць вяртанне студэнтаў якія атрымалі адукацыю ў іншых краінах, стымуляваць грамадзян ЕС выкладаць і праводзіць даследаванні ў краінах, якія развіваюцца.

У адпаведнасці з рэкамендацыямі "Стратэгіі ..." былі распрацаваны нацыянальныя стратэгіі з рознымі падыходамі да дырэктыўнага ўзроўню мабільнасці 20% да 2020 г. У Люксембургу, напрыклад была пастаўлена задача дасягнення 100% мабільнасці студэнтаў на працягу першага цыкла навучання, у Аўстрыі, Даніі і Германіі - 50%. У Даніі была распрацавана спецыяльная праграма, стымулюючая кароткатэрміновую мабільнасць дацкіх студэнтаў у неангламоўных краінах, перш за ўсё ў Бразіліі, Кітаі, Індыі, Мексіцы і Паўднёвай Карэі. На такія стажыроўкі павінна накіроўвацца не менш за 15% студэнтаў.

Дарожная карта рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі ў галіне мабільнасці навукова-педагагічнага персаналу і студэнтаў і інтэрнацыяналізацыі прадугледжвае наступнае:

стварэнне плана забеспячэння, развіцця і дыверсіфікацыі міжнароднай мабільнасці выкладчыкаў і студэнтаў;

павелічэнне тэрмінаў паездак у ЕПВА, для якіх не патрэбны дазвол міністэрства адукацыі.

Крыніцы:

1. Magna Charta Universitatum - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/ehea/Magna_Carta_Universitatum.pdf
2. Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbonne Joint Declaration). - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100203/sorbonne-declaration-1998.html>
3. The European Higher Education Area Joint Declaration of European Ministers of Education (The Bologna Declaration of 19 June 1999). - Рэжым доступу:
4. <http://www.ehea.info/cid100210/ministerial-conference-bologna-1999.html>
5. Towards European Higher Education Area. Communiqué of the Meeting of European Ministers in Charge of Higher Education. Prague, 2001. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100256/ministerial-conference-prague-2001.html?menu=1>

6. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers Responsible for Higher Education. Berlin, 2003. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid100938/ministerial-conference-berlin-2003.html>
7. The European Higher Education Area – Achieving the Goals. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Bergen, 2005. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101762/ministerial-conference-bergen-2005.html>
8. Towards European Higher Education Area: Responding to Challenges in a Globalised World. London Communiqué, 2007. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101763/ministerial-conference-london-2007.html>
9. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new Decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101040/ministerial-conference-leuven-louvain-la-neuve-2009.html>
10. Making the Most of Our Potential: Consolidating the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bucharest, 2012. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid101043/ministerial-conference-bucharest-2012.html>

Павел Церашковіч

Модуль (Module)

Модуль (ад лацінскага *modulus* – мера) – структурны элемент/адзінка ў сістэме, у якой кожны курс нясе ў сабе аднолькавую колькасць **кредытаў** або іх кратны лік [2,3].

У адпаведнасці з правіламі 2005 года, модуль – гэта «самадастатковы, афіцыйна структураваны элемент **праграмы навучання**, які мае паслядоўны і вызначаны набор **вынікаў навучання**, выражаных у тэрмінах **кампетэнцый**, якія будуць атрыманы, і адпаведныя крытэрыі ацэнкі» [1].

Тэрмін «**модуль**» мае розныя значэнні ў розных краінах. У некаторых гэта адзінка курса; у іншых **модуль** – гэта група адзінак курса.

Тэрмін «**модуль**» шырока выкарыстоўваецца ў асноўных дакументах **Балонскага працэсу**. Ён цесна звязаны з **ECTS**, тэрмінамі «**вынікі навучання**», «**кампетэнцыі**» і інш. У межах **Балонскага працэсу** агульным з'яўляецца суадноснасць зместу **модуля** з **кампетэнцыямі**. Для кожнага **модуля** фармулюецца дакладная і вымяральная задача. Модуль фарміруецца з заняткаў не па адной, а, як правіла, па некалькіх навучальных курсах.

У еўрапейскай сістэме адукацыі па класіфікацыі **Праекта-TUNING** адрозніваюць наступныя тыпы **модуляў**: асноўныя (**модулі**, якія фарміруюць прафесійныя **кампетэнцыі**, г. зн. групы прадметаў, складнікаў ядра адпаведнай навукі), **модулі-падтрымкі** (**модулі**, якія дапаўняюць і падтрымліваюць вывучэнне асноўных **модуляў** у той ступені, якая дазваляе зрабіць яснымі вынікі), арганізацыйна-камунікатыўныя (**модулі** вывучэння замежных моў, **модулі**, якія фарміруюць навыкі працы ў групах, справаваго ліставання і інш., накіраваныя на самаадукацыю і самаарганізацыю), спецыялізаваныя (**модулі** прафілявання/непрафілявання/альтэрнатыўна-абавязковыя/электыўныя – звычайна спіс галінаў, з якіх студэнт можа выбраць адну або некалькі, што пашыраюць і паглыбляюць **кампетэнцыі** ў выбранай прафесійнай сферы) і пераносныя **модулі** (модулі пераносных навыкаў, напрыклад, вопыт працы, стажыроўкі,

праекты, дысертацыя, дзелавыя гульты ..., г.зн. сферы, закліканыя развіваць тыя **кампетэнцыі**, якія неабходны для набліжэння практыкі да тэорыі і якія заўсёды патрабуюцца на рынку працы) [4,5].

Размеркаванне **нагрузкі** па **модулях** у межах адукацыйнай **праграмы** выражаецца ў **крэдытах ECTS**. Як правіла, адзін **модуль** складаецца з 5 крэдытаў або кратнага 5 ліку (напрыклад, 10 ці 15). Нагрузка **модуля** заснавана на агульнай суме задач, якія студэнт павінен выканаць у межах праграмы навучання. Гэтыя задачы вызначаюцца сыходзячы з дасягнення **вынікаў навучання** і часу (часу працы), за якія студэнт павінен дасягнуць іх. Кожны **модуль** заснаваны на некалькіх адукацыйных мерапрыемствах. Яны могуць быць вызначаны з улікам наступных аспектаў: віды курсаў (лекцыя, семінар, даследчыцкі семінар і г. д.), віды навучальнай дзейнасці (наведванне лекцый, выкананне канкрэтных заданняў, напісанне артыкулаў і г. д.), віды ацэнкі (вусны экзамен, пісьмовы экзамен, вусная прэзентацыя і г. д.) [1].

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and The Diploma Supplement. Brussels, Education and Culture DG of the European Commission, 14 February 2005. – Рэжым доступу: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/nastava/ects-users-guide.pdf>
2. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
3. ECTS Users' Guide 2015. – en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf/ ; - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>
4. Tuning Educational Structures in Europe. Final Report, Phase 2, University of Deusto, University of Groningen, 2005. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUII_Final-Report_EN.pdf
5. Tuning Educational Structures in Europe. Final Report, Phase 1, University of Deusto, University of Groningen, 2003. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf

Вольга Крыжаноўская

Н

Навучанне на працягу ўсяго жыцця (Lifelong learning, LLL)

Навучанне на працягу ўсяго жыцця -- уся дзейнасць па навучанні, якая ажыццяўляецца на працягу жыцця з мэтай удасканалення ведаў, уменняў і **кампетэнцый** у асобавым, грамадзянскім, грамадскім і/ці прафесійным аспекце [1].

Фармуляванне «**навучання на працягу ўсяго жыцця**» прадугледжвае шырокае вызначэнне бесперапыннага навучання, якое не абмяжоўваецца чыста эканамічнымі перспектывамі ці проста навучаннем для дарослых. Яно ўключае навучанне ад дашкольнага да навучання пасля выхаду на пенсію, г. зн. навучанне на працягу жыцця павінна ахопліваць увесь спектр фармальнага, нефармальнага і інфармальнага навучання, мэты навучання, у тым ліку актыўную грамадзянскую пазіцыю, самарэалізацыю і сацыяльную інтэграцыю, а таксама звязаныя з занятасцю аспекты. Прынцыпы, якія палягаюць у аснове навучання на працягу ўсяго жыцця і якія накіроўваюць яго эфектыўнае ажыццяўленне, падкрэсліваюць цэнтральную ролю навучэнца, важнасць роўных магчымасцяў, якасці і актуальнасці магчымасцяў для навучання [2].

Праграмы і паслугі, якія спрыяюць навучанню на працягу ўсяго жыцця ў межах сектара вышэйшай адукацыі, могуць сярод астатняга ўключаць: асноўныя адукацыйныя **праграмы**, бесперапыннае навучанне, вячэрнія заняткі, спецыяльныя **праграмы** для навучэнцаў па няпоўнай форме, доступ да бібліятэк/рэсурсаў установы адукацыі, дыстанцыйнае навучанне, трэнінгі, мэтавыя паслугі па прафарыентацыі і кансультаванні [1].

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide 2015. – Рэжым доступу: en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf; - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>
2. Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION. Brussels, 21.11.2001 COM(2001) 678 final. – Рэжым доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>

Вольга Крыжаноўская

Назіральная група па Балонскім працэсе, НГБП (Bologna Follow-Up Group, BFUG)

Назіральная група па Балонскім працэсе, НГБП -- выканаўчая структура, якая курыруе **Балонскі працэс** у перыяд паміж міністэрскімі канферэнцыямі. Яе задачамі з'яўляюцца падрыхтоўка міністэрскіх канферэнцый, навукова-практычных форумаў (policy forums), выкананне даручэнняў міністраў і рашэнне іншых пытанняў, якія не патрабуюць іх умяшання.

Паўнапраўнымі членамі **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** з'яўляюцца 48 краін-членаў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** і Еўрапейская камісія.

Наступныя зацікаўленыя арганізацыі і інстытуцыі, якія маюць еўрапейскі ахоп і адыгрываюць важную ролю ў рэалізацыі **Балонскага працэсу**, з'яўляюцца членамі без права голасу ці кансультацыйнымі членамі:

1. [Савет Еўропы](#);
2. [ЮНЕСКА](#);
3. Міжнародная федэрацыя прафсаюзаў працаўнікоў адукацыі -- [Інтэрнацыянал адукацыі](#) (Education International);
4. [Еўрапейскі студэнцкі саюз](#) (European Students' Union, ESU);
5. [Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў](#) (European University Association, EUA);
6. [Еўрапейская асацыяцыя ўстаноў вышэйшай адукацыі](#) (European Association of Institutions in Higher Education, EURASHE);
7. Канфедэрацыя еўрапейскага бізнесу [Бізнес Еўропа](#) (Business Europe);
8. [Еўрапейская асацыяцыя забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі](#) (European Association for Quality Assurance in Higher Education, ENQA);
9. [Еўрапейскі рэгістр агенцтваў забеспячэння якасці](#) (European Quality Assurance Register for Higher Education, EQAR)[1].

Для арганізацый, якія жадаюць супрацоўнічаць з **Назіральнай групай па Балонскім працэсе**, але не задавальняюць патрабаванням кансультацыйнага членства, у 2005 годзе быў уведзены статус “партнёр **НГБП**”. Партнёры **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** з'яўляюцца:

Еўрапейская асацыяцыя міжнароднай адукацыі (European Association for International Education, EAIE) – асацыяцыя прафесіяналаў у сферы інтэрнацыяналізацыі адукацыі;

Прафсаюз спецыялістаў і менеджараў (EUROCADRES);

Еўрапейскі савет дактарантаў і маладых навукоўцаў (European Council of Doctoral Candidates and Junior Researchers, EURODOC) – міжнародная федэрацыя нацыянальных асацыяцый кандыдатаў на доктара (PhD candidates) і маладых даследчыкаў;

Асацыяцыя еўрапейскіх даследчыкаў ([EUROSCIENCE](#)).

Да працы ў **Назіральнай групе па Балонскім працэсе** таксама могуць прыцягвацца тэхнічныя эксперты: статыстычная служба Еўрапейскага саюза [Еўрастат](#) (Eurostat), праект Еўрастудэнт ([Eurostudent](#)), які працуе з дадзенымі па сацыяльным вымярэнні еўрапейскай вышэйшай адукацыі, Еўрапейская інфармацыйная сетка ў галіне адукацыі ([Eurydice](#)), якая падтрымлівае супрацоўніцтва ў сферы бесперапыннай адукацыі.

Назіральная група па Балонскім працэсе узначальваецца дзвюма краінамі-сустаршынямі, якія мяняюцца кожныя 6 месяцаў: краінай-старшынёй Савета ЕС і краінай, якая не ўваходзіць у ЕС (ратацыя ў алфавітным парадку).

Краіна, якая прымае наступную міністэрскую канферэнцыю, з'яўляецца віцэ-старшынёй. У сярэдзіне 2018 года канферэнцыя адбудзецца ў Парыжы. Да гэтага тэрміну Францыя будзе з'яўляцца віцэ-старшынёй **НГБП**.

Сходы **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** склікаюцца не радзей як адзін раз на 6 месяцаў для кантролю выканання камюніке міністэрскіх канферэнцый і развіцця Балонскага працэсу.

Адміністрацыйную і апэратыўную падтрымку працы **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** ажыццяўляе яго сакратарыят. З 1 ліпеня 2015 года па 30 чэрвеня 2018 года працу

Сакратарыята забяспечвае Францыя як краіна-арганізатар наступнай міністэрскай канферэнцыі. Сакратарыят працуе як міжнародная структура і складаецца з супрацоўнікаў з краін-членаў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**.

У прамежак паміж сустрэчамі працу **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** курыруе савет. Гэта кансультацыйны орган старшыняў і сакратарыята. У склад савета ўваходзяць:

папярэднія, бягучыя і будучыя сусстаршыні **НГБП**;

віцэ-старшыня **НГБП**;

Еўрапейская камісія;

чатыры кансультацыйныя члены **НГБП** (Савет Еўропы, [Еўрапейскі студэнцкі саюз](#), [Еўрапейская асацыяцыя ўніверсітэтаў](#), [Еўрапейская асацыяцыя ўстаноў вышэйшай адукацыі](#));

адзін з сусстаршыняў кожнай рабочай і кансультацыйнай групы (гл. ніжэй).

Сусстаршыні і віцэ-старшыня **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** таксама з'яўляюцца сусстаршыняй і віцэ-старшыняй савета. Як правіла, пасяджэнне савета адбываецца не менш як за месяц да сходу **НГБП**. Пасяджэнне Савета прымае адна з краін-сусстаршыняў.

Для больш дэталёвай прапрацоўкі асобных пытанняў **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** можа ствараць працоўныя групы (Working Groups, WG) і кансультацыйныя групы (Advisory Groups, AG). У склад груп могуць уваходзіць члены **НГБП**, эксперты, прапанаваныя нацыянальнымі дзяржаўнымі органамі, кансультацыйнымі членамі **НГБП**, і міжнародныя эксперты, прапанаваныя групай. **НГБП** ставіць задачы працоўным і кансультацыйным групам і вызначае, якія менавіта з іх рэкамендацый будуць прапанаваны міністрам. Пры неабходнасці **НГБП** можа прапанавать усім членам выказаць сваё меркаванне наконт рэкамендацый і справаздач, падрыхтаваных групамі.

У 2015 -- 2018 гг. у рамках **Назіральнай групы па Балонскім працэсе** функцыянуюць 3 працоўныя і 4 кансультацыйныя групы

Працоўныя групы:

працоўная група 1 (WG1): маніторынг;

працоўная група 2 (WG2): імплементацыя – спрыянне выкананню ўзгодненых ключавых абавязацельстваў;

працоўная група (WG3): новыя мэты – распрацоўка канцэпцыі новых мэтаў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**.

Кансультацыйныя групы:

кансультацыйная група 1 (AG1): міжнароднае супрацоўніцтва **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**;

кансультацыйная група 2 (AG2): падтрымка беларускай **Дарожнай карты**;

кансультацыйная група 3 (AG3): праблемы адсутнасці прагрэсу ў выкананні Балонскіх абавязацельстваў;

кансультацыйная група 4 (AG4): перагляд **Дадатку да дыплама**.

Крыніцы:

1. The Bologna Follow-Up Group: - Рэжым доступу:
<http://www.ehea.info/cid101754/bologna-process.html>

Таццяна Кузіна

П

Праграма (адукацыйная) (Programme (educational))

Праграма (адукацыйная) (Programme (educational)) – гэта набор адукацыйных элементаў, заснаваных на выніках навучання, які прызнаецца дастатковым для атрымання пэўнай кваліфікацыі.

Адукацыйны элемент – гэта цэласны вопыт навучання, які мае фармальную структуру (напрыклад, элемент курса, мадэль, стажыроўка). Адукацыйныя элементы праграмы выражаюцца ў адпаведных выніках навучання, і ёсць дакладная інфармацыя адносна ўзроўня гэтых элементаў, крэдытаў, рэалізацыі і ацэнкі.

З інстытуцыйнага пункту гледжання распрацоўка адукацыйнай праграмы азначае фарміраванне навучальнага плана (curriculum) і яго кампанентаў у крэдытах, апісанне вынікаў навучання і звязанай з імі працоўнай нагрузкі/працавыдаткаў, навучальных мерапрыемстваў, метадаў навучання і працэдур ацэнкі/крытэрыяў. Інстытуцыйная рамка крэдытаў павінна задавальняць патрабаванні розных праграм і падтрымліваць між- і мультыдысцыплінарныя падыходы. Тэрмін “адукацыйная праграма” адносіцца да ажыццяўлення навучальнай дзейнасці, у той час як навучальны план адносіцца да праектавання, арганізацыі і планавання гэтых мерапрыемстваў.

Пры распрацоўцы новай адукацыйнай праграмы, згодна з яе кантэкстам, перш за ўсё вызначаецца ўзровень кваліфікацыі на аснове адпаведнага нацыянальнага заканадаўства і рамак кваліфікацыі (еўрапейская, нацыянальная, галіновая, інстытуцыйная).

Установы вышэйшай адукацыі, якія карыстаюцца ECTS у якасці сістэмы крэдытаў, павінны мець інстытуцыйную рамку, якая карэлюе з нацыянальнымі і міжнароднымі рамкамі кваліфікацый. Інстытуцыйная рамка вызначае, якім чынам павінны выкарыстоўвацца крэдыты ECTS, як правіла, вызначаючы мінімальную колькасць крэдытаў для адукацыйнага кампанента з мэтай распрацоўкі міждысцыплінарных/мультыдысцыплінарных праграм (якія ствараюцца шляхам аб'яднання адукацыйных кампанентаў з розных навучальных курсаў).

Профіль уяўляе адрознівальныя асаблівасці праграмы. Ён паказвае на галіну(ы) вывучэння, узровень праграмы, асноўную накіраванасць, ключавыя вынікі навучання, асяроддзе навучання і асноўныя віды дзейнасці ў галіне навучання, выкладання і ацэнкі. Эфектыўны профіль праграмы дае студэнтам і зацікаўленым бакам дакладнае разуменне таго, якія агульныя і прадметныя кампетэнцыі будуць набытыя і які патэнцыял праграмы з пункту гледжання магчымасцяў працаўладкавання выпускнікоў. Для гэтага рэкамендуецца распрацоўваць профіль праграмы сумесна з адпаведнымі зацікаўленымі бакамі (напрыклад, экспертамі з акадэмічнай супольнасці, сацыяльнымі партнёрамі, працадаўцамі, выпускнікамі і прадстаўнікамі студэнцкай супольнасці) і прэзентаваць яго ў празрыстай і дакладнай форме. Профіль павінен быць часткай апісання праграмы, уключанай у Каталог курса.

Вынікі навучання па праграме заснаваныя на профілі праграмы і апісваюць тое, што студэнт будзе ведаць, разумець і ў умець рабіць пасля завяршэння праграмы. Вынікі навучання па праграме павінны быць уключаны ў Каталог курсаў і ў Дадатак да дыплама.

Профіль праграмы дзеліцца на адукацыйныя элементы, якія могуць складацца з аднаго ці некалькіх модуляў, з іншых відаў элементаў курса, навучання на працоўным месцы, клінічнай практыкі, даследчыцкіх праектаў, лабараторных прац і іншых відаў навучальнай дзейнасці. Яны могуць уключаць у сябе сацыяльную і грамадскую дзейнасць (напрыклад, цыютарства і

настаўніцтва), калі яны адпавядаюць вынікам навучання па праграме і выражаны ў заліковых адзінках.

Пасля вызначэння складнікаў праграмы, павінна быць распрацавана яе агульная структура і вызначана колькасць крэдытаў, адпаведная кожнаму элементу і вызначаная на аснове вынікаў навучання і звязаных з імі працавыдаткаў з улікам таго, што 60 крэдытаў адпавядаюць аднаму акадэмічнаму году навучання па поўнай форме.

Патрабаванні да засваення адукацыйнай праграмы павінны быць дакладна сфармуляваныя, каб студэнты маглі паспяхова засвоіць праграму і атрымаць жаданыя кваліфікацыі.

Патрабаванні да засваення могуць уключаць у сябе, апроч іншага, перадумовы і рэкамендацыі. Правілы засваення могуць быць выражаны ў колькасці заліковых адзінак або ў дыяпазоне заліковых адзінак, усталяваных для розных этапаў навучання ў межах абранай праграмы (напрыклад, мінімальная колькасць заліковых адзінак, неабходных для пераходу з аднаго курса на іншы/ з аднаго семестра на наступны). Яны таксама могуць быць сфармуляваны ў падрабязным спісе правілаў адносна таго, якія элементы павінны і/ці могуць быць засвоены на якім этапе і на якім узроўні (напрыклад, абавязковыя курсы, факультатывы і падрыхтоўчыя курсы).

Незалежныя студэнты, якія пачынаюць навучанне па праграме фармальнай адукацыі, павінны атрымаць адпаведныя кансультацыі і тлумачэнні, якія дапамогуць ім паспяхова справіцца з патрабаваннямі праграмы. Пры неабходнасці, у рамках кансультавання студэнтам павінны быць патлумачаны магчымасці прызнання раней атрыманага навучання і вопыту. Гнуткая структура адукацыйных праграм дазваляе студэнтам рабіць выбар, у тым ліку за кошт доступу да новых формаў навучання і выкладання [1].

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide 2015. – en - http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf/ ; - ru - <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>

Вольга Крыжаноўская

Праект TUNING / Настройка адукацыйных структур у Еўропе

Праект TUNING / Настройка адукацыйных структур у Еўропе -- агульнаеўрапейскі праект, які рэалізуецца шырокімі акадэмічнымі коламі еўрапейскіх універсітэтаў пры ўзаемадзеянні з працоўнай сферай. Праект накіраваны на фарміраванне агульнай метадалогіі супастаўнасці і сумяшчальнасці ўзроўняў і зместу адукацыйных праграм у розных прадметных галінах для двухцыклавой (**бакалаўр/магістр**) балонскай сістэмы вышэйшай адукацыі ў Еўропе [1,2,3,4].

Праект TUNING з'яўляецца практычна равеснікам **Балонскага працэсу**. Гэта адзін з найважнейшых інструментаў мадэрнізацыі нацыянальных сістэм вышэйшай адукацыі ў межах **Балонскага працэсу**. Для Рэспублікі Беларусь вывучэнне яго асноўных палажэнняў з'яўляецца надзвычай важным і карысным, гэтаксама як і ўкараненне прымальных з іх з улікам адаптацыі да нацыянальнай сістэмы вышэйшай адукацыі.

У праекце вылучаны чатыры тэарэтыка-прыкладныя лініі дзеяння:

Лінія 1. Вынікі навучання: універсальныя кампетэнцыі;

Лінія 2. Прадметна-спецыялізаваныя кампетэнцыі;

Лінія 3. Новыя перспектывы **ECTS**;

Лінія 4. Падыходы да выкладання, навучання, ацэнкі, эфектыўнасці працы і якасці.

Праект TUNING заслугоўвае цікавасці па наступных прычынах:

у праекце прадэманстраваная магчымасць настройкі нацыянальных адукацыйных сістэм адна да адной;

праект дэманструе, што вышэйшыя навучальныя установы Еўропы шукаюць адказы на пытанні, якія датычацца двухузроўневай сістэмы вышэйшай адукацыі, укаранення **сістэмы заліковых адзінак ECTS** і яе інструментару, модульных адукацыйных **праграм**, новых элементаў планавання, распрацоўкі і ацэнкі **кваліфікацый** – вынікаў адукацыі і **кампетэнцый**;

у межах праекта сфарміравалася метадалогія выяўлення і класіфікацыі **кампетэнцый**;

у праекце абгрунтоўваецца неабходнасць новых патрабаванняў да метадыкі, адукацыйных тэхналогій, арганізацыйных формаў, выкладчыкаў і студэнтаў, ацэнкі дасягненняў апошніх;

праект абгрунтоўвае неабходнасць сумеснай працы вышэйшых навучальных устаноў, працадаўцаў і выпускнікоў для ідэнтыфікацыі **кампетэнцый** і праектавання зместу адукацыі.

Праект TUNING не прадугледжвае распрацоўку ўніверсальнага агульнаеўрапейскага навучальнага плана. Адна з асноўных задач праекта – садзейнічаць развіццю дакладна вызначаных і супастаўляльных ступеняў і палегчыць разуменне прыроды **бакалаўра** і **магістра** з пункту гледжання таго, што ўладальнікі ступеняў могуць рабіць. Пры гэтым маецца на ўвазе, што разнастайнасць вышэйшай адукацыі Еўропы з'яўляецца выключным набыткам, які вельмі важна захаваць. Кожная сістэма валодае пэўнай ступенню лагічнасці, ад якой нельга адмовіцца на карысць адной або некалькіх новых мадэляў.

У **праекце TUNING** дасягнуты метадалагічны кансэнсус адносна самога вызначэння кампетэнцый і адпаведных структурных кампанентаў. У **праекце TUNING** паняцце **кампетэнцый** складаецца з ведаў і разумення (тэарэтычныя веды акадэмічнай галіны, здольнасць ведаць і разумець), ведаў як дзейнічаць (практычнае і апэратыўнае прымяненне ведаў у канкрэтных сітуацыях), ведаў што рабіць (каштоўнасці як неад'емная частка спосабу ўспрымання і жыцця з іншымі ў сацыяльным кантэксце) [3].

Яшчэ адна важная рыса **праекта TUNING** заключаецца ў тым, што ступені разглядаюцца з пункту гледжання вынікаў навучання, і асабліва ў адносінах да **кампетэнцый**. У праекце вылучаны два тыпы кампетэнцый: агульныя (універсальныя) **кампетэнцыі** (інструментальныя, міжасабовыя і сістэмныя) і **кампетэнцыі**, якія адлюстроўваюць спецыфіку прафесійнай падрыхтоўкі. Аналіз важнасці ўніверсальных **кампетэнцый** адбываўся на падставе анкетавання рэспандэнтаў, якімі былі 5183 выпускнікі, 944 прадпрымальнікі, 998 прафесараў і выкладчыкаў вышэйшых навучальных устаноў. Было выбрана 30 універсальных **кампетэнцый**, якія былі ўнесеныя ў анкету **праекта TUNING**. Паводле анкетавання выяўлена моцная карэляцыя па ўсёй Еўропе паміж ацэнкамі, выстаўленымі працадаўцамі і выпускнікамі.

На думку гэтых дзвюх груп, а таксама на думку прафесараў і выкладчыкаў, найбольш значнымі з'явіліся наступныя пяць універсальных **кампетэнцый**:

базавыя веды ў розных галінах;
здольнасць вучыцца;
здольнасць да аналізу і сінтэзу;
здольнасць прымяняць веды на практыцы;
здольнасць адаптавацца да новых сітуацый.

У ліку іншых значных **кампетэнцый** былі вылучаныя: здольнасць нараджаць новыя ідэі; здольнасць працаваць у камандзе; веданне замежнай мовы; прыняцце адрозненняў і мультыкультурнасці і інш. [3].

Аналагічная праца была праведзена ў Рэспубліцы Беларусь [5]. У апытанні па анкеце **праекта TUNING** удзельнічалі 50 выпускнікоў і 63 прадстаўнікі прафесарска-выкладчыцкага складу энергетычнага факультэта Беларускага Нацыянальнага Тэхнічнага Універсітэту, а таксама 158 спецыялістаў-практыкаў электраэнергетычнай галіны.

Параўнальны аналіз паказвае падабенства меркаванняў акадэмічных колаў Еўропы і Рэспублікі Беларусь адносна найважнейшых універсальных кампетэнцый. Усе 5 кампетэнцый, аднесеныя да найважнейшых, супалі. Па найменш важных **кампетэнцыях** выказалі практычна аднадушнае меркаванне працадаўцы, выпускнікі і акадэмічныя колы як ў Еўропе, так і ў Рэспубліцы Беларусь [5].

Вынікі сацыялагічнага апытання ў **праекце TUNING** лічацца важнымі ў аспекце фарміравання вышэйшымі навучальнымі ўстановамі ўніверсальных **кампетэнцый**, якія забяспечваюцца кампетэнтнасна-арыентаванымі адукацыйнымі **праграмамі**.

Акрамя значнасці ўніверсальных **кампетэнцый**, у **праекце TUNING** сцвярджаецца важнасць фарміравання прадметна-спецыялізаваных (прафесійных) **кампетэнцый**. Гэтыя **кампетэнцыі** ў **праекце TUNING** называюцца **вынікамі навучання**. Яны вызначаюцца як фарміраванне таго, што будзе ведаць, разумець і будзе здольны дэманстраваць выпускнік пасля завяршэння праграмы навучання. Гэтыя вынікі базуюцца на пяці элементах (**Дублінскія дэскрыптары**): веданне; разуменне; прымяненне ведаў і разумення; здольнасць разважаць; камунікацыйныя навыкі.

Безадносна да назваў асобных дысцыплін для ўсіх тыпаў універсітэтаў пры фарміраванні праграм навучання ў **праекце TUNING** вылучаны наступныя **модулі**:

асноўныя **модулі**, якія складаюць ядро адпаведнай навукі; модулі для падтрымкі асноўных **модуляў**;

модулі арганізацыйных і камунікацыйных навыкаў, на якія ёсць попыт на працягу доўгага часу, але якія пакуль не з'яўляюцца абавязковымі ў навучальных **праграмах**;

спецыялізаваныя (электыўныя) **модулі**, якія студэнт выбірае самастойна; модулі перанесеных навыкаў, закліканыя развіваць **кампетэнцыі**, неабходныя для набліжэння практыкі да тэорыі.

Яшчэ адна задача **праекта TUNING** заключалася ў стварэнні ўсеахопнай **Еўрапейскай структуры накаплення і пераносу крэдытаў (ECTS)**.

Мэта гэтай структуры:

забяспечыць усім зацікаўленым магчымасць разабрацца ва ўсёй разнастайнасці нацыянальных і мясцовых кваліфікацый еўрапейскай вышэйшай адукацыі;

забяспечыць дасяжнасць, гнуткасць, мабільнасць, прызнанасць і інтэграцыю еўрапейскіх сістэм вышэйшай адукацыі;

падтрымаць зместавую і арганізацыйную разнастайнасць праграм навучання;

палепшыць канкурэнтаздольнасць і эфектыўнасць еўрапейскай вышэйшай адукацыі.

Падрабязней з асноўнымі лініямі дзеяння **праекта TUNING** і ў цэлым Балонскага працэсу можна пазнаёміцца ў рускамоўных крыніцах [3,9].

Як адзначаюць еўрапейскія эксперты і працадаўцы, універсальныя кампетэнцыі ў сучасных умовах адыгрываюць не менш важную ролю ў падрыхтоўцы спецыяліста з вышэйшай адукацыяй любога профілю, чым прадметна-спецыялізаваныя (прафесійныя). Валоданне сучаснымі ўніверсальнымі **кампетэнцыямі** садзейнічае **мабільнасці** і працаўладкаванню выпускнікоў, працягу навучання на наступных узроўнях вышэйшай адукацыі, навучанню на працягу ўсяго жыцця.

У актуальных беларускіх стандартах вышэйшай адукацыі сацыяльна-асобовыя і акадэмічныя **кампетэнцыі** ў сваёй сукупнасці карэлююць з вышэйназванымі балонскімі ўніверсальнымі **кампетэнцыямі**, захоўваючы пры гэтым нацыянальныя прыярытэты і традыцыі вышэйшай адукацыі. На сучасным этапе праектавання беларускіх стандартаў пакалення 3+ ёсць сэнс яшчэ раз улічыць і пазычыць пазітыўны вопыт балонскага **праекта TUNING**. У гэтай сувязі значную цікавасць уяўляе вопыт **Балонскага працэсу**, назапашаны падчас рэалізацыі пан'еўрапейскага **праекта TUNING**. У выніку метадалагічных абгрунтаванняў, эмпірычных сацыялагічных даследаванняў і дасягнутага метадалагічнага і метадычнага кансэнсусу ў межах **праекта TUNING** для ўсіх удзельнікаў Балонскага праекта былі прыняты рэкамендацыі па вылучэнні ў адукацыйных **праграмах** дзвюх груп **кампетэнцый**: універсальных і прадметна-спецыялізаваных. У сваю чаргу была структураваная група ўніверсальных **кампетэнцый**, якая, згодна з рэкамендацыямі, складалася з 30 **кампетэнцый**, скампанаваных у тры падгрупы: інструментальныя, міжасабовыя і сістэмныя **кампетэнцыі** [4]. Рэкамендацыйны склад універсальных кампетэнцый паводле **праекта TUNING** з'яўляецца надзейнай дапамогай у праектаванні нацыянальных кампетэнтнасных мадэляў падрыхтоўкі выпускнікоў на ўзроўні адукацыйных стандартаў і выступае арыенцірам пры распрацоўцы кожнай установай вышэйшай адукацыі кампетэнтнасна-арыентаванага кампанента устаноў вышэйшых устаноў [5; 10].

Міжнародны вопыт таксама сведчыць аб неабходнасці прытрымлівацца пэўных правілаў пры праектаванні тых ці іншых мадэляў (сістэм) універсальных **кампетэнцый**. Да ліку найбольш важных і актуальных пры праектаванні беларускіх адукацыйных стандартаў пакалення 3+ варта аднесці патрабаванне да згортвання і дэкампазіцыі рознага складу кампетэнцый. У гэтай сувязі акцэнтуюем увагу на станоўчым вопыце расійскіх універсітэтаў.

На сучасным этапе Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы, узаемадзейнічаючы з вучэбна-метадычнымі аб'яднаннямі і вядучымі вышэйшых навучальных устаноў, вырацоўвае агульныя падыходы да аперацыяналізацыі складу ўніверсальных **кампетэнцый** на ўзроўнях **бакалаўрыята** і **магістратуры** ў праектах стандартаў пакалення 3+ з улікам вопыту **праекта TUNING** і ў кантэксце пераемнасці беларускіх адукацыйных практык [6,7,8].

Гл. **Кампетэнцыі, Кампетэнтнасны падыход, Модуль**

Крыніцы:

1. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I–V, 2003–2008. - Рэжым доступу: <http://tuning.unideusto.org>
2. Tuning Educational Structures in Europe. Final Report – Pilot Project, Gonzáles J., Wagenaar R. eds., Phase 2, University of Deusto, University of Groningen, 2005. - Рэжым доступу: <http://tuning.unideusto.org>

3. Болонский процесс: поиск общности европейских систем высшего образования (проект Tuning). Под ред. В.И. Байденко. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006.
4. Tuning Educational Structures in Europe. Phase 4: Curricular Reform Taking Shape: Learning Outcomes and Competences in Higher Education. Brussels 16–17 June 2006. - Рэжым доступу: file:///C:/Users/Home/Downloads/Combined_meeting_Tuning_Europe_and_Tuning_AL_morning_session.pdf
5. Федин, В.Т. Диагностирование компетенций выпускников вузов./ В.Т. Федин.– Минск: РИВШ, 2008; Федин, В.Т., Мойсейчук, Ю.К. Взгляд студентов, выпускников и преподавателей на актуальность различных компетенций //Тенденции в реформировании высшего образования, развитии стандартизации и образовательных стандартов высшей школы в странах СНГ. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2007.
6. Проект макета образовательного стандарта общего высшего образования (Бакалавриата) Минск: РИВШ, 2016. - Рэжым доступу: <http://srrb.niks.by/>
7. Проект макета образовательного стандарта углубленного высшего образования (Магистратуры) Минск: РИВШ, 2016. - Рэжым доступу: <http://srrb.niks.by/>
8. Макаров, А.В. Компетентностно-ориентированные модели подготовки выпускников УВО: Болонский контекст // Вышэйшая школа. 2015. № 5.
9. Макаров А.В. Болонский процесс: европейское пространство высшего образования: учеб. пособие/ А.В.Макаров. Минск: РИВШ, 2015.

Анатолі Макараў

Працавыдаткі / нагрузка (Workload)

Працавыдаткі / нагрузка – гэта колькаснае вымярэнне ўсіх відаў навучальнай дзейнасці, якое патрабуецца стандартнаму студэнту для рэалізацыі ўсіх відаў навучальнай дзейнасці, такіх як лекцыі, аўдыторныя заняткі, семінары, практычныя заняткі, праекты, стажыроўкі на працоўным месцы, самастойная праца, якая ўключае падрыхтоўку да здачы экзаменаў, пошук інфармацыі, правядзенне навуковых даследаванняў, неабходных для дасягнення чаканых **вынікаў навучання** ў рамках фармальнай адукацыі [1,2,4].

Адпаведнасць **працавыдаткаў** у аб'ёме 60 заліковых адзінак аднаму году поўнай формы навучання ў рамках фармальнай адукацыі, як правіла, замацавана заканадаўча на нацыянальным узроўні. У большасці выпадкаў **працавыдаткі** студэнтаў вар'іруюцца паміж 1500 – 1800 гадзінамі для акадэмічнага года, і, такім чынам, адна заліковая адзінка адпавядае 25 – 30 гадзінам. Трэба разумець, што размова ідзе пра тыповыя **працавыдаткі**, пры гэтым **працавыдаткі** індыўідуальных студэнтаў па асваенні **вынікаў навучання** будуць адрознівацца.

Працавыдаткі з'яўляюцца асновай для вызначэння «вагі» элементаў праграмы ў тэрмінах крэдытаў. Канцэпцыя **працавыдаткаў/нагрузкі** таксама з'яўляецца асновай для сістэмы налічэння **крэдытаў** у рамках ECTS [1,2,4].

У **Праекце TUNING** даюцца рэкамендацыі па вызначэнні **працавыдаткаў**. Пры разліку аб'ёму самастойнай працы неабходна ўлічваць: падбор і пошук адпаведнага матэрыялу, яго вывучэнне і аналіз; напісанне артыкулаў і дакладаў; самастойную працу ў лабараторыях

установы адукацыі. Перавод **працавыдаткаў/нагрузкі ў крэдыты** не адбываецца аўтаматычна. Выкладчык павінен прыняць рашэнне аб ўзроўні складанасці матэрыялу для курсавога элемента, улічваючы і структуру навучальнага плана, і метады выкладання [3].

Перш чым ацэньваць **працавыдаткі** ў межах праграмы або яе элементаў, неабходна вызначыць вынікі навучання. Гэтыя вынікі навучання з'яўляюцца асновай для выбару адпаведных відаў навучальнай дзейнасці і для паслядоўнай ацэнкі **працавыдаткаў**, звязаных з іх выкананнем. Ацэнка **працавыдаткаў** павінна заўсёды пераглядацца на аснове маніторынгу і адваротнай сувязі са студэнтамі.

Крыніцы:

1. ECTS Users' Guide European Credit Transfer and Accumulation System and The Diploma Supplement. Brussels, Education and Culture DG of the European Commission, 14 February 2005. – Рэжым доступу: <http://www.unist.hr/Portals/0/docs/nastava/ects-users-guide.pdf>
2. ECTS Users' Guide. Final Version. Brussels, 6 February 2009. – Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
3. Tuning Educational Structures in Europe. Phases I-V, 2003-2008. – Рэжым доступу: http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUI_Final-Report_EN.pdf;
4. ECTS Users' Guide 2015. – en – http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf – ru – <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>

Вольга Крыжаноўская

Прызнанне вынікаў адукацыі

Рэспубліка Беларусь з'яўляецца бокам дзвюх еўрапейскіх канвенцый адносна **прызнання вынікаў вышэйшай адукацыі**: Канвенцыі аб прызнанні кваліфікацый, адносных да вышэйшай адукацыі ў Еўрапейскім рэгіёне, 1997 г. (Лісабонская канвенцыя) і Канвенцыі аб прызнанні навучальных курсаў, дыпламаў аб вышэйшай адукацыі і навуковых ступеняў у дзяржавах рэгіёна Еўропы 1979 г. Ад імя Міністэрства адукацыі прызнанне ажыццяўляе Нацыянальны інфармацыйны цэнтр, які ўваходзіць у еўрапейскую сетку **ENIC** і з'яўляецца структурным падраздзяленнем Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы.

У адпаведнасці з Лісабонскай канвенцыяй, **прызнанне вынікаў вышэйшай адукацыі** – гэта “афіцыйнае пацверджанне паўнамоцным органам значнасці замежнай адукацыйнай кваліфікацыі ў мэтах доступу яе ўладальніка да адукацыйнай і/ці прафесійнай дзейнасці”. Такія органы ўпаўнаважваюцца часцей за ўсё міністэрствамі, адказнымі за адукацыю. У многіх краінах існуе некалькі органаў, якія абслугоўваюць розныя тэрыторыі або дзейнічаюць паралельна. Часам яны ажыццяўляюць толькі інфармацыйную падтрымку зацікаўленых бакоў, а функцыі прызнання выконваюць універсітэты. Пры гэтым, за выключэннем краін СНД, прызнанне ажыццяўляецца толькі ў акадэмічным сэнсе, а прафесійнае прызнанне аднесена да кампетэнцыі прадпрыемства.

Для атрымання прызнання часта недастаткова мець дыплом або іншы аналагічны дакумент: можа спатрэбіцца **дадатак да дыплама** (Diploma Supplement) і нават кароткае апісанне вывучаных дысцыплін, па якое даводзіцца звяртацца ва ўніверсітэт.

Лісабонская канвенцыя прадугледжвае асаблівыя ўмовы для **прызнання вынікаў адукацыі** бежанцаў, а таксама адукацыі, атрыманай нафармальным шляхам, і фрагментаў адукацыі ў выглядзе “перыядаў навучання”, напрыклад, уключанага навучання, якое атрымліваюць у межах міжнародных абменаў студэнтамі.

Раней **прызнанне вынікаў вышэйшай адукацыі** называлася тэрмінам “эквівалентнасць”.

Сяргей Вятохін

Р

Рамка кваліфікацый (Qualification framework)

Рамка кваліфікацый з'яўляецца інструментам развіцця і класіфікацыі кваліфікацый (напрыклад, на нацыянальным ці галіновым узроўні) у адпаведнасці з наборам крытэрыяў (напрыклад, з выкарыстаннем дэскрыптару), прымяняльных да канкрэтных узроўняў вынікаў навучання.

Рамка кваліфікацый можа быць выкарыстана для: усталявання нацыянальных стандартаў у адукацыі; вызначэння накірунку павышэння якасці адукацыі; стварэння сістэмы каардынацыі і/ці інтэграцыі кваліфікацый для забеспячэння магчымасці параўнання **кваліфікацый**, суадносячы іх; спрыяння забеспячэнню доступу да навучання, перадачы вынікаў навучання і прагрэсу ў працэсе навучання [1].

Рамка кваліфікацый у першую чаргу з'яўляецца афіцыйным дакументам, які дакладна вызначае кожную кваліфікацыю, уключаную ў яе. З пункту гледжання сістэмы – гэта мадэль мета-дадзеных, якая з'яўляецца ўсеахопнай асновай інтэграцыі кваліфікацый, прысвоеных разнастайнымі інстытуцыямі, у адзіную структуру. Яна складаецца з мноства агульных арыенціраў, уключаючы **вынікі навучання**, і падтрымліваецца цэлым шэрагам інструментаў і метадаў, незалежна ад сістэмы, у якой была набыта пэўная **кваліфікацыя**.

У 2003 годзе ў Берліне на праведзенай канферэнцыі Міністраў адукацыі краін-удзельніц **Балонскага працэсу** было прынята Камюніке, якое распачало распрацоўку «...структуры ўзгодненых і сувымерных/супастаўляльных кваліфікацый для сістэмы вышэйшай адукацыі, якая б імкнулася даць азначэнне кваліфікацыям, улічваючы паказчыкі аб'ёму працы, узроўню, вынікі навучання, кампетэнцыі і профіль», а таксама «абагуленай структуры кваліфікацый для агульнаеўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі» [2].

У кантэксце Балонскага працэсу ў 2005 г. у Бергене [3] еўрапейскія міністры адукацыі прынялі ўсеахопную **Рамку кваліфікацый** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА) (A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area - QF – EHEA) [4], а таксама дамовіліся аб распрацоўцы да 2007 г. нацыянальных рамак кваліфікацый і аб іх укараненні да 2010 г. ва ўсіх краінах, якія падпісалі Балонскую дэкларацыю.

Рамка кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (QF-EHEA) з'яўляецца ўсеахопнай рамкай з высокім узроўнем агульнасці і складаецца з трох галоўных цыклаў вышэйшай адукацыі – бакалаўр, магістр, доктар (у тым ліку магчыма ўключэнне прамежкавых кваліфікацый у межах нацыянальных кантэкстаў), з дадатковымі ўмовамі для кароткага цыкла, звязанага або ў рамках першага цыкла, і мае адпаведныя дэскрыптары для кожнага цыкла. У якасці апісання кожнага цыкла ў **Рамцы кваліфікацый** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі былі прапанаваны **Дублінскія дэскрыптары** [5], якія з'яўляюцца агульнымі апісаннямі тыповых чаканняў дасягненняў і здольнасцяў, звязаных з кваліфікацыямі, якія прысуджаюцца ў канцы кожнага балонскага цыкла. Гэтыя дэскрыптары заснаваны на выніках навучання, сфарміраваных кампетэнцыях і навучальнай нагрузцы/працавыдатках студэнтаў. Акрамя таго, Рамка ўключае дыяпазоны крэдытаў для першага і другога цыклаў. У рамках гэтай структуры кваліфікацыі вызначаюцца ў адпаведнасці з узроўнем складанасці і цяжкасці.

У **Рамцы кваліфікацый** (QF-EHEA) сцвярджаецца, што рэгуляванне кваліфікацый звязана з сістэмай адукацыі, у межах якой прысуджаюцца кваліфікацыі: **“Рамка кваліфікацый** ЕПВА (QF-EHEA) не з'яўляецца нарматыўным інструментам. Яна служыць арыенцірам, каб дапамагчы

нацыянальным органам улады (і іншым установам, інстытуцыям і прыватным асобам) у вызначэнні таго, як іх кваліфікацыі могуць быць параўнаны з іншымі ў межах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. Распрацоўка і фармалізацыя нацыянальных рамак, прымаючы пад увагу ўсеагульную рамку, будзе ў значнай ступені садзейнічаць дасягненню празрыстасці, прызнання і мабільнасці ў будучым” [4].

Гэтыя нацыянальныя **рамкі кваліфікацый** (НРК) для вышэйшай адукацыі павінны адлюстроўваць Балонскую структуру трох цыклаў і выкарыстоўваць агульныя дэскрыптары, заснаваныя на выніках навучання, **кампетэнцыях** і нагрузцы/працавыдатках студэнтаў у **крэдытах**.

Нацыянальная **рамка кваліфікацый** з’яўляецца інструментам класіфікацыі **кваліфікацый** у адпаведнасці з наборам крытэрыяў для вызначэння ўзроўня дасягнутага навучання, які мае на мэце інтэграцыю і каардынацыю нацыянальных падсістэм кваліфікацый і павышэнне празрыстасці, дасяжнасці, развіцця і якасці кваліфікацый ва ўзаемадзеянні з рынкам працы і грамадствам [8].

У **рамцы кваліфікацый** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў якасці асноўных прынцыпаў для сувязі крэдытаў з кваліфікацыямі ў нацыянальных рамках (НРК) была прапанаваная наступная дыферэнцыяцыя крэдытаў:

кваліфікацыі кароткага цыкла (у рамках ці звязанага з першым цыклам) могуць, як правіла, уключаць ў сябе 120 крэдытаў ECTS;

кваліфікацыі першага цыкла, як правіла, могуць уключаць 180 – 240 крэдытаў ECTS;

кваліфікацыі другога цыкла звычайна могуць уключаць 90-120 крэдытаў ECTS, мінімальнае патрабаванне — не менш за 60 крэдытаў на другім цыкле;

кваліфікацыі трэцяга цыкла не абавязкова маюць крэдыты, звязаныя з імі [5, стр.102].

Нацыянальныя рамкі кваліфікацый, якія распрацоўваюць краіны-ўдзельніцы Балонскага працэсу, павінны быць сумяшчальнымі з Рамкай кваліфікацый Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі. У гэтых мэтах былі прапанаваны наступныя крытэрыі:

нацыянальная рамка кваліфікацый вышэйшай адукацыі і орган ці органы, адказныя за яе развіццё, прызначаны нацыянальным міністэрствам, адказным за вышэйшую адукацыю;

Існуе дакладная і відавочная сувязь паміж дэскрыптарамі кваліфікацый цыклаў вышэйшай адукацыі ў нацыянальных рамках і дэскрыптарамі кваліфікацый у Еўрапейскай рамцы;

Нацыянальная рамка кваліфікацый і яе кваліфікацыі заснаваны на выніках навучання і кваліфікацыі звязаны з крэдытамі ECTS;

Працэдуры ўключэння кваліфікацый у нацыянальныя рамкі з’яўляюцца празрыстымі;

Нацыянальная сістэма забеспячэння якасці вышэйшай адукацыі спасылаецца на нацыянальную рамку кваліфікацый і ўзгадняецца з Берлінскім Камюніке і любымі наступнымі камюніке, узгодненымі міністрамі ў Балонскім працэсе;

Нацыянальная рамка кваліфікацый, а таксама любое выраўнаўванне з Еўрапейскай рамкай згадваецца ва ўсіх Дадатках да дыплама;

Абавязкі адказных бакоў у нацыянальнай рамцы кваліфікацый дакладна акрэслены і апублікаваны [6, стр. 102-103].

Акрамя **Рамкі кваліфікацый** ЕПВА, Еўрапейская Камісія прапанавала рамку кваліфікацый для ЕС. Еўрапейская **рамка кваліфікацый** (European qualification framework for lifelong learning (EQF)) разглядалася ў якасці канструктыўнай ініцыятывы, якая павінна ў значнай ступені спрыяць празрыстасці, узаемазамяняльнасці і прызнанню **кваліфікацый** на еўрапейскім узроўні. Яна таксама павінна стымуляваць нацыянальныя і галіновыя рэформы ў падтрымку **навучання на працягу ўсяго жыцця**.

Еўрапейская **рамка кваліфікацый** (EQF) з'яўляецца мета-рамкай, якая складаецца з 8 узроўняў, кожны з якіх апісаны ў тэрмінах ведаў, навыкаў і **кампетэнцый** (якія разумеюцца ў гэтым выпадку як узровень адказнасці, складанасці і аўтаноміі), якія вызначаюць якаснае адрозненне **кваліфікацый** аднаго ўзроўню ад іншага. З'яўляючыся інструментам для прасоўвання навучання на працягу жыцця, гэтая рамка ахоплівае агульную адукацыю і адукацыю дарослых, прафесійную адукацыю і навучанне, а таксама вышэйшую адукацыю. Еўрапейская рамка кваліфікацый дазваляе праводзіць параўнанне кваліфікацый паміж краінамі і з'яўляецца арыенцірам для распрацоўкі Нацыянальнай рамкі кваліфікацый [7].

Еўрапейская рамка кваліфікацый афіцыйна прынята Еўрапейскім парламентам 23 красавіка 2008 года. Краінам ЕС было рэкамендавана прывязаць прафесійныя сістэмы кваліфікацый да QF - ENEA да 2010 года, а да 2020 года забяспечыць, каб індывідуальныя пасведчанні аб кваліфікацыі змяшчалі даныя аб адпаведнасці кваліфікацыі пэўнаму ўзроўню EQF.

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14-15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), прадугледжваецца, што Беларусь возьме на сябе абавязацельствы «... па распрацоўцы Нацыянальнай рамкі кваліфікацый (НРК), адпаведнай Сістэме кваліфікацый у ЕПВА (QF-EHEA) ... па вызначэнні графіка гэтай працы і стварэнні нацыянальнай каардынацыйнай групы да канца 2015 г. і па забеспячэнні пачатку працы над НРК да першай палавіны 2016 г.» [9].

Крыніцы:

1. Европейская комиссия, 2006а; ОЭСР, 2007. – цит. по European Area of Recognition – Glossary. – Рэжым доступу: <http://www.eurorecognition.eu/emanual/glossary/glossary.aspx>
2. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education Berlin, 19 September 2003. - Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/MDC/Berlin_Communique1.pdf
3. The European Higher Education Area — Achieving the Goals: Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005.- Рэжым доступу: http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Bologna_reports.pdf
4. A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. Bologna Working Group on Qualifications Frameworks. Published by: Ministry of Science, Technology and Innovation Bredgade 43 DK-1260 Copenhagen K. – P. 77-78. - Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/050218_QF_EHEA.pdf
5. Там жа. Стар. 102.

6. Там жа. Стар. 102-103.
7. The European Qualifications Framework for lifelong learning (EQF). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - Рэжым доступу: http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf
8. COUNCIL RECOMMENDATION of 20 December 2012 on the validation of non-formal and informal learning, (2012/C 398/01), Annex; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EN:PDF>
9. Дорожная карта по проведению Беларусью реформы системы высшего образования. – Рэжым доступу:
1. <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Вольга Крыжаноўская

Рээстр агенцтваў па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі

Рээстр агенцтваў па забеспячэнні якасці вышэйшай адукацыі быў афіцыйна прэзентаваны 4 сакавіка 2008 г. і пачаў працаваць летам таго ж года. Яго стварэнне было ініцыявана чатырма еўрапейскімі арганізацыямі:

Еўрапейскай асацыяцыяй ўніверсітэтаў (EUA),

Еўрапейскай асацыяцыяй ўстановаў вышэйшай адукацыі (EURASHE),

Еўрапейскім саюзам студэнтаў (ESU),

Еўрапейскай асацыяцыяй па якасці вышэйшай адукацыі (ENQA)

і была падтрымана ўсімі ўдзельніцамі Балонскага працэсу.

Мэта рээстра – збор інфармацыі аб усіх агенцтвах па забеспячэнні якасці адукацыі, якія працуюць ці плануюць распачаць працу ў Еўропе. Вынікам яго працы з'яўляецца спрашчэнне **прызнання вынікаў** вышэйшай адукацыі ў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**. Праз удзел у Рээстры адбываецца фактычнае ўзаемнае прызнанне такіх агенцтваў, што спрашчае далейшыя працэдуры прызнання. Рээстр вырашае наступныя задачы:

падтрымка мабільнасці студэнтаў за кошт павышэння даверу паміж ВНУ;

зніжэнне магчымасці няякаснай акрэдытацыі для павышэння даверу;

забеспячэнне прававых асноў для ўрадаў, якія павінны ўпаўнаважыць ВНУ выбіраць любое агенцтва з Рэгістра, калі яно адказвае і нацыянальным патрабаванням;

забеспячэнне ВНУ сродкамі для выбару паміж агенцтвамі па акрэдытацыі, калі гэтыя дзеянні адказваюць нацыянальным патрабаванням;

наданне інструментаў для паляпшэння якасці працы агенцтваў і ўмацавання ўзаемага даверу паміж імі.

Членства ў рэестры магчыма толькі пасля аўдыту з боку **Еўрапейскай асацыяцыі па якасці вышэйшай адукацыі** на адпаведнасць патрабаванням **Еўрапейскіх стандартаў і кіраўніцтваў (ESG)**. Зараз у рэестры зарэгістравана 43 агенцтвы.

Крыніцы:

1. Commissioner Figel' welcomes the launch of the European Quality Assurance Register in Higher Education (EQAR). - Рэжым доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-08-370_en.htm?locale=en
2. The European Quality Assurance Register for Higher Education. - Рэжым доступу: <http://www.eqar.eu/about/introduction.html>

Сяргей Ветохін

С

Сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі (social dimension in higher education)

Сацыяльнае вымярэнне вышэйшай адукацыі – накірунак дзейнасці (*action line*) Балонскай супольнасці, мэта якога – справядлівы доступ да вышэйшай адукацыі ўсіх груп насельніцтва. Тэрмін таксама часта ўжываецца для абазначэння каштоўнасці роўнасці магчымасцяў атрымання адукацыі незалежна ад сацыяльных, эканамічных, культурных і іншых фактараў.

Упершыню тэрмін з'явіўся ў дакументах Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў маі 2001 г., калі ўдзельнікі сустрэчы еўрапейскіх міністраў вышэйшай адукацыі ў Празе пацвердзілі неабходнасць ліквідацыі перашкодаў для **мабільнасці** ўсіх без выключэння ўдзельнікаў адукацыйнага працэсу – студэнтаў, выкладчыкаў, даследчыкаў, адміністрацыйных супрацоўнікаў, абазначыўшы роўнасць магчымасцяў удзельнікаў як **сацыяльнае вымярэнне** мабільнасці.

Згодна з патрабаваннямі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, абітурыенты, студэнты і выпускнікі ВНУ павінны дэманстраваць усю разнастайнасць насельніцтва краіны. Прадметам асаблівай увагі з'яўляюцца групы, якія першапачаткова маюць найгоршыя стартавыя магчымасці: у першую чаргу, людзі з інваліднасцю, малазабяспечаныя слаі насельніцтва, мігранты, жыхары сельскіх рэгіёнаў і малых гарадоў, а таксама групы, доступ якіх да вышэйшай адукацыі ўскладняецца дыскрымінацыйным уздзеяннем культурнага або ідэалагічнага характару.

Роўны доступ да вышэйшай адукацыі прадугледжвае роўную з моладдзю магчымасць навучання для асобаў старэйшых узростаў; магчымасць навучацца на роднай мове; адсутнасць гендарнага дысбалансу; захаванне правоў гомасексуальных груп. Прыярытэты пры абароне інтарэсаў сацыяльна неабароненых груп (паводле балонскай тэрміналогіі - *under-represented groups*) кожная краіна вызначае сыходзячы з патрабаванняў сітуацыі, асаблівасцяў гісторыі і культуры.

Наступныя дакументы Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі пашыраюць змест паняцця **сацыяльнае вымярэнне**, падкрэсліваючы неабходнасць яго ўліку ва ўсіх кампанентах **Балонскага працэсу**. З 2012 г. пры распрацоўцы стратэгіі развіцця Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі **сацыяльнае вымярэнне** стабільна займае месца адной з найважнейшых мэтаў Балонскай супольнасці, якая патрабуе заўсёднага маніторынгу.

У плане ўдасканалення **сацыяльнае вымярэнне** вышэйшай адукацыі Беларусі **Дарожная карта** прадугледжвае абмежаванне практыкі размеркавання толькі асобнымі спецыяльнасцямі, а таксама перагляд крытэрыяў выдзялення фінансавай дапамогі студэнтам.

Крыніцы:

1. Пражскае камюніке. Да зоны Еўрапейскай вышэйшай адукацыі. Камюніке сустрэчы еўрапейскіх міністраў, адказных за вышэйшую адукацыю (Прага, Чэхія, 19 мая 2001 г.). - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/ehea/Praga_2001.pdf
2. Official Bologna Process Seminar on Social Dimension. "Equality in a Knowledge-Based Society – How to Widen Opportunities?" (Best Practices in National Action Plans). Budapest, 10–11 November 2008. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid103344/seminar-on-social-dimension.html>

3. Ерэванскае камюніке. Камюніке Канферэнцыі міністраў Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (Ерэван, Армения, 14-15 мая 2015 г.). - Рэжым доступу: http://nihe.bsu.by/images/titovich/Erevan_rus.pdf

Уладзімір Дунаеў

Сістэма забеспячэння якасці

Сістэма забеспячэння якасці складаецца з дзвюх падсістэм: унутранай, якая ствараецца ўнутры ўстаноў вышэйшай адукацыі, і знешняй, звычайна звязанай з прызнаннем устаноў вышэйшай адукацыі і прапанаваных ёй праграм з боку дзяржавы і акадэмічнага супольніцтва. Існуе некалькі распаўсюджаных азначэнняў такой сістэмы.

Для мэтай прызнання і **акадэмічнай мабільнасці** забеспячэнне якасці – гэта працэдуры, прынятыя на нацыянальным узроўні, якія гарантуюць якасць адукацыйных **праграм** і **кваліфікацый** [1, 2].

Для рынка працы і распрацоўшчыкаў нацыянальных **рамак кваліфікацый** Міжнароднай Арганізацыі Працы рэкамендуе [3] падобнае азначэнне: працэсы і працэдуры для забеспячэння таго, каб **кваліфікацыя**, ацэнка і ажыццяўленне праграм адпавядалі пэўным стандартам. Тут, як і ў міжнародных стандартах сістэм менеджмента якасці, маецца адсылка да мінімальнага патрабаванняў, якія змяшчаюцца ў нацыянальных і міжнародных адукацыйных стандартах, у прыватнасці, у Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі часта маецца на ўвазе адпаведнасць вынікаў навучання дэскрыптарам (**кампетэнцыям**), прыведзеным у нацыянальнай рамцы кваліфікацый і прафесійных стандартах. Дэскрыптары, у сваю чаргу, павінны адказваць патрабаванням **Еўрапейскіх стандартаў і кіраўніцтваў** (ESG).

Унутраная сістэма забеспячэння якасці ўключае ўсталяваныя ва ўстановах вышэйшай адукацыі стандарты адукацыі і працэдуры па іх дасягненні, уключаючы матэрыяльнае, метадычнае, кадравае і зместавае забеспячэнне навучальнага працэсу, якое задавальняе стэйкхолдараў, у тым ліку ў неабходных выпадках і дзяржаву (у рамках ліцэнзавання і **акрэдытацыі**).

Паказчыкам якасці на нацыянальным узроўні з'яўляецца **акрэдытацыя** ўстановаў вышэйшай адукацыі і яе праграм. На ўзроўні асобнай ўстановы вышэйшай адукацыі паказчыкам можа служыць паспяховасць студэнтаў, іх запатрабаванасць на рынку працы, задаволенасць працадаўцаў.

Крыніцы:

1. European Area of Recognition. - Рэжым доступу: <http://www.eurorecognition.eu/>
2. ECTS Users' Guide, 2015. - Рэжым доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf
3. An Introductory Guide to National Qualifications Frameworks: Conceptual and Practical Issues for Policy Makers. - Рэжым доступу: http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2007/107B09_57_engl.pdf

Сяргей Ветохін

Стандарты і рэкамендацыі забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG)

Сучасная версія дакумента **Стандартаў і рэкамендацый забеспячэння якасці Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** была ўхвалена міністрамі адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі ў маі 2015 г. Папярэдняя версія дзейнічала з 2005 г.

Мэта **Стандартаў і рэкамендацый** – спрыянне агульнаму разуменню забеспячэння якасці навучання ўсімі зацікаўленымі бакамі. Іх прымяненне дае магчымасць еўрапейскім сістэмам вышэйшай адукацыі прадэманстраваць якасць і павялічыць празрыстасць, садзейнічаючы ўзаемнаму даверу, прызнанню кваліфікацый і праграм. Установы вышэйшай адукацыі і агенцтвы па забеспячэнні якасці выкарыстоўваюць **Стандарты і рэкамендацыі** як даведачны дакумент для знешняй і ўнутранай сістэм забеспячэння якасці. Акрамя таго, дадзеныя стандарты выкарыстоўваюцца **Еўрапейскім рэестрам забеспячэння якасці ў вышэйшай адукацыі** (EQAR), які нясе адказнасць за рэгэстрацыю агенцтваў па забеспячэнні якасці, адпаведных патрабаванням **Стандартаў і рэкамендацый**.

Стандарты і рэкамендацыі для забеспячэння якасці складаюцца з трох частак:

Унутранае забеспячэнне якасці;

Знешняе забеспячэнне якасці;

Агенцтва па забеспячэнні якасці.

Стандарты і рэкамендацыі ўсталёўваюць узгодненую і прынятую практыку забеспячэння якасці ў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі** і павінны ўлічвацца і выконвацца ўсімі, хто ўлучаны ў сістэму вышэйшай адукацыі.

Кіраўніцтвы растлумачваюць стандарты і апісваюць, як яны могуць укараняцца. У іх даюцца прыклады належнай практыкі.

Стандарты і рэкамендацыі даюць 10 мінімальна неабходных стандартаў для ўнутраных сістэм забеспячэння якасці Устаноў вышэйшай адукацыі (Палітыка ў галіне забеспячэння якасці; Распрацоўка і зацвярджэнне праграм; Студэнтацэнтраванае навучанне, выкладанне і ацэнка; Прыём студэнтаў, паспяховасць, прызнанне і сертыфікацыя; Выкладчыцкі склад; Навучальныя рэсурсы і падтрымка студэнтаў; Кіраванне інфармацыяй; Інфармаванне грамадскасці; Сталы маніторынг і перыядычная ацэнка праграм; Перыядычнае знешняе забеспячэнне якасці), 7 – для знешніх сістэм (Выкарыстанне працэдур унутранага забеспячэння якасці; Распрацоўка метадалогіі, адпаведнай працэдур знешняга забеспячэння якасці; Працэсы рэалізацыі; Эксперты знешняй ацэнкі; Крытэрыі прыняцця рашэнняў; Справаздача; скаргі і апеляцыі) і 7 – для агенцтваў (Дзейнасць, палітыка і працэдур забеспячэння якасці; Афіцыйны статус; Незалежнасць; Тэматычны аналіз; Рэсурсы; Унутранае забеспячэнне якасці і прафесійная этыка; перыядычная знешняя ацэнка агенцтваў).

Перабудова працы беларускага агенцтва па **акрэдытацыі** (Дэпартамент якасці Міністэрства адукацыі) на аснове **Стандартаў і рэкамендацый** прадугледжана Дарожнай картай для Беларусі, выкананне якой з'яўляецца ўмовай канчатковага ўваходжання ў **Балонскі працэс**.

Крыніцы:

1. The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). - Рэжым доступу: http://www.eua.be/Libraries/quality-assurance/esg_2015.pdf?sfvrsn=0

Сяргей Ветохін

Студэнцкі ўдзел (student participation, student involvement)

Студэнцкі ўдзел – гэта фармалізаваная магчымасць студэнтаў уплываць на рашэнні ў галіне вышэйшай адукацыі на інстытуцыйным, нацыянальным і еўрапейскім узроўнях. Формы **студэнцкага ўдзелу** ўключаюць удзел у дарадчых (кансультацыйных) органах і прамы ўдзел у галасаванні па ўсіх ці некаторых пытаннях.

Прызнанне студэнтаў важнай часткай адукацыйнага працэсу адбылося ў 2001 г., калі Міністэрская канферэнцыя ў Празе ў сваім камюніке адзначыла студэнтаў, як “кампетэнтных, актыўных і канструктыўных партнёраў у стварэнні і фарміраванні **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**”. Там жа міністры зазначылі, што студэнты павінны прымаць удзел і ўплываць на арганізацыю і змест адукацыі ва ўніверсітэтах і іншых інстытуцыях вышэйшай адукацыі. У 2003 г. Міністэрская канферэнцыя ў Берліне рэкамендавала ўключыць студэнцкі ўдзел у сістэму нацыянальнай ацэнкі якасці. Там жа быў адзначаны канструктыўны ўдзел студэнцкіх арганізацый у **Балонскім працэсе** і была падкрэслена неабходнасць паслядоўна ўключаць студэнтаў на ранніх этапах далейшых дзеянняў. Міністры прызналі студэнтаў поўнымі партнёрамі ў кіраванні вышэйшай адукацыяй і зазначылі неабходнасць ствараць заканадаўчыя механізмы па забеспячэнні студэнцкага ўдзелу ў **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі**.

Элементы **студэнцкага ўдзелу**:

доступ да інфармацыі;

працяглы структурызаваны дыялог;

партнёрскія адносіны.

У **Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі студэнцкі ўдзел** можа разглядацца як “працэдурны прынцып”, “істотная каштоўнасць” і “палітычная мэта”, але канкрэтныя формы студэнцкага ўдзелу не вызначаюцца: кожная краіна і інстытуцыя можа вызначаць форму арганізацыі, структуру і паўнамоцтвы студэнтаў у вышэйшай адукацыі.

Крыніцы:

1. General report “Student Participation in Higher Education Governance” Aghveran, Armenia, 8-9 December 2011. - Рэжым доступу: <http://www.ehea.info/cid104268/student-participation-in-higher-education-governance.html>
2. Report of the 2012-2015 BFUG Working Group on the Social Dimension and Lifelong Learning to the BFUG http://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/71/3/Report_of_the_2012-2015_BFUG_WG_on_the_Social_Dimension_and_Lifelong_Learning_to_the_BFUG_613713.pdf

Александра Кузьміч

Ф

Фармальнае, нефармальнае і інфармальнае навучанне (formal learning, non-formal learning, informal learning)

Фармальнае навучанне (Formal learning) – навучанне, якое звычайна рэалізуецца адукацыйнай установай, мае дакладную структуру (з пункту гледжання мэтай навучання, часу навучання ці дапамогі ў навучанні). Пасля заканчэння фармальнага навучання выдаецца афіцыйны дакумент. **Фармальнае навучанне** з’яўляецца мэтанакіраваным з боку навучэнца [1,2].

Нефармальнае навучанне (Non-formal learning) – навучанне, якое адбываецца ў форме запланаванай дзейнасці (з пункту гледжання мэтай і часу навучання) і пры наяўнасці пэўнай навучальнай падтрымкі (напрыклад, адносіны навучэнец – настаўнік); яно можа ўключаць у сябе праграмы па фарміраванні прафесійных уменняў, праграмы навучання грамадзе і базавай адукацыі для дарослых, якія рана пакінулі школу. Найбольш распаўсюджаныя варыянты **нефармальнай адукацыі** ўключаюць трэнінгі ў кампаніях, з дапамогай якіх кампаніі актуалізуюць і ўдасканальваюць уменні сваіх супрацоўнікаў, напрыклад, такія як уменні ў сферы інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій. Нефармальнае навучанне таксама ўключае ў сябе структураванае ан-лайн навучанне (напрыклад, прымяненне адкрытых адукацыйных рэсурсаў) і курсы, якія прапаноўваюць арганізацыі грамадзянскай супольнасці для сваіх членаў, мэставых груп або для шырокай грамадскасці [1,2]. Нефармальнае навучанне часам называюць напайструктураваным навучаннем (*semi-structured – learning*).

Інфармальнае навучанне (Informal learning) – навучанне, атрыманае ў выніку паўсядзённай дзейнасці, звязанай з працай, сям’ёй, вольным часам; не з’яўляецца арганізаваным або структураваным з пункту гледжання мэтай, часу ці падтрымкі; яно можа быць нават міжвольным з пункту гледжання навучэнца. У якасці прыкладаў вынікаў спонтаннага навучання можна прывесці: уменні, атрыманыя ў выніку жыццёвага і працоўнага досведу, уменні ў галіне кіравання праектамі, атрыманыя ў працэсе працы; інфармацыйна-камунікацыйныя ўменні; мовы, вывучаныя пры пражыванні ў іншай краіне; уменні ў сферы міжкультурнага ўзаемадзеяння; уменні ў галіне ІТ, атрыманыя па-за межамі працы; уменні, атрыманыя ў выніку валанцёрскай дзейнасці, заняткаў мастацтвам, спортам, працай з моладдзю і ў выніку выканання хатніх абавязкаў (напрыклад, догляд дзіцяці) [1,2].

Установы вышэйшай адукацыі павінны распрацаваць палітыкі ў сферы прызнання **нефармальнай і інфармальнай адукацыі**. Гэтыя палітыкі павінны ўключаць у сябе такія элементы, як кансультаванне, адваротную сувязь з навучэнцамі па выніках ацэнкі і магчымасць апеляцыі для навучэнцаў. Такія ўстановы адукацыі павінны ствараць умовы для падтрымкі, кансультавання і прызнання **нефармальнай і інфармальнай адукацыі**, якія могуць рэалізоўвацца па-рознаму ў залежнасці ад нацыянальных і інстытуцыйных практык розных краін і адукацыйных арганізацый (напрыклад, яны могуць фарміравацца на базе адной арганізацыі або некалькіх арганізацый). Палітыкі і практычная дзейнасць адукацыйных арганізацый павінны адлюстроўвацца на іх вэб-сайтах [2].

Крыніцы:

1. Council recommendation of 20 December 2012 on the validation of non-formal and informal learning, (2012/C 398/01), Annex; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:EN:PDF>
2. ECTS Users' Guide 2015. – en – http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2015/ects-users-guide_en.pdf; – ru – <http://www.nihe.bsu.by/images/titovich/%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%A1-2015.pdf>

Ц

Цыклы навучання (Cycles)

Цыклы навучання – тры паслядоўныя ступені, вызначаныя ў **Балонскім працэсе** (першы цыкл, другі цыкл і трэці цыкл), у рамках якіх знаходзяцца ўсе кваліфікацыі **Еўрапейскай сістэмы вышэйшай адукацыі**. У рамках **Балонскага працэсу** адрозніваюцца тры цыклы вышэйшай адукацыі: **бакалаўрыят, магістратура і дактарантура**.

У Балонскай дэкларацыі (1999) прыняцце сістэмы, заснаванай на двух асноўных цыклах, **бакалаўрыяце і магістратуры** (Undergraduate and Graduate), разглядаецца ў якасці асноўнай мэты **Балонскага працэсу**. У Дэкларацыі гаворыцца, што «доступ да другога цыкла будзе патрабаваць паспяховага завяршэння першага цыкла навучання працягласцю не менш за тры гады. Ступень, якая прысуджаецца пасля першага цыкла, павінна быць запатрабаванай на еўрапейскім рынку працы ў якасці адпаведнага ўзроўню **кваліфікацыі**. Другі цыкл павінен весці да **магістра** і / ці ступені **доктара**, як у многіх еўрапейскіх краінах» [1, р.3].

У Берлінскім камюніке (2003) міністры еўрапейскіх краін палічылі неабходным уключыць **дактарантуру** (Doctoral studies) у якасці трэцяга цыкла ў рамках Балонскага працэсу ў дадатак да двух асноўных цыклаў вышэйшай адукацыі [2]. Ключавым кампанентам трэцяга цыкла з'яўляецца акцэнт на важнасць даследчыцкай дзейнасці ў працэсе навучання. У Бергенскім камюніке (2005 г.) была прынята ўсеахопная **Рамка кваліфікацый** Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі, якая ўключыла ў сябе ўсе тры вышэйназваныя цыклы, дэскрыптары для кожнага цыкла, заснаваныя на выніках навучання, **кампетэнцыях**, і крэдытныя дыяпазоны для першага і другога цыклаў [3].

У Дарожнай карце рэфармавання вышэйшай адукацыі Беларусі, прынятай 14 – 15 мая 2015 г. у Ерэване на канферэнцыі міністраў адукацыі Еўрапейскай прасторы вышэйшай адукацыі (ЕПВА), прадугледжваецца, што Беларусь возьме на сябе абавязацельства «па ўвядзенні трохузроўневай сістэмы ў адпаведнасці з узгодненай балонскай мадэллю...» [4].

Крыніцы:

1. The Bologna Declaration of 19 June 1999. Joint declaration of the European Ministers of Education. – Рэжым доступу: http://www.eurashe.eu/library/bologna_1999_bologna-declaration-pdf/
2. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. – Рэжым доступу: <http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2013/03/BerlinCommunique1.pdf>
3. The European Higher Education Area — Achieving the Goals: Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Bergen, 19–20 May 2005. - Рэжым доступу: http://www.aic.lv/ace/ace_disk/acebook/Bologna_reports.pdf
4. Дорожная карта по проведению Беларусью реформы системы высшего образования. – Рэжым доступу: <http://bolognaby.org/index.php/slider-home-ru/531-belaruskaya-dorozhnaya-karta-po-provedeniyu-belarusyu-reformy-sistemy-vysshego-obrazovaniya-2>

Вольга Крыжанойская